

School of Theology at Claremont

1001 137778

The Library
SCHOOL OF THEOLOGY
AT CLAREMONT

WEST FOOTHILL AT COLLEGE AVENUE
CLAREMONT, CALIFORNIA

Ernest Cadman Colwell
Emory University 1952

Η ΚΑΙΝΗ

ΔΙΑΘΗΚΗ

London

HENRY FROWDE

OXFORD UNIVERSITY PRESS WAREHOUSE

7 PATERNOSTER ROW

S
965
882

H KAINH

Δ I A Θ H K H

THE

GREEK TESTAMENT

WITH THE

READINGS ADOPTED BY THE REVISERS
OF THE AUTHORISED VERSION

AND WITH

REFERENCES IN THE MARGIN TO PARALLEL PASSAGES
OF THE OLD AND THE NEW TESTAMENT

Oxford

AT THE CLARENDON PRESS

1882

[*All rights reserved*]

Theology Library
SCHOOL OF THEOLOGY
AT CLAREMONT
California

~~REMOVED
FROM THE LIBRARY~~

THIS volume is intended to serve as a companion to the Revised Version of the New Testament. The Revisers are not responsible for its publication. It is stated in the Preface to their Revision, that they did not esteem it within their province 'to construct a continuous and complete Greek text'. They adopted, however, a large number of readings which deviated 'from the text presumed to underlie the Authorised Version'; and they put a list of these readings into the hands of the Delegates and Syndics of the Oxford and Cambridge University Presses, in order that they might be brought in one way or another before the public. The Delegates of the Oxford Press have thought it most convenient to introduce them into a continuous Greek text, and to set at the foot of each page the readings which they displace, together with those readings which are noticed in the Margin of the Revised Version.

The body of the text in this volume is taken from the third edition of Stephanus, published in 1550. This edition was distinguished among the editions of the sixteenth century by the beauty and accuracy of its typography, and also by the exhibition in its Margin of various readings derived from the Complutensian Polyglott and from MSS. of which Stephanus had procured collations. Mill reprinted its text in 1707 with very few variations. He did not put forth a new text of his own. It is on the Prolegomena and Apparatus Criticus which he added that his fame rests. This reprint of Stephanus by Mill has formed the basis of all Oxford editions from 1707 to the present day. Within the last twenty years the original text of Stephanus has been carefully reprinted by Dr. Scrivener in the well-known edi-

tions which exhibit its points of difference from certain texts put forth by Beza, Elzevir, Lachmann, Tregelles, and Tischendorf. By the kind permission of Mr. George Bell I have been enabled to make free use of Dr. Scrivener's labours.

I have adhered closely to the text and orthography of Stephanus in all cases in which the Revisers did not express a preference for other readings. On this principle I have invariably followed him in the titles of the books contained in the New Testament, and have preserved in a great majority of instances his spelling of Proper Names. Where it was my duty to introduce into the text a reading adopted by the Revisers, which was not the reading of Stephanus, I have placed his reading at the foot of the page. Even peculiarities of Stephanus, which appeared to be typographical errors, I have recorded in the same way. A few accents, however, have been corrected silently; and in combinations of words adhering more or less closely together, such as οὐκ ἔτι, ἐπὶ τὸ αὐτό, τοῦτ' ἔστιν, and the like, I have not always conformed to Stephanus' method of printing. With regard to the question between αὐτοῦ and αὐτοῦ, etc., where the pronoun seems to refer to the subject of the sentence, it was the habit of Stephanus (as of Erasmus before him and of Beza afterwards) to use the aspirate, though not with perfect consistency. I have uniformly employed the smooth breathing in these cases, because the Revisers decided in its favour in a crucial instance, John ii. 24, where they had adopted the reading AYTON in the place of EAYTON. It would have been waste of labour to record every example of this change, but I have exhibited Stephanus' usage wherever this pronoun occurred in readings of his which had to be placed at the foot of the page.

In the distribution of the text into paragraphs I have followed the Revised Version. I have placed in the margin the familiar notation of chapters and verses. Stephanus marked the chapters in his edition of 1550. The division into verses, of which he was himself the inventor, appears

only in his fourth edition, which was published in 1551. The punctuation of Stephanus I have not attempted to reproduce, nor has it been indicated at the foot of the page except in special cases. I have followed, so far as it seemed to be suitable for a Greek text, the punctuation of the Revised Version.

The notation employed in this volume is as follows:—

A. denotes the Authorised Version of 1611.

S. „ the third edition of Stephanus, published in 1550.

M. „ the Margin of the Revised Version.

To the great mass of readings placed below the text no distinguishing letter has been added. These are readings found in Stephanus' edition of 1550, and presumed (in the absence of evidence to the contrary) to have been accepted by the Translators of 1611. They might have been denoted by the letters A.S.; but it seemed needless to repeat that combination so often. It has been employed in special cases only, as for example where a reading of the Margin is recorded in the same note.

When A. stands without S., it denotes a reading apparently followed in the Authorised Version, which is not found in Stephanus' edition of 1550, but is found in some other edition of the Greek text published in the sixteenth century.

When S. stands without A., it denotes a reading found in Stephanus' edition of 1550, which does not seem to have been followed in the Authorised Version.

With regard to the readings distinguished by the letter M., no attempt has been made in this volume to discriminate the various kinds and degrees of authority, which the Revisers ascribe to the readings noticed in their Margin. It is presumed that the Revised Version will be in the hands of the reader.

It remains for me to acknowledge my obligations to Dr. Scrivener, who has looked over these sheets as they

passed through the press, and has verified my statement of the readings adopted by the Revisers of the Authorised Version. The assistance of so accurate and experienced a critic would have been of no small value under any circumstances. In the present case it was rendered almost indispensable by the fact that Dr. Scrivener kept the record for the New Testament Revision Company of the readings which it adopted, and prepared the list of these readings which was communicated to the University Presses.

EDWIN PALMER.

OXFORD,
February 8, 1881.

IT has been thought desirable, in reprinting this volume, to add references to parallel passages of the Old and the New Testament. For the choice of these references I am alone responsible. Almost all of them are taken from larger collections which have appeared in the margin of Greek Testaments or English Bibles printed at the Clarendon Press.

E. P.

OXFORD,
January 1, 1882.

ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

1 Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ Δαβίδ, υἱοῦ Cp. Luke 3. 23.
Ἀβραάμ.

2 Ἀβραάμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ· Ἰσαάκ δὲ ἐγέννησε τὸν
Ἰακώβ· Ἰακώβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελ-
3 φους αὐτοῦ· Ἰούδας δὲ ἐγέννησε τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζαρὰ
ἐκ τῆς Θάμαρ· Φαρὲς δὲ ἐγέννησε τὸν Ἑσρῶμ· Ἑσρῶμ
4 δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀράμ· Ἀράμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀμιναδάβ·
Ἀμιναδάβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ναασσών· Ναασσών δὲ ἐγέν-
5 νησε τὸν Σαλμών· Σαλμών δὲ ἐγέννησε τὸν Βοδξ ἐκ τῆς
Ῥαχάβ· Βοδξ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὠβήδ ἐκ τῆς Ῥούθ·
6 Ὠβήδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεσσαί· Ἰεσσαί δὲ ἐγέννησε τὸν
Δαβὶδ τὸν βασιλέα.

Δαβὶδ δὲ ^{a-} ἐγέννησε τὸν Σολομῶντα ἐκ τῆς τοῦ
7 Οὐρίου· Σολομών δὲ ἐγέννησε τὸν Ῥοβοάμ· Ῥοβοάμ δὲ
ἐγέννησε τὸν Ἀβιά· Ἀβιά δὲ ἐγέννησε τὸν ^b Ἀσάφ·
8 Ἀσάφ[†] δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσαφάτ· Ἰωσαφάτ δὲ ἐγέννησε
9 τὸν Ἰωράμ· Ἰωράμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὀζίαν· Ὀζίας δὲ
ἐγέννησε τὸν Ἰωάθαμ· Ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀχαζ·
10 Ἀχαζ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐζεκίαν· Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησε τὸν
Μανασσῆ· Μανασσῆς δὲ ἐγέννησε τὸν ^c Ἀμώς· Ἀμώς[†]
11 δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσίαν· Ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχο-

^a add ὁ βασιλεὺς

^b Ἀσά· Ἀσά

^c Ἀμών· Ἀμών

νίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος.

Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος Ἰεχονίας ἐγέν-¹²
νησε τὸν Σαλαθιήλ· Σαλαθιήλ δὲ ἐγέννησε τὸν Ζορο-
βάβελ· Ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀβιουδ· Ἀβιουδ δὲ¹³
ἐγέννησε τὸν Ἐλιακείμ· Ἐλιακείμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀζώρ·
Ἀζώρ δὲ ἐγέννησε τὸν [Σαδῶκ· Σαδῶκ δὲ ἐγέννησε τὸν¹⁴
Ἀχείμ· Ἀχείμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλιούδ· Ἐλιούδ δὲ ἐγέν-¹⁵
νησε τὸν Ἐλεάζαρ· Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησε τὸν Ματθάν·
Ματθάν δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ· Ἰακώβ δὲ ἐγέννησε¹⁶
τὸν Ἰωσήφ, τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς
ὁ λεγόμενος Χριστός.

Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως Δαβὶδ γενεαὶ¹⁷
δεκατέσσαρες· καὶ ἀπὸ Δαβὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυ-
λῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες· καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας
Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες.

Cp. Luke 1. 26. Τοῦ δὲ ^aἸησοῦ¹⁸ Χριστοῦ ἡ ^eγένεσις¹⁸ οὕτως ἦν· μνη-
στευθείσης ^{f-1} τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν
ἢ συνελθεῖν αὐτούς, εὐρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύ-

Cp. Deut. 24. 1. ματος Ἀγίου. Ἰωσήφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν, καὶ μὴ¹⁹
θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι
αὐτήν. ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος, ἰδοὺ, ἄγγελος Κυρίου²⁰
κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων, Ἰωσήφ, υἱὸς Δαβὶδ, μὴ
φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαριάμ τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ
ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ Πνεύματός ἐστιν Ἀγίου. τέξεται δὲ²¹
υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν, αὐτὸς γὰρ
σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. τοῦτο δὲ²²
ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ
τοῦ προφήτου λέγοντος, Ἰδοὺ, ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει,²³
καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἑμμανουήλ·

Is. 7. 14.

^a om. Ἰησοῦ Μ.

^e γέννησις

^f add γὰρ

24 ὃ ἐστὶ μεθερμηνεύμενον Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. ^εἐγερθεῖς¹
 δὲ ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ
 25 ὁ ἄγγελος Κυρίου, καὶ παρέλαβε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· καὶ
 οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτήν, ἕως οὗ ἔτεκεν ^hυἷόν¹· καὶ ἐκάλεσε Cp. Luke 2. 21.
 τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἸΗΣΟΥΝ.

2 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας
 ἐν ἡμέραις Ἑρῳδου τοῦ βασιλέως, ἰδοῦ, μάγοι ἀπὸ ἀνα-
 3 τολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα λέγοντες, Ποῦ ἐστὶν ὁ
 τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν
 ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ.
 4 ἀκούσας δὲ Ἑρῳδῆς ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη, καὶ πᾶσα Ἱε-
 5 ροσόλυμα μετ' αὐτοῦ. καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχι-
 ερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν
 6 ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται. οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Ἐν Βηθλεὲμ
 τῆς Ἰουδαίας· οὕτω γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου,
 7 Καὶ σύ, Βηθλεὲμ, γῇ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν Mic. 5. 2:
cp. John 7. 42.
 τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος,
 8 ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ. τότε Ἑρῳδῆς,
 λάθρα καλέσας τοὺς μάγους, ἠκρίβωσε παρ' αὐτῶν τὸν
 9 χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος. καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς
 Βηθλεὲμ εἶπε, Πορευθέντες ἀκριβῶς ἐξετάσατε περὶ τοῦ
 παιδίου· ἐπὰν δὲ εὔρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως καὶ γὰρ
 10 ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως
 ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδοῦ, ὁ ἀστήρ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ,
 προῆγεν αὐτούς, ἕως ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω οὗ ᾧ ἦν τὸ παι-
 11 δίον. ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην
 σφόδρα. καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν ⁱεἶδον¹ τὸ παιδίον
 μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύ-
 νησαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προ-
 σήνεγκαν αὐτῷ ὄψρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν.

^ε διεγερθεῖς^h τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκονⁱ εὗρον S.

καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώ- 12
δην δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοῦ, ἄγγελος Κυρίου φαί- 13
νεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ λέγων, Ἐγερθεὶς παράλαβε
τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον,
καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἴπω σοί· μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν
τὸ παιδίον, τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε 14
τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτός, καὶ ἀνεχώρησεν
εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρώδου· ἵνα 15
πληρωθῇ τὸ ρηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέ-
γοντος, Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου. τότε Ἡρώ- 16
δης, ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν,
καὶ ἀποστείλας ἀνείλε πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθ-
λεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, ἀπὸ διετούς καὶ κα-
τωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων.
τότε ἐπληρώθη τὸ ρηθὲν ^k διὰ ¹ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου 17
λέγοντος, Φωνὴ ἐν Ῥαμᾷ ἠκούσθη, ¹⁻ ¹ κλαυθμὸς καὶ ὄδυρ- 18
μὸς πολὺς, Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ
ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσί.

Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρώδου, ἰδοῦ, ἄγγελος Κυρίου 19
κατ' ὄναρ φαίνεται τῷ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ λέγων, Ἐγερ- 20
θεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ
πορεύου εἰς γῆν Ἰσραὴλ· τεθνήκασι γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν
ψυχὴν τοῦ παιδίου. ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον 21
καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς γῆν Ἰσραὴλ· ἀκούσας 22
δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρώδου
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς
δὲ κατ' ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας, καὶ 23
ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ· ὅπως
πληρωθῇ τὸ ρηθὲν διὰ τῶν προφητῶν, ὅτι Ναζωραῖος
κληθήσεται.

^k ὑπὸ¹ add θρήνος καὶ

Hos. II. I.

Jer. 31 (38
Sept.). 15.

- 3 Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάννης ὁ Mark 1. 2,
Luke 3. 2,
John 1. 6. βαπτιστῆς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας, ^{m-} λέ-
γων, Μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
4 οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ρῆθεις ^m διὰ Ἑσαίου τοῦ προφήτου
λέγοντος, Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, Ἐτοιμάσατε τὴν Is. 40. 3.
ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ
ὁ Ἰωάννης εἶχε τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλου καὶ
ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφύν αὐτοῦ· ἡ δὲ τροφή αὐ-
5 τοῦ ἦν ἀκρίδες καὶ μέλι ἄγριον. τότε ἐξεπορεύετο πρὸς
αὐτὸν Ἱεροσόλυμα, καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία, καὶ πᾶσα ἡ
6 περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου· καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ Ἰορ-
δάνῳ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας
7 αὐτῶν. ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδου- Luke 3. 7.
καίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς,
Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς
8 μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε οὖν ^p καρπὸν ἁγίου τῆς μετα-
9 νοίας· καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, Πατέρα ἔχομεν
τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν
10 λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ἤδη δὲ ^{a-} ἡ
ἀξίνη πρὸς τὴν ρίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δέν-
δρον μὴ ποιῶν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλ-
11 λεται. ἐγὼ μὲν βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν Mark 1. 7,
Luke 3. 15,
John 1. 19. ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἰσχυρότερός μου ἐστίν, οὗ οὐκ
εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι· αὐτὸς ὑμᾶς βαπ-
12 τήσει ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρί· οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ
χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἄλωνα αὐτοῦ, καὶ συν-
ἄξει τὸν σῖτον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον
κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστω.
13 Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ Mark 1. 9,
Luke 3. 21;
cp. John 1. 32. τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην, τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ'

^m add καὶⁿ ὑπὸ^o om. ποταμῷ^p καρποὺς ἁγίους^a add καὶ

αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν αὐτὸν λέγων, Ἐγὼ χρεῖαν ¹⁴
 ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι· καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς με; ἀπο- ¹⁵
 κριθεῖς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν, Ἄφες ἄρτι· οὕτω
 γὰρ πρόπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην.
 τότε ἀφίησιν αὐτόν. καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη ¹⁶
 εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ, ἀνεφύχθησαν ¹ αὐτῷ² οἱ
 οὐρανοί, καὶ εἶδε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὥσει
 περιστερᾶν, καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν· καὶ ἰδοὺ, φωνὴ ἐκ ¹⁷
 τῶν οὐρανῶν λέγουσα, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός,
 ἐν ᾧ εὐδόκησα.

Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ Πνεύ- ⁴
 ματος, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ νηστεύσας ²
 ἡμέρας τεσσαράκοντα καὶ νύκτας τεσσαράκοντα ὕστερον
 ἐπείνασε. καὶ προσελθὼν ³⁻¹ ὁ πειράζων εἶπεν ¹ αὐτῷ², ³
 Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένων-
 ται. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε, Γέγραπται, Οὐκ ἐπ' ἄρτω ⁴
 μόνῳ ζήσεται ¹ ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπο-
 ρευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ. τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ⁵
 ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ² ἔστησεν¹ αὐτὸν ἐπὶ
 τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ λέγει αὐτῷ, Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ ⁶
 Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι Τοῖς ἀγ-
 γέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀρουσί-
 σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σοῦ. ἔφη ⁷
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Πάλιν γέγραπται, Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον
 τὸν Θεόν σου. πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος ⁸
 εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βα-
 σιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, καὶ ³ εἶπεν¹ αὐτῷ, ⁹
 Ταῦτα πάντα σοι δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι.
 τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὑπαγε, Σατανᾶ· γέγραπται ¹⁰
 γάρ, Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ

¹ om. αὐτῷ M.² add αὐτῷ³ om. αὐτῷ⁴ om. ὁ⁵ ἵστησιν⁶ λέγειMark 1. 12,
Luke 4. 1.

Deut. 8. 3.

Ps. 91 (90). 11.

Deut. 6. 16.

Deut. 6. 13.

- 11 λατρεύσεις. τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος· καὶ ἰδοὺ,
 ἄγγελοι προσήλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ.
- 12 Ἀκούσας δὲ ^{z-} ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη ἀνεχώρησεν εἰς Mark 1. 14.
 13 τὴν Γαλιλαίαν, καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρετ ἐλθὼν κατῴ-
 κησεν εἰς Καπερναούμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν ὁρίοις Ζα-
 14 βουλῶν καὶ Νεφθαλείμ· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἑσαΐου
 15 τοῦ προφήτου λέγοντος, Γῇ Ζαβουλῶν καὶ γῇ Νεφθαλείμ Is. 9. 1.
 ὁδὸν θαλάσσης πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν,
 16 ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα, καὶ τοῖς
 καθημένοις ἐν χῶρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐ-
 17 τοῖς. ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν,
 Μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
- 18 Περιπατῶν δὲ ^{a-} παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας Mark 1. 16,
 εἶδε δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀν-
 δρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς
 19 τὴν θάλασσαν· ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς. καὶ λέγει αὐτοῖς, Δεῦτε
 20 ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων. οἱ δὲ εὐ-
 21 θέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ προβὰς
 ἐκείθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζε-
 βεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ
 Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καταρτίζοντας τὰ δίκτυα
 22 αὐτῶν· καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ
 πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν αὐτῷ.
- 23 Καὶ περιῆγεν ^b ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ ¹ ὁ Ἰησοῦς ¹, διδάσ-
 κων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγ-
 γέλιον τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ
 24 πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ
 εἰς ὅλην τὴν Συρίαν· καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς
 κακῶς ἔχοντας, ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις συνεχομέ-
 νους, ^{d-} δαιμονιζομένους καὶ σεληνιαζομένους καὶ παραλυ-

^z add ὁ Ἰησοῦς^a add ὁ Ἰησοῦς^b ὅλην τὴν Γαλιλαίαν^c om. ὁ Ἰησοῦς M.^d add καὶ

Cp. Mark 3. 7. **7.** τικούς· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ²⁵
ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἱερο-
σολύμων καὶ Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος **5**
αὐτῷ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ἀνοίξας τὸ ²
Cp. Luke 6. 20. στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων, Μακάριοι οἱ πτωχοὶ ³
τῷ πνεύματι· ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

^e μακάριοι οἱ πενθοῦντες· ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. ⁴
Cp. Ps 37(36). μακάριοι οἱ πραεῖς· ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.¹ ⁵
^{11.} μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην· ὅτι ⁶
αὐτοὶ χορτασθήσονται. μακάριοι οἱ ἐλεήμονες· ὅτι αὐτοὶ ⁷
ἐλεηθήσονται. μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ· ὅτι αὐτοὶ ⁸
τὸν Θεὸν ὄψονται. μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί· ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ ⁹
Θεοῦ κληθήσονται. μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιο- ¹⁰
σύνης· ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. μακάριοί ¹¹
ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι, καὶ εἴπωσι πᾶν
πονηρὸν ^f καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι, ἕνεκεν ἐμοῦ. χαίρετε ¹²
καὶ ἀγαλλιᾶσθε· ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς·
οὕτω γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφῆτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.

Ἔμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ¹³
ἐν τίνι ἀλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι, εἰ μὴ ^g βληθὲν
ἔξω¹ καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς ¹⁴
τοῦ κόσμου· οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κει-
μένη· οὐδὲ καίουσι λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μό- ¹⁵
διον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ·
οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ¹⁶
ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα
ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προ- ¹⁷
φῆτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. ἀμὴν γὰρ ¹⁸

^e transp. vv. 4, 5 M.

^f add ῥῆμα

^g βληθῆναι ἔξω καὶ

λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰώτα ἐν
ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα
19 γένηται. ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν
ἐλαχίστων, καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος
κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιήσῃ
καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν
20 οὐρανῶν. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιο-
σύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ
εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

21 Ἑκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, Οὐ φονεύσεις, ὃς ^{Exod. 20. 13}
22 δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ^{(15), Deut. 5.} 17.
ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ^{h-l} ἔνοχος ἔσται

τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, Ῥακά, ἔνοχος
ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ, Μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς
23 τὴν γέενναν τοῦ πυρός. ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει
24 τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσια-
στηρίου, καὶ ὑπάγε, πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ
25 τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντι-
δίκῳ σου ταχύ, ἕως ὅτου εἶ ⁱ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ· μήποτε
σε παραδῷ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτὴς ^k σε παρα-
26 δῷ· τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ· ἀμὴν λέγω
σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον
κοδράντην.

27, 28 Ἑκούσατε ὅτι ἐρρέθη ^{1-l}, Οὐ μοιχεύσεις· ἐγὼ δὲ λέγω ^{Exod. 20. 14}
ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐ- ^{(13), Deut. 5.} 18.
29 τῆς ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. εἰ δὲ ὁ

ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ
βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν
μελῶν σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν.

^h add εἰκῇ A.S.M.

ⁱ ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ

^k om. σε παραδῷ M.

¹ add τοῖς ἀρχαίοις

καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτήν 30
καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἐν
τῶν μελῶν σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου ³¹ εἰς γέενναν
ἀπέλθῃ¹. ἐρρέθη δὲ ὅτι Ὁς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα 31
αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι 32
³² πᾶς ὁ ἀπολύων¹ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρεκτὸς λόγου πορ-
νείας, ποιεῖ αὐτήν ὁ μοιχευθῆναι¹. καὶ ὃς ἂν ἀπολελυμένην
γαμήσῃ, μοιχᾶται.

Cp. Deut. 24.
1 (3).

Cp. Exod. 20.
7, Deut. 5. 11,
23. 21.

Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, Οὐκ ἐπιор- 33
κήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου· ἐγὼ δὲ 34
λέγω ὑμῖν μὴ ὁμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος
ἐστὶ τοῦ Θεοῦ· μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστι τῶν 35
ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶ τοῦ
μεγάλου βασιλέως· μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὁμόσης, ὅτι οὐ 36
δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ἢ μέλαιναν ποιῆσαι. ³⁷ ἔστω¹ 37
δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, Ναὶ ναί, Οὐ οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων
ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν.

Cp. Ps. 48 (47).
2.

Exod. 21. 24,
Levit. 24. 20,
Deut. 19. 21.

Ἐκούσατε ὅτι ἐρρέθη, Ὁφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ 38
ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι 39
τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ⁴⁰ ῥαπίζει εἰς¹ τὴν δεξιάν σου
σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· καὶ τῷ θέλοντί 40
σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ
ἱμάτιον· καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἕν, ὕπαγε μετ' 41
αὐτοῦ δύο· τῷ αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ 42
δανείσασθαι μὴ ἀποστραφῆς.

Levit. 19. 18.

Ἐκούσατε ὅτι ἐρρέθη, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, καὶ 43
μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς 44
ἐχθροὺς ὑμῶν, ⁴⁵ καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ⁴⁵ διωκόντων
ὑμᾶς· ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς 45

¹ βληθῇ εἰς γέενναν ² ὃς ἂν ἀπολύσῃ ὁ μοιχᾶσθαι ³ ἔσται Μ.
⁴ ῥαπίσει ἐπὶ ⁵ add εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε
τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, ⁶ add ἐπηραζόντων ὑμᾶς καὶ

ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς,
 46 καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε
 τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ
 47 τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσι; καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελ-
 φοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἔθνικοι[†]
 48 ἡ τὸ αὐτὸ[‡] ποιοῦσιν; ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, [×]ὥς[§] ὁ πατὴρ
 ὑμῶν ὁ ^γοὐράνιος^{||} τέλειός ἐστι.

■ Προσέχετε τὴν ^αδικαιοσύνην^{||} ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν
 τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν
 οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

2 Ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσσης ἔμπροσθέν
 σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν
 ταῖς ρύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν
 3 λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. σοῦ δὲ ποιούντος
 ἐλεημοσύνην, μὴ γνῶτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ
 4 σου· ὅπως ἡ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ
 σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ^α-^{||} ἀποδώσει σοι ^β-^{||}.

5 Καὶ ὅταν ^οπροσεύχησθε^{||} οὐκ ^αἔσεσθε^{||} ὥς^{||} οἱ ὑποκρι-
 ταί· ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις
 τῶν πλατειῶν ἐστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως ἂν φανῶσι τοῖς
 ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.
 6 σὺ δέ, ὅταν προσεύχη, εἰσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου, καὶ
 κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ
 κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώ-
 7 σει σοι ^γ-^{||}. προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε, ὥσπερ οἱ
 ἔθνικοί· δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακου-
 8 σθήσονται. μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδε γὰρ ^ε-^{||} ὁ πατήρ
 9 ὑμῶν ὃν χρεῖαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. οὕτως
 οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς· Πατέρα ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, Cp. Luke 11. 2.

† τελῶναι ὡς ὡςπερ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἐλε-
 μοσύνην α add αὐτοῖς β add ἐν τῷ φανερω προσεύχη
 δ ἔση ε ὡςπερ γ add ἐν τῷ φανερω ζ add ὁ Θεός M.

ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γενη- 10
θήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ ^{h-||} γῆς· τὸν 11
ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον· καὶ ἄφες ἡμῖν 12
τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ⁱ ἀφήκαμεν ^{||} τοῖς ὀφειλέ-
ταις ἡμῶν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ 13
ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. ^{k-||} ἔαν γὰρ ἀφῇτε τοῖς ἀν- 14
θρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατήρ
ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ἔαν δὲ μὴ ἀφῇτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παρα- 15
πτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατήρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώ-
ματα ὑμῶν.

“Οταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, ¹ ὥς ^{||} οἱ ὑποκριταί, σκυ- 16
θρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι
τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι
τὸν μισθὸν αὐτῶν. σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κε- 17
φαλὴν, καὶ τὸ πρόσωπόν σου νύψαι· ὅπως μὴ φανῇς τοῖς 18
ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ·
καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ^{m-||}.

Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σῆς 19
καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσι καὶ
κλέπτουσι· θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου 20
οὔτε σῆς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσ-
σουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν· ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρός ⁿ σου ^{||}, 21
ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ⁿ σου ^{||}. ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν 22
ὁ ὀφθαλμός· ἔαν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ
σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· ἔαν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς 23
ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται· εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν
σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον; οὐδεὶς δύναται δυσὶ 24
κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον
ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει·

^h add τῆς ⁱ ἀφίεμεν ^k add ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ
δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμὴν. A.S.M. ¹ ὥσπερ ^m add
ἐν τῷ φανερωῷ ⁿ ὑμῶν

25 οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμμωνᾷ. διὰ τοῦτο λέγω
 ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε ὁ ἦ¹ τί πίητε·
 μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν, τί ἐνδύσησθε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖδον
 26 ἐστί τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; ἐμβλέψατε
 εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεύρουσιν, οὐδὲ θερίζου-
 σιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ
 οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν;
 27 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν
 28 αὐτοῦ πῆχυν ἓνα; καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; κατα-
 μάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ
 29 νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ
 30 αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ
 ἀγροῦ, σήμερον ὄντα, καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον,
 ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγό-
 31 πιστοι; μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες, Τί φάγωμεν; ἢ Τί
 32 πίομεν; ἢ Τί περιβαλώμεθα; πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη
 ἐπιζητεῖ· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρήζετε
 33 τούτων ἀπάντων· ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν ^{ν-1} καὶ
 τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται
 34 ὑμῖν. μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον
 μεριμνήσει ^{α-1} αὐτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.
7 ^{1, 2} Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῇτε· ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρί-
 νετε κριθήσεσθε, καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε ^τ μετρηθήσεται¹¹
 3 ὑμῖν. τί δὲ βλέπετε τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ
 ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς;
 4 ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου, Ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ^β ἐκ¹²
 τοῦ ὀφθαλμοῦ σου· καὶ ἰδοὺ, ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου;
 5 ὑποκριτά, ἐκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου,
 καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ
 τοῦ ἀδελφοῦ σου.

ο καὶ

P add τοῦ Θεοῦ,

α add τὰ

τ ἀντιμετρηθήσεται

β ἀπὸ

Μὴ δώτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσί, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργα- 6
ρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσωσιν
αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν, καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς.

Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὕρησεται· 7
κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν· πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, 8
καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. ἢ τίς 9
ἐστὶν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν [†]αἰτήσῃ [†]ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον,
μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; [‡] ἢ καὶ ἰχθὺν αἰτήσῃ, [†]μὴ ὄφιν 10
ἐπιδώσει αὐτῷ; εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ὄντες, οἴδατε δόματα 11
ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσω μᾶλλον ὁ πατὴρ
ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;
πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, 12
οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ
οἱ προφῆται.

Εἰσελθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα [×] ἡ πύλη [†] 13
καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ
πολλοὶ εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς· [‡] ὅτι [†] στενὴ ἡ πύλη 14
καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι
εἰσὶν οἱ εὕρισκοντες αὐτήν.

Προσέχετε [‡] [†] ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχον- 15
ται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι
ἄρπαγες. ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. 16
μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλήν, ἢ ἀπὸ τριβύλων
σῦκα; οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ 17
δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. οὐ δύναται 18
δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπ-
ρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρ- 19
πὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. ἄραγε ἀπὸ 20
τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. οὐ πᾶς ὁ λέγων 21
μοι, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν

[†] ἂν αἰτήσῃ [‡] καὶ ἂν ἰχθὺν αἰτήσῃ, [×] om. ἡ πύλη M. [‡] τί M.
[‡] add δέ

- οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν
 22 οὐρανοῖς. πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, Κύριε,
 Κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ
 ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις
 23 πολλὰς ἐποιήσαμεν; καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι Οὐδέ-
 ποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ, οἱ ἐργαζόμενοι τὴν
 24 ἀνομίαν. πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους,
 καὶ ποιεῖ αὐτούς, ^α ὁμοιωθήσεται ἄνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκο-
 25 δόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν· καὶ κατέβη ἡ
 βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ
 προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσε· τεθεμελίωτο
 26 γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους
 τούτους, καὶ μὴ ποιῶν αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἄνδρὶ μωρῷ,
 27 ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμον· καὶ
 κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ
 ἄνεμοι, καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσε· καὶ ἦν
 ἡ πτῶσις αὐτῆς μεγάλη.
- 28 Καὶ ἐγένετο ὅτε ^β ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τού-
 29 τους, ἐξεπλήρουντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδασκίᾳ αὐτοῦ· ἦν γὰρ Cp. Mark 1. 22,
Luke 4. 32.
 διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμμα-
 τεῖς ^ο αὐτῶν¹.
- 8 Καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους ἠκολούθησαν αὐτῷ
 2 ὄχλοι πολλοί. καὶ ἰδού, λεπρὸς ^α προσελθὼν¹ προσεκύνει Mark 1. 40,
Luke 5. 12.
 3 αὐτῷ λέγων, Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαι με καθαρίσαι. καὶ
 ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ ^{ο-1} λέγων, Θέλω, καθα-
 4 ρίσθητι. καὶ εὐθέως ἐκαθαρίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα. καὶ λέγει
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὅρα μηδενὶ εἴπῃς· ἀλλ' ὑπάγε, σεαυτὸν Cp. Levit. 14.
2 sqq.
 δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε τὸ δῶρον ὃ προσέταξε
 Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.
- 5 ¹ Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ¹ εἰς Καπερναοὺμ προσῆλθεν Luke 7. 1.

^α ὁμοιώσω αὐτὸν^β συνετέλεσεν^ο om. αὐτῶν^δ ἐλθὼν^ο add ὁ Ἰησοῦς¹ Εἰσελθόντι δὲ τῷ Ἰησοῦ

αὐτῷ ἐκατόνταρχος παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων, Κύριε, ὁ 6
 παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βα-
 σανιζόμενος. καὶ λέγει αὐτῷ 8-1, 'Εγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω 7
 αὐτόν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἐκατόνταρχος ἔφη, Κύριε, οὐκ 8
 εἰμι ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ μόνον
 εἶπε ἡ λόγῳ¹, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. καὶ γὰρ ἐγὼ 9
 ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν 1-1, ἔχων ὑπ' ἑμαυτὸν στρα-
 τιώτας· καὶ λέγω τούτῳ, Πορεύθητι, καὶ πορεύεται· καὶ
 ἄλλῳ, Ἔρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου, Ποίησον
 τοῦτο, καὶ ποιεῖ. ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασε, καὶ εἶπε 10
 τοῖς ἀκολουθοῦσιν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ
 τοσαύτην πίστιν¹ εὑρον. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ 11
 ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἤξουσιν, καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ
 Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐ-
 ρανῶν· οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ 12
 σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς
 τῶν ὀδόντων. καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἐκατοντάρχῳ, Ὑπαγε, 13
 1-1 ὥς ἐπίστευσας γεννηθήτω σοι. καὶ ἰάθη ὁ παῖς 3-1 ἐν
 τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

Mark 1. 29,
 Luke 4. 38.

Mark 1. 32,
 Luke 4. 40.

Cp. Is. 53. 4.

Mark 4. 35.

Luke 9. 57.

Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου εἶδε τὴν 14
 πενθερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν· καὶ ἤψατο 15
 τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός· καὶ ἠγέρθη,
 καὶ διηκόνει ἡ αὐτῷ¹. ὁψίας δὲ γενομένης προσήνεγκαν 16
 αὐτῷ δαιμονιζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλε τὰ πνεύματα
 λόγῳ, καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν· ὅπως 17
 πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος, Αὐ-
 τὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβε, καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν.
 Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτὸν ἐκέλευσεν 18
 ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν. καὶ προσελθὼν εἰς γραμματεὺς 19

■ add ὁ Ἰησοῦς ἡ λόγον 1 add τασσόμενος M. κ παρ'
 οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν ἐν τῷ Ἰσραὴλ M. 1 add καὶ m add αὐτοῦ
 n αὐτοῖς

εἶπεν αὐτῷ, Διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι, ὅπου ἂν ἀπέρχῃ.
 20 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι,
 καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ
 21 ἀνθρώπου οὐκ ἔχει, ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. ἕτερος δὲ
 τῶν μαθητῶν ^ο-¹ εἶπεν αὐτῷ, Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον
 22 ἀπελθεῖν καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου. ὁ δὲ Ἰησοῦς ^ρλέγει¹
 αὐτῷ, Ἀκολουθεῖ μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς
 ἐαυτῶν νεκρούς.

23 Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς ^α-¹ πλοῖον ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ ^{Mark 4. 36,}
 24 μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ, σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ ^{Luke 8. 22.}
 θαλάσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων·
 25 αὐτὸς δὲ ἐκάθειδε. καὶ προσελθόντες ^τ-¹ ἤγειραν αὐτὸν
 26 λέγοντες, Κύριε, ^σώσον¹ ἀπολλύμεθα. καὶ λέγει αὐτοῖς,
 Τί δειλοί ἐστε, ὀλιγόπιστοι; τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμησε τοῖς
 27 ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσῃ, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. οἱ
 δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν λέγοντες, Ποταπὸς ἐστὶν οὗτος, ὅτι
 καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ;

28 Καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν ^{Mark 5. 1,}
^tΓαδαρηνῶν¹ ὑπῆντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν ^{Luke 8. 26.}
 μνημείων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ
 29 παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης· καὶ ἰδοὺ, ἔκραξαν λέγοντες,
 Τί ἡμῖν καὶ σοί, ^υ-¹ υἱὲ τοῦ Θεοῦ; ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ
 30 βασανίσαι ἡμᾶς; ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων
 31 πολλῶν βοσκομένη. οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέ-
 γοντες, Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ^νἀπόστειλον ἡμᾶς¹ εἰς τὴν
 32 ἀγέλην τῶν χοίρων. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὑπάγετε. οἱ δὲ
 ἐξελθόντες ἀπῆλθον εἰς ^ωτοὺς χοίρους¹. καὶ ἰδοὺ, ὥρμησε
 πᾶσα ἡ ἀγέλη ^κ-¹ κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν,
 33 καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασι. οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ

^ο add αὐτοῦ^σ σώσον ἡμᾶς

ἡμῖν ἀπελθεῖν

^ρ εἶπεν^t Γεργεσηνῶν^ω τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων^α add τὸ^υ add Ἰησοῦ,^κ add τῶν χοίρων^τ add οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ^ν ἐπίτρεψον

ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν πάντα, καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. καὶ ἰδοὺ, πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς συνάν- 34
τησιν τῷ Ἰησοῦ καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

Mark 2. 1.
Luke 5. 17.

Καὶ ἐμβὰς εἰς ^γ-¹ πλοῖον διεπέρασε, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν **9**
ιδίαν πόλιν. καὶ ἰδοὺ, προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ ²
κλίνης βεβλημένον καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν
εἶπε τῷ παραλυτικῷ, Θάρσει, τέκνον, ἀφέωνταί * σου¹ αἱ
ἁμαρτίαι ^α-¹. καὶ ἰδοὺ, τινὲς τῶν γραμματέων εἶπον ἐν ³
ἑαυτοῖς, Οὗτος βλασφημεῖ. καὶ ^βεἰδὼς² ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐν- ⁴
θυμήσεις αὐτῶν εἶπεν, Ἵνατί ^ο-¹ ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς
καρδίαις ὑμῶν; τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον; εἰπεῖν, Ἀφέων- ⁵
ταί ^α σου¹ αἱ ἁμαρτίαι; ἢ εἰπεῖν, Ἐγείραι καὶ περιπάτει;
ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς ⁶
γῆς ἀφίεναι ἁμαρτίας (τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ), Ἐγερ-
θεὶς ἄρὸν σου τὴν κλίνην, καὶ ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ ⁷
ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ⁸
^ο ἐφοβήθησαν¹, καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν
τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

Mark 2. 14.
Luke 5. 27.

Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄνθρωπον καθή- ⁹
μενον ἐπὶ τὸ τελῶνιον, Ματθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ,
Ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.

Καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ, ¹⁰
πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ
Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι ¹¹
εἶπον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Διατί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ
ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; ὁ δὲ ^τ-¹ ἀκούσας ¹²
εἶπεν ⁸-¹, Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ
Hos. 6. 6 (7). κακῶς ἔχοντες. πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστιν, Ἐλεον ¹³

^γ add τὸ * σου * add σου ^β ἰδὼν S.M. ^ο add ὑμεῖς
^α σου ^ε ἐθαίμασαν ^τ add Ἰησοῦς ⁸ add αὐτοῖς

θέλω, καὶ οὐ θυσίαν· οὐ γὰρ ἤλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλούς ^{h-1}.

14 Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου λέγοντες, ^{Mark 2. 18, Luke 5. 33.}

Διατί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν ⁱπολλά[!], οἱ δὲ
15 μαθηταὶ σου οὐ νηστεύουσιν; καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς,
Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν, ἐφ' ὅσον μετ'
αὐτῶν ἐστὶν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ
16 ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν. οὐδεὶς δὲ ἐπι-
βάλλει ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· αἶρει
γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, καὶ χεῖρον σχίσμα
17 γίνεται. οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς·
εἰ δὲ μήγε, ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται, καὶ οἱ
ἀσκοὶ ⁱἀπόλλυνται[!]. ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς
καινοὺς, καὶ ἀμφοτέρα συντηροῦνται.

18 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς, ἰδοὺ, ἄρχων ^kεἰς[!] ἐλθὼν ^{Mark 5. 22, Luke 8. 41.}

προσεκύνει αὐτῷ λέγων ὅτι Ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύ-
τησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτήν, καὶ
19 ζήσεται. καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθησεν αὐτῷ, καὶ οἱ
20 μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ, γυνὴ αἰμορροοῦσα δώδεκα ἔτη, ^{Cp. Levit. 15. 25.}

προσελθοῦσα ὀπισθεν, ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου
21 αὐτοῦ· ἔλεγε γὰρ ἐν ἑαυτῇ, Ἐὰν μόνον ἄψωμαι τοῦ ἱματίου
22 αὐτοῦ, σωθήσομαι. ὁ δὲ Ἰησοῦς ¹στραφεὶς[!] καὶ ἰδὼν αὐτήν
εἶπε, Θάρσει, θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ ἐσώθη
23 ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν
οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος, καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς καὶ τὸν ὄχλον
24 θορυβούμενον, ^mἔλεγεν[!], Ἀναχωρεῖτε· οὐ γὰρ ἀπέθανε τὸ
25 κοράσιον, ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. ὅτε δὲ
ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησε τῆς χειρὸς αὐτῆς,
26 καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον. καὶ ἐξῆλθεν ἡ φήμη αὕτη εἰς
ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.

^h add εἰς μετάνοιαν

ⁱ om. πολλά M.

^j ἀπολύνται

^k om. εἰς

¹ ἐπιστραφεὶς

^m λέγει αὐτοῖς

Καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο 27
 τυφλοὶ κράζοντες καὶ λέγοντες, Ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαβίδ.
 ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν προσήλθον αὐτῷ οἱ τυφλοί· καὶ 28
 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆ-
 σαι; λέγουσιν αὐτῷ, Ναί, Κύριε. τότε ἤψατο τῶν ὀφθαλ- 29
 μῶν αὐτῶν λέγων, Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν.
 καὶ ἀνεφύθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. καὶ ἐνεβριμήσατο 30
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων, Ὁράτε, μηδεὶς γινωσκέτω. οἱ δὲ 31
 ἐξελθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ.

Cp. 12. 22,
 Luke 11. 14.

Cp. Mark 3. 22. Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ, προσήνεγκαν αὐτῷ ^{n-l} κωφὸν 32
 δαιμονιζόμενον. καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ 33
 κωφός· καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες, ^{o-l} Οὐδέποτε
 34 τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

Mark 6. 7,
 Luke 9. 1.

Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, 35
 διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγ-
 γέλιον τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶ-
 σαν μαλακίαν ^{p-l}. ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη περὶ 36
 αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ^a ἐσκυλμένοι ^l καὶ ἐρριμμένοι ὥσπερ πρόβατα
 μὴ ἔχοντα ποιμένα. τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Ὁ μὲν 37
 θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου 38
 τοῦ θερισμοῦ, ὅπως ἐκβάλλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.
 καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν 10
 αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων, ὥστε ἐκβάλλειν
 αὐτά, καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν.

Mark 3. 16,
 Luke 6. 14.

Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστι ταῦτα· πρῶ- 2
 τος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος, καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ·
 Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ·
 Φίλιππος, καὶ Βαρθολομαῖος· Θωμᾶς, καὶ Ματθαῖος ὁ τελώ- 3
 νης· Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου, καὶ ^{r-l} Θαδδαῖος· Σίμων ὁ 4

ⁿ add ἄνθρωπον
 μένοι

^o add ὅτι S.
^r add Λεββαῖος ὁ ἐπικληθεὶς

^p add ἐν τῷ λαῷ

^a ἐκτελευ-

^a Καναναῖος¹, καὶ Ἰούδας Ἰσκαριώτης ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν.

5 τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας Mark 6. 7.
Luke 9. 2.
αὐτοῖς, λέγων,

Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν
6 μὴ εἰσέλθητε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ
7 ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγον-
8 τες ὅτι Ἕγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ἀσθενοῦντας
θεραπεύετε, ^ινεκροὺς ἐγείρετε, λεπροὺς καθαρίζετε,¹ δαι-
9 μόνια ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. μὴ κτή-
σησθε χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας
10 ὑμῶν, μὴ πήραν εἰς ὁδόν, μηδὲ δύο χιτῶνας, μηδὲ ὑποδή-
ματα, μηδὲ ^{ιι}ράβδον¹. ἄξιός γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς
11 αὐτοῦ ἐστιν. εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξε-
τάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστι, κακεῖ μέναιτε, ἕως ἂν ἐξέλ-
12 θητε. εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν·
13 καὶ ἐὰν μὲν ἦ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθέτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ'
αὐτήν· ἐὰν δὲ μὴ ἦ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπι-
14 στραφήτω. καὶ ὅς ἐὰν μὴ δέξηται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς
λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι ^{ιιι}ἔξω¹ τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως
15 ἐκείνης ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν· ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων
ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

16 Ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων·
γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περισ-
17 τεραί. προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσι γὰρ
ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώ-
18 σουσιν ὑμᾶς· καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε
19 ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν. ὅταν δὲ
παραδιδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε·
20 δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσετε· οὐ γὰρ

^a Κανανίτης^ι λεπροὺς καθαρίζετε, νεκροὺς ἐγείρετε,^{ιι} ράβδους Α.^{ιιι} om. ἔξω

ὁμοίως ἐστε οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν
τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς ²¹
θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον· καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ
γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐτούς· καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ²²
ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος,
οὗτος σωθήσεται. ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ²³
φεύγετε εἰς τὴν ² ἑτέραν¹. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ
τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου.

Οὐκ ἔστι μαθητῆς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, οὐδὲ δοῦλος ²⁴
ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ. ἄρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ²⁵
ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ.
εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβούλ ³ ἐπεκάλεσαν¹, πόσω μᾶλ-
λον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ; μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν ²⁶
γὰρ ἔστι κεκαλυμμένον, ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυ-
πτόν, ὃ οὐ γνωσθήσεται. ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ²⁷
ἐν τῷ φωτί· καὶ ὃ εἰς τὸ οὖς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν
δαμάτων. καὶ μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ ²⁸
σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβήθητε
δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν
γέεννῃ. οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται; καὶ ἐν ²⁹
αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν· ὑμῶν ³⁰
δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἡριθμημέναι εἰσί. μὴ ³¹
οὖν φοβηθῆτε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς. πᾶς ³²
οὖν ὅστις ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,
ὁμολογήσω καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ
ἐν οὐρανοῖς· ὅστις δ' ἂν ἀρνήσῃται με ἔμπροσθεν τῶν ἀν- ³³
θρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν καὶ ἐγὼ ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου
τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

Μὴ νομίσῃτε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ³⁴
ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν. ἦλθον γὰρ διχάσαι ³⁵

¹ ἄλλην² ἐκάλεσαν

ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς Cp. Mic. 7. 6.
 36 μητρὸς αὐτῆς, καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς· καὶ
 37 ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ. ὁ φιλῶν πατέρα ἢ
 μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ
 38 θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὃς οὐ λαμβάνει
 τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου
 39 ἄξιος. ὁ εὐρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν· καὶ ὁ
 ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὐρήσει αὐτήν.

40 Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέ-
 41 χεται τὸν ἀποστείλαντά με· ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα
 προφήτου μισθὸν προφήτου λήψεται, καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον
 42 εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήψεται· καὶ ὃς ἐὰν ποτίσῃ
 ἓνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα
 μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

11 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσων τοῖς δώ-
 δεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ
 κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.

2 Ὁ δὲ Ἰωάννης, ἀκούσας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ Luke 7. 18.

3 Χριστοῦ, πέμψας ^z διὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ,

4 Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος; ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; καὶ ἀποκριθεὶς

ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες ἀπαγγεῖλατε Ἰωάννῃ

5 ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε· τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, καὶ χωλοὶ Cp. Isa. 35. 5,
 περιπατοῦσι· λεπροὶ καθαρίζονται, καὶ κωφοὶ ἀκούουσι· 61. 1.

6 ^a καὶ νεκροὶ ἐγείρονται, καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· καὶ

7 μακάριός ἐστιν, ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. τούτων Luke 7. 24.

δὲ πορευομένων ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ

Ἰωάννου, Τί ἐξήλθετε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον

8 ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; ἄνθρω-

πον ἐν μαλακοῖς ^b ἡμφιεσμένον; ἰδοὺ, οἱ τὰ μαλακὰ φο-

9 ροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν. ἀλλὰ τί ^c ἐξήλ-

^z δύο^a om. καὶ^b add ἱματίοις^c ἐξήλθετε ἰδεῖν; προφή-

θετε; ἰδεῖν προφήτην;¹ ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον
 Mal. 3. 1. προφήτου. οὗτός ^{a-1} ἐστὶ περὶ οὗ γέγραπται, Ἰδοῦ, ἐγὼ ¹⁰
 ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατα-
 σκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ¹¹
 οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ
 βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν
 μείζων αὐτοῦ ἐστίν. ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ βαπ- ¹²
 τιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βια-
 σται ἀρπάζουσιν αὐτήν. πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ ¹³
 νόμος ἕως Ἰωάννου προεφήτευσαν. καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, ¹⁴
 Cp. Mal. 4. 5. αὐτός ἐστίν Ἡλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. ὁ ἔχων ὧτα ¹⁵
 εἰν¹ ἀκουέτω. τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην; ὁμοία ¹⁶
 ἐστὶ ¹παιδίοις¹ ἐν ἀγοραῖς καθημένοις, ²ἃ προσφωνοῦντα
 τοῖς ἐταίροις λέγουσιν,¹ ³Ἡὺλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ¹⁷
 ἔθρηνήσαμεν ^{h-1}, καὶ οὐκ ἐκόψασθε. ἦλθε γὰρ Ἰωάννης ¹⁸
 μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέγουσι, Δαιμόνιον ἔχει. ἦλθεν ¹⁹
 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγουσιν, Ἰδοῦ,
 ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἀμαρ-
 τολῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν ⁱἔργων¹ αὐτῆς.

Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πόλεις, ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ ²⁰
 Cp. Luke 10. 13. πλεῖσται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν. Οὐαὶ σοι, ²¹
 Χοραζίν, οὐαὶ σοι, Βηθσαϊδάν, ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι
 ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν
 σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν. πλὴν λέγω ὑμῖν, Τύρῳ καὶ ²²
 Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ ὑμῖν. καὶ σύ, ²³
 Καπερναοὺμ, ⁱμὴ¹ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ^kὑψωθῇση;¹ ἕως ἄδου
¹καταβῇση¹. ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γε-
 νόμεναι ἐν σοί, ἔμειναν ἂν μέχρι τῆς σήμερον. πλὴν λέγω ²⁴

^a add γὰρ ^e om. ἀκούειν M.
 φωνοῦσι τοῖς ἐταίροις αὐτῶν καὶ λέγουσιν,
 A.S.M. ^j ἢ ^k ὑψωθείσα,

^f παιδαρίοις ^h add ὑμῖν
¹ καταβιβασθῇση

² καὶ προσ-
ⁱ τέκνων

ὑμῖν, ὅτι γῇ Σοδόμων ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοί.

25 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἐξομολο- Luke 10. 21.

γούμαί σοι, πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέ-
κρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας
26 αὐτὰ νηπίοις· ναί, ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμ-
27 προσθέν σου. πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου
καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱόν, εἰ μὴ ὁ πατήρ· οὐδὲ τὸν
πατέρα τις ἐπιγινώσκει, εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ
28 υἱὸς ἀποκαλύψαι. δεῦτε πρὸς με, πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ
29 πεφορτισμένοι, ἀγῶ ἀναπαύσω ὑμᾶς· ἄρατε τὸν ζυγόν μου
ἐφ' ὑμᾶς, καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶδός εἰμι καὶ ταπεινὸς
τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν·
30 ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστός, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν.

12 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασι διὰ Mark 2. 23,
τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνασαν, καὶ ἤρξαντο Luke 6. 1 :
2 τίλλειν στάχυν καὶ ἐσθίειν. οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπον cp. Deut. 23.
αὐτῷ, Ἰδοὺ, οἱ μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστι ποιεῖν ἐν 25 (24. 1).
3 σαββάτῳ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησε 1 Sam. 21. 6.
4 Δαβὶδ, ὅτε ^m ἐπείνασε,¹ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; πῶς εἰσῆλθεν
εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως
ⁿ ἔφαγεν¹, οὓς οὐκ ἔξδὸν ἦν αὐτῷ φαγεῖν, οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, Cp. Levit. 24.
5 εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι μόνοις; ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι 9.
τοῖς σάββασι οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσι,
6 καὶ ἀναίτιοί εἰσι; λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι τοῦ ἱεροῦ ^o μείζον¹ ἐστιν
7 ὧδε. εἰ δὲ ἐγνώκετε τί ἐστιν, Ἐλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν, Hos. 6. 6 (7).
8 οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους. κύριος γὰρ ἐστι ^{p-1}
τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

9 Καὶ μεταβὰς ἐκείθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν. Mark 3. 1,
10 καὶ ἰδοὺ, ἄνθρωπος ^{a-1} χεῖρα ἔχων ξηράν· καὶ ἐπηρώτησαν Luke 6. 6.

^m ἐπείνασεν αὐτὸς

ⁿ ἔφαγον M.

^o μείζων

^p add καὶ

^a add ἦν τὴν

αὐτὸν λέγοντες, Εἰ ἔξεστι τοῖς σάββασιν θεραπεύειν; ἵνα
κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν 11
ἄνθρωπος, ὃς ἔξει πρόβατον ἓν, καὶ ἂν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς
σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσῃ αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; πόσω 12
οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου; ὥστε ἔξεστι τοῖς σάββασιν
καλῶς ποιεῖν. τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ, Ἔκτεινον τὴν χεῖρά 13
σου. καὶ ἐξέτεινε, καὶ ἀποκατεστάθῃ ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη.
ἔξελθόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ, 14
ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν. ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν 15
ἐκεῖθεν· καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ⁸— πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν
αὐτοὺς πάντας· καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα μὴ φανερόν 16
αὐτὸν ποιήσωσιν· ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἑσαΐου τοῦ 17
προφήτου λέγοντος, Ἰδοὺ, ὁ παῖς μου, ὃν ἠρέτισα· ὁ ἀγαπη- 18
τός μου, εἰς ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχὴ μου· θήσω τὸ Πνεῦμά
μου ἐπ' αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ. οὐκ ἐρίσει, 19
οὐδὲ κραυγάσει· οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν
φωνὴν αὐτοῦ· κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει, καὶ 20
λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλῃ εἰς νίκος τὴν
κρίσιν. καὶ ¹— τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιούσι. 21

Isa. 42. 1.

Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός· 22
καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν ¹¹— κωφὸν ¹²— λαλεῖν καὶ
βλέπειν. καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον, Μήτι 23
οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαβίδ; οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον, 24
Οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβοὺλ
ἄρχοντι τῶν δαιμονίων. εἰδὼς δὲ ¹³— τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν 25
εἶπεν αὐτοῖς, Πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς ἐρη-
μοῦται, καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς οὐ
σταθήσεται· καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς τὸν Σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' 26
ἑαυτὸν ἐμερίσθη· πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ;

Cp. 9. 34,
Mark 3. 22.

¹ οἱ δὲ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ ἐξελθόντες,
ὄχλοι ² add ἐν ¹¹ add τυφλὸν καὶ ¹² add καὶ ¹³ add
ὁ Ἰησοῦς

⁸ add
^x add

27 καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν
ἐν τίνι ἐκβάλλουσι ; διὰ τοῦτο αὐτοὶ ὑμῶν ἔσονται κριταί.
28 εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα
29 ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ἢ πῶς δύναται τις
εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ
διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δῆσῃ τὸν ἰσχυρόν ; καὶ τότε τὴν
30 οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. ὁ μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστι,
31 καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν,
πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται ^γ-¹ τοῖς ἀνθρώποις·
32 ἡ δὲ τοῦ Πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται ^z-¹. καὶ ὃς
ἂν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ·
ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσε-
33 ται αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι. ἢ
ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἢ
ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν·
34 ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. γεννήματα
ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄντες ; ἐκ γὰρ
35 τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ. ὁ ἀγαθὸς
ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ^a-¹ ἐκβάλλει ^b-¹ ἀγαθὰ·
καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει
36 πονηρά. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πᾶν ῥῆμα ἄργόν, ὃ ἐὰν λαλήσω-
σιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσι περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ
37 κρίσεως· ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιοθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν
λόγων σου καταδικασθήσῃ.
38 Τότε ἀπεκρίθησαν ^c αὐτῷ ^d τινὲς τῶν γραμματέων καὶ
Φαρισαίων λέγοντες, Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον
39 ἰδεῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Γενεὰ πονηρὰ καὶ Luke 11. 29.
μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ· καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ,
40 εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου· ὥσπερ γὰρ ἦν ^e Jonah 1. 17 (2.
Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς ^f ¹).

^γ add ὑμῖν M.^z add τοῖς ἀνθρώποις^a add τῆς καρδίας^b add τὰ^c om. αὐτῷ

νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. ἄνδρες Νινευῖται ἀνα- 41
στήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατα-
κρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ

1 Kings 10. 1, ἰδοὺ, πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε. βασίλισσα νότου ἐγερεθήσεται ἐν τῇ 42
2 Chr. 9. 1.

κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινεῖ αὐτήν· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκούσαι τὴν σοφίαν Σολομῶν-
tos, καὶ ἰδοὺ, πλεῖον Σολομῶντος ὧδε. ὅταν δὲ τὸ ἀκά- 43
θαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὐρίσκει. τότε 44
λέγει, Ἐπιστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου, ὅθεν ἐξηλθον· καὶ ἐλθὼν εὐρίσκει σχολάζοντα, σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα 45
πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ. καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χεῖρονα τῶν πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.

Mark 3. 31, Ἐτι ^a-! αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις, ἰδοὺ, ἡ μήτηρ καὶ 46
Luke 8. 19. οἱ ἀδελφοὶ ^e-! εἰστήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι. ^fεἶπε δέ τις αὐτῷ, Ἰδοὺ, ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου 47
ἔξω ἐστήκασιν ζητοῦντές σοι λαλῆσαι. ^l ὁ δὲ ἀποκριθεὶς 48
εἶπε τῷ εἰπόντι αὐτῷ, Τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου; καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου; καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς 49
μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν, Ἰδοὺ, ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου· ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρα- 50
νοῖς, αὐτός μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.

Mark 4. 1, Ἐν ^g-! τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς 13
Luke 8. 4. οἰκίας ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ συνήχθησαν πρὸς 2
αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς ^h-! πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἰστήκει. καὶ 3
ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων, Ἰδοὺ, ἐξηλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ μὲν 4

^a add δὲ [■] add αὐτοῦ ^f om. ver. 47 M. ^g add δὲ ^h add τὸ

ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδὸν· καὶ ἦλθε τὰ πετεινά, καὶ κατέφαγεν
 5 αὐτά. ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν
 πολλήν· καὶ εὐθέως ἐξανέτειλε διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς,
 6 ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν
 7 ρίζαν ἐξηράνθη. ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας· καὶ
 8 ἀνέβησαν αἱ ἀκανθαί, καὶ ἀπέπνιξαν αὐτά. ἄλλα δὲ ἔπεσεν
 ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλήν, καὶ ἐδίδου καρπὸν, ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ
 9 δὲ ἐξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα. ὁ ἔχων ὧτα ¹⁻ ἀκούτω.

10 Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπον αὐτῷ, Διατί ἐν παρα-
 11 βολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς ὅτι
 Ὑμῖν δέδοται γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρα-
 12 νῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται. ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ,
 καὶ περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσε-
 13 ται ἀπ' αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι
 βλέποντες οὐ βλέπουσι, καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ
 14 συνιούσι. καὶ ἀναπληροῦται ¹⁻ αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἡσαΐου
 ἡ λέγουσα, Ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνήτε· καὶ βλέποντες ^{Isa. 6. 9.}
 15 βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε· ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδιά τοῦ
 λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλ-
 μοὺς αὐτῶν ἐκάμυσαν· μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ
 τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι,
 16 καὶ ^k ἰάσωμαι ¹ αὐτούς. ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοί, ὅτι
 17 βλέπουσι, καὶ τὰ ὧτα ὑμῶν, ὅτι ἀκούει· ἀμὴν γὰρ λέγω
 ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ
 βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ
 18 ἤκουσαν. ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπεύρον-
 19 τος. παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας καὶ μὴ
 συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρός, καὶ ἄρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν
 20 τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρεῖς. ὃ
 δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων
 21 καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν· οὐκ ἔχει δὲ ρίζαν

ⁱ add ἀκούειν A.S.M.^j add ἐπ'^k ἰάσωμαι

ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστι, γενομένης δὲ θλίψεως ἡ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζεται. ὁ δὲ εἰς τὰς 22 ἀκάνθας σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος ¹⁻ καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου συμπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. ὁ δὲ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν 23 σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιὼν· ὃς δὴ καρποφορεῖ, καὶ ποιεῖ ὁ μὲν ἑκατόν, ὁ δὲ ἐξήκοντα, ὁ δὲ τριάκοντα.

Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων, Ὁμοιώθη 24 ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ^m σπείραντι ^l καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους 25 ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ ⁿ ἐπέσπειρε ^l ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου, καὶ ἀπῆλθεν. ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος, καὶ 26 καρπὸν ἐποίησε, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. προσελθόντες 27 δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου εἶπον αὐτῷ, Κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει ^{o-} ζιζάνια; ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς, Ἐχθρὸς ἀνθρώπος τοῦτο ἐποίησεν. 28 οἱ δὲ δοῦλοι ^p αὐτῷ λέγουσι^l, Θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; ὁ δὲ ^a φησὶν^l, Οὐ· μήποτε συλλέγοντες τὰ 29 ζιζάνια ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον. ἄφετε συναυξά- 30 νεσθαι ἀμφοτέρα μέχρι τοῦ θερισμοῦ· καὶ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς, Συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια, καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δέσμας πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά· τὸν δὲ σῖτον συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου.

Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων, Ὁμοία ἐστὶν 31 ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἀνθρώπος ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· ὁ μικρότερον μὲν ἐστὶ 32 πάντων τῶν σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηθῇ, μέισον τῶν λαχάνων ἐστὶ, καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατασκηνοῦν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.

¹ add τούτου αὐτῷ ^m σπείρουντι S. ⁿ ἔσπειρε ^o add τὰ ^p εἶπον
^a ἔφη

- 33 Ἀλλην παραβολὴν ἐλάλησεν αὐτοῖς, Ὁμοία ἐστὶν ἡ βα- Luke 13. 20.
σιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμη, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς
ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐξυμώθη ὅλον.
- 34 Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς Mark 4. 33.
35 ὄχλοις, καὶ χωρὶς παραβολῆς ¹οὐδὲν¹ ἐλάλει αὐτοῖς· ὅπως
πληρωθῇ τὸ ρηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος, Ἀνοίξω ἐν Ps. 78 (77). 2.
παραβολαῖς τὸ στόμα μου· ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ κατα-
βολῆς ²κόσμου².
- 36 Τότε ἀφείδους τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν ³τ-¹. καὶ
προσηλθὼν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, ⁴Διασάφισον⁴
37 ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. ὁ δὲ ἀπο-
κριθεὶς εἶπεν ⁵τ-¹, Ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς
38 τοῦ ἀνθρώπου· ὁ δὲ ἀγρός ἐστὶν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν
σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζάνια
39 εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ· ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτὰ ἐστὶν
ὁ διάβολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντέλεια ⁶τ-¹ αἰῶνός ἐστιν· οἱ
40 δὲ θερισταὶ ἄγγελοί εἰσιν. ὥσπερ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζά-
νια, καὶ πυρὶ κατακαίεται, οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ
41 αἰῶνος ⁷τ-¹. ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους
αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ
42 σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιῶντας τὴν ἀνομίαν, καὶ βαλοῦσιν
αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
43 καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν Cp. Dan. 12. 3.
ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ὧτα
⁸τ-¹ ἀκούετω.
- 44 ⁹Ὁμοία⁹ ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμ-
μένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὐρὼν ἄνθρωπος ἔκρυψε, καὶ ἀπὸ τῆς
χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει, καὶ πάντα ὅσα ἔχει πωλεῖ, καὶ ἀγοράζει
τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον.

¹ οὐκ² om. κόσμου M.³ add ὁ Ἰησοῦς⁴ φράσον⁵ add αὐτοῖς⁶ add τοῦ⁷ add τούτου⁸ add ἀκούειν A.S.M.⁹ Πάλιν ὁμοία

Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ 45
ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· ^βεὐρὼν δὲ ἓν πολὺ- 46
τιμον μαργαρίτην ἀπελθὼν πέπρακε πάντα ὅσα εἶχε, καὶ
ἡγόρασεν αὐτόν.

Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ βλη- 47
θείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ·
ἣν ὅτε ἐπληρώθη ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν, καὶ καθί- 48
σαντες, συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἀγγεῖα, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω
ἔβαλον. οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύ- 49
σονται οἱ ἄγγελοι, καὶ ἀφοριούσι τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου
τῶν δικαίων, καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· 50
ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

^ε-¹ Συνήκατε ταῦτα πάντα ; λέγουσιν αὐτῷ, Ναί ^δ-¹. 51
ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς 52
^ετῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ὁμοίός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδε-
σπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ
παλαιά.

Mark 6. 1 : cp.
Luke 4. 16.

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, 53
μετήρην ἐκείθην· καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐδίδασκεν 54
αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήττεσθαι αὐτοὺς
καὶ λέγειν, Πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ αἱ δυνάμεις ;
Cp. John 6. 42. οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός ; οὐχὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ 55
λέγεται Μαριάμ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ ^εἸωσήφ¹
καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας ; καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐχὶ πᾶσαι 56
πρὸς ἡμᾶς εἰσι ; πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάντα ; καὶ ἔσαν- 57
δαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ ἔστι
προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ
αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν 58
ἀπιστίαν αὐτῶν.

Mark 6. 14,
Luke 9. 7.

¹ Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρώδης ὁ τετράρχης τὴν 14

^β ὁ δὲ εὐρὼν
τὴν βασιλείαν

^ε add Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς,
^ε Ἰωσήφ

^δ add Κύριε

^ε εἰς

2 ἀκοὴν Ἰησοῦ, καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ, Οὗτός ἐστιν
 Ἰωάννης ὁ βαπτιστής· αὐτὸς ἡγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ
 3 διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ. ὁ γὰρ Ἡρώδης
 κρατήσας τὸν Ἰωάννην ἐξέδρασε^ε καὶ ἔθετο ἐν φυλακῇ διὰ
 4 Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· ἔλεγε
 5 γὰρ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης, Οὐκ ἔξεστὶ σοι ἔχειν αὐτήν. καὶ
 θέλων αὐτὸν ἀποκτείνειν ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς προφή-
 6 τὴν αὐτὸν εἶχον. ^hγενεσίαις δὲ γενομένοις^h τοῦ Ἡρώδου
 ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἤρεσε
 7 τῷ Ἡρώδῃ· ὅθεν μεθ' ὅρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν
 8 αἰτήσεται. ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς,
 Δός μοι, φησὶν, ὧδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ
 9 βαπτιστοῦ. καὶ ἐλυνήθη ὁ βασιλεὺς, διὰ δὲ τοὺς ὅρκους
 10 καὶ τοὺς συνανακειμένους ἐκέλευσε δοθῆναι· καὶ πέμψας
 11 ἀπεκεφάλισε τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ. καὶ ἠνέχθη ἡ
 κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ· καὶ ἤνεγκε
 12 τῇ μητρὶ αὐτῆς. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦραν
 τὸ ⁱπτῶμαⁱ, καὶ ἔθαψαν ^jαὐτόν^j. καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν
 τῷ Ἰησοῦ.

13 ^kἈκούσας δὲ^k ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκείθεν ἐν πλοίῳ ^{Mark 6. 30,}
 εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν· καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἠκολού- ^{Luke 9. 10,}
 14 θησαν αὐτῷ περὶ ἀπὸ τῶν πόλεων. καὶ ἐξελθὼν ¹⁻¹ εἶδε ^{John 6. 1.}
 πολλὸν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' ^mαὐτούς^m, καὶ ἐθερά-
 15 πευσε τοὺς ἄρρώστους αὐτῶν. ὧσίας δὲ γενομένης προσῆλ-
 θον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ ⁿ⁻¹ λέγοντες, Ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος,
 καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρήλθεν· ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελ-
 16 θόντες εἰς τὰς κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα. ὁ δὲ
 Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε
 17 αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ, Οὐκ ἔχομεν
 18 ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας. ὁ δὲ εἶπε, Φέρετέ

^ε ἐξέδρασε αὐτὸν ^h γενεσίων δὲ ἀγομένων ⁱ σῶμα ^j αὐτό ^k Καὶ
 ἀκούσας ¹ add ὁ Ἰησοῦς ^m αὐτοῦς (for αὐτοῖς?) S. ⁿ add αὐτοῦ

μοι αὐτοὺς ὤδε. καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ 19
τοὺς χόρτους, καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο
ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, εὐλόγησε, καὶ κλάσας
ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις.
καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦσαν τὸ περισ- 20
σεῦον τῶν κλασμάτων, δώδεκα κοφίνους πλήρεις. οἱ δὲ ἐς- 21
θιόντες ἦσαν ἄνδρες ὥσεί πεντακισχίλιοι, χωρὶς γυναικῶν
καὶ παιδίων.

Mark 6 45,
John 6. 16.

Καὶ εὐθέως ἠνάγκασε ^ο-¹ τοὺς μαθητὰς ^ρ-¹ ἐμβῆναι εἰς 22
τὸ πλοῖον, καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ
τοὺς ὄχλους. καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος 23
κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι· ὁψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν ἐκεῖ.
τὸ δὲ πλοῖον ἤδη ^αμέσον τῆς θαλάσσης ἦν¹, βασανιζόμενον 24
ὑπὸ τῶν κυμάτων, ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. τετάρτῃ δὲ 25
φυλακῇ τῆς νυκτὸς ^τἦλθε¹ πρὸς αὐτοὺς ^β-¹, περιπατῶν ἐπὶ
^ιτὴν θάλασσαν¹. καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ ^υτῆς 26
θαλάσσης¹ περιπατοῦντα ἐταράχθησαν λέγοντες ὅτι Φάν-
τασμα ἔστι· καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν. εὐθέως δὲ ἐλά- 27
λησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων, Θαρσεῖτε· ἐγὼ εἰμι· μὴ φο-
βεῖσθε. ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπε, Κύριε, εἰ σὺ 28
εἶ, κέλευσόν με πρὸς σε ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὕδατα. ὁ δὲ εἶπεν, 29
'Ελθέ. καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου ὁ Πέτρος περιεπάτη-
σεν ἐπὶ τὰ ὕδατα, ^νἐλθεῖν¹ πρὸς τὸν Ἰησοῦν. βλέπων δὲ 30
τὸν ἄνεμον ^κ-¹ ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι·
ἔκραξε λέγων, Κύριε, σῶσόν με. εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκ- 31
τείνας τὴν χεῖρα ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ, Ὀλιγό-
πιστε, εἰς τί ἐδίστασας; καὶ ^ςἀναβάντων¹ αὐτῶν εἰς τὸ 32
πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος· οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ^ζ-¹ προσεκύ- 33
νησαν αὐτῷ λέγοντες, Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ.

^ο add ὁ Ἰησοῦς ^ρ add αὐτοῦ ^α σταδίου πολλοὺς ἀπὸ τῆς γῆς
ἀπείχε Μ. ^τ ἀπῆλθε ^β add ὁ Ἰησοῦς ^ι τῆς θαλάσσης
^υ τὴν θάλασσαν ^ν καὶ ἦλθε Μ. ^κ add ἰσχυρὸν Α.Σ.Μ. ^ς ἐμβάν-
των ^ζ add ἐλθόντες

34 Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον ^a ἐπὶ τὴν γῆν ^b εἰς Γεννησα- Mark 6. 53.
 35 ρέτ. καὶ ἐπιγινόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου
 ἀπέστειλαν εἰς ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην, καὶ προσήνεγκαν
 36 αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας· καὶ παρεκάλουν αὐτόν, ἵνα
 μόνον ἄψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι
 ἤψαντο, διεσώθησαν.

15 Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ ^c ἀπὸ Ἱεροσολύμων ^d Φα- Mark 7. 1.
 2 ρισαῖοι καὶ γραμματεῖς λέγοντες, Διὰ τί οἱ μαθηταὶ σου
 παραβαίνουνσι τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ
 3 νύπτονται τὰς χεῖρας ^e ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. ὁ δὲ ἀπο-
 κριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Διὰ τί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐν-
 4 τολὴν τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν; ὁ γὰρ Θεὸς
 5 εἶπε, ^f Τίμα τὸν πατέρα ^g καὶ τὴν μητέρα· καί, Ὁ κακο- Exod. 20. 12,
 6 λογὼν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω· ὑμεῖς δὲ λέγετε, Deut. 5. 16;
 7 Ὁς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί, Δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ Exod. 21. 17
 8 ὠφεληθῇς, ^h οὐ μὴ ⁱ τιμήσῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ ^k· καὶ (16).
 9 ἡκυρώσατε ^l τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν.
 10 ὑποκριταί, καλῶς προεφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας λέγων,
 11 Ὁ λαὸς ^m οὗτος ⁿ τοῖς χεῖλεσί με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδιά Isa. 29. 13.
 12 αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ· μάτην δὲ σέβονταί με, δι-
 13 δάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων. καὶ προσκα-
 14 λισάμενος τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς, Ἀκούετε καὶ συνίετε· οὐ
 τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον· ἀλλὰ τὸ
 ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος, τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
 15 τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ ^o εἶπον αὐτῷ, Οἶδας ὅτι οἱ
 16 Φαρισαῖοι ἀκούσαντες τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν; ὁ δὲ
 17 ἀποκριθεὶς εἶπε, Πᾶσα φυτεία, ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ
 18 μου ὁ οὐράνιος, ἐκριζωθήσεται. ἄφετε αὐτούς· ὁδηγοὶ εἰσι

^a εἰς ^b om. εἰς ^c add οἱ ^d γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι
^e add αὐτῶν ^f ἐνετείλατο λέγων ^g add σου ^h add καὶ
ⁱ τιμήσῃ ^k add ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ A.S.M. ^l τὴν ἐντολὴν A.S.:
τὸν νόμον M. ^m Ἐγγίξει μοι ὁ λαὸς ⁿ add τῷ στόματι αὐτῶν
καὶ ^o add αὐτοῦ

τυφλοί ^{p-l}. τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἔαν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βό-
θυνον πεσοῦνται. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, ¹⁵
Φράσον ἡμῖν τὴν παραβολήν ^{a-l}. ὁ δὲ ^{r-l} εἶπεν, Ἀκμὴν ¹⁶
καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; ^s οὐ^l νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευό- ¹⁷
μενον εἰς τὸ στόμα εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ, καὶ εἰς ἀφεδρῶνα
ἐκβάλλεται; τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς ¹⁸
καρδίας ἐξέρχεται, κακεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. ἐκ γὰρ ¹⁹
τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι,
πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι· ταῦτά ἐστι ²⁰
τὰ κοινούντα τὸν ἄνθρωπον· τὸ δὲ ἀνίπτους χερσὶ φαγεῖν οὐ
κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

Mark 7. 24.

Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη ²¹
Τύρου καὶ Σιδῶνος. καὶ ἰδοὺ, γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ²²
ὀρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα ἐκραύγασε ^{t-l} λέγουσα, Ἐλέησόν
με, Κύριε, υἱὲ Δαβίδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται.
ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες οἱ μαθη- ²³
ταὶ αὐτοῦ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες, Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι
κράζει ὀπισθεν ἡμῶν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Οὐκ ἀπε- ²⁴
στάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ.
ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνει αὐτῷ λέγουσα, Κύριε, βοήθει μοι. ²⁵
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν ²⁶
τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. ἡ δὲ εἶπε, Ναί, Κύριε· ²⁷
καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων
ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. τότε ἀποκριθεὶς ὁ ²⁸
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ, Ὡ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενη-
θήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς
ἥρας ἐκείνης.

Mark 7. 31.

Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθε παρὰ τὴν θάλασσαν ²⁹
τῆς Γαλιλαίας· καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο ἐκεῖ. καὶ ³⁰
προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν χωλούς,

^p add τυφλῶν
^t add αὐτῷ

^a add ταύτην^r add Ἰησοῦς^s οὐπω

τυφλοὺς, κωφοὺς, κυλλοὺς, καὶ ἑτέρους πολλοὺς, καὶ ἔρριψαν αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας ^u αὐτοῦ^l. καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς·

31 ὥστε ^x τὸν ὄχλον^l θαυμάσαι βλέποντας κωφοὺς λαλοῦντας, Cp. Isa. 35. 5.
κυλλοὺς ὑγιεῖς, ^y καὶ^l χωλοὺς περιπατοῦντας, καὶ τυφλοὺς βλέποντας· καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν Ἰσραήλ.

32 Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπε, Mark 8. 1.

Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἡδὴ ^z ἡμέραι^l τρεῖς προσ-
μένουσί μοι, καὶ οὐκ ἔχουσι τί φάγωσι· καὶ ἀπολύσαι αὐ-

33 τοὺς νήστεις οὐ θέλω, μήποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ
λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί ^{a-}^l, Πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι

34 τοσοῦτοι, ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον; καὶ λέγει αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς, Πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπον, Ἐπτὰ, καὶ

35 ὀλίγα ἰχθύδια. καὶ ^b παραγγείλας τῷ ὄχλῳ^l ἀναπεσεῖν ἐπὶ
36 τὴν γῆν ^c ἔλαβε^l τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας, ^a καὶ^l

εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ^c ἐδίδου^l τοῖς μαθηταῖς ^{f-}^l, οἱ δὲ
37 μαθηταὶ ^g τοῖς ὄχλοις^l. καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτά-

σθησαν· καὶ ἦσαν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων, ἑπτὰ σπυ-
38 ρίδας πλήρεις. οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες,

39 χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων. καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους
ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια ^h Μαγαδάν^l.

16 Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι πειρά- Mark 8. 11.

ζοντες ἐπηρώτησαν αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδείξαι

2 αὐτοῖς. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, ⁱ Ὁψίας γενομένης Cp. Luke 12.

3 λέγετε, Εὐδία· πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός· καὶ πρωΐ, Σήμερον ⁵⁴

χειμών· πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. ^{k-}^l τὸ μὲν
πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεία

4 τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε.^l γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς ση- Cp. 12. 39,
μεῖον ἐπιζητεῖ· καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ Luke 11. 29.

σημεῖον Ἰωάν^a ¹⁻^l. καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἀπῆλθε.

^u τοῦ Ἰησοῦ ^x τοὺς ὄχλους ^y om. καὶ ^z ἡμέρας ^a add
αὐτοῦ ^b ἐκέλευσε τοῖς ὄχλοις ^c καὶ λαβὼν ^d om. καὶ

^e ἔδωκε ^f add αὐτοῦ ^g τῷ ὄχλῳ ^h Μαγαδάλ^a ⁱ om. Ὁψίας
γενομένης—οὐ δύνασθε. M. ^k add ὑποκριταί, ^l add τοῦ προφήτου

Mark 8. 14.

Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ ^{m-} εἰς τὸ πέραν ἐπελάθοντο 5
ἄρτους λαβεῖν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ὁρᾶτε καὶ 6
προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.
οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες ὅτι Ἄρτους οὐκ ἐλά- 7
βομεν. γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε ⁿ⁻, Τί διαλογίζεσθε ἐν 8
ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ὀ^o ἔχετε[!]; οὐπω νοεῖτε, 9
οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων,
καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε; οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν 10
τετρακισχιλίων, καὶ πόσας σπυρίδας ἐλάβετε; πῶς οὐ νοεῖτε, 11
ὅτι οὐ περὶ ^p ἄρτων[!] εἶπον ^q ὑμῖν; προσέχετε δὲ[!] ἀπὸ τῆς
ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. τότε συνῆκαν, ὅτι 12
οὐκ εἶπε προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης ^r τῶν ἄρτων[!], ἀλλ' ἀπὸ
τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.

Mark 8. 27,
Luke 9. 18.

Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου 13
ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων, Τίνα ^{s-} λέγουσιν οἱ
ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; οἱ δὲ εἶπον, Οἱ μὲν 14
Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν· ἄλλοι δὲ Ἡλίαν· ἕτεροι δὲ Ἱερε-
μίαν, ἣ ἓνα τῶν προφητῶν. λέγει αὐτοῖς, Ὑμεῖς δὲ τίνα με 15

Cp. John 6. 68.

λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος εἶπε, Σὺ εἶ ὁ 16
Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. ἀποκριθεὶς δὲ[!] 17
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Μακάριος εἶ, Σίμων Βὰρ Ἰωνᾶ, ὅτι
σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν
τοῖς οὐρανοῖς. καὶ γὰρ δέ σοι λέγω, ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ 18
ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ
πύλαι ᾗδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. ^{u-} δώσω σοὶ τὰς 19
κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· καὶ ὃ ἐὰν δήσης ἐπὶ τῆς
γῆς, ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὃ ἐὰν λύσης ἐπὶ
τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. τότε διεστείλατο 20

Cp. 18. 18,
John 20. 23.^m add αὐτοῦ

προσέχειν

^u add καὶⁿ add αὐτοῖς^r τοῦ ἄρτου^o ἐλάβετε^s add με A.S.M.^p ἄρτου^q ὑμῖν^t καὶ ἀποκριθεὶς

τοῖς μαθηταῖς ^{x-} ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν, ὅτι αὐτός ἐστιν ^{y-} ὁ Χριστός.

- 21 Ἀπὸ τότε ἤρξατο ^z ὁ Ἰησοῦς¹ δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς ^{Mark 8. 31, Luke 9. 22,} αὐτοῦ, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων,
22 καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. καὶ προσ-
λαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων,
23 Ἰλεώς σοι, Κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. ὁ δὲ στραφεὶς εἶπε τῷ Πέτρῳ, Ὑπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ· σκάνδαλον^a εἶ ἐμοῦ¹. ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώ-
24 πων. τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν
25 σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι. ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν
26 ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὐρήσει αὐτήν· τί γὰρ ^b ὠφέλη-
θήσεται¹ ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα
27 τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ^{Cp. 19. 28, 24. 30, 25. 31, 26.} ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ ^{64, Dan. 7. 13.}
28 τότε ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰσὶ τινες τῶν ὧδε ἐστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

- 17 Καὶ μεθ' ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον ^{Mark 9. 2, Luke 9. 28:} καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει ^{cp. 2 Pet. 1. 16.}
2 αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν· καὶ μετεμορφώθη ἔμ-
προσθεν αὐτῶν· καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος,
3 τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς. καὶ ἰδοὺ, ὤφθησαν αὐτοῖς Μωσῆς καὶ Ἡλίας μετ' αὐτοῦ συλλαλοῦντες.
4 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπε τῷ Ἰησοῦ, Κύριε, καλὸν ἐστίν

^x add αὐτοῦ^y add Ἰησοῦς^z Ἰησοῦς Χριστὸς M.^a μου εἶ^b ὠφελεῖται

ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις, °ποιήσω¹ ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ
 μίαν, καὶ Μωσῇ μίαν, καὶ ^dἩλίᾳ μίαν¹. ἔτι αὐτοῦ λα- 5
 λούντος, ἰδοῦ, νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς· καὶ ἰδοῦ,
 φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ
 ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε. καὶ ἀκούσαντες 6
 οἱ μαθηταὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ ἐφοβήθησαν
 σφόδρα. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἥψατο αὐτῶν, καὶ εἶπεν, 7
 Ὑγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε. ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς 8
 αὐτῶν οὐδένα εἶδον, εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον.

Mark 9. 9. Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν °ἐκ¹ τοῦ ὄρους ἐνετείλατο 9
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων, Μηδενὶ εἶπητε τὸ ὄραμα, ἕως οὗ ὁ
 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. καὶ ἐπηρώτησαν 10
 αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, Τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέ-
 γουσιν, ὅτι Ἡλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; ὁ δὲ ^f-¹ ἀποκριθεὶς 11
 εἶπεν ^g-¹, Ἡλίας μὲν ἔρχεται ^h-¹, καὶ ἀποκαταστήσει πάντα·
 λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι Ἡλίας ἤδη ἦλθε, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν 12
 αὐτόν, ἀλλ' ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν· οὕτω καὶ ὁ υἱὸς
 τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ' αὐτῶν. τότε συνήκαν οἱ 13
 μαθηταί, ὅτι περὶ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.

Mark 9. 14, Luke 9. 37. Καὶ ἐλθόντων ⁱ-¹ πρὸς τὸν ὄχλον προσῆλθεν αὐτῷ ἄν- 14
 ἄθρωπος γονυπετῶν ^k αὐτόν¹ καὶ λέγων, Κύριε, ἐλέησόν μου 15
 τὸν υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ
 πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. καὶ προσή- 16
 νεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν
 θεραπεῦσαι. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ὡ γενεὰ ἀπι- 17
 στος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν; ἕως
 πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε. καὶ ἐπετίμησεν 18
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον, καὶ
 ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. τότε προσελ- 19
 θόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν εἶπον, Διὰ τί ἡμεῖς

° ποιήσωμεν ^d μίαν Ἡλίᾳ ¹ ἀπὸ ^f add Ἰησοῦς ^g add
 αὐτοῖς ^h add πρῶτον ⁱ add αὐτῶν ^k αὐτῷ

20 οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; ὁ δὲ ¹⁻¹ ^m λέγει¹ αὐτοῖς,
 Διὰ τὴν ⁿ ὀλιγοπιστίαν¹ ὑμῶν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν
 ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρείτε τῷ ὄρει τοῦτω,
 Μετάβηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται· καὶ οὐδὲν ἀδυνα-
 τήσει ὑμῖν. ^{o-1}

22 ^p Ἀναστρεφόμενων¹ δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ εἶπεν αὐ- ^{Mark 9. 30,}
 τοῖς ὁ Ἰησοῦς, Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι ^{Luke 9. 43.}

23 εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ
 ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.

24 Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καπερναοὺμ προσῆλθον οἱ τὰ ^{Cp. Exod. 30.}
 δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ, καὶ εἶπον, Ὁ διδάσκαλος ^{13.}

25 ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ δίδραχμα; λέγει, Ναί. καὶ ὅτε εἰσῆλθεν
 εἰς τὴν οἰκίαν, προέφθασεν αὐτόν ὁ Ἰησοῦς λέγων, Τί σοι
 δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσι
 τέλη ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν, ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων;

26 ^a εἰπόντος δέ,¹ Ἀπὸ τῶν ^r ἀλλοτρίων,¹ ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
 27 Ἄραγε ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ υἱοί. ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν

αὐτούς, πορευθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν βάλε ἄγκιστρον, καὶ
 τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν ἄρον· καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα
 αὐτοῦ εὐρήσεις στατήρα· ἐκεῖνον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ
 ἐμοῦ καὶ σοῦ.

18 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέ- ^{Mark 9. 33,}
 γοντες, Τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; ^{Luke 9. 46.}

2 καὶ προσκαλεσάμενος ^{s-1} ¹ παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ
 3 αὐτῶν, καὶ εἶπεν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῇτε καὶ
 γέννησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν
 4 τῶν οὐρανῶν. ὅστις οὖν ταπεινώσῃ ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον
 τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

¹ add Ἰησοῦς ^m εἶπεν ⁿ ἀπιστίαν [■] add ver. 21 τοῦτο
 δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. A.S.M.
^p Συστρεφόμενων M. ^a λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος, ^r ἀλλοτρίων.
^s add ὁ Ἰησοῦς

καὶ ὃς ἐὰν δέξηται παιδίον τοιοῦτον ἐν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, 5
ἐμὲ δέχεται· ὃς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων 6
τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύλος
ὀνικὸς [†]περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ καταποντισθῇ ἐν

Cp. Luke 17. 1. τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης. οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκαν- 7
δάλων· ἀνάγκη γάρ ἐστιν ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα· πλὴν οὐαὶ
τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. εἰ δὲ 8
ἡ χεὶρ σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον ^υαὐτὸν[†]
καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλὸν σοι ἐστὶν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν
^νκυλλὸν ἢ χωλόν[†], ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα βλη-
θῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκαν- 9
δαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλὸν σοι ἐστὶ
μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς
ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. ὁρᾶτε μὴ 10
καταφρονήσητε ἐνὸς τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν,
ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ

Cp. Luke 15. 4. πρόσωπον τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ^z-[†] τί ὑμῖν 12
δοκεῖ; ἐὰν γένηταί τινι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα, καὶ πλα-
νηθῇ ἐν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφείς τὰ ἐννενηκονταεννέα ἐπὶ τὰ
ὄρη πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον; καὶ ἐὰν γένηται εὑρεῖν 13
αὐτό, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον, ἢ ἐπὶ
τοῖς ἐννενηκονταεννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις. οὕτως οὐκ 14
ἔστι θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ^νὑμῶν[†] τοῦ ἐν οὐρανοῖς,
ἵνα ἀπόληται εἷς τῶν μικρῶν τούτων.

Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ ^zεἰς σὲ[†] ὁ ἀδελφός σου, ὑπάγε, ^a-[†] 15
ἐλεγχον αὐτὸν μετὰ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου· ἐάν σου ἀκούσῃ,
ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου. ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε 16
Cp. Deut. 19. 15. μετὰ σοῦ ἔτι ἓνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ
τριῶν σταθῇ πᾶν ῥήμα. ἐὰν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὲ τῇ 17

[†] ἐπὶ ^υ αὐτὰ ^ν χωλὸν ἢ κυλλόν ^z add ver. 11 ἦλθε γὰρ
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολλώδες. A.S.M. ^ν μου M. ^z om.
εἰς σὲ M. ^a add καὶ

ἐκκλησίᾳ· ἂν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι
 18 ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἂν ^{Cr. 16. 19,}
^{John 20, 23.} δῆσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ὅσα
 19 ἂν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ.
 20 πάλιν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἂν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς
 γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἂν αἰτήσωνται, γενήσεται
 21 αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. οὗ γάρ εἰσι
 δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἓμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ
 αὐτῶν.
 21 Τότε προσελθὼν ^b ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ¹, Κύριε, ποσάκις ^{Cr. Luke 17. 3.}
 ἀμαρτήσῃ εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως
 22 ἑπτάκις; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Οὐ λέγω σοι ἕως ἑπτάκις,
 23 ἀλλ' ἕως ἐβδομηκοντάκις ἑπτὰ. διὰ τοῦτο ὁμοιώθη ἡ βασι-
 λεῖα τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησε συνᾶραι
 24 λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναί-
 25 ρειν προσηνέχθη αὐτῷ εἰς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. μὴ
 ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ
 πραθῆναι, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα
 26 ὅσα εἶχε, καὶ ἀποδοθῆναι. πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει
 αὐτῷ λέγων, Κύριε, μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα σοι
 27 ἀποδώσω. σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου
 28 ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφήκεν αὐτῷ. ἐξελθὼν δὲ
 ὁ δοῦλος ἐκείνος εὗρεν ἓνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὥφειλεν
 αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγε λέγων,
 29 Ἀπόδος ^{c-1} ^a εἴ τι¹ ὀφείλεις. πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ
^{c-1} παρεκάλει αὐτὸν λέγων, Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ ^{f-1}
 30 ἀποδώσω σοι. ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτόν
 31 εἰς φυλακὴν, ἕως οὗ ἀποδῶ τὸ ὀφειλόμενον. ἰδόντες ^g οὖν¹
 οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα· καὶ
 ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ αὐτῶν πάντα τὰ γενόμενα.

^b αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπε
 πόδας αὐτοῦ

^c add μοι
^f add πάντα

^d ὁ τι

^g add εἰς τοὺς

^g δὲ

τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ, ³²
 Δοῦλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφήκᾳ σοι, ἐπεὶ
 παρεκάλεσάς με· οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν ³³
 σου, ὥς καὶ ἐγὼ σε ἠλέησα; καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ ³⁴
 παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς, ἕως οὗ ἀποδῶ πᾶν τὸ
 ὀφειλόμενον ^{h-1}. οὕτω καὶ ὁ πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιή- ³⁵
 σει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφήτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν
 καρδιῶν ὑμῶν ⁱ⁻¹.

Mark 10. 1. Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, **19**
 μετήρεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια τῆς
 Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου· καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι ²
 πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ.

Mark 10. 2. Καὶ προσῆλθον αὐτῷ ^{k-1} Φαρισαῖοι πειράζοντες αὐτὸν ³
 καὶ λέγοντες ¹⁻¹, Εἰ ἔξεστιν ^{m-1} ἀπολύσαι τὴν γυναῖκα
 αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ⁿ⁻¹, Οὐκ ⁴
 ἀνέγνωτε ὅτι ὁ ^o ποιήσας ¹ ἀπ' ἀρχῆς Ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίη-
 σεν αὐτούς, καὶ εἶπεν, Ἐνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος ⁵
 τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυ-
 ναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν; ὥστε οὐκέτι ⁶
 εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία. ὃ οὖν ὁ Θεὸς συνέξευξεν, ἄνθρω-
 πος μὴ χωριζέτω. λέγουσιν αὐτῷ, Τί οὖν Μωσῆς ἐνετεί- ⁷
 λητο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου, καὶ ἀπολύσαι αὐτήν; λέγει ⁸
 αὐτοῖς ὅτι Μωσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν
 ὑμῖν ἀπολύσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν· ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν
 οὕτω. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ⁹
 Cp. Deut. 24. 1 (3). ^p εἰ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ, καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται· ^q καὶ ὁ
 ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται· λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθη- ¹⁰
 ταί ^{r-1}, Εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυ-

Mark 10. 11:
 cp. Matt. 5. 32,
 Luke 16. 18.

^h add αὐτῷ ⁱ add τὰ παραπτώματα αὐτῶν ^k add οἱ A.S.M.
¹ add αὐτῷ ^m add ἀνθρώπῳ ⁿ add αὐτοῖς ^o κτίσας M.
^p παρεκτός λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτήν μοιχευθῆναι. M. ^q om. καὶ ὁ
ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται. M. ^r add αὐτοῦ

11 ναικός, οὐ συμφέρει γαμῆσαι. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Οὐ πάντες
12 χωροῦσι τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ' οἷς δέδοται. εἰς γὰρ εὐνοῦ-
χοι, οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτω καὶ εἰσιν
εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· καὶ
εἰσιν εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν
τῶν οὐρανῶν. ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρεῖτω.

13 Τότε προσηνέχθη αὐτῷ παιδία, ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ Mark 10. 13,
αὐτοῖς, καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. Luke 18. 15.

14 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἄφετε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ
ἐλθεῖν πρὸς με· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν
15 οὐρανῶν. καὶ ἐπιθεὶς αὐτοῖς τὰς χεῖρας ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.

16 Καὶ ἰδοὺ, εἰς προσελθὼν ὁ αὐτῷ εἶπε¹, Διδάσκαλε ἡ-¹, τί Mark 10. 17,
17 ἀγαθὸν ποιήσω, ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον; ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Luke 18. 18.

18 ἡ τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἰς ἐστὶν ὁ ἀγαθός¹· εἰ δὲ
19 θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς. λέγει
αὐτῷ, Ποίας; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε, Τὸ Οὐ φονεύσεις· Οὐ Exod. 20. 12
sq., Deut. 5.

19 μοιχεύσεις· Οὐ κλέψεις· Οὐ ψευδομαρτυρήσεις· Τίμα τὸν 16 sqq.
πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα· καί, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον Levit. 19. 18.

20 σου ὡς σεαυτόν. λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος, Πάντα ταῦτα
21 ἐφυλαξάμην²· τί ἔτι ὑστερῶ; ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Εἰ
θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ
δὸς³ τοῖς¹ πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο,
22 ἀκολούθει μοι. ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον ἀπῆλθε
λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

23 Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, Mark 10. 23,
ὅτι δυσκόλως πλούσιος εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Luke 18. 24.

24 οὐρανῶν. πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον
διὰ τρυπήματος ραφίδος διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασι-
25 λείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ²·

¹ εἶπεν αὐτῷ ² add ἀγαθὲ A.S.M.
οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἰς, ὁ Θεός· A.S.M.
³ om. τοῖς ² add αὐτοῦ

¹ Τί με λέγεις ἀγαθόν;
² add ἐκ νεότητός μου

ἔξεπλήσσοντο σφόδρα λέγοντες, Τίς ἄρα δύναται σωθῆναι ;
 ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο 26
 ἀδύνατόν ἐστι, παρὰ δὲ Θεῷ πάντα δυνατά ἐστι. τότε ἀπο- 27
 κριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, Ἰδοῦ, ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα,
 καὶ ἠκολουθήσαμεν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν ; ὁ δὲ Ἰησοῦς 28
 εἶπεν αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές
 Cp. 16. 27. μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα
 θρόνους κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ. καὶ πᾶς 29
 ὃς ἀφήκεν οἰκίας, ἢ ἀδελφούς, ἢ ἀδελφάς, ἢ πατέρα, ἢ μη-
 τέρα, ^{a-} ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ^b ἑκα-
 τονταπλασίονα^l λήψεται, καὶ ζῶν αἰώνιον κληρονομήσει.
 πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ ἔσχατοι πρῶτοι. 30
 ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδε- 20
 σπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρῶτῷ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς
 τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν 2
 ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα
 αὐτοῦ. καὶ ἐξελθὼν περὶ τὴν τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους 3
 ἐστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς, ἀκείνοις εἶπεν, Ὑπάγετε καὶ 4
 ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὁ ἐὰν ᾖ δίκαιον δώσω ὑμῖν. οἱ 5
 δὲ ἀπηλθον. πάλιν ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἑννάτην ὥραν
 ἐποίησεν ὡσαύτως. περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ^{c-} ἐξελθὼν εὗρεν 6
 ἄλλους ἐστῶτας ^{d-}, καὶ λέγει αὐτοῖς, Τί ὧδε ἐστήκατε ὅλην
 τὴν ἡμέραν ἀργοί ; λέγουσιν αὐτῷ, Ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώ- 7
 σατο. λέγει αὐτοῖς, Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα
^{e-}. ὀψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ 8
 ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ, Κάλεσον τοὺς ἐργάτας, καὶ ἀπόδος αὐτοῖς
 τὸν μισθὸν ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων.
 καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ 9
 δηνᾶριον. ^f καὶ ἐλθόντες^l οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλείονα 10

^a add ἡ γυναῖκα, A.S.M.^b πολλαπλασίονα M.^c add ὥραν^d add ἀγροὺς^e add καὶ ὁ ἐὰν ᾖ δίκαιον λήψεσθε^f ἐλθόντες δὲ

11 λήψονται· καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηνάριον. λαβόντες
 12 δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου λέγοντες ὅτι Οὗτοι οἱ
 ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας
 13 τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα. ὁ
 δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἐνὶ αὐτῶν, Ἐταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ
 14 δηναρίου συνεφώνησάς μοι; ἄρον τὸ σὸν καὶ ὑπαγε· θέλω
 15 δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί. ^{g-1} οὐκ ἔξεστί μοι
 ποιῆσαι ὃ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς; ^{h ἡ} ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός
 16 ἐστίν, ὅτι ἐγὼ ἀγαθὸς εἰμι; οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶ-
 τοι, καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι ⁱ⁻¹.

17 Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα παρέλαβε τοὺς ^{Mark 10. 32,}
 δώδεκα μαθητὰς κατ' ἰδίαν, ^k καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ^l εἶπεν αὐτοῖς, ^{Luke 18. 31.}
 18 Ἰδοὺ, ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι, καὶ κατα-
 19 κρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνε-
 σιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι· καὶ
 τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ¹ ἐγερθήσεται ^l.

20 Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ ^{Mark 10. 35.}
 τῶν υἱῶν αὐτῆς προσκυνούσα καὶ αἰτοῦσά τι παρ' αὐτοῦ.
 21 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, Τί θέλεις; λέγει αὐτῷ, Εἰπὲ ἵνα καθίσωσιν
 οὗτοι οἱ δύο υἱοὶ μου, εἷς ἐκ δεξιῶν σου, καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων
 22 ^m σου ^l, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν,
 Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ
 23 μέλλω πίνειν ⁿ⁻¹; λέγουσιν αὐτῷ, Δυνάμεθα. ^{o-1} λέγει
 αὐτοῖς, Τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε ^{p-1}. τὸ δὲ καθίσαι ἐκ
 δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων ^{q-1} οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ'
 24 οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου. καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα
 25 ἡγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκα-

■ add ἡ ^h εἰ S. ⁱ add πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοὶ ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοὶ
^k ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ^l ἀναστήσεται ^m om. σου ⁿ add καὶ τὸ
 βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι ^o add καὶ ^p add καὶ
 τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆσεσθε ^q add μου

λεσάμενος αὐτοὺς εἶπεν, Οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. οὐχ οὕτως ¹— ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ²⁶ ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ² ἔσται ὑμῶν διάκονος· καὶ ὃς ἐὰν ²⁷ θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ³ ἔσται ὑμῶν δοῦλος· ὥσπερ ὁ ²⁸ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

Mark 10. 46,
Luke 18. 35.

Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἱεριχὼ ἠκολούθησεν αὐτῷ ²⁹ ὄχλος πολὺς. καὶ ἰδοὺ, δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν ³⁰ ὁδόν, ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παράγει, ἔκραξαν λέγοντες, ⁴ Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς¹, υἱὸς Δαβίδ. ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν ³¹ αὐτοῖς, ἵνα σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μείζον ἔκραζον λέγοντες, ⁴ Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς¹, υἱὸς Δαβίδ. καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς ³² ἐφώνησεν αὐτούς, καὶ εἶπε, Τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; λέγουσιν ³³ αὐτῷ, Κύριε, ἵνα ἀνοιχθῶσιν ἡμῶν οἱ ὀφθαλμοί. σπλαγχνισ- ³⁴ θεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἤψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν· καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν ³⁵—, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Mark 11. 1,
Luke 19. 29:
cp. John 12. 12.

Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦλθον εἰς Βηθφαγὴ ²¹ ² εἰς¹ τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, τότε ὁ Ἰησοῦς ἀπέστειλε δύο μαθητὰς λέγων αὐτοῖς, Πορεύθητε εἰς τὴν κώμην τὴν ἀπέ- ² ναντι ὑμῶν, καὶ εὐθέως εὐρήσετε ὄνον δεδεμένην, καὶ πῶλον μετ' αὐτῆς· λύσαντες ἀγάγετέ μοι. καὶ ἐὰν τις ὑμῖν εἴπῃ ³ τι, ἐρεῖτε ὅτι Ὁ Κύριος αὐτῶν χρειαν ἔχει· εὐθέως δὲ ἀπο- ⁴ στελεῖ αὐτούς. τοῦτο δὲ ⁵— γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν ⁶ ¹ διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος, Εἶπατε τῇ θυγατρὶ Σιών, Ἰδοὺ, ⁷ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται· σοὶ πρᾶνς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον καὶ ⁸ ἐπὶ¹ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου. πορευθέντες δὲ οἱ μαθη- ⁹ ¹ ταί, καὶ ποιήσαντες καθὼς ¹⁰ συνέταξεν¹ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω αὐτῶν ¹¹

Cp. Isa. 62. 11,
Zech. 9. 9.

¹ add δὲ
οἱ ὀφθαλμοί
έταξεν

² ἔστω
³ πρὸς

⁴ Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε
⁵ add ὄλον
⁶ om. ἐπὶ

⁷ add αὐτῶν
⁸ προσ-

- 8 τὰ ἱμάτια αὐτῶν· καὶ ^bἐπεκάθισεν¹ ἐπάνω αὐτῶν. ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ· ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων, καὶ ἔστρώννουν ἐν τῇ ὁδῷ. οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες ^cαὐτὸν¹ καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον λέγοντες, Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου· Ὡσαννὰ ἐν τοῖς Cp. Ps. 118 (117). 25 sq.
- 10 ὑψίστοις. καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλις λέγουσα, Τίς ἐστιν οὗτος; οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον, Οὗτός ἐστιν ^dὁ προφῆτης, Ἰησοῦς¹, ὁ ἀπὸ Ναζαρετ τῆς Γαλιλαίας.
- 12 Καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν ^eτοῦ Θεοῦ¹, καὶ ἐξέβαλε πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψε καὶ τὰς Mark 11. 15, Luke 19. 45: cp. John 2. 14.
- 13 καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστεράς, καὶ λέγει αὐτοῖς, Γέγραπται, Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται· ὑμεῖς Cp. Is. 56. 7, Jer. 7. 11.
- 14 δὲ αὐτὸν ^fποιεῖτε¹ σπήλαιον ληστῶν. καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ θεράπευσεν αὐτούς.
- 15 ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίησε, καὶ τοὺς παῖδας ^gτοὺς¹ κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ λέγοντας, Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ, ἠγανάκτησαν, καὶ εἶπον αὐτῷ, Ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Ναί· οὐδέποτε ἀνέγνωντε ὅτι Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θη- Ps. 8. 2.
- 17 λαζόντων κατηρτίσω αἶνον; καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ἡλίσθη ἐκεῖ.
- 18, 19 Πρωΐας δὲ ἐπανάγων εἰς τὴν πόλιν ἐπεΐνασε. καὶ Mark 11. 12, ἰδὼν συκὴν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν εὑρεῖν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον, καὶ λέγει αὐτῇ, Μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξηράνθη παρα- Cp. Ps. 135. 6.
- 20 χρῆμα ἡ συκῇ. καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν λέγοντες, Πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκῇ; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς

^b ἐπεκάθισαν Α.
τοῦ Θεοῦ Μ.

^c om. αὐτὸν
^f ἐποιήσατε

^d Ἰησοῦς ὁ προφῆτης
^g om. τοὺς

^e om.

εἶπεν αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν, καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ καὶ τῷ ὄρει τούτῳ εἶπητε, Ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται· καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ,²² πιστεύοντες, λήψεσθε.

Mark 11. 27,
Luke 20. 1.

Καὶ ^h ἐλθόντος αὐτοῦ¹ εἰς τὸ ἱερὸν προσῆλθον αὐτῷ δι- 23
δάσκοντι οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες,
'Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκε τὴν ἐξου-
σίαν ταύτην; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ἐρω- 24
τήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἓνα, ὃν ἐὰν εἶπητέ μοι, κἀγὼ ὑμῖν .
ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. τὸ βάπτισμα Ἰωάννου²⁵
πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ; ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο
παρ' ἑαυτοῖς λέγοντες, Ἐὰν εἴπωμεν, Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν,
Διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ἐὰν δὲ εἴπωμεν, Ἐξ²⁶
ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον· πάντες γὰρ ἔχουσι τὸν
Ἰωάννην ὡς προφήτην. καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπον,²⁷
Οὐκ οἶδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός, Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν
ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπος²⁸
εἶχε τέκνα δύο· καὶ προσελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπε, Τέκνον,
ὑπαγε, σήμερον ἐργάξου ἐν τῷ ἀμπελῶνιⁱ⁻¹. ὁ δὲ ἀπο- 29
κριθεὶς εἶπεν, Οὐ θέλω· ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς ἀπῆλθε.
καὶ προσελθὼν τῷ δευτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς³⁰
εἶπεν, Ἐγὼ, κύριε· καὶ οὐκ ἀπῆλθε. τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησε³¹
τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς; λέγουσιν^{j-1}, Ὁ πρῶτος. λέγει
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ
πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. ἦλθε³²
γὰρ πρὸς ὑμᾶς Ἰωάννης ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπι-
στεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν
αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες^k οὐδὲ¹ μετεμελήθητε ὕστερον, τοῦ
πιστεῦσαι αὐτῷ.

^h ἐλθόντι αὐτῷ

ⁱ add μου

^j add αὐτῷ

^k οὐ

33 Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε· ἄνθρωπος ¹⁻¹ ἦν οἰκοδεσ- Mark 12. 1,
 πότης, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ πε- Luke 20. 9;
 ριέθηκε, καὶ ὥρυξεν ἐν αὐτῷ ληνόν, καὶ ὠκοδόμησε πύργον, cp. Is. 5. 1.
 34 καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. ὅτε δὲ ἤγγισεν
 ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς
 35 τοὺς γεωργοὺς, λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ· καὶ λαβόντες
 οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέ-
 36 κτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους
 δούλους πλείονας τῶν πρώτων· καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως.
 37 Ὑστερον δὲ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων,
 38 Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν
 υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς, Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε, ἀπο-
 39 κτείνωμεν αὐτόν, καὶ ^mσχῶμεν¹ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. καὶ
 λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν.
 40 ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσῃ τοῖς γεωρ-
 41 γοῖς ἐκείνοις; λέγουσιν αὐτῷ, Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐ-
 τοὺς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδόσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες
 ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν.
 42 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς,
 Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς Ps. 118 (117).
 κεφαλὴν γωνίας· παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαν- ^{22 sq.}
 43 μαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀρθή-
 σεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ δοθήσεται ἔθνει
 44 ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς. ⁿ καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον
 τοῦτον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσῃ αὐτόν.¹
 45 καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς
 46 αὐτοῦ ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει· καὶ ζητοῦντες αὐτὸν
 κρατῆσαι ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπειδὴ ^oεἰς¹ προφήτην
 αὐτὸν εἶχον.

22 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν ^p ἐν παραβολαῖς

¹ add τις
 αὐτόν. M. ^m κατάσχωμεν ⁿ om. καὶ ὁ πεσὼν . . . λικμήσῃ
^o ὡς ^p αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς

Cp. Luke 14.
16.

αὐτοῖς¹ λέγων, Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ 2
 βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλε 3
 τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γά-
 μους· καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους 4
 δούλους λέγων, Εἴπατε τοῖς κεκλημένοις, Ἰδοὺ, τὸ ἄριστόν
 μου ^α ἡτοίμακα¹. οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ
 πάντα ἔτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. οἱ δὲ ἀμελήσαντες 5
 ἀπηλθον, ὁ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὁ δὲ ² ἐπὶ¹ τὴν ἐμπορίαν
 αὐτοῦ· οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν 6
 καὶ ἀπέκτειναν. ³ ὁ δὲ βασιλεὺς¹ ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ 7
 στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς ἐκείνους, καὶ τὴν
 πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε. τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ, Ὁ 8
 μὲν γάμος ἔτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι·
 πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἂν 9
 εὑρήτε, καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. καὶ ἐξελθόντες οἱ δούλοι 10
 ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον πάντας ὅσους εὑρον, πονη-
 ρούς τε καὶ ἀγαθοὺς· καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων.
 εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους εἶδεν 11
 ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου· καὶ λέγει 12
 αὐτῷ, Ἐταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου;
 ὁ δὲ ἐφिमώθη. τότε ⁴ ὁ βασιλεὺς εἶπε¹ τοῖς διακόνοις, Διή- 13
 σαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας ⁵ ¹ ἐκβάλετε ² αὐτὸν¹ εἰς τὸ
 σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς
 τῶν ὀδόντων. πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. 14

Mark 12, 13,
Luke 20, 20.

Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον ὅπως 15
 αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς 16
 μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἑρωδιανῶν ³ λέγοντας¹, Διδά-
 σκαλε, οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ, καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ ἐν
 ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ
 βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων. εἰπὲ οὖν ἡμῖν, τί σοι 17

¹ ἡτοίμασα ² εἰς ³ ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς ⁴ εἶπεν ὁ
 βασιλεὺς ⁵ add ἄρατε αὐτὸν καὶ ⁶ om. αὐτὸν ⁷ λέγοντες

18 δοκεῖ; ἔξεστι δοῦναι κῆνσον Καίσαρι; ἢ οὐ; γνοὺς δὲ ὁ
 19 Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπε, Τί με πειράζετε, ὑποκρι-
 20 ταί; ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου. οἱ δὲ προσή-
 20 νεγκαν αὐτῷ δηνάριον. καὶ λέγει αὐτοῖς, Τίνος ἡ εἰκὼν
 21 αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; λέγουσιν αὐτῷ, Καίσαρος. τότε
 λέγει αὐτοῖς, Ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ
 22 τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντες
 αὐτὸν ἀπῆλθον.

23 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι, ^{z-||} Mark 12. 18,
 24 λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέ-
 γοντες, Διδάσκαλε, Μωσῆς εἶπεν, Ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων Cp. Deut. 25.
 τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ^{5.}
 25 καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἦσαν δὲ παρ'
 ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί· καὶ ὁ πρῶτος γαμήσας ἐτελεύτησε, καὶ
 μὴ ἔχων σπέρμα ἀφῆκε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ
 26 αὐτοῦ· ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος, καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἑπτὰ.
 27, 28 Ὑστερον δὲ πάντων ἀπέθανεν ^{a-||} ἡ γυνή. ἐν τῇ ^b ἀνα-
 στάσει οὖν ^{||} τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή; πάντες γὰρ ἔσχον
 29 αὐτήν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Πλανᾶσθε, μὴ
 30 εἰδότες τὰς γραφάς, μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ. ἐν γὰρ τῇ
 ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε ἐκγαμίζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι
 31 ^{c-||} ἐν οὐρανῷ εἰσι. περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν,
 32 οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ρῆθὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ λέγοντος, Ἐγώ Exod. 3. 6.
 εἰμι ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ;
 33 οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς ^{d-||} νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων. καὶ ἀκούσαντες
 οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

34 Οἱ δὲ Φαρισαῖοι, ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσε τοὺς Σαδδου- Mark 12. 28:
 35 καίους, συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό· καὶ ἐπηρώτησεν εἰς ἐξ cp. Luke 10.
 36 αὐτῶν νομικὸς πειράζων αὐτόν ^{e-||}, Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ
 37 μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; ὁ δὲ ^{f-||} εἶπεν αὐτῷ, Ἀγαπήσεις Κύριον Deut. 6. 5.

^z add οἱ
 A.S.M.

^a add καὶ
^d add Θεός

^b οὖν ἀναστάσει
^e add καὶ λέγων

^{||} add τοῦ Θεοῦ
^f add Ἰησοῦς

τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου. αὕτη ἐστὶν ὡς μεγάλη καὶ 38
 Levit. 19. 18. πρώτη⁸ ἐντολή. δευτέρα δὲ ὁμοία ^h αὕτη^h, Ἀγαπήσεις τὸν 39
 πλησίον σου ὡς σεαυτόν. ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς 40
 ὅλος ὁ νόμος ¹ κρέμαται καὶ οἱ προφῆται¹.

Mark 12. 35, Luke 20. 41. Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ 41
 Ἰησοῦς λέγων, Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνος υἱὸς 42
 ἐστι; λέγουσιν αὐτῷ, Τοῦ Δαβίδ. λέγει αὐτοῖς, Πῶς οὖν 43
 Ps. 110 (109). Δαβὶδ ἐν Πνεύματι κύριον αὐτὸν καλεῖ λέγων, Εἶπεν ὁ 44
 I. Κύριος τῷ κυρίῳ μου, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς
 ἐχθρούς σου ὑποκάτω¹ τῶν ποδῶν σου; εἰ οὖν Δαβὶδ καλεῖ 45
 αὐτὸν κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστι; καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτῷ 46
 ἀποκριθῆναι λόγον· οὐδὲ ἐτόλμησέ τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας
 ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

Cp. Luke 11. 39 sqq.; also Mark 12. 38 sqq., Luke 20. 40 sqq. Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς 23
 αὐτοῦ λέγων, Ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμ- 2
 ματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι· πάντα οὖν ὅσα ἂν εἴπωσιν ὑμῖν 3
^k—¹, ¹ποιήσατε καὶ τηρεῖτε¹. κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ
 ποιεῖτε· λέγουσι γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσι. δεσμεύουσι ^m δὲ¹ 4
 φορτία βαρέα ⁿ καὶ δυσβάστακτα¹, καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς
 ὤμους τῶν ἀνθρώπων· ^o αὐτοὶ δὲ τῷ¹ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ
 θέλουσι κινῆσαι αὐτά. πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσι 5
 πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις· πλατύνουσι ^p γὰρ¹ τὰ
 φυλακτήρια αὐτῶν, καὶ μεγαλύνουσι τὰ κράσπεδα ^q—¹, φι- 6
 λούσι ^r δὲ¹ τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις, καὶ τὰς πρω-
 τοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς 7
 ἀγοραῖς, καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ^s ῥαββί¹. ὑμεῖς 8
 δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββί· εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ ^t διδάσκαλος¹

⁸ πρώτη καὶ μεγάλη A.S.M.

κρέμανται ^j ὑποπόδιον

^m γὰρ ⁿ om. καὶ δυσβάστακτα M.

τῶν ἱματίων αὐτῶν

^r τε

^h αὐτῇ A.S.M.

^k add τηρεῖν

^o τῷ δὲ

^s ῥαββί, ῥαββί

¹ καὶ οἱ προφῆται

¹ τηρεῖτε καὶ ποιεῖτε

^p δὲ ^q add

^t καθηγητής

9 ^{u-1}· πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε. καὶ πατέρα μὴ καλέ-
σητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἷς γὰρ ἐστὶν ὁ πατὴρ ὑμῶν, ὁ
10 ^v οὐράνιος¹. μὴδὲ κληθῆτε καθηγηταί· εἷς γὰρ ὑμῶν ἐστὶν
11 ὁ καθηγητής, ὁ Χριστός· ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν
12 διάκονος. ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτόν, ταπεινωθήσεται· καὶ
ὅστις ταπεινώσει ἑαυτόν, ὑψωθήσεται.

13 Οὐαὶ ^x δὲ¹ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι
κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώ-
πων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους
ἀφίετε εἰσελθεῖν. ^{y-1}

15 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι περι-
άγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἓνα προσή-
λυτον, καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλό-
τερον ὑμῶν.

16 Οὐαὶ ὑμῖν, ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ λέγοντες, ^aὉς ἂν ὁμόσῃ ἐν
τῷ ναῷ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν ὁμόσῃ ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ,
17 ὀφείλει. μωροὶ καὶ τυφλοί· τίς γὰρ μείζων ἐστίν; ὁ χρυσός;
18 ἢ ὁ ναὸς ὁ ^z ἁγιάσας¹ τὸν χρυσόν; καί, ^aὉς ἂν ὁμόσῃ ἐν
τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν ὁμόσῃ ἐν τῷ δώρῳ τῷ
19 ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει. ^{a-1} τυφλοί· τί γὰρ μείζων; τὸ δῶρον;
20 ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἁγιάζον τὸ δῶρον; ὁ οὖν ὁμόσας ἐν
τῷ θυσιαστηρίῳ ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ·
21 καὶ ὁ ὁμόσας ἐν τῷ ναῷ ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατοικοῦντι
22 αὐτόν· καὶ ὁ ὁμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ ὁμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ
Θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ.

23 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι ἀπο-
δεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ
ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸν ἔλεον

^u add ὁ Χριστός ^v ἐν τοῖς οὐρανοῖς ^x om. δὲ S. ^y add
ver. 14 οὐαὶ (δὲ S.) ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι κατεστῆτε
τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψετε
περισσότερον κρίμα. A.S.M.; transp. vv. 13, 14 S. ^z ἁγιάζων ^a add
μωροὶ καὶ

καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα ^b δὲ ἔδει ποιῆσαι, καὶ κεῖνα μὴ ^c ἀφεῖ-
ναι^d. ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ διῴλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ ²⁴
κάμηλον καταπίνοντες.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι καθα- ²⁵
ρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ
γέμουσιν ἐξ ἀρπαγῆς καὶ ἀκρασίας. Φαρισαῖε τυφλέ, καθά- ²⁶
ρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα
γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς ^d αὐτοῦ^e καθαρόν.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι παρο- ²⁷
μοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται
ώραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκα-
θαρσίας. οὕτω καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώ- ²⁸
ποις δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ μεστοὶ ἐστε ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι οἰκο- ²⁹
δομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν, καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα
τῶν δικαίων, καὶ λέγετε, Εἰ ἡμεῖς ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέ- ³⁰
ρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἡμεῖς κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν
προφητῶν. ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς, ὅτι υἱοὶ ἐστε τῶν φονευ- ³¹
σάντων τοὺς προφῆτας. καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν ³²
πατέρων ὑμῶν. ὅφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγητε ἀπὸ ³³
τῆς κρίσεως τῆς γεέννης; διὰ τοῦτο, ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω ³⁴
πρὸς ὑμᾶς προφῆτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· ^e—^f ἐξ
αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώ-
σετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν, καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς
πόλιν· ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυνόμενον ³⁵
ἐπὶ τῆς γῆς, ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἀβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ
αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ
ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει ταῦτα ³⁶
πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.

Ἱερουσαλήμ, Ἱερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας ³⁷

^b om. δὲ^c ἀφίεναι^d αὐτῶν^e add καὶCp. Luke 11.
49.Cp. Gen. 4. 8,
2 Chr. 24. 21.Cp. Luke 13.
34.

καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ἐπισυνάγει ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελή-
 38, 39 σατε. ἰδοῦ, ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος^f. λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ με ἴδῃτε ἀπ' ἄρτι, ἕως ἂν εἴπητε, Εὐλογη-
 μένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Cp. Ps. 118 (117). 26.

24 Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἔαπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο^g. καὶ Mark 13. 1, Luke 21. 5.
 προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδείξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς
 2 τοῦ ἱεροῦ. ὁ δὲ ^{h-||} ἀποκριθεὶς^h εἶπεν αὐτοῖς, Οὐ βλέπετε
 πάντα ταῦτα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφελθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ
 3 λίθον, ὃς οὐ ^{j-||} καταλυθήσεται. καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ
 τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ' ἰδίαν
 λέγοντες, Εἰπὲ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον
 4 τῆς σῆς παρουσίας, καὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος; καὶ
 ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Βλέπετε, μὴ τις ὑμᾶς
 5 πλανήσῃ. πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέ-
 γοντες, Ἐγὼ εἰμι ὁ Χριστός, καὶ πολλοὺς πλανήσουσι.
 6 μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων· ὁρᾶτε,
 μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ ^{k-||} γενέσθαι· ἀλλ' οὕτω ἔστι τὸ
 7 τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ
 βασιλείαν· καὶ ἔσονται λιμοὶ ^{l-||} καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους·
 8, 9 πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων. τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς
 εἰς θλίψιν, καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε μισούμενοι
 10 ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά μου· καὶ τότε σκαν-
 δαλισθήσονται πολλοί, καὶ ἀλλήλους παραδώσουσι, καὶ μισή-
 11 σουσιν ἀλλήλους· καὶ πολλοὶ ψευδοπροφήται ἐγερθήσονται,
 12 καὶ πλανήσουσι πολλούς· καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνο-
 13 μίαν ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς
 14 τέλος, οὗτος σωθήσεται. καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέ-

^f om. ἔρημος M.ⁱ om. ἀποκριθεὶς^g ἐπορεύετο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ^j add μὴ^k add πάντα^h add Ἰησοῦς^l add καὶ λοιμοὶ

λιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ, εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· καὶ τότε ἤξει τὸ τέλος.

Mark 13. 14,
Luke 21. 20:
cp. Dan. 9. 27,
12. 11.

“Οταν οὖν ἴδῃτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ρῆθὲν 15
διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ἐστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ (ὁ ἀνα-
γινώσκων νοεῖτω), τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν ἐπὶ 16
τὰ ὄρη· ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβαινέτω ἄραι ^m τὰ ^l ἐκ 17
τῆς οἰκίας αὐτοῦ· καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω 18
ἄραι ⁿ τὸ ἱμάτιον ^l αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις 19
καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· προσεύχεσθε 20
δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος, μηδὲ ^{o-l} σαββάτῳ·
ἔσται γὰρ τότε θλίψις μεγάλη, οἷα οὐ γέγονεν ἀπ’ ἀρχῆς 21
κόσμου ἕως τοῦ νῦν, οὐδ’ οὐ μὴ γένηται· καὶ εἰ μὴ ἐκολο- 22
βώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκείναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ· διὰ
Cp. Luke 17.
23 sqq.
δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκείναι. τότε 23
ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, Ἰδοὺ, ὧδε ὁ Χριστός, ἢ ὧδε, μὴ πιστεύσητε·
ἐγερθήσονται γὰρ ψευδοχριστοὶ καὶ ψευδοπροφήται, καὶ δώ- 24
σουσι σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα, ὥστε πλανῆσαι, εἰ δυνατόν,
καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. ἰδοὺ, προεῖρηκα ὑμῖν. ἐὰν οὖν εἴπωσιν 25, 26
ὑμῖν, Ἰδοὺ, ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστί, μὴ ἐξέλθῃτε· Ἰδοὺ, ἐν τοῖς
ταμείοις, μὴ πιστεύσητε· ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται 27
ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται ^{p-l} ἡ
παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· ὅπου ^{q-l} ἐὰν ᾗ τὸ πτώμα, 28
ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί.

Mark 13. 24
sqq.: cp. Luke
21. 25 sqq.

Εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος 29
σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ
οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν
οὐρανῶν σαλευθήσονται· καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ 30
υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ τότε κόψονται πᾶσαι
Cp. 16. 27, 26.
64, Dan. 7. 13.
αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχό-
μενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης

- 31 πολλῆς. καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος
[†] φωνῆς[†] μεγάλης, καὶ ἐπισυνάξουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ
 τῶν τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄκρων αὐτῶν.
- 32 Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἦδη ὁ ^{Mark 13. 28,}
 κλάδος αὐτῆς γένηται ἀπαλός, καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώ- ^{Luke 21. 29.}
- 33 σκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος· οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδῃτε πάντα
 34 ταῦτα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἐπὶ θύρας· ἀμὴν λέγω
 ὑμῖν, οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα ταῦτα
 35 γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι
 36 μου οὐ μὴ παρέλθωσι. περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ⁸⁻¹ Cp. Acts 1. 7.
 ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν, [†] οὐδὲ ὁ
 37 υἱός,[†] εἰ μὴ ὁ πατὴρ ^{u-1} μόνος. ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ ^{Cp. Luke 17.}
 Νῶε, οὕτως ἔσται ^{v-1} ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ^{26 sqq.}
- 38 ὥσπερ γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ^x ἐκείναις[†] ταῖς πρὸ τοῦ
 κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ ἐγκα-
 39 μίζοντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ ^{Cp. Gen. 7. 13.}
 οὐκ ἔγνωσαν ἕως ἥλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἦρεν ἅπαντας,
 40 οὕτως ἔσται ^{v-1} ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. τότε
 δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ· ^{y-1} εἷς παραλαμβάνεται, καὶ ^{y-1}
 41 εἷς ἀφίεται· δύο ἀλήθουσιν ἐν τῷ ^z μύλῳ[†]· μία παραλαμβάνε-
 42 νεται, καὶ μία ἀφίεται. γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποῖα
 43 ^a ἡμέρα[†] ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται. ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ
 ἦδει ὁ οἰκοδεσπότης ποῖα φυλακῇ ὁ κλέπτῃς ἔρχεται, ἐγρη-
 γόρησεν ἄν, καὶ οὐκ ἂν εἶασε διορυγῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ.
- 44 διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἔτοιμοι· ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκεῖτε
 45 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δούλος ^{Cp. Luke 12.}
 καὶ φρόνιμος, ὃν κατέστησεν ὁ κύριος ^{b-1} ἐπὶ τῆς ^c οἰκετείας[†] ^{42.}
- 46 αὐτοῦ, τοῦ διδόναι αὐτοῖς τὴν τροφήν ἐν καιρῷ· μακάριος
 ὁ δούλος ἐκεῖνος, ὃν ἔλθων ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσῃ ποιῶντα

[†] om. φωνῆς M.⁸ add τῆς[†] om. οὐδὲ ὁ υἱός, A.S.M.^u add μου^v add καὶ^x om. ἐκείναις^y add ὁ^z μύλωνι^a ὥρα^b add αὐτοῦ^c θεραπείας

οὕτως· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ 47
καταστήσει αὐτόν. ἂν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος ἐν 48
τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, Χρονίζει ὁ κύριός μου ^{a-l}, καὶ ἄρξῃται 49
τίπτειν τοὺς συνδούλους ^e αὐτοῦ¹, ^f ἐσθίῃ¹ δὲ καὶ ^g πίνῃ¹ μετὰ
τῶν μεθύοντων, ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκεῖνου ἐν ἡμέρᾳ 50
ἣ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ᾧρᾳ ἣ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει 51
αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσεται· ἐκεῖ
ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρ- 25
θένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν ἐξῆλθον εἰς
ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου. πέντε δὲ ἦσαν ἐξ αὐτῶν ^h μωραί¹, 2
καὶ ^{i-l} πέντε ⁱ φρόνιμοι¹. ^k αἱ γὰρ¹ μωραί, λαβοῦσαι τὰς 3
λαμπάδας ἑαυτῶν, οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον· αἱ δὲ 4
φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν μετὰ τῶν
λαμπάδων αὐτῶν. χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν 5
πᾶσαι καὶ ἐκάθευdon. μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν, 6
Ἰδοὺ, ὁ νυμφίος ^{1-l}. ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. τότε 7
ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι, καὶ ἐκόσμησαν τὰς
λαμπάδας αὐτῶν. αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπον, Δότε 8
ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται.
ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι, Μήποτε ^m οὐ μὴ¹ 9
ἄρκῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν πορεύεσθε ^{n-l} μᾶλλον πρὸς τοὺς πω-
λοῦντας, καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν 10
ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ νυμφίος· καὶ αἱ ἑτοιμοὶ εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ
εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. ὕστερον δὲ ἔρχονται 11
καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι, Κύριε, κύριε, ἀνοιξον
ἡμῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα 12
ὑμᾶς. γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἶδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν 13
ᾧραν ^{o-l}.

^a add ἔλθειν ^e om. αὐτοῦ ^f ἐσθίειν ^g πίνειν ^h φρό-
νιμοι ⁱ add αἱ ^j μωραί ^k αἵτινες ^l add ἔρχεται
^m οὐκ ⁿ add δὲ ^o add ἐν ἣ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται

14 Ὡςπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δού- Cp. Luke 19.
 15 λους, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· καὶ ᾧ μὲν 12 sqq.
 ἔδωκε πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἓν, ἐκάστῳ κατὰ τὴν
 16 ἰδίαν δύναμιν· καὶ ᾧ ἀπεδήμησεν. εὐθέως πορευθεῖς¹ ὁ τὰ
 πέντε τάλαντα λαβὼν εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐποίησεν
 17 ἄλλα πέντε τάλαντα. ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο ἐκέρδησεν²·
 18 ἄλλα δύο. ὁ δὲ τὸ ἐν λαβὼν ἀπελθὼν ὥρυξε³ ἡγῆν⁴, καὶ
 19 ἀπέκρυψε τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. μετὰ δὲ χρόνον
 πολὺν ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων, καὶ συναίρει
 20 μετ' αὐτῶν λόγον. καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λα-
 βὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα λέγων, Κύριε, πέντε
 τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε, ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα
 21⁵·. ἔφη⁶ αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ, Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ
 πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω·
 22 εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν δὲ καὶ
 ὁ τὰ δύο τάλαντα⁷ εἶπε, Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέ-
 23 δωκας· ἴδε, ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα⁸·. ἔφη αὐτῷ ὁ
 κύριος αὐτοῦ, Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς
 πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν
 24 τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἐν τάλαντον εἰλη-
 φώς εἶπε, Κύριε, ξγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων
 25 ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· καὶ
 φοβηθεῖς ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε,
 26 ἔχεις τὸ σόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ,
 Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ, ἦδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα,
 27 καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα· ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ
 ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζítais, καὶ ἔλθων ἐγὼ ἐκομισάμην
 28 ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον,
 29 καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα· τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ
 δοθήσεται, καὶ περισσευθήσεται. ⁹ τοῦ δὲ¹⁰ μὴ ἔχοντος, καὶ

¹ ἀπεδήμησεν εὐθέως. πορευθεῖς δὲ ² add καὶ αὐτὸς ³ ἐν τῇ γῇ
⁴ add ἐπ' αὐτοῖς ⁵ add δὲ ⁶ add λαβὼν ⁷ ἀπὸ δὲ τοῦ

ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ· καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκ- 30
βάλλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Cp. 16. 27.

Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ 31
πάντες οἱ ὁ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου

Cp. John 5. 27, δόξης αὐτοῦ, καὶ συναχθήσεται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ 32
Acts 10. 42, ἔθνη, καὶ ἀφοριεῖ αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν
17. 31, Rom. 14. 10, 2 Cor. 5. 10, Rev. 20. 12.

ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, καὶ στήσει τὰ μὲν 33
πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. τότε 34

ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, Δεῦτε, οἱ εὐλογημένοι
τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν
βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ἐπέινασα γάρ, καὶ ἐδώ- 35

κατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· ξένος ἦμην,
καὶ συνηγάγετέ με· γυμνός, καὶ περιεβάλετέ με· ἡσθένησα, 36
καὶ ἐπεσκέψασθέ με· ἐν φυλακῇ ἦμην, καὶ ἦλθετε πρὸς

με. τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες, Κύριε, 37
πότε σὲ εἶδομεν πεινῶντα, καὶ ἐθρέψαμεν; ἢ διψῶντα, καὶ

ἐποτίσαμεν; πότε δέ σε εἶδομεν ξένον, καὶ συνηγάγομεν; ἢ 38
γυμνόν, καὶ περιεβάλομεν; πότε δέ σε εἶδομεν ἀσθενῆ, ἢ ἐν 39
φυλακῇ, καὶ ἦλθομεν πρὸς σε; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς 40

ἐρεῖ αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων
τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. τότε 41
ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων, Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ, ὁ 42

κατηρα-
μένοι, εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ
καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. ἐπέινασα γάρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ 42
μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με· ξένος ἦμην, καὶ 43

οὐ συνηγάγετέ με· γυμνός, καὶ οὐ περιεβάλετέ με· ἀσθενής,
καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. τότε ἀποκριθήσονται 44
ταὶ ὁ 45 καὶ αὐτοὶ λέγοντες, Κύριε, πότε σὲ εἶδομεν πεινῶντα,
ἢ διψῶντα, ἢ ξένον, ἢ γυμνόν, ἢ ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ

^γ add ἄγιοι

^z add οἱ

^a add αὐτῷ

45 οὐ διηκονήσαμέν σοι; τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων,
 Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν
 46 ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι
 εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

26 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους Mark 14. 1,
Luke 22. 1.
 2 τούτους, εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Οἴδατε ὅτι μετὰ δύο
 3 ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδί-
 3 δοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι. τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς ^{b-}
 καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως
 4 τοῦ λεγομένου Καϊάφα, καὶ συνεβουλεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν
 5 κρατήσωσι δόλῳ καὶ ἀποκτείνωσιν. ἔλεγον δέ, Μὴ ἐν τῇ
 ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ.
 6 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος Mark 14. 3,
John 12. 3:
 7 τοῦ λεπροῦ προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἀλάβαστρον μύρου ἔχουσα cp. Luke 7. 37.
 βαρυτίμου, καὶ κατέχεεν ἐπὶ ^c τῆς κεφαλῆς ^d αὐτοῦ ἀνακει-
 8 μένου. ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ^{a-} ἠγανάκτησαν λέγοντες,
 9 Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη; ἡδύνατο γὰρ τοῦτο ^{e-} πρᾶθῆναι
 10 πολλοῦ, καὶ δοθῆναι πτωχοῖς. γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
 αὐτοῖς, Τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν
 11 ἐργάσατο εἰς ἐμέ· πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ'
 12 ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ
 μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με
 13 ἐποίησεν. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἔαν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον
 τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὁ ἐποίησεν αὕτη
 εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

14 Τότε πορευθεὶς εἰς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Mark 14. 10,
Luke 22. 3:
 15 Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, εἶπε, Τί θέλετέ μοι δοῦναι, cp. John 13. 2.
 καγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα Cp. 27. 3,
Zech. 11. 12.
 16 ἀργύρια· καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῷ.
 17 Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἁγίων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Mark 14. 12,
Luke 22. 7.

^b add καὶ οἱ γραμματεῖς
 τὸ μύρον

^c τὴν κεφαλὴν

^d add αὐτοῦ

^e add

Ἰησοῦ λέγοντες ^{f-}1, Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ
 πάσχα; ὁ δὲ εἶπεν, Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα, ¹⁸
 καὶ εἶπατε αὐτῷ, Ὁ διδάσκαλος λέγει, Ὁ καιρὸς μου ἐγγύς
 ἔστι¹. πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου.
 καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ¹⁹
 ἡτοίμασαν τὸ πάσχα. ὀψίας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ ²⁰
 τῶν δώδεκα ^h μαθητῶν¹. καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν, Ἀμὴν ²¹
 λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. καὶ λυπούμενοι ²²
 σφόδρα ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ⁱεἰς ἕκαστος¹, Μήτι ἐγὼ εἰμι,
 Κύριε; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ^jτὴν ²³
 χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ¹, οὗτός με παραδώσει. ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ²⁴
 ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ
 ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται·
 καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκείνος. ἀπο- ²⁵
 κριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτὸν εἶπε, Μήτι ἐγὼ εἰμι,
 ῥαββί; λέγει αὐτῷ, Σὺ εἶπας. ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβὼν ²⁶
 ὁ Ἰησοῦς ^{k-}ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔκλασε, καὶ ¹δοὺς τοῖς
 μαθηταῖς¹ εἶπε, Λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου.
 καὶ λαβὼν ^{m-}ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς ²⁷
 λέγων, Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου, ²⁸
 τὸ τῆς ⁿ⁻διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεισιν
 ἁμαρτιῶν. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ πῖω ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου ²⁹
 τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν
 αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς μου.
 Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. ³⁰
 Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθή- ³¹
 σεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ· γέγραπται γάρ, Πατάξω
 τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσεται τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης.
 μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με προᾶξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ³²

Mark 14. 18,
 Luke 22. 21,
 John 13. 21.

Mark 14. 22,
 Luke 22. 19,
 1 Cor. 11. 23: ὁ Ἰησοῦς
 cp. John 6. 51.

Cp. Exod. 24.
 8.

Mark 14. 26.

Mark 14. 27.

Cp. Zech. 13. 7.

Cp. 28. 7.

^f add αὐτῷ ^g ἐστὶν S. ^h om. μαθητῶν A.S.M. ⁱ ἕκαστος
 αὐτῶν ^j ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα ^k add τὸν ^l ἐδίδου τοῖς
 μαθηταῖς καὶ ^m add τὸ A.S.M. ⁿ add καινῆς A.S.M.

- 33 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, Εἰ ὅ-¹ πάντες σκανδα-
 34 λισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. ἔφη Mark 14. 30:
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτί, πρὶν cp. Luke 22.
 35 ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ με. λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος, 34, John 13.
 Κὰν δέῃ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσομαι. 38.
 ὁμοίως καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον.
 36 Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Mark 14. 32,
 Γεθσημανῇ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς ὁ αὐτοῦ¹, Καθίσате αὐ- Luke 22. 39,
 37 τοῦ, ἕως οὗ ἀπελθὼν ἡ ἐκεῖ προσεύξωμαι¹. καὶ παραλαβὼν John 18. 1.
 τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι
 38 καὶ ἀδημονεῖν. τότε λέγει αὐτοῖς, Περὶλυπὸς ἐστὶν ἡ ψυχὴ
 μου ἕως θανάτου· μένате ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ.
 39 καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευ- Cp. John 12.
 χόμενος καὶ λέγων, Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω 27, Heb. 5. 7.
 ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ'
 40 ὡς σύ. καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητάς, καὶ εὕρισκει αὐτοὺς
 καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ, Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν
 41 ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε,
 ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον,
 42 ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν προσηύξατο
 λέγων, Πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο ὁ¹ παρελθεῖν ὁ¹,
 43 ἐὰν μὴ αὐτὸ πῶ, γενηθήτω τὸ θέλημά σου. καὶ ἐλθὼν
 ὁ¹ πάλιν εὗρεν αὐτοὺς¹ καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφ-
 44 θαλμοὶ βεβαρημένοι. καὶ ἀφείς αὐτοὺς ὁ¹ πάλιν ἀπελθὼν¹
 προσηύξατο ἐκ τρίτου, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν ὁ¹ πάλιν¹.
 45 τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητάς ὁ¹, καὶ λέγει αὐτοῖς,
 Καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ, ἤγγικεν ἡ ὥρα,
 καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν.
 46 ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ, ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με.

■ add καὶ ὁ om. αὐτοῦ ὁ προσεύξωμαι ἐκεῖ * add τὸ
 ποτήριον * add ἀπ' ἐμοῦ ὁ εὕρισκει αὐτοὺς πάλιν ὁ ἀπελ-
 θὼν πάλιν x om. πάλιν ὁ add αὐτοῦ

Mark 14. 43,
Luke 22. 47,
John 18. 3.

Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ, Ἰούδας εἰς τῶν δώδεκα 47
ἦλθε, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων
ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. ὁ δὲ παρα- 48
διδούς αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον λέγων, Ὁν ἂν φιλήσω,
αὐτός ἐστι· κρατήσατε αὐτόν. καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ 49
Ἰησοῦ εἶπε, Χαῖρε, ῥαββί, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. ὁ δὲ 50
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ἐταῖρε, ^z ἐφ' ὃ πάρει. τότε προσελ-
θόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκράτησαν
αὐτόν. καὶ ἰδοὺ, εἰς τῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐκτείνας τὴν χεῖρα 51
ἀπέσπασε τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ
ἀρχιερέως ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον. τότε λέγει αὐτῷ ὁ 52
Ἰησοῦς, Ἀπόστρεψόν σου τὴν μάχαιραν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς·
πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρᾳ ἀπολοῦνται.
ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι ^{a-} παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, 53
καὶ παραστήσει μοι ^b ἄρτι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας
ἀγγέλων; πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαί, ὅτι οὕτω δεῖ 54
γενέσθαι; ἐν ἐκείνῃ τῇ ᾠρᾷ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις, Ὡς 55
ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν
με; καθ' ἡμέραν ^c ἐν τῷ ἱερῷ ἐκαθεζόμεν διδάσκων, καὶ
οὐκ ἐκρατήσατέ με. τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῶσιν 56
αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν. τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες
αὐτὸν ἔφυγον.

Mark 14. 53,
Luke 22. 54;
cp. John 18.
12, 24.

Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφαν 57
τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνή-
χθησαν. ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν ἕως 58
τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως, καὶ εἰσελθὼν ἕσω ἐκάθητο μετὰ
τῶν ὑπηρετῶν, ἰδεῖν τὸ τέλος. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ^{d-} καὶ τὸ 59
συνέδριον ὅλον ἐξήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ,
ὅπως αὐτὸν θανατώσωσι· καὶ οὐχ ^e εὗρον ^f πολλῶν ^f προσ- 60

^z ἐφ' ὃ πάρει; ^a add ἄρτι ^b om. ἄρτι ^c πρὸς ὑμᾶς
ἐκαθεζόμεν διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ ^d add καὶ οἱ πρεσβύτεροι ^e εὗρον·
καὶ ^f ψευδομαρτύρων προσελθόντων οὐχ εὗρον.

ἐλθόντων ψευδομαρτύρων.^g ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο β-^h
61 εἶπον, Οὗτος ἔφη, Δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, Cp. John 2. 19.
62 καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι αὐτόν. καὶ ἀναστὰς ὁ
ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ, Οὐδὲν ἀποκρίνη; τί οὗτοί σου κατα-
63 μαρτυροῦσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ^h-^h ὁ ἀρχιερεὺς
εἶπεν αὐτῷ, Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα
64 ἡμῖν εἴπῃς, εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. λέγει
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Σὺ εἶπας· πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε ^{Mark 14. 62,}
τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως ^{Luke 22. 69:}
^{cp. Matt. 16.}
65 καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. τότε ὁ ἀρχιε- ^{27, Dan. 7. 13.}
ρεὺς διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων ὅτι Ἐβλασφήμησε· τί ^{Mark 14. 64.}
ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; ἴδε, νῦν ἠκούσατε τὴν βλασ-
66 φημίαν ¹⁻¹. τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον, Ἐνοχος ^{Cp. John 10.}
67 θανάτου ἐστί. τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ^{33, 19. 7,}
^{Levit. 24. 16.}
68 ἐκολάφισαν αὐτόν· οἱ δὲ ἐρράπισαν λέγοντες, Προφήτευσον
ἡμῖν, Χριστέ· τίς ἐστιν ὁ παῖσας σε;
69 Ὁ δὲ Πέτρος ἔξω ἐκάθητο ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν ^{Mark 14. 66,}
αὐτῷ μία παιδίσκη λέγουσα, Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ ^{Luke 22. 55:}
^{cp. John 18.}
70 Γαλιλαίου. ὁ δὲ ἡρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων λέγων, Οὐκ ^{17, 25.}
71 οἶδα τί λέγεις. ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα εἶδεν
αὐτὸν ἄλλη, καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ, Καὶ οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ
72 τοῦ Ναζωραίου. καὶ πάλιν ἡρνήσατο μεθ' ὅρκου ὅτι Οὐκ
73 οἶδα τὸν ἄνθρωπον. μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἐστῶτες
εἶπον τῷ Πέτρῳ, Ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ ἡ
74 λαλιά σου δηλόν σε ποιεῖ. τότε ἤρξατο ^k καταθεματίζειν¹
καὶ ὁμνύειν ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ
75 ἐφώνησε. καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος τοῦ Ἰησοῦ
εἰρηκότος ¹⁻¹ ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ
με· καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσε πικρῶς.

27 Πρωῖας δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρ- ^{Mark 15. 1:}
^{cp. Luke 22.}
^{66.}

^g add ψευδομάρτυρες ^h add ἀποκριθεὶς ⁱ add αὐτοῦ ^k κατανα-
θεματίζειν ¹ add αὐτῷ

Luke 23. 1,
John 18. 28.

χειρεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε
θανατῶσαι αὐτόν· καὶ δῆσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον, καὶ παρέ- 2
δωκαν ^{m-1} Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.

Cp. 26. 15.

Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτόν, ὅτι κατεκρίθη, 3
μεταμεληθεὶς ⁿ ἔστρεψε ¹ τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχι-
ερεῦσι καὶ ^{o-1} πρεσβυτέροις λέγων, Ὁμάρτον παραδούς 4
αἷμα ^p ἀθῶον ¹. οἱ δὲ εἶπον, Τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψει. καὶ 5
ρίψας τὰ ἀργύρια ^a εἰς τὸν ναὸν ¹ ἀνεχώρησε· καὶ ἀπελθὼν

Cp. Acts 1. 18.

ἀπήγγεστο. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπον, Οὐκ 6
ἔξεστι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστι.
συμβούλιον δὲ λαβόντες ἡγόρασαν ἕξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ 7
κεραμέως, εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος 8
Ἀγρὸς αἵματος ἕως τῆς σήμερον. τότε ἐπληρώθη τὸ ρηθὲν 9

Cp. Zech. 11.
13.

διὰ ^r Ἱερεμίου ¹ τοῦ προφήτου λέγοντος, Καὶ ἔλαβον τὰ τριά-
κοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου, ὃν ἐτιμήσαντο
ἀπὸ υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ^s ἔδωκαν ¹ αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ 10
κεραμέως, καθὰ συνέταξέ μοι Κύριος.

Mark 15. 2,
Luke 23. 3,
John 18. 33.

Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔστη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ἐπ- 11
ηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν λέγων, Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰου-
δαίων; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη αὐτῷ, Σὺ λέγεις. καὶ ἐν τῷ κατ- 12
ηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ ^{t-1} πρεσβυτέρων
οὐδὲν ἀπεκρίνατο. τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος, Οὐκ ἀκούεις 13
πόσα σοῦ καταμαρτυροῦσι; καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς 14

Mark 15. 6,
John 18. 39;
cp. Luke 23.
18.

οὐδὲ ἐν ῥῆμα, ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν. κατὰ δὲ 15
έορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἓνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον, ὃν
ᾔθελον. εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον, λεγόμενον Βα- 16
ραββᾶν. συνηγμένων οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, 17
Τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν; Βαραββᾶν; ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγό-
μενον Χριστόν; ἥδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν. 18
καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν 19

^m add αὐτὸν Ποντίφ ⁿ ἀπέστρεψε ^o add τοῖς ^p δίκαιον M.
^a ἐν τῷ ναῷ ^r Ἱερεμίου S. ^s ἔδωκα M. ^t add τῶν

- ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα, Μηδέν σοι καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ·
 20 πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν. οἱ δὲ ἀρ-
 χιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους, ἵνα αἰτή-
 21 σωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν. ἀποκρι-
 θεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς, Τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο
 22 ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον, Βαραββᾶν. λέγει αὐτοῖς ὁ
 Πιλάτος, Τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν;
 23 λέγουσι ^{u-} πάντες, Σταυρωθήτω. ὁ δὲ ^{v-} ἔφη, Τί γὰρ
 κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες, Σταυρω-
 24 θήτω. ἰδὼν δὲ ὁ Πιλάτος, ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον
 θόρυβος γίνεται, λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι
 τοῦ ὄχλου λέγων, Ἀθῶς εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος ^x τοῦ δικαίου·
 25 τοῦτου ὑμεῖς ὄψεσθε. καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπε, Τὸ
 26 αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. τότε ἀπέλυσεν
 αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν· τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέ-
 δωκεν ἵνα σταυρωθῇ.
 27 Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος, παραλαβόντες τὸν ^{Mark 15. 16,}
 Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον, συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν ^{John 19. 2.}
 28 σπεῖραν. καὶ ^y ἐκδύσαντες αὐτὸν περιέθηκαν αὐτῷ χλαμύδα
 29 κοκκίνην· καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν
 ἐπὶ ^z τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ κάλαμον ^a ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ
 καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐνέπαιζον αὐτῷ λέ-
 30 γοντες, Χαῖρε, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐμπτύσαντες
 εἰς αὐτὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν
 31 αὐτοῦ. καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμύδα,
 καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν
 εἰς τὸ σταυρῶσαι.
 32 Ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον, ὀνόματι ^{Mark 15. 21,}
 Σίμων· τοῦτον ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. ^{Luke 23. 26:}
 33 καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὃς ἐστι λεγό- ^{cp. John 19. 17.}

^u add αὐτῷ
σαντες M.

^v add ἡγεμῶν
^z τὴν κεφαλὴν

^x om. τοῦ δικαίου M.
^a ἐπὶ τὴν δεξιάν

^y ἐνδύ-

- Cp. Ps. 69 (68). 21. **μενος Κρανίου τόπος, ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν ^b οἶνον¹ μετὰ χολῆς 34**
μεμιγμένον· καὶ γευσάμενος οὐκ ἤθελε πιεῖν. σταυρώσαντες 35
 Cp. Ps. 22 (21). 18. **δὲ αὐτὸν διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βάλλοντες κλῆρον·**
^c— καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ ἐπέθηκαν 36, 37
ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην,
 Cp. Is. 53. 12. **Οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. τότε σταυ-** 38
ροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λησταί, εἰς ἐκ δεξιῶν καὶ εἰς ἐξ εὐω-
 Cp. Ps. 22 (21). 7. **νύμων. οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτόν κινούμενοι 39**
 Cp. 26. 61, John 2. 19. **τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες, Ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ 40**
ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ
Θεοῦ, κατὰβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ὁμοίως ^d— καὶ οἱ ἀρχι- 41
ερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων
ἔλεγον, Ὑλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται ^e σῶσαι.¹ ^f— 42
βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστι· καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ,
 Cp. Ps. 22 (21). 8. **καὶ πιστεύσομεν ^g ἐπ' αὐτόν¹. πέποιθεν ἐπὶ τὸν Θεόν· ῥύσά- 43**
σθω νῦν αὐτόν, εἰ θέλει αὐτόν· εἶπε γὰρ ὅτι Θεοῦ εἰμι υἱός.
 Mark 15. 32: cp. Luke 23. 39. **τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λησταὶ οἱ συσταυρωθέντες αὐτῷ ὠνείδιζον 44**
αὐτῷ.
 Mark 15. 33, Luke 23. 44. **Ἀπὸ δὲ ἑκτῆς ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν 45**
ἕως ὥρας ἑννάτης. περὶ δὲ τὴν ἑννάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ 46
 Ps. 22 (21). 1. **Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλη λέγων, Ἥλί, Ἥλί, λαμὰ σαβαχθανί;**
τοῦτ' ἔστι, Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνατί με ἐγκατέλιπες; τινὲς 47
δὲ τῶν ἐκεῖ ἐστῶτων ἀκούσαντες ἔλεγον ὅτι ^h Ἥλίαν¹ φωνεῖ
 Cp. John 19. 29, Ps. 69 (68). 21. **οὗτος. καὶ εὐθέως δραμὼν εἰς ἐξ αὐτῶν, καὶ λαβὼν σπόγγον 48**
πλήσας τε ὄξους καὶ περιθεὶς καλάμφ, ἐπότιξεν αὐτόν· οἱ δὲ 49
λοιποὶ ἔλεγον, Ὑφες, ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἥλιος σῶσων αὐτόν.
ⁱ— ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράζας φωνῇ μεγάλη ἀφῆκε τὸ πνεῦμα. 50
καὶ ἰδοὺ, τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ 51

^b ὄξος ^c add ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ προφήτου, Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. ^d add δὲ ^e σῶσαι; M. ^f add εἰ ^g αὐτῷ ^h Ἥλίαν S. ⁱ add ἄλλος δὲ λαβὼν λόγχην ἔνυξεν αὐτοῦ τὴν πλευράν, καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ καὶ αἷμα, M.

ἄνωθεν ἕως κάτω, καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν,
 52 καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεῳχθήσαν, καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμη-
 53 μένων ἁγίων ἠγέρθη, καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ
 τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἐνε-
 54 φανίσθησαν πολλοῖς. ὁ δὲ ἐκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ
 τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν, ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γενόμενα,
 ἐφοβήθησαν σφόδρα λέγοντες, Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος.
 55 ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι,
 αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦ- Cp. Luke 8. 2.
 56σαι αὐτῷ· ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία ἡ τοῦ
 Ἰακώβου καὶ Ἰωσὴ μήτηρ, καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.
 57 Ὁψίας δὲ γενομένης ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ Ἀρι- Mark 15. 42,
 μαθαίας, τοῦνομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθήτευσεν τῷ Ἰησοῦ. Luke 23. 50,
 John 19. 38.
 58 οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ῥήτησατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.
 59 τότε ὁ Πιλάτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι ¹· καὶ λαβὼν τὸ
 60 σῶμα ὁ Ἰωσήφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι καθαρῷ, καὶ ἔθηκεν
 αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ, ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ·
 καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλθεν.
 61 ἦν δὲ ἐκεῖ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, καθή-
 μენαι ἀπέναντι τοῦ τάφου.
 62 Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶ μετὰ τὴν παρασκευήν, συνήχθη-
 63σαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πιλάτον λέγοντες,
 Κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν, Μετὰ Cp. 16. 21, 17.
 64 τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν ^{23, 20. 19.}
 τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας· μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ
 αὐτοῦ ^k· κλέψωσιν αὐτόν, καὶ εἰπωσιν τῷ λαῷ, Ἐγέρθη ἀπὸ
 τῶν νεκρῶν· καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χεῖρων τῆς πρώτης.
 65 ἔφη ¹⁻ αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Ἐχετε κουστῳδίαν· ὑπάγετε,
 66 ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. οἱ δὲ πορευθέντες ἡσφάλισαντο
 τὸν τάφον σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστῳδίας.

^j add τὸ σῶμα^k add νυκτὸς¹ add δὲ

Mark 16. 1,
Luke 24. 1:
cp. John 20. 1.

Ὅψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, **28**
ἦλθε Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, θεωρήσαι
τὸν τάφον. καὶ ἰδού, σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ ²
Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ ^m καὶ προσελθὼν ἀπεκύλισε
τὸν λίθον ⁿ⁻, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. ἦν δὲ ἡ ἰδέα ³
αὐτοῦ ὡς ἀστραπή, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὥσεὶ χιῶν.
ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες, καὶ ⁴
ἐγένοντο ὥσεὶ νεκροί. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπε ταῖς ⁵
γυναιξί, Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν
ἐσταυρωμένον ζητεῖτε. οὐκ ἔστιν ὧδε· ἡγέρθη γάρ, καθὼς ⁶
εἶπε. δεῦτε, ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ^o ὁ Κύριος^l. καὶ ⁷
ταχὺ πορευθεῖσαι εἵπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι Ἠγέρθη
ἀπὸ τῶν νεκρῶν· καὶ ἰδού, προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν·
ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε. ἰδού, εἶπον ὑμῖν. καὶ ^p ἀπελθοῦσαι^l ⁸
ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου, μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης,
ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. ^{a-} καὶ ἰδού, ὁ ⁹
Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς λέγων, Χαίρετε. αἱ δὲ προσελθού-
σαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας, καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ.
τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς, Μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε, ἀπαγ-
γεῖλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν,
κἀκεῖ με ὄψονται.

Cp. 12. 40,
16. 21, 17. 23,
20. 19.

Cp. 26. 32.

Πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδού, τινὲς τῆς κουστωδίας ἐλθόν- ¹¹
τες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ
γενόμενα. καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, συμ- ¹²
βούλιόν τε λαβόντες, ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις
λέγοντες, Εἵπατε ὅτι Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες ¹³
ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων. καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ¹⁴
ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν αὐτόν, καὶ ὑμᾶς ἀμερίμους
ποιήσομεν. οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθη- ¹⁵

^m om. καὶ ⁿ add ἀπὸ τῆς θύρας ^o om. ὁ Κύριος M. ^p ἐξελ-
θοῦσαι ^a add ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ,

σαν· καὶ διεφθίμισθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον.

16 Οἱ δὲ ἔνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν,

17 εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξαστο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. καὶ ἰδόντες αὐτόν

18 προσεκύνησαν¹· οἱ δὲ ἐδίστασαν. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς

ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων, Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ

19 καὶ ἐπὶ γῆς. πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, Mark 16. 15.

βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ Cp. John 3. 5.

20 καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα

ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ, ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας

τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. ²—¹

ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

1 Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ τοῦ Θεοῦ¹.

2 ^b Καθὼς¹ γέγραπται ἐν ^c τῷ Ἑσαΐα τῷ προφήτῃ¹, Ἰδοὺ, Mal. 3. 1,
Is. 40. 3.

ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς

3 κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ^d—¹. φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ,

Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους

4 αὐτοῦ· ἐγένετο Ἰωάννης ^eὁ¹ βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ Matt. 3. 1,

5 κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεςιν ἁμαρτιῶν. καὶ Luke 3. 3,
John 1. 6.

ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα, καὶ οἱ Ἱερο-

σολυμίται ^fπάντες, καὶ ἐβαπτίζοντο¹ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ

6 ὑπ' αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. ἦν δὲ

Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην

περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἐσθίων ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον.

¹ add αὐτῷ

² add ἀμήν.

^a om. υἱοῦ τοῦ Θεοῦ M.

^b ὥς

¹ τοῖς προφήταις A.S.M.

^d add ἔμπροσθέν σου

^e om. ὁ

^f καὶ

ἐβαπτίζοντο πάντες

Matt. 3. 11,
Luke 3. 15,
John 1. 19.

καὶ ἐκήρυσσε λέγων, Ἐρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου, 7
οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων
αὐτοῦ. ἐγὼ ἅ-⁸ ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει 8
ὑμᾶς ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ.

Matt. 3. 13,
Luke 3. 21:
cp. John 1. 32.

Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, ἦλθεν Ἰησοῦς ἀπὸ 9
Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ Ἰωάννου εἰς τὸν
Ἰορδάνην. καὶ εὐθέως ἀναβαίνων ἡ ἐκ¹ τοῦ ὕδατος εἶδε σχιζο- 10
μένους τοὺς οὐρανοὺς, καὶ τὸ Πνεῦμα ἰὼς¹ περιστερὰν κατα-
βαῖνον ἐπ' αὐτόν· καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν, Σὺ εἶ ὁ 11
υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ σοὶ^κ εὐδόκησα.

Matt. 4. 1,
Luke 4. 1.

Καὶ εὐθὺς τὸ Πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον. 12
καὶ ἦν 1-¹ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας τεσσαράκοντα πειραζόμενος 13
ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων, καὶ οἱ ἄγγελοι
δικόνουν αὐτῷ.

Matt. 4. 12.

Μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς 14
τὴν Γαλιλαίαν κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον ^m-¹ τοῦ Θεοῦ, καὶ 15
λέγων ὅτι Πεπλήρωται ὁ καιρὸς, καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ
Θεοῦ· μετανοεῖτε, καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.

Matt. 4. 18,
Luke 5. 1.

ⁿ Καὶ παράγων¹ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδε 16
Σίμωνα καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν ^o τοῦ Σίμωνος¹ ^p ἀμφιβάλ-
λοντας¹ ἐν τῇ θαλάσῃ· ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς 17
ὁ Ἰησοῦς, Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἀλιεῖς
ἀνθρώπων. καὶ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ^a-¹ ἠκολούθησαν 18
αὐτῷ. καὶ προβὰς ^r-¹ ὀλίγον εἶδεν Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβε- 19
δαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ
πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα. καὶ εὐθέως ἐκάλεσεν αὐτούς· 20
καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ, μετὰ
τῶν μισθωτῶν, ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ.

Luke 4. 31.

Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καπερναούμ· καὶ εὐθέως τοῖς σάβ- 21

■ add μὲν
τῆς βασιλείας
βληστρον

^h ἀπὸ
ⁿ Περιπατῶν δὲ
^a add αὐτῶν

ⁱ ὥσει
^o αὐτοῦ
^r add ἐκεῖθεν

^k φῶ

¹ add ἐκεῖ
^m add
^p βάλλοντας ἀμφί-

22 βασιν εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν ἐδίδασκε. καὶ ἐξεπλήσ- Cp. Matt. 7. 29.
 23 σοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς
 24 ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς. καὶ ^βεὐθὺς^β ἦν ἐν
 25 τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, καὶ
 26 ἀνέκραξε λέγων, ^γΤί^γ ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες
 27 ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ. καὶ
 28 ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων, Φιμώθητι, καὶ ἔξελθε ἐξ
 29 αὐτοῦ. καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον, καὶ
 30 ^δφωνῆσαν^δ φωνῇ μεγάλῃ, ἔξηλθεν ἐξ αὐτοῦ. καὶ ἔθαμβή-
 31 θησαν πάντες, ὥστε συζητεῖν πρὸς ^εαὐτοὺς^ε λέγοντας, Τί
 32 ἐστι τοῦτο; ^ςδιδαχὴ^ς καινὴ^ς ^ζκατ'^ζ ἐξουσίαν καὶ τοῖς
 33 πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ.
 34 ἔξηλθε δὲ ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς ^απανταχοῦ^α εἰς ὅλην τὴν
 35 περιχώρον τῆς Γαλιλαίας.

29 Καὶ εὐθέως, ἐκ τῆς συναγωγῆς ^βἐξελθόντες, ἦλθον^β εἰς Matt. 8. 14,
 τὴν οἰκίαν Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. Luke 4. 38.
 30 ἡ δὲ πενθερὰ Σίμωνος κατέκειτο πυρέσσουσα· καὶ εὐθέως
 31 λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς· καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτὴν
 32 κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός ^γο-^γ,
 33 καὶ διηκόνει αὐτοῖς.

32 Ὁψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδν ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν Matt. 8. 16,
 33 πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους. καὶ ἡ Luke 4. 40.
 34 πόλις ὅλη ἐπισυνηγμένη ἦν πρὸς τὴν θύραν. καὶ ἐθεράπευσε
 35 πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις, καὶ δαιμόνια πολλὰ
 36 ἐξέβαλε· καὶ οὐκ ἤφιε λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ᾗδειςαν
 37 αὐτόν ^δα-^δ.

35 Καὶ πρωὶ ^εἔννυχ^εα^ε λίαν ἀναστὰς ἔξηλθε, καὶ ἀπῆλθεν Luke 4. 42.
 36 εἰς ἔρημον τόπον, κακεῖ προσηύχετο. καὶ κατεδίωξαν αὐτὸν
 37 ὁ Σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ· καὶ ^ςεὔρον^ς αὐτόν, καὶ ^ζλέγουσιν^ζ

^β om. εὐθὺς ^γΕα, τί ^δκράξαν ^εαὐτοὺς S. ^ςτίς
 ἡ διδαχὴ ἡ καινὴ αὕτη; ^ζadd ὅτι ^αom. πανταχοῦ ^βἐξελθὼν,
 ἦλθεν M. ^γadd εὐθέως ^δadd Χριστὸν εἶναι M. ^εἔννυχον
^ςεὐρόντες αὐτόν

αὐτῷ ὅτι Πάντες ζητοῦσί σε. καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἄγωμεν ³⁸
 ἢ ἀλλαχοῦ¹ εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα κακεῖ κηρύξω
 εἰς τοῦτο γὰρ ^h ἐξῆλθον¹. καὶ ⁱ ἦλθε¹ κηρύσσω ^k εἰς τὰς ³⁹
 συναγωγὰς¹ αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν, καὶ τὰ δαιμόνια
 ἐκβάλλων.

Matt. 8. 2,
 Luke 5. 12.

Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς παρακαλῶν αὐτόν, ¹ καὶ ⁴⁰
 γονυπετῶν αὐτόν,¹ καὶ λέγων αὐτῷ ὅτι Ἐὰν θέλῃς, δύνασαι
 με καθαρῖσαι. ^m καὶ¹ σπλαγχνισθεῖς, ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ⁴¹
 ἥψατο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ, Θέλω, καθαρῖσθητι. καὶ ⁿ⁻¹ ⁴²
 εὐθέως ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθαρίσθη. καὶ ⁴³
 ἐμβριμησάμενος αὐτῷ εὐθέως ἐξέβαλεν αὐτόν, καὶ λέγει αὐτῷ, ⁴⁴

Cp. Levit. 14.
 2 sqq.

Ὅρα, μηδενὶ μηδὲν εἶπης· ἀλλ' ὑπαγε, σεαυτὸν δεῖξον τῷ
 ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου ὡς προσέταξε
 Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσ- ⁴⁵
 σειν πολλὰ καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν
 δύνασθαι φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν· ἀλλ' ἔξω ἐν ἐρήμοις
 τόποις ἦν· καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν ὁ πάντοθεν¹.

Matt. 9. 1,
 Luke 5. 17.

Καὶ ^p εἰσελθὼν πάλιν¹ εἰς Καπερναοὺμ δι' ἡμερῶν ^{a-1} ²
 ἠκούσθη ὅτι εἰς οἶκόν ἐστι. καὶ ^{r-1} ¹ συνήχθησαν πολλοί, ²
 ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν· καὶ ἐλάλει
 αὐτοῖς τὸν λόγον. καὶ ἔρχονται ^s φέροντες πρὸς αὐτὸν παρα- ³
 λυτικὸν¹ αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων· καὶ μὴ δυνάμενοι ^t προσ- ⁴
 εγγίσαι¹ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἀπεστέγασαν τὴν στέγην
 ὅπου ἦν, καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κράββατον, ἐφ' ᾧ ὁ
 παραλυτικὸς κατέκειτο. ^u καὶ ἰδὼν¹ ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν ⁵
 αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτικῷ, Τέκνον, ἀφέωνταί ^x σου¹ αἱ
 ἁμαρτίαι ^{y-1}. ἦσαν δέ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ κατή- ⁶
 μενοι καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, Τί οὗτος ⁷

■ om. ἀλλαχοῦ ^h ἐξελήλυθα ⁱ ἦν ^k ἐν ταῖς συναγωγαῖς
¹ om. καὶ γονυπετῶν αὐτόν, M. ^m ὁ δὲ Ἰησοῦς ⁿ add εἰπόντος
αὐτοῦ ^o πανταχόθεν ^p πάλιν εἰσῆλθεν ^q add καὶ ^r add
εὐθέως ^s πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν φέροντες ^t προσενέγκαι M.
^u ἰδὼν δὲ ^x σοι ^y add σου

οὕτω ^z λαλεῖ; βλασφημεῖ· ¹ τίς δύναται ἀφίεναι ἁμαρτίας, εἰ
 8 μὴ εἷς, ὁ Θεός; καὶ εὐθέως ἐπιγνούς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι
 αὐτοῦ, ὅτι οὕτως διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς, ^a λέγει ¹ αὐτοῖς,
 9 Τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἐστὶν
 εὐκοπώτερον; εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ, Ἀφέωνταί ^b σου ¹ αἱ
 ἁμαρτίαι; ἢ εἰπεῖν, Ἔγειραι, καὶ ἄρῶν σου τὸν κράββατον,
 10 καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ εἰδῇτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ
 ἀνθρώπου ^c ἐπὶ τῆς γῆς ἀφίεναι ¹ ἁμαρτίας, (λέγει τῷ παρα-
 11 λυτικῷ) Σοὶ λέγω, ἔγειραι, ^d— ¹ ἄρῶν τὸν κράββατόν σου,
 12 καὶ ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ ἡγέρθη ^e— ¹, καὶ ^f εὐθύς ¹
 ἄρας τὸν κράββατον ἐξῆλθεν ἐναντίον πάντων· ὥστε ἐξίστα-
 σθαι πάντας, καὶ δοξάζειν τὸν Θεὸν λέγοντας ὅτι Οὐδέποτε
 οὕτως εἶδομεν.

13 Καὶ ἐξῆλθε πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος
 14 ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς. καὶ παράγων εἶδε ^{Matt. 9. 9.}
 Λευὴν τὸν τοῦ Ἀλφαίου καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ ^{Luke 5. 27.}
 λέγει αὐτῷ, Ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.
 15 καὶ ἐγένετο ^g— ¹ κατακεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ
 πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ
 τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἦσαν γὰρ πολλοί, καὶ ^h ἠκολούθουν ¹
 16 αὐτῷ. καὶ οἱ γραμματεῖς ⁱ τῶν Φαρισαίων ¹, ἰδόντες ^j ὅτι
 ἐσθίει ¹ μετὰ τῶν ^k ἁμαρτωλῶν καὶ τελωνῶν ¹, ἔλεγον τοῖς
 μαθηταῖς αὐτοῦ ¹ ὅτι Μετὰ ¹ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν
 17 ἐσθίει ^m καὶ πίνει ¹. καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς,
 Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες·
 οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλούς ⁿ— ¹.

18 Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ ^o Φαρισαῖοι ¹ νηστεύ- ^{Matt. 9. 14,}
 οντες· καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Διατί οἱ μαθηταὶ ^{Luke 5. 33.}

^z λαλεῖ βλασφημίας; ^a εἶπεν ^b σοι ^c ἀφίεναι ἐπὶ τῆς γῆς
^d add καὶ ^e add εὐθέως ^f om. εὐθύς ^g add ἐν τῷ ^h ἠκολού-
 θησαν ⁱ καὶ οἱ Φαρισαῖοι A.S.M. ^j αὐτὸν ἐσθίουσα ^k τελωνῶν
 καὶ ἁμαρτωλῶν ^l Τί ὅτι μετὰ ^m καὶ πίνει; A.S.: om. καὶ πίνει M.
ⁿ add εἰς μετάνοιαν ^o τῶν Φαρισαίων

Ἰωάννου καὶ οἱ μαθηταὶ¹ τῶν Φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ νηστεύουσι; καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 19 Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστι, νηστεύειν; ὅσον χρόνον μεθ' ἑαυτῶν ἔχουσι τὸν νυμφίον, οὐ δύνανται νηστεύειν. ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν 20 ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ἡμέρᾳ². 21 οὐδεὶς ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπιρράπτει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν³. εἰ δὲ μή, αἶρει τὸ πλήρωμα ἀπ' αὐτοῦ, τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνε- 22 ται. καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκούς παλαιούς· εἰ δὲ μή, ῥήξει⁴ ὁ οἶνος τοὺς ἀσκούς, καὶ ὁ οἶνος ἀπόλλυται⁵ καὶ οἱ ἀσκοί⁶. ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκούς καινοὺς⁷.

Matt. 12. 1,
Luke 6. 1:
cp. Deut. 23.
25 (24. 1).

Καὶ ἐγένετο αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασιν διαπορεύεσθαι⁸ διὰ 23 τῶν σπορίμων, καὶ ἤρξαντο οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὁδὸν ποιεῖν τίλλοντες τοὺς στάχυνας. καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ, 24 Ἰδε, τί ποιοῦσι τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστι; καὶ 25 ἔλεγεν αὐτοῖς, Οὐδέποτε ἀνέγνωτε, τί ἐποίησε Δαβὶδ, ὅτε χρεῖαν ἔσχε καὶ ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; πῶς 26 εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ ἐπὶ Ἀβιάθαρ ἀρχιερέως, 27 καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξεστι φαγεῖν εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι, καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσι; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, 28 καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον· ὥστε κύριός ἐστιν 29 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

Matt. 12. 9,
Luke 6. 6.

Καὶ εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὴν συναγωγὴν· καὶ ἦν ἐκεῖ ἄν- 30 θρωπος ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα. καὶ παρετήρουν αὐτὸν 31 εἰ τοῖς σάββασιν θεραπεύσει αὐτόν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ.

1 om. μαθηταὶ 2 ἐκείναις ταῖς ἡμέραις 3 add καὶ 4 ἱματίῳ
παλαιῷ 5 om. ἀπ' 6 ῥήσσει 7 add ὁ νέος 8 ἐκκεῖται,
9 add ἀπολύνται 10 add βλητέον 11 παραπορεύεσθαι αὐτὸν ἐν τοῖς
σάββασιν 12 add ἐν 13 add αὐτὸς 14 add τοῦ A.S.M. 15 om. καὶ

- 3 καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ⁸ τὴν χεῖρα ἔχοντι ξηράν¹, "Εγείραι
 4 εἰς τὸ μέσον. καὶ λέγει αὐτοῖς, "Ἐξεστὶ τοῖς σάββασιν ἀγα-
 θοποιῆσαι; ἢ κακοποιῆσαι; ψυχὴν σῶσαι; ἢ ἀποκτεῖναι;
 5 οἱ δὲ ἐσιώπων. καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς,
 συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ παρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ
 ἀνθρώπῳ, "Ἐκτενον τὴν χεῖρά σου. καὶ ἐξέτεινε· καὶ ἀπο-
 6 κατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ^{h-1}. καὶ ἐξεληθόντες οἱ Φαρισαῖοι Cp. 12. 13.
 εὐθέως μετὰ τῶν Ἑρωδιανῶν συμβούλιον ἐποίουν κατ' αὐτοῦ,
 ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσι.
- 7 Καὶ ὁ Ἰησοῦς ⁱ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησε¹
 πρὸς τὴν θάλασσαν· καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας Cp. Matt. 4.
 ἠκολούθησαν ^{k-1}. καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἀπὸ Ἱεροσο-²⁵
 λύμων, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας, καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ
¹⁻¹ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα, πλῆθος πολὺ, ^m ἀκούοντες¹ ὅσα
 9 ἐποίει, ἦλθον πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα
 πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν
 10 αὐτόν· πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ, ἵνα
 11 αὐτοῦ ἄψωνται, ὅσοι εἶχον μᾶστιγας. καὶ τὰ πνεύματα τὰ
 ἀκάθαρτα, ὅταν αὐτὸν ἐθεώρει, προσέπιπτεν αὐτῷ, καὶ ἔκραζε
 12 λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ πολλὰ ἐπετίμα
 αὐτοῖς, ἵνα μὴ αὐτὸν φανερὸν ποιήσωσι.
- 13 Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος, καὶ προσκαλεῖται οὓς ἤθελεν Luke 6. 12.
 14 αὐτός· καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. καὶ ἐποίησε δώδεκα, ⁿ⁻¹
 ἵνα ὦσι μετ' αὐτοῦ, καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν,
 15, 16 καὶ ἔχειν ἐξουσίαν ^{o-1} ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια· ^{p-1} καὶ Cp. Matt. 10.
 17 ἐπέθηκε τῷ Σίμωνι ὄνομα Πέτρον· καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ
 Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου, καὶ ἐπ-
 18 ἔθηκεν αὐτοῖς ὀνόματα Βοανεργές, ὃ ἐστὶν Υἱοὶ βροντῆς· καὶ

■ ἐξηραμμένην ἔχοντι τὴν χεῖρα ^h add ὑγιῆς ὡς ἡ ἄλλη ⁱ ἀνε-
 χώρησε μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ^k add αὐτῷ ^l add οἱ ^m ἀκού-
 σαντες ⁿ add οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν, M. ^o add θερα-
 πεύειν τὰς νόσους καὶ ^p add καὶ ἐποίησε τοὺς δώδεκα· M.

Ἀνδρέαν, καὶ Φίλιππον, καὶ Βαρθολομαῖον, καὶ Ματθαῖον,
καὶ Θωμᾶν, καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλφαίου, καὶ Θαδδαῖον,
καὶ Σίμωνα τὸν ^αΚαναναῖον¹, καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώτην, ὃς ¹⁹
καὶ παρέδωκεν αὐτόν.

Cp. Matt. 9.
34, 12, 24,
Luke 11. 15.

Καὶ ¹ἔρχεται¹ εἰς οἶκον. καὶ συνέρχεται πάλιν ²ὁ² ὄχλος, ²⁰
ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς ³μηδὲ³ ἄρτον φαγεῖν. καὶ ἀκού- ²¹
σαντες οἱ παρ αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν. ἔλεγον γὰρ
ὅτι Ἐξέστη. καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων κατα- ²²
βάντες ἔλεγον ὅτι Βεελζεβούλ ἔχει, καὶ ὅτι Ἐν τῷ ἄρχοντι
τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. καὶ προσκαλεσάμενος ²³
αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς, Πῶς δύναται Σατανᾶς
Σατανᾶν ἐκβάλλειν; καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, ²⁴
οὐ δύναται σταθῆναι ἢ βασιλεία ἐκείνη· καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ²⁵
ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ ⁴δυνήσεται⁴ σταθῆναι ἢ οἰκία ἐκείνη·
καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν καὶ ⁵ἐμερίσθη⁵, οὐ ²⁶
δύναται σταθῆναι, ἀλλὰ τέλος ἔχει. ⁶Ἄλλ'⁶ οὐ δύναται ²⁷
οὐδεὶς ⁷εἰς⁷ τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν τὰ σκεύη αὐτοῦ
διαρπάσαι,⁸ ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δῆσῃ, καὶ τότε τὴν
οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πάντα ἀφεθή- ²⁸
σεται ⁹α⁹ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὰ ἁμαρτήματα⁹, καὶ ¹⁰αἱ¹⁰
βλασφημίαι ¹¹ὅσα¹¹ ἂν βλασφημήσωσιν· ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ ²⁹
εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα,
ἀλλ' ἔνοχός ἐστιν αἰωνίου ¹²ἁμαρτήματος¹². ὅτι ἔλεγον, ³⁰
Πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει.

Matt. 12. 46,
Luke 8. 19.

¹³Καὶ ἔρχονται ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ¹³, καὶ ³¹
ἔξω ἐστῶτες ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν φωνοῦντες αὐτόν. καὶ ³²
ἐκάθητο ὄχλος περὶ αὐτόν· ¹⁴καὶ λέγουσιν¹⁴ αὐτῷ, Ἰδοὺ, ἡ
μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ζητοῦσί σε. καὶ ¹⁵ἀποκρι- ³³

^α Κανανίτην ^ε ἔρχονται ^β om. ὁ ^ι μήτε ^κ δύναται
^λ μεμέρισται ^ς om. ἀλλ' ^ζ τὰ σκεῦη τοῦ ἰσχυροῦ, εἰσελθὼν εἰς
τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, διαρπάσαι, ^α τὰ ἁμαρτήματα τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων
^β om. αἱ ^ο ὅσας ^δ κρίσεις ^ε Ἐρχονται οὖν οἱ ἀδελφοὶ
αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ^ε εἶπον δὲ ^ς ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων

θεῖς αὐτοῖς λέγει¹, Τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου ^hκαὶ¹ οἱ ἀδελφοί
 34 μου; καὶ περιβλεψάμενος ⁱτοὺς περὶ αὐτὸν κύκλῳ¹ καθη-
 35 μένους λέγει, Ἴδε, ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. ὃς γὰρ
 ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ
 ἀδελφή ^k-¹ καὶ μήτηρ ἐστί.

4 Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ ^{Matt. 13. 1, Luke 8. 4.}
¹συνάγεται¹ πρὸς αὐτὸν ὄχλος ^mπλείστος¹, ὥστε αὐτὸν ⁿεἰς
 πλοῖον ἐμβάντα¹ καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος
 2 πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ^oῆσαν¹. καὶ ἐδίδασκεν
 αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλά, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ
 3, 4 αὐτοῦ, Ἀκούετε· ἰδοὺ, ἐξηλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείραι· καὶ
 ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν, ὃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν· καὶ
 5 ἦλθε τὰ πετεινά ^r-¹, καὶ κατέφαγεν αὐτό. ^aκαὶ ἄλλο¹
 ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρώδες, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλήν· καὶ
 6 εὐθέως ἐξανέτειλε διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς, ^rκαὶ ὅτε
 ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος¹ ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ρίζαν
 7 ἐξηράνθη. καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας· καὶ ἀνέβησαν
 αἱ ἄκανθαι, καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκε.
 8 καὶ ¹ἄλλα¹ ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλήν· καὶ ἐδίδου καρπὸν
 ἀναβαίνοντα καὶ ^tαὐξανόμενα¹, καὶ ἔφερεν ⁿεἰς¹ τριάκοντα,
 9 καὶ ⁿεἰς¹ ἑξήκοντα, καὶ ⁿεἰς¹ ἑκατόν. καὶ ἔλεγεν ^x-¹, ^yὍς
 ἔχει¹ ὧτα ἀκούειν ἀκούετω.

10 ^zΚαὶ ὅτε¹ ἐγένετο καταμόνας, ^aἡρώτων¹ αὐτὸν οἱ περὶ
 11 αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα ^bτὰς παραβολάς¹. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς,
 Ὑμῖν ^oτὸ μυστήριον δέδοται¹ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· ἐκεί-
 12 νοις δὲ τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται· ἵνα βλέ- ^{Cr. Is. 6. 9.}
 ποντες βλέπωσι, καὶ μὴ ἴδωσι, καὶ ἀκούοντες ἀκούωσι, καὶ μὴ
 13 συνιῶσι· μήποτε ἐπιστρέψωσι, καὶ ἀφελθῇ αὐτοῖς ^d-¹. καὶ

^h ἡ ⁱ κύκλῳ τὸν περὶ αὐτὸν ^k add μου ¹ συνήχθη
^m πολὺς ⁿ ἐμβάντα εἰς τὸ πλοῖον ^o ἦν ^p add τοῦ οὐρανοῦ
^q ἄλλο δὲ ^r ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ¹ ἄλλο ^t αὐξανόμενα
^u ἐν ^x add αὐτοῖς ^y Ὁ ἔχων ^z Ὅτε δὲ ^a ἡρώτησαν ^b τὴν
 παραβολήν ^o δέδοται γινῶναι τὸ μυστήριον ^d add τὰ ἀμαρτήματα

λέγει αὐτοῖς, Οὐκ οἶδατε τὴν παραβολὴν ταύτην; καὶ πῶς
 πάσας τὰς παραβολὰς γνώσεσθε; ὁ σπείρων τὸν λόγον ¹⁴
 σπείρει. οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδόν, ὅπου σπείρεται ¹⁵
 ὁ λόγος, καὶ ὅταν ἀκούσωσιν, εὐθέως ἔρχεται ὁ Σατανᾶς καὶ
 αἶρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον ^ο εἰς αὐτούς¹⁶. καὶ οὗτοί ¹⁶
 εἰσιν ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρόμενοι, οἳ, ὅταν ἀκού-
 σωσι τὸν λόγον, εὐθέως μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσιν αὐτόν, καὶ ¹⁷
 οὐκ ἔχουσι ρίζαν ἐν ἑαυτοῖς, ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν· εἴτα
 γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθέως σκανδα-
 λίζονται. καὶ ¹⁸ ἄλλοι¹⁸ εἰσιν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι ¹⁸
⁸ οὗτοί εἰσιν¹⁹ οἱ τὸν λόγον ¹⁹ ἀκούσαντες¹⁹, καὶ αἱ μέριμναι τοῦ ¹⁹
 αἰῶνος ¹⁻¹⁹ καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ
 ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συμπνίγουσι τὸν λόγον, καὶ ἄκαρ-
 πος γίνεται. καὶ ²⁰ ἑκεῖνοί²⁰ εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν ²⁰
 σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσι τὸν λόγον καὶ παραδέχονται,
 καὶ καρποφοροῦσιν ²¹ ἐν²¹ τριάκοντα, καὶ ²² ἐν²² ἑξήκοντα, καὶ
²³ ἐν²³ ἑκατόν.

Luke 8. 16:
 cp. Matt. 5. 15,
 Luke 11. 33.

Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Μήτι ὁ λύχνος ἔρχεται, ἵνα ὑπὸ τὸν ²¹
 μόδιον τεθῇ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην; οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν
¹ τεθῇ²¹; οὐ γάρ ἐστὶ τι κρυπτόν, ²² ἐὰν μὴ ἵνα²² φανερωθῇ. ²²
 οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον, ἀλλ' ἵνα εἰς φανερόν ᾔλθῃ. εἴ τις ²³
 ἔχει ὧτα ἀκούειν, ἀκούετω. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Βλέπετε τί ²⁴
²⁴ προστεθήσεται ὑμῖν ²⁵ ἐν²⁵ ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, μετρηθήσεται ὑμῖν· καὶ
 προστεθήσεται ὑμῖν ²⁶ ἐν²⁶. ὃς γὰρ ²⁷ ἔχει²⁷, δοθήσεται αὐτῷ²⁷ ²⁸
 καὶ ὃς οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

Cp. Matt. 7. 2,
 Luke 6. 38.

Καὶ ἔλεγεν, Οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὡς ²⁶ ἐν²⁶ ²⁶
 ἄνθρωπος βάλλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ καθεύδῃ καὶ ²⁷
 ἐγείρεται νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστάνῃ καὶ
 μηκύνῃται ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός. αὐτομάτῃ ²⁸ ἐν²⁸ ἡ γῆ καρπο- ²⁸

^ο ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν	¹ οὗτοί	⁸ om. οὗτοί εἰσιν Α.
¹⁹ ἀκούοντες	¹ add τούτου	¹ οὗτοί
²¹ ἐὰν μὴ	²¹ add τοῖς ἀκούουσιν	²¹ ἐν
²⁴ add γὰρ		²⁴ add ἐὰν

φορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἴτα στάχυν, εἴτα πλήρη σῖτον ἐν τῷ
29 στάχυϊ. ὅταν δὲ παραδῶ ὁ καρπός, εὐθέως ἀποστέλλει τὸ
δρέπανον, ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμός.

30 Καὶ ἔλεγε, ¹ Πῶς ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ; ² Matt. 13. 31,
31 ἢ ἐν ³ τίνι αὐτὴν παραβολῇ θῶμεν; ὡς κόκκῳ σινάπεως, ὅς, ⁴ Luke 13. 18.

ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς, ⁵ μικρότερον ὂν ⁶ πάντων τῶν σπερ-
32 μάτων ⁷ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβαίνει, καὶ
γίνεται ⁸ μείζον πάντων τῶν λαχάνων, καὶ ποιεῖ κλάδους
μεγάλους, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ
τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦν.

33 Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν ⁹ Matt. 13. 34.

34 λόγον, καθὼς ἠδύναντο ἀκούειν. χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ
ἐλάλει αὐτοῖς. κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς ¹⁰ ἰδίῳις μαθηταῖς ¹¹ ἐπέλυε
πάντα.

35 Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψίας γενομένης, ¹² Matt. 8. 23,
36 Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν. καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον παρα- ¹³ Luke 8. 22.

λαμβάνουσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ. καὶ ἄλλα ¹⁴ z-

37 ¹⁵ α πλοῖα ¹⁶ ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ γίνεται λαίλαψ ἀνέμου μεγάλη,

¹⁷ καὶ τὰ ¹⁸ κύματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ¹⁹ ὁ ἦδη γεμί-

38 ζεσθαι τὸ πλοῖον. καὶ ²⁰ αὐτὸς ἦν ἐν ²¹ τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ

προσκεφάλαιον καθεύδων. καὶ ²² ἐγείρουσιν ²³ αὐτόν, καὶ λέ-

γουσιν αὐτῷ, Διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα;

39 καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ, καὶ εἶπε τῇ θαλάσσῃ,

Σιώπα, πεφίμωσο. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγένετο

40 γαλήνῃ μεγάλη. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τί δειλοί ²⁴ ἔστε; οὐπῶ ²⁵

41 ἔχετε πίστιν; καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον

πρὸς ἀλλήλους, Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ

ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ;

¹ Τίνι ² ποῖα παραβολῇ παραβάλωμεν αὐτήν ³ μικρότερος
⁴ add ἐστὶ ⁵ πάντων τῶν λαχάνων μείζων ⁶ μαθηταῖς αὐτοῦ
⁷ add δὲ ⁸ πλοῖαρία ⁹ τὰ δὲ ¹⁰ αὐτὸ ἦδη γεμίζεσθαι
¹¹ ἦν αὐτὸς ἐπὶ ¹² διεγείρουσιν ¹³ ἔστε οὕτω; πῶς οὐκ

Matt. 8. 28,
Luke 8. 26.

Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώραν τῶν **Β**
Γερασηνῶν¹. καὶ ^hἐξελθόντος αὐτοῦ¹ ἐκ τοῦ πλοίου εὐθέως ²
ἀπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι
ἀκαθάρτῳ, ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς ⁱμνήμασι¹. καὶ ³
^jοὐδὲ ἀλύσει οὐκέτι¹ οὐδεὶς ἠδύνατο αὐτὸν δῆσαι, διὰ τὸ ⁴
αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἀλύσεσι δεδέσθαι, καὶ διεσπᾶσθαι
ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἀλύσεις καὶ τὰς πέδας συντετριφθαι· καὶ
οὐδεὶς αὐτὸν ἴσχυε δαμάσαι· καὶ διαπαντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέ- ⁵
ρας ἐν τοῖς ^kμνήμασι¹ καὶ ἐν τοῖς ^lὄρεσιν¹ ἦν κράζων καὶ
κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις. ^mκαὶ ἰδὼν¹ τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ ⁶
μακρόθεν ἔδραμε καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ κράζας φωνῇ ⁷
μεγάλῃ ⁿλέγει¹, Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ
ὑψίστου; ὀρκίζω σε τὸν Θεόν, μή με βασανίσῃς. ἔλεγε γὰρ ⁸
αὐτῷ, Ἔξελθε, τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον, ἐκ τοῦ ἀνθρώπου.
καὶ ἐπηρώτα αὐτόν, Τί σοι ὄνομα; καὶ ^oλέγει αὐτῷ¹, Λεγεὼν ⁹
ὄνομά μοι, ὅτι πολλοὶ ἐσμεν. καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλά, ¹⁰
ἵνα μὴ αὐτοὺς ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας. ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς ¹¹
^pτῷ ὄρει¹ ἀγέλη χοίρων μεγάλη βοσκομένη. καὶ παρεκά- ¹²
λεσαν αὐτὸν ^q-¹ λέγοντες, Πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους,
ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν. καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς ^r-¹. καὶ ¹³
ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα εἰσῆλθον εἰς τοὺς
χοίρους· καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν
θάλασσαν ^s-¹ ὥς δισχίλιοι, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσῃ.
^tκαὶ οἱ¹ βόσκοντες ^uαὐτοὺς¹ ἔφυγον, καὶ ^xἀπήγγειλαν¹ εἰς ¹⁴
τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. καὶ ^yἦλθον¹ ἰδεῖν τί ἐστὶ τὸ
γεγονός. καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ θεωροῦσι τὸν ¹⁵
δαιμονιζόμενον καθήμενον ^z-¹ ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα,
τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγεῶνα· καὶ ἐφοβήθησαν. καὶ διηγῇ- ¹⁶

¹ Γαδαρηνῶν ^h ἐξελθόντι αὐτῷ ⁱ μνημείοις ^j οὔτε ἀλύσεσιν
^k ὄρεσι ^l μνήμασιν ^m ἰδὼν δὲ ⁿ εἶπε ^o ἀπεκρίθη λέγων
^p τὰ ὄρη ^q add πάντες οἱ δαίμονες ^r add εὐθέως ὁ Ἰησοῦς
^s add ἦσαν δὲ ^t οἱ δὲ ^u τοὺς χοίρους ^x ἀνήγγειλαν ^y ἐξῆλθον
^z add καὶ

σαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες, πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ, καὶ
 17 περὶ τῶν χοίρων. καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν
 18 ἀπὸ τῶν ὀρίων αὐτῶν. καὶ ^aἐμβαίνοντος¹ αὐτοῦ εἰς τὸ
 πλοῖον παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς, ἵνα ᾗ μετ' αὐτοῦ.
 19 ^bκαὶ¹ οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ, "Ὑπαγε εἰς τὸν
 οἶκόν σου πρὸς τοὺς σοῦς, καὶ ^cἀνάγγειλον¹ αὐτοῖς ὅσα
 20 σοι ὁ Κύριος ^dπεποίηκε¹, καὶ ἡλέησέ σε. καὶ ἀπῆλθε, καὶ
 ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει, ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ
 'Ιησοῦς· καὶ πάντες ἐθαύμαζον.

21 Καὶ διαπεράσαντος τοῦ 'Ιησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ πάλιν εἰς τὸ
 πέραν συνήχθη ὄχλος πολλὸς ἐπ' αὐτόν· καὶ ἦν παρὰ τὴν
 22 θάλασσαν. καὶ ^{e-}ἔρχεται εἰς τῶν ἀρχισυναγώγων, ὀνό- Matt. 9, 18,
Luke 8, 41.
 ματι 'Ιαίριος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ,
 23 καὶ ^fπαρακαλεῖ¹ αὐτὸν πολλά, λέγων ὅτι Τὸ θυγάτριόν μου
 ἐσχάτως ἔχει· ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς αὐτῇ τὰς χεῖρας, ^gἵνα¹
 24 σωθῇ καὶ ^hζήσῃ¹. καὶ ἀπῆλθε μετ' αὐτοῦ· καὶ ἠκολούθει
 αὐτῷ ὄχλος πολλὸς, καὶ συνέλιβον αὐτόν.

25, 26 Καὶ γυνὴ ⁱ⁻ὄυσα ἐν ρύσει αἵματος ἔτη δώδεκα, καὶ Cp. Levit. 15.
25.
 πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ
 παρ' ἑαυτῆς πάντα, καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα ἀλλὰ μᾶλλον
 27 εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα, ἀκούσασα ^jτὰ¹ περὶ τοῦ 'Ιησοῦ,
 ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὅπισθεν, ἤψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ.
 28 ἔλεγε γὰρ ὅτι ^kἘὰν ἄψωμαι καὶ τῶν ἱματίων αὐτοῦ¹,
 29 σωθήσομαι. καὶ εὐθέως ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς,
 30 καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἴσται ἀπὸ τῆς μᾶστιγος. καὶ εὐθέως
 ὁ 'Ιησοῦς, ἐπιγνοὺς ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελ-
 θούσαν, ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγε, Τίς μου ἤψατο τῶν
 31 ἱματίων; καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Βλέπεις τὸν
 32 ὄχλον συνθλιβοντά σε, καὶ λέγεις, Τίς μου ἤψατο; καὶ

^a ἐμβάντος ^b ὁ δὲ 'Ιησοῦς ^c ἀνάγγειλον ^d ἐποίησε ^e add
 ἰδοῦ, ^f παρεκάλει ^g ὅπως ^h ζήσεται ⁱ add τις ^j om. τὰ
^k Καὶ τῶν ἱματίων αὐτοῦ ἄψωμαι

περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσασαν. ἡ δὲ γυνὴ φοβη- 33
θεῖσα καὶ τρέμουσα, εἰδυῖα δὲ γέγονεν ¹⁻ αὐτῇ, ἦλθε καὶ
προσέπεσεν αὐτῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. ὁ 34
δὲ εἶπεν αὐτῇ, Θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· ὕπαγε εἰς
εἰρήνην, καὶ ἴσθι υἱίης ἀπὸ τῆς μαστιγός σου.

Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου 35
λέγοντες ὅτι Ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανε· τί ἔτι σκύλλεις τὸν
διδάσκαλον; ὁ δὲ Ἰησοῦς ^m παρακούσαςⁿ τὸν λόγον λαλού- 36
μενον λέγει τῷ ἀρχισυναγώγῳ, Μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευε.
καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα ⁿ μετ' αὐτοῦⁿ συνακολουθῆσαι, εἰ μὴ 37
Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου.
καὶ ^o ἔρχονταιⁿ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ 38
θόρυβον, ^p καὶⁿ κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλά. καὶ εἰς- 39
ελθὼν λέγει αὐτοῖς, Τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον
οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. ^a αὐτὸςⁿ 40
δὲ ἐκβαλὼν ^r πάνταςⁿ παραλαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ παιδίου
καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπου
ἦν τὸ παιδίον ^{s-}. καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου 41
λέγει αὐτῇ, Ταλιθά, κοῦμι· ὃ ἔστι μεθερμηνεύμενον Τὸ
κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειραι. καὶ εὐθέως ἀνέστη τὸ κοράσιον 42
καὶ περιεπάτει· ἦν γὰρ ἑτῶν δώδεκα. καὶ ἐξέστησαν ^t εὐθὺςⁿ
ἐκστάσει μεγάλῃ. καὶ διεστείλατο αὐτοῖς πολλά, ἵνα μηδεὶς 43
γνῶ τοῦτο· καὶ εἶπε δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

Matt. 13. 54;
cp. Luke 4. 16.

Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ^u ἔρχεταιⁿ εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ· 6
καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ γενομένου ^z
σαββάτου ἤρξατο ἐν τῇ συναγωγῇ διδάσκειν· καὶ ^x πολλοὶⁿ
ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο λέγοντες, Πόθεν τούτῳ ταῦτα; καὶ
τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα ^y τούτῳ καὶ αἱⁿ δυνάμεις τοιαῦται διὰ

Cp. John 6. 42. τῶν χειρῶν αὐτοῦ ^z γινόμεναιⁿ; οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ 3

¹ add ἐπ' ^m εὐθέως ἀκούσας ⁿ αὐτῷ ^o ἔρχεται ^p om. καὶ S.
^a ὁ ^r ἅπαντας ^s add ἀνακείμενον ^t om. εὐθὺς ^u ἦλθεν
^x οἱ πολλοὶ M. ^y αὐτῷ, ὅτι καὶ ^z γίνονται

υἱὸς Μαρίας ^α καὶ ἀδελφὸς ^β Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆ καὶ Ἰούδα
καὶ Σίμωνος; καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς
4 ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ^β καὶ ἔλεγεν ^γ αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς ὅτι Οὐκ ἔστι προφήτης ἄτιμος, εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι
αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς συγγενέσιν ^ο αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.
5 καὶ οὐκ ἠδύνατο ἐκεῖ οὐδεμίαν δύναμιν ποιῆσαι, εἰ μὴ ὀλίγοις
6 ἄρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσε. καὶ ἐθαύμαζε διὰ
τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

Καὶ περιῆγε τὰς κόμας κύκλῳ διδάσκων.

7 Καὶ προσκαλεῖται τοὺς δώδεκα, καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀπο- Matt. 10. 1,
Luke 9. 1.
στέλλειν δύο δύο· καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων
8 τῶν ἀκαθάρτων· καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς, ἵνα μὴδὲν αἴρωσιν
εἰς ὁδόν, εἰ μὴ ῥάβδον μόνον· μὴ ^α ἄρτον, μὴ πήραν ^β, μὴ
9 εἰς τὴν ζώνην χαλκόν· ἀλλ' ὑποδεδεμένους σανδάλια· καὶ
10 μὴ ^ο ἐνδύσασθε ^δ δύο χιτῶνας. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Ὅπου ἂν
εἰσέλθῃτε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν ἐξέλθῃτε ἐκείθεν.
11 καὶ ^ε ὃς ἂν τόπος μὴ δέξηται ^ζ ὑμᾶς, μὴδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν,
ἐκπορευόμενοι ἐκείθεν ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν
12 ποδῶν ὑμῶν, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ^ς καὶ ἐξελθόντες ^η ἐκῆ-
13 ρυξαν ^θ ἵνα μετανοήσωσι· καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον,
καὶ ἤλειφον ἐλαίῳ πολλοὺς ἄρρώστους καὶ ἐθεράπευον.

14 Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἑρῳδῆς, φανερὸν γὰρ ἐγένετο Cp. Jam. 5. 14.
Matt. 14. 1,
Luke 9. 7.
τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ ^ι ἔλεγεν ^κ ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ^λ ἐγ-
γερται ἐκ νεκρῶν ^μ, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις
15 ἐν αὐτῷ. ἄλλοι ^ν δὲ ^ξ ἔλεγον ὅτι Ἡλίας ἐστίν. ἄλλοι δὲ
16 ἔλεγον ὅτι ^π Προφήτης ^ο, ὡς εἷς τῶν προφητῶν. ἀκούσας
δὲ ὁ Ἑρῳδῆς ^π ἔλεγεν, ^ρ Ὁν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην,
17 οὗτος ^ο· ^ρ ἠγέρθη ^σ. αὐτὸς γὰρ ὁ Ἑρῳδῆς ἀποστείλας Cp. Luke 3. 19,
John 3. 24.

^α ἀδελφὸς δὲ ^β ἔλεγε δὲ ^ο om. αὐτοῦ ^α πήραν, μὴ ἄρτον
■ ἐνδύσασθαι Α. ^ε ὅσοι ἂν μὴ δέξωνται ■ add ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ἀνεκτότερον ἔσται Σοδόμοις ἢ Γομόρροις ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.
^η ἐκήρυσσον ^ι ἔλεγον Μ. ^κ ἐκ νεκρῶν ἠγέρθη ^λ om. δὲ ^μ Προ-
φήτης ἐστίν, ἢ ^ν εἶπεν ὅτι ^ο add ἐστίν· αὐτὸς ^π add ἐκ νεκρῶν

ἐκράτησε τὸν Ἰωάννην, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν ^α-¹ φυλακῇ, διὰ
 Ἑρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· ὅτι
 αὐτὴν ἐγάμησεν. ἔλεγε γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ἑρώδῃ ὅτι Οὐκ ¹⁸
 ἔξεστί σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. ἡ δὲ Ἑρω- ¹⁹
 διὰς ἐνεῖχεν αὐτῷ, καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι· καὶ οὐκ
 ἠδύνατο· ὁ γὰρ Ἑρώδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ²⁰
 ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν· καὶ ἀκούσας
 αὐτοῦ πολλὰ ¹ ἠπόρει¹, καὶ ἠδέως αὐτοῦ ἤκουε. καὶ γενο- ²¹
 μένης ἡμέρας εὐκαιρου, ὅτε Ἑρώδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ
 δεῖπνον ² ἐποίησε² τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις
 καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας, καὶ εἰσελθούσης τῆς θυγα- ²²
 τρὸς ³ αὐτῆς τῆς³ Ἑρωδιάδος καὶ ὀρχησαμένης, ⁴ ἤρесе⁴ τῷ
 Ἑρώδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις, ⁵ ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπε⁵ τῷ
 κορασίῳ, Αἰτήσόν με ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω σοί. καὶ ὥμοσεν ²³
 αὐτῇ ὅτι Ὁ ἑάν με αἰτήσῃς, δώσω σοί, ἕως ἡμίους τῆς βα-
 σιλείας μου. ⁶ καὶ⁶ ἐξελθούσα εἶπε τῇ μητρὶ αὐτῆς, Τί ²⁴
⁷ αἰτήσωμαι⁷; ἡ δὲ εἶπε, Τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ ⁸ βαπτί-
 ζοντος⁸. καὶ εἰσελθούσα εὐθέως μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν ²⁵
 βασιλέα ᾗτήσατο λέγουσα, Θέλω ἵνα ⁹ ἐξαυτῆς δῶς μοι⁹ ἐπὶ
 πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. καὶ περίλυπος ²⁶
 γενόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς ¹⁰ ἀνακει-
 μένους¹⁰ οὐκ ἠθέλησεν αὐτὴν ἀθετῆσαι. καὶ εὐθέως ἀπο- ²⁷
 στείλας ὁ βασιλεὺς σπεκουλάτωρα ἐπέταξεν ¹¹ ἐνέγκαι¹¹ τὴν
 κεφαλὴν αὐτοῦ· ¹² καὶ¹² ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ
 φυλακῇ, καὶ ἤνεγκε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, καὶ ²⁸
 ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ· καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ
 μητρὶ αὐτῆς. καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ᾗλθον, καὶ ²⁹
 ᾗραν τὸ πτῶμα αὐτοῦ, καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν ¹³ μνημείῳ.

^α add τῇ ¹ ἐποίει A.S.M. ² ἐποίει ³ αὐτοῦ M. ⁴ καὶ
 ἀρεσάσης ⁵ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ⁶ ἡ δὲ ⁷ αἰτήσομαι ⁸ βαπτιστοῦ
⁹ μοι δῶς ἐξαυτῆς ¹⁰ συνανακειμένους ¹¹ ἐνεχθῆναι ¹² ὁ δὲ
¹³ add τῷ S.

30 Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ ἀπήγ- Luke 9. 10.
γειλαν αὐτῷ πάντα, ⁸⁻ ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδαξαν.
31 καὶ ^hλέγει αὐτοῖς, Δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον
τόπον, καὶ ⁱἀναπαύσασθε ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι
32 καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν ἠγάθουν. καὶ ^{Matt. 14. 13,}
33 ἀπηλθον ^kἐν τῷ πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν. καὶ ^{Luke 9. 10,}
^{John 6. 1.} εἶδον αὐτοὺς ὑπάγοντας ¹⁻, καὶ ἐπέγνωσαν ^{m-} πολλοί,
καὶ περὶ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ, καὶ προ-
34 ἦλθον αὐτοὺς ⁿ⁻. καὶ ἐξελθὼν εἶδε ^{o-} πολλὸν ὄχλον, καὶ
ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτούς, ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα
35 ποιμένα· καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς πολλά. καὶ ἤδη ὥρας
πολλῆς γενομένης προσελθόντες αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
^aἔλεγον ὅτι Ἑρημός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἤδη ὥρα πολλή·
36 ἀπόλυσον αὐτούς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύκλῳ ἀγροὺς
37 καὶ κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς ^xτί φάγωσιν. ὁ δὲ ἀπο-
κριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. καὶ λέγουσιν
αὐτῷ, Ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν διακοσίων δηναρίων ἄρτους,
38 καὶ ^sδώσομεν αὐτοῖς φαγεῖν; ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, Πόσους
ἄρτους ἔχετε; ὑπάγετε, ^{t-} ἴδετε. καὶ γνόντες λέγουσι,
39 Πέντε, καὶ δύο ἰχθύας. καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ^uἀνακλιθῆναι
40 πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ. καὶ ἀνέ-
πεσον πρασιαὶ πρασιαὶ ἀνὰ ἑκατὸν καὶ ἀνὰ πεντήκοντα.
41 καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀνα-
βλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, εὐλόγησε, καὶ κατέκλασε τοὺς
ἄρτους· καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς ^{x-} ἵνα παραθῶσιν αὐτοῖς·
42 καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισε πᾶσι. καὶ ἔφαγον πάντες,
43 καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦσαν ^yκλάσματα, δώδεκα κοφίνων

■ add καὶ ^h εἶπεν ⁱ ἀναπαύεσθε ^k εἰς ἔρημον τόπον τῷ
πλοίῳ ¹ add οἱ ὄχλοι ^m add αὐτὸν ⁿ add καὶ συνῆλθον
πρὸς αὐτόν ^o add ὁ Ἰησοῦς ^p αὐτοῖς ^a λέγουσιν ^x ἄρτους·
τί γὰρ φάγωσιν οὐκ ἔχουσιν. ^s δώμεν ^t add καὶ ^u ἀνακλῖναι
^x add αὐτοῦ ^y κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις

πληρώματα¹, καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων. καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες 44
τοὺς ἄρτους ²—¹ πεντακισχίλιοι ἄνδρες.

Matt. 14. 22,
John 6. 16.

Καὶ εὐθέως ἠνάγκασε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ 45
πλοῖον, καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαϊδάν, ἕως
αὐτὸς ³ ἀπολύει¹ τὸν ὄχλον. καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλ- 46
θεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. καὶ ὁψίας γενομένης ἦν τὸ 47
πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς.
καὶ ⁴ ἰδὼν¹ αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν, ἦν γὰρ 48
ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς, ⁵—¹ περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς
νυκτὸς ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης,
καὶ ἤθελε παρελθεῖν αὐτούς· οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν ⁶ ἐπὶ τῆς 49
θαλάσσης περιπατοῦντα¹ ἔδοξαν ⁷ ὅτι φάντασμα ἔστι¹, καὶ
ἀνέκραξαν· πάντες γὰρ αὐτὸν εἶδον, καὶ ἐταράχθησαν· ⁸ ὁ δὲ 50
εὐθὺς¹ ἐλάλησε μετ' αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς, Θαρσείτε· ἐγώ
εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον, καὶ 51
ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. καὶ λίαν ⁹—¹ ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσταντο ¹⁰—¹.
οὐ γὰρ συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις, ¹¹ ἀλλ' ἦν¹ ἡ καρδιά αὐτῶν 52
πεπρωμένη.

Matt. 14. 34.

Καὶ διαπεράσαντες ¹² ἐπὶ τὴν γῆν ἦλθον¹· ¹³ εἰς¹ Γενη- 53
σαρέτ, καὶ προσωρμίσθησαν. καὶ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ 54
πλοίου εὐθέως ἐπιγινόντες αὐτὸν ¹⁴ περιέδραμον¹ ὅλην τὴν 55
¹⁵ χώραν¹ ἐκείνην, ¹⁶ καὶ¹ ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραββάτοις τοὺς
κακῶς ἔχοντας περιφέρειν, ὅπου ἤκουον ὅτι ¹⁷—¹ ἐστί. καὶ 56
ὅπου ἂν εἰσεπορεύετο εἰς κώμας ἢ ¹⁸ εἰς¹ πόλεις ἢ ¹⁹ εἰς¹ ἀγρούς,
ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθουν τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ παρεκάλουν
αὐτόν, ἵνα καὶ τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἄψωνται
καὶ ὅσοι ἂν ²⁰ ἤψαντο¹ αὐτοῦ, ἐσώζοντο.

Matt. 15. 1.

Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι, καὶ τινες τῶν 7

² add ὥσει ³ ἀπολύει ⁴ εἶδεν ⁵ add καὶ ⁶ περι-
πατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης ⁷ φάντασμα εἶναι ⁸ καὶ εὐθέως
⁹ add ἐκ περισσοῦ ¹⁰ add καὶ ἐθαύμαζον ¹¹ ἦν γὰρ ¹² ἦλθον
ἐπὶ τὴν γῆν ¹³ om. εἰς ¹⁴ περιδραμόντες ¹⁵ περίχωρον ¹⁶ om.
καὶ ¹⁷ add ἐκεῖ ¹⁸ om. εἰς ¹⁹ ἤπτοντο

2 γραμματέων, ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων, καὶ ἰδόντες τινὰς
 τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ^ι ὅτι ^ι κοιναῖς χερσί, τοῦτ' ἐστὶν ἀνίπτοις,
 3 ^ι ἐσθίουσι τοὺς ^ι ἄρτους ^ι· οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες
 οἱ Ἰουδαῖοι, ἐὰν μὴ πυγμῇ νίψωνται τὰς χεῖρας, οὐκ ἐσθίουσι,
 4 κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων· καὶ ἀπὸ ἀγο-
 ρᾶς, ἐὰν μὴ ^ι βαπτίσωνται ^ι, οὐκ ἐσθίουσι· καὶ ἄλλα πολλὰ
 ἐστὶν ἃ παρέλαβον κρατεῖν, βαπτισμοὺς ποτηρίων καὶ ξεστῶν
 5 καὶ χαλκίων ^ι· ^ι καὶ ^ι ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ
 οἱ γραμματεῖς, Διατί οἱ μαθηταί σου οὐ περιπατοῦσι κατὰ
 τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ ^ι κοιναῖς ^ι χερσὶν
 6 ἐσθίουσι τὸν ἄρτον; ὁ δὲ ^ι εἶπεν ^ι αὐτοῖς ὅτι Καλῶς προε-
 φήτευσεν Ἡσαΐας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν, ὡς γέγραπται,
 Οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χεῖλεσί με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω Is. 29. 13.
 7 ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ· μάτην δὲ σέβονταί με, διδάσκοντες διδα-
 8 σκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων. ἀφέντες ^ι τὴν ἐντολὴν τοῦ
 9 Θεοῦ κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων ^ι· καὶ ἔλεγεν
 αὐτοῖς, Καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὴν
 10 παράδοσιν ὑμῶν τηρήσητε. Μωσῆς γὰρ εἶπε, Τίμα τὸν Exod. 20. 12,
 πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου· καί, Ὁ κακολογῶν πατέρα Deut. 5. 16;
 11 ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω· ὑμεῖς δὲ λέγετε, Ἐὰν εἴπῃ Exod. 21. 17
 ἄνθρωπος τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ, Κορβάν, ὃ ἐστὶ δῶρον, ὃ (16).
 12 ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, ^ι οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι
 13 τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἢ τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ἀκυροῦντες τὸν λόγον
 τοῦ Θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν ^ι παρεδώκατε· καὶ παρόμοια
 14 τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε. καὶ προσκαλεσάμενος ^ι πάλιν ^ι τὸν
 ὄχλον ἔλεγεν αὐτοῖς, Ἀκούετε μου πάντες, καὶ συνίετε·
 15 οὐδέν ἐστὶν ἕξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον εἰς αὐ-
 τόν, ὃ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι· ἀλλὰ τὰ ^ι ἐκ τοῦ ἀνθρώπου

^ι om. ὅτι ^ι ἐσθίουσας ^ι add ἐμέμψαντο ^ι βαντίσωνται M.

^ι add καὶ κλινῶν A.S.M. ^ι ἔπειτα ^ι ἀνίπτοις ^ι add ἀποκριθεὶς

^ι add γὰρ ^ι add βαπτισμοὺς ξεστῶν καὶ ποτηρίων· καὶ ἄλλα παρό-
μοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε ^ι add καὶ ^ι πάντα ^ι ἐκπορευό-
μενα ἀπ' αὐτοῦ, ἐκείνα

ἐκπορευόμενά¹ ἔστι τὰ κοινούντα τὸν ἄνθρωπον. ¹— καὶ ὅτε 17
 εἰσῆλθεν εἰς οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μα-
 θηταὶ αὐτοῦ ^kτὴν παραβολήν¹. καὶ λέγει αὐτοῖς, Οὕτω καὶ 18
 / ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπο-
 ρεούμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον οὐ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι, ὅτι 19
 οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν,
 καὶ εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται; ¹καθαρίζων¹ πάντα τὰ
 βρώματα. ἔλεγε δὲ ὅτι Τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενον, 20
 ἐκείνο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. ἔσωθεν γάρ, ἐκ τῆς καρδίας 21
 τῶν ἀνθρώπων, οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται, ^mπορ-
 νεῖαι, κλοπαί, φόνοι, μοιχεῖαι,¹ πλεονεξίαι, πονηρίαι, δόλος, 22
 ἀσέλγεια, ὀφθαλμοὶ πονηροί, βλασφημία, ὑπερηφανία, ἀφρο-
 σύνη· πάντα ταῦτα τὰ πονηρὰ ἔσωθεν ἐκπορεύεται, καὶ 23
 κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

Matt. 15. 21.

ⁿἘκεῖθεν δὲ¹ ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ μεθόρια Τύρου 24
 °καὶ Σιδῶνος¹. καὶ εἰσελθὼν εἰς ^p— οἰκίαν οὐδένα ἤθελε
 γνῶναι· καὶ οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν· ^aἀλλ' εὐθὺς ἀκούσασα¹ 25
 γυνὴ περὶ αὐτοῦ, ἧς εἶχε τὸ θυγάτριον αὐτῆς πνεῦμα ἀκά-
 θαρτον, ἐλθοῦσα προσέπεσε πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἦν δὲ 26
 ἡ γυνὴ Ἑλληνίς, Συροφοίνισσα τῷ γένει· καὶ ἡρώτα αὐτὸν
 ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλλῃ ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. ^rκαὶ 27
 ἔλεγεν¹ αὐτῇ, Ὁφείδεις χορτασθῆναι τὰ τέκνα· οὐ γὰρ
 καλόν ἔστι λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς
 κυναρίοις. ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ, Ναί, Κύριε· καὶ 28
^s— τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων
 τῶν παιδίων. καὶ εἶπεν αὐτῇ, Διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὑπάγε, 29
 ἐξελήλυθε τὸ δαιμόνιον ἐκ τῆς θυγατρὸς σου. καὶ ἀπελ- 30

¹ add ver. 16 εἴ τις ἔχει ὧτα ἀκούειν, ἀκούετω. A.S.M. ^k περὶ τῆς
 παραβολῆς ¹ καθαρίζων ^m μοιχεῖαι, πορνείαι, φόνοι, κλοπαί,
ⁿ Καὶ ἐκεῖθεν ^o om. καὶ Σιδῶνος M. ^p add τὴν S. ^a ἀκού-
 σασα γὰρ ^r ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν ^s add γὰρ

θοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς εὔρε ^ττὸ παιδίον βεβλημένον ἐπὶ τὴν κλίνην, καὶ τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός.[†]

31 Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὁρίων Τύρου ^ηἦλθε διὰ Σι- Matt. 15. 29.

δῶνος εἰς[†] τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας ἀνὰ μέσον τῶν ὁρίων
32 Δεκαπόλεως. καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν ^κκαὶ[‡] μογιλάλον,
33 καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα. καὶ
ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν ἔβαλε τοὺς
δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ ὄτα αὐτοῦ, καὶ πτύσας ἤψατο τῆς
34 γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἔστέναξε,
35 καὶ λέγει αὐτῷ, Ἐφφαθά, ὃ ἐστι Διανοίχθητι. καὶ ^γ-[†]
διηνοίχθησαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσ-
36 σης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς. καὶ διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα
μηδενὶ εἴπωσιν· ὅσον δὲ αὐτὸς αὐτοῖς διεστέλλετο, μᾶλλον
37 περισσότερον ἐκήρυσσον· καὶ ὑπερπερισσῶς ἐξεπλήσσοντο
λέγοντες, Καλῶς πάντα πεποίηκε· καὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ
ἀκούειν, καὶ ^κ-[†] ἀλάλους λαλεῖν.

8 Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, ^απάλιν πολλοῦ[‡] ὄχλου ὄντος, Matt. 15. 32.

καὶ μὴ ἐχόντων τί φάγωσι, προσκαλεσάμενος ^β-[†] τοὺς μα-
2 θητὰς αὐτοῦ λέγει αὐτοῖς, Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον,
ὅτι ἤδη ^ο ἡμέραι[‡] τρεῖς προσμένουσί μοι, καὶ οὐκ ἔχουσι τί
3 φάγωσι· καὶ ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺς νήστεις εἰς οἶκον αὐτῶν,
ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ· ^ακαὶ τινὲς[‡] αὐτῶν ^οἀπὸ μακρόθεν[‡]
4 ἦκασιν. καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Πόθεν
5 τούτους δυνήσεται· τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας; καὶ
ἐπηρώτα αὐτούς, Πόσους ἔχετε ἄρτους; οἱ δὲ εἶπον, Ἑπτὰ.
6 καὶ ^επαραγγέλλει[‡] τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ
λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἐδίδου
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα παραθῶσι· καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ.

[†] τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός, καὶ τὴν θυγατέρα βεβλημένην ἐπὶ τῆς κλίνης.

^η καὶ Σιδῶνος ἦλθε πρὸς ^κ om. καὶ ^γ add εὐθέως ^κ add

τοὺς ^α μαμπόλλου ^β add ὁ Ἰησοῦς ^ο ἡμέρας ^δ τινὲς γὰρ

^ο μακρόθεν ^ε παρήγγειλε

καὶ εἶχον ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ εὐλογήσας ⁸ αὐτὰ εἶπε καὶ 7
ταῦτα παρατιθέναι¹. ^h καὶ ἔφαγον¹, καὶ ἐχορτάσθησαν· 8
καὶ ἦσαν περισσεύματα κλασμάτων, ἑπτὰ σφυρίδας· ἦσαν 9
δὲ ⁱ—^l ὡς τετρακισχίλιοι. καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς· καὶ εὐθέως 10
ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἦλθεν εἰς τὰ
μέρη Δαλμανουθά.

Matt. 16. 1. Καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι, καὶ ἤρξαντο συζητεῖν αὐτῷ, ¹¹
ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες
αὐτόν. καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ λέγει, Τί ἡ ¹²
γενεὰ αὕτη ^k ζητεῖ σημεῖον¹; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ δοθήσεται
τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον. καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς ¹ πάλιν ἐμβὰς¹ ¹³
ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν.

Matt. 16. 5. Καὶ ἐπελάθοντο ^m—^l λαβεῖν ἄρτους, καὶ εἰ μὴ ἓνα ἄρτον ¹⁴
οὐκ εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ. καὶ διεστέλλετο αὐ- ¹⁵
τοῖς λέγων, Ὁρᾶτε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων
καὶ τῆς ζύμης Ἑρώδου. καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους ¹⁶
ⁿ λέγοντες ὅτι Ἄρτους οὐκ ἔχομεν¹. καὶ γινὼς ὁ Ἰησοῦς ¹⁷
λέγει αὐτοῖς, Τί διαλογίζεσθε, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; οὐπω
νοεῖτε, οὐδὲ συνίετε; ^o—^l πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν
ὑμῶν; ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε; καὶ ὧτα ἔχοντες οὐκ ¹⁸
ἀκούετε; καὶ οὐ μνημονεύετε; ὅτε τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα ¹⁹
εἰς τοὺς πεντακισχιλίους, πόσους κοφίνους πλήρεις κλασμά-
των ἤρατε; λέγουσιν αὐτῷ, Δώδεκα. Ὅτε δὲ τοὺς ἑπτὰ ²⁰
εἰς τοὺς τετρακισχιλίους, πόσων σφυρίδων πληρώματα κλασ-
μάτων ἤρατε; ^p καὶ λέγουσιν αὐτῷ¹, Ἑπτὰ. καὶ ἔλεγεν ²¹
αὐτοῖς, ^q Οὐπω¹ συνίετε;

Καὶ ^r ἔρχονται¹ εἰς Βηθσαϊδάν. καὶ φέρουσιν αὐτῷ τυ- ²²
φλόν, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα αὐτοῦ ἄψηται. καὶ ²³

⁸ εἶπε παραθεῖναι καὶ αὐτὰ ^h ἔφαγον δέ ¹ add οἱ φαγόντες
^k σημεῖον ἐπιζητεῖ ¹ ἐμβὰς πάλιν εἰς τὸ πλοῖον ^m add οἱ μαθηταὶ Α.
ⁿ ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχουσι Μ. ^o add ἔτι [■] οἱ δὲ εἶπον ^q Πῶς οὐ
^r ἔρχεται

ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ ⁸ ἐξήνεγκεν¹ αὐτὸν ἔξω
 τῆς κώμης· καὶ πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς
 24 χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα αὐτόν, Εἴ τι ¹ βλέπεις; ¹ καὶ ἀνα-
 βλέψας ἔλεγε, Βλέπω τοὺς ¹¹ ἀνθρώπους, ὅτι ὡς δένδρα ὁρῶ
 25 περιπατοῦντας¹. εἶτα πάλιν ἐπέθηκε τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς
 ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ· καὶ ² διέβλεψε,¹ καὶ ἀποκατεστάθη, καὶ
 26 ³ ἐνέβλεπε¹ τηλαυγῶς ² ἅπαντα¹. καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς
⁴ οἶκον αὐτοῦ λέγων, Μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς ⁵·
 27 Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κώμας Matt. 16. 13,
Luke 9. 18.
 Καισαρείας τῆς Φιλίππου· καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τοὺς μα-
 28 θητὰς αὐτοῦ λέγων αὐτοῖς, Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι
 29 καὶ ἄλλοι Ἑβραῖοι· ἄλλοι δὲ ⁶ ὅτι Εἰς¹ τῶν προφητῶν. καὶ
 αὐτὸς ⁷ ἐπηρώτα αὐτούς¹, Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;
 30 ἀποκριθεὶς ⁸ ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ Χριστός. καὶ Cp. John 6. 68.
 31 ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα μηδενὶ λέγωσι περὶ αὐτοῦ. καὶ Matt. 16. 21,
Luke 9. 22.
 ἤρξατο διδάσκειν αὐτούς, ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου
 πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ⁹ ὑπὸ¹ τῶν πρεσβυτέρων
 καὶ ¹⁰ τῶν¹ ἀρχιερέων καὶ ¹¹ τῶν¹ γραμματέων, καὶ ἀποκταν-
 32 θῆναι, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι. καὶ παρρησίᾳ τὸν
 λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο
 33 ἐπιτιμᾶν αὐτῷ. ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς, καὶ ἰδὼν τοὺς μαθητὰς
 αὐτοῦ, ἐπετίμησε τῷ Πέτρῳ ¹² καὶ λέγει¹, Ὑπαγε ὀπίσω μου,
 Σατανᾶ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.
 34 καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ
 εἶπεν αὐτοῖς, ¹³ Εἴ τις¹ θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω
 ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖτω μοι.
 35 ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν·

⁸ ἐξήγαγεν ¹ βλέπει. ¹¹ ἀνθρώπους ὡς δένδρα περιπατοῦντας A.
² ἐποίησεν αὐτὸν ἀναβλέψαι· ³ ἐνέβλεψε ⁴ ἅπαντας ⁵ add
 τὸν ⁶ add μηδὲ εἴπῃς τι· ἐν τῇ κώμῃ ⁷ ἀπεκρίθησαν ⁸ εἶνα
⁹ λέγει αὐτοῖς ¹⁰ add δὲ ¹¹ ἀπὸ ¹² om. τῶν ¹³ λέγων
¹⁴ ὅστις

Cp. 14. 62,
Dan. 7. 13.

ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ
εὐαγγελίου, ¹⁻ σώσει αὐτήν. τί γὰρ ^m ὠφελεῖ ^l ἄνθρωπον ³⁶
ⁿ κερδῆσαι ^l τὸν κόσμον ὅλον καὶ ^o ζημιωθῆναι ^l τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ; ^p τί γὰρ δοῖ ^l ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς ³⁷
αὐτοῦ; ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνηθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν ³⁸
τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου ἐπαισχυνηθήσεται αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων. καὶ ἔλεγεν ⁹
αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς τινὲς ^a ὧδε τῶν ^l ἐστηκότων,
οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν
τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

Matt. 17. 1,
Luke 9. 28:
cp. 2 Pet. 1. 16.

Καὶ μεθ' ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον ²
καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς
ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους· καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν
αὐτῶν· καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο στίλβοντα, λευκὰ λίαν ³
^{x-} ^l, οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται ^a οὕτω ^l λευκᾶναι.
καὶ ὥφθη αὐτοῖς Ἡλίας σὺν Μωσεῖ, καὶ ἦσαν συλλαλοῦντες ⁴
τῷ Ἰησοῦ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ, Ῥαββί, ⁵
καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς,
σοὶ μίαν, καὶ Μωσεῖ μίαν, καὶ Ἡλίᾳ μίαν. οὐ γὰρ ᾔδει τί ⁶
^t ἀποκριθῇ· ἔκφοβοι γὰρ ἐγένοντο. ^l καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπι- ⁷
σκιάζουσα αὐτοῖς· καὶ ^m ἐγένετο ^l φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης ^{x-} ^l,
Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός· αὐτοῦ ἀκούετε. καὶ ⁸
ἐξάπινα περιβλεψάμενοι οὐκέτι οὐδένα εἶδον, ^v εἰ μὴ ^l τὸν
Ἰησοῦν μόνον μεθ' ἑαυτῶν.

Matt. 17. 9:
cp. Luke 9. 36.

^z Καὶ καταβαινόντων ^l αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους διεστέλλατο ⁹
αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ διηγήσωνται ἃ εἶδον, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν ¹⁰

¹ add οὗτος ^m ὠφελήσει ⁿ ἐὰν κερδήσῃ ^o ζημιωθῇ
^p ἢ τί δώσει ^a τῶν ὧδε ^x add ὡς χιῶν ^s om. οὕτω ^t λαλήσῃ·
ἦσαν γὰρ ἔκφοβοι. ^u ἦλθε ^x add λέγουσα ^v ἀλλὰ ^z Κατα-
βαινόντων δὲ

- πρὸς ἑαυτοὺς συζητοῦντες τί ἐστὶ τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι.
 11 καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες ^a ὅτι Λέγουσιν ^h οἱ γραμματεῖς,
 12 ὅτι Ἑλίαν δεῖ ἐλθεῖν ^b πρῶτον. ^c ὁ δὲ ^e ἔφη ^h αὐτοῖς, Ἑλίας Cp. Mal. 4. 5.
 μὲν ἐλθὼν πρῶτον ἀποκαθιστᾷ πάντα καὶ πῶς γέγραπται
 ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πολλὰ πάθῃ καὶ ^d ἐξουδενωθῇ;
 13 ἀλλὰ λέγω ὑμῖν, ὅτι καὶ Ἑλίας ἐλήλυθε, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ
 ὅσα ἠθέλησαν, καθὼς γέγραπται ἐπ' αὐτόν.
 14 Καὶ ^e ἐλθόντες ^h πρὸς τοὺς μαθητὰς ^f εἶδον ^h ὄχλον πολὺν Matt. 17. 14,
 περὶ αὐτοὺς, καὶ γραμματεῖς συζητοῦντας ^g πρὸς αὐτούς. Luke 9. 37.
 15 καὶ εὐθέως πᾶς ὁ ὄχλος ἰδὼν αὐτὸν ἐξεθαμβήθη, καὶ προσ-
 16 τρέχοντες ἡσπάζοντο αὐτόν. καὶ ἐπηρώτησεν ^h αὐτούς,
 17 Τί συζητεῖτε πρὸς αὐτούς; καὶ ⁱ ἀπεκρίθη αὐτῷ ^h εἰς ἐκ τοῦ
 ὄχλου ^k -, Διδάσκαλε, ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρὸς σε, ἔχοντα
 18 πνεῦμα ἄλαλον καὶ ὅπου ἂν αὐτὸν καταλάβῃ, ῥήσσει αὐτόν·
 καὶ ἀφρίζει, καὶ τρίξει τοὺς ὀδόντας ^l -, καὶ ξηραίνεται· καὶ
 εἶπον τοῖς μαθηταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλῃ, καὶ οὐκ ἴσχυ-
 19 σαν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ^m αὐτοῖς ^h λέγει, Ὡ γενεὰ ἄπιστος,
 ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν;
 20 φέρετε αὐτὸν πρὸς με. καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν. καὶ
 ἰδὼν αὐτόν, ⁿ τὸ πνεῦμα εὐθὺς συνεσπάραξεν ^h αὐτόν· καὶ
 21 πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων. καὶ ἐπηρώτησε τὸν
 πατέρα αὐτοῦ, Πόσος χρόνος ἐστίν, ὥς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ;
 22 ὁ δὲ εἶπεν, Ὁ Ἐκ παιδιόθεν ^h. καὶ πολλάκις ^p καὶ εἰς πῦρ
 αὐτὸν ^q ἔβαλε καὶ εἰς ὕδατα, ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν· ἀλλ' εἴ τι
 23 δύνασαι, βοήθησον ἡμῖν σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς. ὁ δὲ
 Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Τὸ εἰ ^r δύνασαι ^h πάντα δυνατὰ τῷ πι-
 24 στεύοντι. ^s - ^h εὐθέως κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου ^s - ^h ἔλεγε,
 25 Πιστεύω ^t -. βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς

^a Ὅτι λέγουσιν ^b πρῶτον; ^c ἀποκριθεὶς εἶπεν ^d ἐξου-
 δενωθῇ. ^e ἐλθὼν ^f εἶδεν ^g αὐτοῖς ^h τοὺς γραμματεῖς
ⁱ ἀποκριθεὶς ^k add εἶπε ^l add αὐτοῦ ^m αὐτῷ ⁿ εὐθέως
 τὸ πνεῦμα ἐσπάραξεν ^o Παιδιόθεν ^p αὐτόν καὶ εἰς πῦρ ^q δύνασαι
 πιστεῦσαι, ^r add καὶ ^s add μετὰ δακρύων A.S.M. ^t add Κύριε

ὅτι ἐπισυντρέχει ὄχλος, ἐπετίμησε τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ λέγων αὐτῷ, Τὸ πνεῦμα τὸ ἄλαλον καὶ κωφόν, ἐγὼ σοι ἐπιτάσσω, ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ, καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν. καὶ 26
^u κράξας¹, καὶ πολλὰ ^xσπαράξας¹, ἔξηλθε· καὶ ἐγένετο ὥστε νεκρός, ὥστε ^vτοὺς¹ πολλοὺς λέγειν ὅτι Ἀπέθανεν. ὁ 27
 δὲ Ἰησοῦς κρατήσας ^zτῆς χειρὸς αὐτοῦ¹ ἤγειρεν αὐτόν· καὶ ἀνέστη. καὶ ^aεἰσελθόντος αὐτοῦ¹ εἰς οἶκον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ 28
^bκατ' ἰδίαν ἐπηρώτων αὐτὸν ὅτι Ἡμεῖς¹ οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν ^cαὐτό.¹ καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ 29
 δύναται ἐξελθεῖν, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ ^{d-1}.

Καὶ ἐκείθεν ἔξελθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας· 30
 καὶ οὐκ ἠθελεν ἵνα τις γνῶ. ἐδίδασκε γὰρ τοὺς μαθητὰς 31
 αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν· καὶ ἀποκτανθεὶς ^eμετὰ τρεῖς ἡμέρας¹ ἀναστήσεται. οἱ δὲ ἠγνόουν 32
 τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

Καὶ ^fἦλθον¹ εἰς Καπερναούμ· καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενος 33
 ἐπηρώτα αὐτοῦς, Τί ἐν τῇ ὁδῷ ^{g-1} διελογίζεσθε; οἱ δὲ ἐσιώ- 34
 πων· πρὸς ἀλλήλους γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ, τίς μείζων.
 καὶ καθίσας ἐφώνησε τοὺς δώδεκα, καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἴ τις 35
 θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων ἔσχατος, καὶ πάντων διά-
 κονος. καὶ λαβὼν παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν· 36
 καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὸ εἶπεν αὐτοῖς, ^hὍς ἐὰν ἐν τῶν 37
 τοιούτων παιδίων δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται·
 καὶ ὃς ἐὰν ἐμὲ ⁱἡδέχεται¹, οὐκ ἐμὲ δέχεται, ἀλλὰ τὸν ἀπο-
 στείλαντά με.

Luke 9. 49 sq. ^{i'}Εφῆ¹ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης ^{k-1}, Διδάσκαλε, εἶδομέν τινα 38
¹ἐν¹ τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια ^{m-1}. καὶ ⁿἐκω-

^u κράξαν ^x σπαράξαν αὐτόν ^v om. τοὺς ^z αὐτόν τῆς χειρὸς
^a εἰσελθόντα αὐτόν ^b ἐπηρώτων αὐτόν κατ' ἰδίαν, ^o Ὅτι ἡμεῖς ^c αὐτό;
^d add καὶ νηστεία A.S.M. ^e τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ^f ἦλθεν ^g add
 πρὸς ἐαυτοὺς ^h δέχεται ⁱ Ἀπεκρίθη δὲ ^k add λέγων ^l om.
 ἐν S. ^m add ὃς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν ⁿ ἐκώλυσαμεν

39 λύομεν^ο αὐτόν, ὅτι οὐκ ὁ ἡκολούθει^ο ἡμῖν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε,
 Μὴ κωλύετε αὐτόν· οὐδεὶς γάρ ἐστιν ὃς ποιήσει δύναμιν
 ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, καὶ δυνήσεται ταχὺ κακολογῆσαί με.
 40, 41 ὃς γὰρ οὐκ ἔστι καθ' ὁμῶν^ο, ὑπὲρ ὁμῶν^ο ἐστιν. ὃς
 γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνόματι^ο ὅτι Χρισ-
 τοῦ ἐστε, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ¹ ὅτι^ο οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν
 42 αὐτοῦ. καὶ ὃς ἂν σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν ² τούτων^ο τῶν Matt. 18. 6.
 πιστευόντων ³ εἰς ἐμέ^ο, καλὸν ἐστιν αὐτῷ μᾶλλον, εἰ περι-
 κείται ⁴ μύλος ὀνικὸς^ο περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ βέβλη-
 43 ται εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ ἔαν ⁵ σκανδαλίσῃ^ο σε ἡ χεὶρ
 σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλὸν ⁶ ἐστὶ σε^ο κυλλὸν εἰς τὴν ζωὴν
 εἰσελθεῖν, ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν,
 45 εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον ⁷·^ο. καὶ ἔαν ὁ πούς σου σκανδαλίξῃ
 σε, ἀπόκοψον αὐτόν· καλὸν ἐστὶ ⁸ σε^ο εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν
 χωλόν, ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν ⁹ γέενναν^ο
 47 ¹⁰·^ο. καὶ ἔαν ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίξῃ σε, ἔκβαλε αὐτόν·
 καλὸν ¹¹ σε^ο ἐστὶ μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν
 τοῦ Θεοῦ, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέεν-
 48 ναν ¹²·^ο, ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ Cr. Is. 66. 24.
 49, 50 σβέννυται. πᾶς γὰρ πυρὶ ἀλισθήσεται ¹³·^ο. καλὸν τὸ ἅλας·
 ἔαν δὲ τὸ ἅλας ἀναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε; ἔχετε
 ἐν ἑαυτοῖς ἅλας, καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις.

10 Κακεῖθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας ¹ καὶ^ο Matt. 19. 1.

πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ συμπορεύονται πάλιν ὄχλοι πρὸς
 2 αὐτόν· καὶ ὡς εἰώθει, πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς. καὶ προσ-
 ελθόντες ³·^ο Φαρισαῖοι ⁴ ἐπηρώτων^ο αὐτόν, εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ

^ο ἀκολουθεῖ ^ρ ὁμῶν S. ^α τῷ ὀνόματί μου, ¹ om. ὅτι
² om. τούτων S. ^τ om. εἰς ἐμέ M. ^υ λίθος μυλικὸς ^ν σκανδα-
 λίζῃ ^x σοι ἐστὶ ^γ add ver. 44 ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ,
 καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται ^z σοι ^α γέενναν S. ^β add εἰς τὸ πῦρ
 τὸ ἄσβεστον, ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται
 (ver. 46) ^ο σοι ^δ add τοῦ πυρός ^ε add καὶ πᾶσα θυσία
 ἀλλ' ἀλισθήσεται A.S.M. ^φ διὰ τοῦ ^ς add οἱ ^η ἐπηρώτησαν

- γυναῖκα ἀπολῦσαι, πειράζοντες αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν 3
 Cp. Deut. 24. 1 (3). αὐτοῖς, Τί ὑμῖν ἐνετείλατο Μωσῆς; οἱ δὲ εἶπον, Μωσῆς ἐπέ- 4
 τρεψε βιβλίον ἀποστασίου γράψαι, καὶ ἀπολῦσαι. ¹ ὁ δὲ ⁵
 Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν
 Gen. 1. 27. ὑμῖν τὴν ἐντολὴν ταύτην. ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως Ἄρσεν καὶ 6
 Gen. 2. 24. θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς ^k-. ἔνεκεν τούτου καταλείψει ἄν- 7
 θρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, ¹ καὶ προσκο-
 ληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ² καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς 8
 σάρκα μίαν· ὥστε οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ μία σάρξ. ὁ οὖν 9
 ὁ Θεὸς συνέξευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. καὶ ^m εἰς τὴν 10
 οἰκίαν ² πάλιν οἱ μαθηταὶ ⁿ- περὶ ^o τούτου ἐπηρώτων ² αὐτόν.
 Cp. Matt. 5. 32, 19. 9, Luke 16. 18. καὶ λέγει αὐτοῖς, ³ Ὃς ἐὰν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ 11
 γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν· καὶ ἐὰν ^p αὕτῃ ἀπο- 12
 λύσασα ² τὸν ἄνδρα αὐτῆς ^q γαμήσῃ ἄλλον ², μοιχᾶται.
 Matt. 19. 13, Luke 18. 15. Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδιά, ἵνα ἄψῃται αὐτῶν· οἱ δὲ 13
 μαθηταὶ ἐπετίμων ^r αὐτοῖς ². ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἠγανάκτησε, 14
 καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἀφετε τὰ παιδιά ἔρχεσθαι πρὸς με, ^s- ²
 μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ
 Θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἐὰν μὴ δέξῃται τὴν βασιλείαν τοῦ 15
 Θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. καὶ ἐναγκαλι- 16
 σάμενος αὐτὰ ^t κατηνύλογε τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά.
 Matt. 19. 16, Luke 18. 18. Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν προσδραμὼν εἰς καὶ 17
 γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν, Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί
 ποιήσω ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν 18
 αὐτῷ, Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός.
 Exod. 20. 12 sqq., Deut. 5. 16 sqq. τὰς ἐντολάς οἶδας, Μὴ ^u φονεύσῃς· Μὴ μοιχεύσῃς ². Μὴ 19
 κλέψῃς· Μὴ ψευδομαρτυρήσῃς· Μὴ ἀποστερήσῃς· Τίμα
 τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. ὁ δὲ ^x ἔφη ² αὐτῷ, Διδά- 20

¹ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ^k add ὁ Θεός ¹ om. καὶ προσκολληθήσεται
 πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, M. ^m ἐν τῇ οἰκίᾳ ⁿ add αὐτοῦ ^o τοῦ
 αὐτοῦ ἐπηρώτησαν ^p γυνὴ ἀπολύσῃ ^q καὶ γαμηθῇ ἄλλῃ ^r τοῖς
 προσφέρουσιν ^s add καὶ ^t τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά, ἡνύλογε
 αὐτά. ^u μοιχεύσῃς· Μὴ φονεύσῃς ^x ἀποκριθεὶς εἶπεν

21 σκαλε, ταῦτα πάντα ἐφύλαξάμην ἐκ νεότητός μου. ὁ δὲ
 Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτόν, καὶ εἶπεν αὐτῷ,
 "Εν ^γσε¹ ὑστερεῖ· ὑπάγε, ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ δὸς ^{z-1}
 πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο, ἀκολουθεῖ
 22 μοι ^{a-1}. ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθε λυπούμενος·
 ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

23 Καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Matt. 19. 23,
Luke 18. 24.

Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν
 24 τοῦ Θεοῦ εἰσελεύσονται. οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς
 λόγοις αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς,
 Τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστι ^bτοὺς πεποιθότας ἐπὶ ^{c-1} χρήμα-
 25 σιν¹ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. εὐκοπώτερόν
 ἐστι κάμηλον διὰ ^{d-1} τρυμαλιᾶς ^{d-1} ῥαφίδος ^eδιελθεῖν¹, ἢ
 26 πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. οἱ δὲ περισ-
 σῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες πρὸς ^fαὐτόν¹, Καὶ τίς δύναται
 27 σωθῆναι; ἐμβλέψας ^{g-1} αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγει, Παρὰ ἀν-
 θρώποις ἀδύνατον, ἀλλ' οὐ παρὰ τῷ Θεῷ· πάντα γὰρ δυνατὰ
 28 ἐστι παρὰ τῷ Θεῷ. ^{h-1} ἤρξατο ὁ Πέτρος λέγειν αὐτῷ, Ἰδοῦ,
 29 ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ⁱἠκολουθήκαμέν¹ σοι. ^kἔφη¹ ὁ
 Ἰησοῦς ¹⁻¹, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδεὶς ἐστιν, ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν
 ἢ ἀδελφούς ἢ ἀδελφὰς ^m ἢ μητέρα ἢ πατέρα¹ ⁿ⁻¹ ἢ τέκνα ἢ
 30 ἀγροὺς ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ^oἕνεκεν¹ τοῦ εὐαγγελίου, ἐὰν μὴ
 λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, οἰκίας καὶ
 ἀδελφούς καὶ ἀδελφὰς καὶ μητέρας καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺς,
 μετὰ διωγμῶν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζῶν αἰώνιον.
 31 πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι.

32 Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦν Matt. 20. 17,
Luke 18. 31.
 προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἐθαμβοῦντο, ^pοἱ δὲ¹ ἀκο-

^γ σοι ^z add τοῖς ^a add ἄρας τὸν σταυρόν ^b om. τοὺς
 πεποιθότας ἐπὶ χρήμασιν M. ^c add τοῖς ^d add τῆς ^e εἰσελ-
 θεῖν S. ^f ἐαυτούς A.S.M. ^g add δὲ ^h add καὶ ⁱ ἠκολου-
 θήσασιν ^k ἀποκριθεὶς δὲ ¹ add εἶπεν ^m ἢ πατέρα ἢ μητέρα
ⁿ add ἢ γυναῖκα ^o om. ἕνεκεν ^p καὶ

λουθοῦντες ἐφοβοῦντο. καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν, ὅτι ³³ Ἰδοὺ, ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς γραμματεῦσι, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι· καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ, καὶ ³⁴ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ, καὶ μαστιγώσουσιν αὐτόν¹, καὶ ἀποκτενοῦσιν ¹⁻¹· καὶ ³ μετὰ τρεῖς ἡμέρας¹ ἀναστήσεται.

Matt. 20. 20.

Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης οἱ υἱοὶ ³⁵ Ζεβεδαίου λέγοντες ¹ αὐτῷ¹, Διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐὰν αἰτήσωμέν ² σε¹, ποιήσης ἡμῖν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Τί θέλετε ³⁶ ποιῆσαί με ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Δὸς ἡμῖν, ἵνα εἰς ἕκ ³⁷ δεξιῶν σου καὶ εἰς ἕξ εὐωνύμων ³⁸ καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ οἶδατε τί αἰτεῖσθε. ³⁸ δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, ³⁹ καὶ ἡ¹ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Δυνάμεθα. ³⁹ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Τὸ ⁴⁰ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε· τὸ δὲ ⁴⁰ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου ⁴¹ καὶ ἡ¹ ἐξ εὐωνύμων ⁴² οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται. καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο ⁴¹ ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. ⁴² καὶ προσκαλεσά- ⁴³ μενος αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς¹ λέγει αὐτοῖς, Οἶδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἀρχεῖν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. οὐχ οὕτω δέ ⁴³ ἐστίν¹ ἐν ⁴⁴ ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται διά- ⁴⁴ κωνος ὑμῶν· καὶ ὃς ἂν θέλῃ ⁴⁵ ἐν ὑμῖν εἶναι¹ πρῶτος, ἔσται ⁴⁵ πάντων δοῦλος· καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε δια- ⁴⁵ κωνηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

¹ μαστιγώσουσιν αὐτόν, καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ ² add αὐτόν ³ τῇ
τρίτῃ ἡμέρᾳ ⁴ om. αὐτῷ ⁵ om. σε ⁶ add σου ⁷ καὶ
⁸ add μὲν ⁹ καὶ ¹⁰ add μου ¹¹ ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος
αὐτοὺς ¹² ἔσται ¹³ ὑμῶν γενέσθαι

46 Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεριχώ· καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ ^{Matt. 20. 29,}
Ἱεριχώ, καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ ὄχλου ἱκανοῦ, ^{Luke 18. 35.} ^fὁ υἱὸς
Τιμαίου Βαρτίμαιος, ^{g-} τυφλὸς ^hπροσαίτης^h, ἐκάθητο παρὰ
47 τὴν ὁδόν ⁱ⁻. καὶ ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ὁ ^kΝαζαρηνός^k ἐστὶν
ἤρξατο κράζειν καὶ λέγειν, Ὁ υἱὸς Δαβίδ, Ἰησοῦ, ἐλέησόν
48 με. καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοί, ἵνα σιωπήσῃ· ὁ δὲ πολλῶ
49 μᾶλλον ἔκραξεν, Τίε Δαβίδ, ἐλέησόν με. καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς
^lεἶπε, Φωνήσατε αὐτόν^l. καὶ φωνοῦσι τὸν τυφλὸν λέγοντες
50 αὐτῷ, Θάρσει· ἔγχειται, φωνεῖ σε. ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον
51 αὐτοῦ ^mἀναπηδήσας^m ἦλθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν. καὶ ἀποκρι-
θεὶς ⁿαὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεⁿ, Τί θέλεις ποιήσω σοί; ὁ δὲ
52 τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ, Ῥαββονί, ἵνα ἀναβλέψω. ὁ δὲ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτῷ, Ὑπάγε· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ εὐθέως
ἀνέβλεψε, καὶ ἠκολούθει ^oαὐτῷ^o ἐν τῇ ὁδῷ.

11 Καὶ ὅτε ἐγγίξουσιν εἰς Ἱερουσαλὴμ, εἰς Βηθφαγὴ καὶ ^{Matt. 21. 1,}
Βηθανίαν, πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν ^{Luke 19. 29;}
2 μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς, Ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην ^{cp. John 12.}
τὴν κατέναντι ὑμῶν· καὶ εὐθέως εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὴν ^{i2 sqq.}
εὐρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς ^pοὔπω^p ἀνθρώπων
3 ^qἐκάθισεν· λύσατε αὐτὸν καὶ φέρετε^q. καὶ ἕαν τις ὑμῖν εἴπῃ,
Τί ποιεῖτε τοῦτο; εἵπατε, ^{r-} Ὁ Κύριος αὐτοῦ χρειαν ἔχει·
4 καὶ εὐθέως αὐτὸν ^sἀποστέλλει πάλιν^s ὡδε. ^tκαὶ ἀπῆλθον^t,
καὶ εὗρον ^{u-} πῶλον δεδεμένον πρὸς τὴν θύραν ἔξω ἐπὶ τοῦ
5 ἀμφοδου, καὶ λύουσιν αὐτόν. καὶ τινες τῶν ἐκεῖ ἐστηκότων
6 ἔλεγον αὐτοῖς, Τί ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον; οἱ δὲ εἶπον
7 αὐτοῖς καθὼς ^xεἶπεν^x ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἀφῆκαν αὐτούς. καὶ
^yφέρουσι^y τὸν πῶλον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ^zἐπιβάλλουσιν^z
8 αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ' ^aαὐτόν^a. πολλοὶ

^f om. ὁ	^g add ὁ	^h om. προσαίτης	ⁱ add προσαιτῶν
^k Ναζωραῖός	^l εἶπεν αὐτὸν φωνηθῆναι	^m ἀναστὰς	ⁿ λέγει
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς	^o τῷ Ἰησοῦ	^p om. οὔπω	^q κεκάθικεν· λύσαντες
αὐτὸν ἀγάγετε	^r add ὅτι	^s ἀποστελεῖ	^t ἀπῆλθον δὲ
τὸν	^x ἐνετείλατο	^y ἤγαγον	^z ἐπέβαλον
			^a αὐτῷ

δὲ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν· ἄλλοι δὲ ^b στιβάδας, κόψαντες ¹ ἐκ τῶν ^ο ἀγρῶν. ^{d-1} καὶ οἱ προάγοντες 9
 Ps. 118 (117), καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον ^{e-1}, 'Ωσαννά· εὐλογημένος
 25 sq. ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου· εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη 10
 βασιλεία ^{f-1} τοῦ πατρὸς ἡμῶν Δαβίδ· 'Ωσαννά ἐν τοῖς
 ὑψίστοις.

Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα ^{g-1} εἰς τὸ ἱερόν· καὶ περι- 11
 βλεψάμενος πάντα, ὀψίας ἤδη οὔσης τῆς ὥρας, ἐξῆλθεν εἰς
 Βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα.

Matt. 21. 18. Καὶ τῇ ἐπαύριον, ἐξεληθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθανίας, ἐπεί- 12
 νασε. καὶ ἰδὼν συκὴν ^h ἀπὸ μακρόθεν ¹ ἔχουσιν φύλλα ἦλθεν 13
 εἰ ἄρα εὐρήσει τι ἐν αὐτῇ· καὶ ἔλθων ἐπ' αὐτὴν οὐδὲν εὑρεν
 εἰ μὴ φύλλα· ⁱ ὁ γὰρ καιρὸς οὐκ ἦν ¹ σύκων. καὶ ἀποκριθεὶς 14
^{k-1} εἶπεν αὐτῇ, Μηκέτι ἐκ σοῦ εἰς τὸν αἰῶνα μηδεὶς καρπὸν
 φάγοι. καὶ ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Matt. 21. 12, Luke 19. 45; Cp. John 2. 14. Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ εἰσελθὼν ^{k-1} εἰς τὸ 15
 ἱερόν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας καὶ ¹ τοὺς ¹ ἀγορά-
 ζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν καὶ
 τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστερὰς κατέστρεψε·
 καὶ οὐκ ἤφιεν ἵνα τις διενέγκῃ σκεῦος διὰ τοῦ ἱεροῦ. καὶ 16, 17
 ἐδίδασκε, ^m καὶ ἔλεγεν ¹ αὐτοῖς, Οὐ γέγραπται ὅτι 'Ο οἶκός
 μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς
 δὲ ⁿ πεποιήκατε ¹ αὐτὸν σπήλαιον ληστῶν. καὶ ἤκουσαν οἱ 18
^ο ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ¹, καὶ ἐζήτουν πῶς αὐτὸν ἀπο-
 λέσουσιν· ἐφοβοῦντο γὰρ αὐτόν· ^p πᾶς γὰρ ¹ ὁ ὄχλος ἐξε-
 πλήσσετο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

Καὶ ^q ὅταν ¹ ὁψὲ ἐγένετο, ^r ἐξεπορεύετο ¹ ἔξω τῆς πόλεως. 19

Cp. Matt. 21. 20. Καὶ ^s παραπορευόμενοι πρὸ ¹ εἰδὼν τὴν συκὴν ἐξηραμ- 20

^b στοιβάδας ἔκοπτον ^ο δένδρων, ^d add καὶ ἐστρώννουν εἰς τὴν
 ὁδόν. ^e add λέγοντες ^f add ἐν ὀνόματι Κυρίου ^g add ὁ Ἰησοῦς,
 καὶ ^h μακρόθεν ⁱ οὐ γὰρ ἦν καιρὸς ^k add ὁ Ἰησοῦς ^l om.
 τοὺς ^m λέγων ⁿ ἐποιήσατε ^ο γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς
^p ὅτι πᾶς ^q ὅτε ^r ἐξεπορεύοντο Μ. ^s πρὸ παραπορευόμενοι

21 μένην ἐκ ρίζων· καὶ ἀναμνησθεῖς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ,
 22 'Ραββί, ἴδε, ἡ συκὴ ἣν κατηράσω ἐξήρανται. καὶ ἀποκρι-
 23 θεὶς Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Ἔχετε πίστιν Θεοῦ. ἀμὴν [†]
 λέγω ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ, Ἄρθητι, καὶ βλή-
 θητι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ
 24 ἀλλὰ ^u πιστεύῃ ὅτι ὃ λαλεῖ ^l γίνεται, ἔσται αὐτῷ ^{v-†}. διὰ
 τοῦτο λέγω ὑμῖν, πάντα ὅσα ^w προσεύχεσθε καὶ ^l αἰτεῖσθε,
 25 πιστεύετε ὅτι ^x ἐλάβετε ^l, καὶ ἔσται ὑμῖν. καὶ ὅταν στήκητε
 προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι ἔχετε κατὰ τινος, ἵνα καὶ ὁ
 πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα
 ὑμῶν. ^{y-†}

27 Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ ἐν τῷ ἱερῷ ^{Matt. 21. 23,}
 περιπατοῦντος αὐτοῦ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ ^{Luke 20. 1.}
 28 οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι, καὶ ^z ἔλεγον ^l αὐτῷ, Ἐν
 ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ^a ἢ ^l τίς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην
 29 ἔδωκεν ἵνα ταῦτα ποιῇς; ὁ δὲ Ἰησοῦς ^{b-†} εἶπεν αὐτοῖς,
 Ἐπερωτήσω ὑμᾶς ^{c-†} ἓνα λόγον, καὶ ἀποκριθῆτέ μοι, καὶ
 30 ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. τὸ βάπτισμα ^d τοῦ
 Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν; ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ἀποκριθῆτέ μοι.
 31 καὶ ^e διελογίζοντο ^l πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες, Ἐὰν εἴπωμεν,
 32 Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ, Διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ^f ἀλλὰ ^l
 εἴπωμεν, Ἐξ ^g ἀνθρώπων, — ^l ἐφοβοῦντο τὸν λαόν· ἅπαντες
 33 γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην ^h ὄντως ὅτι ^l προφήτης ἦν. καὶ ἀπο-
 κριθέντες ⁱ τῷ Ἰησοῦ λέγουσιν ^l, Οὐκ οἶδαμεν. καὶ ὁ Ἰησοῦς
^{j-†} λέγει αὐτοῖς, Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα
 ποιῶ.

12 Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς ^k λαλεῖν ^l. Ἀμπελῶνα ^{Matt. 21. 33,}
^{Luke 20. 9:}
^{cp. Is. 5. 1.}

^t add γὰρ ^u πιστεύσῃ ὅτι ἃ λέγει ^v add ὁ ἐὰν εἴπῃ ^w ἂν
 προσευχόμενοι ^x λαμβάνετε ^y add ver. 26 εἰ δὲ ὑμεῖς οὐκ
 ἀφίετε, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.
 A.S.M. ^z λέγουσιν ^a καὶ ^b add ἀποκριθεὶς ^c add
 καγὼ ^d om. τὸ ^e ἐλογίζοντο ^f ἀλλ' ἐὰν ^g ἀνθρώπων; M.
^h ὅτι ὄντως ⁱ λέγουσι τῷ Ἰησοῦ ^j add ἀποκριθεὶς ^k λέγειν

ἐφύτευσεν ἄνθρωπος, καὶ περιέθηκε φραγμόν, καὶ ὥρυξεν ὑπολήνιον, καὶ ὤκοδόμησε πύργον, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησε. καὶ ἀπέστειλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ² καιρῷ δοῦλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ ¹ τῶν καρπῶν¹ τοῦ ἀμπελῶνος· ^m καὶ¹ λαβόντες αὐτὸν ἔδειραν, καὶ ³ ἀπέστειλαν κενόν. καὶ πάλιν ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς ἄλλον ⁴ δοῦλον· ⁿ κάκεινον¹ ἔκεφαλίσαν¹, καὶ ^o ἠτίμασαν¹. καὶ ^{p-1} ⁵ ἄλλον ἀπέστειλε· ⁿ κάκεινον ἀπέκτειναν· καὶ πολλοὺς ἄλλους, τοὺς μὲν δέροντες, τοὺς δὲ ἀποκτείνοντες. ἔτι ^q ἓνα εἶχεν, ⁶ υἱὸν ἀγαπητόν¹. ἀπέστειλεν ^{r-1} αὐτὸν ^s ἔσχατον πρὸς αὐτοὺς¹ λέγων ὅτι Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. ἐκείνοι δὲ οἱ ⁷ γεωργοὶ εἶπον πρὸς ἑαυτοὺς ὅτι Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία. καὶ λαβόντες ^t ἀπέκτειναν αὐτόν¹, καὶ ἐξέβαλον ^u αὐτόν¹ ἔξω ⁸ τοῦ ἀμπελῶνος. τί οὖν ποιήσει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ⁹ ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς, καὶ δώσει τὸν ἀμ-

Ps. 118 (117). πελῶνα ἄλλοις. οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε, Λίθον ¹⁰ 22 sq.

ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ¹¹ ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; καὶ ἐξήτουν αὐτὸν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβή- ¹² θησαν τὸν ὄχλον· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν εἶπε· καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπήλθον.

Matt. 22. 15,
Luke 20. 20.

Καὶ ἀποστέλλουσι πρὸς αὐτόν τινες τῶν Φαρισαίων καὶ ¹³ τῶν Ἑρωδιανῶν, ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσι λόγῳ. ^x καὶ¹ ἔλ- ¹⁴ θόντες λέγουσιν αὐτῷ, Διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ διδάσκεις. ἔξεστι κῆνσον Καίσαρι δοῦναι; ἢ οὐ; δῶμεν; ἢ μὴ δῶμεν;

¹ τοῦ καρποῦ ^m οἱ δὲ ⁿ λιθοβολήσαντες ἐκεφαλαίωσαν ^o ἀπέ-
στειλαν ἠτιμωμένον ^p add πάλιν ^q οὖν ἓνα υἱὸν ἔχων ἀγαπητόν
αὐτοῦ ^r add καὶ ^s πρὸς αὐτοὺς ἔσχατον ^t αὐτόν ἀπέκτειναν
^u om. αὐτόν ^x οἱ δὲ

15 ὁ δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν εἶπεν αὐτοῖς, Τί με πειρά-
 16 ζετε; φέρετέ μοι δηνάριον, ἵνα ἴδω. οἱ δὲ ἤνεγκαν. καὶ
 λέγει αὐτοῖς, Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ δὲ
 17 εἶπον αὐτῷ, Καίσαρος. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ὁ
 Καίσαρος ἀπόδοτε^α Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. καὶ
^α ἐξεθαύμαζον^β ἐπ' αὐτῷ.

18 Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἵτινες λέγουσιν ^{Matt. 22. 23,}
 19 ἀνάστασιν μὴ εἶναι, καὶ ^b ἐπηρώτων^β αὐτὸν λέγοντες, Διδά- ^{Luke 20. 27.}
 σκαλε, Μωσῆς ἔγραψεν ἡμῖν ὅτι Ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀπο- ^{CP. Deut. 25.}
 θάνῃ, καὶ καταλίπῃ γυναῖκα, καὶ ^ο μὴ ἀφῇ τέκνον^β, ἵνα λάβῃ ^{5.}
 ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα
 20 τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἐπτα^{δ-β} ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος
 21 ἔλαβε γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων οὐκ ἀφῆκε σπέρμα· καὶ ὁ
 δεύτερος ἔλαβεν αὐτήν, καὶ ἀπέθανε ^ο μὴ καταλιπὼν^β σπέρμα·
 22 καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως· καὶ ^{ε-β} οἱ ἐπτα^β οὐκ ἀφῆκαν
 23 σπέρμα. ^h ἔσχατον^β πάντων^ι καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν^β. ἐν τῇ
^{k-β} ἀναστάσει^β ^{l-β} τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἐπτα^β
 24 ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα. ^m ἔφη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς^β, Οὐ διὰ τοῦτο
 πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφάς, μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ
 25 Θεοῦ; ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν, οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε
 γαμίσκονται, ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι ^{n-β} ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
 26 περὶ δὲ τῶν νεκρῶν, ὅτι ἐγείρονται, οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ
 βίβλῳ Μωσέως, ἐπὶ τῆς βάτου, ^ο πῶς^β εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεὸς
 λέγων, Ἐγὼ ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ^{p-β} Θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ^{p-β} ^{Exod. 3. 6.}
 27 Θεὸς Ἰακώβ; οὐκ ἔστι ^{p-β} Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ^{a-β} ζώντων·
^{r-β} πολὺ πλανᾶσθε.

28 Καὶ προσελθὼν εἰς τῶν γραμματέων, ἀκούσας αὐτῶν συ- ^{Matt. 22. 35 :}
^{cp. Luke 10.}
^{25.}

γ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ^z Ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος ^a ἐθαύμασαν
^b ἐπηρώτησαν ^ο τέκνα μὴ ἀφῇ ^d add οὖν Α.
^h καὶ οὐδὲ
 αὐτὸς ἀφῆκε ^f add ἔλαβον αὐτήν ^g add καὶ ^h ἐσχάτη
ⁱ ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή ^k add οὖν ^l add ὅταν ἀναστῶσι ^m καὶ
 ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς ⁿ add οἱ ^ο ὡς ^p add ὁ
^q add Θεός ^r add ὑμεῖς οὖν

ζητούντων, εἰδὼς ὅτι καλῶς αὐτοῖς ἀπεκρίθη, ἐπηρώτησεν αὐτόν, Ποία ἐστὶν ⁸ ἐντολὴ πρώτη πάντων¹; [†]ἀπεκρίθη ὁ 29

Deut. 6. 4 sq. Ἰησοῦς¹ ὅτι Πρώτη ¹¹ ἐστίν¹, Ἄκουε, Ἰσραήλ· Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν Κύριος εἷς ἐστί· καὶ ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου 30 ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου.

Levit. 19. 18. ¹¹ δευτέρα ¹¹ αὕτη, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς 31 σεαυτόν. μείζων τούτων ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστι. καὶ εἶπεν 32 αὐτῷ ὁ γραμματεὺς, Καλῶς, διδάσκαλε, ἐπ' ἀληθείας εἶπας, ὅτι εἷς ἐστι ²¹ ¹¹, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ καὶ τὸ 33 ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως, ¹¹ καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτόν, ¹¹ περισσώτερόν¹ ἐστι πάντων τῶν ὀλοκαυτωμάτων καὶ τῶν θυσιῶν. καὶ ὁ Ἰησοῦς, ἰδὼν αὐτὸν ὅτι νουνεχῶς 34 ἀπεκρίθη, εἶπεν αὐτῷ, Οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

Matt. 22. 41, Luke 20. 41. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγε, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, 35 Πῶς λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ Χριστὸς υἱὸς ἐστι Δαβὶδ;

Ps. 110 (109). αὐτὸς ¹¹ Δαβὶδ εἶπεν ἐν τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ, Εἶπεν ὁ 36 Ἰ. Κύριος τῷ κυρίῳ μου, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ¹¹ ὑποπόδιον¹ τῶν ποδῶν σου. αὐτὸς ¹¹ Δαβὶδ 37 λέγει αὐτὸν κύριον καὶ πόθεν υἱὸς αὐτοῦ ἐστι; καὶ ὁ πολλὸς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως.

Luke 20. 46: cp. Matt. 23. 1 sqq., Luke 11. 39 sqq. Καὶ ¹ ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ ἔλεγε¹, Βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμ- 38 ματέων τῶν θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν καὶ ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς 39 καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις· οἱ κατεσθιόντες τὰς 40 οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι, οὗτοι λήψονται περισσώτερον κρίμα.

⁸ πρώτη πασῶν ἐντολῇ [†] ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη αὐτῷ ¹¹ πασῶν τῶν ἐντολῶν ^x add αὕτη πρώτη ἐντολή. καὶ ^y add ὁμοία ^z add Θεός ^a add καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, ^b πλείον ^c add γὰρ ^d ὑποκάτω M. ^e add οὖν ^f ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ

41 Καὶ καθίσας ^{g-} κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἐθεώρει πῶς ^{Luke 21. 1 : cp. 2 Kings 12. 9.}
ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον, καὶ πολλοὶ

42 πλούσιοι ἔβαλλον πολλά. καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτωχή
43 ἔβαλε λεπτά δύο, ὃ ἐστι κοδράντης. καὶ προσκαλεσάμενος
τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ^h εἶπεν^l αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι
ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχή πλεῖον πάντων ⁱ ἔβαλε^l τῶν ^k βαλ-
44 λόντων^l εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύ-
οντος αὐτοῖς ἔβαλον, αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς
πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

13 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ λέγει αὐτῷ εἰς τῶν ^{Matt. 24. 1, Luke 21. 5.}
μαθητῶν αὐτοῦ, Διδάσκαλε, ἴδε, ποταποὶ λίθοι καὶ ποταπαὶ
2 οἰκοδομαί. καὶ ὁ Ἰησοῦς ^{l-} εἶπεν αὐτῷ, Βλέπεις ταύτας τὰς
μεγάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ ἀφεθῇ ^m ὧδε^l λίθος ἐπὶ ⁿ λίθον^l,
ὃς οὐ μὴ καταλυθῇ.

3 Καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν ἔλαιων κατέναντι
τοῦ ἱεροῦ ^o ἐπηρώτα^l αὐτὸν κατ' ἰδίαν Πέτρος καὶ Ἰάκωβος
4 καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀνδρέας, Εἰπὲ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται;
καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ^p ταῦτα συντελεῖσθαι πάντα^l;
5 ὁ δὲ Ἰησοῦς ^{q-} αὐτοῖς ἤρξατο λέγειν, Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς
6 πλανήσῃ. πολλοὶ ^{r-} ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέ-
7 γοντες ὅτι Ἐγὼ εἰμι, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. ὅταν δὲ
ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε· δεῖ
8 ^{r-} γενέσθαι· ἀλλ' οὕτω τὸ τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος
ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν· ^{s-} ἔσονται σεισμοὶ
κατὰ τόπους· ^{s-} ἔσονται λιμοὶ ^{t-}· ^u ἀρχὴ^l ὧδινων ταῦτα.

9 Βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτοὺς· παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς
συνέδρια, καὶ εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε, καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων
καὶ βασιλέων ^x σταθήσεσθε^l· ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον
10 αὐτοῖς· καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη δεῖ πρῶτον κηρυχθῆναι τὸ

^g add ὁ Ἰησοῦς	^h λέγει	ⁱ βέβληκε	^k βαλόντων	^l add
ἀποκριθεὶς	^m om. ὧδε	ⁿ λίθῳ	^p ἐπηρώτων	^q πάντα
ταῦτα συντελεῖσθαι	^q add ἀποκριθεὶς	^r add γὰρ	^s add	
καὶ	^t add καὶ ταραχαὶ	^u ἀρχαί	^x ἀχθήσεσθε Α.	

εὐαγγέλιον. ^γ καὶ ὅταν ἄγωσιν¹ ὑμᾶς παραδιδόντες, μὴ προ- ¹¹
μεριμνᾶτε τί λαλήσητε ²⁻¹. ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ
τῇ ὥρᾳ, τοῦτο λαλεῖτε· οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες,
ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. ³ καὶ παραδώσει¹ ἀδελφὸς ¹²
ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον· καὶ ἐπαναστήσου-
νται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐτούς· καὶ ἔσσεσθε ¹³
μισούμεοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὃ δὲ ὑπομείνας εἰς
τέλος, οὗτος σωθήσεται.

Matt. 24. 15,
Luke 21. 20:
cp. Dan. 9. 27,
12. 11.

Ὅταν δὲ ἴδῃτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ^{b-1} ^c ἑστη- ¹⁴
κότα¹ ὅπου οὐ δεῖ (ὃ ἀναγινώσκων νοεῖτω), τότε οἱ ἐν τῇ
'Ιουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη· ὃ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ ¹⁵
καταβάτω ^{a-1}, μὴδὲ εἰσελθέτω ἄραι τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ·
καὶ ὃ εἰς τὸν ἀγρὸν ^{e-1} μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω ἄραι ¹⁶
τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς ¹⁷
θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· προσεύχεσθε δὲ ἵνα ¹⁸
μὴ γένηται ^{f-1} χειμῶνος· ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι ¹⁹
θλίψις, οἷα οὐ γέγονε τοιαύτη ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως ἥς ἔκτισεν
ὁ Θεὸς ἕως τοῦ νῦν, καὶ οὐ μὴ γένηται· καὶ εἰ μὴ Κύριος ²⁰
ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθῃ πᾶσα σὰρξ· ἀλλὰ διὰ
τοὺς ἐκλεκτούς, οὓς ἐξελέξατο, ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας. καὶ ²¹
τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, 'Ιδοὺ, ὧδε ὁ Χριστός, ἢ 'Ιδοὺ, ἐκεῖ,
μὴ πιστεύσητε· ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευ- ²²
δοπροφήται, καὶ δώσουσι σημεῖα καὶ τέρατα, πρὸς τὸ ἀπο-
πλανᾶν, εἰ δυνατόν, ^{g-1} τοὺς ἐκλεκτούς. ὑμεῖς δὲ βλέπετε· ²³
ἰδοὺ, προεῖρηκα ὑμῖν πάντα.

Matt. 24. 29
sqq. : cp. Luke
21. 25 sqq.

'Αλλ' ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, μετὰ τὴν θλίψιν ἐκείνην, ²⁴
ὃ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος
αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες ^h ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες¹, ²⁵

^γ ὅταν δὲ ἀγάγωσιν ^z add μὴδὲ μελετᾶτε ^a παραδώσει δὲ
^b add τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ^c ἐστὸς ^d add εἰς τὴν
οἰκίαν ^e add ὦν ^f add ἡ φυγὴ ὑμῶν ^g add καὶ ^h τοῦ
οὐρανοῦ ἔσονται ἐκπίπτοντες

26 καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται· καὶ τότε
 ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις μετὰ
 27 δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης. καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέ-
 λους ¹⁻, καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσα-
 ρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ.

28 Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν αὐτῆς
 ἤδη ὁ κλάδος ἀπαλὸς γένηται, καὶ ^k ἐκφύῃ ^l τὰ φύλλα, γινώ-
 29 σκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν· οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ταῦτα
 30 ἴδῃτε γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστίν ἐπὶ θύραις· ἀμὴν
 λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, μέχρις οὗ ¹ ταῦτα
 31 πάντα ^l γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται· οἱ δὲ
 32 λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι. περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης
^m ἡ ⁿ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι ⁿ⁻ ἐν οὐρανῷ,
 33 οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ. βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε ^o καὶ προσ-
 34 εὔχεσθε^l. οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρὸς ἐστίν. ὥς ἄν-
 θρωπος ἀπόδημος, ἀφείλς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, καὶ δοὺς τοῖς
 δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, ^{p-} ἐκάστω τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ
 35 τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορή. γρηγορεῖτε οὖν· οὐκ
 οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ^a ἡ ^q ὀψέ, ἡ
 36 μεσονυκτίου, ἡ ἀλεκτοροφωνίας, ἡ πρωΐ· μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης
 37 εὕρη ὑμᾶς καθεύδοντας. ^r δ^l δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσι λέγω,
 γρηγορεῖτε.

14 Ἦν δὲ τὸ πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας· καὶ
 ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ
 2 κρατήσαντες ἀποκτείνωσιν· ἔλεγον ^s γάρ^l, Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ,
 μήποτε θόρυβος ἔσται τοῦ λαοῦ.

3 Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ, ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ
 λεπροῦ, κατακειμένου αὐτοῦ ἦλθε γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον
 μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς· ^{t-} συντρίψασα τὸ ἀλά-

ⁱ add αὐτοῦ ^k ἐκφυῇ S.

^o om. καὶ προσεύχεσθε M.

^s δέ

^t add καὶ

^l πάντα ταῦτα

^p add καὶ

^m καὶ

^q om. ἡ

ⁿ add οἱ

^r ἂ S.

Cp. 14. 62,
 Matt. 16. 27,
 24. 30, 26. 64,
 Luke 21. 27,
 22. 69, Dan.
 7. 13.

Matt. 24. 32,
 Luke 21. 29.

Matt. 24. 36·
 cp. Acts 1. 7.

Matt. 26. 1,
 Luke 22. 1.

Matt. 26. 6,
 John 12. 3·
 cp. Luke 7. 37.

βαστρον κατέχεεν αὐτοῦ ^{u-} τῆς κεφαλῆς. ἦσαν δέ τινες ⁴
 ἀγανακτοῦντες πρὸς αὐτούς, ^{v-} Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ
 μύρου γέγονεν; ἡδύνατο γὰρ τοῦτο ^x τὸ μύρον ¹ πραθῆναι ⁵
 ἐπάνω τριακοσίων δηναρίων, καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς. καὶ
 ἐνεβριμῶντο αὐτῇ. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἄφετε αὐτήν· τί ⁶
 αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν ἔργον εἰργάσατο ^y ἐν ἐμοί¹.
 πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' αὐτῶν, καὶ ὅταν ⁷
 θέλητε, δύνασθε αὐτοὺς εὖ ποιῆσαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.
 ὁ ^z ἔσχεν¹, ἐποίησε· προέλαβε μυρίσαι μου τὸ σῶμα εἰς τὸν ⁸
 ἐνταφιασμόν· ἀμὴν ^a δὲ¹ λέγω ὑμῖν, ὅπου ἂν κηρυχθῇ τὸ ⁹
 εὐαγγέλιον ^{b-} εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὁ ἐποίησεν αὕτη
 λαληθήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

Matt. 26. 14,

Luke 22. 3:

cp. John 13. 2. Καὶ ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, ^a ὁ¹ εἰς τῶν δώδεκα, ἀπῆλθε ¹⁰
 πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, ἵνα παραδῶ αὐτὸν αὐτοῖς. οἱ δὲ ἀκού- ¹¹
 σαντες ἐχάρησαν, καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι.
 καὶ ἐξήτει πῶς εὐκαίρως αὐτὸν παραδῶ.

Matt. 26. 17,

Luke 22. 7:

cp. Exod. 12.

6, 18. Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθουν, ¹²
 λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Ποῦ θέλεις ἀπελθόντες
 ἐτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα; καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν ¹³
 μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς, Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ
 ἀπαντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκο-
 λουθήσατε αὐτῷ, καὶ ὅπου ἂν εἰσέλθῃ, εἴπατε τῷ οἰκοδε- ¹⁴
 σπότῃ ὅτι Ὁ διδάσκαλος λέγει, Ποῦ ἐστι τὸ κατάλυμά ^a μου¹,
 ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; καὶ αὐτὸς ¹⁵
 ὑμῖν δείξει ἀνώγειον μέγα ἐστρωμένον ἑτοιμον· ^c καὶ¹ ἐκεῖ
 ἐτοιμάσατε ἡμῖν. καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ ^{f-} ¹, καὶ ἦλθον εἰς ¹⁶
 τὴν πόλιν, καὶ εὔρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς· καὶ ἡτοίμασαν τὸ
 πάσχα.

Matt. 26. 20,

Luke 22. 14,

John 13. 1.

Καὶ ὀψίας γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα. καὶ ^{17, 18}

^u add κατὰ^v add καὶ λέγοντες,^x om. τὸ μύρον^y εἰς

ἐμέ

^z εἶχεν αὕτη^a om. δὲ^b add τοῦτο^c om. ὁ^d om. μου^e om. καὶ^f add αὐτοῦ

ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς ἕξ ὑμῶν παραδώσει με, ὁ ἐσθίων μετ'
19 ἐμοῦ. ^{g-l} ἤρξαντο λυπεῖσθαι, καὶ λέγειν αὐτῷ εἰς καθ' εἰς,
20 Μὴ τι ἐγώ; ^{h-l} ὁ δὲ ^{1-l} εἶπεν αὐτοῖς, Εἰς ἐκ τῶν δώδεκα,
21 ὁ ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρυβλίον. ⁱ ὅτι ^l ὁ μὲν υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ
τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται·
καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἀνθρωπος ἐκείνος.

22 Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν ^{k-l} ἄρτον εὐλογήσας ἔκλασε, Matt. 26. 26,
καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ εἶπε, Λάβετε· ^{1-l} τοῦτό ἐστι τὸ Luke 22. 19,
23 σῶμά μου. καὶ λαβὼν ^{m-l} ποτήριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν I Cor. 11. 23:
24 αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες· καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τοῦτό Cp. Exod. 24.
ἐστι τὸ αἷμά μου ^{n-l} τῆς ^{o-l} διαθήκης τὸ ^p ὑπὲρ ^l πολλῶν 8.
25 ἐκχυνόμενον. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πῶς ἐκ τοῦ
γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ
πίνω καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.

26 Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. Matt. 26. 30.

27 Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πάντες σκανδαλισθήσεσθε Matt. 26. 31.
^{a-l} ὅτι γέγραπται, Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπι- Cp. Zech. 13. 7.
28 σθήσεται τὰ πρόβατα. ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω Cp. 16. 7.
29 ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ὁ δὲ Πέτρος ἔφη αὐτῷ, ^r Εἰ καὶ ^l
30 πάντες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ' οὐκ ἐγώ. καὶ λέγει αὐτῷ Matt. 26. 34:
ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι ^s σὺ ^l σήμερον ^t ταύτῃ τῇ cp. Luke 22.
31 νυκτὶ ^l, πρὶν ἢ δις ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρίς ἀπαρνήσῃ με. ὁ 34, John 13.
δὲ ^u ἐκπερισσῶς ἐλάλει ^l, Ἐάν με δέῃ συναποθανεῖν σοι, οὐ 38.
μή σε ἀπαρνήσομαι. ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον.

32 Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανῆ· καὶ Matt. 26. 36,
λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Καθίσατε ὧδε, ἕως προσεύξωμαι. Luke 22. 39,
John 18. 1.

■ add οἱ δὲ ^h add καὶ ἄλλος, Μὴ τι ἐγώ; ⁱ add ἀποκριθεὶς
j om. ὅτι ^k add ὁ Ἰησοῦς ^l add φάγετε· ^m add τὸ ⁿ add τὸ
o add καινῆς A.S.M. ^p περὶ ^q add ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ
^r Καὶ εἰ ^s om. σὺ ^t ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ ^u ἐκ περισσοῦ
ἔλεγε μᾶλλον

Cp. John 12.
27, Heb. 5. 7.

καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην 33
μεθ' αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. καὶ 34
λέγει αὐτοῖς, Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου·
μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. καὶ προελθὼν μικρὸν ^ν ἐπιπτεν^ν 35
ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσηύχετο, ἵνα, εἰ δυνατόν ἐστι, παρέλθῃ
ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα, καὶ ἔλεγεν, Ἀββᾶ, ὁ πατήρ, πάντα δυνατά 36
σοι· παρένεγκε τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ τοῦτο· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ
θέλω, ἀλλὰ τί σύ. καὶ ἔρχεται καὶ εὐρίσκει αὐτοὺς καθεύ- 37
δοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ, Σίμων, καθεύδεις; οὐκ ἴσχυσας
μίαν ὥραν γρηγορῆσαι; ^ς γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα^ν 38
μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ
σὰρξ ἀσθενής. καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο τὸν αὐτὸν 39
λόγον εἰπών. καὶ ^ς πάλιν ἐλθὼν^ν εὗρεν αὐτοὺς ^ς-^ν καθεύ- 40
δοντας, ἦσαν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ^ς καταβαρυνόμενοι^ν.
καὶ οὐκ ᾔδεισαν τί αὐτῷ ἀποκριθῶσι. καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον, 41
καὶ λέγει αὐτοῖς, Καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε·
ἀπέχει· ἦλθεν ἡ ὥρα· ἰδοὺ, παραδίδοται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀμαρτωλῶν. ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ, 42
ὁ παραδιδούς με ἤγγικε.

Matt. 26. 47,
Luke 22. 47,
John 18. 3.

Καὶ εὐθέως, ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, παραγίνεται Ἰούδας, εἰς 43
^ν-^ν τῶν δώδεκα, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος ^ς-^ν μετὰ μαχαιρῶν
καὶ ξύλων παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν
πρεσβυτέρων. δεδῶκει δὲ ὁ παραδιδούς αὐτὸν σύσσημον αὐ- 44
τοῖς λέγων, Ὁν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστι· κρατήσατε αὐτόν,
καὶ ἀπαγάγετε ἀσφαλῶς. καὶ ἐλθὼν, εὐθέως προσελθὼν 45
αὐτῷ λέγει, Ῥαββί, ^ς-^ν καὶ κατεφίλησεν αὐτόν· οἱ δὲ ἐπέ- 46
βαλον ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.
εἰς δέ τις τῶν παρεστηκότων σπασάμενος τὴν μάχαιραν 47
ἔπαισε τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ

^ν ἔπεσεν

^ς γρηγορεῖτε, καὶ προσεύχεσθε ἵνα M.

^ς ὑποστρέψας

^ς add πάλιν

^ς βεβαρημένοι

^ν add ὧν

^ς add πολλὺς

^ν add

ῥαββί,

48 ὥτιον. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ὡς ἐπὶ λη-
σπὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με;
49 καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, καὶ οὐκ
50 ἐκρατήσατέ με· ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. καὶ ἀφέν-
τες αὐτὸν πάντες ἔφυγον.

51 Καὶ ὁ νεανίσκος τις συνηκολούθει^ε αὐτῷ περιβεβλημένος
52 σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ· καὶ κρατοῦσιν αὐτόν^{ε-1}. ὁ δὲ κατα-
λιπὼν τὴν σινδόνα γυμνὸς ἔφυγε^{ε-1}.

53 Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα· καὶ συνέρ-
χονται αὐτῷ πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ
54 γραμματεῖς. καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ
ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἦν συγκαθήμενος
55 μετὰ τῶν ὑπηρετῶν, καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς. οἱ δὲ
ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρ-
56 τυρίαν, εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτόν· καὶ οὐχ εὑρίσκον· πολλοὶ
γὰρ ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι οὐκ
57 ἦσαν. καὶ τινες ἀναστάντες ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ
58 λέγοντες ὅτι Ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἐγὼ Cp. John 2. 19.
καταλύσω τὸν ναὸν τοῦτον τὸν χειροποίητον, καὶ διὰ τριῶν

59 ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποίητον οἰκοδομήσω. καὶ οὐδὲ οὕτως
60 ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν. καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ
μέσον ἐπηρώτησε τὸν Ἰησοῦν λέγων, Οὐκ ἀποκρίνη οὐδέν;
61 τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; ὁ δὲ ἐσιώπα, καὶ ἡ οὐκ ἀπε-
κρίνατο οὐδέν¹. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτόν, καὶ
62 λέγει αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ; ὁ δὲ

Ἰησοῦς εἶπεν, Ἐγὼ εἰμι· καὶ ὤψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου
καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν
63 νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρρηξάς τοὺς χι-
64 τῶνας αὐτοῦ λέγει, Τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; ἠκού-
σατε τῆς βλασφημίας· τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες
Cp. John 10.
33, 19, 7,
Levit. 24. 16.

^ε εἰς τις νεανίσκος ἠκολούθει^ε add οἱ νεανίσκοι^ε add ἀπ' αὐτῶν¹ οὐδὲν ἀπεκρίνατο

κατέκριναν αὐτὸν εἶναι ἔνοχον θανάτου. καὶ ἤρξαντό τινες 65
ἐμπτύειν αὐτῷ, καὶ περικαλύπτειν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ
κολαφίζειν αὐτόν, καὶ λέγειν αὐτῷ, Προφήτευσον· καὶ οἱ
ὕπνεται ῥαπίσμασιν αὐτὸν ¹ ἔλαβον¹.

Matt. 26. 58,
Luke 22. 55:
cp. John 18.
17. 25.

Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου ^k κάτω ἐν τῇ αὐλῇ¹ ἔρχεται μία 66
τῶν παιδισκῶν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερ- 67
μαινόμενον ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει, Καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ναζα-
ρηνοῦ ¹ ἦσθα, τοῦ Ἰησοῦ¹. ὁ δὲ ἡρνήσατο λέγων, ^m Οὐτε¹ 68
οἶδα ⁿ οὔτε¹ ἐπίσταμαι ^o σὺ τί¹ λέγεις. καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς
τὸ προαύλιον· ^p καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησε¹. καὶ ἡ παιδίσκη 69
ἰδοῦσα αὐτὸν ^q ἤρξατο πάλιν¹ λέγειν τοῖς παρεστηκόσιν ὅτι
Οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστιν. ὁ δὲ πάλιν ἡρνεῖτο. καὶ μετὰ μι- 70
κρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ, Ἀληθῶς ἐξ
αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ ^{r-1}. ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθε- 71
ματίζειν καὶ ὁμνύειν ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὃν
λέγετε. καὶ ^s εὐθὺς¹ ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησε. καὶ 72
ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος ^t τὸ ῥῆμα, ὡς¹ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δῖς, ^u τρίς με ἀπαρνήσῃ¹. καὶ
ἐπιβαλὼν ἔκλαιε.

Matt. 27. 1,
Luke 23. 1,
John 18. 28.

Καὶ εὐθέως ^{x-1} πρῶτ¹ συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς 15
μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων, καὶ ὅλον τὸ συνέ-
δριον, δῆσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν τῷ
Πιλάτῳ. καὶ ἐπρώτησεν αὐτὸν ὁ Πιλάτος, Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς 2
τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ^y αὐτῷ λέγει¹, Σὺ λέγεις.
καὶ κατηγοροῦν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά. ^{z-1} ὁ δὲ Πι- 3, 4
λάτος πάλιν ἐπρώτησεν αὐτὸν λέγων, Οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν;
ἴδε, πόσα σου ^a κατηγοροῦσιν¹. ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκέτι οὐδὲν 5
ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν Πιλάτον.

Matt. 27. 11,
Luke 23. 3,
John 18. 33.

¹ ἔβαλλον ^k ἐν τῇ αὐλῇ κάτω ¹ Ἰησοῦ ἦσθα ^m Οὐκ
ⁿ οὐδὲ ^o τί σὺ ^p om. καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησε. M. ^q πάλιν
ἤρξατο ^r add καὶ ἡ λαλιά σου ὁμοιάζει ^s om. εὐθὺς ^t τοῦ
ῥήματος οὗ ^u ἀπαρνήσῃ με τρίς ^x add ἐπὶ τὸ ^y εἶπεν αὐτῷ
^z add αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο. A. ^a καταμαρτυροῦσιν

- 6 Κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλυνεν αὐτοῖς ἕνα δέσμιον, ^b ὃν παρη- Matt. 27. 15,
7 τοῦντο^l. ἦν δὲ ὁ λεγόμενος Βαραββᾶς μετὰ τῶν ^c στασια- John 18. 39:
στῶν^l δεδεμένους, οἵτινες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν. 18.
8 καὶ ^a ἀναβᾶς^l ὁ ὄχλος ἤρξατο αἰτεῖσθαι, καθὼς ^e-^l ἐποίει
9 αὐτοῖς. ὁ δὲ Πιλάτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων, Θέλετε ἀπο-
10 λύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ἐγίνωσκε γὰρ ὅτι
11 διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς. οἱ δὲ ἀρ-
χιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον, ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν
12 ἀπολύσῃ αὐτοῖς. ὁ δὲ Πιλάτος ^f πάλιν ἀποκριθεὶς^l εἶπεν
αὐτοῖς, Τί οὖν ^g-^l ποιήσω ὃν λέγετε ^h τὸν^l βασιλέα τῶν
13, 14 Ἰουδαίων; οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν, Σταύρωσον αὐτόν. ὁ
δὲ Πιλάτος ἔλεγεν αὐτοῖς, Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ
15 ⁱ περισσῶς^l ἔκραξαν, Σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ Πιλάτος, βου-
λόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι, ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν
Βαραββᾶν, καὶ παρέδωκε τὸν Ἰησοῦν, φραγελλώσας, ἵνα
σταυρωθῇ.
16 Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὃ Matt. 27. 27,
17 ἐστὶ πραιτώριον, καὶ συγκαλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν. καὶ John 19. 2.
ἐνδύουσιν αὐτὸν πορφύραν, καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέξαντες
18 ἀκάνθινον στέφανον· καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτόν, Χαῖρε,
19 βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν
καλάμῳ, καὶ ἐνέπτυνον αὐτῷ, καὶ τιθέντες τὰ γόνατα προσ-
20 ἐκύνουν αὐτῷ. καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν
πορφύραν, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια ^k αὐτοῦ^l. καὶ ἐξά-
γουσιν αὐτόν, ἵνα σταυρώσωσιν αὐτόν.
21 Καὶ ἀγγαρεύουσι παράγοντά τινα Σίμωνα Κυρηναῖον, Matt. 27. 32,
ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ, τὸν πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ Ῥούφου, Luke 23. 26:
22 ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ Γολγοθᾶ ¹⁷.
23 τόπον, ὃ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον Κρανίου τόπος. καὶ ἐδίδουν Cp. Ps. 69 (68).
21.

^b ὃν περ ἡ τοῦντο

^c συστασιαστῶν

^d ἀναβοήσας

^e add

ἀεὶ ^f ἀποκριθεὶς πάλιν

^g add θέλετε

^h om. τὸν

ⁱ περισ-

^k τὰ ἴδια

αὐτῷ¹⁻ ἐσφυρνισμένον οἶνον· ὁ δὲ οὐκ ἔλαβε. καὶ ^mσταυ- 24

Cp. Ps. 22 (21). 18. ροῦσιν αὐτόν, καὶ διαμερίζονται^l τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, βάλλοντες κλῆρον ἐπ' αὐτά, τίς τί ἄρη. ἦν δὲ ὥρα τρίτη, καὶ ἐσταύ- 25
ρωσαν αὐτόν. καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφή τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγε- 26

Cp. Is. 53. 12. γραμμένη, Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. καὶ σὺν αὐτῷ σταυ- 27
ροῦσι δύο ληστές, ἓνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἓνα ἐξ εὐωνύμων

Cp. Ps. 22 (21). 7. αὐτοῦ. ⁿ⁻ καὶ οἱ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν κι- 29

Cp. 14. 58, John 2. 19. νούντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες, Οὐά, ὁ καταλύων τὸν ναόν, καὶ ὁ οἰκοδομῶν ἐν τρισὶν ἡμέραις^l, σῶσον σεαυτὸν 30

^p καταβάς^l ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ὁμοίως ^{a-} καὶ οἱ ἄρχιερεῖς 31

ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων ἔλεγον,

Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται ^rσῶσαι.^l ὁ Χριστὸς ὁ 32

βασιλεὺς τοῦ ^sἸσραὴλ^l καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα

Matt. 27. 44: cp. Luke 23. 39. ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν. καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν.

Matt. 27. 45, Luke 23. 44. ^tΚαὶ γενομένης^l ὥρας ἑκτῆς σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν 33

γῆν ἕως ὥρας ἐννάτης. καὶ τῇ ὥρᾳ τῇ ἐννάτῃ ἐβόησεν ὁ 34

Cp. Ps. 22 (21). 1. Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ ^{u-}, Ἐλωΐ, Ἐλωΐ, ^vλαμὰ^l σαβαχ-
θανί; ὃ ἐστι μεθερμηνευόμενον Ὁ Θεὸς μου, ὁ Θεὸς μου,

εἰς τί με ἐγκατέλιπες; καὶ τινὲς τῶν παρεστηκότων ἀκού- 35

Matt. 27. 48: cp. Luke 23. 36, John 19. 29, Ps. 69 (68). 1. σαντες ἔλεγον, Ἰδοὺ, Ἡλίαν φωνεῖ. δραμὼν δέ ^wτις^l, ^{x-} 36

γεμίσας σπόγγον ὄξους, περιθεὶς ^{y-} καλὰ μω, ἐπότιζεν αὐτὸν

λέγων, Ἀφετε, ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἡλίας καθελεῖν αὐτόν.

ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀφείδς φωνὴν μεγάλην ἐξέπνευσεν. καὶ τὸ 37, 38

καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως

κάτω. ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκὼς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ, 39

ὅτι ^zοὕτως^l ἐξέπνευσεν, εἶπεν, Ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος

υἱὸς ἦν Θεοῦ. ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦ- 40

¹ add πιεῖν

^m σταυρώσαντες αὐτὸν διεμέριζον

ⁿ add ver. 28

καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφή ἡ λέγουσα, Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη. A.S.M.

^o ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν ^p καὶ κατάβα ^a add δὲ ^r σῶσαι; M.

^s Ἰσραὴλ S.

^t Γενομένης δὲ

^u add λέγων

^v λαμᾶ S.

^w εἰς

^x add καὶ

^y add τε

^z οὕτω κράζας A.S.M.

- σαι, ἐν αἷς ^{a-} καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνή, καὶ Μαρία ἡ τοῦ
 41 Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσὴ μήτηρ, καὶ Σαλώμη, αἱ ^{b-} Cp. Luke 8. 2.
 ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ καὶ διηκόνουν αὐτῷ,
 καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα.
 42 Καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ ἦν παρασκευή, ὃ ἐστι ^{Matt. 27. 57,}
 43 προσάββατον, ^{Luke 23. 50,} ἐλθὼν ^{John 19. 38.} Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, εὐσχήμων
 βουλευτής, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν
 τοῦ Θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθε πρὸς Πιλάτον, καὶ ᾔτήσατο τὸ
 44 σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Πιλάτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκε·
 καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ
 45 ^aπάλαι ¹ ἀπέθανε· καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδώρῃσατο
 46 τὸ ^eπτῶμα ¹ τῷ Ἰωσήφ. καὶ ἀγοράσας σινδόνα, ^{f-} ¹καθελὼν
 αὐτὸν ἐνέειλσε τῇ σινδόνι, καὶ ^gέθηκεν ¹ αὐτὸν ἐν μνημείῳ,
 ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας· καὶ προσεκύλισε λίθον ἐπὶ
 47 τὴν θύραν τοῦ μνημείου. ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ
 Μαρία ^h ἡ ¹ Ἰωσὴ ἐθεώρουν ποῦ ⁱ τίθεται ¹.
- 16** Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ^{Matt. 28. 1,}
 καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα, ^{Luke 24. 1:} cp. John 20. 1.
 2 ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. καὶ λίαν πρωὶ ^k τῇ μιᾷ τῶν ¹
 3 σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου.
 4 καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς, Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ
 5 τῆς θύρας τοῦ μνημείου; καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι
 6 ¹ ἀνακεκύλισται ¹ ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. καὶ εἰσελ-
 θοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς
 δεξιοῖς περιβεβλημένον στολὴν λευκὴν· καὶ ἐξεθαμβήθησαν.
 6 ὁ δὲ λέγει αὐταῖς, Μὴ ἐκθαμβεῖσθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν ^{Cp. Matt. 28.}
 Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἡγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε, ⁵ ^{sqq.}
 7 ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. ἀλλ' ὑπάγετε, εἶπατε τοῖς
 μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι Προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν ^{Cp. 14. 28.}

^a add ἦν^b add καὶ^c ἦλθεν^d ἦδη M.^e σῶμα^f add καὶ^g κατέθηκεν^h om. ἡⁱ τίθεται^k τῆς μιᾶς¹ ἀποκεκύλισται

Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. καὶ 8
ἐξέλθοῦσαι ^{m-l} ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου, εἶχε ⁿ γὰρ ^l αὐτὰς
τρόμος καὶ ἔκστασις· καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον, ἐφοβοῦντο
γάρ.

Cp. John 20.
14.

Ὁ Ἀναστάς δὲ πρῶτῃ πρώτῃ σαββάτου ἐφάνη πρῶτον Μαρίᾳ 9
τῇ Μαγδαληνῇ, ^p παρ' ^l ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια. ἐκείνη 10
πορευθεῖσα ἀπήγγειλε τοῖς μετ' αὐτοῦ γενομένοις, πενθοῦσι
καὶ κλαίουσιν. κἀκεῖνοι ἀκούσαντες, ὅτι ᾤη καὶ ἔθεάθη ὑπ' 11
αὐτῆς, ἠπίστησαν.

Cp. Luke 24.
13.

Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη 12
ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ, πορευομένοις εἰς ἀγρόν. κἀκεῖνοι ἀπελθόντες 13
ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν.

Cp. Luke 24.
36, John 20. 19.

Ὅστερον ^a δὲ ^l ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἑνδεκα ἐφανερώθη, 14
καὶ ὠνείδισε τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν, ὅτι τοῖς
θεασαμένοις αὐτὸν ἐγγηγερμένον οὐκ ἐπίστευσαν. καὶ εἶπεν 15
αὐτοῖς, Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ
εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς 16
σωθήσεται· ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται. σημεῖα δὲ τοῖς 17
πιστεύσασιν ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί μου δαι-
μόνια ἐκβαλοῦσιν· γλώσσαις λαλήσουσι ^r καιναῖς ^l. ὄφεις 18
ἄροῦσι, κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς ^s βλάψῃ ^l.
ἐπὶ ἄρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσι, καὶ καλῶς ἔξουσιν.

Luke 24. 51,
Acts 1. 9 : cp.
Eph. 4. 9,
1 Tim. 3. 16.

Ὁ μὲν οὖν Κύριος ^t Ἰησοῦς ^l, μετὰ τὸ λαλήσαι αὐτοῖς, 19
ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ.
ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ Κυρίου συνερ- 20
γούντος, καὶ τὸν λόγον βεβαιούντος διὰ τῶν ἐπακολουθούν-
των σημείων. ἀμήν.^l

^m add ταχὺ
^r om. καιναῖς M.

ⁿ δὲ ^o om. vv. 9-20 M.
^s βλάψει ^t om. Ἰησοῦς

^p ἀφ' ^q om. δὲ

ΤΟ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

- 1 Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν
2 περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, καθὼς
παρέδωκαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενό- Cp. 1 John 1. 1.
3 μενοι τοῦ λόγου, ἔδοξε καμοί, παρηκολουθηκóτι ἀνωθεν πᾶσιν 2 Pet. 1. 16.
4 ἀκριβῶς, καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε Θεόφιλε, ἵνα ἐπι- Cp. Acts 1. 1.
γνῶς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν.
5 Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου ^a-ἡ βασιλέως τῆς
Ἰουδαίας ἱερεὺς τις ὀνόματι Ζαχαρίας ἐξ ἑφημερίας Ἀβιά· Cp. 1 Chr. 24.
10, Neh. 12. 4,
καὶ ^bγυνὴ αὐτοῦ ^cἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρών, καὶ τὸ ὄνομα ^dἸρ.
6 αὐτῆς Ἐλισάβετ. ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ^eἐναντίον ^fτοῦ
Θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασι
7 τοῦ Κυρίου ἀμεμπτοι. καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι ἡ
Ἐλισάβετ ἦν στείρα, καὶ ἀμφότεροι προβεβηκότες ἐν ταῖς
ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν.
8 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἑφη- Cp. 1 Chr. 24.
19.
μερίας αὐτοῦ ἔναντι τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας,
ἐλαχε τοῦ θυμιᾶσαι εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου. Cp. Exod. 30.
7.
9 καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἦν προσευχόμενον ἔξω τῇ ὥρᾳ
10 τοῦ θυμιάματος. ὥφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου ἐστὼς ἐκ
11 δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. καὶ ἐταράχθη
12 Ζαχαρίας ἰδὼν, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν. εἶπε δὲ πρὸς

^a add τοῦ

^b ἡ γυνὴ αὐτοῦ

^c ἐνώπιον

αὐτὸν ὁ ἄγγελος, Μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία· διότι εἰσηκούσθη ἡ
δέησίς σου, καὶ ἡ γυνή σου Ἑλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ
καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην. καὶ ἔσται χαρά σοι καὶ 14
ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ ^aγενέσει^l αὐτοῦ χαρήσονται.

Cp. Num. 6. 3, ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, καὶ οἶνον καὶ σίκερα 15
Jud. 13. 14.

οὐ μὴ πίῃ, καὶ Πνεύματος Ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας
μητρὸς αὐτοῦ. καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ 16

Cp. Mal. 3. 1, Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν. καὶ αὐτὸς ^eπροσελεύσεται^l ἐνώπιον 17
4. 5. 6.

αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἡλίου, ἐπιστρέψαι καρδίας
πατέρων ἐπὶ τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἐτοι-
μάσαι Κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον. καὶ εἶπε Ζαχαρίας 18
πρὸς τὸν ἄγγελον, Κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι
πρεσβύτης, καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις
αὐτῆς. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ, Ἐγὼ εἰμι 19

Cp. Dan. 8. 16, 9. 21. Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· καὶ ἀπεστάλην
λαλῆσαι πρὸς σε, καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα. καὶ ἰδοῦ, 20
ἔση σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι, ἄχρι ἧς ἡμέρας γένη-
ται ταῦτα· ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες
πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν. καὶ ἦν ὁ λαὸς προσ- 21
δοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν αὐτὸν
ἐν τῷ ναῷ. ἐξελθὼν δὲ οὐκ ἠδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς· καὶ 22
ἐπέγνωσαν ὅτι ὀπτασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ· καὶ αὐτὸς ἦν
διανεύων αὐτοῖς, καὶ διέμενε κωφός. καὶ ἐγένετο ὡς ἐπλή- 23
σθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν
οἶκον αὐτοῦ.

Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἑλισάβετ ἡ γυνή 24
αὐτοῦ, καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε, λέγουσα ὅτι
Οὕτω μοι πεποίηκεν ὁ Κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπείδεν ἀφελεῖν 25
τὸ ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις.

Cp. Matt. 1. 18. Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ 26

^a γεννήσει^e προσελεύσεται M.

^f ἀπὸ^l τοῦ Θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας, ᾗ ὄνομα Ναζαρέτ,
 27 πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρί, ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ
 28 οἴκου Δαβίδ· καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαριάμ· καὶ εἰς-
 ελθὼν ^g-^l πρὸς αὐτὴν εἶπε, Χαῖρε, κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος
 29 μετὰ σοῦ. ^h-^l ἡ δὲ ⁱ ἐπὶ τῷ λόγῳ διεταράχθη^l, καὶ διελογί-
 30 ζετο ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος
 αὐτῇ, Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὖρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ.
 31 καὶ ἰδοῦ, συλλήψῃ ἐν γαστρὶ, καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ
 32 ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. οὗτος ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς ὑψίστου
 κληθήσεται· καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Cp. Is. 9. 7.
 33 Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον
 Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται
 34 τέλος. εἶπε δὲ Μαριάμ πρὸς τὸν ἄγγελον, Πῶς ἔσται τοῦτο,
 35 ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν
 αὐτῇ, Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψί-
 στου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ^k-^l ἅγιον κλη-
 36 θήσεται Υἱὸς Θεοῦ. καὶ ἰδοῦ, Ἐλισάβετ ἡ ^l συγγενὴς^l σου
 καὶ αὕτῃ ^m συνείληφεν^l υἱὸν ἐν γήρα αὐτῆς· καὶ οὗτος μὴν
 37 ἔκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρα· ὅτι οὐκ ἀδυνατήσῃ
 38 παρὰ ⁿ τοῦ Θεοῦ^l πᾶν ῥήμα. εἶπε δὲ Μαριάμ, Ἰδοῦ, ἡ δούλη
 Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥήμά σου. καὶ ἀπήλθεν ἀπ'
 αὐτῆς ὁ ἄγγελος.
 39 Ἀναστᾶσα δὲ Μαριάμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη
 40 εἰς τὴν ὄρεινὴν μετὰ σπουδῆς, εἰς πόλιν Ἰούδα, καὶ εἰσῆλθεν
 41 εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου, καὶ ἡσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ. καὶ
 ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἡ Ἐλισάβετ τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας,
 ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς, καὶ ἐπλήσθη
 42 Πνεύματος Ἁγίου ἡ Ἐλισάβετ, καὶ ἀνεφώνησε ^o κραυγῇ^l
 μεγάλη, καὶ εἶπεν, Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί, καὶ εὐλογη-

^f ὑπὸ ^g add ὁ ἄγγελος ^h add εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν. A.S.M.

ⁱ ἰδοῦσα διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ ^k add ἐκ σοῦ A.M. ^l συγ-
 γενής ^m συνειληφνῖα ⁿ τῷ Θεῷ ^o φωνῇ

μένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα 43
 ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου πρὸς με ; ἰδοὺ γάρ, ὡς ἐγέ- 44
 νετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὠτά μου, ἐσκίρτησεν
 ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. καὶ μακαρία ἡ 45
 ὣς πιστεύσασα, ὅτι^ρ ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ
 παρὰ Κυρίου. καὶ εἶπε Μαριάμ, Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν 46
 Κύριον, καὶ ἡγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτήρί 47
 μου· ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ. 48
 ἰδοὺ γάρ, ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί. ὅτι 49
 ἐποίησέ μοι ^αμεγάλα^β ὁ δυνατός· καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ·
 καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς ^γκαὶ γενεὰς^δ τοῖς φοβουμένοις 50
 αὐτόν. ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ· διεσκόρπισεν 51
 ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν. καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ 52
 θρόνων, καὶ ὕψωσε ταπεινούς· πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν, 53
 καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλε κενούς. ἀντελάβετο Ἰσραὴλ 54
 Cp. Ps. 98 (97). παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους (καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς 55
 3· πατέρας ἡμῶν) τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν
 αἰῶνα.

Ἔμεινε δὲ Μαριάμ σὺν αὐτῇ ^εὥς^ς μῆνας τρεῖς, καὶ ὑπέ- 56
 στρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ 57
 ἐγέννησεν υἱόν· καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς 58
 αὐτῆς ὅτι ἐμεγάλυνε Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ
 Cp. Gen. 17. συνέχαιρον αὐτῇ. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ, ἦλθον 59
 12, Levit. 12. 3· περιτεμεῖν τὸ παιδίον· καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ
 πατρὸς αὐτοῦ Ζαχαρίαν. καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ 60
 εἶπεν, Οὐχί, ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης. καὶ εἶπον πρὸς 61
 αὐτήν ὅτι Οὐδεὶς ἐστὶν ^ζἐκ τῆς συγγενείας^δ σου, ὃς καλεῖται
 τῷ ὀνόματι τούτῳ. ἐνέγενον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, τὸ τί ἂν 62
 θέλοι καλεῖσθαι αὐτόν. καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψε λέ- 63

^ρ πιστεύσασα ὅτι Μ. ^α μεγαλεῖα ^γ γενεῶν ^ε ὥσεί ^ζ ἐν τῇ
 συγγενείᾳ

- γων, Ἰωάννης ἐστὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἐθαύμασαν πάντες.
 64 ἀνεψύχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ,
 65 καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν Θεόν. καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος
 τοὺς περιοικούντας αὐτούς· καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὀρεινῇ τῆς Ἰουδαίας
 66 διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ ἔθεντο πάντες οἱ
 ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν λέγοντες, Τί ἄρα τὸ παιδίον
 τοῦτο ἔσται; καὶ ὡς γὰρ¹ χεὶρ Κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ.
 67 Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη Πνεύματος Ἁγίου,
 68 καὶ προεφῆτευσεν λέγων, Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσ-
 69 ραήλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ,
 70 αὐτοῦ (καθὼς ἐλάλησεν διὰ στόματος τῶν ἁγίων² ἀπ' αἰῶνος³ Cp. Ps. 132
 131). 17.
 71 προφητῶν αὐτοῦ), σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ ἐκ χειρὸς
 72 πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς· ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέ-
 73 ρων ἡμῶν, καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ, ὅρκον δὲ Cp. Gen. 22.
 16 sqq.
 ὅμοσε πρὸς Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν
 74 ἀφόβως ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν ῥυσθέντας λατρεύειν
 75 αὐτῷ ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς
 76 ἡμέρας⁴ ἡμῶν. καὶ σὺ⁵ δέ⁶, παιδίον, προφήτης ὑψίστου
 κληθήσῃ· προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου Κυρίου, ἐτοιμάσαι Cp. Mal. 3. 1,
 77 ὁδοὺς αὐτοῦ, τοῦ δοῦναι γνώσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν
 78 ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν, διὰ σπλάγχνα ἐλέους Θεοῦ ἡμῶν, ἐν
 79 οἷς⁷ ἐπισκέπτεται⁸ ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους, ἐπιφάνει τοῖς ἐν Cp. Mal. 4. 2.
 σκοτεῖ καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, τοῦ κατευθῆναι τοὺς
 πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.
 80 Τὸ δὲ παιδίον ἠῤῥξανε, καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν
 ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν
 Ἰσραήλ.
 2 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐξῆλθε δόγμα παρὰ
 Καίσαρος Αὐγούστου, ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην.

¹ om. γὰρ ² add τῶν ³ add τῆς ζωῆς ⁴ om. δέ ⁵ ἐπε-
 σκέψατο A.S.M.

αὕτη ^{b-} ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας ■ Κυρηνίου. καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος 3 εἰς τὴν ^c ἐαυτοῦ πόλιν. ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλι- 4 λαίας ἐκ πόλεως Ναζαρετ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαβίδ, ἣτις καλεῖται Βηθλεέμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πα- 5 τριᾶς Δαβίδ, ἀπογράψασθαι σὺν Μαριὰμ τῇ μεμνηστευμένῃ 5
 Cp. Matt. 2. 1. αὐτῷ ^{a-} οὔση ἐγκύφ. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ, 6 ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν. καὶ ἔτεκε τὸν υἱὸν 7 αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτόν, καὶ ἀνέ- 8 κλινεν αὐτὸν ἐν ^{e-} φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.

Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ 8 φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποιμνὴν αὐτῶν. καὶ ^{f-} ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς, καὶ δόξα Κυρίου 9 περιέλαμψεν αὐτούς· καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. καὶ 10 εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος, Μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ γάρ, εὐαγγελί- 11 ζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ. ὅτι 11 ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτήρ, ὃς ἔστι Χριστὸς Κύριος, ἐν 12 πόλει Δαβίδ. καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον· εὕρησете βρέφος 12 ἐσπαργανωμένον 8 καὶ ^h κείμενον ἐν ^{h-} φάτνῃ. καὶ ἐξαίφνης 13 ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανοῦ, αἰνούντων τὸν Θεόν, καὶ λεγόντων, Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς 14 εἰρήνῃ ἐν ἀνθρώποις ⁱ εὐδοκίας[!].

Καὶ ἐγένετο, ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ 15 ἄγγελοι, ^{j-} οἱ ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους, Διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλεέμ, καὶ ἴδωμεν τὸ ρῆμα τοῦτο τὸ γεγονός, ὃ ὁ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. καὶ ἦλθον σπεύσαντες, καὶ ἀνεύρον 16 τὴν τε Μαριὰμ καὶ τὸν Ἰωσήφ, καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ. ἰδόντες δὲ ^k ἐγνώρισαν[!] περὶ τοῦ ρήματος τοῦ λαλη- 17

^b add ἡ ■ ἰδίαν ^d add γυναικί ^e add τῇ ^f add ἰδοῦ,
^g om. καὶ ^h add τῇ ⁱ εὐδοκία A.S.M. ^j add καὶ οἱ ἄνθρωποι
^k διεγνώρισαν

18 θέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου. καὶ πάντες οἱ ἀκού-
σαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων
19 πρὸς αὐτούς. ἡ δὲ Μαριὰμ πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα
20 ταῦτα, συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. καὶ ¹ ὑπέστρεψαν¹
οἱ ποιμένες δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς
ἤκουσαν καὶ εἶδον, καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.

21 Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν ^m αὐτόν¹,
καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγ- Cp. Matt. 1.
21, 25.
γέλου πρὸ τοῦ συλληφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

22 Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ ^u αὐτῶν¹ Cp. Levit. 12.
2.
κατὰ τὸν νόμον Μωσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα,

23 παραστήσαι τῷ Κυρίῳ (καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ Κυρίου
ὅτι Πᾶν ἄρσεν διανοίγον μήτραν ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθή- Cp. Exod. 13.
2.
σεται), καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν νόμῳ

24 Κυρίου, Ζεῦγος τρυγόνων ἢ δύο νεοσσούς περιστερῶν. καὶ Levit. 12. 8.
ιδού, ἦν ἄνθρωπος ἐν Ἱερουσαλήμ, ᾧ ὄνομα Συμεών, καὶ ὁ

ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος παρά- Cp. Is. 40. 1.
κλησιν τοῦ Ἰσραήλ. καὶ Πνεῦμα ^o ἦν Ἅγιον¹ ἐπ' αὐτόν. καὶ

ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, μὴ
27 ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἴδῃ τὸν Χριστὸν Κυρίου. καὶ ἦλθεν ἐν

τῷ Πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν. καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς
τὸ παιδίον Ἰησοῦν, τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον

28 τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας
29 αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησε τὸν Θεόν, καὶ εἶπε, Νῦν ἀπολύεις τὸν

30 δοῦλόν σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ῥήμά σου, ἐν εἰρήνῃ. ὅτι
31 εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἠτοίμασας κατὰ Cp. Is. 51. 5.

32 πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν, φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, Cp. Is. 42. 6,
49. 6.
33 καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ. καὶ ἦν ^p ὁ πατὴρ αὐτοῦ¹ καὶ ἡ

μήτηρ αὐτοῦ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ
34 καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεών, καὶ εἶπε πρὸς Μαριὰμ τὴν

¹ ἐπέστρεψαν
^p Ἰωσήφ

^m τὸ παιδίον

ⁿ αὐτῆς Α.

^o Ἅγιον ἦν

μητέρα αὐτοῦ, Ἰδοῦ, οὗτος κείται εἰς πῶσιν καὶ ἀνάστασιν
 πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραήλ, καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον· καὶ 35
 σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία· ὅπως ἂν
 ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί. καὶ ἦν 36
 Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουήλ, ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ (αὕτη
 προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα ἔτη μετὰ ἀνδρὸς
 ἑπτὰ ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς, καὶ ^α αὐτὴ ^β χήρα ^γ ἕως ^δ ἑτῶν 37
 ὀγδοηκοντατεσσάρων), ἣ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, νη-
 στεύσας καὶ δεήσασα λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. καὶ ^ε 38
 αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα ἀνθωμολογεῖτο τῷ ^ς Θεῷ, καὶ ἐλάλει
 περὶ αὐτοῦ πᾶσι τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν ^ζ 39
 σαλήμ. καὶ ὡς ἐτέλεσαν ^η πάντα ^θ τὰ κατὰ τὸν νόμον Κυ-
 ρίου, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν
 Ναζαρέτ.

Τὸ δὲ παιδίον ἠῤῥξανε, καὶ ἐκραταιοῦτο ^ι 40
 σοφίας· καὶ χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό.

Cp. Deut. 16.
16.

Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἱερουσαλὴμ ^κ 41
 τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα. καὶ ὅτε ἐγένετο ἑτῶν δώδεκα, ^λ ἀνα- 42
 βαίνοντων ^μ αὐτῶν ^ν κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς, καὶ τελειω- 43
 σάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ὑπέμεινεν
 Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ· καὶ οὐκ ^ξ ἔγνωσαν οἱ γονεῖς ^ο
 αὐτοῦ· νομίσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ συνοδίᾳ εἶναι ἦλθον ἡμέ- 44
 ρας ὁδόν, καὶ ἀνεζήτησαν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενέσι καὶ ^π 45
 τοῖς γνωστοῖς· καὶ μὴ εὗρόντες ^ρ ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερου- 46
 σαλὴμ, ^ς ἀναζητοῦντες ^τ αὐτόν. καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας 47
 τρεῖς, εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν
 διδασκάλων, καὶ ἀκούοντα αὐτῶν, καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς·
 ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ 48
 ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ. καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν·

^α αὕτη ^γ ὡς ^δ add αὕτη ^ς Κυρίῳ ^ζ add ἐν ^η ἅπαντα
^ι add πνεύματι ^κ ἀναβάντων ^λ add εἰς Ἱεροσόλυμα ^μ ἔγνω
^ν Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ ^ξ add ἐν ^ο add αὐτόν ^π ζητοῦντες

καὶ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπε, Τέκνον, τί ἐποίησας
 ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ, ὁ πατήρ σου καὶ γὰρ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν
 49 σε. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ᾔδειτε
 50 ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναί με; καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆ-
 51 καν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς. καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν,
 καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέτ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς· καὶ ἡ
 μήτηρ αὐτοῦ διετῆρει πάντα τὰ ῥήματα ^{f-1} ἐν τῇ καρδίᾳ
 αὐτῆς.

52 Καὶ Ἰησοῦς προέκοπτε σοφία καὶ ἡλικία, καὶ χάριτι παρὰ
 Θεῷ καὶ ἀνθρώποις.

3 Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καί-
 σαρρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ
 τετραρχούντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρώδου, Φιλίππου δὲ τοῦ
 ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχούντος τῆς Ἰτουραίας καὶ Τραχωνί-
 τιδος χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς τετραρχούντος,

2 ^g ἐπὶ ἀρχιερέως¹ Ἀννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα Θεοῦ ἐπὶ ^{Matt. 3. 1,}

3 Ἰωάννην τὸν τοῦ Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἦλθεν εἰς ^{Mark 1. 2,}

πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου, κηρύσσων βάπτισμα ^{John 1. 6.}

4 μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· ὥς γέγραπται ἐν βίβλῳ
 λόγων Ἡσαΐου τοῦ προφήτου ^{h-1}, Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ^{Is. 40. 3.}

ἐρήμῳ, Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς

5 τρίβους αὐτοῦ· πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται, καὶ πᾶν ὄρος
 καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται· καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς ⁱεὐ-

6 θείας¹, καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας· καὶ ὄψεται πᾶσα ^{Cr. Is. 52. 10.}
 σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ.

7 Ἐλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ὑπ' ^{Matt. 3. 7.}

αὐτοῦ, Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ

8 τῆς μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς

μετανοίας· καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, Πατέρα ἔχο-
 μεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ

^f add ταῦτα^g ἐπ' ἀρχιερέων^h add λέγοντοςⁱ εὐθείαν

τῶν λίθων τούτων ἐγείραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ἤδη δὲ καὶ 9
 ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ρίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον
 μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.
 καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες, Τί οὖν ^κποιήσωμεν¹; 10
 ἀποκριθεὶς δὲ ¹ἔλεγεν¹ αὐτοῖς, Ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μετα- 11
 δότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω.
 ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι, καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν, 12
 Διδάσκαλε, τί ^μποιήσωμεν¹; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς, Μηδὲν 13
 πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε. ἐπηρώτων δὲ 14
 αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι λέγοντες, ^νΤί ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς¹;
 καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Μηδένα διασεύσητε, μηδὲ συκοφαν-
 τήσητε· καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν.

Cp. Matt. 3. 11, Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ, καὶ διαλογιζομένων πάντων 15
 Mark 1. 7, ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου, μήποτε αὐτὸς εἴη
 John 1. 19, ὁ Χριστός, ἀπεκρίνατο ὁ Ἰωάννης ἅπασιν λέγων, Ἐγὼ μὲν 16
 ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς, ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ
 εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ· αὐτὸς
 ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ καὶ πυρί· οὗ τὸ πτύον ἐν 17
 τῇ χειρὶ αὐτοῦ, °διακαθᾶραι¹ τὴν ἄλωνα αὐτοῦ, καὶ °συνα-
 γαγεῖν¹ τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ· τὸ δὲ ἄχυρον
 κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.

Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν 18
 λαόν. ὁ δὲ Ἡρώδης ὁ τετράρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ 19
 Cp. Matt. 14, 3, Mark 6. 17, περὶ Ἡρωδιάδος τῆς γυναικὸς ^{α-1} τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ
 John 3. 24, περὶ πάντων ὧν ἐποίησε πονηρῶν ὁ Ἡρώδης, προσέθηκε 20
 καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσι, ¹⁻¹ κατέκλεισε τὸν Ἰωάννην ἐν ⁸⁻¹
 φυλακῇ.

Matt. 3. 13, Ἐγένετο δέ, ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαόν, καὶ 21
 Mark 1. 9: cp. Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ προσερχομένου ἀνεφχθῆναι τὸν οὐ-
 John 1. 32.

^κ ποιήσωμεν ¹ λέγει ^μ ποιήσωμεν ^ν Καὶ ἡμεῖς τί ποιή-
 σωμεν ° καὶ διακαθαριεῖ ° συνάξει ° add Φιλίππου ° add
 καὶ ■ add τῇ

22 ρανόν, καὶ καταβῆναι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον σωματικῶ εἶδει
 ὡς¹ περιστερὰν ἐπ' αὐτόν, καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι
^{u-1}, Σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ ἡδύοκσα.

23 Καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησοῦς * ἀρχόμενος ὥσει ἐτῶν τριάκοντα¹, Cp. Matt. 1. 1.

24 ὦν υἱὸς (ὡς ἐνομίζετο)¹ Ἰωσήφ, τοῦ Ἠλίου, τοῦ Ματθαίου, τοῦ
 25 Λευῖ, τοῦ Μελχί, τοῦ ^z Ἰανναί¹, τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ Ματταθίου,
 26 τοῦ Ἀμώς, τοῦ Ναούμ, τοῦ Ἑσλί, τοῦ Ναγκαί, τοῦ Μαάθ,
 τοῦ Ματταθίου, τοῦ ^a Σεμεείν¹, τοῦ ^b Ἰωσήφ¹, τοῦ ^c Ἰωδά¹,
 27 τοῦ ^d Ἰωανάν¹, τοῦ Ῥησά, τοῦ Ζοροβάβελ, τοῦ Σαλαθιήλ,
 28 τοῦ Νηρί, τοῦ Μελχί, τοῦ Ἀδδί, τοῦ Κωσάμ, τοῦ ^e Ἐλμα-
 29 δάμ¹, τοῦ Ἡρ, τοῦ ^f Ἰησοῦ¹, τοῦ Ἐλιέζερ, τοῦ Ἰωρείμ, τοῦ
 30 Ματθάτ, τοῦ Λευῖ, τοῦ Συμεών, τοῦ Ἰούδα, τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ
 31 ^g Ἰωνάμ¹, τοῦ Ἐλιακείμ, τοῦ Μελεᾶ, τοῦ ^h Μεννά¹, τοῦ
 32 Ματταθά, τοῦ Ναθάν, τοῦ Δαβίδ, τοῦ Ἰεσσαί, τοῦ Ὡβηδ,
 33 τοῦ Βοόζ, τοῦ ⁱ Σαλμών¹, τοῦ Ναασσών, τοῦ ^k Ἀμιναδάβ¹,
 34 τοῦ ¹ Ἀρνεί¹, τοῦ Ἑσρών, τοῦ Φαρές, τοῦ Ἰούδα, τοῦ
 Ἰακώβ, τοῦ Ἰσαάκ, τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Θάρα, τοῦ Ναχώρ,
 35 τοῦ Σαρούχ, τοῦ Ῥαγαῦ, τοῦ Φαλέκ, τοῦ Ἐβέρ, τοῦ Σαλά,
 36 τοῦ Καϊνάν, τοῦ Ἀρφαξάδ, τοῦ Σήμ, τοῦ Νῶε, τοῦ Λάμεχ,
 37 τοῦ Μαθουσάλα, τοῦ Ἐνώχ, τοῦ Ἰαρέδ, τοῦ Μαλελεήλ, τοῦ
 38 Καϊνάν, τοῦ Ἐνώς, τοῦ Σήθ, τοῦ Ἀδάμ, τοῦ Θεοῦ.

4 Ἰησοῦς δὲ Πνεύματος Ἁγίου πλήρης ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ¹ Matt. 4. 1,
 2 Ἰορδάνου, καὶ ἦγετο ἐν τῷ Πνεύματι ^m ἐν τῇ ἐρήμῳ¹ ἡμέρας¹ Mark 1. 12.

τεσσαράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ οὐκ ἔφα-
 γεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις· καὶ συντελεσθεισῶν αὐ-
 3 τῶν ⁿ⁻¹ ἐπέινασε. ^o εἶπε δὲ¹ αὐτῷ ὁ διάβολος, Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ
 4 Θεοῦ, εἰπὲ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος. καὶ ἀπεκρίθη

^t ὥσει ^u add λέγουσαν ^x ὥσει ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος
^y ὦν (ὡς ἐνομίζετο) υἱὸς ^z Ἰαννά ^a Σεμεί¹ ^b Ἰωσήφ ^c Ἰούδα
^d Ἰωανᾶ ^e Ἐλμωδάμ ^f Ἰωσή ^g Ἰωνάν ^h Μενάμ Α.,
 Μαϊνάν S. ⁱ Σαλά Μ. ^k Ἀδμεῖν, ὁ γ' Ἀμιναδάβ, τοῦ Ἀδμεῖν, Μ.
¹ Ἀράμ Α. S. M. ^m εἰς τὴν ἔρημον ⁿ add ὕστερον ^o καὶ
 εἶπεν

- Deut. 8. 3. Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν ^{p-} Ἰ, Γέγραπται ὅτι Οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνῳ
ζήσεται ὁ ἄνθρωπος ^{q-}. καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ^{r-} ἔδειξεν 5
αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς οἰκουμένης ἐν στιγμῇ χρόνου.
καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος, Σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην 6
ἅπασαν καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν· ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται, καὶ ὃ
ἐὰν θέλω δίδωμι αὐτήν· σὺ οὖν ἐὰν προσκυνήσῃς ἐνώπιον 7
^s ἐμοῦ^l, ἔσται σου ^t πᾶσα^l. καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ εἶπεν ὁ 8
- Deut. 6. 13. Ἰησοῦς, ^{u-} Γέγραπται ^{x-}, ^y Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυ-
νήσεις^l, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. ^z ἤγαγε δὲ^l αὐτὸν εἰς 9
Ἱερουσαλήμ, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ,
καὶ εἶπεν αὐτῷ, Εἰ ^a υἱὸς^l εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦ-
- Ps. 91 (90). 11. θεν κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι Τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται 10
περὶ σοῦ, τοῦ διαφυλάξαι σε· καὶ ὅτι Ἐπὶ χειρῶν ἀρουσί σε, 11
μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. καὶ ἀποκρι- 12
- Deut. 6. 16. θεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι Εἴρηται, Οὐκ ἐκπειράσεις
Κύριον τὸν Θεόν σου. καὶ συντελέσας πάντα πειρασμὸν 13
ὁ διάβολος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.
- Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος 14
εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καὶ φήμη ἐξῆλθε καθ' ὅλης τῆς περι-
χώρου περὶ αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς 15
αὐτῶν, δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.
- Cp. Matt. 13. 54, Mark 6. 1. Καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ναζαρέτ, οὗ ἦν τεθραμμένος· καὶ 16
εἰσῆλθε, κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων
- Cp. Neh. 8. 1, 5. εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. καὶ ἐπέδόθη αὐτῷ 17
βιβλίον ^b τοῦ προφήτου Ἑσαίου^l. καὶ ^c ἀνοίξας^l τὸ βιβλίον
- Is. 61. 1. εὗρε τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένος, Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, 18
οὗ ἕνεκεν ἔχρισέ με ^d εὐαγγελίσασθαι^l πτωχοῖς· ἀπέσταλκέ
με ^{e-} κηρῦξαι αἰχμαλώτοις ἄφεςιν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν,

^p add λέγων ^q add ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι Θεοῦ ^r add ὁ διά-
βολος εἰς ὅρος ὑψηλὸν ^s μου ^t πάντα ^u add Ὑπαγε ὀπίσω
μου, Σατανᾶ· ^x add γάρ ^y Προσκυνήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου
^z καὶ ἤγαγεν ^a ὁ υἱὸς ^b Ἑσαίου τοῦ προφήτου ^c ἀναπτύξας
^d εὐαγγελίσεσθαι ^e add ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν,

19 ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, κηρύξαι ἐνιαυτὸν Κυ-
 20 ρίου δεκτόν. καὶ πτύξας τὸ βιβλίον, ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ,
 ἐκάθισε· καὶ πάντων [†]οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῇ συναγωγῇ [‡]ἦσαν
 21 ἀτενίζοντες αὐτῷ. ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Σή-
 22 μερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὡσὶν ὑμῶν. καὶ
 πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ, καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς
 χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· καὶ
 23 ἔλεγον, Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Ἰωσήφ; καὶ εἶπε πρὸς Cp. John 6. 42.
 αὐτούς, Πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην, Ἰατρέ,
 θεράπευσον σεαυτὸν· ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα [§]εἰς τὴν [‡]
 24 Καπερναοὺμ, ποιήσον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου. εἶπε δέ,
 Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ
 25 πατρίδι αὐτοῦ. ἐπ' ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν, πολλαὶ χήραι
 ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡλίου ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ὅτε ἐκλείσθη
 ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὡς ἐγένετο λιμὸς μέγας
 26 ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν· καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη
 Ἡλίας, εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα τῆς ^hΣιδωνίας [‡]πρὸς γυναῖκα 1 Kings 17. 9.
 27 χήραν. καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν [‡]ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἐλι-
 σαίου τοῦ προφήτου· [‡]καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη, εἰ μὴ 2 Kings 5. 14.
 28 Νεεμὰν ὁ Σύρος. καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ
 29 συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα, καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν
 ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ^{k-||}ὀφρύος τοῦ ὄρους,
 ἐφ' οὗ ἡ πόλις αὐτῶν ὠκοδόμητο, [‡]ὥστε [‡]κατακρημνίσαι
 30 αὐτόν· αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.
 31 Καὶ κατῆλθεν εἰς Καπερναοὺμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας. καὶ Mark 1. 21.
 32 ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασιν· καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ Cp. Matt. 7.
 33 τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ. καὶ ἐν ^{29.}
 τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου,
 34 καὶ ἀνέκραξε φωνῇ μεγάλῃ ^{m-||}, Ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ

[†] ἐν τῇ συναγωγῇ οἱ ὀφθαλμοὶ

[§] ἐν τῇ

^h Σιδῶνος

[‡] ἐπὶ

Ἑλισαίου τοῦ προφήτου ἐν τῷ Ἰσραὴλ

^k add τῆς

[‡] εἰς τὸ

^m add λέγων

Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων, Φιμώθητι, 35 καὶ ἔξελθε ἂπ' αὐτοῦ¹. καὶ ῥίψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ μέσον ἔξηλθεν ἀπ' αὐτοῦ, μηδὲν βλάβαν αὐτόν. καὶ ἐγένετο 36 θάμβος ἐπὶ πάντας, καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες, Τίς ὁ λόγος οὗτος; ὅτι ἐν ἐξουσία καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασι, καὶ ἔξέρχονται.² καὶ 37 ἐξεπορεύετο ἡχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.

Matt. 8. 14,
Mark 1. 29.

Ἀναστὰς δὲ ἂπὸ³ τῆς συναγωγῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν 38 Σίμωνος. ἡ⁴ πενθερὰ δὲ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ μεγάλῳ· καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω 39 αὐτῆς ἐπετίμησε τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν· παραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα διηκόνει αὐτοῖς.

Matt. 8. 16,
Mark 1. 32.

Δύνοντος δὲ τοῦ ἡλίου πάντες ὅσοι εἶχον ἀσθενοῦντας νό- 40 σοις ποικίλαις ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἐνὶ ἐκάστῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπιθεὶς θεράπευσεν αὐτούς. ἐξήρχετο δὲ 41 καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν, κράζοντα καὶ λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἶα αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ᾗδεισαν τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι.

Mark 1. 35.

Γενομένης δὲ ἡμέρας ἔξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον· 42 καὶ οἱ ὄχλοι ἔπεσζήτουν⁵ αὐτόν, καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατεῖχον αὐτὸν μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπε 43 πρὸς αὐτοὺς ὅτι Καὶ ταῖς ἐτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαι με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· ὅτι ἔπὶ τοῦτο ἀπεστάλην⁶.

Καὶ ἦν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς⁷ τῆς Γαλιλαίας⁸. 44

Cp. Matt. 4.
18, Mark 1.
16.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ καὶ ἀκούειν 5 τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν ἐστὼς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ· καὶ εἶδε δύο πλοῖα ἐστῶτα παρὰ τὴν λίμνην· 2

¹ ἐξ αὐτοῦ
² add ὁ Χριστός,
συναγωγαῖς

³ οὗτος, ἐξέρχονται;
⁴ ἐζήτουν
⁵ Ἰουδαίας M.
⁶ εἰς τοῦτο ἀπέσταλμαι
⁷ τοῦ

⁸ ἐκ
⁹ add ἡ
¹⁰ ἐν ταῖς

3 οἱ δὲ ἀλιεῖς ἀποβάντες ἀπ' αὐτῶν ^z ἔπλυνον¹ τὰ δίκτυα. ἐμ-
 βας δὲ εἰς ἐν τῶν πλοίων, ὃ ἦν τοῦ Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν
 ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον. ^a καθίσας δὲ¹ ἐδίδασκεν
 4 ἐκ τοῦ πλοίου τοὺς ὄχλους. ὥς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπε Cp. John 21. 6.
 πρὸς τὸν Σίμονα, Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε
 5 τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Σίμων εἶπεν ^{b-1},
 Ἐπιστάτα, δι' ὅλης ^{c-1} νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν
 6 ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω ^d τὰ δίκτυα¹. καὶ τοῦτο ποιή-
 σαντες συνέκλεισαν ἰχθύων πλῆθος πολὺ· διερρήγνυτο δὲ
 7 ^d τὰ δίκτυα¹ αὐτῶν· καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις ^{e-1} ἐν τῷ
 ἑτέρῳ πλοίῳ, τοῦ ἐλθόντας συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθον,
 καὶ ἔπλησαν ἀμφοτέρω τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά.
 8 ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος προσέπεσε τοῖς γόνασι τοῦ Ἰησοῦ
 λέγων, Ὑπερβόλῃ ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς εἰμι, Κύριε.
 9 θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτόν, καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ,
 10 ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων ^f ὧν¹ συνέλαβον, ὁμοίως δὲ καὶ
 Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ
 Σίμονι. καὶ εἶπε πρὸς τὸν Σίμονα ὁ Ἰησοῦς, Μὴ φοβοῦ·
 11 ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν. καὶ καταγαγόντες τὰ
 πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες ἅπαντα, ἠκολούθησαν αὐτῷ.
 12 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, καὶ ^g ἰδοὺ, ἀνὴρ πλήρης λέπρας· ^g ἰδὼν δὲ¹ τὸν Ἰησοῦν, πεσὼν ἐπὶ
 πρόσωπον, ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων, Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαι
 13 με καθαρίσαι. καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ ^h λέγων¹,
 Θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ.
 14 καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν· ἀλλὰ ἀπελθὼν
 δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ Cp. Levit. 14.
 15 σου, καθὼς προσέταξε Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. δι-
 ἡρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ· καὶ συνήρχοντο

^z ἀπέπλυναν
δίκτυον

^a καὶ καθίσας
^e add τοῖς

^b add αὐτῷ
^f ἡ
■ καὶ ἰδὼν

^c add τῆς
^h εἰπὼν

^d τὸ

² sqq.

ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν, καὶ θεραπεύεσθαι ¹⁻ ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν. αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις, καὶ 16 προσευχόμενος.

Matt. 9. 1,
Mark 2. 1.

Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων 17 καὶ ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι, οἳ ἦσαν ἐληλυθότες ἐκ πάσης κώμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλήμ· καὶ δύνამις Κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι ¹ αὐτόν¹. καὶ ἰδοὺ, ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν παρα- 18 λελυμένος, καὶ ἐξήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ μὴ εὐρόντες ^k ποίας¹ εἰσενέγκωσιν αὐτόν, διὰ τὸν 19 ὄχλον, ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν κεράμων καθήκαν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ. καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν ¹⁻ 20 Ἄνθρωπε, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. καὶ ἥρξαντο διαλογίζεσθαι οἱ γραμ- 21 ματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι λέγοντες, Τίς ἐστιν οὗτος ὃς λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἰ μὴ ὁ μόνος ὁ Θεός; ἐπιγινούς δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν ἀπο- 22 κριθεὶς εἶπε πρὸς αὐτούς, Τί διαλογίσεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἐστιν εὐκοπώτερον; εἰπεῖν, Ἀφέωνταί σοι αἱ 23 ἁμαρτίαι σου; ἢ εἰπεῖν, Ἐγείραι καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ 24 εἰδῇτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, (εἶπε τῷ παραλελυμένῳ) Σοὶ λέγω, ἔγεραι, καὶ ἄρας τὸ κλινιδίόν σου πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ 25 παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ' ᾧ κατέκειτο, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξάζων τὸν Θεόν. καὶ ἔκστασις 26 ἔλαβεν ἅπαντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν, καὶ ἐπλήσθησαν φόβου, λέγοντες ὅτι Εἶδομεν παράδοξα σήμερον.

Matt. 9. 9,
Mark 2. 14.

Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθε, καὶ ἐθεάσατο τελώνην, ὀνόματι 27 Λευῖν, καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀκολούθει μοι. καὶ καταλιπὼν ^m πάντα¹ ἀναστὰς ⁿ ἠκολούθει¹ αὐτῷ. 28

¹ add ὑπ' αὐτοῦ ¹ αὐτοῦς A.S.M. ^k διὰ ποίας ¹ add αὐτῷ
^m ἅπαντα ⁿ ἠκολούθησεν

29 καὶ ἐποίησε δοχὴν μεγάλην ὁ Λευὶς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ
καὶ ἦν ὄχλος τελωνῶν πολλὸς καὶ ἄλλων οἱ ἦσαν μετ' αὐτῶν
30 κατακείμενοι. καὶ ἐγόγγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς
αὐτῶν¹ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγοντες, Διατί μετὰ τῶν²
31 τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; καὶ ἀποκριθεὶς
ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτούς, Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες
32 ἱατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δι-
33 καίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. οἱ δὲ εἶπον πρὸς
αὐτόν, ³Οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου νηστεύουσι πυκνά, καὶ δεήσεις
ποιοῦνται· ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων· οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσι
34 καὶ πίνουσιν.⁴ ὁ δὲ Ἰησοῦς⁵ εἶπε πρὸς αὐτούς, Μὴ δύνασθε
τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστι,
35 ποιῆσαι νηστεύειν; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι· καὶ ὅταν ἀπαρθῇ
ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς
36 ἡμέραις. ἔλεγε δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Οὐδεὶς
ἐπίβλημα⁶ ἀπὸ⁷ ἱματίου καινοῦ⁸ σχίσας⁹ ἐπιβάλλει ἐπὶ
ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μήγε, καὶ τὸ καινὸν¹⁰ σχίσει¹¹, καὶ
τῷ παλαιῷ οὐ¹² συμφωνήσει τὸ ἐπίβλημα¹³ τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ.
37 καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ
μήγε, ῥήξει ὁ νέος οἶνος τοὺς ἀσκούς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται,
38 καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκούς καινοὺς
39 βλητέον. ¹⁴καὶ οὐδεὶς πιὼν παλαιὸν¹⁵ θέλει νέον· λέγει
γάρ, Ὁ παλαιὸς¹⁶ χρηστός¹⁷ ἐστίν.

¶ Εγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ¹⁸ διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ¹⁹
σπορίμων· καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺς στάχυν, ²⁰καὶ ἤσθιον ψάχοντες ταῖς χερσί. ²¹τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων
εἶπον²², Τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστι ποιεῖν²³ τοῖς σάββασι;
3 καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Οὐδὲ τοῦτο

Matt. 12. 1,
Mark 2. 23: cp.
Deut. 23. 25
(24. 1).

¹ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν καὶ οἱ Φαρισαῖοι ² om. τῶν ³ Διατί οἱ
... πίνουσιν; ⁴ om. Ἰησοῦς ⁵ om. ἀπὸ ⁶ om. σχίσας
⁷ σχίζει ⁸ συμφωνεῖ ἐπίβλημα ⁹ add καὶ ἀμφοτέροι συντηροῦν-
ται ¹⁰ add εὐθέως ¹¹ χρηστότερός A.S.M. ¹² add δευτερο-
πρώτῳ A.S.M. ¹³ add τῶν ¹⁴ add αὐτοῖς ¹⁵ add ἐν

1 Sam. 21. 6. ἀνέγνωτε, ὃ ἐποίησε Δαβίδ, ^f ὅτε ¹ ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες ; ὥς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς 4 ἄρτους τῆς προθέσεως ^g λαβὼν ^h ἔφαγε, καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς

Cp. Levit. 24. μετ' αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστι φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς ; 9. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ^{h-1} 5 τοῦ σαββάτου.

Matt. 12. 9. Ἐγένετο δὲ ⁱ⁻¹ ἐν ἐτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς 6 τὴν συναγωγὴν καὶ διδάσκειν· καὶ ἦν ^k ἄνθρωπος ἐκεῖ ¹, καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά. ¹ παρετηροῦντο ¹ δὲ αὐτὸν οἱ 7 γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύσει· ἵνα εὗρωσι ^m κατηγορεῖν ¹ αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ᾔδει τοὺς δια- 8 λογισμοὺς αὐτῶν· ⁿ εἶπε δὲ ¹ τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα, Ἐγείραι, καὶ στήθι εἰς τὸ μέσον. ^o καὶ ¹ ἀναστὰς ἔστη. ^p εἶπε δὲ ¹ ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς, ^q Ἐπερωτῶ 9 ὑμᾶς, εἰ ¹ ἔξεστι ^r τῷ σαββάτῳ ¹ ἀγαθοποιῆσαι ; ἢ κακοποιῆσαι ; ψυχὴν σῶσαι ; ἢ ἀπολέσαι ; καὶ περιβλεψάμενος πάν- 10 τας αὐτοὺς ^s εἶπεν αὐτῷ ¹, Ἐκτεινον τὴν χεῖρά σου. ὁ δὲ ἐποίησε ^{t-1}· καὶ ἀποκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ^{u-1}. αὐτοὶ δὲ 11 ἐπλήσθησαν ἀνοίας· καὶ διελάλουν πρὸς ἀλλήλους, τί ἂν ποιήσειαν τῷ Ἰησοῦ.

Mark 3. 13. Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ^v ἐξελθεῖν αὐτὸν ¹ εἰς 12 τὸ ὄρος προσεύξασθαι· καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ Θεοῦ. καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησε τοὺς μαθη- 13 τὰς αὐτοῦ· καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ

Cp. Matt. 10. 2, ἀποστόλους ὠνόμασε, Σίμωνα ὃν καὶ ὠνόμασε Πέτρον, καὶ 14 John 1. 42. Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ^x καὶ ¹ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, ^x καὶ ¹ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον, ^x καὶ ¹ Ματθαῖον καὶ 15 Θωμᾶν, ^x καὶ ¹ Ἰάκωβον ^{y-1} Ἀλφαίου καὶ Σίμωνα τὸν κα-

^f ὁπότε ^g ἔλαβε, καὶ ^h add καὶ ⁱ add καὶ ^k ἐκεῖ
 ἄνθρωπος ¹ παρετήρουν ^m κατηγορίαν ⁿ καὶ εἶπε ^o ὁ δὲ
^p εἶπεν οὖν ^q Ἐπερωτήσω ὑμᾶς, τί S.: Ἐπερωτήσω ὑμᾶς τι· A. ^r τοῖς
 σάββασιν ^s εἶπε τῷ ἀνθρώπῳ ^t add οὕτω ^u add ὑγιᾶς ὥς
 ἢ ἄλλῃ ^v ἐξῆλθεν ^x om. καὶ ^y add τὸν τοῦ

- 16 λούμενον Ζηλωτήν, ^γ καὶ^{||} Ἰούδαν Ἰακώβου, καὶ Ἰούδαν
 17 Ἰσκαριώτην, ὃς ^{z-||} ἐγένετο προδότης, καὶ καταβὰς μετ'
 αὐτῶν ἔστη ἐπὶ τόπου πεδινοῦ, καὶ ὄχλος ^a πολλὸς^{||} μαθητῶν
 αὐτοῦ, καὶ πλήθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας Cp. Matt. 4. 25,
Mark 3. 7.
 καὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, οἱ
 ἦλθον ἀκοῦσαι αὐτοῦ, καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν·
 18 καὶ οἱ ^b ἐνοχλούμενοι ἀπὸ^{||} πνευμάτων ἀκαθάρτων ^{c-||} ἐθε-
 19 ραπεύοντο. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτηί ἅπτεσθαι αὐτοῦ· ὅτι
 δύναμις παρ' αὐτοῦ ἐξήρχετο, καὶ ἰάτο πάντας.
 20 Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθη-
 τὰς αὐτοῦ ἔλεγε, Μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ Cp. Matt. 5. 3
sqq.
 21 βασιλεία τοῦ Θεοῦ. μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν, ὅτι χορτασ-
 22 θήσεσθε. μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε. μακάριοί
 ἐστε, ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορί-
 σωσιν ὑμᾶς, καὶ ὀνειδίσωσι, καὶ ἐκβάλωσι τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς
 23 πονηρόν, ἕνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ^d ἡράρητε^{||} ἐν ἐκείνῃ
 τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε· ἰδοὺ γάρ, ὁ μισθὸς ὑμῶν πολλὸς
 ἐν τῷ οὐρανῷ· κατὰ ^e τὰ αὐτὰ^{||} γὰρ ἐποιοῦν τοῖς προφήταις
 24 οἱ πατέρες αὐτῶν. πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέ-
 25 χετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. οὐαὶ ὑμῖν, οἱ ἐμπεπλησμένοι
^f νῦν^{||}, ὅτι πεινᾶσετε. οὐαὶ ^{g-||}, οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθή-
 26 σετε καὶ κλαύσετε. οὐαὶ ^{g-||}, ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσι πάντες
 οἱ ἄνθρωποι· κατὰ ^h τὰ αὐτὰ^{||} γὰρ ἐποιοῦν τοῖς ψευδοπρο-
 φήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.
 27 Ἄλλ' ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς Cp. Matt. 5. 44
sqq.
 28 ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, εὐλογεῖτε τοὺς κατα-
 ρωμένους ὑμῖν, ^{i-||} προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς.
 29 τῷ τύποντί σε ἐπὶ τὴν σιαγὸνα παρέχε καὶ τὴν ἄλλην· καὶ
 ἀπὸ τοῦ αἵροντός σου τὸ ἱμάτιον καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσης.

^γ om. καὶ^z add καὶ^a om. πολλὸς^b ὀχλούμενοι ὑπὸ^c add καὶ^d χαίρετε^e ταῦτα^f om. νῦν

■ add ὑμῖν

^h ταῦταⁱ add καὶ

παντὶ ^{k-||} αἰτοῦντί σε δίδου· καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντος τὰ σὰ μὴ ³⁰
 ἀπαίτει. καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, ³¹
 καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγα- ³²
 πῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ
 τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσι. καὶ ἐὰν ἀγαθοποιήτε τοὺς ³³
 ἀγαθοποιούντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ
 ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσι. καὶ ἐὰν δανείζητε παρ' ὧν ἐλπί- ³⁴
 ζετε ¹ λαβεῖν^{||}, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ ^{m-||} ἁμαρτωλοὶ
 ἁμαρτωλοῖς δανείζουσιν, ἵνα ἀπολάβωσι τὰ ἴσα. πλὴν ἀγα- ³⁵
 πᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ ἀγαθοποιεῖτε, καὶ δανείζετε
ⁿ μὴδὲν^{||} ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς, καὶ
 ἔσεσθε υἱοὶ τοῦ ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς χρηστὸς ἐστὶν ἐπὶ τοὺς
 ἀχαρίστους καὶ πονηροὺς. γίνεσθε ^{o-||} οἰκτίρμονες, καθὼς ³⁶
 Cp. Matt. 7. 1 ^{p-||} ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί. ^q καὶ^{||} μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ ³⁷
 sq. κριθῇτε· ^r καὶ^{||} μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῇτε·
 ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε· δίδοτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ³⁸
 μέτρον καλόν, πεπιεσμένον ^{s-||} σεσαλευμένον ^{s-||} ὑπερεκχυ-
 νόμενον, δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν. ^t ᾧ γὰρ μέτρῳ^{||}
 μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν.

Εἰπε δὲ ^u καὶ^{||} παραβολὴν αὐτοῖς, Μήτι δύναται τυφλὸς ³⁹
 τυφλὸν ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον ^v ἐμπεσοῦνται^{||};
 οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον ^{x-||}. κατηρτισμένος ⁴⁰
 δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ. τί δὲ βλέπεις τὸ ⁴¹
 κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν
 τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς; ἢ πῶς δύνασαι λέγειν ⁴²
 τῷ ἀδελφῷ σου, Ἀδελφέ, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ
 ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ βλέ-
 πων; ὑποκριτά, ἐκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλ-
 μοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ

^k add δὲ τῷ ¹ ἀπολαβεῖν ^m add γὰρ οἱ ⁿ μὴδένα M.
^o add οὖν ^p add καὶ ^q om. καὶ A. ^r om. καὶ ^s add καὶ
^t τῷ γὰρ αὐτῷ μέτρῳ ᾧ ^u om. καὶ ^v πεσοῦνται ^x add αὐτοῦ

43 ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου. οὐ γάρ ἐστι δένδρον καλὸν
 ποιοῦν καρπὸν σαπρὸν, οὐδὲ ὧ¹ πάλιν¹ δένδρον σαπρὸν ποιοῦν
 44 καρπὸν καλόν· ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ
 γινώσκεται· οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσι σῦκα, οὐδὲ ἐκ
 45 βάτου τρυγῶσι σταφυλήν. ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγα-
 θοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει τὸ ἀγαθόν· καὶ ὁ
 πονηρὸς ^{z-1} ἐκ τοῦ πονηροῦ ^{a-1} προφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ
 γὰρ ^b περισσεύματος καρδίας¹ λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.

46 Τί δέ με καλεῖτε, Κύριε, Κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω;
 47 πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρὸς με καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ
 48 ποιῶν αὐτοὺς, ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος· ὅμοιός ἐστιν
 ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν, ὃς ἔσκαψε καὶ ἐβάθυνε, καὶ
 ἔθηκε θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν· πλημμύρας δὲ γενομένης
 προσέρρηξεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσε
 49 σαλευθῆαι αὐτήν· ^c διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομηθῆσαι αὐτήν¹. ὁ δὲ
 ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομή-
 σαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου· ἡ προσέρρηξεν ὁ
 ποταμός, καὶ ^d εὐθὺς συνέπεσε¹, καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆγμα τῆς
 οἰκίας ἐκείνης μέγα.

7 Ὁ Ἐπειδὴ¹ ἐπλήρωσε πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς Matt. 8. 5.
 τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καπερναούμ.

2 Ἐκατοντάρχου δέ τινος δοῦλος κακῶς ἔχων ἡμελλε τελευ-
 3 τᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος. ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπέ-
 στείλε πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἐρωτῶν αὐτὸν
 4 ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ. οἱ δὲ παραγενόμενοι
 πρὸς τὸν Ἰησοῦν παρεκάλουν αὐτὸν σπουδαίως, λέγοντες ὅτι
 5 Ἀξιός ἐστιν ᾧ ^f παρέξῃ¹ τοῦτο· ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν,
 6 καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾧ^c κοδόμησεν ἡμῖν. ὁ δὲ Ἰησοὺς
 ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς. ἤδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος

^y om. πάλιν ^z add ἄνθρωπος ^a add θησαυροῦ τῆς καρδίας
 αὐτοῦ ^b τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας ^c τεθεμελιωτο γὰρ ἐπὶ
 τὴν πέτραν A.S.M. ^d εὐθὺς ἔπεσε ^e Ἐπεὶ δὲ ^f παρέξει

ἀπὸ τῆς οἰκίας ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν ὁ ἐκατόνταρχος φίλους λέγων αὐτῷ, Κύριε, μὴ σκύλλου· οὐ γάρ εἰμι ἱκανὸς ἵνα ὑπὸ τὴν στέγην μου εἰσέλθῃς· διὸ οὐδὲ ἔμαυτὸν ἤξιωσα πρὸς σε ἔλθεῖν· ἀλλὰ εἰπέ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπ' ἑμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ, Πορεύητι, καὶ πορεύεται· καὶ ἄλλῳ, Ἔρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου, Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν αὐτόν, καὶ στραφεὶς τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὅχλῳ εἶπε, Λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὑρον. καὶ ὑποστρέψαντες εἰς τὸν οἶκον οἱ πεμφθέντες εὑρον τὸν δούλον ὑγιαίνοντα.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑξῆς, ἐπορεύθη εἰς πόλιν καλουμένην Ναῖν· καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ὄχλος πολὺς. ὥς δὲ ἤγγισε τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ, ἐξεκομίζετο τεθνηκώς, υἱὸς μονογενῆς τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὴ ἦν χήρα· καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς σὺν αὐτῇ. καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ, καὶ εἶπεν αὐτῇ, Μὴ κλαῖε. καὶ προσελθὼν ἥψατο τῆς σοροῦ· οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν. καὶ εἶπε, Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι. καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρός, καὶ ἤρξατο λαλεῖν. καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ. ἔλαβε δὲ φόβος ἅπαντας· καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν, λέγοντες ὅτι Προφήτης μέγας ἠγέρθη ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι Ἐπεσκέψατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ, καὶ πάσῃ τῇ περιχώρῳ.

Matt. 11. 2.

Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννῃ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων τούτων. καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης ἔπεμψε πρὸς τὸν Κύριον λέγων, Σὺ εἶ ὁ ἐρχό-

ε οἱ πεμφθέντες εἰς τὸν οἶκον

^h add ἀσθενοῦντα

ⁱ τῇ A.S.M.

^k ἐπορεύετο

^l add ἱκανοί

^m αὕτη

ⁿ om. ἦν

^o ἐγήγερται

^p add ἐν

^q Ἰησοῦν

20 μενος ; ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν ; παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν
 οἱ ἄνδρες εἶπον, Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἀπέσταλκεν ἡμᾶς πρὸς
 21 σε λέγων, Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ; ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν ; ἐν
 ἡ ἐκείνῃ[†] τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσεν πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστί-
 γων καὶ πνευμάτων πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο
 22 ⁸-¹ βλέπειν. καὶ ἀποκριθεὶς [†]-¹ εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες
 ἀπαγγεῖλατε Ἰωάννῃ ἃ εἶδετε καὶ ἠκούσατε. ^u-¹ τυφλοὶ ἀνα- Cp. Is. 35. 5,
61. 1.
 βλέπουσι, χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται, ^x καὶ¹
 κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται.
 23 καὶ μακάριός ἐστιν, ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.
 24 Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων Ἰωάννου ἤρξατο λέγειν Matt. 11. 7.
 πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ Ἰωάννου, Τί ^γ ἐξήλθετε¹ εἰς τὴν ἔρη-
 25 μον θεάσασθαι ; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον ; ἀλλὰ
 τί ^γ ἐξήλθετε¹ ἰδεῖν ; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἡμι-
 εσμένον ; ἰδοὺ, οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες
 26 ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσὶν. ἀλλὰ τί ^γ ἐξήλθετε¹ ἰδεῖν ; προ-
 27 φήτην ; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. οὗτός
 ἐστι περὶ οὗ γέγραπται, Ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν Mal. 3. 1.
 μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμ-
 28 προσθέν σου. λέγω ^z-¹ ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν
^a-¹ Ἰωάννου ^b-¹ οὐδεὶς ἐστιν· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασι-
 29 λείᾳ τοῦ Θεοῦ μείζων αὐτοῦ ἐστι. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας
 καὶ οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν Θεόν, βαπτισθέντες τὸ βάπ-
 30 τισμα Ἰωάννου· οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλὴν
 τοῦ Θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ.
 31 ^c-¹ Τίνι οὖν ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης ;
 32 καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι ; ὅμοιοί εἰσι παιδίοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ
 καθημένοις, καὶ προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις, ^d ἃ λέγει¹, Ὑψή-
 σαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν ^e-¹, καὶ οὐκ

[†] αὐτῇ δὲ ⁸ add τὸ [†] add ὁ Ἰησοῦς ^u add ὅτι ^x om. καὶ
^γ ἐξεληλύθατε ^z add γὰρ ^a add προφήτης ^b add τοῦ βαπ-
 τιστοῦ ^c add εἶπε δὲ ὁ Κύριος, ^d καὶ λέγουσιν ^e add ὑμῖν

ἐκλαύσατε· ἐλήλυθε γὰρ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς [†] μὴ¹ ἄρτον 33
 ἐσθίων μῆτε οἶνον πίνων, καὶ λέγετε, Δαιμόνιον ἔχει. ἐλή- 34
 λυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγετε,
 Ἰδοὺ, ἄνθρωπος φάγος καὶ οἶνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ
 ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς 35
 πάντων.

Cp. 11. 37.

Ἦρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγῃ μετ' αὐτοῦ 36
 καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Φαρισαίου [§]κατεκλίθη¹.

Cp. Matt. 26. 6,
 Mark 14. 3,
 John 12. 3.

καὶ ἰδοὺ, γυνὴ ^h ἥτις ἦν ἐν τῇ πόλει, ἁμαρτωλός· ¹ καὶ¹ 37
 ἐπιγνοῦσα ὅτι ^κκατάκειται¹ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, κο-
 μίσασα ἀλάβαστρον μύρου, καὶ στᾶσα ¹ ὀπίσω παρὰ τοὺς 38
 πόδας αὐτοῦ¹ κλαίουσα, ἥρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ
 τοῖς δάκρυσι, καὶ ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ^m ἐξέμαξε¹,
 καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἤλειφε τῷ μύρῳ. ἰδὼν 39
 δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν εἶπεν ἐν ἑαυτῷ λέγων,
 Οὗτος, εἰ ἦν ⁿ προφήτης¹, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ ἡ
 γυνή, ἥτις ἅπτεται αὐτοῦ· ὅτι ἁμαρτωλός ἐστι.

Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν, Σίμων, ἔχω σοί 40
 τι εἰπεῖν. ὁ δὲ φησι, Διδάσκαλε, εἰπέ. Δύο χρεωφειλέται 41
 ἦσαν δανειστῇ τινι· ὁ εἷς ὥφειλε δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ
 ἕτερος πεντήκοντα. μὴ ἔχόντων ^{o-1} αὐτῶν ἀποδοῦναι ἀμφο- 42
 τέροις ἐχαρίσατο· τίς οὖν αὐτῶν ^{v-1} πλεῖον αὐτὸν ἀγαπή-
 σει; ἀποκριθεὶς ^{a-1} ὁ Σίμων εἶπεν, Ὑπολαμβάνω ὅτι ^φ τὸ 43
 πλεῖον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Ὁρθῶς ἔκρινας. καὶ 44
 στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα τῷ Σίμωνι ἔφη, Βλέπεις ταύτην
 τὴν γυναῖκα; εἰσῆλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ ἐπὶ τοὺς
 πόδας μου οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέ μου
 τοὺς πόδας, καὶ ταῖς θριξὶν ^{r-1} αὐτῆς ἐξέμαξε. φίλημά μοι 45

[†] μῆτε [§] ἀνεκλίθη ^h ἐν τῇ πόλει, ἥτις ἦν ἁμαρτωλός, ¹ om.
 καὶ ^κ ἀνάκειται ¹ παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὀπίσω ^m ἐξέμασσε
ⁿ ὁ προφήτης M. ^o add δέ ^p add εἰπέ, ^a add δέ ^r add
 τῆς κεφαλῆς

οὐκ ἔδωκας· αὕτη δέ, ἀφ' ἧς εἰσῆλθον, οὐ διέλιπε καταφι-
 46 λουσά μου τοὺς πόδας. ἐλαίῳ τὴν κεφαλὴν μου οὐκ ἤλειψας·
 47 αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειψέ μου τοὺς πόδας. οὐ χάριν, λέγω σοι,
 ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησε πολὺ·
 48 ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ. εἶπε δὲ αὐτῇ, Ἀφέωνταί
 49 σου αἱ ἁμαρτίαι· καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν
 50 ἑαυτοῖς, Τίς οὗτός ἐστιν ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφήσιν; εἶπε δὲ
 πρὸς τὴν γυναικα, Ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· πορεύου εἰς
 εἰρήνην.

Β Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς, καὶ αὐτὸς διώδευε κατὰ πόλιν
 καὶ κώμην κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ
 2 Θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ, καὶ γυναικὲς τινες αἱ ἦσαν Cp. 23. 49,
 τεθεραπευμέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν, Matt. 27. 55,
 Μαρία ἡ καλουμένη Μαγδαληνὴ, ἀφ' ἧς δαιμόνια ἐπτά ἐξ- Mark 15. 41.
 3 ἐηλύθει, καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρώδου, καὶ
 Σουσάννα, καὶ ἕτεραι πολλαί, αἵτινες διηκόνουν αὐτοῖς¹
¹ ἐκ¹ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς.

4 Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ, καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπο- Matt. 13. 3,
 5 ρευομένων πρὸς αὐτόν, εἶπε διὰ παραβολῆς· Ἐξῆλθεν ὁ Mark 4. 1.
 σπείρων τοῦ σπείραι τὸν σπόρον αὐτοῦ· καὶ ἐν τῷ σπείρειν
 αὐτὸν ὃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ
 6 πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό. καὶ ἕτερον² κατέ-
 πεσεν³ ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν
 7 ἱκμάδα. καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμ-
 8 φνεῖσαι αἱ ἀκανθαὶ ἀπέπνιξαν αὐτό. καὶ ἕτερον ἔπεσεν
⁴ εἰς⁴ τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, καὶ φυὲν ἐποίησε καρπὸν ἑκα-
 τονταπλασίονα. ταῦτα λέγων ἐφώνει, Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν
 ἀκουέτω.

9 Ἐπηρεώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τίς εἴη ἡ παρα-
 10 βολὴ αὕτη.⁵ ὁ δὲ εἶπεν, Ὑμῖν δέδοται γινῶναι τὰ μυστήρια

¹ αὐτῷ A.S.M.
 Τίς . . . αὕτη;

² ἀπὸ

³ ἔπεσεν

⁴ ἐπὶ

⁵ λέγοντες

Cp. Is. 6. 9. τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν. ἔστι δὲ 11 αὕτη ἡ παραβολή· ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. οἱ δὲ 12 παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσὶν οἱ ^z ἀκούσαντες¹. εἴτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἶρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν. οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας, οἱ ὅταν ἀκού- 13 σωσι, μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον· καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἱ πρὸς καιρὸν πιστεύουσι, καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται. τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ 14 ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συμπνίγονται, καὶ οὐ τελεσφοροῦσι. τὸ δὲ 15 ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσι, καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ.

Mark 4. 21 : Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἄψας καλύπτει αὐτὸν σκεύει, ἢ ὑπο- 16 cp. Matt. 5. 15, κάτω κλίνης τίθησιν· ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας ^a τίθησιν¹, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσι τὸ φῶς. οὐ γάρ ἐστι κρυπτόν, ὃ οὐ 17 φανερόν γενήσεται· οὐδὲ ἀπόκρυφον, ὃ ^b οὐ μὴ γνωσθῇ¹ καὶ εἰς φανερόν ἔλθῃ. βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε· ὃς γὰρ ἂν 18 ἔχῃ, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς ἂν μὴ ἔχῃ, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

Matt. 12. 46, Παρεγένοντο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοί 19 Mark 3. 31. αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον. ^c ἀπηγγέλη δὲ¹ αὐτῷ, ^d—¹ Ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου 20 ἐστήκασιν ἔξω ἰδεῖν σε θέλοντες. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε πρὸς 21 αὐτούς, Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες ^e—¹.

Matt. 8. 18, 23, ^f Ἐγένετο δὲ¹ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς 22 Mark 4. 35. πλοῖον καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης· καὶ ἀνήχθησαν. πλεόντων 23

^z ἀκούοντες
γέλη

^a ἐπιτίθησιν
^d add λεγόντων,

^b οὐ γνωσθήσεται
¹ add αὐτόν

^c καὶ ἀπηγ-
^f Καὶ ἐγένετο

δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσε. καὶ κατέβη λαίλαψ ἀνέμου εἰς τὴν
 24 λίμνην, καὶ συνεπληροῦντο, καὶ ἐκινδύνευον. προσελθόντες
 δὲ διήγειραν αὐτὸν λέγοντες, Ἐπιστάτα, ἐπιστάτα, ἀπολλύ-
 μεθα. ὁ δὲ ^g διεγερθεὶς ^h ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλύδωνι
 25 τοῦ ὕδατος· καὶ ἐπαύσαντο, καὶ ἐγένετο γαλήνη. εἶπε δὲ
 αὐτοῖς, Ποῦ ^{h-1} ἡ πίστις ὑμῶν; φοβηθέντες δὲ ἐθαύμασαν
 λέγοντες πρὸς ἀλλήλους, Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ τοῖς
 ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ;
 26 Καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν ⁱ Γερασηνῶν ^h, ἧτις ^{Matt. 8. 28,}
 27 ἐστὶν ἀντιπέραν τῆς Γαλιλαίας. ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν
 γῆν ὑπήντησεν ^{k-1} ἀνὴρ τις ἐκ τῆς πόλεως, ¹ ἔχων δαιμόνια·
 καὶ χρόνῳ ἱκανῷ οὐκ ἐνεδύσατο ἱμάτιον, ^h καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ
 28 ἔμενεν, ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν. ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν ^{m-1}
 ἀνακράξας προσέπεσεν αὐτῷ, καὶ φωνῇ μεγάλη εἶπε, Τί ἐμοὶ
 καὶ σοί, Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου; δέομαί σου, μὴ
 29 με βασανίσῃς. ⁿ παρήγγελλε ^h γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκα-
 θάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου. πολλοῖς γὰρ χρόνοις
 συνηρπάκει αὐτόν, καὶ ^o ἐδεσμεύετο ^h ἀλύσει καὶ πέδασι φυ-
 λασσόμενος, καὶ διαρρήσων τὰ δεσμὰ ἡλαύνετο ὑπὸ τοῦ
 30 ^p δαιμονίου ^h εἰς τὰς ἐρήμους. ἐπηρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς
^{q-1}, Τί σοι ἐστὶν ὄνομα; ὁ δὲ εἶπε, Λεγεών· ὅτι δαιμόνια
 31 πολλὰ εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν. καὶ ^r παρεκάλουν ^h αὐτὸν ἵνα μὴ
 32 ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν. ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη
 χοίρων ἱκανῶν ^s βοσκομένη ^h ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλουν
 αὐτὸν ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν. καὶ ἐπέ-
 33 τρεψεν αὐτοῖς. ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου
 εἰσῆλθεν εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ
 34 κρημνοῦ εἰς τὴν λίμνην, καὶ ἀπεπνίγη. ἰδόντες δὲ οἱ βόσκον-

^g ἐγερθεὶς ^h add ἐστιν ⁱ Γαδαρηνῶν A.S.M., or Γεργεσηνῶν M.
^k add αὐτῷ ¹ ὃς εἶχε δαιμόνια ἐκ χρόνων ἱκανῶν, καὶ ἱμάτιον οὐκ ἐνεδι-
 δύσκετο, ^m add καὶ ⁿ παρήγγειλε A. ^o ἐδεσμεῖτο ^p δαίμονος
^q add λέγων ^r παρεκάλει ^s βοσκομένην

τες τὸ [†]γεγονὸς[†] ἔφυγον, καὶ ^α-[†] ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν
καὶ εἰς τοὺς ἀγροὺς. ἔξῃλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονός· καὶ ἦλθον 35
πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὗρον καθήμενον τὸν ἄνθρωπον ἀφ' οὗ
τὰ δαιμόνια [×]ἐξῃλθεν[†], ἱματισμένον καὶ σωφρονούντα, παρὰ
τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐφοβήθησαν. ἀπήγγειλαν δὲ 36
αὐτοῖς ^γ-[†] οἱ ἰδόντες, πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονισθείς. καὶ ^ζἡρώ- 37
τησεν[†] αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περιχώρου τῶν Ἀγερση-
νῶν[†] ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνέιχοντο·
αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς ^β-[†] πλοῖον ὑπέστρεψεν. ἐδέετο δὲ αὐτοῦ 38
ὁ ἀνὴρ ἀφ' οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια εἶναι σὺν αὐτῷ. ἀπέ-
λυσεν δὲ αὐτὸν ^ε-[†] λέγων, Ἵπóστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ 39
διηγοῦ ὅσα ἐποίησέ σοι ὁ Θεός. καὶ ἀπῆλθε καθ' ὅλην τὴν
πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

^α Ἐν δὲ τῷ ὑποστρέφειν[†] τὸν Ἰησοῦν ἀπεδέξατο αὐτὸν ὁ 40
ὄχλος· ἦσαν γὰρ πάντες προσδοκῶντες αὐτόν. καὶ ἰδοὺ, ἦλ- 41
θεν ἀνὴρ ^ϕ ὄνομα Ἰάειρος, καὶ αὐτὸς ἄρχων τῆς συναγωγῆς
ὑπῆρχε· καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ παρεκάλει
αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· ὅτι θυγάτηρ μονογενῆς 42
ἦν αὐτῷ ὡς ἑτῶν δώδεκα, καὶ αὕτη ἀπέθνησκειν. ἐν δὲ τῷ
ὑπάγειν αὐτὸν οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν.

Cp. Levit. 15. 25. Καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ρύσει αἵματος ἀπὸ ἑτῶν δώδεκα, ἥτις 43
^ε ἰατροῖς[†] προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον οὐκ ἴσχυσεν ^ε ἀπ' [†]
οὐδενὸς θεραπευθῆναι, προσελθοῦσα ὀπισθεν, ἤψατο τοῦ 44
κрасπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ρύσις
τοῦ αἵματος αὐτῆς. καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Τίς ὁ ἀψάμενός 45
μου; ἀρνούμενων δὲ πάντων εἶπεν ὁ Πέτρος καὶ οἱ ^ε σὺν
αὐτῷ[†], Ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσί σε καὶ ἀποθλίβουσι.

[†] γεγεννημένον ^α add ἀπελθόντες [×] ἐξεληλύθει ^γ add
καὶ ^ζ ἡρώτησαν ^α Γαδαρηνῶν A.S.M., or Γεργεσηνῶν M.
^β add τὸ ^ε add ὁ Ἰησοῦς ^δ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ὑποστρέφειν
^ε εἰς ἰατροὺς A.S.: om. ἰατροῖς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον M. ^ε ὑπ'
^ε μετ' αὐτοῦ A.S.: om. καὶ οἱ σὺν αὐτῷ M.

46 ^{h-} ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, "Ἡψατό μου τις· ἐγὼ γὰρ ἔγνω
47 δύναμιν ¹ ἐξεληλυθυῖαν ἀπ' ἐμοῦ. ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ
ἔλαθε, τρέμουσα ἦλθε, καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ δι' ἣν αἰτίαν
ἦψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν ^{k-} ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ
48 ὥς ἰάθη παραχρῆμα. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, ¹ Θύγατερ, ἡ πίστις
σου σέσωκέ σε. πορεύου εἰς εἰρήνην.

49 "Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεται τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώ-
γου λέγων ^{m-} ὅτι Τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου· μὴ σκύλλε τὸν
50 διδάσκαλον. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ ⁿ⁻, Μὴ
51 φοβοῦ· μόνον πίστευε, καὶ σωθήσεται. ^o ἔλθων ¹ δὲ εἰς τὴν
οἰκίαν οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν ^p τινα σὺν αὐτῷ ¹, εἰ μὴ Πέτρον
^q καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον ¹, καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς
52 καὶ τὴν μητέρα. ἔκλαιον δὲ πάντες, καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν·
ὁ δὲ εἶπε, Μὴ κλαίετε· ^r οὐ γὰρ ¹ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει.
53, 54 καὶ κατεγέλων αὐτοῦ εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν. αὐτὸς δὲ
^{s-} κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐφώνησε λέγων, Ἡ παῖς,
55 ἐγείρου. καὶ ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παρα-
56 χρῆμα· καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν. καὶ ἐξέστησαν
οἱ γονεῖς αὐτῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ
γεγονός.

9 Συγκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα ^{t-} ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν ^{Matt. 10. 1,}
καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια, καὶ νόσους θεραπεύειν. ^{Mark 6. 7.}
2 καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ,
3 καὶ ἰᾶσθαι ^u τοὺς ἀσθενοῦντας ¹. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Μηδὲν
αἶρετε εἰς τὴν ὁδόν, μήτε ^v ῥάβδον ¹, μήτε πῆραν, μήτε ἄρτον,
4 μήτε ἀργύριον, μήτε ^{x-} δύο χιτῶνας ἔχειν. καὶ εἰς ἣν ἂν
5 οἰκίαν εἰσέλθητε, ἐκεῖ μένετε, καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε. καὶ
ὅσοι ἂν μὴ ^y δέχωνται ¹ ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως

^h add καὶ λέγεις, Τίς ὁ ἀψάμενός μου; ¹ ἐξεληθούσαν ^k add
αὐτῷ ^l Θάρσει, θύγατερ· ^m add αὐτῷ ⁿ add λέγων
^o εἰσελθὼν ^p οὐδένα ^q καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην ^r οὐκ
^s add ἐκβαλὼν ἔξω πάντας καὶ ^t add μαθητὰς αὐτοῦ ^u om. τοὺς
ἀσθενοῦντας M. ^v ῥάβδους ^x add ἀνὰ ^y δέξονται

ἐκείνης ^{z-} τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτινάξατε, εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς. ἐξερχόμενοι δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς 6 κώμας εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ.

Matt. 14. 1,
Mark 6. 14.

Ἦκουσε δὲ Ἡρώδης ὁ τετράρχης τὰ γινόμενα ^{a-} πάντα ⁷ καὶ διηπόρει διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπὸ τινων, ὅτι Ἰωάννης ^b ἡγέρθη ⁸ ἐκ νεκρῶν, ὑπὸ τινων δέ, ὅτι Ἡλίας ἐφάνη, ἄλλων δέ, ὅτι 8 προφήτης ^c τις ⁹ τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. ^d εἶπε δὲ ὁ Ἡρώδης, 9 Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα· τίς δέ ἐστιν οὗτος, περὶ οὗ ^{e-} ἀκούω τοιαῦτα; καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν.

Mark 6. 30.

Matt. 14. 13,
Mark 6. 31,
John 6. 1.

Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα ¹⁰ ἐποίησαν. καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ὑπεχώρησε κατ' ἰδίαν ^f εἰς πόλιν καλουμένην ¹¹ Βηθσαιδά. οἱ δὲ ὄχλοι γνόντες ἠκολούθησαν αὐτῷ· καὶ ^g ἀποδεξάμενος ¹² αὐτοὺς ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς χρεῖαν ἔχοντας θεραπείας ἰάτο. ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν· προσελθόντες δὲ οἱ δώδεκα ¹³ εἶπον αὐτῷ, Ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα ^h πορευθέντες ¹⁴ εἰς τὰς κύκλῳ κώμας καὶ ⁱ⁻ ἀγροὺς καταλύσωσι, καὶ εὔρωσιν ἐπισιτισμόν· ὅτι ὧδε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν. εἶπε δὲ πρὸς ¹⁵ αὐτούς, Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. οἱ δὲ εἶπον, Οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ πέντε ἄρτοι καὶ δύο ἰχθύες, εἰ μήτι πορευθέντες ἡμεῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν τοῦτον βρώματα. ἦσαν γὰρ ὥσεί ἄνδρες πεντακισχίλιοι. εἶπε δὲ πρὸς τοὺς ¹⁶ μαθητὰς αὐτοῦ, Κατακλίνατε αὐτοὺς κλισίας ^k ὥσεί ¹⁷ ἀνὰ πεντήκοντα. καὶ ἐποίησαν οὕτω, καὶ ¹ κατέκλιναν ¹⁸ ἅπαντας. λαβὼν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας ¹⁹ εἰς τὸν οὐρανόν, εὐλόγησεν αὐτούς, καὶ κατέκλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς παρατιθέναι τῷ ὄχλῳ. καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες· καὶ ἦρθη τὸ περισσεῦσαν αὐτοῖς κλασμάτων κόφινοι δώδεκα.

^z add καὶ ^a add ὑπ' αὐτοῦ ^b ἐγήγερται ^c εἰς ^d καὶ εἶπεν
[■] add ἐγὼ ^f εἰς τόπον ἔρημον πόλεως καλουμένης ^g δεξάμενος
^h ἀπελθόντες ⁱ add τοὺς ^k om. ὥσεί ¹ ἀνέκλιναν

- 18 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον καταμόνας, Matt. 16. 13, Mark 8. 27.
 συνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς λέγων,
 19 Τίνα με λέγουσιν οἱ ὄχλοι εἶναι; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον,
 'Ιωάννην τὸν βαπτιστὴν· ἄλλοι δὲ 'Ηλίαν· ἄλλοι δέ, ὅτι
 20 προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. εἶπε δὲ αὐτοῖς, 'Υμεῖς
 δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπε, Τὸν Cp. John 6. 68.
 21 Χριστὸν τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς παρήγγειλε
 22 μηδενὶ ^mλέγεινⁿ τοῦτο, εἰπὼν ὅτι Δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου Matt. 16. 21, Mark 8. 31.
 πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων
 καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ
 23 τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. ἔλεγε δὲ πρὸς πάντας, Εἴ τις θέλει
 ὀπίσω μου ⁿἔρχεσθαι, ἀρνησάσθωⁿ ἐαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν
 24 σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν, καὶ ἀκολουθείτω μοι. ὃς γὰρ ἂν
 θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν
 ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν.
 25 τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον ἑαυτὸν
 26 δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθεῖς; ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυθῇ με καὶ
 τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυ-
 θήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν Cp. 21. 27, 22. 69, Dan. 7. 13.
 27 ἀγίων ἀγγέλων. λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσὶ τινες τῶν ᾧδε
 ἐστηκότων, οἳ οὐ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν
 βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.
 28 'Εγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὥσπερ ἡμέραι ὀκτώ, Matt. 17. 1, Mark 9. 2 : cp. 2 Pet. 1. 16.
 καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ 'Ιωάννην καὶ 'Ιάκωβον ἀνέβη
 29 εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσθαι
 αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον, καὶ ὁ ἱματισμὸς
 30 αὐτοῦ λευκὸς ἑξαστράπτων. καὶ ἰδοὺ, ἄνδρες δύο συνελάλουν
 31 αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν Μωσῆς καὶ 'Ηλίας· οἱ ὀφθέντες ἐν δόξῃ
 ἔλεγον τὴν ἔξοδον αὐτοῦ, ἣν ἔμελλε πληροῦν ἐν 'Ιερουσαλὴμ.
 32 ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι ὕπνῳ· δια-

^m εἰπεῖνⁿ ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω

γρηγορήσαντες δὲ εἶδον τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ τοὺς δύο ἄνδρας
 τοὺς συνεστῶτας αὐτῷ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι 33
 αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ, εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν, Ἐπι-
 στάτα, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς
 τρεῖς, μίαν σοί, καὶ Μωσεῖ μίαν, καὶ μίαν Ἡλίᾳ· μὴ εἰδὼς
 ὃ λέγει. ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος ἐγένετο νεφέλη, καὶ ἐπε- 34
 σκίασεν αὐτούς· ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ ὁ εἰσελθεῖν αὐτούς^ο
 εἰς τὴν νεφέλην. καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα, 35
 Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ᾧ ἐκλελεγμένος^π. αὐτοῦ ἀκούετε.
 καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν εὐρέθη ὁ Ἰησοῦς μόνος. καὶ 36
 αὐτοὶ ἐσίγησαν, καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέ-
 ραις οὐδὲν ὧν ἑώρακασιν.

Cp. Matt. 17.
9, Mark 9. 9.

Matt. 17. 14,
Mark 9. 14.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ, κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ 37
 τοῦ ὄρους, συνήνητησεν αὐτῷ ὄχλος πολὺς. καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ 38
 ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἔβόησε^α λέγων, Διδάσκαλε, δέομαί σου ἵνα ἐπι-
 βλέψαι^β ἐπὶ τὸν υἱόν μου, ὅτι μονογενὴς ἐστὶ μοι· καὶ ἰδοὺ, 39
 πνεῦμα λαμβάνει αὐτόν, καὶ ἐξαίφνης κράζει· καὶ σπαράσσει
 αὐτόν μετὰ ἀφροῦ, καὶ μόγῃς ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ συντρίβον
 αὐτόν. καὶ ἐδεήθη τῶν μαθητῶν σου, ἵνα ἑκβάλωσιν^β αὐτό, 40
 καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ὡ γενεὰ 41
 ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς, καὶ
 ἀνέξομαι ὑμῶν; προσάγαγε ὧδε τὸν υἱόν σου. ἔτι δὲ προσ- 42
 ερχομένου αὐτοῦ ἔρρηξεν αὐτόν τὸ δαιμόνιον, καὶ συνεσπά-
 ραξεν. ἐπετίμησε δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ,
 καὶ ἴασατο τὸν παῖδα, καὶ ἀπέδωκεν αὐτόν τῷ πατρὶ αὐτοῦ.
 ἐξεπλήρσοντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ Θεοῦ. 43

Πάντων δὲ θαναζόντων ἐπὶ πάσιν οἷς ἑποίει^γ εἶπε πρὸς
 τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, Θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὧτα ὑμῶν τοὺς 44
 λόγους τούτους· ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδί-
 δοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. οἱ δὲ ἡγνόουν τὸ ῥῆμα τούτο, 45

^ο ἐκείνους εἰσελθεῖν ^π ἀγαπητός A.S.M. ^α ἀνεβόησε ^β ἐπι-
 βλέψον ^β ἐκβάλλωσιν ^γ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς

καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν, ἵνα μὴ αἰσθωνται αὐτό·
καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.

46 Εἰσῆλθε δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μείζων Matt. 18. 1,
47 αὐτῶν. ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἰδὼν τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας Mark 9. 33.

αὐτῶν, ἐπιλαβόμενος ^u παιδίον^u ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἐαυτῷ,
48 καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὃς ἐὰν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ
ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἐὰν ἐμὲ δέξηται, δέχεται
τὸν ἀποστείλαντά με. ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῖν ὑπάρ-
χων, οὗτός ^x ἐστι^x μέγας.

49 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶπεν, Ἐπιστάτα, εἶδομέν τινα Mark 9. 38.

^y ἐν^y τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα ^z-^z δαιμόνια· καὶ ^a ἐκω-
50 λύομεν^u αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν. ^b εἶπε δὲ^b πρὸς
αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, Μὴ κωλύετε· ὃς γὰρ οὐκ ἐστι ^c καθ' ὑμῶν,
ὑπὲρ ὑμῶν^u ἐστιν.

51 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλή-
ψεως αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐστήριξε τοῦ
52 πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ
προσώπου αὐτοῦ· καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς κώμην Σαμα-
53 ρειτῶν, ὥστε ἐτοιμάσαι αὐτῷ. καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτόν, ὅτι
54 τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἱερουσαλήμ. ἰδόντες
δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης εἶπον, Κύριε,

θέλεις εἰπωμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀνα- Cp. 2 Kings
55 λῶσαι αὐτούς ^d-^d; στραφεὶς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς. ^e-^e I. 10.

56 καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.

57 ^f Καὶ^f πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ ἐπεί τις πρὸς αὐτόν, Matt. 8. 19.

58 Ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἂν ἀπέρχῃ ^g-^g. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς, Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ
οὐρανοῦ κατασκηνώσεις· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει

^u παιδίου ^x ἔσται ^y ἐπὶ ^z add τὰ ^a ἐκωλύσαμεν
^b καὶ εἶπε ^c καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ^d add ὡς καὶ Ἡλίας ἐποίησε
A.S.M. ^e add καὶ εἶπεν, Οὐκ οἴδατε οἶον πνεύματος ἐστε ὑμεῖς· ὁ γὰρ
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔλαβε ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπολέσαι, ἀλλὰ σῶσαι. A.S.M.
^f Ἐγένετο δὲ ^g add Κύριε

ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. εἶπε δὲ πρὸς ἕτερον, Ἀκολουθεῖ 59
μοι. ὁ δὲ εἶπε, Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι ἀπελθόντι πρῶτον
θάψαι τὸν πατέρα μου. εἶπε δὲ αὐτῷ ^{h-1}, Ἄφες τοὺς νε- 60
κροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς· σὺ δὲ ἀπελθὼν διάγ-
γελλε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. εἶπε δὲ καὶ ἕτερος, Ἀκο- 61
λουθήσω σοι, Κύριε· πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξασθαι
τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, 62
Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον, καὶ βλέ-
πων εἰς τὰ ὀπίσω, εὐθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
Θεοῦ.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ Κύριος ⁱ⁻¹ ἑτέρους ἑβδομῇ- 10
κοντα ^{k-1}, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο πρὸ προσώπου
αὐτοῦ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἔμελλεν αὐτὸς ἔρχε-
σθαι. ¹ ἔλεγε δὲ ¹ πρὸς αὐτούς, Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ 2
ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ, ὅπως
ἐκβάλλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ. ὑπάγετε· ἰδοὺ, 3
ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων. μὴ βασ- 4
τάξετε βαλάντιον, μὴ πήραν, ^m μὴ ¹ ὑποδήματα· καὶ μηδένα
κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε. εἰς ἣν δ' ἂν ⁿ εἰσέλθῃτε οἰκίαν, ⁵
πρῶτον λέγετε, Εἰρήνῃ τῷ οἴκῳ τούτῳ. καὶ ἐὰν ^{o-1} ἡ ἐκεῖ 6
^p υἱὸς ¹ εἰρήνης, ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνῃ ὑμῶν· εἰ
δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, 7
ἐσθίοντες καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν· ἄξιός γάρ ὁ ἐργάτης
τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ ^{q-1}. μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν.
καὶ εἰς ἣν ^{r-1} ἂν πόλιν εἰσέρχησθε, καὶ δέχωνται ὑμᾶς, 8
ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν· καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ 9
ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς, Ἡγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία
τοῦ Θεοῦ. εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ^s εἰσέλθῃτε ¹, καὶ μὴ δέχωνται 10
ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς εἴπατε, Καὶ τὸν 11

^h add ὁ Ἰησοῦς ⁱ add καὶ ^k add δύο M. ¹ ἔλεγεν οὖν
^m μηδὲ ⁿ οἰκίαν εἰσέρχησθε, A.S. (οἰκίαν πρῶτον, M.) ^o add μὲν
^p ὁ υἱὸς A. ^q add ἐστι ^r add δ' ^s εἰσέρχησθε

- κονιορτὸν τὸν κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν ^τεἰς τοὺς πόδας¹ ἀπομασσόμεθα ὑμῖν· πλὴν τοῦτο γινώσκετε,
 12 ὅτι ἤγγικεν ^υ-¹ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. λέγω ^κ-¹ ὑμῖν, ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ πόλει
 13 ἐκείνῃ. οὐαὶ σοι, Χωραζίν, οὐαὶ σοι, Βηθσαιδᾶ· ὅτι εἰ ἐν ^{Cp. Matt. 11. 21.} Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ^γἐγενήθησαν¹ αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ ^κκαθήμενοι¹ μετε-
 14 νόησαν. πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν τῇ
 15 κρίσει ἢ ὑμῖν. καὶ σύ, Καπερναούμ, ^αμὴ ἕως τοῦ οὐρανοῦ
 16 ὑψωθῇσῃ¹; ἕως ἄδου καταβιβασθῇσῃ. ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει· καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με.
 17 Ὑπῆστρεψαν δὲ οἱ ἐβδομήκοντα ^β-¹ μετὰ χαρᾶς λέγοντες, Κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ
 18 ὀνόματί σου. εἶπε δὲ αὐτοῖς, Ὑθεώρουν τὸν Σατανᾶν ὡς
 19 ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα. ἰδοὺ, ^οδέδωκα¹ ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πάσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ· καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ
 20 ἀδικήσῃ. πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται· χαίρετε δὲ ^α-¹ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ^οἐγγέγραπται¹ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
 21 Ὑν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἡγαλλιάσατο ^ττῷ Πνεύματι τῷ Ἀγίῳ¹ ^{Matt. 11. 25.} ^κ-¹, καὶ εἶπεν, Ὑξομολογοῦμαί σοι, πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις· ναί, ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως
 22 ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σου. ^κ-¹ πάντα παρεδόθη μοι ὑπὸ τοῦ πατρός μου· καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστίν ὁ υἱός, εἰ ^{Cp. John 7. 29.} μὴ ὁ πατήρ, καὶ τίς ἐστίν ὁ πατήρ, εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ ^φἔαν

^τ om. εἰς τοὺς πόδας ^υ add ἐφ' ὑμᾶς ^κ add δὲ ^γ ἐγένοντο
^κ καθήμεναι ^α ἡ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθείσα, ^β add δύο M.
^ο δίδωμι ^δ add μᾶλλον ^ε ἐγράφη ^ς τῷ πνεύματι ^ς add
ὁ Ἰησοῦς ^κ add καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶπε, S.

βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. καὶ στραφεῖς πρὸς τοὺς μα- 23
θητὰς κατ' ἰδίαν εἶπε, Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες
ἃ βλέπετε· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ βα- 24
σιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ
ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

Cp. Matt. 22.
35, Mark 12.
28.

Deut. 6. 5.

Levit. 19. 18.

Cp. Levit. 18.
5.

Καὶ ἰδού, νομικὸς τις ἀνέστη ἐκπειράζων αὐτόν, ¹⁻ λέγων, 25
Διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ὁ δὲ 26
εἶπε πρὸς αὐτόν, Ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώ-
σκεῖς; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν 27
σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ^k ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου,
καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ^l σου· καὶ τὸν 28
πλησίον σου ὡς σεαυτόν. εἶπε δὲ αὐτῷ, Ὁρθῶς ἀπεκρίθης· 28
τοῦτο ποιεῖ, καὶ ζήσῃ. ὁ δὲ θέλων ¹ δικαιοῦσαι^l ἑαυτὸν εἶπε 29
πρὸς τὸν Ἰησοῦν, Καὶ τίς ἐστὶ μου πλησίον; ὑπολαβὼν ^{m-} 30
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἀνθρωπὸς τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ
εἰς Ἱεριχώ· καὶ λησταῖς περιέπεσεν, οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτόν
καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανῆ ⁿ⁻. κατὰ 31
συγκυρίαν δὲ ἱερεὺς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ· καὶ
ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. ὁμοίως δὲ καὶ Λευῖτης ^{o-} κατὰ 32
τὸν τόπον ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ^p ἀντιπαρῆλθε^l. Σαμαρεΐτης δέ 33
τις ὁδεύων ἦλθε κατ' αὐτόν· καὶ ἰδὼν ^{q-} ἐσπλαγχνίσθη; καὶ 34
προσελθὼν κατέδρασε τὰ τραύματα αὐτοῦ ἐπιχέων ἔλαιον καὶ
οἶνον, ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος ἤγαγεν αὐτὸν
εἰς πανδοχεῖον, καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον 35
^{r-} ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ, καὶ εἶπεν ^{s-},
'Επιμελήθητι αὐτοῦ· καὶ ὅ τι ἂν προσδαπανήσῃς, ἐγὼ ἐν τῷ
ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. τίς ^{t-} τούτων τῶν τριῶν 36
δοκεῖ σοι πλησίον γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λη-

ⁱ add καὶ ^k ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου, καὶ
ἐξ ὅλης τῆς διανοίας ^l δικαιοῦν ^m add δὲ ⁿ add τυγχάνοντα
^o add γενόμενος ^p ἀντιπαρῆλθεν S. ^q add αὐτόν ^r add
ἐξελεθῶν, ^s add αὐτῷ ^t add οὖν

- 37 *στάς*; ὁ δὲ εἶπεν, Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. ^u εἶπε
 δὲ¹ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Πορεύου, καὶ σὺ ποιεῖς ὁμοίως.
- 38 ^v Ἐν δὲ¹ τῷ πορεύεσθαι αὐτοῦς ^{x-1} αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς ^{CP. John 11, 1, 12. 1 sqq.}
 κώμην τινά· γυνὴ δέ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς
 39 τὸν οἶκον αὐτῆς. καὶ τῇδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαρία, ἣ
 καὶ ^y παρακαθесθεῖσα πρὸς¹ τοὺς πόδας τοῦ ^z Κυρίου¹ ἤκουε
 40 τὸν λόγον αὐτοῦ. ἡ δὲ Μάρθα περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν
 διακονίαν· ἐπιστᾶσα δὲ εἶπε, Κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ
 ἀδελφὴ μου μόνην με ^a κατέλειπε¹ διακονεῖν; εἰπὲ οὖν αὐτῇ
 41 ἵνα μοι συναντιλάβηται. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ ^b Κύ-
 ριος¹, ὁ Μάρθα, Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ ^a θορυβάξῃ¹ περὶ
 42 πολλά· ὁ ἐνὸς δέ ἐστι χρεία¹. Μαρία ⁱ γὰρ¹ τὴν ἀγαθὴν
 μερίδα ἐξέλεξατο¹, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς.
- 11 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχό-
 μενον, ὡς ἐπαύσατο, εἶπέ τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς
 αὐτόν, Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ Ἰω-
 2 ἀννης ἐδίδαξε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. εἶπε δὲ αὐτοῖς, Ὅταν
 προσεύχησθε, λέγετε, ^g Πάτερ¹, ἁγιασθῇ τὸ ὄνομά σου ^{CP. Matt. 6. 9.}
 3 ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου ^{h-1} τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον
 4 δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἀμαρτίας
 ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίεμεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν· καὶ μὴ
 εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν ⁱ⁻¹.
- 5 Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Τίς ἐξ ὑμῶν ἔξει φίλον, καὶ πορεύ-
 σεται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου, καὶ εἴπῃ αὐτῷ, Φίλε, χρῆσόν
 6 μοι τρεῖς ἄρτους, ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρὸς
 7 με, καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἔσωθεν ἀποκρι-
 θεὶς εἶπῃ, Μή μοι κόπους πάρεχε· ἤδη ἡ θύρα κέκλεισται,

^u εἶπεν οὖν ^v Ἐγένετο δὲ ἐν ^x add καὶ ^y παρακαθίσασα
 παρὰ ^z Ἰησοῦ ^a κατέλειπε ^b Ἰησοῦς [■] Μάρθα, Μάρθα,
 θορυβάξῃ· Μαρία τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξέλεξατο κ.τ.λ. M. ^d τυρβάξῃ
^e ὀλίγων δέ ἐστι χρεία ἢ ἐνός M. ^f δὲ ^g Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς
 οὐρανοῖς A.S.M. ^h add γεννηθῇ τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ
 ἐπὶ τῆς γῆς· A.S.M. ⁱ add ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ A.S.M.

καὶ τὰ παιδιά μου μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσίν· οὐ δύναμαι
 ἀναστὰς δοῦναί σοι; λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ 8
 ἀναστὰς διὰ τὸ εἶναι αὐτοῦ φίλον, διὰ γε τὴν ἀναίδειαν
 αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρήζει. καὶ γὰρ ὑμῖν λέγω, 9
 αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὕρησέτε· κρούετε,
 καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν· πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζη- 10
 τῶν εὕρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. τίνα δὲ ^k ἐξ^l 11
 ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσῃ ὁ υἱὸς ^l ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει
 αὐτῷ; ^m ἢ καὶ^l ἰχθύν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ 12
 καὶ ⁿ αἰτήσῃ^l ὥδον, μὴ ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον; εἰ οὖν ὑμεῖς 13
 πονηροὶ ὑπάρχοντες οἴδατε ἀγαθὰ δόματα διδόναι τοῖς τέκ-
 νοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώσει Πνεῦμα
 Ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;

Matt. 12. 22:
 cp. Matt. 9. 32.

Cp. Mark 3. 22.

Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον ^o·^l κωφόν· ἐγένετο δέ, τοῦ 14
 δαιμονίου ἐξελθόντος ἐλάλησεν ὁ κωφός· καὶ ἐθαύμασαν οἱ
 ὄχλοι. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον, Ἐν Βεελζεβούλ ^p τῷ^l ἄρ- 15
 χοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. ἕτεροι δὲ πειρά- 16
 ζοντες σημεῖον ^a ἐξ οὐρανοῦ ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ^l. αὐτὸς δὲ 17
 εἰδὼς αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖς, Πᾶσα βασιλεία ἐφ'
 ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα ἐρημοῦται· καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει.
 εἰ δὲ καὶ ὁ Σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διεμερίσθη, πῶς σταθήσεται 18
 ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλειν με
 τὰ δαιμόνια. εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, 19
 οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσι; διὰ τοῦτο κριταὶ ὑμῶν
 αὐτοὶ ἔσονται. εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ Θεοῦ ^r ἐγὼ^l ἐκβάλλω τὰ 20
 δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ὅταν 21
 ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένος φυλάσσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν
 εἰρήνῃ ἐστὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· ἐπὶ δὲ ^s·^l ἰσχυρότερος 22
 αὐτοῦ ἐπελθὼν νικῇ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἵρει,

^k om. ἐξ ^l om. ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ M. ^m εἰ
ⁿ ἐὰν αἰτήσῃ ^o add καὶ αὐτὸ ἦν ^p om. τῷ ^a παρ' αὐτοῦ
ἐζήτουν ἐξ οὐρανοῦ ^r om. ἐγὼ ^s add ὁ

23 ἐφ' ἣ ἐπεποίθει, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν. ὁ μὴ ὦν
μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστι, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορ-
24 πίζει. ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου,
διέρχεται δι' ἀνδρῶν τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν· καὶ μὴ εὐρί-
σκον λέγει, 'Υποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον·
25, 26 καὶ ἐλθὼν εὐρίσκει σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. τότε
πορεύεται καὶ παραλαμβάνει ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρό-
τερα αὐτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ καὶ γίνεται τὰ
ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων.

27 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα, ἐπάρασά τις
ἠ φωνὴν γυνῆ¹ ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ, Μακαρία ἡ κοιλία
28 ἡ βαστάσασά σε, καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας. αὐτὸς δὲ εἶπε,
x Μενοῦν¹ μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ
φυλάσσοντες y-¹.

29 Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροισμένων ἤρξατο λέγειν, Ἡ γενεὰ¹ Matt. 12. 39:
αὕτη z γενεὰ¹ πονηρὰ ἐστὶ σημεῖον a ζητεῖ¹, καὶ σημεῖον οὐ cp. Matt. 16. 4.
30 δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ b-¹. καθὼς γὰρ Jon. 1. 17
ἐγένετο Ἰωνᾶς σημεῖον τοῖς Νινευίταις, οὕτως ἔσται καὶ ὁ (2. 1).

31 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ. βασιλίσσα νότου ἐγε- 1 Kings 10. 1,
θήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης, 2 Chr. 9. 1.
καὶ κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς
ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶντος, καὶ ἰδοῦ, πλείον Σολο-
32 μῶντος ᾧδε. ἄνδρες Νινευῖ ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ
τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν
εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοῦ, πλείον Ἰωνᾶ ᾧδε.

33 Οὐδεὶς c-¹ λύχνον ἄψας εἰς d κρύπτῃν¹ τίθησιν, οὐδὲ ὑπὸ
τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ
34 e φῶς¹ βλέπωσιν. ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός
f σου¹. ὅταν g-¹ ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς ᾧ, καὶ ὅλον τὸ

¹ γυνὴ φωνήν

x Μενοῦνγε

y add αὐτόν

z om. γενεὰ

a ἐπιζητεῖ

b add τοῦ προφήτου

c add δέ

d κρυπτόν

e φέγγος

f om. σου

g add οὖν

σῶμά σου φωτεινὸν ἔστιν· ἐπὰν δὲ πονηρὸς ᾦ, καὶ τὸ σῶμά σου σκοτεινόν. σκῶπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἔσται. 35 εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον φωτεινόν, μὴ ἔχον τι μέρος σκο- 36 τεινόν, ἔσται φωτεινὸν ὅλον, ὥς ἔστιν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ φωτίζει σε.

Cp. 7. 36.

Ἐν δὲ τῷ λαλῆσαι ἡ ἐρωτᾷ αὐτὸν Φαρισαῖος ¹⁻¹ ὅπως 37 ἀριστήσῃ παρ' αὐτῷ· εἰσελθὼν δὲ ἀνέπεσεν. ὁ δὲ Φαρισαῖος 38 ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου.

Cp. Matt. 15. 2. Mark 7. 2.

Cp. Matt. 23. 25.

εἶπε δὲ ὁ Κύριος πρὸς αὐτόν, Νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρισαῖοι τὸ 39 ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος καθαρίζετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἀρπαγῆς καὶ πονηρίας. ἄφρονες, οὐχ ὁ 40 ποιήσας τὸ ἔξωθεν καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησε; πλὴν τὰ ἐνόντα 41 δότε ἑλεημοσύνην· καὶ ἰδοὺ, πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἔστιν.

Cp. Matt. 23. 25.

Ἄλλ' οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ 42 ἡδύσμον καὶ τὸ πῆγανον καὶ πᾶν λάχανον, καὶ παρέρχετε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ· ταῦτα ^k δὲ ἔδει

Cp. Matt. 23. 6.

ποιῆσαι, κάκεῖνα μὴ ἀφίεναι. οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, 43 ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ

Cp. Matt. 23. 27.

τοὺς ἀσπασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. οὐαὶ ὑμῖν, ¹⁻¹ ὅτι ἔστὲ ὡς 44 τὰ μνημεῖα τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ περπατοῦντες ἐπάνω οὐκ οἶδασιν.

Ἀποκριθεὶς δέ τις τῶν νομικῶν λέγει αὐτῷ, Διδάσκαλε, 45

Cp. Matt. 23. 4.

ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. ὁ δὲ εἶπε, Καὶ ὑμῖν τοῖς 46 νομικοῖς οὐαὶ, ὅτι φορτίζετε τοὺς ἄνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἐνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ προσψαύετε

Cp. Matt. 23. 29.

τοῖς φορτίοις. οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν 47 προφητῶν, οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτούς. ἄρα 48 ^m μάρτυρές ἐστε! καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν· ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε

Cp. Matt. 23. 34.

ⁿ⁻¹. διὰ τοῦτο καὶ ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ εἶπεν, Ἀποστελῶ εἰς 49

^h ἡρώτα ⁱ add τις ^k om. δὲ ¹ add γραμματεῖς καὶ
Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ^m μαρτυρεῖτε ⁿ add αὐτῶν τὰ μνημεῖα

αὐτοὺς προφήτας καὶ ἀποστόλους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσι
 50 καὶ ὁ διώξουσιν¹, ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφη-
 τῶν τὸ ἐκχυνόμενον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἀπὸ τῆς γενεᾶς
 51 ταύτης, ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἀβελ ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου ^{Cp. Gen. 4. 8,}
 τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου· ναί, ^{2 Chr. 24. 21.}
 52 λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. οὐαὶ
 ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ
 οὐκ εἰσῆλθετε, καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε.
 53 ¹ Κακῶθεν ἐξελθόντος αὐτοῦ¹ ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ
 οἱ Φαρισαῖοι δεινῶς ἐνέχειν, καὶ ἀποστοματίζειν αὐτὸν περὶ
 54 πλειόνων, ἐνδρεύοντες αὐτόν, ² ἢ-¹ θηρεῦσαί τι ἐκ τοῦ στό-
 ματος αὐτοῦ ¹⁻¹.
 12 Ἐν οἷς ἐπισυναχθεῖσιν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε
 καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς
 αὐτοῦ πρῶτον, Προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρι- ^{Cp. Matt. 16.}
 2 σαίων, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις. οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ^{6, Mark 8. 15.}
 ἐστίν, ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτόν, ὃ οὐ γνωσθή-
 3 σεται. ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἶπατε, ἐν τῷ φωτὶ ἀκου-
 σθήσεται· καὶ ὃ πρὸς τὸ οὖς ἐλαλήσατε ἐν τοῖς ταμείοις,
 4 κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωματίων. λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις
 μου, Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα καὶ ^{Cp. Matt. 10.}
 5 μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων περισσώτερόν τι ποιῆσαι. ὑποδείξω ^{28.}
 δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι
 ἐξουσίαν ἔχοντα ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν· ναί, λέγω ὑμῖν,
 6 τοῦτον φοβήθητε. οὐχὶ πέντε στρουθία πωλεῖται ἀσσαρίων
 δύο; καὶ ἐν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον
 7 τοῦ Θεοῦ. ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι
 ἠριθμῇται. μὴ ²⁻¹ φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε.
 8 λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν
 ἀνθρώπων, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ

¹ ἐκδιώξουσιν
 καὶ ζητοῦντες

¹ Λέγοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς
² add ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ

⁴ add

⁵ add οὖν

ἐμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ· ὁ δὲ ἀρνησάμενός με 9
ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων
τοῦ Θεοῦ. καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, 10
ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα βλασφημή-
σαντι οὐκ ἀφεθήσεται. ὅταν δὲ [†]εἰσφέρωσιν ¹ ὑμᾶς ἐπὶ τὰς 11
συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ ¹¹μεριμνή-
σητε ¹² πῶς ἢ τί ἀπολογήσησθε, ἢ τί εἵπητε· τὸ γὰρ Ἅγιον 12
Πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ᾧρᾳ, ἃ δεῖ εἰπεῖν.

Εἶπε δέ τις ² ἐκ τοῦ ὄχλου αὐτῷ ¹³, Διδάσκαλε, εἰπέ τῷ 13
ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν. ὁ δὲ 14
εἶπεν αὐτῷ, Ἀνθρώπε, τίς με κατέστησε ³κριτὴν ¹⁴ ἢ μεριστὴν
ἐφ' ὑμᾶς; εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, Ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ 15
¹⁵πάσης ¹⁵πλεονεξίας· ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ
αὐτοῦ ἐστίν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ. εἶπε δὲ παραβολὴν 16
πρὸς αὐτούς λέγων, Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ
χώρα· καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων, Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ 17
ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; καὶ εἶπε, Τοῦτο ποιήσω 18
καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζοντας οἰκοδομήσω, καὶ
συνάξω ἐκεῖ πάντα ⁴τὸν σῖτον ¹⁹ καὶ τὰ ἀγαθὰ μου· καὶ 19
ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου, Ψυχὴ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς
ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. εἶπε δὲ αὐτῷ 20
ὁ Θεός, Ἀφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν
ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τί νῦν ἔσται; οὕτως ὁ θησαυρίζων 21
ἐαυτῷ, καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν.

Cp. Matt. 6.
25.

Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, Διὰ τοῦτο ⁵λέγω ὑμῖν ²², 22
μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ⁶·, τί φάγητε· μὴδὲ τῷ σώματι
⁷ὑμῶν ²³, τί ἐνδύσησθε· ἢ ⁸γὰρ ²³ ψυχὴ πλεῖον ἐστὶ τῆς 23
τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος. κατανοήσατε τοὺς 24
κόρακας, ὅτι οὐ σπείρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστι

[†] προσφέρωσιν ¹ μεριμνᾶτε ² αὐτῷ ἐκ τοῦ ὄχλου ³ δικασ-
τὴν ⁴ τῆς ⁵ τὰ γενήματά μου ⁶ ὑμῖν λέγω ⁷ add
ὑμῶν ⁸ om. ὑμῶν ⁹ om. γὰρ

ταμείον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ Θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσῳ
 25 μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν; τίς δὲ ἐξ ὑμῶν
 μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν
 26 ^{f-1}; εἰ οὖν οὐδὲ ^g ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν
 27 μεριμνᾶτε; κατανοήσατε τὰ κρίνα, πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ,
 οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ
 28 αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. εἰ δὲ ^h ἐν ἄγρῳ τὸν χόρτον,
 ὄντα σήμερον¹, καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς
 29 οὕτως ἀμφιέννυσι, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; καὶ ὑμεῖς
 μὴ ζητεῖτε τί φάγητε, ⁱ καὶ ¹ τί πίητε· καὶ μὴ μετεωρίζεσθε·
 30 ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητεῖ· ὑμῶν δὲ ὁ
 31 πατὴρ οἶδεν ὅτι χρήζετε τούτων· πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν
 32 ^k αὐτοῦ¹, καὶ ταῦτα ¹⁻¹ προστεθήσεται ὑμῖν. μὴ φοβοῦ, τὸ
 μικρὸν ποίμνιον· ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν
 33 τὴν βασιλείαν. πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, καὶ δότε
 ἐλεημοσύνην· ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλάντια μὴ παλαιούμενα,
 θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτῃς οὐκ
 34 ἐγγίξει, οὐδὲ σὴς διαφθείρει· ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς
 ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται.
 35 Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι, καὶ οἱ λύχνοι ^{Cp. Matt. 24.}
 36 καίόμενοι· καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν ^{42.}
 κύριον ἑαυτῶν, πότε ^m ἀναλύσῃ¹ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα, ἐλθόντος
 37 καὶ κρούσαντος, εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῷ. μακάριοι οἱ δοῦλοι
 ἐκεῖνοι, οὓς ⁿ ὁ κύριος ἐλθὼν¹ εὐρήσει γρηγοροῦντας. ἀμὴν
 λέγω ὑμῖν, ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτούς, καὶ παρελ-
 38 θὼν διακονήσει αὐτοῖς. ^o καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ ¹ ἐν τῇ
 τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ, καὶ εὕρῃ οὕτω, μακάριοί εἰσιν ^{p-1}
 39 ἐκεῖνοι. τοῦτο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ἤδει ὁ οἰκοδεσπότης
 ποῖα ὥρα ὁ κλέπτῃς ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἄν, καὶ οὐκ ^{q-1}

^f add ἔνα ^g οὕτε ^h τὸν χόρτον ἐν τῷ ἄγρῳ σήμερον ὄντα ⁱ ἢ
^k τοῦ Θεοῦ A.S.M. ¹ add πάντα ^m ἀναλύσει ⁿ ἐλθὼν ὁ κύριος
^o καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ φυλακῇ, καὶ ^p add οἱ δοῦλοι ^q add ἄν

ἀφῆκε διορνεῖν τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ὑμεῖς ¹⁻ γίνεσθε ⁴⁰
 ἑτοιμοί· ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκεῖτε, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

Εἶπε δὲ ²⁻¹ ὁ Πέτρος, Κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν ⁴¹
 ταύτην λέγεις; ἢ καὶ πρὸς πάντας; ³ καὶ εἶπεν ¹ ὁ Κύριος, ⁴²

Cp. Matt. 24.
 45.

Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος ⁴ ὁ ¹ φρόνιμος, ὃν κατα-
 στήσῃ ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ, τοῦ δίδοναι ἐν
 καιρῷ τὸ σιτομέτριον; μακάριος ὁ δούλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ⁴³
 ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσῃ ποιοῦντα οὕτως. ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, ⁴⁴
 ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσῃ αὐτόν. ἐὰν ⁴⁵
 δὲ εἴπῃ ὁ δούλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, Χρονίζῃ ὁ
 κύριός μου ἔρχεσθαι, καὶ ἄρξῃται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ
 τὰς παιδίσκας ἐσθίειν τε καὶ πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι, ἥξει ⁴⁶
 ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ, καὶ
 ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσῃ αὐτόν, καὶ τὸ μέρος
 αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσῃ. ἐκεῖνος δὲ ὁ δούλος ὁ γνούς ⁴⁷
 τὸ θέλημα τοῦ κυρίου ² αὐτοῦ¹, καὶ μὴ ἐτοιμάσας ³ ἢ ¹ ποιή-
 σας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ, δαρήσεται πολλὰς· ὁ δὲ μὴ ⁴⁸
 γνούς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρήσεται ὀλίγας. παντὶ δὲ
 ᾧ ἐδόθη πολὺ, πολὺ ζήτηθήσεται παρ' αὐτοῦ· καὶ ᾧ παρέ-
 θεντο πολὺ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν.

Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ² ἐπὶ¹ τὴν γῆν· καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ⁴⁹
 ἀνήφθῃ; βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι· καὶ πῶς συνέχομαι ⁵⁰

Cp. Matt. 10.
 34.

ἕως ³ ὅτου¹ τελεσθῇ; δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ⁵¹
 ἐν τῇ γῇ; οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἡ διαμερισμὸν· ἔσονται ⁵²
 γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν ² ἐνὶ οἴκῳ¹ διαμεμερισμένοι, τρεῖς

Cp. Mic. 7. 6.

ἐπὶ δυσί, καὶ δύο ἐπὶ τρισί. ⁴ διαμερισθήσονται,¹ πατὴρ ⁵³
 ἐφ' υἱῷ, καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί· μήτηρ ἐπὶ ² θυγατέρα¹, καὶ
 θυγάτηρ ἐπὶ ³ τὴν μητέρα¹. πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς,
 καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν πενθεράν ⁴⁻¹.

¹ add οὖν ² add αὐτῷ ³ εἶπε δὲ ⁴ καὶ ⁵ ἐαυτοῦ
⁶ μηδὲ ⁷ εἰς ⁸ οὐ ⁹ οἴκῳ ἐνὶ ¹⁰ διαμερισθήσεται
¹¹ θυγατρί ¹² μητρί ¹³ add αὐτῆς

54 Ἔλεγε δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις, Ὅταν ἴδῃτε ^{g-l} νεφέλην Cp. Matt. 16. 2.

ἀνατέλλουσιν ^h ἐπὶ ^l δυσμῶν, εὐθέως λέγετε ⁱ ὅτι ^l Ὁμβρος
55 ἔρχεται καὶ γίνεται οὕτω καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε
56 ὅτι Καύσων ἔσται καὶ γίνεται. ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον
^k τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ ^l οἴδατε δοκιμάζειν· τὸν δὲ καιρὸν
57 τοῦτον πῶς ^l οὐκ οἴδατε δοκιμάζειν ^l; τί δὲ καὶ ἀφ' ἐαυτῶν
58 οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον; ὥς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου
σου ἐπ' ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ'
αὐτοῦ· μήποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτὴν, καὶ ὁ κριτὴς
σε ^m παραδώσει ^l τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε ⁿ βαλεῖ ^l
59 εἰς φυλακὴν· λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως οὗ καὶ
τὸ ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῷς.

13 Παρήσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ
περὶ τῶν Γαλιλαίων, ὧν τὸ αἷμα Πιλάτος ἔμιξε μετὰ τῶν
2 θυσιῶν αὐτῶν. καὶ ἀποκριθεὶς ^{o-l} εἶπεν αὐτοῖς, Δοκεῖτε,
ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γαλι-
3 λαίους ἐγένοντο, ὅτι ^p ταῦτα ^l πεπόνθασιν; οὐχί, λέγω ὑμῖν·
4 ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοήτε, πάντες ^q ὁμοίως ^l ἀπολείσθε. ἡ ἐκεῖ-
νοι οἱ δέκα καὶ ὀκτώ, ἐφ' οὓς ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωάμ,
καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς, δοκεῖτε, ὅτι ^r αὐτοὶ ^l ὀφείλεται ἐγέ-
νοντο παρὰ πάντας ^s τοὺς ^l ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας ^{t-l}
5 Ἱερουσαλὴμ; οὐχί, λέγω ὑμῖν· ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοήτε,
πάντες ^u ὡσαύτως ^l ἀπολείσθε.

6 Ἔλεγε δὲ ταύτην τὴν παραβολὴν· Συκὴν εἶχέ τις ^x πεφυ-
τευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ ^l. καὶ ἦλθε ^y ζητῶν καρπὸν ^l
7 ἐν αὐτῇ, καὶ οὐχ εὔρεν. εἶπε δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν,
Ἰδού, τρία ἔτη ^z ἀφ' οὗ ^l ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ
ταύτῃ, καὶ οὐχ εὐρίσκω· ἔκκοψον αὐτήν· ἵνατί καὶ τὴν γῆν

^g add τὴν ^h ἀπὸ ⁱ om. ὅτι ^k τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς A.
^l οὐ δοκιμάζετε ^m παραδῶ ⁿ βάλλῃ ^o add ὁ Ἰησοῦς
^p τοιαῦτα ^q ὡσαύτως ^r οὗτοι ^s om. τοὺς ^t add ἐν
^u ὁμοίως ^x ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ πεφυτευμένην ^y καρπὸν ζητῶν
^z om. ἀφ' οὗ

καταργεῖ; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ, Κύριε, ἄφες αὐτὴν 8
καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτήν, καὶ βάλω
κοπρίαν· καὶ μὲν ποιήσῃ ^α καρπὸν εἰς τὸ μέλλον· εἰ δὲ μήγε, ^β 9
ἐκκόψῃς αὐτήν.

^γ Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασι. 10
καὶ ἰδοὺ, γυνὴ ^δ πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δέκα καὶ 11
ὀκτῶ, καὶ ἦν συγκύπτουσα, καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ
παντελές. ἰδὼν δὲ αὐτήν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησε, καὶ εἶπεν 12
αὐτῇ, Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου. καὶ ἐπέθηκεν 13
αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παραχρῆμα ἀνωρθώθη, καὶ ἐδόξαζε τὸν
Θεόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ 14
σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγε τῷ ὄχλῳ, ^ε Εἰς ἡμέραι
εἰσὶν, ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν ^ς αὐταῖς ^δ οὖν ἐρχόμενοι θερα-
πεύεσθε, καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. ἀπεκρίθη ^α δὲ ^β 15
αὐτῷ ὁ Κύριος, καὶ εἶπεν, ^γ Ὑποκριταί, ἕκαστος ὑμῶν τῷ
σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βόυν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης,
καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; ταύτην δέ, θυγατέρα Ἀβραάμ οὖσαν, 16
ἦν ἔδησεν ὁ Σατανᾶς, ἰδοὺ, δέκα καὶ ὀκτῶ ἔτη, οὐκ ἔδει λυ-
θῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; καὶ 17
ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ κατησχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι
αὐτῷ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐνδόξοις τοῖς
γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ.

Cp. 14. 5,
Matt. 12. 11.

Matt. 13. 31,
Mark 4. 30.

Matt. 13. 33.

^γ Ἐλεγεν οὖν, ^δ Τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ; καὶ 18
τίνι ὁμοιώσω αὐτήν; ὁμοία ἐστὶ κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν 19
ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ· καὶ ἡῤῃσσε, καὶ ἐγένετο
εἰς δένδρον ^ς ^δ, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν
ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. καὶ πάλιν εἶπε, ^ε Τίνι ὁμοιώσω τὴν 20
βασιλείαν τοῦ Θεοῦ; ὁμοία ἐστὶ ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ 21
^β ἔκρυσεν ^γ εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας, διδάσκων, καὶ 22

^α καρπὸν· εἰ δὲ μήγε, εἰς τὸ μέλλον ^β add ἦν ^ς ταύταις ^δ οὖν
^ε Ὑποκριτά ^γ Ἐλεγε δέ ^ς add μέγα ^δ ἐνέκρυσεν

- 23 πορείαν ποιούμενος εἰς Ἱερουσαλήμ. εἶπε δέ τις αὐτῷ, Κύριε,
 24 εἰ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἀγωνίζεσθε ^{Cp. Matt. 7.}
 εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς ἰθύρας¹. ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ^{13.}
 25 ζητήσουσιν εἰσελθεῖν, καὶ οὐκ ἰσχύουσιν.¹ ἀφ' οὗ ἂν
 ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης, καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρ-
 ξησθε ἔξω ἐστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες, Κύριε,
^{k-} ἄνοιξον ἡμῖν· καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν, Οὐκ οἶδα ὑμᾶς,
 26 πόθεν ἐστέ· τότε ἄρξεσθε λέγειν, Ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου
 27 καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξας· καὶ
 ἐρεῖ, Λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ¹⁻ πόθεν ἐστέ· ἀπόστητε ἀπ'
 28 ἐμοῦ πάντες ^m ἐργάται ἀδικίας¹. ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ
 ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν ὄψῃσθε Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ
 καὶ Ἰακώβ καὶ πάντας τοὺς προφῆτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ
 29 Θεοῦ, ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους ἔξω. καὶ ἤξουσιν ἀπὸ ἀνα- ^{Cp. Matt. 8.}
 τολῶν καὶ δυσμῶν, καὶ ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου, καὶ ἀνακλιθή- ^{11.}
 30 σονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. καὶ ἰδοὺ, εἰσὶν ἔσχατοι οἱ
 ἔσονται πρῶτοι, καὶ εἰσι πρῶτοι οἱ ἔσονται ἔσχατοι.
 31 Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ¹ προσῆλθόν τινες Φαρισαῖοι, λέγοντες
 αὐτῷ, Ἐξελθε καὶ πορεύου ἐντεῦθεν, ὅτι Ἡρώδης θέλει σε
 32 ἀποκτεῖναι. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες εἴπατε τῇ ἀλώ-
 πεκι ταύτῃ, Ἰδοὺ, ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἰάσεις^o ἀποτελῶ¹
 33 σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι. πλὴν δεῖ με
 σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι· ὅτι οὐκ
 34 ἐνδέχεται προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω Ἱερουσαλήμ. Ἱερου- ^{Cp. Matt. 23.}
 σαλήμ, Ἱερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας, καὶ ^{37.}
 λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέ-
 λησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἐαυτῆς
 35 νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. ἰδοὺ, ἀφίε-
 ται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ^{r-}. ἠ λέγω δὲ¹ ὑμῖν, ^{r-} οὐ μή με

¹ πύλης¹ ἰσχύουσιν, M.^k add Κύριε,¹ add ὑμᾶς^m οἱ ἐργάται τῆς ἀδικίαςⁿ ἡμέρα^o ἐπιτελῶ^p add ἔρημος^a ἀμὴν δὲ λέγω^r add ὅτι

Cr. Ps. 118
(117). 26.

Ἴδτε ἕως ^{s-1} εἶπητε, Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι
Κυρίου.

Cr. 7. 36. 11.
37.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόν- **14**

των τῶν Φαρισαίων σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον, καὶ αὐτοὶ ἦσαν
παρατηρούμενοι αὐτόν. καὶ ἰδοὺ, ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικός ¹
ἐμπροσθεν αὐτοῦ· καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς τοὺς ³

Cr. Matt. 12.
10.

νομικοὺς καὶ Φαρισαίους λέγων, ¹Ἔξεστι¹ τῷ σαββάτῳ
^uθεραπεῦσαι; ἢ οὐ;¹ οἱ δὲ ἠσυχάσαν. καὶ ἐπιλαβόμενος ⁴
ἰάσατο αὐτόν, καὶ ἀπέλυσε. καὶ ^{s-1} πρὸς αὐτοὺς εἶπε, ⁵

Cr. 13. 15.

Τίνος ὑμῶν ^γὄνος¹ ἢ βοῦς εἰς φρέαρ ^uπεσεῖται¹, καὶ οὐκ
εὐθέως ἀνασπάσει αὐτόν ἐν ^{a-1} ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; καὶ ⁶
οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι ^{b-1} πρὸς ταῦτα.

^γἘλεγε δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολήν, ἐπέχων πῶς ⁷
τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτούς, ⁸Ὅταν ⁸
κληθῆς ὑπὸ τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῆς εἰς τὴν πρωτο-
κλισίαν· μήποτε ἐντιμότερός σου ἢ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ,
καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας ἐρεῖ σοι, Δὸς τούτῳ ⁹
τόπον· καὶ τότε ἄρξῃ μετ' αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον
κατέχειν. ἀλλ' ὅταν κληθῆς, πορευθεὶς ἀνάπεσον εἰς τὸν ¹⁰
ἔσχατον τόπον· ἵνα, ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκὼς σε, ^εἐρεῖ¹ σοι,
Φίλε, προσανάβηθι ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον
^aπάντων¹ τῶν συνανακειμένων σοί. ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ¹¹
ταπεινωθήσεται· καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

^γἘλεγε δὲ καὶ τῷ κεκληκῶτι αὐτόν, ^εὍταν ποιῆς ἄριστον ἢ ¹²
δεῖπνον, μὴ φάσκει τοὺς φίλους σου, μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου,
μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου, μηδὲ γείτονας πλουσίους· μήποτε
καὶ αὐτοὶ σε ἀντικαλέσωσι, καὶ γένηται ^εἀνταπόδομά σοι¹.
ἀλλ' ὅταν ποιῆς δοχήν, κάλει πτωχοὺς, ἀναπήρους, χωλοὺς, ¹³
τυφλοὺς· καὶ μακάριος ἔσῃ· ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦ- ¹⁴

^s add ἂν ἤξῃ ὅτε

κριθεὶς ^f υἱὸς M.

^c εἶπη

^d om. πάντων

^t Εἰ ἔξεστι

^z ἐμπεσεῖται

^e σοι ἀνταπόδομα

^u θεραπεύειν;

^a add τῇ

^x add ἀπο-

^b add αὐτῷ

ναί σοι· ἀνταποδοθήσεται γάρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων.

15 Ἀκούσας δέ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ, Μακάριος, [†]ὅστις[†] φάγεται ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.

16 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Ἀνθρωπὸς τις [§]ἐποίει[§] δεῖπνον μέγα, καὶ Cp. Matt. 22. 2.

17 ἐκάλεσε πολλούς· καὶ ἀπέστειλε τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δεῖπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις, Ἐρχεσθε, ὅτι ἤδη ἔτοιμά

18 ἔστι ^{h-†}. καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς ⁱπάντες παραιτεῖσθαι[†]. ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ, Ἀγρὸν ἡγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκην ^kἐξελ-

19 θῶν[†] ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. καὶ ἕτερος εἶπε, Ζεύγη βοῶν ἡγόρασα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι

20 αὐτά· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. καὶ ἕτερος εἶπε, Γυ-

21 ναῖκα ἔγνημα, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. καὶ παρα-

γενόμενος ὁ δοῦλος ^{1-†} ἀπήγγειλε τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπε τῷ δούλῳ αὐτοῦ, Ἐξελθε

ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ ^mτυφλοὺς καὶ χωλοὺς[†] εἰσάγαγε

22 ὧδε. καὶ εἶπεν ὁ δοῦλος, Κύριε, γέγονεν ⁿὃ[†] ἐπέταξας, καὶ

23 ἔτι τόπος ἐστί. καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δοῦλον, Ἐξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμούς, καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα

24 γεμισθῇ ὁ οἶκός μου. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεται μου τοῦ δεῖπνου.

25 Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί· καὶ στραφεὶς εἶπε

26 πρὸς αὐτούς, Εἴ τις ἔρχεται πρὸς με, καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα Cp. Matt. 10. ἑαυτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα, καὶ ³⁷

τοὺς ἀδελφούς, καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι ^oτε[†] καὶ τὴν ἑαυτοῦ

27 ψυχὴν, οὐ δύναται μου μαθητὴς εἶναι. ^{p-†} ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν ^aἑαυτοῦ[†], καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται

28 μου εἶναι μαθητὴς. τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν, θέλων πύργον οἰκοδο-

[†] ὅς [§] ἐποίησε ^h add πάντα ⁱ παραιτεῖσθαι πάντες ^k ἐξελ-
θεῖν καὶ ¹ add ἐκείνος ^m χωλοὺς καὶ τυφλοὺς ⁿ ὥς ^o δὲ
^p add καὶ ^a αὐτοῦ

μῆσαι, οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει
¹ εἰς¹ ἀπαρτισμόν; ἵνα μήποτε, θέντος αὐτοῦ θεμέλιον, καὶ 29
 μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι, πάντες οἱ θεωροῦντες ἄρξωνται ἐμ-
 παΐζειν αὐτῷ λέγοντες ὅτι Οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκο- 30
 δομεῖν, καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι. ἢ τίς βασιλεὺς, πορευό- 31
 μενος συμβαλεῖν ἐτέρῳ βασιλεῖ εἰς πόλεμον, οὐχὶ καθίσας
 πρῶτον ² βουλευσεται¹ εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν
³ ὑπαντῆσαι¹ τῷ μετὰ ἑξοσὶ χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν;
 εἰ δὲ μήγε, ἔτι αὐτοῦ πόρρω ὄντος πρεσβείαν ἀποστείλας 32
 ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην. οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν, ὃς οὐκ 33
 ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ δύναταί μου
 εἶναι μαθητής. καλὸν ⁴ οὖν¹ τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ ⁵ καὶ¹ τὸ ἅλας 34
 μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν 35
 εὐθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλουσιν αὐτό. ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν
 ἀκουέτω.

Cp. Mark 9.
50.

⁶ Ἦσαν δὲ ἐγγίζοντες αὐτῷ πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρ- 15
 τωλοί, ἀκούειν αὐτοῦ. καὶ διεγόγγυζον ⁷ οἱ τε¹ Φαρισαῖοι καὶ ⁸
 οἱ γραμματεῖς λέγοντες ὅτι Οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται,
 καὶ συνεσθίει αὐτοῖς.

Cp. 5. 30.

Cp. Matt. 18.
12.

Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην, λέγων, Τίς 3, 4
 ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα, καὶ ἀπολέσας ⁹ ἐξ
 αὐτῶν ἓν¹, οὐ καταλείπει τὰ ἐννενηκονταεννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ,
 καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλός, ἕως εὕρῃ αὐτό; καὶ εὕρων 5
 ἐπιτίθουσιν ἐπὶ τοὺς ὄμους ¹⁰ αὐτοῦ¹ χαίρων, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν 6
 οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς,
 Συγχαρήτέ μοι, ὅτι εὑρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός.
 λέγω ὑμῖν, ὅτι οὕτω χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρ- 7
 τωλῷ μετανοοῦντι, ἢ ἐπὶ ἐννενηκονταεννέα δικαίοις, οἵτινες
 οὐ χρεῖαν ἔχουσι μετανοίας.

¹¹ Ἡ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν 8

¹ τὰ πρὸς ² βουλευεται ³ ἀπαντῆσαι ⁴ om. οὖν ⁵ om. καὶ
⁶ οἱ ⁷ ἐν ἐξ αὐτῶν ⁸ ἑαυτοῦ

μίαν, οὐχὶ ἄπτει λύχνον, καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν, καὶ ζητεῖ
 9 ἐπιμελῶς, ἕως ὅτου εὔρη; καὶ εὐροῦσα ^b συγκαλεῖ^{||} τὰς φίλας
 καὶ ^{c-} γείτονας λέγουσα, Συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὴν
 10 δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα. οὕτω, λέγω ὑμῖν, ^d γίνεται χαρὰ^{||}
 ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῶ μετα-
 νοοῦντι.

11, 12 Εἶπε δέ, Ἄνθρωπός τις εἶχε δύο υἱούς· καὶ εἶπεν ὁ
 νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί, Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον
 13 μέρος τῆς οὐσίας. ^e ὁ δὲ^{||} διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον. καὶ μετ'
 οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπε-
 δήμησεν εἰς χώραν μακράν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισε τὴν οὐσίαν
 14 αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως. δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο
 λιμὸς ἰσχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἠρξάτο
 15 ὑστερεῖσθαι. καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς
 χώρας ἐκείνης· καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ
 16 βόσκειν χοίρους. καὶ ἐπεθύμει ^f χορτασθῆναι ἐκ^{||} τῶν κερα-
 17 τίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι· καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. εἰς
 ἐαυτὸν δὲ ἐλθὼν ^g ἔφη^{||}, Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου ^h πε-
 18 ρισσεύονται^{||} ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ ⁱ ᾧδε^{||} ἀπόλλυμαι. ἀναστὰς
 πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ ἔρῳ αὐτῷ, Πάτερ,
 19 ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου· ^{k-} οὐκέτι εἰμὶ
 ἄξιος κληθῆναι υἱὸς σου· ποιήσόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων
 20 σου. καὶ ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ. ἔτι δὲ
 αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ
 ἐσπλαγχνίσθη, καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ,
 21 καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ υἱός, Πάτερ, ἡμαρ-
 τον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου· ^{l-} οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος
 22 κληθῆναι υἱός σου. ^{m-} εἶπε δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους

^b συγκαλεῖται ^c add τὰς ^d χαρὰ γίνεται ^e καὶ ^f γεμίσει
 τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ ^g εἶπε ^h περισσεύουσιν ⁱ om. ᾧδε
^k add καὶ ^l add καὶ ^m add ποιήσόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων
 σου. M.

αὐτοῦ, ^u Ταχὺ ἐξενέγκατε στολὴν^l τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας· καὶ ^o φέρετε^l τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ²³ θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν· ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου ²⁴ νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησε· ^p ἦν ἀπολωλώς^l, καὶ εὐρέθη. καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ²⁵ ἐν ἀγρῷ. καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισε τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσε συμφωνίας καὶ χορῶν· καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παίδων ²⁶ ^{a-l} ἐπυνθάνετο τί ^x αὖν^l εἶη ταῦτα. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι Ὁ ²⁷ ἀδελφός σου ἦκει· καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. ὠργίσθη δέ, καὶ ²⁸ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν· ὁ ^l δὲ^l πατήρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ πατρὶ ^t αὐτοῦ^l, Ἰδοὺ, τοσ- ²⁹ αῦτα ἔτη δουλεύω σοι, καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον· καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον, ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος ὁ καταφαγὼν σου τὸν ³⁰ βίον μετὰ ^u τῶν^l πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ ^x τὸν σιτευτόν μόσχον^l. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, ³¹ καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σά ἐστιν. εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ³² ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν, καὶ ^y ἔζησε^l. καὶ ἀπολωλώς ^{z-l}, καὶ εὐρέθη.

Ἦλεγε δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς ^{a-l}, Ἄνθρωπός τις ἦν **16** πλούσιος, ὃς εἶχεν οἰκονόμον· καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὡς διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. καὶ φωνήσας αὐτὸν ² εἶπεν αὐτῷ, Τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου· οὐ γὰρ ^b δύνη^l ἔτι οἰκονομεῖν. εἶπε δὲ ³ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος, Τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαι-

^u Ἐξενέγκατε τὴν στολὴν ^o ἐνέγκαντες ^p καὶ ἀπολωλώς ἦν
^a add αὐτοῦ S. ^x om. αὖν ^l οὖν ^t om. αὐτοῦ ^u om. τῶν
^x τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν ^y ἀνέζησε ^z add ἦν ^a add αὐτοῦ
^b δύνησι

4 τεῖν αἰσχύνομαι. ἔγνω τί ποιήσω, ἵνα, ὅταν μετασταθῶ
 ° ἐκ¹ τῆς οἰκονομίας, δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους ^α αὐτῶν¹.
 5 καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα ἕκαστον τῶν χρεωφειλετῶν τοῦ
 κυρίου αὐτοῦ ἔλεγε τῷ πρώτῳ, Πόσον ὀφείλεις τῷ κυρίῳ
 6 μου; ὁ δὲ εἶπεν, Ἑκατὸν βάτους ἐλαίου. ° ὁ δὲ¹ εἶπεν
 αὐτῷ, Δέξαι σου ¹ τὰ γράμματα¹, καὶ καθίσας ταχέως γράψον
 7 πεντήκοντα. ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπε, Σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ
 δὲ εἶπεν, Ἑκατὸν κόρους σίτου. ⁸⁻¹ λέγει αὐτῷ, Δέξαι σου
 8 ¹ τὰ γράμματα¹, καὶ γράψον ὀγδοήκοντα. καὶ ἐπῆνεσεν ὁ
 κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας ὅτι φρονίμως ἐποίησεν·
 ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς
 9 τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν αὐτῶν εἰσι. καὶ γὰρ ὑμῖν
 λέγω, Ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας,
 ἵνα, ὅταν ^h ἐκλίπῃ¹, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς.
 10 ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολλῷ πιστὸς ἐστι, καὶ ὁ ἐν
 11 ἐλαχίστῳ ἄδικος καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστιν. εἰ οὖν ἐν τῷ
 ἀδίκῳ ⁱ μαμωνᾷ¹ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν
 12 πιστεύσει; καὶ εἰ ἐν τῷ ἄλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ
 13 ^j ὑμετέρον¹ τίς ^m δώσει ὑμῖν¹; οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ ^{Cp. Matt. 6.}
 κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ^{24.}
 ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει·
 οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ ⁱ μαμωνᾷ¹.
 14 Ἦκουον δὲ ταῦτα πάντα ¹⁻¹ οἱ Φαρισαῖοι φιλάργυροι
 15 ὑπάρχοντες, καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
 Ὑμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων,
 ὁ δὲ Θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις
 16 ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ^{m-1}. ὁ νόμος καὶ οἱ ^{Cp. Matt. 11.}
 προφῆται ⁿ μέχρι¹ Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ^{12 sq.}
 17 εὐαγγελίζεται, καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται. εὐκοπώτερον ^{Cp. Matt. 5.}
 18.

° om. ἐκ

^d αὐτῶν^m καὶ^f τὸ γράμμα^m add καὶ^h ἐκλίπητεⁱ μαμωνᾶ S.^j ἡμέτερον M.^k ὑμῖν δώσει¹ add καὶ^m add ἐστινⁿ ἕως

δὲ ἐστὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν, ἣ τοῦ νόμου
 Cp. Matt. 5. 32, μίαν κεραίαν πεσεῖν. πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ 18
 19. 9, Mark
 10. 11, γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει· καὶ ὁ ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς
 γαμῶν μοιχεύει.

Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν 19
 καὶ βύσσον εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς· πτωχὸς 20
 δέ τις ^p ὀνόματι Δάξαρτος ^a ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα
 αὐτοῦ ἡλκωμένος καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ^r 21
 πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ
 κύνες ἐρχόμενοι ^b ἐπέλειχον ^c τὰ ἔλκη αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ 22
 ἀποθανεῖν τὸν πτωχόν, καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγ-
 γέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλού-
 σιος, καὶ ἐτάφη. καὶ ἐν τῷ ἔθῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς 23
 αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ τὸν Ἀβραάμ ἀπὸ μα-
 κρόθεν, καὶ Δάξαρτον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς 24
 φωνήσας εἶπε, Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον
 Δάξαρτον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος,
 καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου· ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ
 ταύτῃ. εἶπε δὲ Ἀβραάμ, Τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες 25
^t τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Δάξαρτος ὁμοίως τὰ
 κακὰ· νῦν δὲ ὠδεῖ ^u παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾷσαι. καὶ 26
^x ἐν ^v πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστή-
 ρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ^y ἔνθεν ^z πρὸς ὑμᾶς μὴ
 δύνωνται, μηδὲ ^z ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. εἶπε δέ, 27
 Ἐρωτῶ οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκόν τοῦ
 πατρός μου· ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς· ὅπως διαμαρτύρηται 28
 αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς
 βασάνου. ^a λέγει δὲ Ἀβραάμ, Ἐχουσι Μωσέα καὶ τοὺς 29
 προφῆτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν, Οὐχί, πάτερ 30

^o add πᾶς ^p add ἦν ^a add ὅς ^r add ψυχίων τῶν ^b ἀπέ-
 λειχον ^t add σὺ ^u ὅδε ^x ἐπὶ ^y ἐντεῦθεν ^z add οἱ
^a λέγει αὐτῷ

Ἀβραάμ· ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτούς,
 31 μετανοήσουσιν. εἶπε δὲ αὐτῷ, Εἰ Μωσέως καὶ τῶν προφη-
 τῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδέ, ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, πεισθή-
 σονται.

17 Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς ^b αὐτοῦ¹, Ἀνένδεκτόν ἐστι ^c τοῦ ^ο τὰ σκάνδαλα μὴ ἔλθειν· πλὴν οὐαί¹ δι' οὗ ἔρχεται. Cp. Matt. 18. 7,
Mark 9. 42.

2 λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ ^d λίθος μυλικὸς¹ περίκειται περὶ τὸν τρά-
 χηλον αὐτοῦ, καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκαν-
 3 δαλίση ^ο τῶν μικρῶν τούτων ἕνα¹. προσέχετε ἑαυτοῖς· ἐάν Cp. Matt. 18.
21.
^f-¹ ἀμάρτη ^g-¹ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ· καὶ ἐάν
 4 μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ· καὶ ἐὰν ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἀμάρτη
 εἰς σέ, καὶ ἐπτάκις ^h-¹ ἐπιστρέψῃ ⁱ πρὸς¹ σε λέγων, Μετα-
 νοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.

5 Καὶ εἶπον οἱ ἀπόστολοι τῷ Κυρίῳ, Πρόσθες ἡμῖν πίστιν.

6 εἶπε δὲ ὁ Κύριος, Εἰ ^k ἔχετε¹ πίστιν ὥς κόκκον σινάπεως, Cp. Matt. 17.
20, 21, 21,
Mark 11. 23.
 ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ, Ἐκριζώθητι, καὶ φυτεύθητι

7 ἐν τῇ θαλάσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν. τίς δὲ ἐξ ὑμῶν
 δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ

8 τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ ¹ αὐτῷ¹, Εὐθέως παρελθὼν ^m ἀνάπεσε¹, ἀλλ'
 οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ, Ἐτοίμασον τί δειπνήσω, καὶ περιζωσάμενος
 διακόνει μοι, ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι

9 καὶ πίεσαι σύ; μὴ χάριν ἔχει τῷ δούλῳ ⁿ-¹, ὅτι ἐποίησε

10 τὰ διαταχθέντα ^ο-¹; ^p-¹ οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε
 πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι Δοῦλοι ἀχρειοὶ
 ἐσμεν· ^q-¹ ὃ ὀφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.

11 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι ^r-¹ εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ

12 αὐτὸς διήρχετο διὰ ¹ μέσον¹ Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας. καὶ
 εἰσερχομένου αὐτοῦ εἷς τινα κόμην ἀπήντησαν αὐτῷ δέκα

^b om. αὐτοῦ ^ο μὴ ἔλθειν τὰ σκάνδαλα· οὐαὶ δὲ ^d μύλος ὀνικός

^e ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ^f add δὲ ^g add εἰς σέ ^h add τῆς

ἡμέρας ⁱ ἐπὶ ^k εἶχετε ^l om. αὐτῷ ^m ἀνάπεσαι ⁿ add

ἐκείνῳ ^ο add αὐτῷ ^p add οὐ δοκῶ. ^q add ὅτι ^r add αὐτὸν

¹ μέσου

λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἔστησαν πόρρωθεν· καὶ αὐτοὶ ἤραν φωνὴν 13
λέγοντες, Ἰησοῦ, ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. καὶ ἰδὼν εἶπεν 14
αὐτοῖς, Πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσι. καὶ
ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτούς, ἐκαθαρίσθησαν. εἷς δὲ ἐξ 15
αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψε μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξά-
ζων τὸν Θεόν, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας 16
αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρείτης. ἀποκρι- 17
θεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ
ἐννέα ποῦ; οὐχ εὐρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ 18
Θεῷ, εἰ μὴ ὁ ἄλλογενὴς [†]οὗτος;[†] καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀναστὰς 19
πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.

Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων, πότε ἔρχεται ἡ 20
βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπεν, Οὐκ ἔρχεται
ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως· οὐδὲ ἐροῦσιν, 21
Ἰδοῦ, ᾧδε, ἢ ^u-^l ἐκεῖ. ἰδοὺ γάρ, ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς
ὑμῶν ἐστίν.

Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς, Ἐλεύσονται ἡμέραι, ὅτε 22
ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν,
καὶ οὐκ ὄψεσθε. καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν, ^xἸδοῦ, ἐκεῖ, Ἰδοῦ, ᾧδε^l. 23
μὴ ἀπέλθητε, μηδὲ διώξητε· ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπή ^y-^l 24
ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ^zὑπὸ τὸν^l οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν
λάμπει, οὕτως ἔσται ^a-^l ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ^bἐν τῇ ἡμέρᾳ
αὐτοῦ^l. πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμα- 25
σθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς 26
ἡμέραις τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ
τοῦ ἀνθρώπου· ἥσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν, ^cἐγαμίζοντο^l, ἄχρι 27
ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ ἦλθεν ὁ κατα-
κλυσμὸς, καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας. ὁμοίως ^dκαθὼς^l ἐγένετο 28
ἐν ταῖς ἡμέραις Λώτ· ἥσθιον, ἔπινον, ἡγόραζον, ἐπώλουν,

[†] οὗτος. A.S.M.^y add ἡ^z ὑπ'^a add καὶ^c ἐξεγαμίζοντο^d καὶ ὥς^u add Ἰδοῦ,^x Ἰδοῦ, ᾧδε, ἢ Ἰδοῦ, ἐκεῖ^b om. ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ M.

29 ἐφύτευον, ὠκοδόμουν· ἡ δὲ ἡμέρα ἐξῆλθε Λὼτ ἀπὸ Σοδόμων,
 ἔβρεξε πῦρ καὶ θείον ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας· Gen. 19. 24.
 30 κατὰ τὰ αὐτὰ¹ ἔσται ἡ ἡμέρα ὃς υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀπο-
 31 καλύπτεται. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος,
 καὶ τὰ σκευὴ αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἄραι αὐτά·
 καὶ ὁ ἐν τῷ ἄγρῳ ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω.
 32, 33 μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λὼτ. ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν Gen. 19. 26.
 ψυχὴν αὐτοῦ² περιποιήσασθαι¹, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ'
 34 ἂν¹ ἀπολέσῃ^{h-1}, ζωογονήσῃ αὐτήν. λέγω ὑμῖν, ταύτῃ τῇ
 νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς· ὁ εἷς παραληφθήσεται,
 35 καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται. ¹ἔσονται δύο¹ ἀληθύνουσαι ἐπὶ τὸ
 αὐτό· ^kἡ¹ μία παραληφθήσεται, ¹ἡ δὲ¹ ἑτέρα ἀφεθήσεται.
 37 ^{m-1} καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ, Ποῦ, Κύριε; ὁ δὲ
 εἶπεν αὐτοῖς, Ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖⁿ καὶ οἱ ἅετοί ἐπισυν- Cp. Matt. 24.
 αχθήσονται¹. 28.

18 Ἐλεγε δὲ ^{o-1} παραβολὴν αὐτοῖς, πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε
 2 προσεύχεσθαι^p αὐτοὺς¹ καὶ μὴ ^aἐγκακεῖν¹, λέγων, Κριτὴς
 τις ἦν ἔν τινι πόλει τὸν Θεὸν μὴ φοβούμενος καὶ ἄνθρωπον
 3 μὴ ἐντρέπόμενος. χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, καὶ
 ἥρχετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα, Ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντι-
 4 δίκου μου. καὶ οὐκ ^xἤθελεν¹ ἐπὶ χρόνον· μετὰ δὲ ταῦτα
 εἶπεν ἐν αὐτῷ, Εἰ καὶ τὸν Θεὸν οὐ φοβοῦμαι^s οὐδὲ ἄνθρω-
 5 πον¹ ἐντρέπομαι, διὰ γε τὸ παρέχειν μοι κόπον τὴν χήραν
 ταύτην ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑπωπιάζῃ
 6 με. εἶπε δὲ ὁ Κύριος, Ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας
 7 λέγει. ὁ δὲ Θεὸς οὐ μὴ ^tποιήσῃ¹ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλε- Cp. Zech. 1. 12,
 κτῶν αὐτοῦ τῶν βοῶντων ^mαὐτῷ¹ ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ Rev. 6. 10.
 8 ^xμακροθυμεῖ¹ ἐπ' αὐτοῖς; λέγω ὑμῖν, ὅτι ποιήσῃ τὴν

^o ταῦτα ^f σῶσαι ^g καὶ ὃς ἐὰν ^h add αὐτήν ⁱ δύο
 ἔσονται ^k om. ἡ S. ^l καὶ ἡ ^m add ver. 36 δύο ἔσονται ἐν
 τῷ ἄγρῳ· ὁ εἷς παραληφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται. A.M. ⁿ συναχ-
 θήσονται οἱ ἅετοί ^o add καὶ ^p om. αὐτοὺς ^a ἐγκακεῖν ^x ἡθέλησεν
^s καὶ ἄνθρωπον οὐκ ^t ποιήσει ^u πρὸς αὐτὸν ^x μακροθυμῶν

ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν ἄρα εὐρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς ;

Εἶπε δὲ καὶ πρὸς τινὰς τοὺς πεπειθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι 9
εἰσὶ δίκαιοι καὶ ἐξουθενούντας τοὺς λοιποὺς τὴν παραβολὴν
ταύτην· Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, 10
ὁ εἷς Φαρισαῖος, καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς 11
ᾧ ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν¹ προσηύχετο, Ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι,
ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες,
ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης· νηστεύω δις τοῦ 12
σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι. ² ὁ δὲ¹ τελώνης 13
μακρόθεν ἐστὼς οὐκ ᾔθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ³ ἐπ' αἶραι
εἰς τὸν οὐρανόν¹, ἀλλ' ⁴ ἔτυπτε¹ τὸ στήθος αὐτοῦ λέγων,
Ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. λέγω ὑμῖν, κατέβη 14
οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ ἐκεῖνος· ὅτι πᾶς
ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψω-
θήσεται.

Matt. 19. 13,
Mark 10. 13.

Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη, ἵνα αὐτῶν ἅπτηται 15
ιδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ⁵ ἐπετίμων¹ αὐτοῖς. ὁ δὲ Ἰησοῦς 16
⁶ προσεκαλέσατο αὐτὰ λέγων¹, Ἀφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι
πρὸς με, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ
βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅς ἐάν μὴ δέξηται 17
τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς
αὐτήν.

Matt. 19. 16,
Mark 10. 17.

Καὶ ἐπηρώτησέ τις αὐτὸν ἄρχων λέγων, Διδάσκαλε 18
ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω ; εἶπε δὲ αὐτῷ 19
ὁ Ἰησοῦς, Τί με λέγεις ἀγαθόν ; οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἷς,
ὁ Θεός. τὰς ἐντολὰς οἶδας, Μὴ μοιχεύσης· Μὴ φονεύσης· 20
Μὴ κλέψης· Μὴ ψευδομαρτυρήσης· Τίμα τὸν πατέρα σου
καὶ τὴν μητέρα ⁷·⁸ ὁ δὲ εἶπε, Ταῦτα πάντα ἐφύλαξά μιν 21

Exod. 20. 12
sqq.
Deut. 5. 16
sqq.

¹ πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα ² καὶ ὁ ³ εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπ' αἶραι ⁴ ἔτυ-
πτεν εἰς ⁵ ἐπετίμησαν ⁶ προσκαλεσάμενος αὐτὰ εἶπεν ⁷ add σου

- 22 ἐκ νεότητός μου. ἀκούσας δὲ ^{f-l} ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ,
 "Ετι ἔν σοι λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ διάδος ^{Cr. 12, 33,}
 πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν ^g τοῖς οὐρανοῖς^l. καὶ δεῦρο, ^{14. 33.}
 23 ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα περίλυπος [■] ἐγενήθη^l.
 24 ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα. ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ^{i-l} εἶπε,
 Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰσελεύσονται εἰς ^{Matt. 19, 23,}
 25 τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. εὐκοπώτερον γάρ ἐστι κάμηλον ^{Mark 10. 23.}
 διὰ ^k τρήματος βελόνης^l εἰσελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν
 26 βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. εἶπον δὲ οἱ ἀκούσαντες,
 27 Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ὁ δὲ εἶπε, Τὰ ἀδύνατα παρὰ
 28 ἀνθρώποις δυνατά ἐστι παρὰ τῷ Θεῷ. εἶπε δὲ ὁ Πέτρος,
 29 Ἰδοῦ, ἡμεῖς ¹ ἀφέντες τὰ ἴδια^l ἠκολουθήσαμεν σοι. ὁ δὲ
 εἶπεν αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς ἐστιν ὃς ἀφήκεν
 οἰκίαν, ^m ἢ γυναῖκα, ἢ ἀδελφούς, ἢ γονεῖς^l, ἢ τέκνα, ἔνεκεν
 30 τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὃς οὐ μὴ ἀπολάβῃ πολλαπλασίονα
 ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζῶν
 αἰώνιον.
 31 Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἰδοῦ, ^{Matt. 20. 17,}
 ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ ^{Mark 10. 32.}
 32 γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου. παρα-
 δοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐμπαιχθήσεται, καὶ ὑβρισθή-
 33 σεται, καὶ ἐμπτυσθήσεται, καὶ μαστιγώσαντες ἀποκτενοῦσιν
 34 αὐτόν· καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσεται. καὶ αὐτοὶ οὐδὲν
 τούτων συνῆκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐ-
 τῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.
 35 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίσειν αὐτὸν εἰς Ἱεριχῶ, τυφλὸς τις ^{Matt. 20. 29,}
 36 ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν προσαιτῶν· ἀκούσας δὲ ὄχλου δια- ^{Mark 10. 46.}
 37 πορευομένου ἐπυνθάνετο τί εἴη τοῦτο. ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ,
 38 ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται. καὶ ἐβόησε λέγων,

^f add ταῦτα ■ οὐρανῷ
 μενον ^k τρυμαλιᾶς ραφίδος
 ἢ ἀδελφούς, ἢ γυναῖκα

^h ἐγένετο ¹ add περίλυπον γενό-
¹ ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ^m ἢ γονεῖς,

Ἰησοῦ, υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με. καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων 39 αὐτῷ, ἵνα ¹σιγήσῃ¹. αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραξεν, Τίς Δαβίδ, ἐλέησόν με. σταθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν 40 ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν. ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτόν ^{ο-1}, Τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ εἶπε, Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. 41 καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ἀνάβλεψον. ἡ πίστις σου σέ- 42 σωκέ σε. καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψε, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ 43 δοξάζων τὸν Θεόν. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ Θεῷ.

Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἰεριχά. καὶ ἰδοῦ, ἀνὴρ ὀνό- 1, 2 **19** ματι καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης, καὶ ²αὐτὸς² πλούσιος. καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστι, καὶ 3 οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. καὶ 4 προδραμὼν ⁴εἰς τὸ⁴ ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομοραίαν, ἵνα ἴδῃ αὐτόν. ὅτι ⁵ἐκείνης⁵ ἤμελλε διέρχεσθαι. καὶ ὡς ἦλθεν 5 ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς ⁶⁻¹εἶπε πρὸς αὐτόν, Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι. σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μείναι. καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν 6 χαίρων. καὶ ἰδόντες ⁷πάντες⁷ διεγόγγυζον λέγοντες ὅτι Παρὰ 7 ἀμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθε καταλῦσαι. σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος 8 εἶπε πρὸς τὸν Κύριον, Ἰδοῦ, τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου, Κύριε, δίδωμι τοῖς πτωχοῖς. καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς ὅτι 9 Σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν. ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι 10 καὶ σῶσαι τὸ ἀπολλωλός.

Ἀκούοντων δὲ αὐτῶν ταῦτα προσθεὶς εἶπε παραβολήν, 11 διὰ τὸ ἐγγὺς αὐτὸν εἶναι Ἱερουσαλὴμ καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι παραχρῆμα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀναφαίνεσθαι.

εἶπεν οὖν, Ἄνθρωπός τις εὐγενὴς ἐπορεύθη εἰς χώραν μα- 12

Cp. Matt. 25.
14 sqq.

¹ σιωπήσῃ
ἐκείνης

^ο add λέγων
⁵ add εἶδεν αὐτόν, καὶ

² οὗτος ἦν
⁷ ἅπαντες

⁴ om. εἰς τὸ

⁶ δι'

13 κράν, λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν, καὶ ὑποστρέψαι. καλέσας
 δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς, καὶ εἶπε
 14 πρὸς αὐτούς, Πραγματεύσασθε ἕως ἔρχομαι. οἱ δὲ πολῖται
 αὐτοῦ ἐμίσουν αὐτόν, καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ
 15 λέγοντες, Οὐ θέλομεν τοῦτον βασιλεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς. καὶ ἐγένετο
 ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν λαβόντα τὴν βασιλείαν, καὶ
 εἶπε φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους τούτους, οἷς ^u δεδώκει¹ τὸ
 16 ἀργύριον, ἵνα γνῶ ^x τί διεπραγματεύσαντο¹. παρεγένετο δὲ
 ὁ πρῶτος λέγων, Κύριε, ἡ μνᾶ σου προσεირγάσατο δέκα μνᾶς.
 17 καὶ εἶπεν αὐτῷ, Εὖ, ἀγαθὲ δοῦλε· ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς
 18 ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων. καὶ ἦλθεν
 ὁ δεύτερος λέγων, ^y Ἡ μνᾶ σου, Κύριε¹, ἐποίησε πέντε
 19 μνᾶς. εἶπε δὲ καὶ τούτῳ, Καὶ σὺ γίνου ἐπάνω πέντε πόλεων.
 20 καὶ ^z ὁ¹ ἕτερος ἦλθε λέγων, Κύριε, ἰδοὺ, ἡ μνᾶ σου, ἣν εἶχον
 21 ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ· ἐφοβούμην γάρ σε, ὅτι ἄνθρωπος
 αὐστηρὸς εἶ· αἴρεις δ' οὐκ ἔθηκας, καὶ θερίζεις δ' οὐκ ἔσπειρας.
 22 λέγει ^{a-1} αὐτῷ, Ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε, πονηρὲ δοῦλε.
 ἦδεις ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος αὐστηρὸς εἰμι, αἴρων δ' οὐκ ἔθηκα,
 23 καὶ θερίζων δ' οὐκ ἔσπειρα· καὶ διατί οὐκ ἔδωκας τὸ ἀργύριόν
 μου ἐπὶ ^{b-1} τράπεζαν, καὶ ἐγὼ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἂν ἔπραξα
 24 αὐτό; καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν, Ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ τὴν
 25 μνᾶν, καὶ δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι. καὶ εἶπον αὐτῷ,
 26 Κύριε, ἔχει δέκα μνᾶς. λέγω ^{c-1} ὑμῖν, ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι Cr. 8. 18.
 δοθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ δ' ἔχει ἀρθήσεται ἀπ'
 27 αὐτοῦ. πλὴν τοὺς ἐχθροὺς μου ^d τούτους¹, τοὺς μὴ θελήσαν-
 τὰς με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτούς, ἀγάγετε ὧδε, καὶ κατασφάξατε
^e αὐτοὺς¹ ἔμπροσθέν μου.
 28 Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν ἀναβαίνων εἰς
 Ἱεροσόλυμα.

^u ἔδωκε ^x τίς τί διεπραγματεύσατο ^y Κύριε, ἡ μνᾶ σου ^z om. ὁ
^a add δὲ ^b add τὴν ^c add γὰρ ^d ἐκείνους ^e om.
 αὐτοὺς

Matt. 21. 1,
Mark 11. 1:
cp. John 12.
12.

Καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν πρὸς 29
τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ἔλαιων, ἀπέστειλε δύο τῶν μαθητῶν
1-1 εἰπὼν, Ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι κώμην· ἐν ἣ εἰσπορευό- 30
μενοι εὐρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώ-
πων ἐκάθισε· λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε. καὶ ἐάν τις ὑμᾶς 31
ἑρωτᾷ, Διατί λύετε; οὕτως ἐρεῖτε 8-1 ὅτι Ὁ Κύριος αὐτοῦ
χρεῖαν ἔχει. ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι εὗρον καθὼς 32
εἶπεν αὐτοῖς· λύντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον εἶπον οἱ κύριοι 33
αὐτοῦ πρὸς αὐτούς, Τί λύετε τὸν πῶλον; οἱ δὲ εἶπον ἡ 34
Ὁ Κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει. καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν 35
Ἰησοῦν· καὶ ἐπιρρίψαντες ἰ αὐτῶν ἰ τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον
ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν. πορευομένου δὲ αὐτοῦ ὑπεστρώνουν 36
τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ. ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη, πρὸς 37
τῇ καταβάσει τοῦ ὄρους τῶν ἔλαιων, ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος
τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸν Θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ
πασῶν ὧν εἶδον δυνάμεων λέγοντες, Εὐλογημένος ὁ ἐρχό- 38
μενος βασιλεὺς ἐν ὀνόματι Κυρίου· εἰρήνῃ ἐν οὐρανῷ, καὶ
δόξα ἐν ὑψίστοις. καὶ τινες τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου 39
εἶπον πρὸς αὐτόν, Διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου.
καὶ ἀποκριθεὶς κ εἶπε¹, Λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν οὗτοι ἰ σιωπήσου- 40
σιν¹ οἱ λίθοι ^μ κράξουσιν¹.

Cp. Ps. 115
(117). 26.

Καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτῇ λέγων 41, 42
ὅτι Εἰ ἔγνωσ ^α ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ καὶ σὺ¹ τὰ πρὸς εἰρήνην
ο-1. νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. ὅτι ἤξουσιν ἡμέραι 43
ἐπὶ σέ, καὶ περιβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί σου χάρακά σοι, καὶ περι-
κυκλώσουσί σε, καὶ συνέξουσί σε πάντοθεν, καὶ ἐδαφιοῦσί 44
σε καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσι ^ρ λίθον ἐπὶ
λίθον ἐν σοί¹. ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνωσ τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς
σου.

^f add αὐτοῦ ⁸ add αὐτῷ ^h om. ὅτι ⁱ ἐαυτῶν ^κ εἶπεν
αὐτοῖς ¹ σιωπήσωσιν ^μ κεκράξονται ^α καὶ σὺ, καὶ γὰρ ἐν
τῇ ἡμέρᾳ σου ταύτῃ, ^ο add σου ^ρ ἐν σοὶ λίθον ἐπὶ λίθῳ

- 45 Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πω-
 46 λούντας ^{a-} λέγων αὐτοῖς, Γέγραπται, ^x Καὶ ἔσται ὁ οἶκός
 μου οἶκος προσευχῆς^l. ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον
 ληστῶν.
- 47 Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ δὲ ^{Mark 11. 18.}
 ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι, καὶ
 48 οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ· καὶ οὐχ εὔρισκον τὸ τί ποιήσωσιν· ὁ
 λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέματο αὐτοῦ ἀκούων.
- 20 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ^{a-}, διδάσκοντος αὐτοῦ ^{Matt. 21. 23, Mark 11. 27.}
 τὸν λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εὐαγγελιζομένου, ἐπέστησαν οἱ
 2 ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ
^t εἶπον, λέγοντες πρὸς αὐτόν^l, Εἰπὲ ἡμῖν, ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ
 ταῦτα ποιεῖς; ἢ τίς ἐστιν ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην;
 3 ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ ^{u-}
 4 λόγον, καὶ εἰπάτέ μοι· τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ
 5 ἦν; ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς
 λέγοντες ὅτι Ἐὰν εἴπωμεν, Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ, Διὰ τί ^{x-} οὐκ
 6 ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ἔὰν δὲ εἴπωμεν, Ἐξ ἀνθρώπων, ^y ὁ λαὸς
 ἅπας^l καταλιθάσει ἡμᾶς· πεπεισμένος γάρ ἐστιν Ἰωάννης
 7, 8 προφήτην εἶναι. καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν. καὶ
 ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ
 ταῦτα ποιῶ.
- 9 Ἡρξάτο δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην· ^{Matt. 21. 33, Mark 12. 1;}
 Ἄνθρωπος ^{z-} ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωρ-
 10 γοῖς, καὶ ἀπεδήμησε χρόνους ἱκανούς. καὶ ^{a-} καιρῷ ἀπέ-
 στείλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς δούλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ
 ἀμπελῶνος ^b δώσωσιν^l αὐτῷ· οἱ δὲ γεωργοὶ δείραντες αὐτὸν
 11 ἐξάπέστειλαν κενόν. καὶ προσέθετο πέμψαι ἕτερον δούλον·
 οἱ δὲ κἀκείνον δείραντες καὶ ἀτιμάσαντες ἐξάπέστειλαν κενόν.

^a add ἐν αὐτῷ καὶ ἀγοράζοντας ^x Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς ἐστιν
^l add ἐκείνων ^t εἶπον πρὸς αὐτόν, λέγοντες ^u add ἕνα ^x add
οὐν ^y πᾶς ὁ λαὸς ^z add τις ^a add ἐν ^b δῶσιν

καὶ προσέθετο πέμψαι τρίτον· οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματί- 12
σαντες ἐξέβαλον. εἶπε δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, Τί ποιήσω ; 13
πέμψω τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν· ἴσως τοῦτον ^c ἐντραπή-
σονται. ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ διελογίζοντο πρὸς ^d ἀλλή- 14
λους¹ λέγοντες, Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· ^e ἀποκτείνωμεν
αὐτόν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ κληρονομία. καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν 15
ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος ἀπέκτειναν. τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος
τοῦ ἀμπελῶνος ; ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τοῦ- 16
τους, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες δὲ εἶπον,
Μὴ γένοιτο. ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπε, Τί οὖν ἐστι τὸ 17

Ps. 118 (117). γεγραμμένον τοῦτο, Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες,
22. οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας ; πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκείνῳ 18
τὸν λίθον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει
αὐτόν.

Καὶ ἐζήτησαν ^f οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς¹ ἐπιβαλεῖν 19
ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ· καὶ ἐφοβήθησαν τὸν
λαόν· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην
εἶπε. καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν ἐγκαθέτους, ὑποκρι- 20
νομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λό-
γου, ^g ὥστε¹ παραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ
ἡγεμόνος. καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες, Διδάσκαλε, οἶδα- 21
μεν ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις, καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσ-
ωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ διδάσκεις.
ἔξεστιν ^h ἡμᾶς¹ Καίσαρι φόρον δοῦναι ; ἢ οὐ ; κατα- 22, 23
νοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουργίαν εἶπε πρὸς αὐτούς, ⁱ Δεί- 24
ξατέ¹ μοι δηνάριον· τίνας ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφήν ; ^k οἱ
δὲ¹ εἶπον, Καίσαρος. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, ¹ Τοῖνυν ἀπόδοτε¹ 25
τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. καὶ οὐκ 26

Matt. 22. 15,
Mark 12. 13.

^c add ἰδόντες
οἱ γραμματεῖς
^k ἀποκριθέντες δὲ

^d ἑαυτοὺς
^g εἰς τὸ
¹ Ἀπόδοτε τοῖνυν

^e add δεῦτε,
^f οἱ ἀρχιερεῖς καὶ
^h ἡμῖν
ⁱ Τί με πειράζετε ; ἐπιδείξατέ

ἴσχυσαν ἐπιλαβέσθαι ^m τοῦ ^l ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ· καὶ
θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ ἐσίγησαν.

27 Προσελθόντες δέ τινες τῶν Σαδδουκαίων, οἱ ⁿ λέγοντες^l Matt. 22. 23,
Mark 12. 18.

28 ἀνάστασιν μὴ εἶναι, ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες, Διδάσκαλε,

Μωσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ἕαν τις ἀδελφὸς ἀποθάνῃ ἔχων ^{cp.} Deut. 25.
γυναῖκα, καὶ οὗτος ἄτεκνος ^o ᾧ^l, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ⁵.

τὴν γυναῖκα, καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.

29 ἐπτά οὖν ἀδελφοὶ ᾗσαν· καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα ἀπ-
30, 31 ἔθανεν ἄτεκνος· ^p καὶ ὁ δεύτερος,^l καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν
αὐτήν· ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ^a ἐπτά^l οὐ κατέλιπον τέκνα, καὶ
32, 33 ἀπέθανον. ὕστερον ^r-^l ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή. ἐν τῇ οὖν

ἀναστάσει τίνος αὐτῶν ^s ἔσται^l γυνή; οἱ γὰρ ἐπτά ἔσχον

34 αὐτὴν γυναῖκα. καὶ ^t-^l εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οἱ υἱοὶ τοῦ

35 αἰῶνος τούτου γαμοῦσι καὶ ^u γαμίσκονται^l. οἱ δὲ καταξίω-
θέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ

36 νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε ^u γαμίζονται^l. ^x οὐδὲ^l γὰρ ἀπο-
θανεῖν ἔτι δύνανται· ἰσάγγελοι γάρ εἰσι, καὶ υἱοὶ εἰσι τοῦ

37 Θεοῦ, τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες. ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροί,
καὶ Μωσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς λέγει Κύριον τὸν Θεόν Exod. 3. 6.

38 Ἀβραὰμ καὶ ^v-^l Θεὸν Ἰσαὰκ καὶ ^v-^l Θεὸν Ἰακώβ. Θεὸς
δὲ οὐκ ἔστι νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων· πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν.

39 ἀποκριθέντες δέ τινες τῶν γραμματέων εἶπον, Διδάσκαλε,

40 καλῶς εἶπας. οὐκέτι ^z γὰρ^l ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν.

41 Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, Πῶς λέγουσι τὸν Χριστὸν υἱὸν Matt. 22. 41,
Mark 12. 35.

42 Δαβίδ εἶναι; ^a αὐτὸς γὰρ^l Δαβὶδ λέγει ἐν βίβλῳ ψαλμῶν,

43 Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ κυρίῳ μου, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν Ps. 110 (109).

44 θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. Δαβὶδ οὖν ⁱ

κύριον αὐτὸν καλεῖ, καὶ πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἔστιν;

^m αὐτοῦ ⁿ ἀντιλέγοντες ^o ἀποθάνῃ ^p καὶ ἔλαβεν ὁ δεύ-
τερος τὴν γυναῖκα, καὶ οὗτος ἀπέθανεν ἄτεκνος· ^a ἐπτά· καὶ Α. ^r add
δὲ πάντων ^s γίνεται ^t add ἀποκριθεὶς ^u ἐγαμίσκονται
^x οὔτε ^y add τὸν ^z δὲ ^a καὶ αὐτὸς

Mark 12. 38:
cp. Matt. 23.
1 sqq., Luke
11. 39 sqq.

Ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, 45
Προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων περιπατεῖν 46
ἐν στολαῖς, καὶ φιλοῦντων ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ
πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν
τοῖς δεῖπνοις· οἱ κατεσθίουσι τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προ- 47
φάσει ^h μακρὰ ^l προσεύχονται· οὗτοι λήψονται περισσότερον
κρίμα.

Mark 12. 41:
cp. Matt. Kings
12. 9.

Ἀναβλέψας δὲ εἶδε τοὺς βάλλοντας ^o εἰς τὸ γαζοφυλάκιον 21
τὰ δῶρα αὐτῶν ^l πλουσίους. εἶδε δὲ ^{d-l} ^l τινα χήραν πενιχρὰν 2
βάλλουσαν ἐκεῖ δύο λεπτά. καὶ εἶπεν, Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, 3
ὅτι ἡ χήρα ἡ πτωχὴ αὕτη πλεῖον πάντων ἔβαλεν· ^o πάντες ^l 4
γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα
^{f-l} ^l, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς ^g πάντα ^l τὸν βίον ὃν
εἶχεν ἔβαλε.

Matt. 24. 1,
Mark 13. 1.

Καὶ τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ 5
ἀναθήμασι κεκόσμηται, εἶπε, Ταῦτα ἂ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται 6
ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφελήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ ^h ὧδε ^l, ὃς οὐ
καταλυθήσεται. ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν λέγοντες, Διδάσκαλε, 7
πότε οὖν ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον, ὅταν μέλλῃ ταῦτα
γίνεσθαι; ὁ δὲ εἶπε, Βλέπετε μὴ πλανηθῇτε. πολλοὶ γὰρ 8
ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες ὅτι Ἐγὼ εἰμι· καί,
Ὁ καιρὸς ἤγγικε· μὴ ^{i-l} ^l πορευθῇτε ὀπίσω αὐτῶν. ὅταν δὲ 9
ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῇτε· δεῖ γὰρ
ταῦτα γενέσθαι πρῶτον· ἀλλ' οὐκ εὐθέως τὸ τέλος.

Τότε ἔλεγεν αὐτοῖς, Ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ 10
βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν· σεισμοὶ τε μεγάλοι ^h καὶ κατὰ 11
τόπους ^l λιμοὶ καὶ λοιμοὶ ἔσονται, φόβητρά τε καὶ σημεῖα
ἀπ' οὐρανοῦ μεγάλα ἔσται. πρὸ δὲ τούτων ^l πάντων ^l ἐπι- 12
βαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ διώξουσιν, παραδι-

^h μακρὰ S. ^h τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον ^d add καί
^o ἅπαντες ^f add τοῦ Θεοῦ ^h ἅπαντα ^h om. ὧδε ⁱ add οὖν
^k κατὰ τόπους καὶ ^l ἀπάντων

δόντες εἰς ^m τὰς¹ συναγωγὰς καὶ φυλακάς, ⁿ ἀπαγομένους¹
 13 ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας ἔνεκεν τοῦ ὀνόματός μου· ἀπο-
 14 βήσεται ^o—¹ ὑμῖν εἰς μαρτύριον. ^p θέτε¹ οὖν ^q ἐν ταῖς Cp. 12. 11.
 15 καρδίαις¹ ὑμῶν, μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι· ἐγὼ γὰρ
 δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν, ἣ οὐ δυνήσονται ^r ἀντιστῆναι
 16 ἢ ἀντειπεῖν¹ πάντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν. παραδοθήσεσθε
 δὲ καὶ ὑπὸ γονέων καὶ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων·
 17 καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν· καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ
 18 πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· καὶ θριξὶ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν
 19 οὐ μὴ ἀπόλῃται· ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν ^s κτήσεσθε¹ τὰς
 ψυχὰς ὑμῶν.
 20 Ὅταν δὲ ἴδητε κυκλομένην ὑπὸ στρατοπέδων τὴν Ἱερου- Matt. 24. 15,
 21 σαλήμ, τότε γινώτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. τότε οἱ Mark 13. 14.
 ἐν τῇ Ἱουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη· καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς
 ἐκχωρεῖτωσαν· καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς
 22 αὐτήν· ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὐταὶ εἰσι, τοῦ ^t πλησθῆναι¹
 23 πάντα τὰ γεγραμμένα. οὐαὶ ^u—¹ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις
 καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· ἔσται γὰρ
 ἀνάγκη μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὀργὴ ^x—¹ τῷ λαῷ τούτῳ·
 24 καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρας, καὶ αἰχμαλωτισθήσονται
 εἰς πάντα τὰ ἔθνη· καὶ Ἱερουσαλὴμ ἔσται πατουμένη ὑπὸ
 25 ἐθνῶν, ἄχρι πληρωθῶσι καιροὶ ἐθνῶν. καὶ ^y ἔσονται¹ σημεῖα Cp. Matt. 24.
 ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἀστροῖς, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ 29, Mark 13.
 26 ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ ^z ἥχους¹ θαλάσσης καὶ σάλου, ἀποψυχόντων
 ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῇ
 οἰκουμένῃ· αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται·
 27 καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ Cp. 9. 26,
 28 μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. ἀρχομένων δὲ τούτων 22. 69, Dan.
 7. 13.

^m om. τὰς ⁿ ἀγομένους ^o add δὲ ^p θέσθε ^q εἰς
 τὰς καρδίας ^r ἀντειπεῖν οὐδὲ ἀντιστῆναι ^s κτήσασθε ^t πληρω-
 θῆναι ^u add δὲ ^x add ἐν ^y ἔσται ^z ἡχούσης

γίνεσθαι ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν διότι ἐγγίξει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν.

Matt. 24. 32,
Mark 13. 28.

Καὶ εἶπε παραβολὴν αὐτοῖς· Ἴδετε τὴν συκὴν καὶ πάντα 29 τὰ δένδρα· ὅταν προβάλωσιν ἡδὴ, βλέποντες ἅψ' ἑαυτῶν 30 γινώσκετε ὅτι ἡδὴ ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν· οὕτω καὶ ὑμεῖς, 31 ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ 32 ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ 33 παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ ^a παρελεύσονται¹.

Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς, μήποτε ^b βαρηθῶσιν¹ ὑμῶν αἱ καρ- 34 δαίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ αἰφνίδιος ἐφ' ὑμᾶς ἐπιστῇ ἡ ἡμέρα ^c ἐκείνη ὡς παγίς· ἐπεισ- 35 ελεύσεται γὰρ¹ ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. ἀγρυπνεῖτε ^d δὲ¹ ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι 36 ἵνα ^e κατισχύσητε¹ ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Cp. John 8.
1, 2.

¹ Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων· τὰς δὲ νύκτας 37 ἐξερχόμενος ἠὺλίζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ἐλαιῶν. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ᾤρθριζε πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν 38 αὐτοῦ.

Matt. 26. 1,
Mark 14. 1.

² Ἠγγίξε δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων ἡ λεγομένη πάσχα. 22 καὶ ἐξήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλω- 2 σιν αὐτόν· ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν.

Matt. 26. 14,
Mark 14. 10:
cp. John 13. 2.

Εἰσῆλθε δὲ ὁ Σατανᾶς εἰς Ἰούδα τὸν ^f καλούμενον¹ Ἰσ- 3 συνελάλησε τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ ^g-¹ στρατηγοῖς, τὸ πῶς αὐτὸν παραδῶ αὐτοῖς. καὶ ἐχάρησαν, καὶ συνέθεντο αὐτῷ 5 ἀργύριον δοῦναι. καὶ ἐξωμολόγησε, καὶ ἐξήτει εὐκαιρίαν τοῦ 6 παραδοῦναι αὐτὸν αὐτοῖς ἄτερ ὄχλου.

Matt. 26. 17,
Mark 14. 12:
cp. Exod. 12.
6, 18.

¹ Ἦλθε δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων ἐν ᾗ ^h ἔδει θύεσθαι τὸ 7
^a παρέλθωσι ^b βαρυνθῶσιν ^c ἐκείνη¹ ὡς παγὶς γὰρ ἐπελεύ-
σεται ^d οὖν ^e καταξιώθητε ^f ἐπικαλούμενον ^g add τοῖς

8 πάσχα. καὶ ἀπέστειλε Πέτρον καὶ Ἰωάννην εἰπών, Πορευ-
 9 θέντες ἐτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα, ἵνα φάγωμεν. οἱ δὲ εἶπον
 10 αὐτῷ, Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμεν; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἰδοὺ,
 εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν, συναντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος
 κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν
 11 οἰκίαν ἢ εἰς ἥν^h εἰσπορεύεται· καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότη
 τῆς οἰκίας, Λέγει σοι ὁ διδάσκαλος, Ποῦ ἐστι τὸ κατάλυμα,
 12 ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; καὶ ἐκεῖνος
 ὑμῖν δείξει ἀνώγειον μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἐτοιμάσατε.
 13 ἀπελθόντες δὲ εὗρον καθὼςⁱ εἰρήκει^h αὐτοῖς· καὶ ἡτοίμασαν
 τὸ πάσχα.

14 Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσε, καὶ οἱ ^{k-} ἀπόστολοι Matt. 26. 20,
Mark 14. 17,
John 13. 1.
 15 σὺν αὐτῷ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἐπιθυμία ἐπεθύμησα
 16 τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν· λέγω
 γὰρ ὑμῖν, ὅτι ¹⁻ οὐ μὴ φάγω ^m αὐτό^h, ἕως ὅτου πληρωθῇ ἐν
 17 τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. καὶ δεξάμενος ποτήριον εὐχαριστή-
 18 σας εἶπε, Λάβετε τοῦτο, καὶ διαμερίσατε ⁿ εἰς ἑαυτούς^h. λέγω
 γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ πῖω ^o ἀπὸ τοῦ νῦν^h ἀπὸ τοῦ γεννήματος
 19 τῆς ἀμπέλου, ἕως ὅτου ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἔλθῃ. καὶ λα- Matt. 26. 26,
Mark 14. 22,
1 Cor. 11. 23:
cp. John 6. 51.
 βὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων,
 Τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου ^p τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο
 20 ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ^a καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως^h
 μετὰ τὸ δειπνῆσαι λέγων, Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη Cp. Exod. 24.
8, Heb. 9. 20.
 21 ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον^h. πλὴν ἰδοὺ, ἡ
 22 χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης. ^r ὅτι
 ὁ υἱὸς μὲν^h τοῦ ἀνθρώπου ^s κατὰ τὸ ὀρισμένον πορεύεται^h.
 23 πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ παραδίδοται. καὶ αὐτοὶ
 ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτούς, τὸ τίς ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ
 τοῦτο μέλλων πράσσειν.

^h οὗ ¹ εἴρηκεν ^k add δώδεκα ^l add οὐκέτι ^m ἐξ
 αὐτοῦ ⁿ ἐαυτοῖς ^o om. ἀπὸ τοῦ νῦν ^p om. τὸ ὑπὲρ ὑμῶν
 διδόμενον . . . ἐκχυνόμενον ^{M.} ^a ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον ^r καὶ
 ὁ μὲν υἱὸς ^s πορεύεται κατὰ τὸ ὀρισμένον

Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ 24
 εἶναι μείζων. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν 25
 κυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται
 καλοῦνται. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως· ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν 26
 ἔγενεσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν.
 τίς γὰρ μείζων; ὁ ἀνακείμενος; ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνα- 27
 κείμενος; ἐγὼ δὲ ἐν μέσῳ ὑμῶν εἰμι ὡς ὁ διακονῶν. ὑμεῖς 28
 δέ ἐστε οἱ διαμεμενηκότες μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς
 μου· ἀγὰρ διατίθεται ὑμῖν, καθὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ 29
 μου, βασιλεῖαν, ἵνα ἐσθίητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης 30
 μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου· καὶ καθίσεσθε ἐπὶ θρόνων κρι-
 νοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. Σίμων, Σίμων, 31
 ἰδοὺ, ὁ Σατανᾶς ἐξητήσατο ὑμᾶς, τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον·
 ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου· 32
 καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου. ὁ δὲ 33
 εἶπεν αὐτῷ, Κύριε, μετὰ σοῦ ἔτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν
 καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι. ὁ δὲ εἶπε, Λέγω σοι, Πέτρε, 34
 οὐ φωνήσῃ σήμερον ἀλέκτωρ, ὥς τρίς με ἀπαρνήσῃ
 εἰδέναι.

Cp. Matt. 26.
34, Mark 14.
30, John 13.
38.

Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλαντίου 35
 καὶ πήρας καὶ ὑποδημάτων, μή τινος ὑστερήσατε; οἱ δὲ
 εἶπον, Οὐδενός. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων 36
 βαλάντιον ἀράτω, ὁμοίως καὶ πήραν· καὶ ὁ μὴ ἔχων πωλη-
 σάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν. λέγω γὰρ 37
 ὑμῖν, ὅτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί,
 τὸ Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη· καὶ γὰρ τὸ περὶ ἐμοῦ τέλος 38
 ἔχει. οἱ δὲ εἶπον, Κύριε, ἰδοὺ, μάχαιραι ὧδε δύο. ὁ δὲ εἶπεν 39
 αὐτοῖς, Ἰκανόν ἐστι.

Matt. 26. 36,
Mark 14. 32,
John 18. 1.

Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν 39

ἔγενεσθω	εἰμι ἐν μέσῳ ὑμῶν	μου S.M.	καθίσησθε
ᾧ add εἶπε δὲ ὁ Κύριος,	ἐκλείπη	add μὴ	πρὶν ἢ τρίς
ἀπαρνήσῃ μὴ εἰδέναι με	εἶπεν οὖν	add ἔτι	τὰ

- 40 ἐλαιῶν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταί ^{f-1}. γενό-
 41 μενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου εἶπεν αὐτοῖς, Προσεύχεσθε μὴ εἰσελ-
 42 θεῖν εἰς πειρασμόν. καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῶν ὥσεί
 43 λίθου βολήν, καὶ θεὸς τὰ γόνατα προσηύχετο λέγων, Πάτερ, Cp. John 12.
 εἰ βούλει, ^gπαρένεγκε τοῦτο τὸ ποτήριον ^h ἀπ' ἐμοῦ· πλὴν 27, Heb. 5. 7.
 44 μὴ τὸ θέλημά μου ἀλλὰ τὸ σὸν ^h γινέσθω¹. ⁱ ὥφθη δὲ αὐτῷ
 45 ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν. καὶ γενόμενος ἐν
 ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσηύχετο· ἐγένετο δὲ ὁ ἰδρὼς αὐτοῦ
 46 ὥσεί θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν.^h καὶ
 ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἔλθων πρὸς τοὺς μαθητάς ^{k-1},
 47 εὗρεν αὐτοὺς κοιμωμένους ἀπὸ τῆς λύπης, καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
 Τί καθεύδετε; ἀναστάντες προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε
 εἰς πειρασμόν.
- 47 Ἔτι ¹⁻¹ αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ, ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος Matt. 26. 47,
^h Ἰούδας εἰς τῶν δώδεκα προήρχετο αὐτῶν· καὶ ἤγγισε τῷ Mark 14. 43,
John 18. 3.
 48 Ἰησοῦ φιλήσαι αὐτόν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ἰούδα,
 49 φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως; ἰδόντες δὲ οἱ
 περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμενον εἶπον ^{m-1}, Κύριε, εἰ πατάξομεν ἐν
 50 μαχαίρᾳ; καὶ ἐπάταξεν εἰς τις ἐξ αὐτῶν τὸν δοῦλον τοῦ
 51 ἀρχιερέως, καὶ ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ οὖς τὸ δεξιόν. ἀποκριθεὶς
 δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἐὰν ἐξ ἑως τούτου· καὶ ἀψάμενος τοῦ
 52 ὠτίου ⁿ⁻¹ ἰάσατο αὐτόν. εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς παρα-
 γενομένους ἐπ' αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγοὺς τοῦ ἱεροῦ καὶ
 πρεσβυτέρους, Ὡς ἐπὶ ληστὴν ^o ἐξήλθετε^h μετὰ μαχαιρῶν
 53 καὶ ξύλων; καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ οὐκ Cp. 19. 47.
 ἐξετείνετε τὰς χεῖρας ἐπ' ἐμέ· ἀλλ' αὕτη ὑμῶν ἐστὶν ἡ ὥρα,
 καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.
- 54 Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον, καὶ εἰσήγαγον ^{p-1} εἰς Matt. 26. 57,
 τὸν οἶκον τοῦ ἀρχιερέως. ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν. Mark 14. 53;
cp. John 18.
12, 24.

^f add αὐτοῦ^g παρενεγκέιν τὸ ποτήριον τοῦτο S.^h γινέσθωⁱ om. vv. 43-44 M.^k add αὐτοῦ A.^l add δὲ^m add αὐτῷⁿ add αὐτοῦ^o ἐξελήλύθατε^p add αὐτόν

Matt. 26. 69,
Mark 14. 66;
cp. John 18.
17, 25.

^a περιψάντων¹ δὲ πῦρ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς καὶ συγκαθισάν- 55
των ¹-¹ ἐκάθητο ὁ Πέτρος ἐν μέσῳ αὐτῶν. ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν 56
παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς τὸ φῶς, καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ,
εἶπε, Καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν. ὁ δὲ ἠρνήσατο ²-¹ λέγων, 57
¹ Οὐκ οἶδα αὐτόν, γύναι¹. καὶ μετὰ βραχὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν 58
ἔφη, Καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ. ὁ δὲ Πέτρος ²ἔφη¹, Ἄνθρωπε,
οὐκ εἰμί. καὶ διαστάσης ὥσει ὥρας μιᾶς ἄλλος τις διῖσχυρί- 59
ζετο λέγων, Ἐπὶ ἀληθείας καὶ οὗτος μετ' αὐτοῦ ἦν· καὶ γὰρ
Γαλιλαῖός ἐστιν. εἶπε δὲ ὁ Πέτρος, Ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ 60
λέγεις. καὶ παραχρῆμα, ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ, ἐφώνησεν ²-¹
ἀλέκτωρ. καὶ στραφεὶς ὁ Κύριος ἐνέβλεψε τῷ Πέτρῳ. καὶ 61
ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ³ρήματος¹ τοῦ Κυρίου, ὡς εἶπεν
αὐτῷ ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι ²σήμερον¹, ἀπαρνήσῃ με
τρὶς· καὶ ἐξελθὼν ἔξω ²-¹ ἔκλαυσε πικρῶς. 62

Matt. 26. 67,
Mark 14. 65;
cp. John 18.
22.

Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες ¹αὐτὸν¹ ἐνέπαιζον αὐτῷ δέ- 63
ροντες. καὶ περικαλύψαντες αὐτὸν ²-¹ ἐπηρώτων αὐτὸν λέ- 64
γοντες, Προφήτευσον· τίς ἐστιν ὁ παίσας σε; καὶ ἕτερα 65
πολλὰ βλασφημοῦντες ἔλεγον εἰς αὐτόν.

Cp. Matt. 27. 1,
Mark 15. 1.

Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ 66
λαοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς, καὶ ¹ἀπήγαγον¹ αὐτὸν εἰς
τὸ συνέδριον ²αὐτῶν¹ λέγοντες, Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὲ 67
ἡμῖν. εἶπε δὲ αὐτοῖς, Ἐὰν ὑμῖν εἴπω, οὐ μὴ πιστεύσητε· ἐὰν 68
δὲ ¹-¹ ἐρωτήσω, οὐ μὴ ἀποκριθῆτε ²-¹. ἀπὸ τοῦ νῦν ¹δὲ¹ 69
ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως
τοῦ Θεοῦ. εἶπον δὲ πάντες, Σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; ὁ δὲ 70
πρὸς αὐτοὺς ἔφη, Ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐγώ εἰμι. οἱ δὲ εἶπον, 71
Τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτυρίας; αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ
τοῦ στόματος αὐτοῦ.

Matt. 26. 64,
Mark 14. 62;
cp. Luke 9. 26,
Dan. 7. 13.

^a ἀψάντων ¹ add αὐτῶν ² add αὐτὸν ¹ γύναι, οὐκ οἶδα αὐτόν
² εἶπεν ² add ὁ ³ λόγου ² om. σήμερον ² add ὁ Πέτρος
¹ τὸν Ἰησοῦν ² add ἔτυπον αὐτοῦ τὸ πρόσωπον, καὶ ¹ ἀνήγαγον
² εἰσῶν ¹ add καὶ ¹ add μοι, ἢ ἀπολύσῃτε ¹ om. δέ

- 23** Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν ¹ ἤγαγον¹ αὐτὸν ἐπὶ ^{Matt. 27. 2,}
² τὸν Πιλάτον. ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντες, Τοῦ- ^{Mark 15. 1,}
τον εὗρομεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος ^k ἡμῶν¹, καὶ κωλύοντα
Καίσαρι φόρους διδόναι, ¹ καὶ¹ λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν
³ βασιλέα εἶναι. ὁ δὲ Πιλάτος ^m ἠρώτησεν¹ αὐτὸν λέγων, ^{Matt. 27. 11,}
Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη, ^{Mark 15. 2,}
⁴ Σὺ λέγεις. ὁ δὲ Πιλάτος εἶπε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς
⁵ ὄχλους, Οὐδὲν εὕρισκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. οἱ δὲ
ἐπίσχυον λέγοντες ὅτι Ἀνασεῖει τὸν λαόν, διδάσκων καθ'
⁶ ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ⁿ καὶ¹ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας
⁷ ἕως ὧδε. Πιλάτος δὲ ἀκούσας ^{o-1} ἠρωτήσεν εἰ ὁ ἄν-
θρωπος Γαλιλαῖός ἐστι. καὶ ἐπιγινούς, ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας
Ἡρώδου ἐστίν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρώδην, ὄντα καὶ
αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις.
⁸ Ὁ δὲ Ἡρώδης ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν· ἦν γὰρ ^p ἐξ ^{Cp. 9. 9.}
ἱκανῶν χρόνων θέλων¹ ἰδεῖν αὐτὸν διὰ τὸ ἀκούειν ^{a-1} περὶ
αὐτοῦ· καὶ ἠλπίζε τι σημεῖον ἰδεῖν ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον.
⁹ ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρί-
¹⁰ νατο αὐτῷ. εἰστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς
¹¹ εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ. ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν ὁ
Ἡρώδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμπαίξας, περι-
βαλὼν ^{r-1} ἐσθήτα λαμπράν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ.
¹² ἐγένοντο δὲ φίλοι ^s ὅ τε Ἡρώδης καὶ ὁ Πιλάτος¹ ἐν αὐτῇ τῇ
ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων· προὔπηρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς
ἑαυτούς.
- ¹³ Πιλάτος δέ, συγκαλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς
¹⁴ ἄρχοντας καὶ τὸν λαόν, εἶπε πρὸς αὐτούς, Προσηνέγκατέ μοι
τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὡς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν· καὶ ἰδοῦ,
ἐγώ, ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας, οὐδὲν εὔρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ

¹ ἤγαγεν ^k om. ἡμῶν ¹ om. καὶ ^m ἠρωτήσεν ⁿ om. καὶ
^o add Γαλιλαίαν ^p θελων ἐξ ἱκανοῦ ^a add πολλὰ ^r add
αὐτόν ^s ὅ τε Πιλάτος καὶ ὁ Ἡρώδης

τούτῳ αἴτιον, ὧν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' οὐδὲ Ἡρώδης· ¹⁵
[†] ἀνέπεμψε γὰρ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς[†]. καὶ ἰδοῦ, οὐδὲν ἄξιον
θανάτου ἐστὶ πεπραγμένον αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπο- ¹⁶
Cp. Matt. 27. ¹⁵ λύσω. ^{u-1} ἀνέκραξαν δὲ παμπληθεὶ λέγοντες, Αἶρε τούτον, ¹⁸
¹⁵, Mark ¹⁵.
6, John 18. 39. ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν Βαραββᾶν· ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ ¹⁹
γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον ^z βληθεὶς ἐν τῇ φυλακῇ[†].
^{y-1} ^z δὲ[†] ὁ Πιλάτος ^a προσεφώνησεν αὐτοῖς[†], θέλων ²⁰
ἀπολύσαι τὸν Ἰησοῦν· οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες, Σταύρωσον, ²¹
σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ τρίτον εἶπε πρὸς αὐτούς, Τί γὰρ ²²
κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὑρον ἐν αὐτῷ·
παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγά- ²³
λαις αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι. καὶ κατίσχυον αἱ φωναὶ
αὐτῶν ^{b-1}. ^c καὶ[†] Πιλάτος ἐπέκρινε γενέσθαι τὸ αἴτημα ²⁴
αὐτῶν. ἀπέλυσε δὲ ^{d-1} τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλη- ²⁵
μένον εἰς ^{e-1} φυλακὴν, ὃν ἤτοῦντο· τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκε
τῷ θελήματι αὐτῶν.

Matt. 27. 32, Καὶ ὥς ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι [†] Σίμωνά τινα ²⁶
Mark 15. 21 :
cp. John 19. Κυρηναῖον ἐρχόμενον[†] ἀπ' ἀγροῦ ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυ-
¹⁷ ρόν, φέρειν ὀπισθεν τοῦ Ἰησοῦ.

Ἡκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ, καὶ γυναί- ²⁷
κων, αἱ ^{g-1} ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν αὐτόν. στραφεὶς δὲ ²⁸
πρὸς αὐτάς ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, μὴ
κλαίετε ἐπ' ἐμέ, πλὴν ἐφ' ἑαυτάς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα
ὕμῶν. ὅτι ἰδοῦ, ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσι, Μακάριαι ²⁹
αἱ στεῖραι, καὶ ^h αἱ[†] κοιλίαι αἱ οὐκ ἐγέννησαν, καὶ μαστοὶ

Cp. Hos. 10. 8. οἱ οὐκ ⁱ ἔθρεψαν[†]. τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσι, Πέσετε ³⁰

[†] ἀνέπεμψε γὰρ ὑμᾶς πρὸς αὐτόν
ἀπολύειν αὐτοῖς κατὰ ἑορτὴν ἔνα. A.S.M.
^y add (ver. 17) ἀνάγκην δὲ . . . ἔνα. M.
^b add καὶ τῶν ἀρχιερέων ^c ὁ δὲ
^f Σίμωνός τινος Κυρηναίου τοῦ ἐρχομένου
ⁱ ἐθήλασαν

^u add ver. 17 ἀνάγκην δὲ εἶχεν
^z βεβλημένος εἰς φυλακὴν
^z οὖν ^a προσεφώνησε
^d add αὐτοῖς ^e add τὴν
^g add καὶ ^h om. αἱ

- 31 ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς, Καλύψατε ἡμᾶς. ὅτι εἰ ἐν τῷ
 ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται;
- 32 Ἦγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο, κακοῦργοι, σὺν αὐτῷ ἀναιρε- Cr. Is. 53. 12.
 θῆναι.
- 33 Καὶ ὅτε ^k ἦλθον^l ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Κρανίον, ^{Matt. 27. 33.}
^{Mark 15. 22,}
^{John 19. 17.}
 ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτόν, καὶ τοὺς κακοῦργους, ὃν μὲν ἐκ
- 34 δεξιῶν, ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν. ^l ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγε, Πάτερ,
 ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιοῦσι.^l διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ^{Cr. Ps. 22 (21).}
^{18.}
- 35 ἱμάτια αὐτοῦ ἔβαλον κλῆρον. καὶ εἰστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν.
 ἐξεμυκτήριζον δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες ^{m-l} λέγοντες, Ἄλλους
 ἔσωσε· σωσάτω ἑαυτόν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς ⁿ τοῦ Θεοῦ,
 36 ὁ ἐκλεκτός.^l ἐνέπαιζον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσερ- ^{Cr. Ps. 69 (68).}
^{21, Matt. 27.}
 37 χόμενοι, ^{o-l} ὃςτος προσφέροντες αὐτῷ, καὶ λέγοντες, Εἰ σὺ ^{48, Mark 15.}
^{36, John 19. 29.}
 38 εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτόν. ἦν δὲ καὶ
 ἐπιγραφὴ ^{p-l} ἐπ' αὐτῷ ^{a-l}, ^r Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων
 οὗτός ^l.
- 39 Εἰς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακοῦργων ἐβλασφήμει αὐτὸν ^{Cr. Matt. 27.}
^{44, Mark 15.}
 λέγων, ^s Οὐχὶ σὺ εἶ ὁ Χριστός; ^l σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς. ^{32.}
- 40 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ^t ἐπιτιμῶν αὐτῷ ἔφη^l, Οὐδὲ φοβῆ
 41 σὺ τὸν Θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ; καὶ ἡμεῖς μὲν
 δικαίως· ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ
 42 οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξε. καὶ ^u ἔλεγεν,^l Ἰησοῦ, μνήσθητί μου,
 43 ^{x-l} ὅταν ἔλθῃς ^v ἐν τῇ βασιλείᾳ σου^l. καὶ εἶπεν αὐτῷ
^{z-l}, Ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παρα-
 δείσῳ.
- 44 ^a Καὶ ἦν ἡδὴ^l ὥσει ὥρα ἕκτη, καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ' ^{Matt. 27. 45,}
^{Mark 15. 33.}

^k ἀπῆλθον ^l om. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγε, Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιοῦσι. M. ^m add σὺν αὐτοῖς ⁿ ὁ τοῦ Θεοῦ ἐκλεκτός.
^o add καὶ ^p add γεγραμμένη ^q add γράμμασιν Ἑλληνικοῖς καὶ Ῥωμαϊκοῖς καὶ Ἑβραϊκοῖς ^r Οὗτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων
^s Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, ^t ἐπέτιμα αὐτῷ λέγων ^u ἔλεγε τῷ ^x add Κύριε, ^v εἰς τὴν βασιλείαν σου M. ^z add ὁ Ἰησοῦς ^a Ἦν δὲ

ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐννάτης, ^b τοῦ ἡλίου ἐκλείποντος· ⁴⁵
^ο ἐσχίσθη δὲ ¹ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον. καὶ φω- ⁴⁶

Cp. Ps. 31 (30). νήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Πάτερ, εἰς χεῖράς σου

5.

^a παρατίθεται ¹ τὸ πνεῦμά μου. ^ο τοῦτο δὲ ¹ εἰπὼν ἐξέπνευσεν.

ιδὼν δὲ ὁ ἐκατόνταρχος τὸ γενόμενον ¹ ἐδόξαζε ¹ τὸν Θεὸν ⁴⁷

λέγων, Ὁντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν. καὶ πάντες ⁴⁸

οἱ συμπαραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην, ⁸ θεω-
 ρήσαντες ¹ τὰ γενόμενα, τύπτοντες ^{h-1} τὰ στήθη ὑπέστρεφον.

εἰστήκεισαν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ ¹ αὐτῷ ¹ ἀπὸ μακρόθεν ¹, ⁴⁹

Cp. 8. 2.

καὶ γυναῖκες αἱ ¹ συνακολουθοῦσαι ¹ αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλι-
 λαίας, ὀρώσαι ταῦτα.

Matt. 27. 57,
 Mark 15. 42,
 John 19. 38.

Καὶ ἰδού, ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσήφ, βουλευτῆς ὑπάρχων, ⁵⁰
 ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, (οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθειμένος ⁵¹

τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν,) ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως

τῶν Ἰουδαίων, ὃς ^{m-1} προσεδέχετο ⁿ⁻¹ τὴν βασιλείαν τοῦ

Θεοῦ, οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾗτήσατο τὸ σῶμα τοῦ ⁵²

Ἰησοῦ. καὶ καθελὼν ^{ο-1} ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν ⁵³

^p αὐτὸν ¹ ἐν μνήματι λαξευτῷ, οὗ οὐκ ἦν ¹ οὐδεὶς οὕπω ¹ κεί-

μενος. καὶ ἡμέρα ἦν ¹ παρασκευῆς ¹, καὶ σάββατον ἐπέ- ⁵⁴

φωσκε. κατακολουθήσασαι δὲ ⁸ αἱ ¹ γυναῖκες, αἵτινες ᾗσαν ⁵⁵

συνεληλυθυῖαι ¹ ἐκ τῆς Γαλιλαίας αὐτῷ ¹, ἐθεάσαντο τὸ μνη-

μεῖον, καὶ ὥς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ. ὑποστρέψασαι δὲ ἡτοί- ⁵⁶

μασαν ἀρώματα καὶ μύρα.

Matt. 28. 1,
 Mark 16. 1:
 cp. John 20. 1.

Καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν. τῇ ²⁴

δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων, ὄρθρου βαθέος, ἦλθον ἐπὶ τὸ μνήμα

φέρειν αἱ ἡτοίμασαν ἀρώματα ^{u-1}. εὑρον δὲ τὸν λίθον ²

ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου. ^v εἰσελθοῦσαι δὲ ¹ οὐχ ³

^b καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος, ^ο καὶ ἐσχίσθη ^a παραθήσομαι
^e καὶ ταῦτα ^f ἐδόξαζε ⁸ θεωροῦντες ^h add ἐαυτῶν ⁱ αὐτοῦ
^k μακρόθεν ^l συνακολουθήσασαι ^m add καὶ ⁿ add καὶ αὐτὸς
^ο add αὐτὸ ^p αὐτὸ ^q οὐδέπω οὐδεὶς ^r παρασκευή [■] καὶ
^t αὐτῷ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ^u add καὶ τινες σὺν αὐταῖς ^v καὶ εἰσελ-
 θοῦσαι

4 εὗρον τὸ σῶμα ^ω τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ¹. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
^κ ἀπορεῖσθαι² αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ ἰδοὺ, δύο ἄνδρες ἐπέ-
5 στησαν αὐταῖς ἐν ^γ ἐσθῇτι ἀστραπτουσίῃ³. ἐμφόβων δὲ γε-
νομένων αὐτῶν, καὶ κλινουσῶν ^α τὰ πρόσωπα⁴ εἰς τὴν γῆν,
εἶπον πρὸς αὐτάς, Τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν ;
6 ^α οὐκ ἔστιν ᾧδε, ἀλλ' ἡγέρθη⁵. μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν,
7 ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, λέγων ^β τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ὅτι
δεῖ⁶ παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν, καὶ
8 σταυρωθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. καὶ ἐμνή-
9 σθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ, καὶ ὑποστρέψασαι ^ο ἀπὸ τοῦ
μνημείου⁷ ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἔνδεκα καὶ πᾶσι
10 τοῖς λοιποῖς. ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ
Μαρία ^δ ἡ⁸ Ἰακώβου καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς ^{ε-1} ἔλεγον
11 πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν
12 ὥσει λῆρος τὰ ῥήματα ^ε ταῦτα⁹, καὶ ἠπίστουν αὐταῖς. ^ς ὁ δὲ ^ο Cp. John 20. 3.
Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας
βλέπει τὰ ὀθόνια ^{h-1} μόνα¹⁰ καὶ ἀπῆλθε πρὸς ἑαυτὸν θαν-
μάζων τὸ γεγονός.¹¹
13 Καὶ ἰδοὺ, δύο ἐξ αὐτῶν ^ι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἦσαν πορευό- Cp. Mark 16.
μενοι¹² εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἐξήκοντα ἀπὸ Ἱερου-
14 σαλήμ, ᾗ ὄνομα Ἑμμαούς. καὶ αὐτοὶ ὠμίλουν πρὸς ἀλλήλους
15 περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἐγγίσας
16 συνεπορεύετο αὐτοῖς. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο
17 τοῦ μὴ ἐπιγινῶναι αὐτόν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, Τίνες οἱ λό-
γοι οὗτοι, οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους ^κ περιπατοῦντες ;
18 καὶ ἐστάθησαν σκυθρωποί.¹³ ἀποκριθεὶς δὲ ¹⁻¹ εἰς, ^μ ὀνό-

^ω om. τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ M. ^κ διαπορεῖσθαι ^γ ἐσθήσεσιν
ἀστραπτούσαις ^α τὸ πρόσωπον ^α om. οὐκ ἔστιν ᾧδε, ἀλλ' ἡγέρθη M.
^β ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ^ο om. ἀπὸ τοῦ μνημείου M.
^δ om. ἡ ^ε add αἱ ^ε αὐτῶν ^ς om. ver. 12 M. ^h add
κείμενα ^ι ἦσαν πορευόμενοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ^κ περιπατοῦντες,
καὶ ἔστε σκυθρωποί ; ¹ add ὁ ^μ ᾧ ὄνομα

ματι¹ Κλεόπας, εἶπε πρὸς αὐτόν, Σὺ μόνος παροικεῖς ^η-¹
 Ἱερουσαλὴμ καὶ οὐκ ἔγνωσ τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς
 ἡμέραις ταύταις; καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ποῖα; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, 19
 Τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ ὁ Ναζαρηνοῦ¹, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης
 δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ παντὸς
 τοῦ λαοῦ. ὅπως τε παρέδωκαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ 20
 ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρῖμα θανάτου, καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν.
 ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν 21
 Ἰσραήλ. ἀλλὰ γε ^ρ καὶ¹ σὺν πᾶσι τούτοις τρίτην ταύτην
 ἡμέραν ἄγει ^α-¹ ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο. ἀλλὰ καὶ γυναῖκες 22
 τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς, γενόμεναι ^ρ ὀρθριναὶ¹ ἐπὶ τὸ
 μνημεῖον· καὶ μὴ εὐροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἦλθον λέγουσαι 23
 καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακέναι, οἳ λέγουσιν αὐτὸν ζῆν.
 καὶ ἀπηλθόν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον 24
 οὕτω καθὼς ^β-¹ αἱ γυναῖκες εἶπον· αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον. καὶ 25
 αὐτὸς εἶπε πρὸς αὐτούς, ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ
 τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται· οὐχὶ 26
 ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστόν, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν
 αὐτοῦ; καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν 27
 προφητῶν διερμήνευσεν¹ αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς
 τὰ περὶ ἑαυτοῦ. καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο· 28
 καὶ αὐτὸς προσεποιεῖτο πορρωτέρω πορεύεσθαι. καὶ παρε- 29
 βιάσαντο αὐτὸν λέγοντες, Μεῖνον μεθ' ἡμῶν· ὅτι πρὸς ἐσ-
 πέραν ἐστί, καὶ κέκλικεν ^η ἡδὴ¹ ἡ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθε τοῦ
 μεῖναι σὺν αὐτοῖς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν 30
 μετ' αὐτῶν, λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἐπέδιδου
 αὐτοῖς. αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἐπέγνωσαν 31
 αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. καὶ εἶπον 32
 πρὸς ἀλλήλους, Οὐχὶ ἡ καρδιά ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν,
 ὥς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, ^κ-¹ ὥς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γρα-

Cp. 1. 68, 2.
 38, 21. 28,
 Acts 7. 35;
 also Matt. 20.
 28, Mark 10.
 45.

^η add ἐν ^ο Ναζωραίου ^ρ om. καὶ ^α add σήμερον ^ρ ὀρθρια
^β add καὶ ^τ διερμήνευσεν ^η om. ἡδὴ ^κ add καὶ

33 φάς; καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερου-
σαλήμ, καὶ εὖρον ^γ ἡθροισμένους¹ τοὺς ἑνδεκα, καὶ τοὺς σὺν
34 αὐτοῖς, λέγοντας ὅτι ^z Ὀντως ἡγέρθη ὁ Κύριος¹, καὶ ὤφθη ^{CP. I Cor. 15.}
35 Σίμωνι. καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς ἐγνώσθη⁵
αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου.

36 Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων αὐτοὺς ^{a-1} ἔστη ἐν μέσῳ αὐ- ^{CP. Mark 16.}
37 τῶν, ^b καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἰρήνῃ ὑμῖν.¹ πτοηθέντες δὲ καὶ ^{14, John 20.} 19.

38 ἔμβοβοι γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς,

Τί τεταραγμένοι ἐστέ; καὶ διατί διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν

39 ἐν ^ο τῇ καρδίᾳ¹ ὑμῶν; ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας
μου, ὅτι ^a ἐγὼ εἰμι αὐτός¹. ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε· ὅτι

πνεῦμα σάρκα καὶ ὁστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε

40 ἔχοντα. ^ο καὶ τοῦτο εἰπὼν ^f ἔδειξεν¹ αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ

41 τοὺς πόδας.¹ ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ ^{CP. John 21.}

42 θαυμαζόντων εἶπεν αὐτοῖς, Ἐχετέ τι βρώσιμον ἐνθάδε; οἱ ^{10.}

43 δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος ^{g-1}. καὶ λαβὼν ἐνώ-
πιον αὐτῶν ἔφαγεν.

44 Εἶπε δὲ ^h πρὸς αὐτούς¹, Οὗτοι οἱ λόγοι ⁱ μου¹ οὓς ἐλά-
λησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὦν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα ^{CP. 18. 31.}

τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως καὶ προφήταις καὶ

45 ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ. τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν, τοῦ

46 συνιέναι τὰς γραφάς· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι Οὕτω γέγραπται,

^{k-1} παθεῖν τὸν Χριστόν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ

47 ἡμέρᾳ· καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν

¹ καὶ¹ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ^m ἔθνη, ⁿ ἀρξάμενοι¹

48, 49 ἀπὸ Ἱερουσαλήμ. ὑμεῖς ^{ο-1} ἐστε¹ μάρτυρες τούτων. καὶ

ἰδοῦ, ἐγὼ ^p ἐξαποστέλλω¹ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρός μου ^{CP. Acts 1. 4,}
^{John 14. 16.}

^γ συνηθροισμένους ^z Ἠγέρθη ὁ Κύριος ὄντως ^a add ὁ Ἰησοῦς
^b om. καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἰρήνῃ ὑμῖν. M. ^c ταῖς καρδίαις ^d αὐτοὺς
ἐγὼ εἰμι ^e om. ver. 40 M. ^f ἐπέδειξεν [■] add καὶ ἀπὸ
μελισσίου κηρίου A.S.M. ^h αὐτοῖς ⁱ om. μου ^k add καὶ
οὕτως ἔδει ^l εἰς M. ^m ἔθνη. ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἱερουσαλήμ ὑμεῖς
ἐστε M. ⁿ ἀρξάμενον ^ο add δὲ ^p ἀποστέλλω

ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει ^{α-}ᾧ, ἕως οὗ ἐνδύ-
σησθε ^εἐξ ὑψους δύναμιν¹.

Cp. Acts 1. 12. Ἐξήγαγε δὲ αὐτοὺς ^{β-}ᾧ ἕως ^γπρὸς¹ Βηθανίαν· καὶ ἐπάρας ⁵⁰
τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ⁵¹
εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτούς, διέστη ἀπ' αὐτῶν, ^ακαὶ ἀνεφέρετο
εἰς τὸν οὐρανόν.¹ καὶ αὐτοὶ ^κπροσκυνήσαντες αὐτὸν¹ ὑπέ- ⁵²
στρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης· καὶ ἦσαν ⁵³
διαπαντὸς ἐν τῷ ἱερῷ ^{γ-}ᾧ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν. ^{α-}ᾧ

ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ

ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

Cp. Rev. 19. 13; Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ¹
also Luke 1. 2, Ἐὐὸς ἦν ὁ λόγος. οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν. πάντα ^{2, 3}
1 John 1. 1. δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ^αἐν ὃ γέγονεν.
ἐν¹ αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. ⁴
καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέ- ⁵
λαβεν. ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ, ὄνομα ⁶
αὐτῷ Ἰωάννης. οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ ⁷
περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ. οὐκ ἦν ⁸
ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. ἦν ⁹
τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ^βἄνθρωπον, ἐρχόμενον¹
εἰς τὸν κόσμον. ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ¹⁰
ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, ¹¹
καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ¹²
ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύ-

^α add Ἱερουσαλὴμ

^ε δύναμιν ἐξ ὑψους

^β add ἕξω

^γ εἰς

^α om. καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν. M.

^κ om. προσκυνήσαντες

αὐτόν M. ^γ add αἰνοῦντες καὶ ^α add ἀμήν.

^α ἐν. ὃ γέγονεν ἐν M.

^β ἄνθρωπον ἐρχόμενον M.

13 ουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ· οὐδὲ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελή-
 14 ματος σαρκός, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεν-
 (καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ
 15 πατρός), πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. Ἰωάννης μαρτυρεῖ
 περὶ αὐτοῦ, καὶ κέκραγε λέγων, ὁ Οὖτος ἦν ὃν εἶπον,¹ Ὁ
 ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν· ὅτι πρῶτός
 16 μου ἦν. ^a ὅτι¹ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλά-
 17 βομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος· ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωσέως
 ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο.
 18 Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε· ὁ μονογενὴς υἱός¹, ὁ ὢν εἰς
 τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

19 Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν ^{Matt. 3. 11,}
^{Mark 1. 7,}
^{Luke 3. 15.}
² πρὸς αὐτὸν¹ οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ Λευῖται,
 20 ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν, Σὺ τίς εἶ; καὶ ὡμολόγησε, καὶ οὐκ
 ἠρνήσατο, καὶ ὡμολόγησεν ὅτι Οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός. ^{Cp. Dan. 9. 25.}
 21 καὶ ἠρώτησαν αὐτόν, Τί οὖν; Ἠλίας εἶ σύ; καὶ λέγει, Οὐκ ^{Cp. Mal. 4. 5.}
 22 εἰμί. Ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη, Οὐ. εἶπον οὖν ^{Cp. Deut. 18.}
 αὐτῷ, Τίς εἶ; ἵνα ἀποκρισιν δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς. ^{15.}
 23 τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; ἔφη, Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ
 ἐρήμῳ, Εὐθύνατε τὴν ὁδὸν Κυρίου· καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ ^{Is. 40. 3.}
 24 προφήτης. καὶ ⁸⁻ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων.
 25 καὶ ἠρώτησαν αὐτόν, καὶ εἶπον αὐτῷ, Τί οὖν βαπτίζεις, εἰ
 σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστός, ^h οὐδὲ¹ Ἠλίας, ^h οὐδὲ¹ ὁ προφήτης;
 26 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων, Ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι·
 27 μέσος ¹⁻ ὑμῶν ἵστηκει¹ ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, ^{k-} ὁ ὀπίσω
 μου ἐρχόμενος, ¹⁻ οὗ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ
 28 τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. ταῦτα ἐν ^m Βηθανίᾳ¹ ἐγένετο
 πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν Ἰωάννης βαπτίζων.

^c (οὗτος ἦν ὁ εἰπών) M. ^d καὶ ^e μονογενὴς Θεός M. ^f om.
 πρὸς αὐτόν ^g add οἱ ^h οὕτε ⁱ add δὲ ^j ἔστηκεν
^k add αὐτός ἐστιν ^l add ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ^m Βηθα-
 βαρᾶ A.S.M.: Βηθαβαβᾶ M.

Τῇ ἐπαύριον βλέπει ⁿ⁻ τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐ- 29
 τόν, καὶ λέγει, Ἴδε, ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρ-
 τίαν τοῦ κόσμου. οὗτός ^o ἐστιν ὑπὲρ^l οὗ ἐγὼ εἶπον, Ὅπισω 30
 μου ἔρχεται ἀνὴρ, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός
 μου ἦν. καὶ γὰρ οὐκ ᾔδειν αὐτόν· ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ 31
 Ἰσραήλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν ^{p-} ὕδατι βαπτίζων. καὶ 32
 ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης λέγων ὅτι Τεθέαμαι τὸ Πνεῦμα κατα-
 βαῖνον ^a ὡς^l περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν.
 καὶ γὰρ οὐκ ᾔδειν αὐτόν· ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, 33
 ἐκεῖνός μοι εἶπεν, Ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον
 καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι
 Ἀγίῳ. καὶ γὰρ ἑώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ 34
 υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἰστήκει ὁ Ἰωάννης, καὶ ἐκ τῶν μα- 35
 θητῶν αὐτοῦ δύο· καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι 36
 λέγει, Ἴδε, ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ ἤκουσαν ^r οἱ δύο μαθηταὶ 37
 αὐτοῦ^l λαλοῦντος, καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. στραφεῖς 38
 δὲ ὁ Ἰησοῦς, καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας, λέγει
 αὐτοῖς, Τί ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Ῥαββί, ὃ λέγεται
^b μεθερμηνεούμενον^l Διδάσκαλε, ποῦ μένεις; λέγει αὐτοῖς, 39
 Ἔρχεσθε καὶ ^t ὄψεσθε^l. ἦλθον ^u οὖν^l καὶ εἶδον ποῦ μένει,
 καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὥρα ^{v-} ἦν ὡς
 δεκάτη. ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου εἰς ἐκ τῶν 40
 δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου καὶ ἀκολουθησάντων
 αὐτῷ. εὗρίσκει οὗτος ^w πρῶτον^l τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σί- 41
 μωνα, καὶ λέγει αὐτῷ, Εὐρήκαμεν τὸν Μεσσίαν· ὃ ἐστι
 μεθερμηνεούμενον ^{x-} Χριστός. ^{y-} ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς 42
 τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας ^{z-} αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Σὺ εἰ

ⁿ add ὁ Ἰωάννης ^o ἐστι περὶ ^p add τῷ ^a ὡσεὶ ^r αὐτοῦ
 οἱ δύο μαθηταὶ ^b ἐρμηνεούμενον ^t ἴδετε ^u om. οὖν ^v add δὲ
^w πρῶτος ^x add ὁ ^y add καὶ ^z add δὲ

Σίμων ὁ υἱὸς ^aἸωάννου· σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς· ὃ ἐρμηνεύε- Cp. Matt. 10. 2,
Mark 3. 16,
Luke 6. 14.
ται Πέτρος.

43 Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ^b ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν,
44 καὶ εὐρίσκει Φίλιππον· καὶ λέγει αὐτῷ ^c ὁ Ἰησοῦς^d, Ἀκο-
λούθει μοι. ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαιᾶ, ἐκ τῆς πόλεως
45 Ἀνδρέου καὶ Πέτρου. εὐρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναήλ, καὶ Cp. 21. 2.

λέγει αὐτῷ, ^eὉν ἔγραψε Μωσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφηταὶ
εὐρήκαμεν, Ἰησοῦν ^d υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ Ναζα-
46 ρέτ. καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναήλ, Ἐκ Ναζαρέτ δύναται τι
47 ἀγαθὸν εἶναι; λέγει αὐτῷ Φίλιππος, Ἔρχου καὶ ἵδε. εἶδεν

ὁ Ἰησοῦς τὸν Ναθαναήλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει
περὶ αὐτοῦ, Ἴδε, ἀληθῶς Ἰσραηλῆτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι.

48 λέγει αὐτῷ Ναθαναήλ, Πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη ὁ

Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι,

49 ὄντα ὑπὸ τὴν συκὴν εἰδόν σε. ἀπεκρίθη ^eαὐτῷ Ναθαναήλ,^f

Ῥαββί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ ^g βασιλεὺς εἶ^h τοῦ Ἰσραήλ.

50 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ὅτι εἰπὸν σοι ^g ὅτιⁱ Εἰδόν

51 σε ὑποκάτω τῆς συκῆς, πιστεύεις; μείζω τούτων ὅψει. καὶ

λέγει αὐτῷ, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ^h ὅψεσθε τὸν οὐρανὸν Cp. Gen. 28.
12.

ἀνεφύγοντα, καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ
καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

2 Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾷ τῆς Γαλι-

2 λαίας. καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ· ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ

3 Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. καὶ ὑστερή-

σαντὸς οἴνου λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν, Οἶνον

4 οὐκ ἔχουσι. ⁱ καὶ^j λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Τί ἐμοὶ καὶ σοί,

5 γύναι; οὐπω ἤκει ἡ ὥρα μου. λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς

6 διακόνοις, Ὅτι ἂν λέγῃ ὑμῖν, ποιήσατε. ἦσαν δὲ ἐκεῖ ^k λί-

^a Ἰωνᾶ ^b add ὁ Ἰησοῦς ^c om. ὁ Ἰησοῦς ^d add τὸν

^e Ναθαναήλ καὶ λέγει αὐτῷ, ^f εἶ ὁ βασιλεὺς ^g om. ὅτι ^h add

ἀπ' ἄρτι ⁱ om. καὶ ^k ὑδρίαὶ λίθιναι ἐξ κείμεναι κατὰ τὸν καθα-

ρισμὸν τῶν Ἰουδαίων

Cp. Mark 7. 3. θιναι ὑδρίαι ἐξ κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων κείμε-
 ναι^l, χωροῦσαι ἀνὰ μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς. λέγει αὐτοῖς ὁ 7
 Ἰησοῦς, Γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος. καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς
 ἕως ἄνω. καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἀντλήσατε νῦν, καὶ φέρετε τῷ 8
 ἀρχιτρικλίνῳ. ¹οἱ δὲ^l ἤνεγκαν. ὥς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχι- 9
 τρίκλινος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγεννημένον, καὶ οὐκ ᾔδει πόθεν
 ἐστίν (οἱ δὲ διάκονοι ᾔδεισαν οἱ ἠντληκότες τὸ ὕδωρ), φωνεῖ
 τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρίκλινος, καὶ λέγει αὐτῷ, Πᾶς ἄνθρωπος 10
 πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησι, καὶ ὅταν μεθυσθῶσι ^{m-l} τὸν
 ἐλάσσων· σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι. ταύτην 11
 ἐποίησεν ^{n-l} ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾷ τῆς
 Γαλιλαίας, καὶ ἐφάνέρωσε τὴν δόξαν αὐτοῦ· καὶ ἐπίστευσαν
 εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καπερναοὺμ, αὐτός, καὶ ἡ μήτηρ 12
 αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀδελφοί ^{o-l}, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ἐκεῖ
 ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας.

Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς 13
 Cp. Matt. 21. Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς. καὶ εὑρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦν- 14
 12, Mark 11.
 15, Luke 19.
 45. τας βόας καὶ πρόβατα καὶ περιστεράς, καὶ τοὺς κερματιστὰς
 καθημένους· καὶ ποιήσας φραγέλλιον ἐκ σχοινίων πάντας 15
 ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τά τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας· καὶ
 τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεε ^pτὰ κέρματα^l καὶ τὰς τραπέζας
 ἀνέστρεψε· καὶ τοῖς τὰς περιστερὰς πωλοῦσιν εἶπεν, Ἄρατε 16
 ταῦτα ἐντεῦθεν, μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον
 ἐμπορίου. ἐμνήσθησαν ^{a-l} οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ὅτι γεγραμ- 17
 Ps. 69 (68). 9. μένον ἐστίν, Ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου ^rκαταφάγεται^l με.
 ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπον αὐτῷ, Τί σημεῖον 18
 δεικνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ 19
 Cp. Matt. 26.
 61, Mark 14.
 58. εἶπεν αὐτοῖς, Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις
 ἐγερῶ αὐτόν. εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, Τεσσαράκοντα καὶ ἐξ 20

¹ καὶ ^m add τότε ⁿ add τὴν ^o add αὐτοῦ ^p τὸ κέρμα
^a add δὲ ^r κατέφαγέ

ἔτεσιν ῥκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις
21 ἐγερεῖς αὐτόν; ἐκεῖνος δὲ ἔλεγε περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος
22 αὐτοῦ. ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ ὅτι τοῦτο ἔλεγε ⁸⁻¹, καὶ ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ, καὶ
τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.

23 Ὡς δὲ ἦν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχα, ἐν τῇ ἑορτῇ,
πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ
24 σημεῖα ἃ ἐποίει. αὐτὸς δὲ ὁ Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν ¹ αὐτὸν
25 αὐτοῖς διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν πάντας· καὶ ὅτι οὐ χρεῖαν
εἶχεν ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου· αὐτὸς γὰρ ἐγί-
νωσκε τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

8 Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικόδημος ὄνομα ^{Cp. 7. 50, 19.}

2 αὐτῷ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων· οὗτος ἦλθε πρὸς ¹ αὐτὸν ^{39.} νυκ-
τός, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ῥαββί, οἶδαμεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐλήλυθας
διδάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ ταῦτα τὰ σημεῖα δύναται ποιεῖν ἢ σὺ
3 ποιεῖς, ἐὰν μὴ ἦ ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ. ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ
εἶπεν αὐτῷ, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῇ ἄνωθεν,
4 οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. λέγει πρὸς αὐτὸν
ὁ Νικόδημος, Πῶς δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέρων ὢν;
μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον εἰσελ-
5 θεῖν καὶ γεννηθῆναι; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ^{Cp. Matt. 28.}
σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται ^{19, Mark 16.}
6 εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. τὸ γεγεννημένον ἐκ ^{16, Tit. 3. 5,}
τῆς σαρκὸς σὰρξ ἐστὶ, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος ^{1 Pet. 3. 21.}

7 πνευμά ἐστι. μὴ θαυμάσῃς ὅτι εἶπόν σοι, Δεῖ ὑμᾶς γεννη-
8 θῆναι ἄνωθεν. τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν ^{Cp. Eccl. 11. 5.}
αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει·
9 οὕτως ἐστὶ πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Πνεύματος. ἀπεκρίθη
Νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ, Πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι;
10 ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος τοῦ
11 Ἰσραὴλ, καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι

⁸ add αὐτοῖς¹ ἐαυτὸν¹ τὸν Ἰησοῦν

ὃ οἶδαμεν λαλοῦμεν, καὶ ὃ ἐωράκαμεν μαρτυροῦμεν· καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε. εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν, ¹² καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς, ἂν εἶπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια, πιστεύετε ; καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ ¹³ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ^x ὃς ὦν ἐν τῷ οὐρανῷ¹.

Cp. Num. 21. 9. καὶ καθὼς Μωσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὕψω- ¹⁴ θῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου· ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων ¹⁵ ἐν αὐτῷ¹ ^{z-1} ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.

Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν ¹⁶ αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ ¹⁷ Θεὸς τὸν υἱὸν ^{a-1} εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν οὐ κρί- ¹⁸ νεται· ὁ ^{b-1} μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. αὕτη δέ ἐστιν ἡ ¹⁹ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα. πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσπων μισεῖ τὸ φῶς, ²⁰ καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα ²¹ φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα, ὅτι ἐν Θεῷ ἐστιν εἰργασμένα.

Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ²² Ἰουδαίαν γῆν· καὶ ἐκεῖ διέτριβε μετ' αὐτῶν, καὶ ἐβάπτισεν. ἦν δὲ καὶ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνῶν ἐγγὺς τοῦ Σαλείμ, ²³ ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ· καὶ παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο.

Cp. Matt. 14. 3, οὕτω γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν ὁ Ἰωάννης. ἐγέ- ^{24, 25} νετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου μετὰ ὁ Ἰουδαίου¹ περὶ καθαρισμοῦ. καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ εἶπον ²⁶ αὐτῷ, Ῥαββί, ὃς ἦν μετὰ σοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ᾧ σὺ μεμαρτύρηκας, ἵδε, οὗτος βαπτίζει, καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς

^x om. ὃς ὦν ἐν τῷ οὐρανῷ M. ^y εἰς αὐτὸν ^z add μὴ ἀπόληται, ἀλλ'
^a add αὐτοῦ ^b add δὲ [■] Ἰουδαίου

- 27 αὐτόν. ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ εἶπεν, Οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδέν, ἐὰν μὴ ᾗ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.
- 28 αὐτοὶ ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον, Οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός, Cp. 1. 19 sqq.
- 29 ἀλλ' ὅτι Ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκείνου. ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ ἐστηκὼς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρᾷ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου·
- 30 αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. ἐκείνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι.
- 31 Ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν· ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς γῆς ἐστι, καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ· ^d ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν. ^{e-1} ὁ ἑώρακε καὶ ἤκουσε, τοῦτο μαρτυρεῖ·¹ καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς
- 33 λαμβάνει. ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ
- 34 Θεὸς ἀληθὴς ἐστίν. ὃν γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεός, τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ λαλεῖ· οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσι ^{f-1} τὸ Πνεῦμα.
- 35 ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ
- 36 αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωὴν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ μένει ἐπ' αὐτόν.
- 4 Ὡς οὖν ἔγνω ὁ Κύριος, ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι Ἰη-
 2 σοὺς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης (καί-
 τοιγε Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτισεν, ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ),
 3 ἀφῆκε τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ἀπῆλθε πάλιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.
 4, 5 ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σαμαρείας. ἔρχεται οὖν
 εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας, λεγομένην Συχάρ, πλησίον τοῦ χω- Cp. Gen. 48.
 6 ρίου ὃ ἔδωκεν Ἰακώβ Ἰωσήφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ· ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ ²²; also Gen.
 τοῦ Ἰακώβ. ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακῶς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ^{33. 19, Josh.}
 7 ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ. ὥρα ἦν ^{24. 32} ὥς¹ ἔκτῃ. ἔρχεται
 γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλήσαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς,
 8 Δὸς μοι πιεῖν. οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν

^d ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος ὁ ἑώρακε καὶ ἤκουσε μαρτυρεῖ· M. ■ add
 καὶ ^f add ὁ Θεός ■ ὥσει

πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσι. λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ 9
Σαμαρεῖτις, Πῶς σὺ Ἰουδαῖος ὢν παρ' ἐμοῦ πιεῖν αἰτεῖς,

Cp. Matt. 10. 5, οὔσης γυναικὸς Σαμαρεΐτιδος; ^h οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι
Luke 9. 53, 17. Σαμαρεΐταις.^l ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ, Εἰ ἤδεις 10
18; also
2 Kings 17. 24. τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι, Δός μοι

Cp. Jer. 2. 13. πιεῖν, σὺ ἂν ᾔτησας αὐτόν, καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν.
λέγει αὐτῷ ἡ γυνή, Κύριε, οὔτε ἀντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ 11
ἐστὶ βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; μὴ σὺ μείζων 12
εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ
αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπινε, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ τὰ θρέμματα
αὐτοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ, Πᾶς ὁ πίνων ἐκ 13
τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· ὃς δ' ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος 14
οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ ⁱ διψήσει^l εἰς τὸν αἰῶνα· ἀλλὰ τὸ
ὕδωρ, ὃ ^k ἐγὼ^l δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος
ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. λέγει πρὸς αὐτόν ἡ γυνή, 15
Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ, μηδὲ ⁱ διέρχω-
μαι^l ἐνθάδε ἀντλεῖν. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Ὑπαγε, φώνη- 16
σον τὸν ἄνδρα σου, καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε. ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ 17
εἶπεν ^m αὐτῷ^l, Οὐκ ἔχω ἄνδρα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Καλῶς
εἶπας ὅτι Ἄνδρα οὐκ ἔχω· πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν 18
ὃν ἔχεις οὐκ ἔστι σου ἀνὴρ· τοῦτο ἀληθὲς εἶρηκας. λέγει 19
αὐτῷ ἡ γυνή, Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σὺ. οἱ πατέρες 20

Cp. Deut. 12. ἡμῶν ἐν τούτῳ τῷ ὅρει προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι
5, 11, 1 Kings
9. 3. ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου δεῖ προσκυνεῖν. λέγει 21
αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, ⁿ Πίστευέ μοι, γύναι^l, ὅτι ἔρχεται ὥρα, ὅτε
οὔτε ἐν τῷ ὅρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε
τῷ πατρί. ὑμεῖς προσκυνεῖτε δ' οὐκ οἴδατε· ἡμεῖς προσκυ- 22
νοῦμεν δ' οἶδαμεν· ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν.
ἀλλ' ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ 23
προσκυνήσουσι τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ

^h om. οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρεΐταις. M. ⁱ διψήσῃ
^k om. ἐγὼ ^l ἔρχομαι ^m om. αὐτῷ ⁿ Ὡρα, πίστευσόν μοι

24 ὁ πατήρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν. πνεῦμα
ὁ Θεός· καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀλη-
25 θεΐᾳ δεῖ προσκυνεῖν. λέγει αὐτῷ ἡ γυνή, Οἶδα ὅτι Μεσσίας
ἔρχεται (ὁ λεγόμενος Χριστός)· ὅταν ἔλθῃ ἐκείνος, ἀναγ-
26 γελεῖ ἡμῖν πάντα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ εἰμι, ὁ λαλῶν
σοι.

27 Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ὁ θαύμαζον¹
ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι εἶπε, Τί ζητεῖς; ἢ
28 Τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνή,
29 καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις, Δεῦτε,
ἴδετε ἄνθρωπον, ὃς εἶπέ μοι πάντα ὅσα² ἐποίησα· μήτι οὗτός
30 ἐστὶν ὁ Χριστός; ἐξῆλθον αὐτῷ³ ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἤρχοντο
31 πρὸς αὐτόν. ἐν τῷ⁴ μεταξὺ ἡρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ
32 λέγοντες, Ῥαββί, φάγε. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐγὼ βρῶσιν
33 ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ
34 πρὸς ἀλλήλους, Μήτις ἠνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; λέγει αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς, Ἐμὸν βρῶμά ἐστὶν ἵνα⁵ ποιήσω⁶ τὸ θέλημα τοῦ
35 πέμψαντός με, καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. οὐχ ὑμεῖς
λέγετε ὅτι Ἔτι⁷ τετραμήνός⁸ ἐστι, καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται;
ἰδοὺ, λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ θεά-
36 σασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαὶ εἰσι πρὸς⁹ θερισμὸν ἤδη. ὁ¹⁰
θερίζων¹¹ μισθὸν λαμβάνει, καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν
37 αἰώνιον· ἵνα¹² ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. ἐν
γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν¹³ ἀληθινὸς ὅτι Ἄλλος ἐστὶν ὁ
38 σπείρων, καὶ ἄλλος ὁ θερίζων. ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν
ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασιν, καὶ ὑμεῖς εἰς
τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε.

39 Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν
τῶν Σαμαρειτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς, μαρτυρούσης

¹ θαύμασαν ² ὅσα ³ add οὖν ⁴ add δὲ ⁵ ποιῶ
⁷ τετραμήνόν ⁸ θερισμόν. ἤδη ὁ θερίζων M. ⁹ add καὶ ¹² add
καὶ ¹³ add ὁ S.

ὅτι Εἰπέ μοι πάντα ^z ἃ ἐποίησα. ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν 40
οἱ Σαμαρεῖται, ἡρώτων αὐτὸν μεῖναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν
ἐκεῖ δύο ἡμέρας. καὶ πολλῶ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν 41
λόγον αὐτοῦ, τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον ὅτι Οὐκέτι διὰ τὴν σὴν 42
λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἶδαμεν ὅτι
οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου ^{a-1}.

Cp. Matt. 13.
57, Mark 6. 4,
Luke 4. 24.

Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν ^{b-1} εἰς τὴν 43
Γαλιλαίαν. αὐτὸς γὰρ ὁ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν, ὅτι προ- 44
φήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει. ὅτε οὖν ἦλθεν 45
εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα
ἑωρακότες ^c ὅσα ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ· καὶ
αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν.

Cp. 2. 1.

Ἦλθεν οὖν ^{d-1} πάλιν εἰς τὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας ὅπου 46
ἐποίησε τὸ ὕδωρ οἶνον. καὶ ἦν τις βασιλικός, οὗ ὁ υἱὸς
ἡσθένει ἐν Καπερναούμ. οὗτος, ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἦκει 47
ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀπῆλθε πρὸς αὐτόν, καὶ
ἡρώτα ^{e-1} ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσῃται αὐτοῦ τὸν υἱόν· ἡμελλε
γὰρ ἀποθνήσκειν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν, Ἐὰν μὴ 48
σημεῖα καὶ τέρατα ἴδῃτε, οὐ μὴ πιστεύσητε. λέγει πρὸς 49
αὐτὸν ὁ βασιλικός, Κύριε, κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παι-
δίον μου. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Πορεύου· ὁ υἱός σου ζῇ. 50
^{f-1} ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν αὐτῷ Ἰησοῦς,
καὶ ἐπορεύετο. ἦδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος οἱ δοῦλοι αὐτοῦ 51
^g ὑπήντησαν αὐτῷ ^{h-1} λέγοντες, ὅτι ὁ παῖς ⁱ αὐτοῦ ^j ζῇ.
ἐπύθετο οὖν παρ' αὐτῶν τὴν ὥραν ἐν ᾗ κομψότερον ἔσχε. 52
^k εἶπον οὖν αὐτῷ ὅτι Χθὲς ὥραν ἐβδόμην ἀφήκεν αὐτὸν
ὁ πυρετός. ἔγνω οὖν ὁ πατήρ, ὅτι ^{l-1} ἐκείνη τῇ ὥρᾳ, ἐν ᾗ 53
εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ^{m-1} Ὁ υἱός σου ζῇ· καὶ ἐπίστευσεν
αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη. τοῦτο πάλιν δεύτερον ση- 54

^z ὅσα ^a add ὁ Χριστός ^b add καὶ ἀπῆλθεν ^c ἃ ^d add
ὁ Ἰησοῦς ^e add αὐτόν ^f add καὶ ^g ἀπῆντησαν ^h add
καὶ ἀπήγειλαν ⁱ σου ^k καὶ εἶπον ^l add ἐν ^m add ὅτι

μείον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

5 Μετὰ ταῦτα ἦν ^{n-l} ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα.

2 Ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα, ἡ ἐπιλεγομένη Ἑβραϊστὶ ὁ Βηθεσδά¹, πέντε στοὰς ἔχουσα. ἐν ταύταις κατέκειτο πλήθος ^{p-l} τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν ^{a-l}. ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριακονταοκτῶ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ ^r αὐτοῦ¹. τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ, Θέλεις ὑγιῆς γενέσθαι; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν, Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω, ἵνα ὅταν παραχθῇ τὸ ὕδωρ, ^s βάλλῃ¹ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, 8 Ἐγείραι, ἄρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει. καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιῆς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἦρε τὸν κράββατον αὐτοῦ, καὶ περιεπάτει.

10 Ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ, Σάββατόν ἐστι, ^t καὶ¹ οὐκ ἔξεστί σοι ἄραι τὸν κράββατον. ^u ὁ δὲ¹ ἀπεκρίθη αὐτοῖς, Ὁ ποιήσας με ὑγιῆ, ἐκείνός μοι εἶπεν, Ἄρον τὸν κράββατόν σου, 12 καὶ περιπάτει. ἠρώτησαν ^{x-l} αὐτόν, Τίς ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπὼν σοι, Ἄρον ^{y-l}, καὶ περιπάτει; ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. 14 μετὰ ταῦτα εὕρισκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἰδε, ὑγιῆς γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν 15 ^z σοί τι¹ γένηται. ἀπήλθεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀνήγγειλε τοῖς

ⁿ add ἡ M. ^o Βηθσαϊδά or Βηθζαθά M. ^p add πολὺ ^a add ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν· ἄγγελος γὰρ (Κυρίου M.) κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν παραχὴν τοῦ ὕδατος ὑγιῆς ἐγένετο, ᾧ δῆποτε κατείχετο νοσήματι. (ver. 4) A.S.M. ^r om. αὐτοῦ ^s βάλλῃ ^t om. καὶ ^u om. ὁ δὲ ^x add οὖν ^y add τὸν κράββατόν σου ^z τί σοι

Ἰουδαίοις, ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιή. καὶ διὰ 16
 τοῦτο ἐδίωκον ^aοἱ Ἰουδαῖοι τὸν Ἰησοῦν¹, ^b—¹ ὅτι ταῦτα
 ἐποίει ἐν σαββάτῳ. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, Ὁ 17
 πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὰρ ἐργάζομαι. διὰ τοῦτο 18
 οὖν μᾶλλον ἐζητούν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ
 μόνον ἔλυε τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγε τὸν
 Θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Θεῷ.

Ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, 19

Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ'
 ἑαυτοῦ οὐδέν, ἐὰν μὴ τι βλέπῃ τὸν πατέρα ποιούντα· ἃ γὰρ
 αὐν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ. ὁ γὰρ πατήρ 20
 φιλεῖ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ἃ αὐτὸς ποιεῖ
 καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε.
 ὥσπερ γὰρ ὁ πατήρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτω 21
 καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ. οὐδὲ γὰρ ὁ πατήρ κρίνει 22
 οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ υἱῷ, ἵνα πάντες 23
 τιμῶσι τὸν υἱόν, καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν
 υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν. ἀμὴν ἀμὴν 24
 λέγω ὑμῖν, ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων καὶ πιστεύων τῷ
 πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται,
 ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν. ἀμὴν 25
 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ
 νεκροὶ ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ
 ἀκούσαντες ζήσονται. ὥσπερ γὰρ ὁ πατήρ ἔχει ζωὴν ἐν 26
 ἑαυτῷ, οὕτως ^cκαὶ τῷ υἱῷ ἔδωκε¹ ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ· καὶ 27
 ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ ^d—¹ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου
 ἐστί. μὴ θαυμάζετε τοῦτο· ὅτι ἔρχεται ὥρα, ἐν ᾗ πάντες 28
 οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκ- 29
 πορεύσονται, οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς,
 οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως.

Cp. Matt. 25.
 31 sqq., Acts
 10. 42, 17. 31,
 2 Cor. 5. 10.

^a τὸν Ἰησοῦν οἱ Ἰουδαῖοι

^b add καὶ ἐζητούν αὐτὸν ἀποκτεῖναι,

^c ἔδωκε καὶ τῷ υἱῷ

^d add καὶ

30 Οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδέν· καθὼς ἀκούω,
 κρίνω· καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν, ὅτι οὐ ζητῶ τὸ
 θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με ^{e-1},
 31 ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν
 32 ἀληθής. ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι
 33 ἀληθής ἐστὶν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. ὑμεῖς Cr. 1. 19.
 ἀπεστάλκατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ.
 34 ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ
 35 ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καίό-
 μενος καὶ φαίνων· ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιασθῆναι πρὸς
 36 ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω
 τοῦ Ἰωάννου· τὰ γὰρ ἔργα αὐτοῦ ^f δέδωκέ μοι ὁ πατήρ ἵνα τε-
 λειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ ^{g-} ποιῶ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ
 37 ὅτι ὁ πατήρ με ἀπέσταλκε. καὶ ὁ πέμψας με πατήρ,
^h ἐκεῖνος ⁱ μεμαρτύρηκε περὶ ἐμοῦ. οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ⁱ πώ-
 38 ποτε ἀκηκόατε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑώρακατε. καὶ τὸν λόγον
 αὐτοῦ οὐκ ἔχετε ^k ἐν ὑμῖν μένοντα, ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος
 39 τοῦτο ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς
 δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζῶν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ
 40 μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ· καὶ οὐ θέλετε ἔλθειν πρὸς με, ἵνα
 41, 42 ζῶν ἔχητε. δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω. ἀλλ'
 ἐγνώκα ὑμᾶς, ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς.
 43 ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου, καὶ οὐ λαμ-
 βάνετε με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον
 44 λήψετε. πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρὰ ἁλ-
 λήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου
 45 ¹ Θεοῦ οὐ ζητεῖτε; μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν
 πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν, Μωσῆς, εἰς
 46 ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωσῇ, ἐπιστεύετε
 47 ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου

^e add πατρός
 κότε πρόποτε

^f ἔδωκέ
^k μένοντα ἐν ὑμῖν

^g add ἐγὼ
¹ om. Θεοῦ M.

^h αὐτὸς

ⁱ ἀκη-

γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἑμοῖς ῥήμασι πιστεύετε ;

Matt. 14. 13,
Mark 6. 30,
Luke 9. 10.

Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης **6**
τῆς Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος. ^m ἠκολούθει δὲ αὐτῷ ὄχλος 2
πολύς, ὅτι ⁿ ἐθεώρουν ^o— τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθε-
νούντων. ἀνῆλθε δὲ εἰς τὸ ὄρος ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο 3
μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα, ἡ ἑορτὴ 4
τῶν Ἰουδαίων. ἐπάρας οὖν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ 5
θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτόν, λέγει πρὸς
τὸν Φίλιππον, Πόθεν ^p ἀγοράσωμεν ^q ἄρτους, ἵνα φάγωσιν
οὗτοι ; τοῦτο δὲ ἔλεγε πειράζων αὐτόν· αὐτὸς γὰρ ᾔδει τί 6
ἔμελλε ποιεῖν. ἀπεκρίθη αὐτῷ Φίλιππος, Διακοσίων δηνα- 7
ρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος ^r— βραχύ τι
λάβῃ. λέγει αὐτῷ εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἀνδρέας 8
ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου, Ἔστι παιδάριον ^s— ὧδε, ὃ ἔχει 9
πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ ταῦτα τί
ἐστὶν εἰς τοσούτους ; ^t εἶπεν ^u ὁ Ἰησοῦς, Ποιήσατε τοὺς 10
ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ.
ἀνέπεσον οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ὥς ^v πεντακισχίλιοι.
^w ἔλαβεν οὖν ^x τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς, καὶ εὐχαριστήσας διέ- 11
δωκε ^y— τοῖς ἀνακειμένοις· ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον
ἤθελον. ὥς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, 12
Συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μὴ τι ἀπό-
ληται. συνήγαγον οὖν, καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασ- 13
μάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων, ἃ ἐπερίσσευσεν
τοῖς βεβρωκόσιν. οἱ οὖν ἄνθρωποι, ἰδόντες ^z ὃ ἐποίησε 14
σημεῖον ^{aa}—, ἔλεγον ὅτι Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης
ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον.

Ἰησοῦς οὖν γινούς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἀρπάξειν 15

^m καὶ ἠκολούθει ⁿ ἐώρων ^o add αὐτοῦ ^p ἀγοράσωμεν
^q add αὐτῶν ^r add ἐν ^s εἶπε δὲ ^t ὥσει ^u ἔλαβε δὲ ^x add
τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ ^y ἃ ἐποίησε σημεῖα Μ. ^z add ὁ Ἰησοῦς

αὐτόν, ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν βασιλέα, ἀνεχώρησε πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος.

16 Ὡς δὲ ὁψία ἐγένετο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ ^{Cp. Matt. 14-22, Mark 6. 45.}

17 τὴν θάλασσαν, καὶ ἐμβάντες εἰς ^{a-} πλοῖον ἤρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς Καπερναούμ. καὶ σκοτία ἤδη ἐγεγόνει, 18 καὶ ^b οὐπω¹ ἐληλύθει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς. ἥ τε θάλασσα 19 ἀνέμου μεγάλου πνέοντος διηγείρετο. ἐληλακότες οὖν ὡς σταδίους εἴκοσιπέντε ἢ τριάκοντα θεωροῦσι τὸν Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον· καὶ ἐφοβήθησαν. ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, Ἐγὼ εἰμι· μὴ 21 φοβεῖσθε. ἤθελον οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον· καὶ εὐθέως τὸ πλοῖον ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς εἰς ἣν ὑπῆγον.

22 Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἐστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης ^c εἶδον¹ ὅτι πλοιᾶριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἓν ^{d-}, καὶ ὅτι οὐ συνεισηλθε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ 23 ^e πλοῖον¹ ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον (^f ἀλλὰ¹ ἦλθε πλοιᾶρια ἐκ Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου ἔφαγον 24 τὸν ἄρτον εὐχαριστήσαντος τοῦ Κυρίου). ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν ^{g-} αὐτοὶ εἰς τὰ ^h πλοιᾶρια¹, καὶ ἦλθον εἰς Καπερναοῦμ ζητοῦντες τὸν Ἰησοῦν. καὶ εὐρόντες αὐτὸν πέραν τῆς 26 θαλάσσης εἶπον αὐτῷ, Ῥαββί, πότε ᾧδε γέγονας; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με, οὐχ ὅτι εἴδετε σημεῖα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων 27 καὶ ἐχορτάσθητε. ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην, ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει· τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ 28 ἐσφράγισεν, ὁ Θεός. εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν, Τί ⁱ ποιῶμεν¹, 29 ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ

^a add τὸ μαθηταὶ αὐτοῦ ^b οὐκ ^c ἰδὼν ^d add ἐκεῖνο εἰς ὃ ἐνέβησαν οἱ ^e πλοιᾶριον ^f ἀλλὰ δὲ ^g add καὶ ^h πλοῖα
ⁱ ποιῶμεν S.

εἶπεν αὐτοῖς, Τοῦτό ἐστι τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, ἵνα ^κπιστεύητε¹
 εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος. εἶπον οὖν αὐτῷ, Τί οὖν ποιεῖς σὺ ³⁰
 σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; τί ἐργάζῃ; οἱ ³¹
 πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς ἐστι
 γεγραμμένον, Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν.
 εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ Μωσῆς ³²
¹ἔδωκεν¹ ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ πατήρ μου
 δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν· ὁ γὰρ ³³
 ἄρτος τοῦ Θεοῦ ἐστίν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ζῶν
 διδούς τῷ κόσμῳ. εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν, Κύριε, πάντοτε ³⁴
 δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τούτου. εἶπεν ^{m-1} αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ³⁵
 Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος πρὸς με οὐ μὴ
 πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ ^uδιψήσῃ¹ πώποτε.
 ἀλλ' εἶπον ὑμῖν ὅτι καὶ ἐωράκατέ με, καὶ οὐ πιστεύετε. ³⁶
 πᾶν ὃ δίδωσί μοι ὁ πατήρ, πρὸς ἐμὲ ἤξει· καὶ τὸν ἐρχόμενον ³⁷
 πρὸς με οὐ μὴ ἐκβάλλω ἔξω. ὅτι καταβέβηκα ^oἀπὸ¹ τοῦ ³⁸
 οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα
 τοῦ πέμψαντός με. τοῦτο δέ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός ³⁹
 με ^{p-1}, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέ μοι, μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ
 ἀναστήσω αὐτὸ ^{q-1} τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. τοῦτο ^rγάρ¹ ἐστι τὸ ⁴⁰
 θέλημα τοῦ ^sπατρός μου¹, ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ
 πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον· καὶ ἀναστήσω αὐτὸν
 ἐγὼ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

Ἐγὼ γινώσκω οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶπεν, Ἐγὼ ⁴¹
 εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἔλεγον, Οὐχ ⁴²
 οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἶδαμεν τὸν
 πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς ^tνυν¹ λέγει ^{u-1} ὅτι Ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ καταβέβηκα; ἀπεκρίθη ^{x-1} ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν ⁴³
 αὐτοῖς, Μὴ γογγύσετε μετ' ἀλλήλων. οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν ⁴⁴

Ps. 78 (77).
 24: cp. Exod.
 16. 4, Wisd.
 16. 20, 1 Cor.
 10. 3.

Cp. Matt. 13.
 55, Mark 6. 3,
 Luke 4. 22.

^κ πιστεύσητε	¹ δέδωκεν	^m add δέ	ⁿ διψήσῃ	^o ἐκ
^p add πατρός	^q add ἐν	^r δέ	^s πέμψαντός με	^t οὖν
^u add οὗτος	^x add οὖν			

πρός με, ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με ἐλκύσῃ αὐτόν· καὶ
 45 ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ^γ ἐν¹ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἔστι γεγραμ-
 μένον ἐν τοῖς προφήταις, Καὶ ἔσονται πάντες διδακτοὶ τοῦ Is. 54. 13.

Θεοῦ. πᾶς ^z-¹ ὁ ἀκούσας παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ μαθὼν ἔρ-
 46 χεται πρὸς με. οὐχ ὅτι τὸν πατέρα τις ἐώρακεν, εἰ μὴ ὁ
 47 ὢν παρὰ τοῦ Θεοῦ, οὗτος ἐώρακε τὸν πατέρα. ἀμὴν, ἀμὴν
 48 λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων ^a-¹ ἔχει ζωὴν αἰώνιον. ἐγὼ εἰμι ὁ
 49 ἄρτος τῆς ζωῆς. οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον ^b ἐν τῇ ἐρήμῳ
 50 τὸ μάννα¹, καὶ ἀπέθανον. οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ καταβαίνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ.
 51 ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ἐάν τις
 φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ὁ Cp. Matt. 26.
 ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω ἡ σὰρξ μου ἐστίν, ^c-¹ ὑπὲρ τῆς τοῦ 26, Mark 14.
 κόσμου ζωῆς. 22, Luke 22.
19, 1 Cor. 11.
23.

52 Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες, Πῶς
 53 δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν; εἶπεν οὖν
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν
 σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίνητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ
 54 ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων
 μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν τῇ
 55 ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἡ γὰρ σὰρξ μου ^a ἀληθής¹ ἐστὶ βρώσις,
 56 καὶ τὸ αἷμά μου ^a ἀληθής¹ ἐστὶ πόσις. ὁ τρώγων μου τὴν
 σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει, καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ.
 57 καθὼς ἀπέστειλέ με ὁ ζῶν πατήρ, καὶ ἐγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα·
 58 καὶ ὁ τρώγων με, ἀκεῖνος ζήσεται δι' ἐμέ. οὗτός ἐστιν
 ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· οὐ καθὼς ἔφαγον οἱ
 πατέρες ^e-¹, καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον ζή-
 59 σεται εἰς τὸν αἰῶνα. ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ διδάσκων ἐν
 Καπερναούμ.

60 Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπον,

^γ om. ἐν ^z add οὖν ^a add εἰς ἐμέ ^b τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ
^c add ἥν ἐγὼ δώσω ^d ἀληθῶς ^e add ὑμῶν τὸ μάννα

Cp. 3. 13,
Mark 16. 19,
Luke 24. 51,
Acts 1. 9.

Σκληρός ἐστὶν οὗτος ὁ λόγος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ, ὅτι γογγύζουσι περὶ τούτου οἱ ⁶¹ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς, Τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει; ἔαν ⁶² οὖν θεωρῇτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου ἦν τὸ πρότερον; τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ ζωοποιοῦν, ἡ σὰρξ οὐκ ὤφε- ⁶³ λεῖ οὐδέν· τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ ^fλελάληκα^h ὑμῖν πνεῦμά ἐστι καὶ ζωὴ ἐστίν. ἀλλ' εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινες οἱ οὐ πιστεύουσιν. ⁶⁴ ἦδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς, τίνες εἰσὶν οἱ μὴ πιστεύοντες, καὶ τίς ἐστιν ὁ παραδῶσων αὐτόν. καὶ ἔλεγε, Διὰ τοῦτο ⁶⁵ εἴρηκα ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρὸς με, ἔαν μὴ ᾗ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρός ^g-^l.

Cp. Matt. 16.
16, Mark 8. 29,
Luke 9. 20.

Ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὰ ⁶⁶ ὀπίσω, καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν. εἶπεν οὖν ὁ ⁶⁷ Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα, Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; ἀπε- ⁶⁸ κρίθη ^h-^l αὐτῷ Σίμων Πέτρος, Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσό-
μεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις· καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν ⁶⁹ καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ⁱ ὁ ἅγιος^h τοῦ Θεοῦ ^k-^l. ἀπεκρίθη ⁷⁰ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην,
καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς διάβολός ἐστιν; ἔλεγε δὲ τὸν Ἰούδαν Σί- ⁷¹ μωνος ¹ Ἰσκαριώτου^h. οὗτος γὰρ ἤμελλεν αὐτὸν παραδιδόναι,
εἷς ^m-^l ἐκ τῶν δώδεκα.

Cp. Levit. 23.
34.

Καὶ ⁿ μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς^h ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· ⁷ οὐ γὰρ ᾔθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι. ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, ² ἡ σκηνοπηγία. εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ³ Μετάβηθι ἐντεῦθεν, καὶ ὑπαγε εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ μαθηταὶ σου θεωρήσωσι τὰ ἔργα σου ἃ ποιεῖς. οὐδεὶς γὰρ ⁴ ἐν κρυπτῷ τι ποιεῖ, καὶ ζητεῖ ^o αὐτὸς^h ἐν παρρησίᾳ εἶναι. εἰ

Cp. Mark 3. 21. ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ. οὐδὲ γὰρ οἱ ⁵

^f λαλῶ ^g add μου ^h add οὖν ⁱ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς ^k add
τοῦ ζῶντος ¹ Ἰσκαριώτην ^m add ὡν ⁿ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς
μετὰ ταῦτα ^o αὐτὸ Μ.

6 ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν. λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ
 7 Ἰησοῦς, Ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὕπω πάρεστιν· ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέ-
 8 τερος πάντοτέ ἐστιν ἕτοιμος. οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν
 9 ὑμᾶς· ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ ἔργα
 10 αὐτοῦ πονηρά ἐστιν. ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτὴν ^π-¹. ἐγὼ
 11 οὕπω ^α ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, ὅτι ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς
 12 οὕπω πεπλήρωται. ταῦτα δὲ εἰπὼν αὐτοῖς ἔμεινεν ἐν τῇ
 13 Γαλιλαίᾳ.

10 Ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ^κ εἰς τὴν ἑορτὴν¹, τότε
 11 καὶ αὐτὸς ἀνέβη ^σ-¹, οὐ φανερώς, ἀλλ' ὥς ἐν κρυπτῷ. οἱ
 12 οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ἔλεγον, Ποῦ
 13 ἐστὶν ἐκεῖνος; καὶ γογγυσμὸς ^τ περὶ αὐτοῦ ἦν πολλὸς¹ ἐν τοῖς
 14 ὄχλοις· οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι Ἀγαθὸς ἐστὶν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον,
 15 Οὐ· ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον. οὐδεὶς μὲντοι παρρησίᾳ ἐλάλει
 16 περὶ αὐτοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.

14 Ἦδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσοῦσης ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ
 15 ἱερόν, καὶ ἐδίδασκε. ^α ἐθαύμαζον οὖν¹ οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες,
 16 Πῶς οὗτος γράμματα οἶδε, μὴ μεμαθηκώς; ἀπεκρίθη ^ν οὖν¹
 17 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν, Ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμή,
 18 ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με· ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ
 19 ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς, πότερον ἐκ τοῦ Θεοῦ
 20 ἐστὶν, ἢ ἐγὼ ἀπ' ἑμαυτοῦ λαλῶ. ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ λαλῶν τὴν
 21 δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαντος
 22 αὐτόν, οὗτος ἀληθὴς ἐστι, καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. οὐ
 23 Μωσῆς ^κ ἔδωκεν¹ ὑμῖν τὸν νόμον, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ
 24 τὸν νόμον; τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι; ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος ^ν-¹,
 25 Δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι; ἀπεκρίθη ὁ Ἰη-
 26 σοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐν ἔργον ἐποίησα, καὶ πάντες ^κ θαν-
 27 μάζετε. διὰ τοῦτο Μωσῆς¹ δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομήν (οὐχ

Levit. 12. 3:
 cp. Gen. 17. 10.

^π add ταύτην ^α οὐκ M. ^κ om. εἰς τὴν ἑορτὴν [■] add εἰς
 τὴν ἑορτὴν ^τ πολλὸς περὶ αὐτοῦ ἦν ^υ καὶ ἐθαύμαζον ^ν om. οὖν
^κ δέδωκεν ^σ add καὶ εἶπε ^κ θανμάζετε διὰ τοῦτο. Μωσῆς M.

οτι ἐκ τοῦ Μωσέως ἐστίν, ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων), καὶ ἐν
 Cp. Matt. 12. 5. σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον. εἰ περιτομὴν λαμβάνει 23
 ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ, ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος Μωσέως, ἐμοὶ
 χολᾶτε ὅτι ἔλον ἄνθρωπον ὑγιῇ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; μὴ 24
 κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε.

Ἔλεγον οὖν τινες ἐκ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, Οὐχ οὗτός 25
 ἐστὶν ὃν ζητοῦσιν ἀποκτεῖναι; καὶ ἶδε, παρρησίᾳ λαλεῖ, 26
 καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσι. μήποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ
 ἄρχοντες, ὅτι οὗτός ἐστιν ^{a-1} ὁ Χριστός; ἀλλὰ τοῦτον 27
 οἶδαμεν πόθεν ἐστίν· ὁ δὲ Χριστὸς ὅταν ἔρχηται, οὐδεὶς
 γινώσκει πόθεν ἐστίν. ἔκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων 28
 ὁ Ἰησοῦς καὶ λέγων, Καμὲ οἴδατε, καὶ οἴδατε πόθεν εἰμί·
 καὶ ἀπ' ἐμαντοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐστὶν ἀληθινὸς ὁ πέμψας
 Cp. Matt. 11. 27, Luke 10. 22. με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. ἐγὼ ^{b-1} οἶδα αὐτόν, ὅτι παρ' αὐτοῦ 29
 εἰμι, κάκεινός με ἀπέστειλεν. ἐζητοῦν οὖν αὐτὸν πιάσαι· 30
 καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα, ὅτι οὐπω ἔλη-
 λύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ. ^c ἐκ τοῦ ὄχλου δὲ πολλοὶ ^d ἐπίστευσαν 31
 εἰς αὐτόν· καὶ ἔλεγον, ^{d-1} Ὁ Χριστὸς ὅταν ἐλθῇ, ^e μὴ ^f
 πλείονα σημεῖα ^{f-1} ποιήσῃ ὧν οὗτος ἐποίησεν; ἤκουσαν 32
 οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα· καὶ
 ἀπέστειλαν ^g οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ^h ὑπηρέτας, ἵνα
 πιάσωσιν αὐτόν. εἶπεν οὖν ^{h-1} ὁ Ἰησοῦς, Ἔτι μικρὸν 33
 χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με.
 ζητήσετέ με, καὶ οὐχ εὑρήσετέ ⁱ με¹. καὶ ὅπου εἰμί ἐγώ, 34
 ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυ- 35
 τούς, Ποῦ οὗτος μέλλει πορεύεσθαι, ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὑρή-
 Cp. Jam. 1. 1, 1 Pet. 1. 1. σομεν αὐτόν; μὴ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν Ἑλλήνων μέλλει
 πορεύεσθαι, καὶ διδάσκειν τοὺς Ἑλληνας; τίς ἐστὶν οὗτος 36

^a add ἀληθῶς ^b add δὲ ^c πολλοὶ δὲ ἐκ τοῦ ὄχλου ^d add ὅτι
^e μήτι ^f add τούτων ^g οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ^h add
αὐτοῖς ⁱ om. με

ὁ λόγος ὃν εἶπε, Ζητήσετε με, καὶ οὐχ εὐρήσετε¹ με¹, καὶ
 ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν;

37 Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς εἰστήκει ^{Cp. Levit. 23.}
 ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔκραξε λέγων, Ἐάν τις διψᾷ, ἔρχεσθω πρὸς³⁶

38 με καὶ πινέτω. ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή,
 ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρέουσιν ὕδατος ζῶντος.

39 τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ Πνεύματος, οὗ ἔμελλον λαμβάνειν
 οἱ ^k πιστεύσαντες¹ εἰς αὐτόν. οὐπω γὰρ ἦν Πνεῦμα ¹⁻¹, ὅτι ^{Cp. 16. 7,}
^{Acts 19. 2.}

40 ὁ Ἰησοῦς ^m οὐπω¹ ἔδοξάσθη. ⁿ ἐκ τοῦ ὄχλου οὖν¹ ἀκού-
 σαντες ^o τῶν λόγων τούτων¹ ἔλεγον, Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ

41 προφήτης. ἄλλοι ἔλεγον, Οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός. ^p οἱ¹ δὲ
 ἔλεγον, Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστὸς ἔρχεται;

42 οὐχὶ ἡ γραφή εἶπεν, ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαβὶδ, καὶ ἀπὸ ^{Ps. 132 (131).}
 Βηθλεέμ, τῆς κώμης ὅπου ἦν Δαβὶδ, ^{11, Mic. 5. 2:} ἔρχεται ὁ Χριστός¹; ^{cp. Matt. 2. 6.}

43, 44 σχίσμα οὖν ^r ἐγένετο ἐν τῷ ὄχλῳ¹ δι' αὐτόν. τινὲς δὲ
 ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ'
 αὐτὸν τὰς χεῖρας.

45 Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρι-
 σαίους· καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι, Διατί οὐκ ἡγάγετε αὐτόν;

46 ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται, Οὐδέποτε ^s ἐλάλησεν οὕτως¹ ἄν-
 47 θρωπος ^{t-1}. ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι, Μὴ καὶ

48 ὑμεῖς πεπλάνησθε; μὴ τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν
 49 εἰς αὐτόν, ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; ἀλλ' ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ

50 γινώσκων τὸν νόμον ^u ἐπάρατοί¹ εἰσι. λέγει Νικόδημος ^{Cp. 3. 1, 19.}
 πρὸς αὐτοὺς (ὁ ἐλθὼν ^{v-1} πρὸς αὐτὸν ^x πρότερον¹, εἰς ὧν³⁹

51 ἐξ αὐτῶν), Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν
 52 μὴ ἀκούσῃ ^y πρῶτον παρ' αὐτοῦ¹, καὶ γινῶ τί ποιεῖ; ἀπε-

κρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας

j om. με ^k πιστεύοντες ¹ add Ἅγιον A.S., Ἅγιον δεδομένον M.
 m οὐδέπω ⁿ πολλοὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄχλου ^o τὸν λόγον ^p ἄλλοι
 q ὁ Χριστὸς ἔρχεται ^r ἐν τῷ ὄχλῳ ἐγένετο ^s οὕτως ἐλάλησεν
 t add ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος ^u ἐπικατάρατοί ^v add νυκτὸς ^x om.
 πρότερον ^y παρ' αὐτοῦ πρότερον

εἶ; ἐρευνήσον, καὶ ᾧ ἴδε^z ὅτι ἂν ἐκ τῆς Γαλιλαίας προφήτης οὐκ ἐγείρεται¹.

[^b Καὶ ὁ ἐπορεύθησαν¹ ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· 53

Cp. Luke 21. 37. Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. ὀρθρου 1, 2 8

δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἦρχετο πρὸς αὐτόν· καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς. ἄγουσι δὲ οἱ 3 γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ^{a-1} γυναῖκα ὁ ἐπὶ¹ μοιχεία κατεिल्μημένην, καὶ στήσαντες αὐτὴν ἐν μέσῳ λέγουσιν 4 αὐτῷ, Διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ ² κατείληπται¹ ἐπαντοφώρῳ

Cp. Levit. 20. 10, Deut. 22. 22.

μοιχευομένη. ἐν δὲ τῷ νόμῳ Μωσῆς ἡμῖν ἐνετείλατο τὰς 5 τοιαύτας ³ λιθάζειν¹. σὺ οὖν τί λέγεις ⁴ περὶ αὐτῆς¹; τοῦτο 6 δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτόν, ἵνα ἔχῃσι κατηγορεῖν αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας τῷ δακτύλῳ ⁵ κατέγραφεν¹ εἰς τὴν γῆν ⁶ ^{k-1}. ὥς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες αὐτόν, ἀνακύψας εἶπε 7 πρὸς αὐτούς, Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος ¹⁻¹ λίθον ἐπ' αὐτῇ βαλέτω. καὶ πάλιν κάτω κύψας ³ τῷ δακτύλῳ¹ ἔγρα- 8 φεν εἰς τὴν γῆν. οἱ δὲ ἀκούσαντες ⁴⁻¹ ἐξήρχοντο εἰς καθ' 9 εἷς, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἕως τῶν ἐσχάτων· καὶ κατελείφθη μόνος ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ ὁ οὖσα¹. ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς ⁵⁻¹ εἶπεν αὐτῇ, Ἡ γυνή, ποῦ εἰσιν 10 ¹⁻¹; οὐδεὶς σε κατέκρινεν; ἡ δὲ εἶπεν, Οὐδεὶς, Κύριε. εἶπε 11 δὲ ⁶⁻¹ ὁ Ἰησοῦς, Οὐδὲ ἐγὼ σε κατακρίνω· πορεύου· ⁷ ἀπὸ τοῦ νῦν¹ μηκέτι ἀμάρτανε.¹]

Πάλιν οὖν ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς ἐλάλησε λέγων, Ἐγὼ εἰμι 12 τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ ⁸ περιπατήσει¹ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. εἶπον οὖν αὐτῷ 13

^z ἴδε· A.M. ^a προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐγγίγεται ^b om. ver. 53 and 8. vv. 1-11 M. ^c ἐπορεύθη ^d add πρὸς αὐτόν ^e ἐν ^f κατείληψθη ^g λιθοβολεῖσθαι ^h om. περὶ αὐτῆς ⁱ ἔγραφεν ^k add μὴ προσποιούμενος A. ^l add τὸν ^m om. τῷ δακτύλῳ ⁿ add καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι ^o ἐστῶσα ^p add καὶ μηδένα θεασάμενος πλὴν τῆς γυναικὸς ^q add ἐκεῖνοι οἱ κατήγοροί σου ^r add αὐτῇ ^t καὶ ^u περιπατήσει

οἱ Φαρισαῖοι, Σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου
 14 οὐκ ἔστιν ἀληθής. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Καὶ
 ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἑμαυτοῦ, ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία μου·
 ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον, καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε
 15 πόθεν ἔρχομαι, ^κ ἢ¹ ποῦ ὑπάγω. ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα
 16 κρίνετε· ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα. καὶ ἔαν κρίνω δὲ ἐγώ, ἡ
 κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθής ἐστιν· ὅτι μόνος οὐκ εἰμί, ἀλλ' ἐγὼ
 17 καὶ ὁ πέμψας με πατήρ· καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ
 γέγραπται, ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν. Cp. Deut. 19.
 18 ἐγὼ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἑμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ
 19 ὁ πέμψας με πατήρ. ἔλεγον οὖν αὐτῷ, Ποῦ ἐστιν ὁ πατήρ
 σου; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Οὔτε ἐμὲ οἴδατε, οὔτε τὸν πατέρα
 20 μου· εἰ ἐμὲ ᾔδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ᾔδειτε ἅν. ταῦτα
 τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ^γ-¹ ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ, διδάσκων ἐν
 τῷ ἱερῷ· καὶ οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτόν, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα
 αὐτοῦ.

21 Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ^γ-¹, Ἐγὼ ὑπάγω, καὶ ζητήσετέ
 με, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω,
 22 ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, Μήτι
 ἀποκτενεῖ ἑαυτόν, ὅτι λέγει, Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ
 23 δύνασθε ἐλθεῖν; καὶ ^z ἔλεγεν¹ αὐτοῖς, Ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω
 ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου
 24 ἐστέ, ἐγὼ οὐκ εἰμί ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. εἶπον οὖν ὑμῖν,
 ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν· ἔαν γὰρ μὴ πισ-
 τεύσητε ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν.
 25 ἔλεγον οὖν αὐτῷ, Σὺ τίς εἶ; ^a-¹ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς,
 26 Τὴν ἀρχὴν ^b ὅ ¹ τι¹ καὶ λαλῶ ὑμῖν. πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν
 λαλεῖν καὶ κρίνειν· ἀλλ' ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστι, καὶ γὰρ
 27 ἃ ἤκουσα παρ' αὐτοῦ, ταῦτα ^c λαλῶ¹ εἰς τὸν κόσμον. οὐκ
 28 ἔγνωσαν ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν. εἶπεν οὖν ^a-¹ ὁ

^x καὶ
^c λέγω

^γ add ὁ Ἰησοῦς
^d add αὐτοῖς

^z εἶπεν

^a add καὶ

^b ὅτι S.M.

Cp. 3. 14.

Ἰησοῦς, Ὃταν ὑψώσῃτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώ-
σεσθε ὅτι ἐγὼ ^ο εἰμι,¹ καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ
καθὼς ἐδίδαξέ με ὁ πατήρ ^f-¹, ταῦτα λαλῶ. καὶ ὁ πέμψας ²⁹
με μετ' ἐμοῦ ἐστίν· οὐκ ἀφῆκέ με μόνον ^g-¹. ὅτι ἐγὼ τὰ
ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε. ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ ³⁰
ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.

Ἐλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ ³¹
Ἰουδαίους, Ἐὰν ὑμεῖς μένητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς
μαθηταί μου ἐστέ· καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλή- ³²
θεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. ἀπεκρίθησαν ^h πρὸς αὐτόν¹, Σπέρμα ³³
Ἀβραάμ ἐσμεν, καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ
λέγεις ὅτι Ἐλεύθεροι γενήσεσθε; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ³⁴
Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦ-
λός ἐστι τῆς ἁμαρτίας. ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ ³⁵
εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. ἔὰν οὖν ὁ υἱὸς ³⁶
ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε. οἶδα ὅτι σπέρμα ³⁷
Ἀβραάμ ἐστε· ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ
ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. ⁱ ἀ ἐγὼ¹ ἑώρακα παρὰ τῷ πατρί ^j-¹, ³⁸
λαλῶ· καὶ ὑμεῖς οὖν ^k ἀ ἠκούσατε παρὰ τοῦ πατρός,¹ ποι-
εῖτε. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, Ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ ³⁹
ἐστι. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραάμ ¹ ἐστε¹,
τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραάμ ^m ἐποιεῖτε¹. νῦν δὲ ζητεῖτέ με ἀπο- ⁴⁰
κτεῖναι, ἀνθρώπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα, ἣν ἤκουσα
παρὰ τοῦ Θεοῦ· τοῦτο Ἀβραάμ οὐκ ἐποίησεν. ὑμεῖς ποιεῖτε ⁴¹
τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν. εἶπον ⁿ-¹ αὐτῷ, Ἡμεῖς ἐκ πορ-
νείας ^ο οὐκ ἐγεννήθημεν¹. ἕνα πατέρα ἔχομεν, τὸν Θεόν.
εἶπεν ^p-¹ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἰ ὁ Θεὸς πατὴρ ὑμῶν ἦν, ἡγα- ⁴²
πᾶτε ἂν ἐμέ· ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἤκω· οὐδὲ

^ο εἰμι· M. ^f add μου ^g add ὁ πατήρ ^h αὐτῷ ⁱ ἐγὼ ὁ
^j add μου ^k ὁ ἑώρακατε παρὰ τῷ πατρί ὑμῶν, ^l ἦτε ^m ἐποιεῖτε
ἀν A.S.: ποιεῖτε M. ⁿ add οὖν ^ο οὐ γεγεννημέθα ^p add
οὖν S.

43 γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέστειλε. διατί
 τὴν λαλίαν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε; ὅτι οὐ δύνασθε ἀκούειν
 44 τὸν λόγον τὸν ἐμόν. ὑμεῖς ἐκ ^α τοῦ¹ πατρὸς τοῦ διαβόλου
 ἐστέ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν.
 ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ
^ρ οὐκ ἔστηκεν¹, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλή
 τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ· ὅτι ψεύστης ἐστὶ καὶ ὁ
 45 πατήρ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετέ
 46 μοι. τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; εἰ ^β-¹ ἀλή-
 47 θειαν λέγω, διατί ὑμεῖς οὐ πιστεύετέ μοι; ὁ ^ων ἐκ τοῦ Θεοῦ
 τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε,
 48 ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐστέ. ἀπεκρίθησαν ^τ-¹ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ
 εἶπον αὐτῷ, Οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς ὅτι Σαμαρεΐτης εἶ σύ,
 49 καὶ δαιμόνιον ἔχεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ
 ἔχω· ἀλλὰ τιμῶ τὸν πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετέ με.
 50 ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων.
 51 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν λόγον τὸν ἐμὸν τηρήσῃ,
 52 θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. εἶπον ^τ-¹ αὐτῷ οἱ
 Ἰουδαῖοι, Νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον ἔχεις. Ἀβραὰμ
 ἀπέθανε καὶ οἱ προφῆται, καὶ σὺ λέγεις, Ἐάν τις τὸν λόγον
 53 μου τηρήσῃ, οὐ μὴ ^α γεύσεται¹ θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα. μὴ
 σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις ἀπέθανε; καὶ
 54 οἱ προφῆται ἀπέθανον· τίνα σεαυτὸν ^ν-¹ ποιεῖς; ἀπεκρίθη
 Ἰησοῦς, Ἐὰν ἐγὼ δοξάζω ἐμαυτόν, ἡ δόξα μου οὐδέν ἐστιν·
 ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι Θεὸς
 55 ὑμῶν ἐστι, καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν· ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν, καὶ
 ἐὰν εἴπω ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῶν ψεύστης·
 56 ἀλλ' οἶδα αὐτόν, καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ. Ἀβραὰμ ὁ
 πατήρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν·
 57 καὶ εἶδε καὶ ἐχάρη. εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν, Πεν-

^α om. τοῦ^ρ οὐχ ἔστηκεν A.S.M.^β add δὲ^τ add οὖν^α γεύσεται^ν add σὺ

τήκοντα ἔτη οὐπω ἔχεις, καὶ Ἀβραὰμ ἐώρακας ; εἶπεν αὐτοῖς 58
ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι,
ἐγὼ εἰμι. ἦραν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν· Ἰησοῦς 59
δὲ ἐκρύβη, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ^{w-1}.

Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. καὶ 1, 2 9
ῥώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, Ῥαββί, τίς
ἡμαρτεν, οὗτος, ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ ; ἀπε- 3
κρίθη ὁ Ἰησοῦς, Οὕτε οὗτος ἡμαρτεν οὕτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ·
ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ. ^x ἡμᾶς ¹ δεῖ 4
ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρας ἐστίν·
ἔρχεται νύξ, ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι. ὅταν ἐν τῷ 5
κόσμῳ ᾧ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου. ταῦτα εἰπὼν ἔπτυσσε χαμαί, 6
καὶ ἐποίησε πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισεν ^y αὐτοῦ ¹
τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς ^{z-1}, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ὑπαγε, 7
νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ (ὃ ἐρμηνεύεται ἀπε-
σταλμένος). ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ ἦλθε βλέπων.
οἱ οὖν γείτονες, καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον ὅτι 8
^aπροσαίτης ¹ ἦν, ἔλεγον, Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ
προσαιτῶν ; ἄλλοι ἔλεγον ὅτι Οὗτός ἐστιν· ἄλλοι ^{b-1} ^c ἔλε- 9
γον, Οὐχί, ἀλλ' ὅμοιος ¹ αὐτῷ ἐστιν. ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι Ἐγὼ
εἰμι. ἔλεγον οὖν αὐτῷ, Πῶς ^d οὖν ¹ ἀνέφχθησάν σου οἱ ὀφθαλ- 10
μοί ; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος ^{e-1}, ^f Ὁ ἄνθρωπος ὁ λεγόμενος ¹ Ἰη- 11
σοῦς πηλὸν ἐποίησε, καὶ ἐπέχρισέ μου τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ
εἶπέ μοι ^g ὅτι ¹ Ὑπαγε εἰς ^h τὸν Σιλωάμ ¹, καὶ νίψαι· ἀπελ-
θὼν ⁱ οὖν ¹ καὶ νιψάμενος ἀνέβλεψα. ^k καὶ εἶπον ¹ αὐτῷ, Ποῦ 12
ἐστιν ἐκεῖνος ; λέγει, Οὐκ οἶδα.

Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τὸν ποτε τυφλόν. 13
ἦν δὲ σάββατον ¹ ἐν ᾗ ἡμέρα ¹ τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, 14

^w add διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν· καὶ παρήγεν οὕτω Α.Σ. : καὶ διελθὼν διὰ
μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο, καὶ παρήγεν οὕτω Μ. ^x ἐμέ ^y om. αὐτοῦ

^z add τοῦ τυφλοῦ ^a τυφλὸς ^b add δὲ ^c ὅτι Ὅμοιος ^d om. οὖν

^e add καὶ εἶπεν ^f Ὁ ἄνθρωπος λεγόμενος ^g om. ὅτι ^h τὴν

κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ ⁱ δὲ ^k εἶπον οὖν ¹ ὅτε

15 καὶ ἀνέφωξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. πάλιν οὖν ἡρώτων αὐτὸν
καὶ οἱ Φαρισαῖοι, πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Πηλὸν
^m ἐπέθηκέ μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούςⁿ, καὶ ἐνιψάμην, καὶ βλέπω.
16 ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές, ⁿ Οὐκ ἔστιν οὗτος παρὰ
Θεοῦ ὁ ἄνθρωποςⁿ, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι ^o δὲⁿ
ἔλεγον, Πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα
17 ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. ^p λέγουσιν οὖνⁿ τῷ τυφλῷ
πάλιν, ^a Τί σὺⁿ λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλ-
18 μούς; ὁ δὲ εἶπεν ὅτι Προφήτης ἐστίν. οὐκ ἐπίστευσαν οὖν
οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι τυφλὸς ἦν καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως
19 οὗτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος, καὶ
ἡρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς
20 λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν ^r βλέπει ἄρτιⁿ; ἀπε-
κρίθησαν ^{s-n} οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπον, Οἶδαμεν ὅτι οὗτός
21 ἐστὶν ὁ υἱὸς ἡμῶν, καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη. πῶς δὲ νῦν
βλέπει, οὐκ οἶδαμεν. ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς,
ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν. ^t αὐτὸν ἐρωτήσατε. ἡλικίαν ἔχειⁿ αὐτὸς
22 περὶ ^u αὐτοῦⁿ λαλήσει. ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὅτι
ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους. ἤδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι,
ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται.
23 διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον ὅτι Ἠλικίαν ἔχει αὐτὸν
24 ἐρωτήσατε. ἐφώνησαν οὖν ^x τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευτέρουⁿ ὃς ἦν
τυφλός, καὶ εἶπον αὐτῷ, Δὸς δόξαν τῷ Θεῷ. ἡμεῖς οἶδαμεν
25 ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἁμαρτωλὸς ἐστίν. ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος
^{y-n} Εἰ ἁμαρτωλὸς ἐστίν, οὐκ οἶδα. ἐν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὢν
26 ἄρτι βλέπω. εἶπον ^z οὖνⁿ αὐτῷ ^{a-n} Τί ἐποίησέ σοι; πῶς
27 ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; ἀπεκρίθη αὐτοῖς, Εἶπον ὑμῖν
ἤδη, καὶ οὐκ ἠκούσατε. τί πάλιν θέλετε ἀκοῦειν; μὴ καὶ

^m ἐπέθηκεν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς μου ⁿ Οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστι
παρὰ τοῦ Θεοῦ ^o om. δὲ ^p λέγουσι ^a Σὺ τί ^r ἄρτι
βλέπει ^s add αὐτοῖς ^t αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει αὐτὸν ἐρωτήσατε
^u αὐτοῦ ^x ἐκ δευτέρου τὸν ἄνθρωπον ^y add καὶ εἶπεν ^z δὲ

^a add πάλιν

ὕμεις θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι; ^b καὶ¹ ἐλοιδόρησαν ²⁸
^{c-1} αὐτόν, καὶ εἶπον, Σὺ εἶ μαθητῆς ἐκείνου· ἡμεῖς δὲ τοῦ
 Μωσέως ἐσμὲν μαθηταί. ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι Μωσῇ λελάληκεν ²⁹
 ὁ Θεός· τοῦτον δὲ οὐκ οἶδαμεν πόθεν ἐστίν. ἀπεκρίθη ὁ ³⁰
 ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐν γὰρ τούτῳ ^d τὸ¹ θαυμαστόν
 ἐστίν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἶδατε πόθεν ἐστί, καὶ ἀνέφεξέ μου τοὺς
 ὀφθαλμούς. οἶδαμεν ^{e-1} ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει· ³¹
 ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβῇς ἤ, καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου
 ἀκούει. ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη, ὅτι ἤνοιξέ τις ὀφθαλμούς ³²
 τυφλοῦ γεγεννημένου. εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ, οὐκ ἡδύ- ³³
 νατο ποιεῖν οὐδέν. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, Ἐν ἁμαρ- ³⁴
 τίαῖς σὺ ἐγεννήθης ὅλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον
 αὐτὸν ἔξω.

Ἦκουσεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὐρὼν ³⁵
 αὐτὸν ^f εἶπε¹, Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ^g Θεοῦ¹; ἀπε- ³⁶
 κρίθη ἐκείνος καὶ εἶπε, ^h Καὶ τίς¹ ἐστι, Κύριε, ἵνα πιστεύσω
 εἰς αὐτόν; ⁱ εἶπεν¹ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Καὶ ἑώρακας αὐτόν, καὶ ³⁷
 ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν. ὁ δὲ ἔφη, Πιστεύω, Κύριε· ³⁸
 καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Εἰς κρῖμα ἐγὼ ³⁹
 εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσι,
 καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται. ^{k-1} ἤκουσαν ἐκ τῶν Φαρι- ⁴⁰
 σαίων ταῦτα οἱ ¹ μετ' αὐτοῦ ὄντες¹, καὶ εἶπον αὐτῷ, Μὴ καὶ
 ἡμεῖς τυφλοὶ ἐσμεν; εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἰ τυφλοὶ ἦτε, ⁴¹
 οὐκ ἂν εἶχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε ὅτι Βλέπομεν· ἡ ^{m-1}
 ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας ¹⁰
 εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων, ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν,
 ἐκεῖνος κλέπτῃς ἐστὶ καὶ ληστής. ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς ²
 θύρας ποιμὴν ἐστὶ τῶν προβάτων. τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, ³

^b om. καὶ ^c add οὖν ^d om. τὸ ^e add δὲ ^f εἶπεν
 αὐτῷ ^g ἀνθρώπου Μ. ^h Τίς ⁱ εἶπε δὲ ^k add καὶ
¹ ὄντες μετ' αὐτοῦ ^m add οὖν

καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρό-
 4 βατα ^η φωνεῖ¹ κατ' ὄνομα, καὶ ἐξάγει αὐτά. ^ο-¹ ὅταν τὰ ἴδια
^ρ πάντα¹ ἐκβάλλῃ, ἔμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται· καὶ τὰ πρό-
 5 βατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἶδασιν τὴν φωνὴν αὐτοῦ. ἄλλοτρίω
 δὲ οὐ μὴ ^α ἀκολουθήσουσιν¹, ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι
 6 οὐκ οἶδασιν τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν. ταύτην τὴν παροι-
 μίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν
 ἃ ἐλάλει αὐτοῖς.

7 Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
 8 ^τ-¹ ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων· πάντες ὅσοι ^σ ἤλθον πρὸ
 ἐμοῦ¹, κλέπται εἰσὶ καὶ λησταί· ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ
 9 πρόβατα. ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ ἔάν τις εἰσέλθῃ, σωθή-
 σεται, καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται, καὶ νομὴν εὐρήσει.

10 ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπο-
 11 λέσῃ· ἐγὼ ἤλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι, καὶ περισσὸν ἔχωσιν. ἐγὼ

Cp. Is. 40. 10
sq., Ezek. 34.
11 sqq.

εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
 12 τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων. ὁ μισθωτὸς ^τ-¹ καὶ οὐκ ὦν
 ποιμὴν, οὗ οὐκ εἰσὶ τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχό-
 μενον, καὶ ἀφίησι τὰ πρόβατα, καὶ φεύγει· καὶ ὁ λύκος

13 ἀρπάζει αὐτά, καὶ σκορπίζει ^υ-¹. ^κ-¹ ὅτι μισθωτός ἐστι, καὶ

14 οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων. ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ
 καλός· καὶ γινώσκω τὰ ἐμά, καὶ ^γ γινώσκουσίν με τὰ ἐμά,¹

15 καθὼς γινώσκει με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ γινώσκω τὸν πατέρα· καὶ
 16 τὴν ψυχὴν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων. καὶ ἄλλα πρό-
 βατα ἔχω, ἃ οὐκ ἐστὶν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· καὶ κεῖνα ^κ δεῖ

17 με¹ ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσιν· καὶ ^α γενή-
 σονται¹ μία ποίμνη, εἰς ποιμήν. διὰ τοῦτο ^β με ὁ πατήρ¹
 ἀγαπᾷ, ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχὴν μου, ἵνα πάλιν λάβω

^η καλεῖ ^ο add καὶ ^ρ πρόβατα ^α ἀκολουθήσωσιν ^τ add ὅτι
^σ πρὸ ἐμοῦ ἤλθον ^κ add δὲ ^υ add τὰ πρόβατα ^κ add ὁ δὲ
μισθωτὸς φεύγει, ^γ γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν. ^κ με δεῖ ^α γενή-
σεται ^β ὁ πατήρ με

αὐτήν. οὐδεὶς ^c αἶρει^h αὐτήν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτήν 18
ἀπ' ἐμαυτοῦ. ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω
πάλιν λαβεῖν αὐτήν· ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ τοῦ
πατρός μου.

Σχίσμα ^{a-1} πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τοὺς λό- 19
γους τούτους. ἔλεγον δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, Δαιμόνιον ἔχει καὶ 20
μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκούετε; ἄλλοι ἔλεγον, Ταῦτα τὰ ῥήματα 21
οὐκ ἔστι δαιμονιζομένου· μὴ δαιμόνιον δύναται τυφλῶν ὀφ-
θαλμοὺς ἀνοίγειν;

Cp. 1 Macc. 4.
59.

Ἐγένετο ^e δὲ^h τὰ ἐγκαίνια ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις· ^{f-1} ^hχει- 22
μὼν ἦν· καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ στοᾷ τοῦ 23
Σολομῶντος. ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἔλεγον 24
αὐτῷ, Ἔως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἶρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός,
εἰπὲ ἡμῖν παρρησίᾳ. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἶπον ὑμῖν, 25
καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ
πατρός μου, ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. ἀλλ' ὑμεῖς οὐ πισ- 26
τεύετε, ^g ὅτι οὐκ^h ἔστέ ἐκ τῶν προβάτων τῶν ἐμῶν ^{h-1}. τὰ 27
πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούει, καὶ γὰρ γινώσκω αὐτά,
καὶ ἀκολουθοῦσί μοι· καὶ γὰρ ζωὴν αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς, καὶ 28
οὐ μὴ ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ ἄρπάσει τις αὐτά
ἐκ τῆς χειρός μου. ⁱ ὁ πατήρ μου, ὃς δέδωκέ μοι, μείζων 29
πάντων ἐστι^h. καὶ οὐδεὶς δύναται ἄρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ
πατρός ^{j-1}. ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἓν ἐσμεν. ἐβάστασαν ^{k-1} 30, 31
πάλιν λίθους οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. ἀπεκρίθη 32
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πολλὰ καλὰ ἔργα ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τοῦ
πατρός ^{l-1}. διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον λιθάζετε με; ἀπεκρί- 33
θησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι ^{m-1}, Περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάσο-
μέν σε, ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὢν

Cp. 19. 7,
Levit. 24. 16.

^c ἦρεν M. ^d add οὖν ^h add καθὼς εἶπον ὑμῖν
^e ἔστι M. ^j add μου ⁱ ὁ πατήρ μου ὃ δέδωκέ μοι πάντων μείζον
λέγοντες ^k add οὖν ^f τότε M. ^l add καὶ ^m add
¹ add μου

34 ποιεῖς σεαυτὸν Θεόν. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οὐκ ἔστι
35 γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν, Ἐγὼ εἶπα, θεοί ἐστε; εἰ Ps. 82 (81). 6.

ἐκείνους εἶπε θεοὺς, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγένετο (καὶ
36 οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφή), ὃν ὁ πατὴρ ἡγίασε καὶ ἀπέ-
στειλεν εἰς τὸν κόσμον, ὑμεῖς λέγετε ὅτι Βλασφημεῖς, ὅτι
37 εἶπον, Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἰμι; εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρός
38 μου, μὴ πιστεύετε μοι. εἰ δὲ ποιῶ, καὶ ἐμοὶ μὴ πιστεύητε,
τοῖς ἔργοις ^απιστεύετε^β. ἵνα γνῶτε καὶ ὁ γινώσκῃτε^β, ὅτι ἐν
39 ἐμοὶ ὁ πατὴρ, καὶ ἐγὼ ἐν ^γτῷ πατρί^δ. ἐξήτουν ^επάλιν αὐτὸν
πιάσαι· καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν.

40 Καὶ ἀπῆλθε πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὸν τόπον ὅπου
41 ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ. καὶ πολ-
λοὶ ἦλθον πρὸς αὐτόν· καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον
ἐποίησεν οὐδέν, πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τούτου
42 ἀληθὴ ἦν. καὶ ^επολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν ἐκεῖ^δ.

11 Ἦν δέ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης Cp. Luke 10.
2 Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. ἦν δὲ Μαρία ἡ ^{38 sq.}

ἀλείψασα τὸν Κύριον μύρῳ καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ Cp. 12. 3.

3 ταῖς θριξίν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἡσθένει. ἀπέστει-
λαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν λέγουσαι, Κύριε, ἴδε, ὃν

4 φιλεῖς ἀσθενεῖ. ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Αὕτη ἡ ἀσθέ-
νεια οὐκ ἔστι πρὸς θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ,

5 ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ δι' αὐτῆς. ἡγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς

6 τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. ὥς
οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τόπῳ δύο

7 ἡμέρας. ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς, Ἀγωμεν

8 εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν. λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί, Ῥαββί,
νῦν ἐξήτουν σε λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ;

9 ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Οὐχὶ δώδεκά εἰσιν ὥραι τῆς ἡμέρας;
ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς

^α πιστεύσατε ^β πιστεύσητε ^γ αὐτῷ ^δ add οὖν ^ε ἐπί-
στευσαν πολλοὶ ἐκεῖ εἰς αὐτόν

τοῦ κόσμου τούτου βλέπει· ἂν δέ τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτί, ¹⁰
 προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. ταῦτα εἶπε, καὶ ¹¹
 μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς, Λάξαρς ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται·
 ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. εἶπον οὖν ¹² αὐτῷ οἱ ¹²
 μαθηταί¹, Κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται. εἰρήκει δὲ ὁ ¹³
 Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ
 τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει. τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ ¹⁴
 Ἰησοῦς παρρησίᾳ, Λάξαρς ἀπέθανε· καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ¹⁵
 ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἦμην ἐκεῖ· ἀλλ' ἄγωμεν πρὸς αὐτόν.
 εἶπεν οὖν Θωμᾶς, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, τοῖς συμμαθηταῖς, ¹⁶
 Ἔγωμεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ.

Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας ἡμέρας ἤδη ¹⁷
 ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ· ἦν δὲ ἡ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσο- ¹⁸
 λύμων, ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε· ¹⁹ πολλοὶ δὲ ¹⁹ ἐκ τῶν ¹⁹
 Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν πρὸς ²⁰ τὴν¹ Μάρθαν καὶ Μαρίαν, ἵνα
 παραμυθῶνται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ ²¹· ἡ οὖν Μάρθα, ²⁰
 ὡς ἤκουσεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται, ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαρία
 δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἔκαθήμετο. εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς τὸν Ἰη- ²¹
 σοῦν, Κύριε, εἰ ἦς ὧδε, ²² οὐκ ἂν ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός μου¹,
²³ καὶ νῦν οἶδα ὅτι, ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν Θεόν, δώσει σοι ὁ ²²
 Θεός. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου. ²³
 λέγει αὐτῷ Μάρθα, Οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει ²⁴
 ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ εἰμι ἡ ²⁵
 ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή· ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καὶ ἀποθάνῃ,
 ζήσεται· καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμέ οὐ μὴ ἀποθάνῃ ²⁶
 εἰς τὸν αἰῶνα. πιστεύεις τοῦτο; λέγει αὐτῷ, Ναί, Κύριε· ²⁷
 ἐγὼ πεπίστευκα, ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ εἰς
 τὸν κόσμον ἐρχόμενος. καὶ ²⁸ τοῦτο¹ εἰποῦσα ἀπῆλθε, καὶ ²⁸
 ἐφώνησε Μαρίαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρα εἰποῦσα, Ὁ δι-
 δάσκαλος πάρεστι καὶ φωνεῖ σε. ἐκείνη ²⁹ δέ¹, ὡς ἤκουσεν, ²⁹

¹ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ¹ καὶ πολλοὶ ² τὰς περὶ ³ add αὐτῶν
⁴ ὁ ἀδελφός μου οὐκ ἂν ἐτεθνήκει ⁵ add ἀλλὰ ⁶ ταῦτα ⁷ om. δέ

30 ^ο ἡγέρθη¹ ταχὺ καὶ ^α ἤρχετο² πρὸς αὐτόν. οὐπω δὲ ἔλη-
 λύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην, ἀλλ' ἦν ^ο ἔτι³ ἐν τῷ τόπῳ
 31 ὅπου ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα. οἱ οὖν Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες
 μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παραμυθούμενοι αὐτήν, ἰδόντες
 τὴν Μαρίαν ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν
 αὐτῇ, ^ε δόξαντες⁴ ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον, ἵνα κλαύσῃ
 32 ἐκεῖ. ἡ οὖν Μαρία, ὡς ἦλθεν ὅπου ἦν ὁ Ἰησοῦς, ἰδοῦσα
 αὐτὸν ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ λέγουσα αὐτῷ, Κύριε, εἰ
 33 ἦς ᾧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανέ μου ὁ ἀδελφός. Ἰησοῦς οὖν, ὡς
 εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν, καὶ τοὺς συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους
 κλαίοντας, ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι, καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν,
 34 καὶ εἶπε, Ποῦ τεθείκατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ, Κύριε, ἔρχου
 35, 36 καὶ ἴδε. ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς. ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι,
 37 Ἴδε, πῶς ἐφίλει αὐτόν. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον, Οὐκ ἡδύ-
 νατο οὗτος, ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, ποιῆσαι Cp. 9. 1 sqq.
 38 ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ; Ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμβριμώμενος
 ἐν αὐτῷ ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον. ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος
 39 ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ. λέγει ὁ Ἰησοῦς, Ἄρατε τὸν λίθον. λέγει
 αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ ^ε τετελευτηκότος⁵ Μάρθα, Κύριε, ἥδη
 40 ὄζειν τεταρταῖος γάρ ἐστι. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Οὐκ εἰπὼν
 41 σοι, ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς, ὅψει τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ; ἦραν οὖν
 τὸν λίθον ^{h-1}. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἤρε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄνω, καὶ
 42 εἶπε, Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς μου. ἐγὼ δὲ ᾔδην
 ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιεστῶτα
 43 εἶπον, ἵνα πιστεῦσωσιν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. καὶ ταῦτα
 44 εἰπὼν φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασε, Λάζαρε, δεῦρο ἕξω. ⁱ⁻¹ ἐξῆλ-
 θεν ὁ τεθνηκώς, δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις,
 καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰη-
 σοῦς, Λύσατε αὐτόν, καὶ ἄφετε ^k αὐτὸν⁶ ὑπάγειν.

45 Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν

^ο ἐγείρεται ^α ἔρχεται ^ο om. ἔτι ^ε λέγοντες ^ε τεθνη-
 κός ^h add οὗ ἦν ὁ τεθνηκώς κείμενος ⁱ add καὶ ^k om. αὐτόν

Μαρίαν καὶ θεασάμενοι ¹δ¹ ἐποίησεν ^{m-}¹, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φαρισαίους, 46 καὶ εἶπον αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς.

Συννήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον, 47 καὶ ἔλεγον, Τί ποιοῦμεν; ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ. ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτω, πάντες πιστεύσουσιν 48 εἰς αὐτόν· καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος. εἷς δέ τις ἐξ αὐτῶν Καϊάφας, 49 ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς, Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν, οὐδὲ ⁿλογίσεσθε¹ ὅτι συμφέρεי ^o ὑμῖν¹, ἵνα εἷς 50 ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται. τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν· ἀλλὰ ἀρχιερεὺς 51 ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου προεφήτευσεν, ὅτι ἔμελλεν ὁ Ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους· καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους 52 μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἓν. ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας ^p ἐβουλεύ- 53 σαντο¹ ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.

Ἰησοῦς οὖν οὐκέτι παρρησίᾳ περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, 54 ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς Ἐφραῖμ λεγομένην πόλιν, κακεῖ ^q ἔμεινε¹ μετὰ τῶν μαθητῶν ^{r-}¹. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἀνέβησαν 55 πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ πάσχα, ἵνα ἀγνίσωσιν ἑαυτούς. ἐξήτουν οὖν τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔλεγον 56 μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἐστηκότες, Τί δοκεῖ ὑμῖν; ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν; δεδώκεισαν δὲ ^{s-}¹ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ 57 οἱ Φαρισαῖοι ^t ἐντολὰς¹, ἵνα ἐάν τις γνῶ ποῦ ἐστι, μηνύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἐξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα ἦλθεν εἰς Βηθα- 12 νίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος ^{u-}¹, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν ^x Ἰησοῦς¹.

¹ ἃ A.S.M.^m add ὁ Ἰησοῦςⁿ διαλογίσεσθε^o ἡμῖν^p συνεβουλεύσαντο^q διέτριβε^r add αὐτοῦ^s add καὶ^t ἐντολήν^u add ὁ τεθνηκώς^x om. Ἰησοῦς

- 2 ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ· καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει, ὁ
 3 δὲ Λάζαρος εἰς ἣν ^γ ἐκ τῶν ἀνακειμένων σὺν αὐτῷ^δ. ἡ οὖν ^{Matt. 26. 6,}
 Μαρία λαβοῦσα λίτραν μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου ^{Mark 14. 3:}
 ἤλειψε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐξέμαξε ταῖς θριξίν αὐτῆς ^{cp. Luke 7. 37.}
 τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὁσμῆς τοῦ
 4 μύρου. ^z λέγει δὲ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης εἰς τῶν μαθη-
 5 τῶν αὐτοῦ,^δ ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι, Διατί τοῦτο τὸ
 μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων, καὶ ἐδόθη πτωχοῖς;
 6 εἶπε δὲ τοῦτο, οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλ'
 ὅτι κλέπτῃς ἦν, καὶ τὸ γλωσσόκομον ^a ἔχων^δ τὰ βαλλόμενα ^{cp. 13. 29.}
 7 ἐβάσταξεν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς, Ἄφες ^b αὐτὴν ἵνα^δ εἰς τὴν
 8 ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου ^c τηρήσῃ^δ αὐτό. τοὺς πτω-
 χοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε
 ἔχετε.
 9 Ἔγνων οὖν ^a ὁ^δ ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ
 ἐστι· καὶ ἦλθον οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν
 10 Λάζαρον ἴδωσιν, ὃν ἡγείρεν ἐκ νεκρῶν. ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ
 11 ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν· ὅτι πολλοὶ
 δι' αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν
 Ἰησοῦν.
 12 Τῇ ἐπαύριον ^c-^δ ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ^{cp. Matt. 21.}
 13 ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔλαβον ^{1, Mark 11. 1,}
 τὰ βαῖα τῶν φοινίκων, καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ ^{Luke 19. 29.}
^e ἐκραύγαζον^δ, Ὡσαννά· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνό- ^{Ps. 118 (117).}
 14 ματι Κυρίου ^g καὶ^δ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ. εὐρὼν δὲ ὁ ^{25 sq.}
 Ἰησοῦς ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό, καθὼς ἐστι γεγραμμένον,
 15 Μὴ φοβοῦ, θύγατερ Σιών· ἰδοὺ, ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται ^{Zech. 9. 9.}
 16 καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου. ταῦτα ^h-^δ οὐκ ἔγνωσαν οἱ μα-

^γ τῶν συνανακειμένων αὐτῷ
 Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης,
 ἵνα M. ^c τετήρηκεν
^g om. καὶ ^h add δὲ

^z λέγει οὖν εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ,
^a εἶχε καὶ ^b αὐτήν· A.S.: αὐτήν·
^d om. ὁ ^e add ὁ M. ^f ἔκραζον

θηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶτον· ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη ὁ Ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν, ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα, καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ ὅτε 17 τὸν Δάσκαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι 18 ἡκούσαν^ι τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. οἱ οὖν Φαρι- 19 σαῖοι εἶπον πρὸς ἑαυτούς, Θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε ἰουδέν^ι ἰδε, ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπήλθεν.

Ἦσαν δέ τινες Ἕλληνες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων ἵνα προσ- 20 κινήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ· οὗτοι οὖν προσήλθον Φιλίππῳ τῷ 21 ἀπὸ Βηθσαϊδᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἡρώτων αὐτὸν λέγοντες, Κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. ἔρχεται Φίλιππος καὶ 22 λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ·^κ ἔρχεται^ι Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος¹ καὶ^ι λέγουσι τῷ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς^μ ἀποκρίνεται^ι αὐτοῖς 23 λέγων, Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς 24 τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολλὴν καρπὸν φέρει. ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ^ν ἀπολλύει^ι αὐτήν· 25 καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. ἐὰν ἐμοὶ διακονῇ τις, ἐμοὶ ἀκολου- 26 θεΐτω· καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται·^ο ἴσως^ι ἐάν τις ἐμοὶ διακονῇ, τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ. νῦν ἡ 27 ψυχὴ μου τετάρακται· καὶ τί εἴπω; πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας^ρ ταύτης.^ι ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην. πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐ- 28 ρανοῦ, Καὶ ἐδόξασα, καὶ πάλιν δοξάσω. ὁ οὖν ὄχλος ὁ 29 ἑστὼς καὶ ἀκούσας ἔλεγε βροντὴν γεγονέναι· ἄλλοι ἔλεγον, Ἄγγελος αὐτῷ λελάληκεν. ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν, 30 Οὐδὲ ἐμὲ αὕτη ἡ φωνὴ γέγονεν, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς. νῦν κρίσις 31 ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου· νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου

^ι ἡκούσε
κρίνατο

^ι οὐδέν;
^ν ἀπολέσει

^κ καὶ πάλιν
^ο add καὶ

¹ om. καὶ
^ρ ταύτης; M.

^μ ἀπε-

32 ἐκβληθήσεται ἔξω. καὶ γὰρ, ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας Cp. 3. 14, 8. 28.
 33 ἐλκύσω πρὸς ἑμαυτόν. τοῦτο δὲ ἔλεγε σημαίνων ποίῳ θα-
 34 νάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν. ἀπεκρίθη ⁹οὖν¹ αὐτῷ ὁ ὄχλος,
 'Ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ Χριστὸς μένει εἰς τὸν Cp. 2 Sam. 7.
 αἰῶνα· καὶ πῶς σὺ λέγεις ὅτι Δεῖ ὑψωθῆναι τὸν υἱὸν τοῦ 13, Dan. 7. 14.
 35 ἀνθρώπου; τίς ἐστιν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; εἶπεν
 οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 'Ἐτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς ²ἐν ὑμῖν¹
 ἐστι. περιπατεῖτε ³ὥς¹ τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς
 καταλάβῃ· καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδε ποῦ
 36 ὑπάγει. ⁴ὥς¹ τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ
 φωτὸς γένησθε.

Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ'
 37 αὐτῶν. τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποικηκότες ἔμπροσθεν
 38 αὐτῶν οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν· ἵνα ὁ λόγος Ἡσαΐου τοῦ
 προφήτου πληρωθῇ ὃν εἶπε, Κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ Is. 53. 1.
 39 ἡμῶν; καὶ ὁ βραχίων Κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; διὰ τοῦτο
 40 οὐκ ἠδύναντο πιστεύειν, ὅτι πάλιν εἶπεν Ἡσαΐας, Τετύ- Cp. Is. 6. 9.
 φλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ⁵ἐπώρωσεν¹ αὐτῶν τὴν
 καρδίαν· ἵνα μὴ ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ νοήσωσι τῇ καρ-
 41 δίᾳ, καὶ ⁶στραφῶσι¹, καὶ ⁷ἰάσωμαι¹ αὐτούς. ταῦτα εἶπεν
 Ἡσαΐας, ⁸ὅτι¹ εἶδε τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησε περὶ
 42 αὐτοῦ. ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν
 εἰς αὐτόν· ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρισαίους οὐχ ὠμολόγουν, ἵνα
 43 μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται· ἠγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν
 ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ περὶ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.
 44 Ἰησοῦς δὲ ἔκραξε καὶ εἶπεν, 'Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ
 45 πιστεύει εἰς ἐμέ, ἀλλ' εἰς τὸν πέμψαντά με· καὶ ὁ θεωρῶν
 46 ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με. ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλή-
 λυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ.
 47 καὶ ἐάν τις μου ἀκούσῃ τῶν ρημάτων καὶ μὴ ⁹φυλάξῃ¹,

⁹ om. οὖν
στραφῶσι

² μεθ' ὑμῶν
⁷ ἰάσωμαι

³ ὥς
⁸ ὅτε

⁵ πεπώρωκεν
⁹ πιστεύσῃ

⁶ ἐπι-

ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν· οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σῶσω τὸν κόσμον. ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνων 48 τὰ ῥήματά μου ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν. ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκείνος κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ὅτι ἐγὼ ἐξ 49 ἑμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα· ἀλλ' ὁ πέμψας με πατήρ, αὐτός μοι ἐντολὴν ὧ δέδωκε^γ, τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. καὶ οἶδα ὅτι ἡ 50 ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰωνίος ἐστίν· ἃ οὖν ἡ ἐγὼ λαλῶ^δ, καθὼς εἴρηκέ μοι ὁ πατήρ, οὕτω λαλῶ.

Cp. Matt. 26.
20, Mark 14.
17, Luke 22.
14.

Πρὸ δὲ τῆς ἐορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἦλθεν^α **13** αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἡγάπησεν αὐτούς. καὶ δεῖπνον^β γινομένου^γ, τοῦ διαβόλου 2 ἤδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν^δ ἵνα παραδοῖ αὐτὸν Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης^ε, εἰδὼς^δ ὅτι πάντα^ε ἔδωκεν^δ αὐτῷ 3 ὁ πατήρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθε καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπάγει, ἐγείρεται ἐκ τοῦ δεῖπνου, καὶ τίθησι τὰ 4 ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν. εἶτα βάλλει 5 ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἥρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ^δ ᾧ ἦν διεζωσμένος. ἔρχε- 6 ται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον. ^ε-^δ λέγει αὐτῷ ^ε-^δ, Κύριε, σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν 7 αὐτῷ, Ὁ ἐγὼ ποιῶ, σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώσει δὲ μετὰ ταῦτα. λέγει αὐτῷ Πέτρος, Οὐ μὴ νίψῃς τοὺς πόδας μου εἰς τὸν 8 αἰῶνα. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος, Κύριε, 9 μὴ τοὺς πόδας μου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὁ λελουμένος οὐ χρειαν 10 ἔχει^ε εἰ μὴ^δ τοὺς πόδας νίψασθαι, ἀλλ' ἔστι καθαρὸς ὅλος.

^γ ἔδωκε ^δ λαλῶ ἐγὼ ^α ἐλήλυθεν ^β γενομένου ^ε Ἰούδα
Σίμωνος Ἰσκαριώτου ἵνα αὐτὸν παραδῶ ^δ add ὁ Ἰησοῦς ^ε δέ-
δωκεν ^ε add καὶ ^ε add ἐκείνος ^δ ἢ A.S.: om. εἰ μὴ τοὺς
πόδας M.

- 11 καὶ ὑμεῖς καθαροὶ ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες. ἦδει γὰρ τὸν
 παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο εἶπεν ⁱ ὅτι ¹ Οὐχὶ πάντες
 καθαροὶ ἐστε.
- 12 Ὅτε οὖν ἔνιψε τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια
 αὐτοῦ, ^j καὶ ἀνέπεσε ¹ πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς, Γινώσκετε τί πε-
 13 ποίηκα ὑμῖν; ὑμεῖς φωνεῖτέ με, Ὁ διδάσκαλος, καὶ Ὁ κύριος·
 14 καὶ καλῶς λέγετε, εἰμὶ γάρ. εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς
 πόδας, ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλή-
 15 λων νίπτειν τοὺς πόδας. ὑπόδειγμα γὰρ ^k δέδωκα ¹ ὑμῖν, ἵνα ^{Cp. Matt. 11.}
 16 καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ποιήτε. ἀμὴν ἀμὴν λέγω
 ὑμῖν, οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπό-
 17 στολος μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν. εἰ ταῦτα οἴδατε, μα-
 18 κάριοι ἐστε ἐὰν ποιήτε αὐτά. οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω·
 ἐγὼ οἶδα οὓς ἐξελεξάμην· ἀλλ' ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ, Ὁ ^{Ps. 41 (40). 9.}
 τρώγων ¹ μου ¹ τὸν ἄρτον ἐπῆρεν ἐπ' ἐμὲ τὴν πτέρναν αὐτοῦ.
 19 ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα ^m πιστεύσητε,
 20 ὅταν γένηται, ¹ ὅτι ἐγὼ εἰμι. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμ-
 βάνων ἐὰν τινα πέμψω ἐμὲ λαμβάνει· ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων
 λαμβάνει τὸν πέμψαντά με.
- 21 Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι, καὶ ἔμαρ- ^{Matt. 26. 21,}
 τύρησε καὶ εἶπεν, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν ^{Mark 14. 18,}
 22 παραδώσει με. ἔβλεπον ⁿ⁻¹ εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταὶ ἀπο- ^{Luke 22. 21.}
 23 ρούμενοι περὶ τίνος λέγει. ἦν ^{o-1} ἀνακείμενος εἷς ^{p-ek}
 τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἡγάπα ὁ ^{Cp. 21. 7, 20.}
 24 Ἰησοῦς. νεύει οὖν τούτῳ Σίμων Πέτρος, ¹ καὶ λέγει αὐτῷ,
 25 Εἰπέ τίς ἐστι ¹ περὶ οὗ λέγει. ¹ ἀναπεσὼν ¹ ἐκεῖνος ¹ οὕτως ¹
 ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ Ἰησοῦ λέγει αὐτῷ, Κύριε, τίς ἐστιν;
 26 ἀποκρίνεται ^t οὖν ¹ ὁ Ἰησοῦς, Ἐκεῖνός ἐστιν ὃ ἐγὼ ¹ βάψω ¹

ⁱ om. ὅτι ^j ἀναπεσὼν ^k ἔδωκα ¹ μετ' ἐμοῦ A.S.M.
^m ὅταν γένηται, πιστεύσητε ⁿ add οὖν ^o add δὲ ^p om. ἐκ
^q πυθέσθαι τίς ἂν εἴη ^r ἐπιπεσὼν δὲ ^s om. οὕτως ^t om. οὖν
^u βάψας

Cp. 12. 6.

τὸ ψωμίον ^κ καὶ δώσω αὐτῷ¹. ^γ βάψας οὖν¹ τὸ ψωμίον
² λαμβάνει καὶ¹ δίδωσιν Ἰούδα Σίμωνος ^β Ἰσκαριώτου¹. καὶ 27
 μετὰ τὸ ψωμίον τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ Σατανᾶς. λέγει
 οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ^δ Ὁ ποιεῖς, ποίησον τάχιον. τοῦτο δὲ 28
 οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ. τινὲς γὰρ 29
 ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν ὁ Ἰούδας, ὅτι λέγει
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀγόρασον ὧν χρεῖαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν
 ἢ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῷ. λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος 30
^β ἐξῆλθεν εὐθύς¹. ἦν δὲ ^ο νύξ.¹

^α Ὅτε οὖν ἐξῆλθε, λέγει¹ ὁ Ἰησοῦς, Νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς 31
 τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ. ^ε καὶ ὁ 32
 Θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν ^ι αὐτῷ¹, καὶ εὐθύς δοξάσει αὐτόν.
 τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι. ζητήσετέ με· καὶ καθὼς 33
 εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ὅπου ^ς ἐγὼ ὑπάγω¹ ὑμεῖς οὐ δύ-
 νασθε ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. ἐντολὴν καινὴν δίδωμι 34
 ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους· καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ
 ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι 35
 ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.

Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος, Κύριε, ποῦ ὑπάγεις; ἀπε- 36
 κρίθη ^β Ἰησοῦς¹, Ὅπου ὑπάγω, οὐ δύνασάι μοι νῦν ἀκολου-
 θῆσαι· ^ι ἀκολουθήσεις δὲ ὕστερον¹. λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος, 37
 Κύριε, διατί οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; τὴν ψυχὴν
 μου ὑπὲρ σοῦ θήσω. ^ι ἀποκρίνεται Ἰησοῦς¹, Τὴν ψυχὴν σου 38
 ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ
^κ φωνήσῃ¹ ἕως οὗ ^ι ἀρνήσῃ¹ με τρίς.

Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδιά· πιστεύετε εἰς τὸν Θεόν, 14
 καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε. ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου μοναὶ 2
 πολλάι εἰσιν· εἰ δὲ μή, εἶπον ἂν ὑμῖν· ^μ ὅτι¹ πορεύομαι

^κ ἐπιδώσω ^γ καὶ ἐμβάψας ^ζ om. λαμβάνει καὶ ^β Ἰσκα-
 ριώτη ^β εὐθύς ἐξῆλθεν ^ο νύξ ὅτε ἐξῆλθε. S. ^δ Λέγει S.
^ε add εἰ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, ^ι ἐαυτῷ ^ς ὑπάγω ἐγὼ ^β αὐτῷ
 ὁ Ἰησοῦς ^ι ὕστερον δὲ ἀκολουθήσεις μοι ^ι ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς
^κ φωνήσῃ ^ι ἀπαρνήσῃ ^μ om. ὅτι

Cp. Matt. 26.
 34, Mark 14.
 30, Luke 22.
 34.

3 ἐτοιμάσαι τόπον ὑμῖν. καὶ ἐὰν πορευθῶ καὶ ἐτοιμάσω ὑμῖν
 4 τόπον, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἑμαυτόν·
 5 ἵνα ὅπου εἰμι ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ᾗτε. καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε
 6 τὴν ὁδόν.¹ λέγει αὐτῷ Θωμᾶς, Κύριε, οὐκ οἶδαμεν ποῦ
 7 ὑπάγεις· ^ο-¹ πῶς ^ροἶδαμεν τὴν ὁδόν¹; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
 8 Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ· οὐδεὶς ἔρχεται
 9 πρὸς τὸν πατέρα, εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. εἰ ἐγνώκειτέ με, καὶ τὸν
 10 πατέρα μου ^αἂν ᾔδειτε¹. ^τ-¹ ἀπ' ἄρτι γινώσκετε αὐτόν, καὶ
 11 ἐώρακατε αὐτόν. λέγει αὐτῷ Φίλιππος, Κύριε, δεῖξον ἡμῖν
 12 τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Τοσοῦ-
 13 τον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ οὐκ ἔγνωκάς με, Φίλιππε; ὁ
 14 ἐώρακώς ἐμὲ ἐώρακε τὸν πατέρα· ^τ-¹ πῶς σὺ λέγεις, Δεῖξον
 15 ἡμῖν τὸν πατέρα; οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ
 16 πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστι; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ ^βλέγω¹ ὑμῖν, ἀπ'
 17 ἑμαυτοῦ οὐ λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ ^τ-¹ ἐν ἐμοὶ μένων ^αποιεῖ τὰ
 18 ἔργα αὐτοῦ¹. πιστεύετε μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ
 19 πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε μοι.
 20 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ
 21 ποιῶ κάκεινος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει, ὅτι ἐγὼ
 22 πρὸς τὸν πατέρα ^τ-¹ πορεύομαι. καὶ ὅ τι ἂν αἰτήσητε ἐν
 23 τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιήσω· ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ
 24 υἱῷ. ἐὰν τι αἰτήσητέ ^γμε¹ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ^δτοῦτο¹
 25 ποιήσω. ἐὰν ἀγαπᾷτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς ^ετηρήσετε¹.
 26 καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα, καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει
 27 ὑμῖν, ἵνα ^βᾗ¹ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀλη-
 28 θείας· ὁ δὲ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτό,
 29 οὐδὲ γινώσκει αὐτό· ὑμεῖς ^ο-¹ γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ'
 30 ὑμῖν μένει, καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται. οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς·

Cp. ver. 26,
 15. 26, 16. 7,
 13. Luke 24.
 49, Acts 1. 4.
 2. 4: also
 1 John 2. 1.

¹ καὶ τὴν ὁδὸν οἴδατε. A.S.M. ^ο add καὶ ^ρ δυνάμεθα τὴν
 ὁδὸν εἰδέναι ^α ἐγνώκειτε ἄν ^τ add καὶ ^β λαλῶ ^τ add ὁ
^α αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα ^γ add μου ^δ om. με A.S.M. ^ε ἐγὼ
^α τηρήσατε ^β μένη ^ο add δὲ

ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεω- 19
 ρεῖ, ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με· ὅτι ἐγὼ ζῶ, καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε.
 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε ὑμεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρί μου, 20
 καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοί, ἀγὰρ ἐν ὑμῖν. ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου 21
 καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν
 με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω
 αὐτόν, καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν. λέγει αὐτῷ Ἰούδας (οὐχ 22
 ὁ Ἰσκαριώτης), Κύριε, τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφα-
 νίζειν σεαυτόν, καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ 23
 εἶπεν αὐτῷ, Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει· καὶ
 ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα,
 καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ^αποιησόμεθα¹. ὁ μὴ ἀγαπῶν με τοὺς 24
 λόγους μου οὐ τηρεῖ· καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε οὐκ ἔστιν ἐμός,
 ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρός.

Cp. ver. 16.

Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων. ὁ δὲ παρά- 25, 26
 κλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὃ πέμψει ὁ πατήρ ἐν τῷ ὀνό-
 ματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς
 πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν. εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν 27
 δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν, ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν.

Cp. vv. 2 sq.,
18.

μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδιά, μηδὲ δειλιάτω. ἡκούσατε 28
 ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, Ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. εἰ
 ἡγαπᾷτέ με, ἐχάρητε ἄν, ὅτι ^ε-¹ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα·
 ὅτι ὁ πατήρ ^ε-¹ μείζων μου ἐστί. καὶ νῦν εἴρηκα ὑμῖν πρὶν 29
 γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε. οὐκέτι πολλὰ λα- 30
 λήσω μεθ' ὑμῶν, ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ^ε-¹ ἄρχων· καὶ
 ἐν ἐμοί οὐκ ἔχει οὐδέν· ἀλλ' ἵνα γινῶ ὁ κόσμος, ὅτι ἀγαπῶ 31
 τὸν πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ πατήρ, οὕτω ποιῶ.
 ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

Ἐγὼ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωρ- 15
 γός ἐστι. πᾶν κλήμα ἐν ἐμοί μὴ φέρον καρπὸν, αἶρει αὐτό 2

^α ποιήσομεν^ε add εἶπον,^ε add μου^ε add τούτου

καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει αὐτό, ἵνα πλείονα καρ-
 3 πὸν φέρῃ. ἥδη ὑμεῖς καθαροὶ ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελά-
 4 ληκα ὑμῖν. μένιντε ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν. καθὼς τὸ κλῆμα
 οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἂν ἐαυτοῦ, ἐὰν μὴ μείνῃ ἐν τῇ
 5 ἀμπέλῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς, ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μένιντε. ἐγὼ
 εἰμι ἡ ἀμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα· ὁ μένων ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ
 ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολύν· ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύ-
 6 νασθε ποιεῖν οὐδέν. ἐὰν μὴ τις μείνῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω
 ὡς τὸ κλῆμα, καὶ ἐξηράνθη· καὶ συναγουσιν αὐτὰ καὶ εἰς
 7 ἡ τὸ¹ πῦρ βάλλουσι, καὶ καίεται. ἐὰν μένιντε ἐν ἐμοί, καὶ
 τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μείνῃ, ὃ ἐὰν θέλητε¹ αἰτήσασθε¹, καὶ
 8 γενήσεται ὑμῖν. ἐν τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ πατήρ μου, ἵνα
 9 καρπὸν πολλὸν^κ φέρητε· καὶ γενήσεσθε¹ ἐμοὶ μαθηταί. καθὼς
 ἡγάπησέ με ὁ πατήρ, καὶ ἐγὼ ἡγάπησα ὑμᾶς· μένιντε ἐν τῇ
 10 ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν
 τῇ ἀγάπῃ μου· καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολάς τοῦ πατρὸς μου τητή-
 11 ρηκα, καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. ταῦτα λελάληκα ὑμῖν,
 ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν¹ ᾗ¹, καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ.
 12 αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς
 13 ἡγάπησα ὑμᾶς. μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις
 14 τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. ὑμεῖς φίλοι
 15 μου ἐστέ, ἐὰν ποιῇτε¹ ἂ¹ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. οὐκέτι
¹ λέγω ὑμᾶς¹ δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ οἶδε τί ποιεῖ αὐτοῦ
 ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἵρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἂ ἤκουσα παρὰ
 16 τοῦ πατρὸς μου ἐγνώρισα ὑμῖν. οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε,
 ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς, ἵνα ὑμεῖς ὑπά-
 17 γητε καὶ καρπὸν φέρητε, καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένῃ· ἵνα ὃ τι
 18 ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς
 19 μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν. εἰ ἐκ

^h om. τὸⁱ αἰτήσεσθε^κ φέρητε, καὶ γένησθε M.¹ μείνῃ^m ὅσαⁿ ὑμᾶς λέγω

τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ²⁰

Cp. 13. 16: cp.
Matt. 10. 24,
Luke 6. 40.

ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, Οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ. εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. ἀλλὰ ταῦτα πάντα ²¹ ποιήσουσιν ὁ εἰς ὑμᾶς¹ διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἶδασιν τὸν πέμψαντά με. εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν ²² οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. ὁ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. εἰ τὰ ^{23, 24} ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς, ἀ οὐδεὶς ἄλλος ^h ἐποίησεν¹, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ καὶ ἐωράκασι καὶ μεμισήκασι

Cp. Ps. 35 (34).
19, 69 (68). 4.

καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου. ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ ²⁵ γεγραμμένος ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν ὅτι Ἐμίσησάν με δωρεάν.

Cp. 14. 16.

ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ ²⁶ πατρός, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ· καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυ- ²⁷ ρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστε.

Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε. ἀπο- ^{1, 2} **16** συναγωγούς ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς δόξῃ λατρεῖαν προσφέρειν τῷ Θεῷ. καὶ ³ ταῦτα ποιήσουσιν ^{a-1}, ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα οὐδὲ ἐμέ. ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα ^r αὐτῶν¹, ⁴ μνημονεύετε αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ' ὑμῶν ἤμην. νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς ⁵ τὸν πέμψαντά με, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με, Ποῦ ὑπάγεις; ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλήρωκεν ⁶ ὑμῶν τὴν καρδίαν. ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν· συμ- ⁷ φέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω· ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ παρά- κλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω

Cp. 7. 39.

Cp. 15. 26.

^o ὑμῖν

^p πεποίηκεν

^a add ὑμῖν

^r om. αὐτῶν

8 αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον
 9 περὶ ἁμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως· περὶ
 10 ἁμαρτίας μὲν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ· περὶ δικαιοσύνης
 11 δέ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα ⁸⁻ ὑπάγω, καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με
 12 περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται.
 13 ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι.
 14 ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει Cr. 14. 16.
 15 ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ,
 16 ἀλλ' ὅσα ¹ ἀκούσει ¹¹ λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ
 17 ὑμῖν. ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει· ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται, καὶ
 18 ἀναγγελεῖ ὑμῖν. πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμὰ ἐστὶ διὰ
 19 τοῦτο εἶπον, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ ¹² λαμβάνει ¹³, καὶ ἀναγγελεῖ
 20 ὑμῖν. μικρὸν καὶ ¹⁴ οὐκέτι ¹⁵ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν
 21 καὶ ὄψεσθέ με ¹⁶. εἶπον οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς
 22 ἀλλήλους, Τί ἐστὶ τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν, Μικρὸν καὶ οὐ θεω-
 23 ρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; καί, ¹⁷ Ὅτι ¹⁸ ¹⁹ ²⁰
 24 ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα; ἔλεγον οὖν, ²¹ Τί ἐστὶ τοῦτο ²² ὃ
 25 λέγει, τὸ μικρόν; οὐκ οἶδαμεν τί λαλεῖ. ἔγνω ²³ ²⁴ Ἰησοῦς
 26 ὅτι ἠθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Περὶ τούτου
 27 ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων, ὅτι εἶπον, Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ
 28 με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; ἀμὴν ἀμὴν λέγω
 29 ὑμῖν, ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὃ δὲ κόσμος χαρή-
 30 σεται· ὑμεῖς ³¹ ³² λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν
 31 γενήσεται. ἡ γυνὴ ὅταν τίκτῃ λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα
 32 αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς
 33 θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν
 34 κόσμον. καὶ ὑμεῖς οὖν ³⁵ ³⁶ νῦν μὲν λύπην ³⁷ ἔχετε· πάλιν δὲ
 35 ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδιά, καὶ τὴν χαρὰν
 36 ὑμῶν οὐδεὶς αἶρει ἀφ' ὑμῶν. καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ

⁸ add μου¹ ἂν ἀκούσῃ¹¹ λήψεται¹⁴ οὐ¹⁶ add

ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα

¹⁸ add ἐγὼ²¹ Τοῦτο τί ἐστὶν²³ add οὖν ὃ³¹ add δὲ³⁵ λύπην μὲν νῦν

ἐρωτήσετε οὐδέν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ^ο ἂν τι¹ αἰτήσητε τὸν πατέρα, ^ι δώσει ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματί μου¹. ἕως ἄρτι οὐκ ²⁴ ἡτήσατε οὐδέν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε, καὶ λήψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾗ πεπληρωμένη.

Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ²⁵ ² ἔρχεται ὥρα ²⁵ ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ τοῦ πατρὸς ²⁶ ³ ἀπαγγελῶ¹ ὑμῖν. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ²⁶ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε· καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν· αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ²⁷ ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε, καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ ²⁸ ^ι πατρὸς¹ ἐξῆλθον. ἐξῆλθον ²⁸ ^κ ἐκ¹ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐλήλυθα ²⁸ εἰς τὸν κόσμον· πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον, καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα.

Λέγουσιν ²⁹ ¹ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Ὑπο, νῦν παρρησίᾳ λαλεῖς, ²⁹ καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις. νῦν οἶδαμεν ὅτι οἶδας πάντα ³⁰ καὶ οὐ χρεῖαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ· ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθες. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ὑπο ³¹ ³¹ πιστεῦτε ; ἰδοὺ, ἔρχεται ὥρα καὶ ³² ³² ἐλήλυθεν, ἵνα σκορ- ³² ³² πισθῇτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἐμὲ μόνον ἀφῆτε· καὶ οὐκ εἰμὶ μόνος, ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστι. ταῦτα λελάληκα ³³ ³³ ὑμῖν, ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ³⁴ ³⁴ ἔχετε¹. ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ³⁵ ³⁵ ἐπάρας¹ τοὺς ὀφθαλμοὺς ³⁶ ³⁶ αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν ³⁷ ³⁷ ¹ εἶπε, Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα ³⁸ ³⁸ ὁ υἱὸς¹ δοξάσῃ σε· καθὼς ἔδωκας ³⁹ ³⁹ αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ, δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα ⁴⁰ ⁴⁰ γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας ⁴¹ ⁴¹ Ἰησοῦν Χριστόν. ἐγὼ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον ⁴² ⁴²

^ο ὅτι ὅσα ἂν

^ι ἐν τῷ ὀνόματί μου, δώσει ὑμῖν

² add ἀλλ' S.

³ ἀπαγγελῶ

¹ Θεοῦ

^κ παρὰ

¹ add αὐτῷ

³ add νῦν

² ἔχετε A.

^ο ἐπῆρε

^ρ add καὶ

⁴ καὶ ὁ υἱὸς σου

5 ^ττελειώσας¹ ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω· καὶ νῦν δόξασόν με
 σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν
 6 κόσμον εἶναι παρὰ σοί. ἐφάνέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς
 ἀνθρώποις οὓς ^δδέδωκάς² μοι ἐκ τοῦ κόσμου· σοὶ ᾔσαν, καὶ
 7 ἐμοὶ αὐτοὺς ^δδέδωκας³. καὶ τὸν λόγον σου τετηρήκασιν. νῦν
 8 ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι παρὰ σοῦ ἐστίν· ὅτι
 τὰ ῥήματα ἃ ^δδέδωκάς⁴ μοι δέδωκα αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον,
 καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν
 9 ὅτι σύ με ἀπέστειλας. ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ περὶ
 τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοί εἰσι·
 10 καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σὰ ἐστι, καὶ τὰ σὰ ἐμά· καὶ δεδόξασμαι
 11 ἐν αὐτοῖς. καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ
 κόσμῳ εἰσί, καὶ ἐγὼ πρὸς σε ἔρχομαι. πάτερ ἄγιε, τήρησον
 αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου, ^τᾧ⁵ δέδωκάς μοι, ἵνα ᾧσιν ἔν,
 12 καθὼς ἡμεῖς. ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν ^υ-⁶, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς
 ἐν τῷ ὀνόματί σου, ^ζᾧ⁷ δέδωκάς ^ςμοι· καὶ ἐφύλαξα⁸, καὶ
 οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο, εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας· ἵνα
 13 ἡ γραφὴ πληρωθῇ. νῦν δὲ πρὸς σε ἔρχομαι· καὶ ταῦτα
 λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἔχωσιν τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρω-
 14 μένην ἐν ^ζαὐτοῖς⁹. ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου· καὶ
 ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου,
 15 καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς
 αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ
 16 πονηροῦ. ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰσί, καθὼς ἐγὼ ἐκ τοῦ κόσμου
 17 οὐκ εἰμί. ἀγιάσον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ ^α-¹⁰. ὁ λόγος ὁ
 18 σὸς ἀληθεία ἐστι. καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον,
 19 ἀγὼ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον. καὶ ὑπὲρ αὐτῶν
 ἐγὼ ἀγιάζω ἐμαυτόν, ἵνα ^βᾧσι καὶ αὐτοὶ¹¹ ἡγιασμένοι ἐν
 20 ἀληθείᾳ. οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ

^τ ἐτελειώσα^δ δέδωκας^τ οὓς^υ add ἐν τῷ κόσμῳ^ς οὓς^ς μοι ἐφύλαξα^ζ αὐτοῖς^α add σου^β καὶ αὐτοὶ

ᾧσιν

τῶν ^οπιστευόντων¹ διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ, ἵνα πάντες ²¹
 ἐν ᾧσι, καθὼς σύ, πάτερ, ἐν ἐμοὶ ἀγῶ ἐν σοί, ἵνα καὶ
 αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ^{α-1} ᾧσιν· ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σύ με
 ἀπέστειλας. καὶ ἐγὼ τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι δέδωκα ²²
 αὐτοῖς, ἵνα ᾧσιν ἐν, καθὼς ἡμεῖς ἐν ^{ο-1}. ἐγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ ²³
 σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ᾧσι τετελειωμένοι εἰς ἐν· ¹⁻¹ ἵνα γινώσκῃ ὁ
 κόσμος ὅτι σύ με ἀπέστειλας, καὶ ἡγάπησας αὐτοὺς καθὼς
 ἐμέ ἡγάπησας. πάτερ, ^β δὲ δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα, ὅπου ²⁴
 εἰμι ἐγώ, ἀκεῖνοι ᾧσι μετ' ἐμοῦ· ἵνα θεωρῶσι τὴν δόξαν
 τὴν ἐμήν, ἣν ^β δέδωκάς μοι· ὅτι ἡγάπησάς με πρὸ κατα-
 βολῆς κόσμου. πάτερ δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω, ²⁵
 ἐγὼ δέ σε ἔγνω, καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας·
 καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου, καὶ γνωρίσω· ἵνα ἡ ²⁶
 ἀγάπη ἣν ἡγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ᾧ, ἀγῶ ἐν αὐτοῖς.

Matt. 26. 36,
 Mark 14. 32,
 Luke 22. 39:
 cp. 2 Sam. 15.
 23.

Matt. 26. 47,
 Mark 14. 43,
 Luke 22. 47.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐξῆλθε σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ **18**
 πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων, ὅπου ἦν κῆπος, εἰς ὃν
 εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ἦδει δὲ καὶ Ἰούδας, ²
 ὁ παραδιδὸς αὐτόν, τὸν τόπον· ὅτι πολλάκις συνήχθη ὁ
 Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ὁ οὖν Ἰούδας, λαβὼν ³
 τὴν σπείραν καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ ¹ τῶν Φαρισαίων
 ὑπηρέτας, ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὀπ-
 λων. Ἰησοῦς οὖν, εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐτόν, ⁴
^κ ἐξῆλθε καὶ λέγει αὐτοῖς, Τίνα ζητεῖτε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ, ⁵
 Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ εἰμι.
 εἰστήκει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδὸς αὐτόν μετ' αὐτῶν. ὥς ⁶
 οὖν εἶπεν αὐτοῖς, ¹⁻¹ Ἐγὼ εἰμι, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ
 ἔπεσον χαμαί. πάλιν οὖν αὐτοὺς ἐπηρώτησε, Τίνα ζητεῖτε; ⁷
 οἱ δὲ εἶπον, Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, ⁸
 Εἶπον ὑμῖν, ὅτι ἐγὼ εἰμι· εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους
 ὑπάγειν· ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν ὅτι Οὗς δέδωκάς ⁹

Cp. 17. 12.

^ο πιστευόντων ^d add ἐν ^ε add ἐσμεν ^f add καὶ ^g οὗς
 A.S.M. ^h ἔδωκάς ⁱ om. τῶν ^κ ἐξελεθὼν εἶπεν ¹ add ὅτι

- 10 μοι, οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα. Σίμων οὖν Πέτρος ^{Matt. 26. 51,}
 ἔχων μάχαιραν εἴλκυσεν αὐτήν, καὶ ἔπαισε τὸν τοῦ ἀρχι- ^{Mark 14. 47,}
 ρέως δοῦλον, καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ^m ὠτάριον¹ τὸ δεξιόν. ^{Luke 22. 50.}
- 11 ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ Μάλχος. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ
 Πέτρῳ, Βάλε τὴν μάχαιραν ⁿ⁻¹ εἰς τὴν θήκην· τὸ ποτήριον
 ὃ δέδωκέ μοι ὁ πατήρ, οὐ μὴ πῖω αὐτό;
- 12 Ἡ οὖν σπείρα καὶ ὁ χιλιάρχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰου- ^{Cp. Matt. 26.}
 13 δαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔδησαν αὐτόν, καὶ ὤγαγον¹ ^{57, Mark 14.}
 πρὸς Ἀνναν πρῶτον· ἦν γὰρ πενθερὸς τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν ^{53, Luke 22.}
 14 ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου. ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβου- ^{54: also Luke}
 λεύσας τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι συμφέρει ἓνα ἄνθρωπον ^p ἀπο- ^{3. 2.}
 θανεῖν¹ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.
- 15 Ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος, καὶ ἄλλος¹ ^{Matt. 26. 58,}
 μαθητῆς. ὁ δὲ μαθητῆς ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, ^{Mark 14. 54,}
 16 καὶ συνεισηλθε τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως· ὁ δὲ ^{Luke 22. 54.}
 Πέτρος εἰστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ ἔξω. ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητῆς
 ὁ ἄλλος ὃς ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ εἶπε τῇ θυρωρῷ, καὶ
 17 εἰσήγαγε τὸν Πέτρον. λέγει οὖν ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρὸς τῷ ^{Matt. 26. 69,}
 Πέτρῳ, Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ^{Mark 14. 66,}
 18 λέγει ἐκεῖνος, Οὐκ εἰμί. εἰστήκεισαν δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ^{Luke 22. 56:}
 ὑπηρέται ἀνθρακιὰν πεποικότες, ὅτι ψυχὸς ἦν, καὶ ἐθερ- ^{cp. ver. 25.}
 μαίνοντο· ἦν δὲ ^x καὶ ὁ Πέτρος μετ' αὐτῶν¹ ἐστὼς καὶ
 θερμαινόμενος.
- 19 Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν
 20 αὐτοῦ, καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰη-
 σοῦς, Ἐγὼ παρρησίᾳ ^b λελάληκα¹ τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε
 ἐδίδαξα ἐν ^{t-1} συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου ⁿ πάντες¹ οἱ
 21 Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν. τί
 με ^x ἐρωτᾷς; ἐρώτησον¹ τοὺς ἀκηκοτάς, τί ἐλάλησα αὐτοῖς·

^m ὠτίονⁿ add σου^o ἀπήγαγον αὐτόν^p ἀπολέσθαι^a ὁ ἄλλος S.^x μετ' αὐτῶν ὁ Πέτρος^b ἐλάλησα^t add τῇⁿ πάντοτε^x ἐπερωτᾷς; ἐπερώτησον

ἴδε, οὗτοι οἶδασιν ἃ εἶπον ἐγώ. ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος εἰς 22
τῶν ὑπηρετῶν παρεστηκὼς ἔδωκε ράπισμα τῷ Ἰησοῦ εἰπών,
Οὕτως ἀποκρίνη τῷ ἀρχιερεῖ; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Εἰ 23
κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί
με δέρεις; ἀπέστειλεν ὃν¹ αὐτὸν ὁ Ἀννας δεδεμένον πρὸς 24
Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα.

Cp. ver. 17.

Ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἐστὼς καὶ θερμαινόμενος. εἶπον 25
οὖν αὐτῷ, Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ; ἡρνήσατο
ἐκείνος, καὶ εἶπεν, Οὐκ εἰμί. λέγει εἰς ἐκ τῶν δούλων τοῦ 26
ἀρχιερέως, συγγενῆς ὧν οὗ ἀπέκοψε Πέτρος τὸ ὠτίον, Οὐκ
ἐγώ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ; πάλιν οὖν ἡρνήσατο 27
ὁ Πέτρος, καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν.

Matt. 27. 2,
Mark 15. 1,
Luke 23. 1.

Ἄγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα εἰς τὸ πραιτώ- 28
ριον· ἦν δὲ πρωῒα, καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον,
ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ² ἀλλὰ¹ φάγωσι τὸ πάσχα. ἐξῆλθεν οὖν 29
ὁ Πιλάτος ³ ἔξω¹ πρὸς αὐτούς, καὶ ⁴ φησι¹, Τίνα κατηγορίαν
φέρετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον 30
αὐτῷ, Εἰ μὴ ἦν οὗτος κακοποιός, οὐκ ἂν σοι παρεδώκαμεν
αὐτόν. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, 31
καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν. εἶπον ⁵ αὐτῷ οἱ
Ἰουδαῖοι, Ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτείνειν οὐδένα· ἵνα ὁ λόγος 32
τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ, ὃν εἶπε σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλον
ἀποθνήσκειν.

Matt. 20. 19,
John 3. 14:
cp. Mark 10.
33 sq., Luke
18. 32 sq.

Εἰσῆλθεν οὖν ⁶ πάλιν εἰς τὸ πραιτώριον¹ ὁ Πιλάτος, καὶ 33
ἐφώνησε τὸν Ἰησοῦν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν
Ἰουδαίων; ἀπεκρίθη ⁷ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀφ' ἑαυτοῦ σὺ τοῦτο 34
λέγεις; ἢ ἄλλοι σοι εἶπον περὶ ἐμοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος, 35
Μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς
παρέδωκάν σε ἐμοί· τί ἐποίησας; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Ἡ 36
βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· εἰ ἐκ τοῦ

Matt. 27. 11,
Mark 15. 2,
Luke 23. 3.

¹ om. οὖν S. ² ἀλλ' ἵνα ³ om. ἔξω ⁴ εἶπε ⁵ add
οὖν ⁶ εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν ⁷ add αὐτῷ ὁ

κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμή, οἱ ὑπηρέται ἂν οἱ ἐμοὶ
 ἡγωνίζοντο, ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασι-
 37 λεία ἡ ἐμή οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν. εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος,
 Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Σὺ λέγεις ὅτι
 βασιλεὺς εἰμι ἐγώ. ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι, καὶ εἰς τοῦτο
 ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ. πᾶς ὁ
 38 ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς. λέγει αὐτῷ ὁ
 Πιλάτος, Τί ἐστὶν ἀλήθεια;

Καὶ τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξῆλθε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ
 39 λέγει αὐτοῖς, Ἐγὼ οὐδεμίαν αἰτίαν εὐρίσκω ἐν αὐτῷ. ἔστι
 δὲ συνήθεια ὑμῖν, ἵνα ἕνα ὑμῖν ἀπολύσω ἐν τῷ πάσχα·
 βούλεσθε οὖν ὑμῖν ἀπολύσω τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων;
 40 ἐκραύγασαν οὖν πάλιν ¹-¹ λέγοντες, Μὴ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν
 Βαραββᾶν. ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς ληστής.

19 Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πιλάτος τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐμαστίγωσε.

2 καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ^{Matt. 27. 27,}
 αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτόν· ^{Mark 15. 6:}
 3 ⁸ καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν,¹ καὶ ἔλεγον, Χαῖρε, ὁ βασιλεὺς
 4 τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐδίδουν αὐτῷ ραπίσματα. ¹¹ καὶ ἐξῆλθε¹
 πάλιν ἔξω ὁ Πιλάτος, καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἴδε, ἄγω ὑμῖν αὐτὸν
 5 ἔξω, ἵνα γνῶτε ὅτι ἐν αὐτῷ οὐδεμίαν αἰτίαν εὐρίσκω. ἐξῆλ-
 θεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ
 τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἴδε, ὁ ἄνθρωπος.
 6 ὅτε οὖν εἶδον αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται, ἐκραύγασαν
 λέγοντες, Σταύρωσόν, σταύρωσον. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος,
 Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ γὰρ οὐχ εὐρίσκω
 7 ἐν αὐτῷ αἰτίαν. ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, Ἡμεῖς
 νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ¹-¹ ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι ^{Cr. 10. 33,}
 8 ἑαυτὸν υἱὸν Θεοῦ ἐποίησεν. ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλάτος ^{Levit. 24. 16,}
 9 τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη· καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ^{Matt. 26. 65,}
^{Mark 14. 64.}

¹ add πάντες⁸ om. καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν,¹¹ ἐξῆλθεν οὖν¹ add ἡμῶν

πραιτώριον πάλιν, καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ, Πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ ¹⁰ Πιλάτος, Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἔξουσίαν ἔχω ^κ ἀπολῦσαί σε, καὶ ἔξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε; ¹¹ ἀπεκρίθη ¹ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Οὐκ εἶχες ἔξουσίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ, εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένον ἄνωθεν· διὰ τοῦτο ὁ ¹² παραδούς ¹ μέ σοι μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. ἐκ τούτου ἐζήτει ὁ Πιλάτος ἀπο- ¹² λῦσαι αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἔκραζον λέγοντες, Ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος· πᾶς ὁ βασιλέα ¹³ ¹ αὐτοῦν ¹ ποιῶν ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι. ὁ οὖν Πιλάτος, ¹³ ἀκούσας ὁ τῶν λόγων τούτων ¹, ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ ¹⁴ ¹ βήματος εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, Ἐβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ. ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα· ὥρα ¹⁴ ¹ ἦν ὡς ¹ ἔκτη. καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις, Ἴδε, ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. ¹⁵ ἔκραύγασαν οὖν ἐκείνοι ¹, Ἄρον, ἄρον, σταύρωσον ¹⁵ αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Τὸν βασιλέα ὑμῶν σταυ- ρώσω; ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς, Οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα. τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς, ἵνα ¹⁶ σταυρωθῇ.

Cp. Matt. 27.
32, Mark 15.
21, Luke 23.
26.

Παρέλαβον ¹ οὖν ¹ τὸν Ἰησοῦν ¹⁴ ¹ καὶ βαστάζων ¹ αὐτῷ ¹⁷ τὸν σταυρὸν ¹ ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον, ¹⁸ ¹ λέγεται Ἐβραϊστὶ Γολγοθᾶ· ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ ¹⁸ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο, ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν. ἔγραψε δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλάτος, καὶ ἔθηκεν ἐπὶ ¹⁹ τοῦ σταυροῦ. ἦν δὲ γεγραμμένος, Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέ- ²⁰ γνωσαν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν ¹ ὁ τόπος τῆς πόλεως ¹, ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμμένος Ἐβραϊστὶ,

^κ σταυρῶσαί σε, καὶ ἔξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαί σε; ¹ om. αὐτῷ
¹² παραδιδούς ¹⁴ αὐτόν ¹⁵ τοῦτον τὸν λόγον ¹⁶ add τοῦ
¹⁷ δὲ ὡσεὶ ¹⁸ οἱ δὲ ἐκραύγασαν ¹⁹ δὲ ²⁰ add καὶ ἀπήγαγον
²¹ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ ²² ὅς ²³ τῆς πόλεως ὁ τόπος

- 21 ^z 'Ρωμαϊστί, 'Ελληνιστί.¹ ἔλεγον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιε-
ρεῖς τῶν 'Ιουδαίων, Μὴ γράφῃς, 'Ο βασιλεὺς τῶν 'Ιουδαίων·
22 ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπε, Βασιλεὺς εἰμι τῶν 'Ιουδαίων. ἀπε-
κρίθη ὁ Πιλάτος, ὁ γέγραφα, γέγραφα.
23 Οἱ οὖν στρατιῶται, ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν 'Ιησοῦν, ἔλαβον
τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐποίησαν τέσσαρα μέρη, ἐκάστῳ στρα-
τιώτῃ μέρος, καὶ τὸν χιτῶνα· ἦν δὲ ὁ χιτὼν ἄρραφος, ἐκ τῶν
24 ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὅλου. εἶπον οὖν πρὸς ἀλλήλους, Μὴ
σχίσωμεν αὐτόν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ αὐτοῦ, τίνος ἔσται· ἵνα
ἡ γραφὴ πληρωθῇ ἣ λέγουσα, Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ^{Ps. 22 (21).}
ἐαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν μου ἔβαλον κλῆρον. οἱ μὲν ^{18.}
25 οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν. εἰστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ
σταυρῷ τοῦ 'Ιησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μη-
τρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ, καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνῇ.
26 'Ιησοῦς οὖν, ἰδὼν τὴν μητέρα, καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα
27 ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρί ^{a-}, Γύναι, ἰδοὺ, ὁ υἱός σου. εἶτα
λέγει τῷ μαθητῇ, 'Ιδοὺ, ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς
ᾠρας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ μαθητὴς εἰς τὰ ἴδια.
28 Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ 'Ιησοῦς ὅτι πάντα ἤδη τετέλεσται, ἵνα
29 τελειωθῇ ἡ γραφή, λέγει, Διψῶ. σκευὸς ^{b-} ἔκειτο ὁ ξους ^{Cp. Ps. 69 (68).}
μεστόν· ^c σπὸγγον οὖν μεστόν τοῦ ὁ ξους¹ ὑσώπῳ περιθέντες ^{21, Matt. 27.}
30 προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι. ὅτε οὖν ἔλαβε τὸ ὁ ξος ὁ ^{48, Mark 15.}
'Ιησοῦς, εἶπε, Τετέλεσται· καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέ-
δωκε τὸ πνεῦμα.
31 Οἱ οὖν 'Ιουδαῖοι, ^a ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν,¹ ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ
τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ ^{e-} (ἦν γὰρ μεγάλη
ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ σαββάτου), ἠρώτησαν τὸν Πιλάτον, ἵνα
32 κατεαγῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη, καὶ ἀρθῶσιν. ἦλθον οὖν οἱ
στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη καὶ τοῦ

^z 'Ελληνιστί, 'Ρωμαϊστί.
πλήσαντες σπὸγγον ὁ ξους καὶ
ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, S.

^a add αὐτοῦ
^d om. ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, S.

^b add οὖν

^c οἱ δὲ
^e add

ἄλλου τοῦ συσταυρωθέντος αὐτῷ. ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόν- 33
τες, ὡς εἶδον αὐτὸν ἤδη τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ
σκέλη· ἀλλ' εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν 34
ἐνυξε, καὶ [†]ἐξῆλθεν εὐθὺς[†] αἷμα καὶ ὕδωρ. καὶ ὁ ἑωρακὼς 35
μεμαρτύρηκε, καὶ ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μαρτυρία· καὶ οὗτος
Cp. Exod. 12. οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα ^g καὶ[†] ὑμεῖς πιστεύσητε. ἐγένετο 36
46, Num. 9. 12,
Ps. 34 (33). 20. γὰρ ταῦτα, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ, Ὅσοτον οὐ συντριβή-
Zech. 12. 10. σεται αὐτοῦ. καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ λέγει, Ὅψονται εἰς 37
δν ἐξεκέντησαν.

Matt. 27. 57, Mark 15. 42, Luke 23. 50. Μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώτησε τὸν Πιλάτον ὁ Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ 38
Ἀριμαθαίας, ὢν μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν
φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐπέ-
τρεψεν ὁ Πιλάτος. ἦλθεν οὖν καὶ ἦρε τὸ σῶμα ^h αὐτοῦ[†].

Cp. 3. 1, 7. 50. ἦλθε δὲ καὶ Νικόδημος, ὁ ἐλθὼν πρὸς ⁱ αὐτὸν[†] νυκτὸς τὸ 39
πρῶτον, φέρων ^j μίγμα[†] σμύρνης καὶ ἀλός^k ὡς[†] λίτρας
ἐκατόν. ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἔδησαν αὐτὸ 40
ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς Ἰουδαίοις
ἐνταφιάζειν. ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἐσταυρώθη κήπος, καὶ 41
ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καὶνόν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἐτέθη. ἐκεῖ 42
οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνη-
μεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.

Cp. Matt. 28. 1, Mark 16. 1, Luke 24. 1. Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἔρχεται 20
πρωῖ, σκοτίας ἔτι οὔσης, εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει τὸν
λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημεῖου. τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς 2
Σίμωνα Πέτρον καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ
Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς, Ὁραν τὸν Κύριον ἐκ τοῦ μνημεῖου,
καὶ οὐκ οἶδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος 3
καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. ἔτρεχον 4
δὲ οἱ δύο ὁμοῦ· καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμε τάχιον τοῦ
Πέτρου, καὶ ἦλθε πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον· καὶ παρακύψας 5

[†] εὐθὺς ἐξῆλθεν
^j ἔλιγμα M.

^g om. καὶ

^h τοῦ Ἰησοῦ

ⁱ τὸν Ἰησοῦν

^k ὡσεὶ

6 βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. ἔρχεται οὖν
 1 καὶ¹ Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ
 7 μνημεῖον· καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα, καὶ τὸ σουδάριον, ὃ
 ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον,
 8 ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἓνα τόπον. τότε οὖν εἰσῆλθε
 καὶ ὁ ἄλλος μαθητῆς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ
 9 εἶδε, καὶ ἐπίστευσεν. οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν τὴν γραφὴν, ὅτι
 10 δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. ἀπῆλθον οὖν πάλιν πρὸς
 ἑαυτοὺς οἱ μαθηταί.

11 Μαρία δὲ εἰστήκει πρὸς ^m τῷ μνημείῳ ἔξω κλαίουσα¹. ὥς
 12 οὖν ἔκλαιε, παρέκυψεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέ-
 λους ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ἓνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἓνα
 13 πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. καὶ λέ-
 γουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι, Γύναι, τί κλαίεις; λέγει αὐτοῖς, Ὅτι
 ἦραν τὸν Κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. ^{n-l}

14 ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰη- Cp. Mark 16.

15 σοῦν ἐστῶτα, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστι. λέγει αὐτῇ ὁ ⁹.

Ἰησοῦς, Γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη, δοκοῦσα ὅτι
 ὁ κηπουρός ἐστι, λέγει αὐτῷ, Κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν,
 16 εἰπέ μοι ποῦ αὐτὸν ἔθηκας, καὶ γὰρ αὐτὸν ἀρῶ. λέγει αὐτῇ ὁ

Ἰησοῦς, Μαρία. στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ ὁ Ἑβραϊστὴ¹,
 17 Ῥαββουνί· ὃ λέγεται Διδάσκαλε. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς,
 Μή μου ἄπτου, οὐπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα ^{p-l}.
 πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου, καὶ εἰπὲ αὐτοῖς, Ἀνα-
 βαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν καὶ Θεόν μου
 18 καὶ Θεὸν ὑμῶν. ἔρχεται Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ^a ἀγγέλλουσα¹
 τοῖς μαθηταῖς ὅτι ^r Ἐώρακα¹ τὸν Κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν
 αὐτῇ.

19 Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ ^{s-l} σαββάτων, Cp. Mark 16.
14, Luke 24.
36.

¹ om. καὶ^m τὸ μνημεῖον κλαίουσα ἔξωⁿ add καὶ^o om.¹ Ἑβραϊστὴ^p add μου^a ἀπαγγέλλουσα^r ἑώρακε^s add

τῶν

καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταί ^{t-1}, διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἰρήνη ὑμῖν. καὶ τοῦτο εἰπὼν ²⁰ ἔδειξε ^u τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῖς¹. ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ²¹ πάλιν, Εἰρήνη ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, ἀγῶ πέμπω ὑμᾶς. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησε καὶ λέγει αὐτοῖς, ²² Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον. ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ²³ ἀφίενται αὐτοῖς· ἂν τινων κρατῆτε, κεκράτῃνται.

Cp. Matt. 16.
19, 18. 18.

Θωμᾶς δὲ εἰς ἓκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν ²⁴ μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς. ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι ²⁵ μαθηταί, Ἐωράκαμεν τὸν Κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐὰν μὴ ἴδῳ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλῳ τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλῳ τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω.

Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ²⁶ καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ εἶπεν, Εἰρήνη ὑμῖν. εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ, Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε ²⁷ τὰς χεῖράς μου· καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου· καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός. ^{v-1} ἀπεκρίθη ὁ Θωμᾶς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ ²⁸ Θεός μου. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὅτι ἑώρακάς με, ^{w-1} ²⁹ ^x πεπίστευκας¹ μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες, καὶ πιστεύσαντες.

Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ³⁰ ἐνώπιον τῶν μαθητῶν ^{v-1}, ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· ταῦτα δὲ γέγραπται, ἵνα πιστεύσητε ὅτι ὁ ³¹ Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζῶν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

Μετὰ ταῦτα ἐφάνερωσεν ἑαυτὸν πάλιν ὁ Ἰησοῦς τοῖς **21**

^t add συνηγμένοι ^u αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ
^v add καὶ ^w add Θωμᾷ, ^x πεπίστευκας; M. ^y add αὐτοῦ

μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος· ἐφάνέρωσε δὲ
 2 οὕτως. ἦσαν ὁμοῦ Σίμων Πέτρος, καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος
 Δίδυμος, καὶ ^z Ναθαναὴλ^h ὁ ἀπὸ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ Cp. 1. 45.
 οἱ τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο.
 3 λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος, Ὑπάγω ἀλιεύειν. λέγουσιν
 αὐτῷ, Ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί. ἐξῆλθον καὶ ^a ἐνέβησαν^l
 εἰς τὸ πλοῖον ^{b-l}, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν.
 4 πρωΐας δὲ ἤδη ^z γινομένης^l ἔστη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν αἰγιαλόν·
 5 οὐ μέντοι ᾔδεισαν οἱ μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστι. λέγει οὖν
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Παιδιά, μή τι προσφάγιον ἔχετε; ἀπε-
 6 κρίθησαν αὐτῷ, Οὔ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ Cp. Luke 5. 4.
 μέρη τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον, καὶ εὐρήσετε. ἔβαλον οὖν, καὶ
 οὐκέτι αὐτὸ ἐλκύσαι ^a ἴσχυον^l ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων.
 7 λέγει οὖν ὁ μαθητῆς ἐκείνος ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ,
 Ὁ Κύριός ἐστι. Σίμων οὖν Πέτρος, ἀκούσας ὅτι ὁ Κύριός
 ἐστι, τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο (ἦν γὰρ γυμνός), καὶ ἔβαλεν
 8 ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιοαρίῳ
 ἦλθον (οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς, ἀλλ' ὥς ἀπὸ
 9 πηχῶν διακοσίων), σύροντες τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων. ὥς οὖν
 ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, βλέπουσιν ἀνθρακιὰν κειμένην, καὶ
 10 ὀψάριον ἐπικείμενον, καὶ ἄρτον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς,
 11 Ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων ὧν ἐπιάσατε νῦν. ἀνέβη ^o οὖν^l
 Σίμων Πέτρος, καὶ εἵλκυσε τὸ δίκτυον ^f εἰς τὴν γῆν^l, μεστὸν
 ἰχθύων μεγάλων ἑκατὸν πεντηκοντατριῶν· καὶ τοσοῦτων ὄν-
 12 των οὐκ ἐσχίσθη τὸ δίκτυον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Δεῦτε,
 ἀριστήσατε. οὐδεὶς δὲ ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτόν,
 13 Σὺ τίς εἶ; εἰδότες ὅτι ὁ Κύριός ἐστιν. ἔρχεται ^{g-l} Ἰησοῦς,
 καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον, καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον
 14 ὁμοίως. τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθη-
 ταῖς ^{h-l} ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν.

^z Ναθαναὴλ S.^a ἀνέβησαν^b add εὐθὺς^o γενομένης^d ἴσχυσαν^e om. οὖν^f ἐπὶ τῆς γῆς^g add οὖν ὁ^h add αὐτοῦ

Ὅτε οὖν ἡρίστησαν, λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς, 15
 Σίμων ἰ'Ιωάννου¹, ἀγαπᾷς με πλεῖον τούτων; λέγει αὐτῷ,
 Ναί, Κύριε· σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ, Βόσκει τὰ
 ἄρνια μου. λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον, Σίμων ἰ'Ιωάννου¹, 16
 ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ, Ναί, Κύριε· σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε.
 λέγει αὐτῷ, Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. λέγει αὐτῷ τὸ 17
 τρίτον, Σίμων ἰ'Ιωάννου¹, φιλεῖς με; ἐλυπήθη ὁ Πέτρος, ὅτι
 εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον, Φιλεῖς με; καὶ εἶπεν αὐτῷ, Κύριε,
^kπάντα σὺ¹ οἶδας· σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ
 ὁ Ἰησοῦς, Βόσκει τὰ ¹προβάτιά¹ μου. ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, 18
 ὅτε ἦς νεώτερος, ἐξώνυνες σεαυτόν, καὶ περιεπάτεις ὅπου
 Cp. 2 Pet. I. 14. ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς, ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος
 σε ζώσει, καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις. τοῦτο δὲ εἶπε σημαίνων 19
 ποῖω θανάτῳ δοξάσει τὸν Θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει
 αὐτῷ, Ἀκολουθεῖ μοι. ἐπιστραφεὶς ^m-¹ ὁ Πέτρος βλέπει 20
 τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς ἀκολουθοῦντα, ὃς καὶ ἀνέ-
 πεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτοῦ καὶ εἶπε, Κύριε,
 τίς ἐστίν ὁ παραδιδούς σε; τοῦτον ⁿοὖν¹ ἰδὼν ὁ Πέτρος 21
 λέγει τῷ Ἰησοῦ, Κύριε, οὗτος δὲ τίς; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, 22
 Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; σὺ ἀκο-
 λούθει μοι. ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος εἰς τοὺς ἀδελφούς, 23
 ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει· ^oοὐκ εἶπε δὲ¹ αὐτῷ
 ὁ Ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει· ἀλλ', Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν
 ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ;

Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων, καὶ γρά- 24
 ψας ταῦτα· καὶ οἶδαμεν ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ.

Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ^pἃ¹ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα 25
 ἐὰν γράφηται καθ' ἓν, οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον ^aχωρή-
 σειν¹ τὰ γραφόμενα βιβλία. ^r-¹

¹ Ἰωνᾶ ^k σὺ πάντα ¹ πρόβατά ^m add δὲ ⁿ om. οὖν
^o καὶ οὐκ εἶπεν ^p ὅσα ^a χωρῆσαι ^r add ἀμὴν

ΠΡΑΞΕΙΣ

ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ.

- 1 Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποίησάμην περὶ πάντων, ᾧ Θεό- Cp. Luke 1. 3.
2 φιλε, ᾧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, ἄχρι
ἥς ἡμέρας ἐντειλόμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ Πνεύματος
3 Ἁγίου οὓς ἐξελέξατο ἀνελήφθῃ οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν Cp. ver. 9.
ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις, δι' ἡμε-
ρῶν τεσσαράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς, καὶ λέγων τὰ περὶ Cp. Mark 1. 15,
4 τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ συναλιζόμενος παρήγγειλεν Luke 17. 20 sq.
αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν Cp. Luke 24.
5 τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς, ἣν ἠκούσατέ μου· ὅτι Ἰωάννης 49, John 14. 16.
μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Cp. Matt. 3.
Ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας. 11, Mark 1. 8,
Luke 3. 16.
- 6 Οἱ μὲν οὖν συνελθόντες ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες, Κύριε, Cp. Luke 19.
εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ 11.
7 Ἰσραὴλ; εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, Οὐχ ὑμῶν ἐστι γινῶναι χρό- Cp. Matt. 24.
8 νους ἢ καιροὺς οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ. ἀλλὰ 36, Mark 13.
λήψεσθε δύναμιν, ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ'
ὑμᾶς καὶ ἔσεσθέ ^αμου¹ μάρτυρες ἐν τε Ἱερουσαλὴμ καὶ
ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς
9 γῆς. καὶ ταῦτα εἰπὼν βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ νεφέλῃ. Mark 16. 19,
Luke 24. 51:
10 ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. καὶ ὡς ἀτενί- Cp. Luke 9. 51,
John 6. 62,
ζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανόν, πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ, Eph. 4. 9,
1 Tim. 3. 16.

Cp. Matt. 26.
64, Mark 14.
62.

ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ^b ἐσθήσεσι λευκαῖς¹,
οὐ καὶ εἶπον, Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε [■] βλέποντες¹ 11
εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν
εἰς τὸν οὐρανὸν οὕτως ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν
πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν.

Luke 24. 52.

Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλου- 12
μένου Ἐλαιῶνος, ὃ ἐστὶν ἐγγὺς Ἱερουσαλήμ, σαββάτου
ἔχον ὁδόν. καὶ ὅτε εἰσῆλθον, ^a εἰς τὸ ὑπερφῶν ἀνέβησαν¹ 13
οὗ ἦσαν καταμένοντες, ὃ τε Πέτρος καὶ ^o Ἰωάννης καὶ Ἰά-
κωβος¹ καὶ Ἀνδρέας, Φίλιππος καὶ Θωμᾶς, Βαρθολομαῖος
καὶ Ματθαῖος, Ἰάκωβος Ἀλφαίου καὶ Σίμων ὁ Ζηλωτής,
καὶ Ἰούδας Ἰακώβου. οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες 14
ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ ¹-¹, σὺν γυναιξὶ καὶ Μαρίας τῇ
μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ σὺν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.

Cp. Matt. 27.
5 sqq.

Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀναστὰς Πέτρος ἐν μέσῳ 15
τῶν [■] ἀδελφῶν¹ εἶπεν (ἦν τε ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ
ὥς ἑκατὸν εἴκοσιν), Ἄνδρες ἀδελφοί, ἔδει πληρωθῆναι τὴν 16
γραφὴν ^h-¹, ἣν προεῖπε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ στόματος
Δαβὶδ περὶ Ἰούδα τοῦ γενομένου ὁδηγοῦ τοῖς συλλαβοῦσι
τὸν Ἰησοῦν. ὅτι κατηριθμημένος ἦν ⁱ ἐν¹ ἡμῖν, καὶ ἔλαχε 17
τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης. (οὗτος μὲν οὖν ἐκτίησατο 18
χωρίον ἐκ ^k-¹ μισθοῦ τῆς ἀδικίας, καὶ πρηνὴς γενόμενος
ἐλάκησε μέσος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ
καὶ γνωστὸν ἐγένετο πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλὴμ, 19
ὥστε κληθῆναι τὸ χωρίον ἐκεῖνο τῇ ¹-¹ διαλέκτῳ αὐτῶν
Ἀκελδαμά, τοῦτ' ἐστὶ Χωρίον αἵματος.) γέγραπται γὰρ ἐν 20
βίβλῳ ψαλμῶν, Γενηθῆτω ἡ ἔπαυλις αὐτοῦ ἔρημος, καὶ μὴ
ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ· καὶ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ ^m λα-
βέτω¹ ἕτερος. δεῖ οὖν τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν ἐν 21

Ps. 69 (68).
25.
Ps. 109 (108).
8.

^b ἐσθῆτι λευκῇ [■] ἐμβλέποντες ^a ἀνέβησαν εἰς τὸ ὑπερφῶν
^o Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης ^f add καὶ τῇ δεήσει ^g μαθητῶν ^h add
ταύτην ⁱ σὺν ^k add τοῦ ¹ add ἰδίᾳ ^m λάβοι

παντὶ χρόνῳ ^{α-} ὃ εἰσῆλθε καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ Κύριος
 22 Ἰησοῦς, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάννου ἕως τῆς
 ἡμέρας ἧς ἀνελήφθη ἀφ' ἡμῶν, μάρτυρα τῆς ἀναστάσεως ^{Cp. 2. 32, 3. 15, 4. 33, 10.}
 23 αὐτοῦ ὁ σὺν ἡμῖν γενέσθαι ¹ ἓνα τούτων. καὶ ἔστησαν δύο, ^{41, 13. 31.}
 Ἰωσήφ τὸν καλούμενον ^β Βαρσαββᾶν ¹, ὃς ἐπεκλήθη Ἰούστος,
 24 καὶ Ματθίαν. καὶ προσευξάμενοι εἶπον, Σὺ, Κύριε, καρδιο-
 γνῶστα πάντων, ἀνάδειξον ^α ὃν ἐξελέξω ἐκ τούτων τῶν δύο
 25 ἓνα ¹ λαβεῖν τὸν ^γ τόπον ¹ τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀποστο-
 λῆς, ^β ἀφ' ¹ ἧς παρέβη Ἰούδας πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον τὸν
 26 ἴδιον. καὶ ἔδωκαν κλήρους ^δ αὐτοῖς ¹, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος
 ἐπὶ Ματθίαν, καὶ συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἑνδεκα ἀπο-
 στόλων.

2 Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς
 2 ἦσαν ^α πάντες ὁμοῦ ¹ ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ
 τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας, καὶ ἐπλή-
 3 ρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι. καὶ ὥφθησαν
 αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὥσπερ πυρός, ^α καὶ ἐκάθισεν ¹
 4 ἐφ' ἓνα ἕκαστον αὐτῶν. καὶ ἐπλήσθησαν ^γ πάντες ¹ Πνεύ- ^{Cp. 1. 5, 8. 17, 10. 44 sqq.,}
 ματος Ἀγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἐτέραις γλώσσαις, καθὼς ^{1 Cor. 14. 2}
 τὸ Πνεῦμα ἐδίδου ^α ἀποφθέγγεσθαι αὐτοῖς ¹. ^{sqq.}

5 Ἦσαν δὲ ἐν Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες
 6 εὐλαβεῖς, ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν. γενο-
 μένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης συνῆλθε τὸ πλῆθος καὶ συνε-
 χύθη, ὅτι ἤκουον εἰς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων
 7 αὐτῶν. ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ ἐθαύμαζον λέγοντες ^{α-} ¹,
 Οὐκ, ἰδοὺ, ^β ἅπαντες ¹ οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι;
 8 καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ᾗ
 9 ἐγεννήθημεν; Πάρθοι καὶ Μηδοὶ καὶ Ἑλαμίται, καὶ οἱ

^α add ἐν ^ο γενέσθαι σὺν ἡμῖν ^β Βαρσαββᾶν ^γ ἐκ τούτων
 τῶν δύο ὃν ἓνα (ἓνα ὃν S.) ἐξελέξω ^δ κλῆρον ^ε ἐξ ^ς αὐτῶν
^α ἅπαντες ὁμοθυμαδόν ^α ἐκάθισέ τε ^γ ἅπαντες ^α αὐτοῖς
 ἀποφθέγγεσθαι ^α add πρὸς ἀλλήλους ^β πάντες

κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδο-
κίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, ¹⁰
Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ οἱ
ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, Κρήτες ¹¹
καὶ Ἀραβες, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις
γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ ¹²
διηποροῦντο^α, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες, Τί ^α θέλει^β τοῦτο
εἶναι; ἕτεροι δὲ ^β διαχλευάζοντες^β ἔλεγον ὅτι Γλεύκους με- ¹³
μεστωμένοι εἰσὶ.

Σταθεῖς δὲ Πέτρος σὺν τοῖς ἑνδεκα ἐπῆρε τὴν φωνὴν ¹⁴
αὐτοῦ, καὶ ἀπεφθέγγετο αὐτοῖς, Ἄνδρες Ἰουδαῖοι, καὶ οἱ κατ-
οικοῦντες Ἱερουσαλὴμ ^α πάντες^α, τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω,
καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου. οὐ γάρ, ὥς ὑμεῖς ὑπολαμβάν- ¹⁵
ετε, οὗτοι μεθύουσιν· ἔστι γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας· ἀλλὰ ¹⁶
Joel 2. 28. τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου Ἰωήλ, Καὶ ἔσται ¹⁷
ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ Θεός, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ
Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα· καὶ προφητεῦσουσιν οἱ
υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν
ὀράσεις ὄψονται, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ^β ἐνυπνίοις^β ἐνυ-
πνιασθήσονται· καί γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς ¹⁸
δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύ-
ματός μου, καὶ προφητεῦσουσι. καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ ¹⁹
οὐρανῷ ἄνω, καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἶμα καὶ πῦρ
καὶ ἀτμίδα καπνοῦ· ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος, ²⁰
καὶ ἡ σελήνη εἰς αἶμα, πρὶν ^h ἔλθειν ⁱ ἡμέραν Κυρίου
τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανή· καὶ ἔσται, πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέ- ²¹
σται τὸ ὄνομα Κυρίου σωθήσεται. ἄνδρες Ἰσραηλῖται, ²²
ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον,
ἄνδρα ^κ ἀποδεδειγμένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ^κ εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι
καὶ τέρασι καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησε δι' αὐτοῦ ὁ Θεὸς ἐν

^α διηπόρουν ^α ἂν θέλοι ^β χλευάζοντες ^γ ἅπαντες ^δ ἐνύπνια
^h add ἡ ⁱ add τὴν ^κ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποδεδειγμένον

- 23 μέσφ ὑμῶν, καθὼς ¹⁻ αὐτοὶ οἶδατε, τοῦτον τῇ ὀρισμένῃ
 βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἐκδοτον ^{m-} διὰ ^u χειρὸς¹
 24 ἀνόμων προσπήξαντες ἀνείλετε· ὃν ὁ Θεὸς ἀνέστησε λύσας
 τὰς ὥδιναις τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι
 25 αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ. Δαβὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν, Προωρώμην Ps. 16 (15). 8.
 τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός· ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστίν,
 26 ἵνα μὴ σαλευθῶ· διὰ τοῦτο εὐφράνθη ἡ καρδιά μου, καὶ
 ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου, ἔτι δὲ καὶ ἡ σὰρξ μου κατα-
 27 σκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι· ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχὴν μου
 28 εἰς ἄδου, οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. ἐγνώ-
 ρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς· πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ
 29 προσώπου σου. ἄνδρες ἀδελφοί, ἐξὸν εἰπεῖν μετὰ παρρησίας
 πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου Δαβὶδ, ὅτι καὶ ἐτελεύτησε
 καὶ ἐτάφη, καὶ τὸ μνήμα αὐτοῦ ἐστὶν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς
 30 ἡμέρας ταύτης. προφήτης οὖν ὑπάρχων, καὶ εἰδὼς ὅτι ὅρκω Cp. Ps. 132
 ὤμοσεν αὐτῷ ὁ Θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὁσφύος αὐτοῦ ^{o-} καθ-
 31 ἴσαι ἐπὶ ^p τὸν θρόνον¹ αὐτοῦ, προῖδὼν ἐλάλησε περὶ τῆς
 ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ^a οὔτε ἐγκατελείφθη¹ εἰς ἄδου,
 32 ^r οὔτε¹ ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδε διαφθοράν. τοῦτον τὸν Ἰησοῦν
 33 ἀνέστησεν ὁ Θεός, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες. τῇ
 δεξιᾷ οὖν τοῦ Θεοῦ ὑψωθείς, τὴν τε ἐπαγγελίαν τοῦ Ἁγίου
 Πνεύματος λαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς, ἐξέχεε τοῦτο ὁ ^{s-}
 34 ὑμεῖς βλέπετε καὶ ἀκούετε. οὐ γὰρ Δαβὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς
 οὐρανοὺς, λέγει δὲ αὐτός, Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ κυρίῳ μου, Ps. 110 (109).
 35 Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον ^{1.}
 36 τῶν ποδῶν σου. ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ,
 ὅτι καὶ Κύριον ^t αὐτὸν καὶ Χριστὸν¹ ὁ Θεὸς ἐποίησε, τοῦτον
 τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε.
 37 Ἀκούσαντες δὲ κατενύγησαν ^u τὴν καρδίαν¹, εἰπόν τε πρὸς

¹ add καὶ ^m add λαβόντες ^u χειρῶν ^o add τὸ κατὰ σάρκα
 ἀναστήσειν τὸν Χριστὸν ^p τοῦ θρόνου ^a οὐ κατελείφθη ἡ ψυχὴ
 αὐτοῦ ^r οὐδὲ ^s add νῦν ^t καὶ Χριστὸν αὐτὸν ^u τῇ καρδίᾳ

- Cp. 16. 30. τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους, Τί ^γ ποιήσωμεν¹,
 Cp. Luke 24. 47. ἄνδρες ἀδελφοί; Πέτρος δὲ ^α-¹ πρὸς αὐτοὺς, Μετανοήσατε, 38
 Cp. 8. 16, 10. καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ^δ ἐν¹ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ
 48. Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν ^β τῶν¹ ἁμαρτιῶν ^α ὑμῶν¹. καὶ λήψεσθε
 τὴν δωρεὰν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. ὑμῖν γάρ ἐστιν ἡ ἐπαγ- 39
 Cp. Is. 57. 19. γελία, καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν, καὶ πᾶσι τοῖς εἰς μακράν, ὅσους
 ἂν προσκαλέσεται Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν. ἐτέροις τε λόγοις 40
 πλείοσι ^δ διεμαρτύρατο¹, καὶ παρεκάλει ^ε αὐτοὺς¹ λέγων,
 Σώθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύτης. οἱ μὲν οὖν 41
^α-¹ ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ ἐβαπτίσθησαν· καὶ προσ-
 ετέθησαν ^ε ἐν¹ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχὰι ὥσει τρισχίλιαι.
 ἦσαν δὲ προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων καὶ 42
 Cp. Luke 24. 35, Acts 20. 7. τῇ κοινωνίᾳ, ^ε-¹ τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου καὶ ταῖς προσευχαῖς.
^ς Ἐγένετο¹ δὲ πάσῃ ψυχῇ φόβος· πολλά τε τέρατα καὶ 43
 Cp. 4. 32 sqq. σημεῖα διὰ τῶν ἀποστόλων ἐγένετο ^δ-¹. πάντες δὲ οἱ πιστεύ- 44
 οντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά· καὶ τὰ 45
 κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον, καὶ διεμέριζον αὐτὰ
 πᾶσι, καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχε. καθ' ἡμέραν τε προσκαρ- 46
 τεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε κατ' οἶκον
 ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι
 καρδίας, αἰνοῦντες τὸν Θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον 47
 τὸν λαόν. ὁ δὲ Κύριος προσετίθει τοὺς σωζομένους καθ'
 ἡμέραν ^ι ἐπὶ τὸ αὐτό¹.
^ι Πέτρος δὲ¹ καὶ Ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν ἐπὶ τὴν 3
 ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην. καὶ τις ἀνὴρ χωλὸς ἐκ 2
 κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων ἐβαστάζετο, ὃν ἐτίθουν καθ'
 ἡμέραν πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν λεγομένην Ὠραίαν,
 Cp. John 9. 8. τοῦ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὸ

^γ ποιήσωμεν ^α add ἔφη ^δ ἐπὶ ^β om. τῶν ^α om. ὑμῶν
^δ διεμαρτύρατο ^ε om. αὐτοὺς ^δ add ἀσμένως ^ε om. ἐν
^ε add καὶ ^ς Ἐγένετο ^δ add ἐν Ἱερουσαλὴμ· φόβος τε ἦν μέγας
ἐπὶ πάντας Μ. ^ι τῇ ἐκκλησίᾳ ^ι Ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ Πέτρος

3 ἱερόν· ὃς ἰδὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην μέλλοντας εἰσιέναι εἰς
 4 τὸ ἱερόν ἡρώτα ἐλεημοσύνην ^κλαβεῖν¹. ἀτενίσας δὲ Πέτρος
 5 εἰς αὐτὸν σὺν τῷ Ἰωάννῃ εἶπε, Βλέψον εἰς ἡμᾶς. ὁ δὲ
 6 ἐπεῖχεν αὐτοῖς προσδοκῶν τι παρ' αὐτῶν λαβεῖν. εἶπε δὲ
 Πέτρος, Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι· ὁ δὲ ἔχω,
 τοῦτό σοι δίδωμι. ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζω-
 7 ραίου ¹⁻¹ περιπάτει. καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς
^μἤγειρεν αὐτόν¹. παραχρῆμα δὲ ἐστερεώθησαν αὐτοῦ αἱ
 8 βάσεις καὶ τὰ σφυρά. καὶ ἐξαλλόμενος ἔστη καὶ περιεπάτει
 καὶ εἰσῆλθε σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερόν, περιπατῶν καὶ ἀλλόμενος
 9 καὶ αἰνῶν τὸν Θεόν. καὶ εἶδεν αὐτὸν πᾶς ὁ λαὸς περιπα-
 10 τοῦντα καὶ αἰνοῦντα τὸν Θεόν· ἐπεγίνωσκον ^νδὲ¹ αὐτόν, ὅτι
 οὗτος ἦν ὁ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην καθήμενος ἐπὶ τῇ Ὠραία
 πύλῃ τοῦ ἱεροῦ· καὶ ἐπλήσθησαν θάμβους καὶ ἐκστάσεως
 ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι αὐτῷ.

11 Κρατοῦντος δὲ ^οαὐτοῦ¹ τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην συνέ-
 δραμε πρὸς αὐτοὺς πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ
 12 Σολομώντος ἔκθαμβοι. ἰδὼν δὲ Πέτρος ἀπεκρίνατο πρὸς
 τὸν λαόν, Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, τί θαυμάζετε ἐπὶ τούτῳ, ἢ
 ἡμῖν τί ἀτενίζετε, ὥς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσι
 13 τοῦ περιπατεῖν αὐτόν; ὁ Θεὸς Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ
 Ἰακώβ, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ἐδόξασε τὸν παῖδα αὐτοῦ
 Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς ^πμὲν¹ παρεδώκατε, καὶ ἡρνήσασθε ^{α-1}
 14 κατὰ πρόσωπον Πιλάτου, κρίναντος ἐκείνου ἀπολύειν. ὑμεῖς Luke 23. 16.
 δὲ τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἡρνήσασθε, καὶ ᾗτήσασθε ἄνδρα
 15 φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτεί- Cp. Heb. 2.
 νατε, ὃν ὁ Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρτυρές ἐσμεν. ^{10.}
 16 καὶ ἐπὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τοῦτον ὃν θεωρεῖτε
 καὶ οἴδατε ἐστερέωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ ἡ πίστις ἡ δι'
 αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὀλοκληρίαν ταύτην ἀπέναντι πάντων

^κ om. λαβεῖν A.^ο τοῦ ἐαθέντος χωλοῦ¹ add ἔγειραι καὶ^π om. μὲν^μ ἤγειρε^α add αὐτόν^ν τε

- ὕμῳ. καὶ νῦν, ἀδελφοί, οἶδα ὅτι κατὰ ἄγνοιαν ἐπράξατε, 17
 Cp. Luke 24. ὥσπερ καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν. ὁ δὲ Θεός, ἃ προκατήγγειλε 18
 46. διὰ στόματος πάντων τῶν προφητῶν ¹παθεῖν τὸν Χριστὸν
 Cp. Luke 24. αὐτοῦ, ²ἐπλήρωσεν οὕτω. μετανοήσατε οὖν καὶ ἐπιστρέψατε, 19
 47. εἰς τὸ ἐξαλειφθῆναι ὑμῶν τὰς ἁμαρτίας, ὅπως ἂν ἔλθωσι
 καιροὶ ἀναψύξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ Κυρίου, καὶ ἀποστείλῃ 20
 τὸν ³προκεχειρισμένον ⁴ὑμῖν ⁵Χριστὸν Ἰησοῦν. ὃν δεῖ οὐ- 21
 ρανδὸν μὲν δέξασθαι ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων,
 ὃν ἐλάλησεν ὁ Θεὸς διὰ στόματος ⁶τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος
 Deut. 18. 15. αὐτοῦ προφητῶν. Μωσῆς μὲν ⁷— ⁸εἶπεν ὅτι Προφήτην ὑμῖν 22
 ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ⁹— ¹⁰ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ·
 αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς.
 ἔσται δέ, πᾶσα ψυχὴ ἣτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου 23
 Cp. 10. 43. ἐκείνου ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ, καὶ πάντες δὲ οἱ 24
 προφῆται ἀπὸ Σαμουὴλ καὶ τῶν καθεξῆς, ὅσοι ἐλάλησαν,
 καὶ ¹¹κατήγγειλαν ¹²τὰς ἡμέρας ταύτας. ὑμεῖς ἐστε ¹³οἱ ¹⁴υἱοὶ 25
 τῶν προφητῶν, καὶ τῆς διαθήκης ἧς διέθετο ὁ Θεὸς πρὸς
 Gen. 22. 18. τοὺς πατέρας ¹⁵ὑμῶν ¹⁶λέγων πρὸς Ἀβραάμ, Καὶ ¹⁷ἐν ¹⁸τῷ
 σπέρματί σου ἐνευλογηθήσονται πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῆς γῆς.
 Cp. 13. 46. ὑμῖν πρῶτον ὁ Θεός, ἀναστήσας τὸν παῖδα αὐτοῦ ¹⁹—, ἀπέ- 26
 στείλεν αὐτὸν εὐλογοῦντα ὑμᾶς ἐν τῷ ἀποστρέφειν ἕκαστον
 ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν.

Δαλούντων δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν λαὸν ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ 4

- Cp. 5. 17, 23. ²⁰ἱερεῖς ²¹καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι,
 6. διαπονούμενοι διὰ τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὸν λαὸν καὶ καταγ- 2
 γέλλειν ἐν τῷ Ἰησοῦ τὴν ἀνάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν. καὶ 3
 ἐπέβαλον αὐτοῖς τὰς χεῖρας, καὶ ἔθεντο εἰς τήρησιν εἰς τὴν
 αὐριον· ἦν γὰρ ἐσπέρα ἤδη. πολλοὶ δὲ τῶν ἀκουσάντων 4

¹ αὐτοῦ, παθεῖν τὸν Χριστόν, ³ προκεκηρυγμένον ⁵ Ἰησοῦν
 Χριστόν ² πάντων ἁγίων αὐτοῦ προφητῶν ἀπ' αἰῶνος ⁷ add γὰρ
 πρὸς τοὺς πατέρας ⁴ add ὑμῶν ⁶ προκατήγγειλαν ⁸ om. οἱ
⁹ ἡμῶν ¹⁰ om. ἐν ¹¹ add Ἰησοῦν ¹² ἀρχιερεῖς M.

τὸν λόγον ἐπίστευσαν· καὶ ἐγενήθη ^{ε-||} ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν
ὥσεί χιλιάδες πέντε.

5 Ἐγένετο δὲ ἐπὶ τὴν αὐριον συναχθῆναι αὐτῶν τοὺς ἄρχον-
τας καὶ ^ι τοὺς ^{||} πρεσβυτέρους καὶ ^ι τοὺς ^{||} γραμματεῖς ^ε ἐν ^{||}
6 Ἱερουσαλήμ, καὶ ^h Ἄννας ὁ ἀρχιερεὺς καὶ Καϊάφας καὶ
Ἰωάννης καὶ Ἀλέξανδρος ^{||}, καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκ γένους ἀρχιερα-
7 τικοῦ. καὶ στήσαντες αὐτοὺς ἐν τῷ μέσῳ ἐπυνθάνοντο, Ἐν
8 ποίᾳ δυνάμει ἢ ἐν ποίῳ ὀνόματι ἐποιήσατε τοῦτο ὑμεῖς; τότε
Πέτρος πλησθεὶς Πνεύματος Ἁγίου εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἄρ-
9 χοντες τοῦ λαοῦ καὶ πρεσβύτεροι ^{ι-||}, εἰ ἡμεῖς σήμερον
ἀνακρινόμεθα ἐπὶ εὐεργεσίᾳ ἀνθρώπου ἀσθενοῦς, ἐν τίνι
10 οὗτος σέσωσται, γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν καὶ παντὶ τῷ λαῷ
Ἰσραήλ, ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου,
ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, ὃν ὁ Θεὸς ἡγείρεν ἐκ νεκρῶν, ἐν
11 τούτῳ οὗτος παρέστηκεν ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιής. οὗτός ἐστιν
ὁ λίθος ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ' ὑμῶν τῶν οἰκοδομούντων, ὁ γενό- ^{Cp. Ps. 118}
12 μενος εἰς κεφαλὴν γωνίας. καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ^{(117). 22.}
ἢ σωτηρία· ^k οὐδὲ ^{||} γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν
τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς.

13 Θεωροῦντες δὲ τὴν τοῦ Πέτρου παρρησίαν καὶ Ἰωάννου,
καὶ καταλαβόμενοι ὅτι ἄνθρωποι ἀγράμματοί εἰσι καὶ ἰδιῶται, ^{Cp. John 7. 15.}
ἐθαύμαζον, ἐπεγίνωσκόν τε αὐτούς, ὅτι σὺν τῷ Ἰησοῦ ἦσαν.

14 τὸν ^ι τε ^{||} ἄνθρωπον βλέποντες σὺν αὐτοῖς ἐστῶτα τὸν τεθε-
15 ραυμένον οὐδὲν εἶχον ἀντειπεῖν. κελεύσαντες δὲ αὐτοὺς
16 ἔξω τοῦ συνεδρίου ἀπελθεῖν συνέβαλον πρὸς ἀλλήλους λέ-
γοντες, Τί ^m ποιήσωμεν ^{||} τοῖς ἀνθρώποις τούτοις; ὅτι μὲν
γὰρ γνωστὸν σημεῖον γέγονε δι' αὐτῶν, πᾶσι τοῖς κατοι-
κοῦσιν Ἱερουσαλήμ φανερόν, καὶ οὐ δυνάμεθα ⁿ ἀρνεῖσθαι ^{||}.

17 ἀλλ' ἵνα μὴ ἐπὶ πλείον διανεμηθῇ εἰς τὸν λαόν, ^{ο-||} ἀπειλη-

^ε add ὁ ^ι om. τοὺς ^ε εἰς ^h Ἄνναν τὸν ἀρχιερέα καὶ
Καϊάφαν καὶ Ἰωάννην καὶ Ἀλέξανδρον ^ι add τοῦ Ἰσραήλ ^k οὐτε
^ι δὲ ^m ποιήσωμεν ⁿ ἀρνήσασθαι ^ο add ἀπειλή

σώμεθα αὐτοῖς μηκέτι λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ μηδενὶ ἀνθρώπων. καὶ καλέσαντες αὐτοὺς παρήγγειλαν ^{p-1} τὸ 18 καθόλου μὴ φθέγγεσθαι μηδὲ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἀποκριθέντες πρὸς αὐτοὺς 19 εἶπον, Εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὑμῶν ἀκούειν μᾶλ-

Cp. 5. 29.

Cp. 1 John 1.
1, 2 Pet. 1. 16
sqq.

λον ἢ τοῦ Θεοῦ, κρίνατε· οὐ δυνάμεθα γὰρ ἡμεῖς ἃ εἶδομεν ²⁰ καὶ ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν. οἱ δὲ προσαπειλησάμενοι ἀπέ- ²¹ λυσαν αὐτούς, μηδὲν εὐρίσκοντες τὸ πῶς κολάσωνται αὐτοὺς διὰ τὸν λαόν, ὅτι πάντες ἐδόξαζον τὸν Θεὸν ἐπὶ τῷ γεγονότι. ἐτῶν γὰρ ἦν πλείονων τεσσαράκοντα ὁ ἄνθρωπος, ἐφ' ὃν ²² ἐγεγόνει τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς ἰάσεως.

Ἀπολυθέντες δὲ ἦλθον πρὸς τοὺς ἰδίους, καὶ ἀπήγγειλαν ²³ ὅσα πρὸς αὐτοὺς οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἶπον. οἱ ²⁴ δὲ ἀκούσαντες ὁμοθυμαδὸν ἦραν φωνὴν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ εἶπον, Δέσποτα, σὺ ^{a-1} ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, ²⁵ ὁ τοῦ πατρὸς ἡμῶν διὰ Πνεύματος Ἁγίου στόματος Δαβὶδ παιδὸς σου εἰπὼν,^b Ἰνατί ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθη- ²⁶ σαν ἐπὶ τὸ αὐτό, κατὰ τοῦ Κυρίου, καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ· συνήχθησαν γὰρ ἐπ' ἀληθείας ²⁷ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐπὶ τὸν ἅγιον παιδὰ σου Ἰησοῦν, ὃν ἔχρισας, Ἡρώδης τε καὶ Πόντιος Πιλάτος, σὺν ἔθνεσι καὶ λαοῖς Ἰσραὴλ, ποιῆσαι ²⁸ ὅσα ἡ χεὶρ σου καὶ ἡ βουλή σου προώρισε γενέσθαι. καὶ ²⁹ τανῦν, Κύριε, ἔπιδε ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν, καὶ δὸς τοῖς δούλοις σου μετὰ παρρησίας πάσης λαλεῖν τὸν λόγον σου, ἐν τῷ τὴν χεὶρά σου ἐκτείνειν σε εἰς ἴασιν, καὶ σημεῖα καὶ ³⁰ τέρατα γίνεσθαι διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγίου παιδὸς σου Ἰησοῦ. καὶ δεηθέντων αὐτῶν ἐσαλεύθη ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν ³¹

Ps. 2. 1.

Cp. Luke 23.
7.Cp. Mark 16.
17 sqq.

^p add αὐτοῖς
παιδὸς σου εἰπὼν,

^a add ὁ Θεὸς

² ὁ διὰ στόματος Δαβὶδ τοῦ
^b om. ἐν τῇ πόλει ταύτῃ

συνηγμένοι, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες ^ι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος^ι, καὶ ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ μετὰ παρρησίας.

32 Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ^υ-^ι καρδία καὶ ^υ-^ι Cp 2. 44 sq.

ψυχὴ μία· καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον
33 εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά. καὶ μεγάλη δυνάμει
ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ
Κυρίου ^ν Ἰησοῦ^ι. χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς.
34 οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ^ς ἦν^ι ἐν αὐτοῖς· ὅσοι γὰρ κτήτορες
χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν
35 πιπρασκομένων καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀπο-
στόλων· διεδίδото δὲ ἐκάστῳ, καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχεν.

36 ^ς Ἰωσήφ^ι δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Βαρνάβας ^α ἀπὸ^ι τῶν ἀποστό-
λων (ὃ ἐστὶ μεθερμηνεύμενον Ὑῖος παρακλήσεως), Λευῖτης,
37 Κύπριος τῷ γένει, ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ πωλήσας ἤνεγκε
τὸ χρῆμα καὶ ἔθηκε παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.

■ Ἀνὴρ δέ τις Ἀνανίας ὀνόματι, σὺν Σαπφείρῃ τῇ γυναικὶ
2 αὐτοῦ, ἐπώλησε κτῆμα, καὶ ἐνοσφίσατο ἀπὸ τῆς τιμῆς,
συνειδυίας καὶ τῆς γυναικός ^α-^ι, καὶ ἐνέγκας μέρος τι παρὰ
3 τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων ἔθηκεν. εἶπε δὲ Πέτρος, Ἀνανία,
διατί ἐπλήρωσεν ὁ Σατανᾶς τὴν καρδίαν σου, ψεύσασθαί σε
τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ νοσφίσασθαι ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ
4 χωρίου; οὐχὶ μένον σοὶ ἔμενε, καὶ πραθὲν ἐν τῇ σῇ ἐξουσίᾳ
ὑπῆρχε; τί ὅτι ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὸ πρᾶγμα τοῦτο;
5 οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ Θεῷ. ἀκούων δὲ Ἀνανίας
τοὺς λόγους τούτους πεσὼν ἐξέψυξε· καὶ ἐγένετο φόβος
6 μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ^υ-^ι. ἀναστάντες δὲ οἱ
νεώτεροι συνέστειλαν αὐτόν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν.

7 Ἐγένετο δὲ ὡς ὥρων τριῶν διάστημα, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ
8 μὴ εἰδυῖα τὸ γεγονός εἰσῆλθεν. ἀπεκρίθη δὲ ^ο πρὸς αὐτὴν^ι
ὁ Πέτρος, Εἰπέ μοι εἰ τοσούτου τὸ χωρίον ἀπέδοσθε. ἡ δὲ

^ι Πνεύματος Ἁγίου
^ς Ἰωσῆς

^ς ὑπὸ

^υ add ἡ ^ν Ἰησοῦ Χριστοῦ M.
^α add αὐτοῦ

^υ add ταῦτα

^ς ὑπῆρχεν
^ο αὐτῇ

εἶπε, Ναί, τοσούτου. ὁ δὲ Πέτρος ^{a-1} πρὸς αὐτήν, Τί ὅτι ⁹ συνεφωνήθη ὑμῖν πειράσαι τὸ Πνεῦμα Κυρίου; ἰδοὺ, οἱ πόδες τῶν θαψάντων τὸν ἄνδρα σου ἐπὶ τῇ θύρᾳ, καὶ ἐξοίσουσί σε. ἔπεσε δὲ παραχρῆμα ^eπρὸς ¹ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ¹⁰ ἐξέψυξεν· εἰσελθόντες δὲ οἱ νεανίσκοι εὗρον αὐτὴν νεκράν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. καὶ ἐγέ- ¹¹ νετο φόβος μέγας ἐφ' ὅλην τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα.

Διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ^fἐγένετο ¹ σημεῖα καὶ ¹² τέρατα ἐν τῷ λαῷ πολλά· καὶ ἦσαν ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες ἐν τῇ στοᾷ Σολομῶντος. τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολ- ¹³ λαῖσθαι αὐτοῖς· ἀλλ' ἐμεγάλυνεν αὐτοὺς ὁ λαός, μᾶλλον δὲ ¹⁴ προσετίθεντο πιστεύοντες τῷ Κυρίῳ, πλήθη ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ὥστε ^gκαὶ εἰς ¹ τὰς πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθε- ¹⁵ νεῖς, καὶ τιθέναι ἐπὶ ^h κλιναρίων ¹ καὶ κραββάτων, ἵνα ἐρχο- μένου Πέτρου κἂν ἡ σκιὰ ἐπισκιάσῃ τινὲς αὐτῶν. συνήρχετο ¹⁶ δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν πέριξ πόλεων ⁱ⁻¹ Ἱερουσαλήμ, φέρον- τες ἀσθενεῖς καὶ ὀχλουμένους ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων· οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες.

Cp. 4. 1, 23. 6. Ἀναστὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ σὺν αὐτῷ (ἡ οὖσα ¹⁷ αἵρεσις τῶν Σαδδουκαίων) ἐπλήσθησαν ζήλου, καὶ ἐπέβαλον ¹⁸ τὰς χεῖρας ^{k-1} ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους, καὶ ἔθεντο αὐτοὺς ἐν

Cp. 12. 7, 16. 26. τηρήσει δημοσίᾳ. ἄγγελος δὲ Κυρίου διὰ ^{l-1} νυκτὸς ἤνοιξε ¹⁹ τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, ἐξαγαγὼν τε αὐτοὺς εἶπε, Πορεύ- ²⁰ εσθε, καὶ σταθέντες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης. ἀκούσαντες δὲ εἰσῆλθον ὑπὸ τὸν ²¹ ὄρθρον εἰς τὸ ἱερόν, καὶ ἐδίδασκον. παραγενόμενος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ συνεκάλεσαν τὸ συνέδριον καὶ πᾶσαν τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἀπέστειλαν εἰς τὸ δεσμοκτήριον, ἀχθῆναι αὐτούς. οἱ δὲ ^m παραγενόμενοι ²²

^a add εἶπε ^e παρὰ ^f ἐγένετο S. ^g κατὰ ^h κλινῶν
ⁱ add εἰς ^k add αὐτῶν ^l add τῆς ^m ὑπηρέται παραγενόμενοι

ὑπνρέται¹ οὐχ εὔρον αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ· ἀναστρέψαντες
 23 δὲ ἀπήγγειλαν λέγοντες ὅτι Τὸ ^{u-} δεσμωτήριον εὔρομεν¹
 κεκλεισμένον ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ, καὶ τοὺς φύλακας ^{o-} ἐστῶ-
 24 τας ^p ἐπὶ¹ τῶν θυρῶν· ἀνοίξαντες δὲ ἔσω οὐδένα εὔρομεν. ὥς
 δὲ ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους ὅ τε ^{a-} στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ
 καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, διηπόρουν περὶ αὐτῶν, τί ἂν γένοιτο τοῦτο.
 25 παραγενόμενος δὲ τις ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ^{x-} ὅτι Ἰδοῦ, οἱ
 ἄνδρες, οὓς ἔθεσθε ἐν τῇ φυλακῇ, εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ ἐστῶτες
 26 καὶ διδάσκοντες τὸν λαόν. τότε ἀπελθὼν ὁ στρατηγὸς σὺν
 τοῖς ὑπνρέταις ἤγαγεν αὐτοὺς, οὐ μετὰ βίας, ἐφοβοῦντο γὰρ
 27 τὸν λαόν, ^{s-} μὴ λιθασθῶσιν. ἀγαγόντες δὲ αὐτοὺς ἔστησαν
 28 ἐν τῷ συνεδρίῳ· καὶ ἐπρώτησεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιερεὺς λέγων,
 ἡ Παραγγελία παρηγγείλαμεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνό-
 ματι τούτῳ·¹ καὶ ἰδοῦ, πεπληρώκατε τὴν Ἱερουσαλήμ τῆς
 διδαχῆς ὑμῶν, καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ
 29 ἀνθρώπου τούτου. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος καὶ οἱ ἀπόστολοι
 30 εἶπον, Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις. ὁ Θεὸς Cr. 4. 19.
 τῶν πατέρων ἡμῶν ἤγειρεν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς διεχειρίσασθε
 31 κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου. τοῦτον ὁ Θεὸς ἀρχηγὸν καὶ σωτῆρα
 ἔψωσε τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ^u τοῦ¹ δοῦναι μετάνοιαν τῷ Ἰσραὴλ Cr. Luke 24.
 32 καὶ ἄφεςιν ἁμαρτιῶν. καὶ ἡμεῖς ἐσμεν ^{v-} μάρτυρες τῶν ^{47.}
 ῥημάτων τούτων, καὶ τὸ Πνεῦμα ^{w-} τὸ Ἅγιον, ^x ὃ¹ ἔδωκεν
 ὁ Θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ.
 33 Οἱ δὲ ἀκούσαντες διεπρίοντο, καὶ ^y ἐβούλοντο¹ ἀνελεῖν Cr. 7. 54.
 34 αὐτούς. ἀναστὰς δὲ τις ἐν τῷ συνεδρίῳ Φαρισαῖος, ὀνόματι Cr. 22. 3.
 Γαμαλιήλ, νομοδιδάσκαλος τίμιος παντὶ τῷ λαῷ, ἐκέλευσεν
 35 ἔξω ^z βραχύ¹ τοὺς ^a ἀνθρώπους¹ ποιῆσαι. εἶπέ τε πρὸς αὐτούς,
 Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, προσέχετε ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις

^u add μὲν ^o add ἔξω ^p πρὸ ^a add ἱερεὺς καὶ ὁ ^x add λέγων
^s add ἵνα ^t Οὐ παραγγελία . . . τούτῳ; ^u om. τοῦ ^v add
 αὐτοῦ A.S., ἐν αὐτῷ M. ^w add δὲ ^x om. ὁ (and the comma) M.
^y ἐβουλεύοντο ^z βραχύ τι ^a ἀποστόλους

τούτοις, τί μέλλετε πράσσειν. πρὸ γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν 36
 ἄνστη Θεοδᾶς, λέγων εἶναί τινα ἐαυτόν, ^φ ^βπροσεκλίθη
 ἀνδρῶν ἀριθμὸς ὡς¹ τετρακοσίων· ὃς ἀνῆρέθη, καὶ πάντες
 ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ διελύθησαν καὶ ἐγένοντο εἰς οὐδέν. μετὰ 37
 τοῦτον ἀνστη Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος, ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς
 ἀπογραφῆς, καὶ ἀπέστησε λαὸν ^{ο-1} ὀπίσω αὐτοῦ· κακείνος
 ἀπώλετο, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ διεσκορπίσθησαν.
 καὶ τανῦν λέγω ὑμῖν, ἀπόστητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων, 38
 καὶ ^α ἄφετε¹ αὐτούς· ὅτι ἐὰν ^η ἕξ ἀνθρώπων ἡ βουλὴ αὕτη
 ἢ τὸ ἔργον τοῦτο, καταλυθήσεται· εἰ δὲ ἐκ Θεοῦ ἐστίν, οὐ 39
^οδυνήσεσθε¹ καταλῦσαι ^εαὐτούς¹. μήποτε καὶ θεομάχοι εὐρε-
 θήτε. ἐπείσθησαν δὲ αὐτῷ· καὶ προσκαλεσάμενοι τοὺς ἀπο- 40
 στόλους δείραντες παρήγγειλαν μὴ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι
 Cp. Matt. 5. 12. τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἀπέλυσαν ^{ε-1}. οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαί- 41
 ροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου, ὅτι ^ηκατηξιώθησαν ὑπὲρ
 τοῦ ὀνόματος¹ ἀτιμασθῆναι. πᾶσάν τε ἡμέραν, ἐν τῷ ἱερῷ 42
 καὶ κατ' οἶκον, οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζό-
 μενοι ^ιτὸν Χριστὸν Ἰησοῦν¹.

Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις, πληθυνόντων τῶν μαθητῶν, ^β
 ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους,
 ὅτι παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι
 αὐτῶν. προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθη- 2
 τῶν εἶπον, Οὐκ ἄρεστόν ἐστιν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν
 λόγον τοῦ Θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις. ἐπισκέψασθε ^κοὖν¹, 3
 ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἐπτά, πλήρεις
 Πνεύματος ¹⁻¹ καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας
 ταύτης. ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου 4
 προσκαρτερήσομεν. καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ 5
 πλήθους· καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον, ἄνδρα πλήρη πίστεως

^β προσεκολλήθη ἀριθμὸς ἀνδρῶν ὡσεὶ
^ο δύνασθε ^ε αὐτό ^ε add αὐτούς
 κατηξιώθησαν ^ι Ἰησοῦν τὸν Χριστόν

^η add ἱκανὸν ^δ εἰσάγε
^η ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ
^κ δέ Μ. ¹ add Ἀγίου

- καὶ Πνεύματος Ἁγίου, καὶ Φίλιππον, καὶ Πρόχορον, καὶ Cp. 8. 5, 21. 8.
 Νικάνορα, καὶ Τίμωνα, καὶ Παρμενᾶν, καὶ Νικόλαον προσή-
 6 λυτον Ἀντιοχέα· οὓς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων· καὶ Cp. 13. 3,
1 Tim. 4. 14,
5. 22, 2 Tim.
1. 6.
 προσευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας.
 7 Καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἠύξανε· καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς
 τῶν μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα· πολὺς τε ὄχλος τῶν
 ἱερέων ὑπήκουον τῇ πίστει.
 8 Στέφανος δὲ πλήρης ^m χάριτος^l καὶ δυνάμεως ἐποίει τέρατα
 9 καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ. ἀνέστησαν δέ τινες τῶν ἐκ
 τῆς συναγωγῆς τῆς λεγομένης Λιβερτίνων, καὶ Κυρηναίων,
 καὶ Ἀλεξανδρέων, καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας, συζη-
 10 τοῦντες τῷ Στεφάνῳ. καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ
 11 καὶ τῷ Πνεύματι ᾧ ἐλάλει. τότε ὑπέβαλον ἄνδρας λέγοντας
 ὅτι Ἀκηκόαμεν αὐτοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς
 12 Μωσῆν καὶ τὸν Θεόν. συνεκίνησάν τε τὸν λαὸν καὶ τοὺς
 πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς, καὶ ἐπιστάντες συνήρ-
 13 πασαν αὐτόν, καὶ ἤγαγον εἰς τὸ συνέδριον, ἔστησάν τε μάρ-
 τυρας ψευδεῖς λέγοντας, Ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύεται Cp. 21. 28.
 ῥήματα ^{n-l} λαλῶν κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου τούτου καὶ τοῦ
 14 νόμου. ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζω- Cp. Matt. 26.
61, Mark 14.
58, John 2. 19.
 ραῖος οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθνη
 15 ἃ παρέδωκεν ἡμῖν Μωϋσῆς. καὶ ἀτενίσαντες εἰς αὐτὸν ὁπάν-
 τες^l οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ
 ὥσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου.
 7 ^{1, 2} Εἶπε δὲ ὁ ἀρχιερεὺς, Εἰ ^{p-l} ταῦτα οὕτως ἔχει· ὁ δὲ ἔφη,
 Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε. ὁ Θεὸς τῆς δόξης Cp. Gen. 11.
31 sq.
 ὥφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραάμ ὄντι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ,
 3 πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν ἐν Χαρράν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν,
 Ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ Gen. 12. 1.
 4 δεῦρο εἰς ^a τὴν^l γῆν ἣν ἄν σοι δείξω. τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς

^m πίστειως ⁿ add βλάσφημα ^o ἅπαντες ^p add ἄρα ^a om.
 τὴν

Χαλδαίων κατόκησεν ἐν Χαρράν· κακείθεν, μετὰ τὸ ἀποθανεῖν
τὸν πατέρα αὐτοῦ, μετόκισεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς
ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε· καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν 5
ἐν αὐτῇ, οὐδὲ βῆμα ποδός· καὶ ἐπηγγείλατο αὐτῷ δοῦναι εἰς
κατάσχεσιν αὐτήν, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν, οὐκ
ὄντος αὐτῷ τέκνου. ἐλάλησε δὲ οὕτως ὁ Θεός, ὅτι ἔσται τὸ 6
σπέρμα αὐτοῦ πάροικον ἐν γῇ ἁλλοτρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν
αὐτὸ καὶ κακώσουσιν ἔτη τετρακόσια. καὶ τὸ ἔθνος, ᾧ ἂν 7
¹δουλεύουσιν¹, κρινῶ ἐγώ, εἶπεν ὁ Θεός, καὶ μετὰ ταῦτα
ἐξελεύσονται, καὶ λατρεύουσίν μοι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. καὶ 8
ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην περιτομῆς· καὶ οὕτως ἐγέννησε τὸν
Ἰσαάκ, καὶ περιέτεμεν αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ· καὶ ὁ
Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ, καὶ ὁ Ἰακώβ τοὺς δώδεκα πατριάρχας.
καὶ οἱ πατριάρχαι ζηλώσαντες τὸν Ἰωσήφ ἀπέδοντο εἰς 9
Αἴγυπτον· καὶ ἦν ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐξείλετο αὐτὸν ἐκ 10
πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάριν καὶ
σοφίαν ἐναντίον Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου· καὶ κατέστη-
σεν αὐτὸν ἡγούμενον ἐπ' Αἴγυπτον καὶ ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ.
ἦλθε δὲ λιμὸς ἐφ' ὅλην τὴν ⁸Αἴγυπτον¹ καὶ Χαναάν, καὶ 11
θλίψις μεγάλη· καὶ οὐχ εὔρισκον χορτάσματα οἱ πατέρες
ἡμῶν. ἀκούσας δὲ Ἰακώβ ὄντα ¹σιτία εἰς Αἴγυπτον¹ ἔξα- 12
πέστειλε τοὺς πατέρας ἡμῶν πρῶτον. καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ 13
ἀνεγνωρίσθη Ἰωσήφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ φανερόν ἐγέ-
νετο τῷ Φαραὼ τὸ γένος τοῦ Ἰωσήφ. ἀποστείλας δὲ Ἰωσήφ 14
μετεκαλέσατο ¹¹Ἰακώβ τὸν πατέρα αὐτοῦ¹, καὶ πᾶσαν τὴν
συγγένειαν ¹²·¹, ἐν ψυχαῖς ἐβδομήκοντα πέντε. κατέβη δὲ 15
Ἰακώβ εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἐτελεύτησεν αὐτὸς καὶ οἱ πατέρες
ἡμῶν· καὶ μετετέθησαν εἰς Συχέμ, καὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ 16
μνήματι ᾧ ὠνήσατο Ἀβραὰμ τιμῆς ἀργυρίου παρὰ τῶν υἱῶν
Ἐμμὸρ ¹³ἐν¹ Συχέμ. καθὼς δὲ ἤγγιζεν ὁ χρόνος τῆς ἐπαγ- 17

Cp. Gen. 50.
13, Josh. 24.
32.

¹ δουλεύουσι
πατέρα αὐτοῦ Ἰακώβ

⁸ γῆν Αἰγύπτου
¹² add αὐτοῦ

¹ σίτα ἐν Αἰγύπτῳ
¹³ τοῦ

¹¹ τὸν

γελίας, ἥς ^z ὠμολόγησεν¹ ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ, ἠΰξησεν ὁ Exod. 1. 7 sqq.
 18 λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν Αἰγύπτῳ, ἄχρις οὗ ἀνέστη βασιλεὺς
 19 ἕτερος ^a ἐπ' Αἴγυπτον¹, ὃς οὐκ ᾔδει τὸν Ἰωσήφ. οὗτος κατα-
 σοφισάμενος τὸ γένος ἡμῶν ἐκάκωσε τοὺς πατέρας ἡμῶν, τοῦ
 20 ποιεῖν ἔκθετα τὰ βρέφη αὐτῶν, εἰς τὸ μὴ ζωογονεῖσθαι. ἐν ^φ Exod. 2. 2 sqq.
 καιρῷ ἐγεννήθη Μωσῆς, καὶ ἦν ἀστεῖος τῷ Θεῷ. ὃς ἀνε-
 21 τράφη μῆνας τρεῖς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς ^{b-l}. ^c ἐκτεθέντος
 δὲ αὐτοῦ¹ ἀνείλετο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ Φαραώ, καὶ ἀνεθρέψατο
 22 αὐτὸν ἐαυτῇ εἰς υἱόν. καὶ ἐπαιδεύθη Μωσῆς πάσῃ σοφίᾳ
 23 Αἰγυπτίων. ἦν δὲ δυνατὸς ἐν λόγοις καὶ ^d ἔργοις αὐτοῦ¹. ὥς
 δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσαρακονταετῆς χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν
 καρδίαν αὐτοῦ ἐπισκέψασθαι τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ τοὺς υἱούς
 24 Ἰσραήλ. καὶ ἰδὼν τινα ἀδικούμενον ἡμύνατο, καὶ ἐποίησεν
 25 ἐκδίκησιν τῷ καταπονουμένῳ πατάξας τὸν Αἰγύπτιον. ἐνόμιζε
 δὲ συνιέναι τοὺς ἀδελφούς ^{e-l}, ὅτι ὁ Θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ
 26 ^f δίδωσι σωτηρίαν αὐτοῖς¹. οἱ δὲ οὐ συνῆκαν. τῇ τε ἐπιούσῃ
 ἡμέρᾳ ὤφθη αὐτοῖς μαχομένοις, καὶ ^g συνήλλασσεν¹ αὐτοὺς
 εἰς εἰρήνην εἰπών, Ἄνδρες, ἀδελφοί ἐστε ^{h-l}. ἵνατί ἀδικεῖτε
 27 ἀλλήλους; ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν πλησίον ἀπόσωτο αὐτὸν εἰπών,
 28 Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ' ⁱ ἡμῶν¹; μὴ Exod. 2. 14.
 ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνείλες χθὲς τὸν Αἰγύπτιον;
 29 ἔφυγε δὲ Μωσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἐγένετο πάροικος
 30 ἐν γῇ Μαδιάμ. οὗ ἐγέννησεν υἱοὺς δύο. καὶ πληρωθέντων
 ἐτῶν τεσσαράκοντα ὤφθη αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ὄρους Σινᾶ Exod. 3. 2 sqq.
 31 ἄγγελος ^{k-l} ἐν φλογὶ πυρὸς βάτου. ὁ δὲ Μωσῆς ἰδὼν
 ἐθαύμασε τὸ ὄραμα. προσερχομένου δὲ αὐτοῦ κατανοῆσαι
 32 ἐγένετο φωνὴ Κυρίου ^{1-l}, Ἐγὼ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων σου,
 ὁ Θεὸς Ἀβραάμ καὶ ^{m-l} Ἰσαὰκ καὶ ^{m-l} Ἰακώβ. ἔντρομος

^z ὥμοσεν

δὲ αὐτὸν

^g συνήλασεν

πρὸς αὐτόν

^a om. ἐπ' Αἴγυπτον^d ἐν ἔργοις^h add ὑμεῖς^m add ὁ Θεός^b add αὐτοῦ^e add αὐτοῦⁱ ἡμᾶς^c ἐκτεθέντα^f δίδωσιν αὐτοῖς σωτηρίαν^k add Κυρίου¹ add

δὲ γενόμενος Μωσῆς οὐκ ἐτόλμα κατανοῆσαι. εἶπε δὲ αὐτῷ 33
ὁ Κύριος, Λύσον τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος
ᾠ ἐφ' ᾧ ἔστηκας γῆ ἁγία ἐστίν. ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ 34
λαοῦ μου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τοῦ στεναγμοῦ αὐτῶν ἤκουσα·
καὶ κατέβην ἐξελέσθαι αὐτούς· καὶ νῦν δεῦρο, ὁ ἀποστείλω
σε εἰς Αἴγυπτον. τοῦτον τὸν Μωϋσῆν ὃν ἠρνήσαντο εἰπόντες, 35
Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστήν; τοῦτον ὁ Θεὸς
καὶ ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ἀπέσταλκε σὺν χειρὶ ἀγγέλου
τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βάτῳ. οὗτος ἐξήγαγεν αὐτούς, 36
ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ, καὶ ἐν Ἐρυθρᾷ
θαλάσῃ, καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσαράκοντα· οὗτός ἐστιν 37

Deut. 18. 15.

ὁ Μωϋσῆς ὁ εἰπὼν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, Προφήτην ὑμῖν ἀνα-
στήσει ὁ Θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ^τ. οὗτός 38
ἐστὶν ὁ γενόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ μετὰ τοῦ
ἀγγέλου τοῦ λαλοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ καὶ τῶν πατέ-
ρων ἡμῶν· ὃς ἐδέξατο λόγια ζῶντα δοῦναι ἡμῖν· ᾧ οὐκ ἠθέ- 39
λησαν ὑπήκοοι γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλ' ἀπάσαντο,
καὶ ἐστράφησαν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον,

Exod. 32. 1.

εἰπόντες τῷ Ἀαρών, Ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἱ προπορεύονται 40
ἡμῶν· ὁ γὰρ Μωσῆς οὗτος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύ-
πτου, οὐκ οἶδαμεν τί ἐγένετο αὐτῷ. καὶ ἐμοσχοποίησαν ἐν 41
ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ
εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἔστρεψε δὲ 42
ὁ Θεός, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ
οὐρανοῦ· καθὼς γέγραπται ἐν βίβλῳ τῶν προφητῶν, Μὴ
σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι ἔτη τεσσαράκοντα ἐν 43
τῇ ἐρήμῳ, οἶκος Ἰσραὴλ; καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ
Μολόχ, καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ Ῥεφάν, τοὺς τύπους οὓς
ἐποιήσατε προσκυνεῖν αὐτοῖς· καὶ μετοικίῳ ὑμᾶς ἐπέκεινα

Amos 5. 25.

^η ἐν Αἰγύπτῳ ^ο ἀποστελῶ ^ρ om. καὶ ^α ἀπέστειλεν ἐν ^τ γῇ
^β Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν ^τ add αὐτοῦ ἀκούσεσθε ^υ om. ἐν
^γ γέγονεν ^κ ὑμῶν Ῥεμφάν

- 44 Βαβυλῶνος. ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἦν ^{γ-1} τοῖς πατράσιν Cp. Exod. 40. ἡμῶν ^z ἐν¹ τῇ ἐρήμῳ, καθὼς διετάξατο ὁ λαλὼν τῷ Μωσῇ, ²; 25. 40 sqq.
- 45 ποιῆσαι αὐτὴν κατὰ τὸν τύπον ὃν ἐώρακει. ἦν καὶ εἰσήγαγον Cp. Josh. 22. διαδεξάμενοι ^{a-1} οἱ πατέρες ἡμῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐν τῇ κατα- ¹⁹.
- 46 τέρων ἡμῶν, ἕως τῶν ἡμερῶν Δαβίδ· ὃς εὔρε χάριν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡτήσατο εὑρεῖν σκῆνωμα τῷ Θεῷ Ἰακώβ. Cp. Ps. 132 (131). 5; also 1 Kings 8. 17 sqq.
- 47, 48 Σολομῶν δὲ ᾠκοδόμησεν αὐτῷ οἶκον. ἀλλ' οὐχ ὁ ὕψιστος ^{sqq.}
- 49 ἐν χειροποιήτοις ^{b-1} κατοικεῖ· καθὼς ὁ προφήτης λέγει, Ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου. Is. 66. 1; cp. 1 Kings 8. 27.
- ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετε μοι, λέγει Κύριος, ἢ τίς τόπος τῆς
- 50 καταπαύσεώς μου; οὐχὶ ἡ χεὶρ μου ἐποίησε ταῦτα πάντα;
- 51 Σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι ¹ καρδίαις¹ καὶ τοῖς ὠσίν, ὑμεῖς αἰεὶ τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ ἀντιπίπτετε· ὥς οἱ πατέρες
- 52 ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς. τίνα τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίωξαν οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ ἀπέκτειναν τοὺς προκαταγγείλαντας περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ δικαίου· οὗ νῦν ὑμεῖς προδότες καὶ φονεῖς.
- 53 ^a ἐγένεσθε¹. οἵτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς ἀγγέ- Cp. Gal. 3. 19.
- λων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε.
- 54 Ἀκούοντες δὲ ταῦτα διεπρίοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν, καὶ Cp. 5. 33.
- 55 ἔβρυχον τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτόν. ὑπάρχων δὲ πλήρης Πνεύματος Ἁγίου ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶδε δόξαν Θεοῦ, καὶ
- 56 Ἰησοῦν ἐστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἶπεν, Ἰδού, θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς ¹ διηνοιγμένους¹, καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ
- 57 δεξιῶν ἐστῶτα τοῦ Θεοῦ. κράξαντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ συνέ-
- 58 σχον τὰ ὦτα αὐτῶν, καὶ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτόν· καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν· καὶ οἱ μάρτυρες Cp. 22. 20.
- ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλου-
- 59 μένου Σαύλου. καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν Στέφανον, ἐπικαλού-
- 60 μενον καὶ λέγοντα, Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου. θεὸς ^{Cp. Luke 23. 46.}

^γ add ἐν S.^z om. ἐν S.^a add ἐν S.^b add ναοὶς^c τῇ καρδίᾳ^d γεγένησθε^e ἀνεφγμένους

Cp. Luke 23.
34.

δὲ τὰ γόνατα ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ, Κύριε, μὴ στήσης αὐτοῖς
τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐκοιμήθη. Σαῦλος δὲ **Β**

Cp. 22. 20.

ἦν συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ.

Cp. 22. 4, 26.
9. Gal. 1. 13,
1 Tim. 1. 13.

Ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν
ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις· πάντες ¹ δὲ ¹ διεσπάρησαν
κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας, πλὴν τῶν
ἀποστόλων. συνεκόμισαν δὲ τὸν Στέφανον ἄνδρες εὐλαβεῖς, ²
καὶ ³ ἐποίησαν ¹ κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ. Σαῦλος δὲ ἔλυ- ³
μαίνεται τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος,
σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυλακὴν.

Cp. 6. 5, 21. 8.

Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διῆλθον εὐαγγελιζόμενοι τὸν ⁴
λόγον. Φίλιππος δὲ κατελθὼν εἰς ¹ τὴν ¹ πόλιν τῆς Σαμα- ⁵
ρείας ἐκήρυσσεν αὐτοῖς τὸν Χριστόν. προσεῖχόν τε οἱ ὄχλοι ⁶
τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἀκούειν
αὐτοὺς καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει. ¹ πολλοὶ ¹ γὰρ τῶν ⁷
ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα, βοῶντα ^κ φωνῇ μεγάλῃ ἐξήρ-
χοντο ¹. πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ χωλοὶ ἔθεραπεύθησαν.
¹ ἐγένετο δὲ πολλὴ χαρὰ ¹ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ. 8

Cp. 5. 36.

Ἄνθρωπος δέ τις ὀνόματι Σίμων προϋπῆρχεν ἐν τῇ πόλει μα- ⁹
γέων καὶ ἐξιστῶν τὸ ἔθνος τῆς Σαμαρείας, λέγων εἶναί τινα
ἐαυτὸν μέγαν· ᾧ προσεῖχον πάντες ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου ¹⁰
λέγοντες, Οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἡ ^μ καλουμένη ¹
μεγάλῃ. προσεῖχον δὲ αὐτῷ διὰ τὸ ἱκανῶ χρόνῳ ταῖς μα- ¹¹
γείαις ἐξεστακέσαι αὐτούς. ὅτε δὲ ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ ¹²
εὐαγγελιζομένῳ ^{ν-1} περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ
ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐβαπτίζοντο ἄνδρες τε καὶ
γυναῖκες. ὁ δὲ Σίμων καὶ αὐτὸς ἐπίστευσε, καὶ βαπτισθεὶς ἦν ¹³
προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ· θεωρῶν τε ^ο σημεῖα καὶ δυνάμεις
μεγάλας γινόμενας ¹ ἐξίστατο.

¹ τε ■ ἐποίησαντο ^h om. τὴν ¹ πολλῶν ^κ μεγάλη
φωνῇ ἐξήρχετο A.S.: φωνῇ μεγάλῃ, ἐξήρχοντο M. ¹ καὶ ἐγένετο χαρὰ
μεγάλη ^m om. καλουμένη ⁿ add τὰ ^ο δυνάμεις καὶ σημεῖα
γινόμενα A.

- 14 Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀπόστολοι, ὅτι δέδε- Cr. 1. 8.
 κται ἡ Σαμάρεια τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς
 15 τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην· οἵτινες καταβάντες προσηύξαντο
 16 περὶ αὐτῶν, ὅπως λάβωσι Πνεῦμα Ἅγιον· ^ρ οὐδέπω^ρ γὰρ
 ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκός, μόνον δὲ βεβαπτισμένοι Cr. 2. 38,
 17 ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. τότε ἐπετίθουν Io. 48.
 18 τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐλάβανον Πνεῦμα Ἅγιον. ^α ἰδὼν^α Cr. 2. 4, Io. 44.
 δὲ ὁ Σίμων, ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων Cr. 19. 6.
 δίδοται τὸ Πνεῦμα ^ρ τὸ Ἅγιον^ρ, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα
 19 λέγων, Δότε κάμοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ὧ^δ ἂν ἐπιθῶ
 20 τὰς χεῖρας, λαμβάνη Πνεῦμα Ἅγιον. Πέτρος δὲ εἶπε πρὸς
 αὐτόν, Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἶη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν
 21 ὠρεὰν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. οὐκ ἔστι
 σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ· ἡ γὰρ καρδιά σου
 22 οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ^β ἔναντι^β τοῦ Θεοῦ. μετανόησον οὖν ἀπὸ
 τῆς κακίας σου ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ ^γ Κυρίου^γ, εἰ ἄρα
 23 ἀφεθήσεται σοὶ ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου. εἰς γὰρ χολὴν
 24 πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὀρώ σε ὄντα. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ
 Σίμων εἶπε, Δεήθητε ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Κύριον, ὅπως
 μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμέ ὧν εἰρήκατε.
 25 Οἱ μὲν οὖν, διαμαρτυράμενοι καὶ λαλήσαντες τὸν λόγον
 τοῦ Κυρίου, ^δ ὑπέστρεφον^δ εἰς Ἱερουσαλὴμ, πολλὰς τε κώμας
 τῶν Σαμαρειτῶν ^ε εὐηγγελίζοντο^ε.
 26 Ἀγγελος δὲ Κυρίου ἐλάλησε πρὸς Φίλιππον λέγων, Ἀνά-
 στηθι καὶ πορεύου κατὰ μεσημβρίαν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν κατα-
 βαίνουσαν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Γάζαν· αὕτη ἐστὶν ἔρημος.
 27 καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη· καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ Αἰθίοψ εὐνοῦχος
 δυνάστης Κανδάκης ^ς βασιλίσσης Αἰθιόπων, ὃς ἦν ἐπὶ
 πάσης τῆς γάζης αὐτῆς, ὃς ἐληλύθει προσκυνήσων εἰς Ἱερου-
 28 σαλὴμ. ἦν τε ὑποστρέφων καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἅρματος

^ρ οὐπω
^τ Θεοῦ

^α θεασάμενος
^υ ὑπέστρεψαν

^γ om. τὸ Ἅγιον M.
^δ εὐηγγελίσαντο

^β ἐνώπιον
^ς add τῆς

αὐτοῦ, ^γ καὶ¹ ἀνεγίνωσκε τὸν προφήτην Ἑσαΐαν. εἶπε δὲ τὸ 29
 Πνεῦμα τῷ Φιλίππῳ, Πρόσελθε καὶ κολλήθητι τῷ ἄρματι
 τούτῳ. προσδραμὼν δὲ ὁ Φίλιππος ἤκουσεν αὐτοῦ ἀναγινώ- 30
 σκοντος ^z Ἑσαΐαν τὸν προφήτην¹, καὶ εἶπεν, Ἀρά γε γινώ-
 σκεις ἃ ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ εἶπε, Πῶς γὰρ ἂν δυναίμην, ἐὰν 31
 μή τις ^a ὁδηγήσει¹ με; παρεκάλεσέ τε τὸν Φίλιππον ἀνα-
 βάντα καθίσαι σὺν αὐτῷ. ἡ δὲ περιοχὴ τῆς γραφῆς ἦν 32
 ἀνεγίνωσκεν ἦν αὕτη, Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη¹ καὶ
 ὥς ἄμνός ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ
 ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ· ἐν τῇ ταπεινώσει ^{b-1} ἡ κρίσις αὐτοῦ 33
 ἦρθη· τὴν ^{c-1} γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγῆσεται; ὅτι αἵρεται ἀπὸ
 τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος τῷ Φιλίππῳ 34
 εἶπε, Δέομαί σου, περὶ τίνος ὁ προφήτης λέγει τούτο; περὶ
 ἑαυτοῦ; ἢ περὶ ἐτέρου τινός; ἀνοίξας δὲ ὁ Φίλιππος τὸ 35
 στόμα αὐτοῦ, καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης, εὐηγ-
 γελίσατο αὐτῷ τὸν Ἰησοῦν. ὥς δὲ ἐπορεύοντο κατὰ τὴν ὁδόν, 36
 ἦλθον ἐπὶ τι ὕδωρ· καὶ φησιν ὁ εὐνοῦχος, Ἰδοὺ, ὕδωρ· τί
 κωλύει με βαπτισθῆναι; ^{d-1} καὶ ἐκέλευσε στήναι τὸ ἄρμα¹ 38
 καὶ κατέβησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ ὕδωρ, ὃ τε Φίλιππος καὶ ὁ
 εὐνοῦχος· καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν. ὅτε δὲ ἀνέβησαν ἐκ τοῦ 39
 ὕδατος, Πνεῦμα Κυρίου ἤρπασε τὸν Φίλιππον· καὶ οὐκ εἶδεν
 αὐτὸν οὐκέτι ὁ εὐνοῦχος, ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ
 χαίρων. Φίλιππος δὲ εὐρέθη εἰς Ἀζωτον· καὶ διερχόμενος 40
 εὐηγγελίζετο τὰς πόλεις πάσας, ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς
 Καισάρειαν.

Ἐπεὶ δὲ Σαῦλος, ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόβου εἰς τοὺς 9
 μαθητὰς τοῦ Κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεὶ ᾗτήσατο παρ' ^z
 αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς Δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγωγάς, ὅπως

^γ om. καὶ (and the comma) A. ^z τὸν προφήτην Ἑσαΐαν ^a ὁδηγήσει
^b add αὐτοῦ ^c add δὲ ^d add ver. 37 εἶπε δὲ ὁ Φίλιππος, Εἰ
 πιστεύεις ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, ἔξεστιν. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε, Πιστεύω τὸν
 υἱὸν τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. A.S.M.

1s. 53. 7: cp.
 John 1. 29,
 1 Pet. 1. 19.

Cp. 22. 5, 26.
 12.

ἑάν τινας εὗρη τῆς ὁδοῦ ὄντας, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, δεδε- Cp. 19. 9, 23,
 3 μένους ἀγάγῃ εἰς Ἱερουσαλήμ. ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι ἐγένετο 24. 22.
 αὐτὸν ἐγγίζειν τῇ Δαμασκῷ· ὁ ἐξαίφνης τε¹ περιήστραψεν
 4 αὐτὸν φῶς ^ε ἐκ² τοῦ οὐρανοῦ· καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσε
 5 φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ, Σαούλ, Σαούλ, τί με διώκεις; εἶπε
 δέ, Τίς εἶ, Κύριε; ὁ δέ ⁸⁻¹, Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις·
 6 ^{h-1} ⁱ ἀλλὰ ἀνάστηθι¹ καὶ εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαληθή-
 7 σεται σοι ^k ὅ ^{ti} σε δεῖ ποιεῖν. οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες
 αὐτῷ εἰστήκεισαν ἑννεοί, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς, μηδένα
 8 δὲ θεωροῦντες. ἡγέρθη δὲ ὁ Σαῦλος ἀπὸ τῆς γῆς· ἀνεφ-
 γμένων δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ¹ οὐδὲν¹ ἔβλεπε· χειραγω-
 9 γοῦντες δὲ αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς Δαμασκόν. καὶ ἦν ἡμέρας
 τρεῖς μὴ βλέπων, καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν.
 10 Ἦν δέ τις μαθητῆς ἐν Δαμασκῷ ὀνόματι Ἀνανίας· καὶ
 εἶπε πρὸς αὐτὸν ^m ἐν ὁράματι ὁ Κύριος¹, Ἀνανία. ὁ δὲ
 11 εἶπεν, Ἰδοῦ, ἐγώ, Κύριε. ὁ δὲ Κύριος πρὸς αὐτόν, Ἀναστάς
 πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην Εὐθείαν, καὶ ζήτη-
 σον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα Σαῦλον ὀνόματι, Ταρσέα· ἰδοὺ γάρ,
 12 προσεύχεται, καὶ εἶδεν ⁿ⁻¹ ἄνδρα ὁ Ἀνανίαν ὀνόματι¹ εἰσελ-
 θόντα, καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ ^p τὰς χεῖρας¹, ὅπως ἀναβλέψῃ.
 13 ἀπεκρίθη δὲ ὁ Ἀνανίας, Κύριε, ^q ἤκουσα¹ ἀπὸ πολλῶν περὶ
 τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ ἐποίησε τοῖς ἀγίοις σου ἐν
 14 Ἱερουσαλήμ· καὶ ᾧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων
 15 δῆσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου. εἶπε δὲ
 πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος, Πορεύου, ὅτι σκευὸς ἐκλογῆς ^r ἐστὶ
 μοι¹ οὗτος, τοῦ βαστᾶσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ^s τῶν ἐθνῶν
 16 τε¹ καὶ βασιλέων, νιῶν τε Ἰσραήλ· ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ,
 17 ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν. ἀπῆλθε δὲ

¹ καὶ ἐξαίφνης ^f ἀπὸ ^g add Κύριος εἶπεν ^h add σκληρόν σοι
 πρὸς κέντρα λακτίζειν. τρέμων τε καὶ θαμβῶν εἶπε, Κύριε, τί με θέλεις
 ποιῆσαι; καὶ ὁ Κύριος πρὸς αὐτόν, ⁱ Ἀνάστηθι ^k τί ^l οὐδένα
^m ὁ Κύριος ἐν ὁράματι ⁿ add ἐν ὁράματι ^o ὀνόματι Ἀνανίαν
^p χεῖρα ^q ἀκήκοα ^r μοι ἐστὶν ^s ἐθνῶν

Ἀνανίας, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν· καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπε, Σαοὺλ ἀδελφέ, ὁ Κύριος ἀπέσταλκέ με, Ἰησοῦς ὁ ὀφθεῖς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ἧ ἥρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῇς Πνεύματος Ἁγίου. καὶ εὐθέως ἀπέπεσον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὥσεὶ λεπίδες, ἀνέβλεψέ τε ¹-¹. καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη· καὶ λαβὼν τροφὴν ἐνίσχυσεν. 19

Ἐγένετο δὲ ²-¹ μετὰ τῶν ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινάς. καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσε τὸν ³Ἰη- 20 σοῦν¹, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. ἐξίσταντο δὲ πάντες ²¹ οἱ ἀκούοντες καὶ ἔλεγον, Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας ἐν Ἱερουσαλὴμ τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα ³τουτοῦ; καὶ ὧδε εἰς τοῦτο ἐληλύθει ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς.¹ Σαῦλος δὲ μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο, καὶ συνέ- 22 χυνεν ²-¹ Ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Δαμασκῷ, συμβι- βάζων ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός.

Cp. 18. 28.

Ὡς δὲ ἐπληροῦντο ἡμέραι ἱκαναί, συνεβουλεύσαντο οἱ ²³ Ἰουδαῖοι ἀνελεῖν αὐτόν· ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαύλῳ ἡ ἐπιβουλὴ ²⁴ αὐτῶν. ²⁵ παρετηροῦντο δὲ καὶ¹ ²τὰς¹ πύλας ἡμέρας τε καὶ νυκτός, ὅπως αὐτὸν ἀνέλωσι· λαβόντες δὲ ³οἱ μαθηταὶ αὐ- 25 τοῦ¹ νυκτὸς ⁴διὰ τοῦ τείχους καθῆκαν αὐτόν¹, χαλάσαντες ἐν σπυρίδι.

2 Cor. 11. 33.

Παραγενόμενος δὲ ³-¹ εἰς Ἱερουσαλὴμ ¹ἐπείραξε¹ κολ- 26 λᾶσθαι τοῖς μαθηταῖς· καὶ πάντες ἐφοβοῦντο αὐτόν, μὴ πιστεύοντες ὅτι ἐστὶ μαθητής. Βαρνάβας δὲ ἐπιλαβόμενος ²⁷ αὐτὸν ἤγαγε πρὸς τοὺς ἀποστόλους, καὶ διηγῆσατο αὐτοῖς πῶς ἐν τῇ ὁδῷ εἶδε τὸν Κύριον, καὶ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ, καὶ πῶς ἐν Δαμασκῷ ἐπαρρησιάσατο ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ. καὶ ἦν μετ' αὐτῶν εἰσπορευόμενος καὶ ἐκπορευόμενος ²⁸ εἰς¹

¹ add παραχρῆμα

καὶ . . . ἀρχιερεῖς;

³ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ

¹ ἐπειράτω ² ἐν

² add ὁ Σαῦλος

² add τοὺς

⁴ καθῆκαν διὰ τοῦ τείχους

³ Χριστόν

² παρετήρουν τε

³ τοῦτο,

² τὰ S.

³ add ὁ Σαῦλος

Ἱερουσαλήμ, ^{h-l} παρρησιαζόμενος ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυ-
 29 ρίου ^{i-l}. ἐλάλει τε καὶ συνεζήτει πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς· οἱ
 30 δὲ ἐπεχείρουν αὐτὸν ἀνελεῖν. ἐπιγνόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ κατή-
 γαγον αὐτὸν εἰς Καισάρειαν, καὶ ἐξάπέστειλαν αὐτὸν εἰς
 Ταρσόν.

31 ^k Ἡ μὲν οὖν ἐκκλησία καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ Γα-
 λιλαίας καὶ Σαμαρείας εἶχεν εἰρήνην οἰκοδομουμένη, καὶ
 πορευομένη τῷ φόβῳ τοῦ Κυρίου καὶ τῇ παρακλήσει τοῦ
 Ἀγίου Πνεύματος ἐπληθύνετο.^l

32 Ἐγένετο δὲ Πέτρον, διερχόμενον διὰ πάντων, κατελθεῖν
 33 καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς κατοικοῦντας Λύδδαν. εὗρε δὲ
 ἐκεῖ ἄνθρωπὸν τινα Αἰνέαν ὀνόματι, ἐξ ἑτῶν ὀκτὼ κατακεί-
 34 μενον ἐπὶ ¹κραββάτου^l, ὃς ἦν παραλελυμένος. καὶ εἶπεν
 αὐτῷ ὁ Πέτρος, Αἰνέα, ἰᾶταί σε Ἰησοῦς ^{m-l} Χριστός· ἀνά-
 35 στηθι καὶ στρώσον σεαυτῷ. καὶ εὐθέως ἀνέστη. καὶ εἶδον
 αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες Λύδδαν καὶ τὸν Σαρωνᾶν,
 οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν Κύριον.

36 Ἐν Ἰόππῃ δέ τις ἦν μαθήτρια ὀνόματι Ταβιθά, ἣ διερμη-
 νευομένη λέγεται Δορκάς· αὕτη ἦν πλήρης ἀγαθῶν ἔργων
 37 καὶ ἐλεημοσυνῶν ὧν ἐποίει· ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις
 ἐκείναις ἀσθενήσασαν αὐτὴν ἀποθανεῖν· λούσαντες δὲ αὐτὴν
 38 ἔθηκαν ἐν ὑπερῷῳ. ἐγγὺς δὲ οὔσης Λύδδης τῇ Ἰόππῃ οἱ
 μαθηταὶ ἀκούσαντες ὅτι Πέτρος ἐστὶν ἐν αὐτῇ ἀπέστειλαν
 δύο ἄνδρας πρὸς αὐτόν, παρακαλοῦντες, ⁿΜὴ ὀκνήσης^l διελ-
 39 θεῖν ἕως ^o ἡμῶν^l. ἀναστὰς δὲ Πέτρος συνῆλθεν αὐτοῖς· ὃν
 παραγενόμενον ἀνήγαγον εἰς τὸ ὑπερῷον· καὶ παρέστησαν
 αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι κλαίουσαι καὶ ἐπιδεικνύμεναι χιτῶνας
 40 καὶ ἱμάτια, ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν οὔσα ἡ Δορκάς. ἐκβαλὼν
 δὲ ἔξω πάντας ὁ Πέτρος ^p καὶ^l θεὶς τὰ γόνατα προσηύξατο·

^h add καὶ ⁱ add Ἰησοῦ ^k Αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι ... εἶχον ...
 οἰκοδομοῦμεναι ... πορευόμεναι ... ἐπληθύνοντο. ¹ κραββάτω ^m add ὁ
ⁿ μὴ ὀκνήσαι ^o αὐτῶν ^p om. καὶ

καὶ ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα εἶπε, Ταβιθά, ἀνάστηθι. ἡ δὲ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς· καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον ἀνεκάθισε. δοὺς δὲ αὐτῇ χεῖρα ἀνέστησεν αὐτήν· φωνήσας δὲ 41 τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χήρας παρέστησεν αὐτὴν ζῶσαν. γνω- 42 στὸν δὲ ἐγένετο καθ' ὅλης τῆς Ἰόππης, καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν ἐπὶ τὸν Κύριον. ἐγένετο δὲ ἡμέρας ἱκανὰς μεῖναι αὐτὸν ἐν 43 Ἰόππῃ παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ.

Ἀνὴρ δέ τις ^{α-} ἐν Καισαρείᾳ ὀνόματι Κορνήλιος, ἑκα- 10 τοντάρχης ἐκ σπείρης τῆς καλουμένης Ἰταλικῆς, εὐσεβὴς καὶ 2 φοβούμενος τὸν Θεὸν σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ποιῶν ¹⁻ ἐλεημοσύνας πολλὰς τῷ λαῷ, καὶ δεόμενος τοῦ Θεοῦ διαπαντός. εἶδεν ἐν ὁράματι φανερώς, ὥσει ^βπερὶ ¹ ὥραν ἐννά- 3 την τῆς ἡμέρας, ἄγγελον τοῦ Θεοῦ εἰσελθόντα πρὸς αὐτόν, καὶ εἰπόντα αὐτῷ, Κορνήλιε. ὁ δὲ ἀτενίσας αὐτῷ, καὶ ἔμφο- 4 βος γενόμενος, εἶπε, Τί ἐστι, Κύριε; εἶπε δὲ αὐτῷ, Αἰ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ^τἐμπροσθεν ¹ τοῦ Θεοῦ. καὶ νῦν πέμψον ^υ ἄνδρας εἰς Ἰόππην ¹, 5 καὶ μετάπεμψαι Σίμωνά ² τινα ¹ ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος· οὗτος ξενίζεται παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ, ^φ ὃς ἐστιν οἰκία παρὰ 6 θάλασσαν. ^{γ-} ὥς δὲ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ² αὐτῷ ¹, 7 φωνήσας δύο τῶν οἰκετῶν ^{α-} καὶ στρατιώτην εὐσεβῆ τῶν προσκαρτερούντων αὐτῷ, καὶ ἐξηγησάμενος αὐτοῖς ἅπαντα, 8 ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἰόππην.

Τῇ δὲ ἐπαύριον ὁδοιπορούντων ἐκείνων, καὶ τῇ πόλει 9 ἐγγιζόντων, ἀνέβη Πέτρος ἐπὶ τὸ δῶμα προσεύξασθαι περὶ ὥραν ἕκτην· ἐγένετο δὲ πρόσπεινος, καὶ ἤθελε γεύσασθαι· 10 παρασκευαζόντων δὲ ^β αὐτῶν ἐγένετο ¹ ἐπ' αὐτὸν ἔκστασις, καὶ θεωρεῖ τὸν οὐρανὸν ἀνεφωγμένον, καὶ καταβαῖνον ^{ο-} 11

Cp. Dan. 10.
12.

^α add ἦν ^τ add τε ^β om. περὶ ^τ ἐνώπιον ^υ εἰς Ἰόππην
ἄνδρας ² om. τινα ^γ add οὗτος λαλήσει σοι τί σε δεῖ ποιεῖν.
² τῷ Κορνηλίῳ ^α add αὐτοῦ ^β ἐκείνων ἐπέπεσεν ^ο add
ἐπ' αὐτόν

σκευός τι, ὡς ὀθόνην μεγάλην, τέσσαρσιν ἀρχαῖς ^{a-} καθιέ-
 12 μενον ἐπὶ τῆς γῆς· ἐν ᾧ ὑπῆρχε πάντα τὰ τετράποδα ^{e-}
 13 καὶ ^f ἔρπετα τῆς γῆς¹ καὶ ^{g-} πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ
 ἐγένετο φωνὴ πρὸς αὐτόν, Ἀναστάς, Πέτρε, θύσον καὶ φάγε.
 14 ὁ δὲ Πέτρος εἶπε, Μηδαμῶς, Κύριε· ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον
 15 πᾶν κοινὸν ^h καὶ¹ ἀκάθαρτον. καὶ φωνὴ πάλιν ἐκ δευτέρου
 16 πρὸς αὐτόν, Ἄ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου. τοῦτο δὲ ^{Cp. Mark 7.}
 ἐγένετο ἐπὶ τρίς· καὶ ⁱ εὐθὺς¹ ἀνελήφθη τὸ σκευὸς εἰς τὸν ^{19, Col. 2. 16,}
 οὐρανόν. ^{1 Tim. 4. 4.}

17 Ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διηπόρει ὁ Πέτρος, τί ἂν εἴη τὸ ὄραμα
 ὃ εἶδε, ^{k-} ἰδοῦ, οἱ ἄνδρες οἱ ἀπεσταλμένοι ¹ ὑπὸ¹ τοῦ Κορνη-
 λίου, διερωτήσαντες τὴν οἰκίαν Σίμωνος, ἐπέστησαν ἐπὶ τὸν
 18 πυλῶνα, καὶ φωνήσαντες ἐπυνθάνοντο εἰ Σίμων ὁ ἐπικαλού-
 19 μενος Πέτρος ἐνθάδε ξενίζεται. τοῦ δὲ Πέτρου ^m διενθυμου-
 μένου¹ περὶ τοῦ ὁράματος εἶπεν αὐτῷ τὸ Πνεῦμα, Ἴδου,
 20 ἄνδρες τρεῖς ζητοῦσί σε. ἀλλὰ ἀναστὰς κατὰβηθι, καὶ
 πορεύου σὺν αὐτοῖς μηδὲν διακρινόμενος· ⁿ ὅτι¹ ἐγὼ ἀπέ-
 21 σταλκα αὐτούς. καταβὰς δὲ Πέτρος πρὸς τοὺς ἄνδρας ^{o-}
 εἶπεν, Ἴδου, ἐγὼ εἰμι ὃν ζητεῖτε· τίς ἡ αἰτία δι' ἣν πάρεστε;
 22 οἱ δὲ εἶπον, Κορνήλιος ἑκατοντάρχης, ἀνὴρ δίκαιος καὶ
 φοβούμενος τὸν Θεόν, μαρτυρούμενός τε ὑπὸ ὄλου τοῦ ἔθνους
 τῶν Ἰουδαίων, ἐχρηματίσθη ὑπὸ ἀγγέλου ἁγίου μεταπέμ-
 ψασθαί σε εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἀκοῦσαι ῥήματα παρὰ
 23 σοῦ. εἰσκαλεσάμενος οὖν αὐτοὺς ἐξένισε.

Τῇ δὲ ἐπαύριον ^p ἀναστὰς¹ ἐξῆλθε σὺν αὐτοῖς, καὶ τινες
 24 τῶν ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ τῆς Ἰόπης συνῆλθον αὐτῷ. ^q τῇ
 δὲ¹ ἐπαύριον ^r εἰσῆλθον¹ εἰς τὴν Καισάρειαν. ὁ δὲ Κορ-
 νήλιος ἦν προσδοκῶν αὐτοῦς, συγκαλεσάμενος τοὺς συγγενεῖς

^a add δεδεμένον καὶ ^e add τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία ^f τὰ ἔρπετα
^g add τὰ ^h ἡ ⁱ πάλιν ^k add καὶ ¹ ἀπὸ ^m ἐνθυ-
 μουμένου ⁿ διότι ^o add τοὺς ἀπεσταλμένους ἀπὸ τοῦ Κορνηλίου
 πρὸς αὐτόν ^p ὁ Πέτρος ^q καὶ τῇ ^r εἰσῆλθεν Μ.

αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους. ὡς δὲ ἐγένετο ^β τοῦ¹ 25
 εἰσελθεῖν τὸν Πέτρον, συναντήσας αὐτῷ ὁ Κορνήλιος πεσὼν
 ἐπὶ τοὺς πόδας προσεκύνησεν. ὁ δὲ Πέτρος αὐτὸν ἤγειρε 26
 λέγων, Ἀνάστηθι· κἀγὼ αὐτὸς ἄνθρωπός εἰμι. καὶ συνο- 27
 μιλῶν αὐτῷ εἰσῆλθε, καὶ εὕρισκει συνεληλυθότας πολλούς,
 ἔφη τε πρὸς αὐτούς, Ὑμεῖς ἐπίστασθε ὡς ἀθέμιτόν ἐστιν 28
 ἀνδρὶ Ἰουδαίῳ κολλᾶσθαι ἢ προσέρχεσθαι ἄλλοφύλῳ· καὶ
 ἐμοὶ ὁ Θεὸς ἔδειξε μηδένα κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον λέγειν ἄνθρω-
 πον· διὸ καὶ ἀναντιρρήτως ἦλθον μεταπεμφθεῖς. πυνθάνομαι 29
 οὖν τίνι λόγῳ μετεπέμψασθέ με. καὶ ὁ Κορνήλιος ἔφη, 30
 Ἀπὸ τετάρτης ἡμέρας, μέχρι ταύτης τῆς ὥρας ἤμην ^τ-¹ τὴν
 ἐννάτην ^υ-¹ προσευχόμενος ἐν τῷ οἴκῳ μου· καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ
 ἔστη ἐνώπιόν μου ἐν ἐσθῇτι λαμπρᾷ, καὶ φησι, Κορνήλιε, 31
 εἰσηκούσθη σου ἡ προσευχή, καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἐμνή-
 σθησαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. πέμψον οὖν εἰς Ἰόππην, καὶ 32
 μετακάλεσαι Σίμωνα ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος· οὗτος ξενίζεται
 ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος βυρσεῶς παρὰ θάλασσαν. ^κ-¹ ἐξαυτῆς οὖν 33
 ἔπεμψα πρὸς σε· σύ τε καλῶς ἐποίησας παραγενόμενος. νῦν
 οὖν πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πάρεσμεν ἀκοῦσαι πάντα
 τὰ προστεταγμένα σοι ὑπὸ τοῦ ^γ Κυρίου¹. ἀνοίξας δὲ Πέτρος 34
 τὸ στόμα εἶπεν,

Ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομαι ὅτι οὐκ ἔστι προσωπο-
 17, 1 Pet. 1. 17, λήπτῃς ὁ Θεός· ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτὸν καὶ 35
 Rom. 2. 11. ἐργαζόμενος δικαιοσύνην δεκτὸς αὐτῷ ἐστι. τὸν λόγον ^κ ὃν¹ 36

Cp. Is. 57. 19, ἀπέστειλε τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, εὐαγγελιζόμενος εἰρήνην διὰ
 Eph. 2. 17. Ἰησοῦ Χριστοῦ (οὗτός ἐστι πάντων Κύριος)—ὕμεῖς οἴδατε 37
 τὸ γεγόμενον ῥῆμα καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ^α ἀρξάμενος¹
 ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, μετὰ τὸ βάπτισμα δ' ἐκήρυξεν Ἰωάννης,
 Cp. Is. 61. 1, Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ, ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ Θεὸς Πνεύματι 38
 Luke 4. 18. Ἀγίῳ καὶ δυνάμει· ὃς διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας

^β om. τοῦ ^τ add νηστεύων, καὶ ^υ add ὥραν ^κ add ὃς
 παραγενόμενος λαλήσει σοι. ^γ Θεοῦ ^κ om. ὃν M. ^α ἀρξάμενον

- τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ Θεὸς ἦν
 39 μετ' αὐτοῦ. καὶ ἡμεῖς ^{b-} μάρτυρες πάντων ὧν ἐποίησεν
 ἐν τε τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ· ὃν ^c καὶ
 40 ἀνείλον κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου. τοῦτον ὁ Θεὸς ἤγειρε τῇ
 41 τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐμφανῇ γενέσθαι, οὐ παντὶ
 τῷ λαῷ, ἀλλὰ μάρτυσι τοῖς προκεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ
 Θεοῦ, ἡμῖν, οἵτινες συνεφάγομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ μετὰ Cr. Luke 24.
43, John 21.
13.
 42 τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. καὶ παρήγγειλεν ἡμῖν
 κηρύξαι τῷ λαῷ, καὶ διαμαρτύρασθαι ὅτι ^d οὗτός ^e ἐστίν Cr. 17. 31,
John 5. 22,
2 Cor. 5. 10.
 ὁ ὠρισμένος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν.
 43 τούτῳ πάντες οἱ προφῆται μαρτυροῦσιν, ἅφεςιν ἁμαρτιῶν Cr. 3. 24.
 λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πάντα τὸν πιστεύοντα εἰς
 αὐτόν.
 44 Ἔτι λαλοῦντος τοῦ Πέτρου τὰ ρήματα ταῦτα ἐπέπεσε Cr. 2. 4, 8. 17.
 τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον.
 45 καὶ ἐξέστησαν οἱ ἐκ περιτομῆς πιστοί, ὅσοι συνῆλθον τῷ
 Πέτρῳ, ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἡ δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος
 46 ἐκκέχυται. ἤκουον γὰρ αὐτῶν λαλούντων γλώσσαις, καὶ
 47 μεγαλυνόντων τὸν Θεόν. τότε ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος, Μῆτι τὸ
 ὕδωρ κωλύσαι δύναταί τις, τοῦ μὴ βαπτισθῆναι τούτους,
 48 οἵτινες τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔλαβον ^e ὥς ^f καὶ ἡμεῖς; προσ- Cr. 2. 38, 8.
16.
 ἔταξε ^f δὲ ^g αὐτοὺς ^g ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ βαπτισ-
 θῆναι ^h. τότε ἠρώτησαν αὐτὸν ἐπιμεῖναι ἡμέρας τινάς.
 11 Ἦκουσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ οἱ ὄντες κατὰ
 τὴν Ἱουδαίαν, ὅτι καὶ τὰ ἔθνη ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦ
 2 Θεοῦ. ^h ὅτε δὲ ^h ἀνέβη Πέτρος εἰς Ἱεροσόλυμα, διεκρίνοντο
 3 πρὸς αὐτὸν οἱ ἐκ περιτομῆς, λέγοντες ὅτι Πρὸς ἄνδρας ἀκρο- Cr. Gal. 2. 12.
 4 βυστίαν ἔχοντας εἰσῆλθες, καὶ συνέφαγες αὐτοῖς. ἀρξάμενος
 5 δὲ ὁ Πέτρος ἐξετίθετο αὐτοῖς καθέξης λέγων, Ἐγὼ ἤμην ἐν
 πόλει Ἰόππῃ προσευχόμενος· καὶ εἶδον ἐν ἐκστάσει ὄραμα,

^b add ἐσμεν^c om. καὶ^d αὐτός^e καθὼς^f τε^g βαπτισθῆναι ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου^h καὶ ὅτε

καταβαῖνον σκευός τι, ὡς ὁθόνην μεγάλην τέσσαρσιν ἀρχαῖς
καθιεμένην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἦλθεν ἄχρις ἐμοῦ· εἰς ἣν 6
ἀτενίσας κατενόουν, καὶ εἶδον τὰ τετράποδα τῆς γῆς καὶ τὰ
θηρία καὶ τὰ ἔρπετα καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. ἤκουσα 7
δὲ ¹καὶ^{||} φωνῆς λεγούσης μοι, Ἀναστάς, Πέτρε, θύσον καὶ
φάγε. εἶπον δέ, Μηδαμῶς, Κύριε· ὅτι ^{k-} κοινὸν ἡ ἀκάθαρ- 8
τον οὐδέποτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου. ἀπεκρίθη δὲ ¹⁻ 9
φωνὴ ἐκ δευτέρου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, Ἄ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ
μὴ κοῖνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς· καὶ πάλιν ἀνеспάσθη 10
ἅπαντα εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ ἰδοῦ, ἐξαυτῆς τρεῖς ἄνδρες 11
ἐπέστησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν, ἐν ᾗ ^m ἤμεν^{||}, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ
Καισαρείας πρὸς με. εἶπε δέ μοι τὸ Πνεῦμα συνελθεῖν 12
αὐτοῖς μηδὲν ⁿ διακρίναντα¹. ἦλθον δὲ σὺν ἐμοὶ καὶ οἱ ἐξ
ἀδελφοὶ οὗτοι, καὶ εἰσῆλθομεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός·
ἀπήγγειλε ^o δὲ^{||} ἡμῖν πῶς εἶδε τὸν ἄγγελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ 13
σταθέντα καὶ εἰπόντα ^{p-}, Ἀπόστειλον εἰς Ἰόππην ^{q-}, καὶ
μετάπεμψαι Σίμωνα τὸν ἐπικαλούμενον Πέτρον, ὃς λαλήσει 14
ρήματα πρὸς σε, ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου. ἐν 15
δὲ τῷ ἄρξασθαί με λαλεῖν ἐπέπεσε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπ’
αὐτούς, ὥσπερ καὶ ἐφ’ ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ. ἐμνήσθη δὲ τοῦ 16
1. 5. ρήματος Κυρίου, ὡς ἔλεγεν, Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι,
ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. εἰ οὖν τὴν 17
ἴσην δωρεὰν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς ὡς καὶ ἡμῖν, πιστεύσασιν
ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ἐγὼ ^{r-} τίς ἡμῖν δυνατὸς
κωλύσαι τὸν Θεόν; ἀκούσαντες δὲ ταῦτα ἡσύχασαν, καὶ 18
^s ἐδόξασαν^{||} τὸν Θεὸν λέγοντες, ^t Ἄρα^{||} καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁ
Θεὸς τὴν μετάνοιαν ^u εἰς ζωὴν ἔδωκεν^{||}.

Cr. 8. 4. Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης 19
ἐπὶ Στεφάνῳ διῆλθον ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιο-

ⁱ om. καὶ ^k add πᾶν ^l add μοι ^m ἡμῖν ⁿ διακρινόμενον
^o τε ^p add αὐτῷ ^q add ἄνδρας ^r add δέ ^s ἐδόξαζον
^t Ἀραγε ^u ἔδωκεν εἰς ζωὴν

χείας μηδενὶ λαλοῦντες τὸν λόγον εἰ μὴ μόνον Ἰουδαίους.
 20 ἦσαν δέ τινες ἐξ αὐτῶν ἄνδρες Κύπριοι καὶ Κυρηναῖοι,
 οἵτινες ^κἐλθόντες¹ εἰς Ἀντιόχειαν ἐλάλουν ^γκαὶ² πρὸς τοὺς
 21 ²Ἕλληνας³ εὐαγγελιζόμενοι τὸν Κύριον Ἰησοῦν. καὶ ἦν
 χεὶρ Κυρίου μετ' αὐτῶν· πολὺς τε ἀριθμὸς ^αὁ⁴ πιστεύσας
 22 ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν Κύριον. ἠκούσθη δὲ ὁ λόγος εἰς τὰ ὄτα
 τῆς ἐκκλησίας τῆς ^βοῦσης⁵ ἐν Ἱεροσολύμοις περὶ αὐτῶν·
 23 καὶ ἐξαπέστειλαν Βαρνάβαν ^ο-¹ ἕως Ἀντιοχείας· ὃς παρα-
 γενόμενος καὶ ἰδὼν τὴν χάριν ^ατὴν⁶ τοῦ Θεοῦ ἐχάρη, καὶ
 παρακάλει πάντας τῇ προθέσει τῆς καρδίας προσμένειν ^ε-¹
 24 τῷ Κυρίῳ, ὅτι ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης Πνεύματος Ἁγίου
 25 καὶ πίστεως· καὶ προσετέθη ὄχλος ἱκανὸς τῷ Κυρίῳ. ἐξῆλθε
 26 δὲ εἰς Ταρσὸν ^ε-¹ ἀναζητῆσαι Σαῦλον, καὶ εὗρὼν ^ε-¹ ἤγαγεν
^ε-¹ εἰς Ἀντιόχειαν. ἐγένετο δὲ ^hαὐτοῖς καὶ⁷ ἐνιαυτὸν ὅλον
 συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ διδάξαι ὄχλον ἱκανόν,
 χρηματίσαι τε πρῶτον ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς Χρισ-
 τianoύς.
 27 Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις κατῆλθον ἀπὸ Ἱεροσολύμων
 28 προφῆται εἰς Ἀντιόχειαν. ἀναστὰς δὲ εἰς ἐξ αὐτῶν, ὀνόματι Cr. 21. 10.
 Ἀγαβος, ἐσήμανε διὰ τοῦ Πνεύματος λιμὸν μέγαν μέλλειν
 ἔσεσθαι ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην· ὅστις ^ι-¹ ἐγένετο ἐπὶ
 29 Κλαυδίου ^κ-¹. τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς ἠὺπορεῖτό τις, ὥρι- Cr. 24. 17,
 σαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν Rom. 15. 25,
 30 τῇ Ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς· ὃ καὶ ἐποίησαν, ἀποστέλλαντες πρὸς I Cor. 16. 1,
 τοὺς πρεσβυτέρους διὰ χειρὸς Βαρνάβα καὶ Σαύλου. Gal. 2. 10.

12 Κατ' ἐκείνους δὲ τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς

2 τὰς χεῖρας κακῶσαί τινας τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. ἀνέιλε δὲ Cr. Matt. 20.
 3 Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρα. ¹ ἰδὼν δὲ⁸ ὅτι ἀρε- 23, Mark 10.
 39.

^κ εἰσελθόντες

^γ om. καὶ

² Ἕλληνιστὰς A.S.M.

^α om. ὁ

^β om. οῦσης

^ο add διελεῖν

^α om. τὴν

^ε add ἐν M.

^ε add ὁ Βαρνάβας

^h add αὐτὸν

^h αὐτοὺς

^ι add καὶ

^κ add

Καίσαρος

¹ καὶ ἰδὼν

στὸν ἐστὶ τοῖς Ἰουδαίοις προσέθετο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον·
 ἦσαν δὲ ἡμέραι τῶν ἀζύμων· ὃν καὶ πιάσας ἔθετο εἰς φυλα- 4
 κήν, παραδοὺς τέσσαρσι τετραδίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν
 αὐτόν, βουλόμενος μετὰ τὸ πάσχα ἀναγαγεῖν αὐτὸν τῷ λαῷ.
 ὁ μὲν οὖν Πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν τῇ φυλακῇ· προσευχή δὲ ἦν 5
^m ἐκτενῶς^l γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν Θεὸν ⁿ περὶ^l
 αὐτοῦ. ὅτε δὲ ἔμελλεν αὐτὸν προάγειν ὁ Ἡρώδης, τῇ νυκτὶ 6
 ἐκείνῃ ἦν ὁ Πέτρος κοιμώμενος μεταξὺ δύο στρατιωτῶν,
 δεδεμένος ἀλύσει δις· φύλακές τε πρὸ τῆς θύρας ἐτήρουν
 Cp. 5. 19, 16. τὴν φυλακὴν. καὶ ἰδοὺ, ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη, καὶ φῶς 7
 26. ἔλαμψεν ἐν τῷ οἰκήματι· πατάξας δὲ τὴν πλευρὰν τοῦ
 Πέτρου ἤγειρεν αὐτὸν λέγων, Ἀνάστα ἐν τάχει. καὶ ἐξέ-
 πεσον αὐτοῦ αἱ ἀλύσεις ἐκ τῶν χειρῶν. εἶπέ τε ὁ ἄγγελος 8
 πρὸς αὐτόν, ° Ζῶσαι^l, καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου. ἐποί-
 ησε δὲ οὕτω. καὶ λέγει αὐτῷ, Περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου,
 καὶ ἀκολούθει μοι. καὶ ἐξελθὼν ἠκολούθει ^{p-l}. καὶ οὐκ ᾔδει 9
 ὅτι ἀληθὲς ἐστὶ τὸ γινόμενον διὰ τοῦ ἀγγέλου, ἐδόκει δὲ
 ὄραμα βλέπειν. διελθόντες δὲ πρῶτην φυλακὴν καὶ δευτέραν 10
 ἦλθον ἐπὶ τὴν πύλην τὴν σιδηρὰν τὴν φέρουσιν εἰς τὴν
 πόλιν, ἥτις αὐτομάτῃ ἠνοίχθη αὐτοῖς· καὶ ἐξελθόντες προῆλ-
 θον ῥύμην μίαν, καὶ εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος ἀπ' αὐτοῦ.
 καὶ ὁ Πέτρος γενόμενος ἐν ἑαυτῷ εἶπε, Νῦν οἶδα ἀληθῶς, 11
 ὅτι ἐξαπέστειλε Κύριος τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, καὶ ἐξείλετό με
 ἐκ χειρὸς Ἡρώδου καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν
 Ἰουδαίων. συνιδὼν τε ἦλθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν Μαρίας τῆς 12
 Cp. ver. 25, μητρὸς Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου Μάρκου, οὗ ἦσαν ἱκανοὶ
 13. 5, 13, συνηθροισμένοι καὶ προσευχόμενοι. κρούσαντος δὲ ^a αὐτοῦ^l 13
 15. 37 sq., τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος προσῆλθε παιδίσκη ὑπακοῦσαι, ὁνό-
 Col. 4. 10, ματι Ῥόδῃ· καὶ ἐπιγνοῦσα τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου ἀπὸ τῆς 14
 Philem. 24, 2 Tim. 4. 11. χαρᾶς οὐκ ἤνοιξε τὸν πυλῶνα, εἰσδραμοῦσα δὲ ἀπήγγειλεν

^m ἐκτενῆςⁿ ὑπὲρ

° Περίζωσαι

^p add αὐτῷ^a τοῦ Πέτρου

15 ἐστάναι τὸν Πέτρον πρὸ τοῦ πυλῶνος. οἱ δὲ πρὸς αὐτὴν
 εἶπον, Μαίνη. ἡ δὲ διῡσχυρίζετο οὕτως ἔχειν. οἱ δ' ἔλεγον,
 16 Ὁ ἄγγελος αὐτοῦ ἐστιν. ὁ δὲ Πέτρος ἐπέμενε κρούων·
 17 ἀνοίξαντες δὲ εἶδον αὐτόν, καὶ ἐξέστησαν. κατασείσας δὲ
 αὐτοῖς τῇ χειρὶ σιγᾶν διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ὁ Κύριος αὐτὸν
 ἐξήγαγεν ἐκ τῆς φυλακῆς· εἶπέ ¹ τε¹, Ἀπαγγεῖλατε Ἰακώβῳ ^{Cp. 15. 13, 21.}
 καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα. καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἕτερον
 18 τόπον. γενομένης δὲ ἡμέρας ἦν τάραχος οὐκ ὀλίγος ἐν τοῖς
 19 στρατιώταις, τί ἄρα ὁ Πέτρος ἐγένετο. Ἡρώδης δὲ ἐπιξη-
 τήσας αὐτόν, καὶ μὴ εὐρών, ἀνακρίνας τοὺς φύλακας ἐκέ-
 λευσεν ἀπαχθῆναι· καὶ κατελθὼν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν
 Καισάρειαν διέτριβεν.
 20 Ἦν δὲ ^{s-1} θυμομαχῶν Τυρίοις καὶ Σιδωνίοις· ὁμοθυμαδὸν
 δὲ παρῆσαν πρὸς αὐτόν, καὶ πείσαντες Βλάστον, τὸν ἐπὶ
 τοῦ κοιτῶνος τοῦ βασιλέως, ᾗτοῦντο εἰρήνην, διὰ τὸ τρέφε- ^{Cp. 1 Kings}
 21 σθαι αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς. τακτῇ δὲ ἡμέρᾳ ^{5. 9, Ezek. 27.}
 ὁ Ἡρώδης ἐνδυσάμενος ἐσθήτα βασιλικήν, ^{t-1} καθίσας ἐπὶ
 22 τοῦ βήματος, ἐδημηγόρει πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ δῆμος ἐπεφώνει,
 23 Θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου. παραχρῆμα δὲ ἐπάταξεν
 αὐτὸν ἄγγελος Κυρίου, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔδωκε τὴν δόξαν τῷ
 Θεῷ· καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέψυξεν.
 24 Ὁ δὲ λόγος τοῦ Θεοῦ ἠῤῥξανε καὶ ἐπληθύνετο.
 25 Βαρνάβας δὲ καὶ Σαῦλος ὑπέστρεψαν ^u ἐξ¹ Ἱερουσαλήμ,
 πληρώσαντες τὴν διακονίαν, συμπαραλαβόντες ^{x-1} Ἰωάννην ^{Cp. ver. 12.}
 τὸν ἐπικληθέντα Μάρκον.

13 Ἦσαν δὲ ^{s-1} ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὔσαν ἐκκλησίαν
 προφῆται καὶ διδάσκαλοι, ὃ τε Βαρνάβας καὶ Συμεὼν ὁ
 καλούμενος Νίγερ, καὶ Λούκιος ὁ Κυρηναῖος, Μαναὴν τε
 2 Ἡρώδου τοῦ τετράρχου σύντροφος, καὶ Σαῦλος. λειτουρ-
 γούντων δὲ αὐτῶν τῷ Κυρίῳ καὶ νηστεούντων εἶπε τὸ Πνεῦμα

¹ δὲ ^s add ὁ Ἡρώδης ^t add καὶ ^u εἰς Μ. ^x add καὶ
^y add τινες

τὸ Ἅγιον, Ἀφορίσατε δὴ μοι τὸν ^{z-} Βαρνάβαν καὶ τὸν
Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς. τότε νηστεύ- 3

Cp. 6. 6, 1 Tim. 4. 14, 5. 22, 2 Tim. 1. 6. ¹ σαντες καὶ προσευξάμενοι καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς
ἀπέλυσαν.

² Αὐτοὶ¹ μὲν οὖν, ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ ⁴
Ἁγίου, κατῆλθον εἰς τὴν Σελεύκειαν, ἐκεῖθὲν τε ἀπέπλευσαν
εἰς τὴν Κύπρον. καὶ γενόμενοι ἐν Σαλαμῖνι κατήγγελλον ⁵
τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ἰουδαίων
εἶχον δὲ καὶ Ἰωάννην ὑπηρέτην. διελθόντες δὲ ⁶ ὅλην¹ τὴν ⁶
νῆσον ἄχρι Πάφου εὔρον ^ο ἄνδρα¹ τινὰ μάγον ψευδοπρο-
φήτην Ἰουδαῖον, ᾧ ὄνομα Βαρίησοῦς, ὃς ἦν σὺν τῷ ἀνθυ- ⁷
πάτῳ Σεργίῳ Παύλῳ, ἀνδρὶ συνετῷ. οὗτος προσκαλεσάμενος
Βαρνάβαν καὶ Σαῦλον ἐπεζήτησεν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ
Θεοῦ. ἀντίστατο δὲ αὐτοῖς Ἐλύμας, ὁ μάγος (οὗτω γὰρ ⁸
μεθερμηνεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ), ζητῶν διαστρέψαι τὸν
ἀνθύπατον ἀπὸ τῆς πίστεως. Σαῦλος δέ, ὁ καὶ Παῦλος, ⁹
πλησθεὶς Πνεύματος Ἁγίου, ^{a-} ἀτενίσας εἰς αὐτὸν εἶπεν, ¹⁰
¹⁰ Ὡ πλήρης παντὸς δόλου καὶ πάσης ῥαδιουργίας, υἱὲ δια-
βόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης, οὐ παύσῃ διαστρέφων τὰς
ὁδοὺς Κυρίου τὰς εὐθείας; καὶ νῦν ἰδοῦ, χεῖρ τοῦ Κυρίου ¹¹
ἐπὶ σέ, καὶ ἔση τυφλός, μὴ βλέπων τὸν ἥλιον ἄχρι καιροῦ.
παραχρῆμα δὲ ^ο ἔπεσεν¹ ἐπ' αὐτὸν ἀχλὺς καὶ σκότος, καὶ
περιάγων ἐζήτει χειραγωγούς. τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος τὸ ¹²
γεγονὸς ἐπίστευσεν, ἐκπλησσομένος ἐπὶ τῇ διδαχῇ τοῦ
Κυρίου.

¹ Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς Πάφου οἱ περὶ τὸν Παῦλον ἦλθον ¹³
Cp. 15. 37 sq. εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας. Ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ'
αὐτῶν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. αὐτοὶ δὲ διελθόντες ¹⁴
ἀπὸ τῆς Πέργης παρεγένοντο εἰς Ἀντιόχειαν ¹ τὴν Πισιδίαν¹,
καὶ ² ἐλθόντες¹ εἰς τὴν συναγωγὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων

^z add τε
^ο ἐπέπεσεν

^a οὔτοι
^f τῆς Πισιδίας

^b om. ὅλην

^c om. ἄνδρα

^d add καὶ

² εἰσελθόντες

15 ἐκάθισαν. μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προ-
 φητῶν ἀπέστειλαν οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐτοὺς λέγοντες,
 Ἄνδρες ἀδελφοί, ^h εἴ τιςⁱ ἔστι λόγος ἐν ὑμῖν παρακλήσεως
 16 πρὸς τὸν λαόν, λέγετε. ἀναστὰς δὲ Παῦλος, καὶ κατασείσας
 τῇ χειρί, εἶπεν,

Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, καὶ οἱ φοβούμενοι τὸν Θεόν, ἀκού-
 17 σατε. ὁ Θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου Ἰσραὴλ ἐξελέξατο τοὺς
 πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν λαὸν ὑψωσεν ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν γῇ
ⁱ Αἰγύπτου¹, καὶ μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ
 18 αὐτῆς. καὶ ὡς τεσσαρακονταετὴ χρόνον ^k ἐτροποφόρησεν¹
 19 αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῇ Χαναὰν
 20 ¹κατεκληρονόμησε¹ τὴν γῆν αὐτῶν, ^m ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις
 καὶ πεντήκοντα· καὶ μετὰ ταῦτα¹ ἔδωκε κριτὰς ἕως Σαμουὴλ
 21 ⁿ⁻¹ προφήτου. ἀκκέϊθεν ἡτήσαντο βασιλέα· καὶ ἔδωκεν
 αὐτοῖς ὁ Θεὸς τὸν Σαοὺλ υἱὸν Κίς, ἀνδρα ἐκ φυλῆς Βενια-
 22 μίν, ἔτη τεσσαράκοντα. καὶ μεταστήσας αὐτὸν ^o ἡγείρε τὸν
 Δαβὶδ αὐτοῖς¹ εἰς βασιλέα, ^p καὶ εἶπε μαρτυρήσας, Εὐρον Cp. Ps. 89 (88).
 Δαβὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἀνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς 20, 1 Sam. 13.
 23 ποιήσει πάντα τὰ θελημάτά μου. τούτου ὁ Θεὸς ἀπὸ τοῦ
 σπέρματος κατ' ἐπαγγελίαν ^p ἡγαγε¹ τῷ Ἰσραὴλ σωτῆρα
 24 Ἰησοῦν, προκηρύξαντος Ἰωάννου πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου
 25 αὐτοῦ βάπτισμα μετανοίας παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραὴλ. ὡς δὲ
 ἐπλήρου ὁ Ἰωάννης τὸν δρόμον, ἔλεγε, ^q Τί ἐμὲ¹ ὑπονοεῖτε Cp. Matt. 3. 11,
 εἶναι; οὐκ εἰμὶ ἐγὼ· ἀλλ' ἰδοὺ, ἔρχεται μετ' ἐμὲ οὐκ εἰμὶ Mark 1. 7,
 26 ἄξιός τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λῦσαι. ἄνδρες ἀδελφοί, υἱοὶ Luke 3. 15,
 γένους Ἀβραάμ, καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβούμενοι τὸν Θεόν, ^r ἡμῖν¹ John 1. 19.
 27 ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης ^s ἐξαπεστάλη¹. οἱ γὰρ κατοι-
 κοῦντες ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τοῦτον ἀγνοή-

^h εἰ αὐτοῖς ⁱ Αἰγύπτῳ ^k ἐτροποφόρησεν M. ¹ κατεκληροδότησεν
^m καὶ μετὰ ταῦτα, ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα,
ⁿ add τοῦ ^o ἡγείρεν αὐτοῖς τὸν Δαβὶδ ^p ἡγείρε ^q τίνα με
^r ὑμῖν ^s ἀπεστάλη

- Cp. 15. 21. *σαντες καὶ τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν τὰς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκομένας κρίναντες ἐπλήρωσαν. καὶ μηδεμίαν αἰτίαν 28 θανάτου εὐρόντες ᾤκησαντο Πιλάτον ἀναιρεθῆναι αὐτόν. ὥς δὲ ἐτέλεσαν [†]πάντα[†] τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα, καθε- 29 λόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου ἔθηκαν εἰς μνημεῖον. ὁ δὲ Θεὸς 30 ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν· ὃς ὥφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς 31 συναναβᾶσιν αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς Ἱερουσαλήμ, οἵ- τινες ^uνῦν[†] εἰσι μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν. καὶ ἡμεῖς 32 ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην, ὅτι ταύτην ὁ Θεὸς ἐκπεπλήρωκε τοῖς τέκνοις 33 ^xἡμῶν[†], ἀναστήσας Ἰησοῦν· ὥς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ τῷ δευ- τέρῳ γέγραπται, Τίός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέ- 34 φειν εἰς διαφθοράν, οὕτως εἴρηκεν ὅτι Δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια Ps. 16(15). 10. Δαβὶδ τὰ πιστά. ^yδιότι[†] καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει, Οὐ δώσεις 35 τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. Δαβὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ 36 ὑπηρετήσας τῇ τοῦ Θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη, καὶ προστετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ, καὶ εἶδε διαφθοράν· ὃν δὲ ὁ Θεὸς 37 ἤγειρεν, οὐκ εἶδε διαφθοράν. γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ἄνδρες 38 ἀδελφοί, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν ἄφεσις ἁμαρτιῶν καταγγέλλε- Cp. Rom. 8. 3. ται· καὶ ἀπὸ πάντων ὧν οὐκ ἠδυνήθητε ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως 39 δικαιωθῆναι, ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιούται. βλέπετε 40 οὖν μὴ ἐπέλθῃ ^z-[†] τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις, Ἰδετε, οἱ 41 καταφρονηταί, καὶ θαυμάσατε, καὶ ἀφανίσθητε· ὅτι ἔργον ^aἐργάζομαι ἐγὼ[†] ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἔργον ^qοὐ μὴ πι- στεύσητε, ἑάν τις ἐκδιηγῇται ὑμῖν. Ἐξιόντων δὲ ^bαὐτῶν[†] παρεκάλουν ^c-[†] εἰς τὸ μεταξὺ σάβ- 42 βατον λαληθῆναι αὐτοῖς τὰ ῥήματα ταῦτα. λυθείσης δὲ 43 τῆς συναγωγῆς ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν*

[†] ἅπαντα ^u om. νῦν ^x αὐτῶν ἡμῖν ^y διό ^z add ἐφ' ὑμᾶς
^a ἐγὼ ἐργάζομαι ^b ἐκ τῆς συναγωγῆς τῶν Ἰουδαίων ^c add τὰ ἔθνη

σεβομένων προσηλύτων τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ· οἵτινες
προσλαλοῦντες αὐτοῖς ἐπειθον αὐτοὺς ^απροσμένειν¹ τῇ χά-
ριτι τοῦ Θεοῦ.

44 Τῷ δὲ ἐρχομένῳ σαββάτῳ σχεδὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη
45 ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ ^εΘεοῦ¹. ἰδόντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς
ὄχλους ἐπλήσθησαν ζήλου, καὶ ἀντέλεγον τοῖς ὑπὸ τοῦ
46 Παύλου ^ελαλουμένοις¹, ^ε-¹ βλασφημοῦντες. παρρησια-
σάμενοί ^ητε¹ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας εἶπον, Ὑμῖν ἦν ^{CP. 3. 26.}
ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. ἐπειδὴ ^{CP. 18. 6, 28.}
^ι-¹ ἀπωθεῖσθε αὐτόν, καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς
47 αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. οὕτω γὰρ ἐντέ-
ταλται ἡμῖν ὁ Κύριος, Τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναί ^{Is. 49. 6.}
48 σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἑσχάτου τῆς γῆς. ἀκούοντα δὲ τὰ ἔθνη
ἔχαιρον, καὶ ἐδόξαζον τὸν λόγον τοῦ ^κΘεοῦ¹. καὶ ἐπίστευ-
49 σαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον. διεφέρετο δὲ ὁ
50 λόγος τοῦ Κυρίου δι' ὅλης τῆς χώρας. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι παρώ-
τρυναν τὰς σεβομένας γυναῖκας ¹⁻¹ τὰς εὐσχήμονας καὶ τοὺς
πρώτους τῆς πόλεως, καὶ ἐπήγειραν διωγμὸν ἐπὶ τὸν Παῦλον ^{CP. ■ Tim. 3.}
καὶ τὸν Βαρνάβαν, καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὀρίων αὐτῶν. ^{11.}
51 οἱ δέ, ἐκτιναξάμενοι τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ^{μ-1} ἐπ' αὐτούς,
52 ἦλθον εἰς Ἰκόνιον. οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπληροῦντο χαρᾶς καὶ
Πνεύματος Ἁγίου.

14 Ἐγένετο δὲ ἐν Ἰκονίῳ κατὰ τὸ αὐτὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς
εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων, καὶ λαλῆσαι οὕτως ὥστε
2 πιστεῦσαι Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων πολὺν πλῆθος. οἱ δὲ ^{CP. 2 Tim. 3.}
^ηἀπειθήσαντες¹ Ἰουδαῖοι ἐπήγειραν καὶ ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς
3 τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν ἀδελφῶν. ἱκανὸν μὲν οὖν χρόνον
διέτριψαν παρρησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ Κυρίῳ τῷ μαρτυροῦντι
τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, ^{ο-1} διδόντι σημεῖα καὶ τέρατα

^α ἐπιμένειν
γοντες καὶ
^μ add αὐτῶν

^ε Κυρίου M.
^η δὲ ^ι add δὲ
^η ἀπειθοῦντες

^ε λεγομένοις
^κ Κυρίου A.S.M.
^ο add καὶ

^ε add ἀντιλέ-
^ι add καὶ

γίνεσθαι διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἐσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος τῆς 4
 πόλεως· καὶ οἱ μὲν ἦσαν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις, οἱ δὲ σὺν τοῖς
 ἀποστόλοις. ὥς δὲ ἐγένετο ὁρμὴ τῶν ἐθνῶν τε καὶ Ἰουδαίων 5
 σὺν τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν ὑβρίσαι καὶ λιθοβολῆσαι αὐτούς,
 συνιδόντες κατέφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς Λυκαονίας, Λύστραν 6
 καὶ Δέρβην, καὶ τὴν περίχωρον· κακεῖ ἦσαν εὐαγγελιζό- 7
 μνοι.

Καί τις ἀνὴρ ἐν Λύστροις ἀδύνατος τοῖς ποσὶν ἐκάθητο, 8
 χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ^{p-l}, ὃς οὐδέποτε ^a περιεπά-
 τησεν^l. οὗτος ἤκουε τοῦ Παύλου λαλοῦντος· ὃς ἀτενίσας 9
 αὐτῷ, καὶ ἰδὼν ὅτι πίστιν ἔχει τοῦ σωθῆναι, εἶπε μεγάλη ^{io}
^{r-l} φωνῇ, Ἀνάστηθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου ὀρθός. καὶ ^s ἤλατο^l
 καὶ περιεπάτει. ^t οἱ τε^l ὄχλοι, ἰδόντες δὲ ἐποίησεν ὁ Παῦλος, ⁱⁱ
 ἐπήραν τὴν φωνὴν αὐτῶν Λυκαονιστὶ λέγοντες, Οἱ θεοὶ
 ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς. ἐκάλουν τε ¹²
 τὸν ^{u-l} Βαρνάβαν Δία, τὸν δὲ Παῦλον Ἑρμῆν, ἐπειδὴ αὐτὸς
 ἦν ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου. ^x ὁ τε^l ἱερεὺς τοῦ Διὸς τοῦ ¹³
 ὄντος πρὸ τῆς πόλεως ^{y-l}, ταύρους καὶ στέμματα ἐπὶ τοὺς
 πυλῶνας ἐνέγκας, σὺν τοῖς ὄχλοις ἤθελε θύειν. ἀκούσαντες ¹⁴
 δὲ οἱ ἀπόστολοι Βαρνάβας καὶ Παῦλος, διαρρήξαντες τὰ
 ἱμάτια αὐτῶν, ^z ἐξέπῃδησαν^l εἰς τὸν ὄχλον κρίζοντες καὶ ¹⁵
 λέγοντες, Ἄνδρες, τί ταῦτα ποιεῖτε; καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς
 ἐσμεν ὑμῖν ἄνθρωποι, εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν
 ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ ^a Θεὸν ζῶντα^l, ὃς ἐποίησε τὸν
 οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν
 αὐτοῖς· ὃς ἐν ταῖς παρωχημέναις γενεαῖς εἴασε πάντα τὰ ¹⁶
 ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. ^b καίτοι^l οὐκ ἀμάρτυρον ¹⁷
 ἑαυτὸν ἀφήκεν, ^c ἀγαθοουργῶν^l, οὐρανόθεν ^d ὑμῖν^l ὑετοὺς
 διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφρο-

Cp. 17. 22
 sqq., Rom. 1.
 19 sqq.

Cp. 17. 30.

^p add ὑπάρχων

^t οἱ δὲ ^u add μὲν

^a τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα

^a περιεπατήκει

^x ὁ δὲ

^b καίτοιγε

^r add τῇ

^y add αὐτῶν

^c ἀγαθοποιῶν

^s ἤλλετο

^z εἰσπῃδήσαν

^d ἡμῖν

18 σύνης τὰς καρδίας ^ο ὑμῶν¹. καὶ ταῦτα λέγοντες μόλις κατέ-
 παυσαν τοὺς ὄχλους τοῦ μὴ θύειν αὐτοῖς.

19 Ἐπῆλθον δὲ ἀπὸ Ἀντιοχείας καὶ Ἰκονίου Ἰουδαῖοι, καὶ ^{Cp. 2 Tim. 3. 11.}
 πείσαντες τοὺς ὄχλους καὶ λιθάσαντες τὸν Παῦλον ἔσυρον

20 ἔξω τῆς πόλεως, ^ι νομίζοντες¹ αὐτὸν τεθνάναι. κυκλωσάντων
 δὲ αὐτὸν τῶν μαθητῶν ἀναστὰς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν· καὶ

21 τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθε σὺν τῷ Βαρνάβᾳ εἰς Δέρβην. εὐαγγε-
 λισάμενοί τε τὴν πόλιν ἐκείνην, καὶ μαθητεύσαντες ἱκανούς,
 ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Λύστραν καὶ ^ς εἰς¹ Ἰκόνιον καὶ ^ς εἰς¹

22 Ἀντιόχειαν, ἐπιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, παρα-
 καλοῦντες ἐμμένειν τῇ πίστει, καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων

23 δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. ^{Cp. 20. 17, Tit. 1. 5.} χειροτονή-
 σαντες δὲ αὐτοῖς πρεσβυτέρους κατ' ἐκκλησίαν, προσευ-

ξάμενοι μετὰ νηστειῶν, παρέθεντο αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ εἰς ὃν
 24 πεπιστεύκεισαν. καὶ διελθόντες τὴν Πισιδίαν ἦλθον εἰς

25 Παμφυλίαν. καὶ λαλήσαντες ἐν Πέργῃ τὸν λόγον κατέ-

26 βησαν εἰς Ἀττάλειαν· ἀκέειθεν ἀπέπλευσαν εἰς Ἀντιόχειαν,
 ὅθεν ἦσαν παραδεδομένοι τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ἔργον

27 ὃ ἐπλήρωσαν. παραγενόμενοι δέ, καὶ συναγαγόντες τὴν
 ἐκκλησίαν, ^h ἀνῆγγελλον¹ ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν,

28 καὶ ὅτι ἤνοιξε τοῖς ἔθνεσι θύραν πίστεως. διέτριβον δὲ ^{ι-1}
 χρόνον οὐκ ὀλίγον σὺν τοῖς μαθηταῖς.

15 Καί τινες κατελθόντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἐδίδασκον τοὺς
 ἀδελφοὺς ὅτι Ἐὰν μὴ ^k περιτμηθῇτε¹ τῷ ἔθει Μωϋσέως,

2 οὐ δύνασθε σωθῆναι. γενομένης ¹ δὲ¹ στάσεως καὶ ^m ζητή-
 σεως¹ οὐκ ὀλίγης τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ πρὸς αὐτοὺς

ἔταξαν ἀναβαίνειν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν καὶ τινας ἄλλους
 ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἱερου-

3 σαλήμ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. οἱ μὲν οὖν, προπεμ-
 φθέντες ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, διήρχοντο τὴν ⁿ τε¹ Φοινίκην καὶ

^ο ἡμῶν ^ι νομίσαντες ^ς om. εἰς ^h ἀνῆγγειλαν ⁱ add ἐκεῖ
^k περιτέμνησθε ¹ οὖν ^m συζητήσεως ⁿ om. τε

Σαμάρειαν ἐκδιηγούμενοι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν· καὶ ἐποιοῦν χαρὰν μεγάλην πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς. παραγενόμενοι 4 δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ ὁ παρεδέχθησαν¹ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀνγγειλάν τε ὅσα ὁ Θεὸς ἐποίησε μετ' αὐτῶν. ἐξανέστησαν δὲ τινες τῶν ἀπὸ 5 τῆς αἰρέσεως τῶν Φαρισαίων πεπιστευκότες, λέγοντες ὅτι Δεῖ περιτέμνειν αὐτούς, παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν νόμον Μωϋσέως.

Συνήχθησαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν 6 περὶ τοῦ λόγου τούτου. πολλῆς δὲ ^β συζητήσεως¹ γενομένης 7 ἀναστὰς Πέτρος εἶπε πρὸς αὐτούς,

Cp. 10. 1 sqq.

Ἄνδρες ἀδελφοί, ὑμεῖς ἐπίστασθε ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων 8 ἐν ὑμῖν ἐξελέξατο ὁ Θεός¹, διὰ τοῦ στόματός μου ἀκοῦσαι τὰ ἔθνη τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου, καὶ πιστεῦσαι. καὶ ὁ 8 καρδιογνώστης Θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς, δοὺς ¹⁻¹ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καθὼς καὶ ἡμῖν· καὶ οὐδὲν διέκρινε μεταξὺ ἡμῶν 9 τε καὶ αὐτῶν, τῇ πίστει καθαρίσας τὰς καρδίας αὐτῶν. νῦν 10 οὖν τί πειράζετε τὸν Θεόν, ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν μαθητῶν, ὃν οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν οὔτε ἡμεῖς 11 ἰσχύσαμεν βαστάσαι; ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος Κυρίου Ἰησοῦ 11 ^{β-1} πιστεύομεν σωθῆναι, καθ' ὃν τρόπον καέκείνοι.

Cp. 13. 17,
21. 18.

Ἐσίγησε δὲ πᾶν τὸ πλῆθος, καὶ ἤκουον Βαρνάβαν καὶ 12 Παύλου ἐξηγουμένων ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τοῖς ἔθνεσι δι' αὐτῶν. μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτοὺς ἀπεκρίθη 13 Ἰάκωβος λέγων,

Amos 9. 11.

Ἄνδρες ἀδελφοί, ἀκούσατέ μου· Συμεὼν ἐξηγήσατο, καθὼς 14 πρῶτον ὁ Θεὸς ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἐθνῶν λαὸν ¹⁻¹ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. καὶ τούτῳ συμφωνοῦσιν οἱ λόγοι τῶν προφη- 15 τῶν, καθὼς γέγραπται, Μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω καὶ ἀνοικο- 16 δομήσω τὴν σκηνὴν Δαβὶδ τὴν πεπτωκυῖαν· καὶ τὰ ¹¹ κατε-

¹ ἀπεδέχθησαν
¹ add αὐτοῖς

^β συζητήσεως
^β add Χριστοῦ

⁴ ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο
⁴ add ἐπὶ

¹¹ κατεσκαμμένα

- 17 στραμμένα¹ αὐτῆς ἀνοικοδομήσω, καὶ ἀνορθώσω αὐτήν· ὅπως
 ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων τὸν Κύριον,
 καὶ πάντα τὰ ἔθνη, ἐφ' οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ'
 18 αὐτούς, λέγει Κύριος ὁ ποιῶν * ταῦτα γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος.¹
 19 διδὲ ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέ-
 20 φουσιν ἐπὶ τὸν Θεόν· ἀλλὰ ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς τοῦ ἀπέχεσθαι
 ἀπὸ τῶν ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων καὶ τῆς πορνείας καὶ τοῦ
 21 πνικτοῦ καὶ τοῦ αἵματος. Μωσῆς γὰρ ἐκ γενεῶν ἀρχαίων Cp. 13. 27.
 κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει, ἐν ταῖς συναγωγαῖς
 κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκόμενος.
- 22 Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν
 ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι
 εἰς Ἀντιόχειαν, σὺν τῷ Παύλῳ καὶ Βαρνάβᾳ, Ἰούδαν τὸν
 23 καλούμενον Βαρσαββᾶν¹, καὶ Σίλαν, ἄνδρας ἡγουμένους
 ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, γράψαντες διὰ χειρὸς αὐτῶν ²-¹, Οἱ
 ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ³-¹ ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ τὴν
 Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἐθνῶν
 24 χαίρειν· ἐπειδὴ ἠκούσαμεν ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν ⁴ἐξεληθόντες¹
 ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις, ἀνασκευάζοντες τὰς ψυχὰς ὑμῶν, ⁵-¹
 25 οἷς οὐ διεστείλαμεθα· ἔδοξεν ἡμῖν γενομένοις ὁμοθυμαδόν,
 ἐκλεξαμένους ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, σὺν τοῖς ἀγαπητοῖς
 26 ἡμῶν Βαρνάβᾳ καὶ Παύλῳ, ἀνθρώποις παραδεδοκόσι τὰς
 ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 27 Χριστοῦ. ἀπεστάλκαμεν οὖν Ἰούδαν καὶ Σίλαν, καὶ αὐτοὺς
 28 διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά. ἔδοξε γὰρ τῷ Ἀγίῳ
 Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρους πλὴν
 29 τῶν ἐπάναγκες τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος Cp. Num. 25.
 καὶ ^d πνικτῶν¹ καὶ πορνείας· ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτοὺς εὖ ¹sq., Rev. 2.
 πράξετε. ἔρρωσθε. ^{14, 20.}

* ταῦτα πάντα. γνωστὰ ἀπ' αἰῶνός ἐστι τῷ Θεῷ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ.
¹ ἐπικαλούμενον Βαρσαββᾶν ² add τάδε ³ add καὶ οἱ ⁴ om.
⁵ ἐξεληθόντες M. ⁶ add λέγοντες περιτέμνεσθαι καὶ τηρεῖν τὸν νόμον,
^d πνικτοῦ

Οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες ^ο κατῆλθον¹ εἰς Ἀντιόχειαν· καὶ 30
 συναγαγόντες τὸ πλῆθος ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολήν. ἀνα- 31
 γνόντες δὲ ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ παρακλήσει. Ἰούδας τε καὶ 32
 Σίλας, καὶ αὐτοὶ προφῆται ὄντες, διὰ λόγου πολλοῦ παρε-
 κάλεσαν τοὺς ἀδελφούς, καὶ ἐπεστήριξαν. ποιήσαντες δὲ 33
 χρόνον ἀπελύθησαν μετ' εἰρήνης ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν πρὸς ^ι τοὺς
 ἀποστείλαντας αὐτούς¹¹. ^ε-¹ Παῦλος δὲ καὶ Βαρνάβας διέτρι- 35
 βον ἐν Ἀντιοχείᾳ, διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι, μετὰ
 καὶ ἐτέρων πολλῶν, τὸν λόγον τοῦ Κυρίου.

Μετὰ δέ τινας ἡμέρας εἶπε Παῦλος πρὸς Βαρνάβαν, 36
 Ἐπιστρέψαντες δὴ ἐπισκεψώμεθα τοὺς ἀδελφούς ^η-¹ κατὰ
 πᾶσαν πόλιν, ἐν αἷς κατηγγείλαμεν τὸν λόγον τοῦ Κυρίου,
 πῶς ἔχουσι. Βαρνάβας δὲ ^ι ἐβούλετο¹ συμπαραλαβεῖν ^ι καὶ¹ 37
 Ἰωάννην τὸν καλούμενον Μάρκον. Παῦλος δὲ ἡξίου τὸν 38
 ἀποστάντα ἀπ' αὐτῶν ἀπὸ Παμφυλίας, καὶ μὴ συνελθόντα
 αὐτοῖς εἰς τὸ ἔργον, μὴ ^κ συμπαραλαμβάνειν¹ τοῦτον. ἐγέ- 39
 νετο ¹ δὲ¹ παροξυσμός, ὥστε ἀποχωρισθῆναι αὐτοὺς ἀπ'
 ἀλλήλων, τὸν τε Βαρνάβαν παραλαβόντα τὸν Μάρκον ἐκ-
 πλεῦσαι εἰς Κύπρον· Παῦλος δὲ ἐπιλεξάμενος Σίλαν ἐξῆλθε, 40
 παραδοθείς τῇ χάριτι τοῦ ^μ Κυρίου¹ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν.
 διήρχετο δὲ τὴν Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἐπιστηρίζων τὰς ἐκ- 41
 κλησίας.

Κατήντησε δὲ ^ν καὶ¹ εἰς Δέρβην καὶ ^ο εἰς¹ Λύστραν· καὶ 16
 ἰδοὺ, μαθητὴς τις ἦν ἐκεῖ, ὀνόματι Τιμόθεος, υἱὸς γυναικὸς
^ρ-¹ Ἰουδαίας πιστῆς, πατρὸς δὲ Ἑλλήνος· ^{δς} ἐμαρτυρεῖτο 2
 ὑπὸ τῶν ἐν Λύστροις καὶ Ἰκονίῳ ἀδελφῶν. τοῦτον ἠθέλησεν 3
 ὁ Παῦλος σὺν αὐτῷ ἐξελθεῖν, καὶ λαβὼν περιέετεμεν αὐτὸν
 διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ὄντας ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις· ἥδει-
 σαν γὰρ ἅπαντες ^α ὅτι Ἑλλήν ὁ πατὴρ αὐτοῦ¹ ὑπῆρχεν.

^ο ἦλθον ^ι τοὺς ἀποστόλους ^ε add ver. 34 ἔδοξε δὲ τῷ Σίλᾳ
 ἐπιμείναι αὐτοῦ. A.S.M. ^η add ἡμῶν ^ι ἐβουλεύσατο ^ι τὸν
^κ συμπαραλαβεῖν ¹ οὖν ^μ Θεοῦ ^ν om. καὶ ^ο om. εἰς
^ρ add τινος ^α τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὅτι Ἑλλήν

Cp. 12. 12, 25,
 13. 5, 13. Col.
 4. 10, Philem.
 24, 2 Tim. 4.
 11.

Cp. Rom. 16.
 21.

4 ὥς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις, παρεδίδουν αὐτοῖς φυλάσ- Cr. 15. 28 sq.
σειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ ¹⁻
5 πρεσβυτέρων τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ. αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι
ἐστереοῦντο τῇ πίστει, καὶ ἐπερίσσευν τῷ ἀριθμῷ καθ'
ἡμέραν.

6 ² Διήλθον¹ δὲ τὴν Φρυγίαν καὶ ¹⁻ Γαλατικὴν χώραν,
καλυθέντες ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λαλῆσαι τὸν λόγον
7 ἐν τῇ ² Ἀσίᾳ.¹ ἐλθόντες ³ δὲ¹ κατὰ τὴν Μυσίαν ἐπείραζον
⁴ εἰς¹ τὴν Βιθυνίαν ⁵ πορευθῆναι¹. καὶ οὐκ εἴασεν αὐτοὺς
8 τὸ Πνεῦμα ⁶ Ἰησοῦ¹. παρελθόντες δὲ τὴν Μυσίαν κατέ-
9 βησαν εἰς Τρωάδα. καὶ ὄραμα διὰ ⁷⁻ νυκτὸς ὥφθη τῷ
Παύλῳ· ἀνὴρ ⁸ Μακεδὼν τις ⁹ ἦν¹ ἐστὼς ¹⁰ καὶ¹ παρακαλῶν
αὐτὸν καὶ λέγων, Διαβὰς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν.
10 ὥς δὲ τὸ ὄραμα εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσαμεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν
Μακεδονίαν, συμβιβάζοντες ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς ὁ ¹¹ Θεὸς¹
εὐαγγελίσασθαι αὐτούς.

11 Ἀναχθέντες οὖν ἀπὸ τῆς Τρωάδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς
12 Σαμοθράκην, τῇ ¹² δὲ¹ ἐπιούσῃ εἰς ¹³ Νέαν Πόλιν, κάκειθεν¹
εἰς Φιλίππους, ἥτις ἐστὶ πρώτη τῆς μερίδος ¹⁴⁻ Μακεδονίας
πόλις, κολωνία. ἦμεν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει διατρίβοντες
13 ἡμέρας τινάς. τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐξήλθομεν ἔξω
τῆς ¹⁵ πύλης¹ παρὰ ποταμόν, οὗ ¹⁶ ἐνομίζομεν προσευχὴν¹
εἶναι, καὶ καθίσαντες ἐλαλοῦμεν ταῖς συνελθούσαις γυναιξί.
14 καὶ τις γυνὴ ὀνόματι Λυδία, πορφυρόπωλις πόλεως Θυατεί-
ρων, σεβομένη τὸν Θεόν, ἤκουεν· ἥς ὁ Κύριος διήνοιξε τὴν
15 καρδίαν, προσέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπὸ τοῦ Παύλου. ὥς
δὲ ἐβαπτίσθη, καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρεκάλεσε λέγουσα, Εἰ
κεκρίκατέ με πιστὴν τῷ Κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν
οἶκόν μου μένате. καὶ παρεβιάσατο ἡμᾶς.

¹ add τῶν ² Διελθόντες ³ add τὴν ⁴ Ἀσίᾳ, ⁵ om. δὲ
⁶ κατὰ ⁷ πορεύεσθαι ⁸ om. Ἰησοῦ ⁹ add τῆς ¹⁰ τις
¹¹ ἦν Μακεδὼν ¹² om. καὶ ¹³ Κύριος ¹⁴ τε ¹⁵ Νεάπολιν,
¹⁶ ἐκείθεν τε ¹⁷ add τῆς ¹⁸ πόλεως ¹⁹ ἐνομίζετο προσευχῇ

Ἐγένετο δέ, πορευομένων ἡμῶν εἰς ^kτὴν^l προσευχήν, ¹⁶
 παιδίσκην τινὰ ἔχουσαν πνεῦμα ¹πύθωνα ὑπαντήσαι^l ἡμῖν,
 ἣτις ἐργασίαν πολλὴν παρέιχε τοῖς κυρίοις αὐτῆς μαντευο-
 μένη. αὕτη, ^mκατακολουθοῦσα^l τῷ Παύλῳ καὶ ἡμῖν, ἔκραζε ¹⁷
 λέγουσα, Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου
 εἰσίν, οἵτινες καταγγέλλουσιν ⁿὑμῖν^l ὁδὸν σωτηρίας. τοῦτο δὲ ¹⁸
 ἐποίει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. διαπονηθεὶς δὲ ὁ Παῦλος καὶ ἐπι-
 στρέψας τῷ πνεύματι εἶπε, Παραγγέλλω σοι ἐν τῷ ὀνόματι
 Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξελθεῖν ἀπ' αὐτῆς. καὶ ἐξῆλθεν αὕτῃ τῇ ὥρᾳ.

Ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς, ὅτι ἐξῆλθεν ἡ ἐλπὶς τῆς ἐργα- ¹⁹
 σίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενοι τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἴλκυσαν
 εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ προσαγαγόντες αὐτοὺς ²⁰
 τοῖς στρατηγοῖς εἶπον, Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἐκταράσσουσιν
 ἡμῶν τὴν πόλιν Ἰουδαῖοι ὑπάρχοντες, καὶ καταγγέλλουσιν ²¹
 ἔθνη ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι οὐδὲ ποιεῖν Ῥωμαίοις
 οὖσι. καὶ συνεπέστη ὁ ὄχλος κατ' αὐτῶν· καὶ οἱ στρατηγοὶ ²²
 περιρρήξαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐκέλευον ῥαβδίσειν. πολλὰς ²³
 τε ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγὰς ἔβαλον εἰς φυλακὴν, παραγ-
 γείλαντες τῷ δεσμοφύλακι ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς· ὃς ²⁴
 παραγγελίαν τοιαύτην ^oλαβὼν^l ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐσω-
 τέραν φυλακὴν, καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν ἡσφαλίσατο εἰς τὸ
 ξύλον. κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον Παῦλος καὶ Σίλας προσευ- ²⁵
 χόμενοι ὕμνου τὸν Θεόν, ἐπηκροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ δέσμιοι·

ἄφνω δὲ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, ὥστε σαλευθῆναι τὰ θεμέλια ²⁶
 τοῦ δεσμοτηρίου· ἀνεψῆχθησαν ^pδὲ^l παραchrῆμα αἱ θύραι
 πᾶσαι, καὶ πάντων τὰ δεσμὰ ἀνέθη. ἔξυπνος δὲ γενόμενος ²⁷
 ὁ δεσμοφύλαξ, καὶ ἰδὼν ἀνεωγμένας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς,
 σπασάμενος ^qτὴν^l μάχαιραν ἔμελλεν ἐαυτὸν ἀναιρεῖν, νομίζων
 ἐκπεφευγῆναι τοὺς δεσμίους. ἐφώνησε δὲ φωνῇ μεγάλῃ ὁ ²⁸
 Παῦλος λέγων, Μηδὲν πράξης σεαυτῷ κακόν· ἅπαντες γάρ

^k om. τὴν
^o εἰληφώς

¹ Πύθωνος ἀπαντήσαι
^p τε ^q om. τὴν

^m κατακολουθήσασα ⁿ ἡμῖν

29 ἔσμεν ἐνθάδε. αἰτήσας δὲ φῶτα εἰσεπήδησε, καὶ ἔντρομος
 30 γενόμενος προσέπεσε τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ, καὶ προαγα-
 γὼν αὐτοὺς ἔξω ἔφη, Κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν ἵνα σωθῶ; Cr. 2. 37.
 31 οἱ δὲ εἶπον, Πίστευσον ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν ¹· καὶ σω-
 32 θήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου. καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον
 33 τοῦ ² Κυρίου ³ σὺν ⁴ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. καὶ
 παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ἔλουσεν
 ἀπὸ τῶν πληγῶν, καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες
 34 παραχρῆμα. ἀναγαγὼν τε αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον ⁵· παρέθηκε
 τράπεζαν, καὶ ἡγαλλιάσατο πανοικὶ πεπιστευκῶς τῷ Θεῷ.
 35 Ἡμέρας δὲ γενομένης ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς
 ῥαβδούχους λέγοντες, Ἀπόλυσον τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους.
 36 ἀπήγγειλε δὲ ὁ δεσμοφύλαξ τοὺς λόγους ⁶· πρὸς τὸν
 Παῦλον ὅτι Ἀπεστάλκασιν οἱ στρατηγοὶ ἵνα ἀπολυθῇτε·
 37 νῦν οὖν ἐξελθόντες πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ. ὁ δὲ Παῦλος ἔφη
 πρὸς αὐτοὺς, Δείραντες ἡμᾶς δημοσίᾳ ἀκατακρίτους, ἀνθρώ- Cr. 22. 25.
 πους Ῥωμαίους ὑπάρχοντας, ἔβαλον εἰς φυλακὴν· καὶ νῦν
 λάθρα ἡμᾶς ἐκβάλλουσιν; οὐ γάρ· ἀλλὰ ἐλθόντες αὐτοὶ
 38 ἡμᾶς ἐξαγαγέτωσαν. ⁷ ἀπήγγειλαν ⁸ δὲ τοῖς στρατηγοῖς οἱ
 ῥαβδούχοι τὰ ῥήματα ταῦτα· ⁹ ἐφοβήθησαν δὲ ¹⁰ ἀκούσαντες
 39 ὅτι Ῥωμαῖοί εἰσι· καὶ ἐλθόντες παρεκάλεσαν αὐτούς, καὶ
 40 ἐξαγαγόντες ἡρώτων ¹¹ ἀπελθεῖν ἀπὸ ¹² τῆς πόλεως. ἐξελθόν-
 τες δὲ ἐκ τῆς φυλακῆς εἰσῆλθον ¹³ πρὸς ¹⁴ τὴν Λυδίαν· καὶ
 ἰδόντες ¹⁵ παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφούς ¹⁶, καὶ ἐξῆλθον.
 17 Διοδεύσαντες δὲ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ Ἀπολλωνίαν ἦλθον
 εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου ἦν ¹⁷ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων·
 2 κατὰ δὲ τὸ εἰωθὸς τῷ Παύλῳ εἰσῆλθε πρὸς αὐτούς, καὶ ἐπὶ
 3 σάββατα τρία ¹⁸ διελέξατο ¹⁹ αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν, διανοί-
 γων καὶ παρατιθέμενος, ὅτι τὸν Χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ Cr. Luke 24.
 46.

¹ add Χριστόν ² Θεοῦ Μ. ³ καὶ ⁴ add αὐτοῦ ⁵ add
 τούτους ⁶ ἀνήγγειλαν ⁷ καὶ ἐφοβήθησαν ⁸ ἐξελθεῖν ⁹ εἰς
¹⁰ τοὺς ἀδελφούς, παρεκάλεσαν αὐτούς ¹¹ add ἡ ¹² διελέγετο

ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός, ^f ὁ¹
 Ἰησοῦς ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. καὶ τινες ἐξ αὐτῶν ἐπεὶ- 4
 σθησαν, καὶ προσεκληρώθησαν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλῳ, τῶν
 τε σεβομένων Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος, γυναικῶν τε τῶν
 πρώτων οὐκ ὀλίγαι. ζηλώσαντες δὲ οἱ ^g-¹ Ἰουδαῖοι, καὶ 5
 προσλαβόμενοι τῶν ἀγοραίων τινὰς ἄνδρας πονηροὺς, καὶ
 ὀχλοποιήσαντες, ἐθορύβουν τὴν πόλιν. ^h καὶ ἐπιστάντες¹ τῇ
 οἰκίᾳ Ἰάσονος ἐξήτουν αὐτοὺς ⁱπροαγαγεῖν¹ εἰς τὸν δῆμον.
 μὴ εὐρόντες δὲ αὐτοὺς ἔσυρον τὸν Ἰάσονα καὶ τινὰς ἀδελ- 6
 φοὺς ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας, βοῶντες ὅτι Οἱ τὴν οἰκουμένην
 ἀναστατῶσαντες οὗτοι καὶ ἐνθάδε πάρεσιν· οὐς ὑποδέδεκται 7
 Ἰάσων· καὶ οὗτοι πάντες ἀπέναντι τῶν δογμάτων Καίσαρος
 πράττουσι, βασιλέα λέγοντες ἕτερον εἶναι, Ἰησοῦν. ἐτά- 8
 ραξαν δὲ τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας ἀκούοντας ταῦτα.
 καὶ λαβόντες τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν 9
 ἀπέλυσαν αὐτούς.

Οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ ^k-¹ νυκτὸς ἐξέπεμψαν τὸν τε 10
 Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἰς Βέροϊαν· οἵτινες παραγενόμενοι
 εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπήρσαν. οὗτοι δὲ ἦσαν 11
 εὐγενέστεροι τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, οἵτινες ἐδέξαντο τὸν
 Cp. John 5. 39. λόγον μετὰ πάσης προθυμίας, τὸ καθ' ἡμέραν ἀνακρίνοντας
 τὰς γραφάς, εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτως. πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν 12
 ἐπίστευσαν, καὶ τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν εὐσχημόνων
 καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι. ὥς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσα- 13
 λονίκης Ἰουδαῖοι, ὅτι καὶ ἐν τῇ Βεροίᾳ κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ
 Παύλου ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἦλθον κάκεῖ σαλεύοντες ¹ καὶ
 ταρασσόντες¹ τοὺς ὄχλους. εὐθέως δὲ τότε τὸν Παῦλον 14
 ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ^m ὥς¹ ἐπὶ τὴν θάλασ-
 σαν· ⁿ ὑπέμεινάν τε¹ ὃ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ. οἱ δὲ 15
 καθιστῶντες τὸν Παῦλον ἤγαγον ^o-¹ ὥς Ἀθηνῶν· καὶ λα-

^f om. ὁ ^g add ἀπειθοῦντες ^h ἐπιστάντες τε ⁱ ἀγαγεῖν ^k add
 τῆς ¹ om. καὶ ταρασσόντες ^m ὥς ⁿ ὑπέμενον δὲ ^o add αὐτὸν

βόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν Σίλαν καὶ Τιμόθεον, ἵνα ὡς τάχιστα
ἔλθωσι πρὸς αὐτόν, ἐξήεσαν.

16 Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτοὺς τοῦ Παύλου
παρωξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ὡς θεωροῦντος^ρ κατεί-
17 δωλον οὔσαν τὴν πόλιν. διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ
τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις, καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ
18 πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας. τινὲς δὲ^α καὶ^β
τῶν Ἐπικουρείων καὶ^γ Στωϊκῶν φιλοσόφων συνέβαλλον
αὐτῷ. καὶ τινες ἔλεγον, Τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος
λέγειν; οἱ δέ, Ἐένων δαιμονίων δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι·
19 ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν^δ εὐηγγελίζετο. ἐπι-
λαβόμενοι τε αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἄρειον πάγον ἤγαγον λέγοντες,
Δυνάμεθα γινῶναι, τίς ἢ καινὴ αὕτη ἢ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη
20 διδαχὴ; ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν·
21 βουλόμεθα οὖν γινῶναι, τίνα θέλει^ε ταῦτα εἶναι. (Ἀθηναῖοι
δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαί-
22 ρουν, ἢ λέγειν τι^ς ἢ ἀκούειν τι^ς καινότερον.) σταθεῖς δὲ ὁ
Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου πάγου ἔφη,

Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισிடαιμονεστέρους ὑμᾶς
23 θεωρῶ. διερχόμενος γάρ, καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα
ὑμῶν, εὗρον καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο, Ἀγνώστῳ Θεῷ.
Ἐδὲ^ς οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτο^ς ἐγὼ καταγγέλλω
24 ὑμῖν. ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ,
οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς κύριος ὑπάρχων οὐκ ἐν χειροποιήτοις
25 ναοῖς κατοικεῖ· οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν^τ ἀνθρωπίνων^ς θεραπεύεται
Cp. 14. 15 sqq..
Cp. Ps. 50 (49).
προσδεόμενός τινος, αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν καὶ πνοὴν^ς καὶ
8 sqq.
26 τὰ πάντα^ς. ἐποίησέ τε ἐξ ἐνὸς^ς πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων
κατοικεῖν ἐπὶ^ς παντὸς προσώπου^ς τῆς γῆς, ὀρίσας^ς προστε-

^ρ θεωροῦντι ^α om. καὶ ^γ add τῶν ^δ add αὐτοῖς ^ε τί ἂν
θέλοι ^β καὶ ἀκούειν ^γ ὁν ^δ τοῦτον ^ε ἀνθρώπων
^ς κατὰ πάντα S. ^α add αἵματος ^β πᾶν τὸ πρόσωπον ^γ προ-
τεταγμένους

ταγμένους¹ καιροὺς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν·
 ζητεῖν τὸν ^δ Θεόν¹, εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὕροιεν, ²⁷
^ε καί γε¹ οὐ μακρὰν ἀπὸ ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα· ἐν ²⁸
 αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμεν· ὥς καὶ τινες τῶν
 καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι, Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν. γένος ²⁹
 οὖν ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν χρυσῷ ἢ
 ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου,
 τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον. τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ³⁰
 ὑπεριδὼν ὁ Θεὸς τανῦν ¹ παραγγέλλει¹ τοῖς ἀνθρώποις ² πάν-
 τας¹ πανταχού μετανοεῖν· ³ καθότι¹ ἔστησεν ἡμέραν, ἐν ᾗ ³¹
 μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ ἐν ἀνδρὶ ^φ
 ὧρισε, πίστιν παρασχὼν πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.

Ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ ³²
 εἶπον, Ἀκουσόμεθά σου ¹ περὶ τούτου καὶ πάλιν. οὕτως¹ ³³
 ὁ Παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ μέσου αὐτῶν. τινὲς δὲ ἄνδρες κολλη- ³⁴
 θέντες αὐτῷ ἐπίστευσαν· ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπα-
 γίτης, καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις, καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς.

Μετὰ ^{κ-1} ταῦτα χωρισθεῖς ¹⁻¹ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἦλθεν εἰς ¹⁸

Κόρινθον. καὶ εὗρών τινα Ἰουδαῖον ὀνόματι Ἀκύλαν, Πον- ²
 τικὸν τῷ γένει, προσφάτως ἐλληλυθότα ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, καὶ
 Πρίσκιλλαν γυναῖκα αὐτοῦ, διὰ τὸ διατεταχέναι Κλαύδιον
 χωρίζεσθαι πάντας τοὺς Ἰουδαίους ³ ἀπὸ¹ τῆς Ῥώμης, προσ-
 ἦλθεν αὐτοῖς· καὶ διὰ τὸ ὁμοτέχνον εἶναι ἔμενε παρ' αὐτοῖς, ³
 καὶ ⁴ ἡργάζοντο¹. ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ ^ο τῇ τέχνῃ¹. διελέ- ⁴
 γετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον, ἕπειθέ τε
 Ἰουδαίους καὶ Ἑλλήνας.

Ὡς δὲ κατήλθον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας ὁ τε Σίλας καὶ ὁ ⁵
 Τιμόθεος, συνέιχετο τῷ ² λόγῳ¹ ὁ Παῦλος, διαμαρτυρόμενος
 τοῖς Ἰουδαίοις ³ εἶναι¹ τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν. ἀντιτασσομέ- ⁶

^δ Κύριον ^ε καίτοι γε ^ζ ἀπαγγέλλει M. ^ς πᾶσι ^η διότι
^ι πάλιν περὶ τούτου. καὶ οὕτως ^κ add δὲ ^λ add ὁ Παῦλος ^μ ἐκ
^ν εἰργάζετο ^ο τὴν τέχνην ^ρ πνεύματι ^σ om. εἶναι

Cp. Is. 40. 18
 sq.

Cp. 14. 16.

Cp. 10. 42,
 2 Cor. 5. 10.

Cp. 26. 8.

Cp. vv. 18, 26, Rom. 16. 3,
 1 Cor. 16. 19,
 2 Tim. 4. 19.

Cp. 20. 34.

- νων δὲ αὐτῶν καὶ βλασφημούντων ἐκτιναξάμενος τὰ ἱμάτια
εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν·
7 καθαρὸς ἐγώ· ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύσομαι. καὶ ^{Cp. 13 46, 28. 28.} μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς οἰκίαν τινὸς ὀνόματι * Τίτου¹
Ἰούστου, σεβομένου τὸν Θεόν, οὗ ἡ οἰκία ἦν συνομοροῦσα
8 τῇ συναγωγῇ. Κρίσπος δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος ἐπίστευσε τῷ
Κυρίῳ σὺν ὄλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ· καὶ πολλοὶ τῶν Κορινθίων
9 ἀκούοντες ἐπίστευον καὶ ἐβαπτίζοντο. εἶπε δὲ ὁ Κύριος ^{ἐν Cp. 22. 18, 23. 11, 27. 23.} νυκτὶ δι' ὀράματος¹ τῷ Παύλῳ, Μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει καὶ
10 μὴ σιωπήσῃς· διότι ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐπιθή-
σεται σοι τοῦ κακῶσαι σε· διότι λαὸς ἐστὶ μοι πολὺς ἐν τῇ
11 πόλει ταύτῃ. ἐκάθισε ^τ δὲ¹ ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ἕξ, διδάσκων
ἐν αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.
12 Γαλλίωνος δὲ ἀνθυπατεύοντος τῆς Ἀχαΐας κατεπέστησαν
ὁμοθυμαδὸν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ Παύλῳ, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ
13 τὸ βῆμα, λέγοντες ὅτι Παρὰ τὸν νόμον ^α ἀναπαίθει οὗτος¹
14 τοὺς ἀνθρώπους σέβεσθαι τὸν Θεόν. μέλλοντος δὲ τοῦ
Παύλου ἀνοίγειν τὸ στόμα εἶπεν ὁ Γαλλίων πρὸς τοὺς Ἰου-
δαίους, Εἰ μὲν ^ν-¹ ἦν ἀδίκημά τι ἢ ραδιούργημα πονηρόν, ^{Cp. 23. 29, 25. 18 sq.}
15 ὧ Ἰουδαῖοι, κατὰ λόγον ἂν ἡνεσχόμην ὑμῶν· εἰ δὲ [×] ζήτη-
ματά¹ ἐστι περὶ λόγου καὶ ὀνομάτων καὶ νόμου τοῦ καθ'
ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοί· κριτὴς ^ν-¹ ἐγώ τούτων οὐ βούλομαι
16, 17 εἶναι. καὶ ἀπήλασεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος. ἐπιλα-
βόμενοι δὲ πάντες ^ν-¹ Σωσθένην τὸν ἀρχισυνάγωγον ἔτυπτον
ἔμπροσθεν τοῦ βήματος. καὶ οὐδὲν τούτων τῷ Γαλλίῳ
ἔμελεν.
18 Ὁ δὲ Παῦλος, ἔτι προσμείνας ἡμέρας ἱκανάς, τοῖς ἀδελ-
φοῖς ἀποταξάμενος ἐξέπλει εἰς τὴν Συρίαν, καὶ σὺν αὐτῷ Πρί- ^{Cp. ver. 2.}
σκιλλα καὶ Ἀκύλας, κειράμενος τὴν κεφαλὴν ἐν Κεγχρεαῖς· ^{Cp. 21. 24.}

* om. Τίτου

πέθει
Ἑλλήνες

■ δι' ὀράματος ἐν νυκτὶ

ν add οὖν

× ζήτημά

τ τε

ν add γὰρ

α οὗτος ἀνα-

z add οἱ

εἶχε γὰρ εὐχήν. ^aκατήντησαν¹ δὲ εἰς Ἑφεσον, ¹⁹ κακέει-
 νους κατέλιπεν αὐτοῦ· αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν
 διελέχθη τοῖς Ἰουδαίοις. ἑρωτῶντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ πλεῖονα ²⁰
 χρόνον μεῖναι ^b-¹ οὐκ ἐπένευσεν, ²¹ ἀλλὰ ἀποταξάμενος, καὶ
 εἰπὼν, Πάλιν¹ ἀνακάμψω πρὸς ὑμᾶς τοῦ Θεοῦ θέλοντος,
^a-¹ ἀνήχθη ἀπὸ τῆς Ἑφέσου. καὶ κατελθὼν εἰς Καισάρειαν, ²²
 ἀναβὰς καὶ ἀσπασάμενος τὴν ἐκκλησίαν, κατέβη εἰς Ἀντιό-
 χειαν. καὶ ποιήσας χρόνον τινὰ ἐξῆλθε, διερχόμενος καθ- ²³
 ἐξῆς τὴν Γαλατικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν, ^cστηρίζων¹ πάντας
 τοὺς μαθητάς.

Ἰουδαῖος δέ τις Ἀπολλῶς ὀνόματι, Ἀλεξανδρεὺς τῷ γένει, ²⁴
 ἀνὴρ λόγιος, κατήντησεν εἰς Ἑφεσον, δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς
 Cp. 9. 2. γραφαῖς. οὗτος ἦν κατηχημένος τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου· καὶ ²⁵
 ζέων τῷ πνεύματι ἐλάλει καὶ ἐδίδασκεν ἀκριβῶς τὰ περὶ τοῦ
 Cp. 19. 3. ἰ' Ἰησοῦ¹, ἐπιστάμενος μόνον τὸ βάπτισμα Ἰωάννου· οὗτός ²⁶
 Cp. vv. 2, 18 sq. τε ἤρξατο παρρησιάζεσθαι ἐν τῇ συναγωγῇ. ἀκούσαντες
 δὲ αὐτοῦ ^gΠρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας¹ προσελάβοντο αὐτόν,
 καὶ ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν τοῦ Θεοῦ ὁδόν. βουλο- ²⁷
 μένου δὲ αὐτοῦ διελθεῖν εἰς τὴν Ἀχαΐαν προτρεψάμενοι οἱ
 Cp. 1 Cor. 3. 6. ἀδελφοὶ ἔγραψαν τοῖς μαθηταῖς ἀποδέξασθαι αὐτόν· ὃς
 παραγενόμενος συνεβάλετο πολὺ τοῖς πεπιστευκόσι διὰ τῆς
 Cp. 9. 22. χάριτος· εὐτόνως γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις διακατηλέγχετο δη- ²⁸
 μουσία, ἐπιδεικνὺς διὰ τῶν γραφῶν εἶναι τὸν Χριστὸν Ἰη-
 σοῦν.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν Ἀπολλῶ εἶναι ἐν Κορίνθῳ Παῦλον ¹⁹
 διελθόντα τὰ ἀνωτερικὰ μέρη ἐλθεῖν εἰς Ἑφεσον, καὶ ^hεὐρεῖν¹
 τινὰς ⁱμαθητάς· εἰπέ τε¹ πρὸς αὐτούς, Εἰ Πνεῦμα Ἅγιον ²

Cp. John 7. 39, 16. 7. ἐλάβετε πιστεύσαντες; οἱ δὲ ^k-¹ πρὸς αὐτόν, Ἀλλ' οὐδὲ εἰ

^a κατήντησε ^b add παρ' αὐτοῖς ^c ἀλλ' ἀπετάξατο αὐτοῖς εἰπὼν,
 Δεῖ με πάντως τὴν ἑορτὴν τὴν ἐρχομένην ποιῆσαι εἰς Ἱεροσόλυμα, πάλιν δὲ
^d add καὶ ^e ἐπιστηρίζων ^f Κυρίου ^g Ἀκύλας καὶ Πρίσκιλλα
^h εὐρών ⁱ μαθητὰς εἶπε ^k add εἶπον

- 3 Πνεῦμα Ἅγιόν ἐστιν ἠκούσαμεν. εἶπέ τε ¹⁻, Εἰς τί οὖν
 4 ἐβαπτίσθητε; οἱ δὲ εἶπον, Εἰς τὸ Ἰωάννου βάπτισμα. εἶπε ^{Cr. 17. 25.}
 δὲ Παῦλος, Ἰωάννης ^{m-} ἐβάπτισε βάπτισμα μετανοίας, τῷ <sup>Cr. Matt. 3. 11,
Mark 1. 4,
Luke 3. 3,
John 1. 26.</sup>
 5 τοῦτ' ἐστιν εἰς τὸν ⁿ⁻ Ἰησοῦν. ἀκούσαντες δὲ ἐβαπτίσθησαν
 6 εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. καὶ ἐπιθέντος αὐτοῖς τοῦ ^{Cr. 8. 17.}
 Παύλου ^{o-} χεῖρας ἦλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπ' αὐτούς,
 7 ἐλάλουν τε γλώσσαις καὶ προεφήτεον. ἦσαν δὲ οἱ πάντες
 ἄνδρες ὥσει δεκαδύο.
 8 Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συναγωγὴν ἐπαρρησιάζετο ἐπὶ μῆνας
 τρεῖς, διαλεγόμενος καὶ πείθων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ <sup>Cr. 1. 3, 8. 12,
19 8, 20. 25,
28. 23, 31.</sup>
 9 Θεοῦ. ὥς δέ τινες ἐσκληρύνοντο καὶ ἠπείθουν κακολογούντες
 τὴν ὁδὸν ἐνώπιον τοῦ πλήθους, ἀποστὰς ἀπ' αὐτῶν ἀφώρισε ^{Cr. 9. 2.}
 τοὺς μαθητάς, καθ' ἡμέραν διαλεγόμενος ἐν τῇ σχολῇ Τυράν-
 10 νου ^{p-}. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ ἔτη δύο, ὥστε πάντας τοὺς
 κατοικοῦντας τὴν Ἀσίαν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ Κυρίου ^{q-}
 11 Ἰουδαίους τε καὶ Ἑλλήνας. δυνάμεις τε οὐ τὰς τυχοῦσας
 12 ἐποίει ὁ Θεὸς διὰ τῶν χειρῶν Παύλου, ὥστε καὶ ἐπὶ τοὺς ^{Cr. 5. 15.}
 ἀσθενοῦντας ^r ἀποφέρεισθαι ¹ ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια
 ἢ σιμικίνθια, καὶ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπ' αὐτῶν τὰς νόσους, τὰ
 13 τε πνεύματα τὰ πονηρὰ ^s ἐκπορεύεσθαι. ¹ ἐπεχείρησαν δέ
 τινες ^t καὶ ¹ τῶν περιερχομένων Ἰουδαίων ἐξορκιστῶν ὀνο-
 μάζειν ἐπὶ τοὺς ἔχοντας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ τὸ ὄνομα
 τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ λέγοντες, ^u Ὁρκίζω ¹ ὑμᾶς τὸν Ἰησοῦν
 14 ὃν ὁ Παῦλος κηρύσσει. ἦσαν δέ ^x τινος ¹ Σκευᾶ Ἰουδαίου
 15 ἀρχιερέως ἐπτά ^y υἱοὶ ¹ τοῦτο ποιοῦντες. ἀποκριθὲν δὲ τὸ
 πνεῦμα τὸ πονηρὸν ^z εἶπεν αὐτοῖς ¹, Τὸν Ἰησοῦν γινώσκω,
 16 καὶ τὸν Παῦλον ἐπίσταμαι· ὑμεῖς δὲ τίνας ἐστέ; καὶ ^a ἐφα-

¹ add πρὸς αὐτοὺς ^m add μὲν ⁿ add Χριστὸν ^o add τὰς
^p add τινός ^q add Ἰησοῦ ^r ἐπιφέρεισθαι ^s ἐξέρχεσθαι ἀπ'
αὐτῶν. ^t ἀπὸ ^u Ὁρκίζομεν ^x τινες υἱοὶ ^y οἱ ^z εἶπε
^a ἐφαλλόμενος

λόμενος¹ ἐπ' αὐτοὺς ὁ ἄνθρωπος, ἐν ᾧ ἦν τὸ πνεῦμα τὸ
 πονηρόν, ^b—¹ κατακυριεύσας ^cἀμφοτέρων¹ ἴσχυσε κατ' αὐ-
 τῶν, ὥστε γυμνοὺς καὶ τετραυματισμένους ἐκφυγεῖν ἐκ τοῦ
 οἴκου ἐκείνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο γνωστὸν πᾶσιν Ἰουδαίοις ¹⁷
 τε καὶ Ἑλλησι τοῖς κατοικοῦσι τὴν Ἔφεσον· καὶ ἐπέπεσε
 φόβος ἐπὶ πάντας αὐτούς, καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ ὄνομα τοῦ
 Κυρίου Ἰησοῦ· πολλοὶ τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο, ἐξο- ¹⁸
 μολογούμενοι, καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν. ἱκανοὶ ¹⁹
 δὲ τῶν τὰ περιέργα πραξάντων συνενέγκαντες τὰς βίβλους
 κατέκαιον ἐνώπιον πάντων· καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐ-
 τῶν, καὶ εὗρον ἀργυρίου μυριάδας πέντε. οὕτω κατὰ κράτος ²⁰
^d τοῦ Κυρίου ὁ λόγος¹ ἤξανε καὶ ἴσχυεν.

ᾧ δὲ ἐπληρώθη ταῦτα, ἔθετο ὁ Παῦλος ἐν τῷ πνεύματι ²¹
 διελθὼν τὴν Μακεδονίαν καὶ Ἀχαΐαν πορεύεσθαι εἰς Ἱερου-
 σαλήμ, εἰπὼν ὅτι Μετὰ τὸ γενέσθαι με ἐκεῖ δεῖ με καὶ
 Ῥώμην ἰδεῖν. ἀποστείλας δὲ εἰς τὴν Μακεδονίαν δύο τῶν ²²
 διακονούντων αὐτῷ, Τιμόθεον καὶ Ἑραστον, αὐτὸς ἐπέσχε
 χρόνον εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον τάραχος οὐκ ὀλίγος ²³
 περὶ τῆς ὁδοῦ. Δημήτριος γάρ τις ὀνόματι, ἀργυροκόπος, ²⁴
 ποιῶν ναοὺς ἀργυροῦς Ἀρτέμιδος, παρείχετο τοῖς τεχνίταις
 ἐργασίαν οὐκ ὀλίγην· οὗς συναθροίσας, καὶ τοὺς περὶ τὰ ²⁵
 τοιαῦτα ἐργάτας, εἶπεν, Ἄνδρες, ἐπίστασθε ὅτι ἐκ ταύτης
 τῆς ἐργασίας ἡ εὐπορία ^e ἡμῖν¹ ἐστι. καὶ θεωρεῖτε καὶ ²⁶
 ἀκούετε, ὅτι οὐ μόνον Ἐφέσου ἀλλὰ σχεδὸν πάσης τῆς
 Ἀσίας ὁ Παῦλος οὗτος πείσας μετέστησεν ἱκανὸν ὄχλον,
 λέγων ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν γινόμενοι. οὐ μόνον ²⁷
 δὲ τοῦτο κινδυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος εἰς ἀπελεγμὸν ἐλθεῖν,
 ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος ἱερὸν εἰς οὐδὲν
 λογισθῆναι, μέλλειν ^f τε¹ καὶ καθαιρεῖσθαι ^g τῆς μεγαλειό-

Cp. Rom. 1. 11,
 15. 23 sq.

Cp. 1 Cor. 4.
 17, 16. 10.

Cp. 9. 2.

^b add καὶ ^c αὐτῶν ^d ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ^e ἡμῶν ^f δὲ S.
^g τὴν μεγαλειότητα

τητος¹ αὐτῆς, ἣν ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται.
 28 ἀκούσαντες δέ, καὶ γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ, ἔκραζον λέ-
 29 γοντες, Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων. καὶ ἐπλήσθη ἡ πόλις
 ἡ τῆς¹ συγχύσεως· ὥρμησάν τε ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ θέατρον,
 συναρπάσαντες Γάϊον καὶ Ἀρίσταρχον, Μακεδόνας, συνεκ- Cp. 20. 4, 27.
 30 δήμους τοῦ Παύλου. τοῦ δὲ Παύλου βουλομένου εἰσελθεῖν 2, Col. 4. 10,
 31 εἰς τὸν δῆμον οὐκ εἶων αὐτὸν οἱ μαθηταί. τινὲς δὲ καὶ τῶν Philem. 24.
 Ἀσιαρχῶν, ὄντες αὐτῷ φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτὸν παρε-
 32 κάλουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον. ἄλλοι μὲν οὖν
 ἄλλο τι ἔκραζον· ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία συγκεχυμένη, καὶ οἱ
 33 πλείους οὐκ ᾔδεισαν τίνος ἕνεκεν συνεληλύθεισαν. ἐκ δὲ
 τοῦ ὄχλου ¹ συνεβίβασαν Ἀλέξανδρον, προβαλόντων αὐτὸν
 τῶν Ἰουδαίων. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, κατασείσας τὴν χεῖρα,
 34 ᾔθελεν ἀπολογεῖσθαι τῷ δῆμῳ. ἐπιγρόντων δέ, ὅτι Ἰουδαῖός
 ἐστι, φωνὴ ἐγένετο μία ἐκ πάντων ὥς ἐπὶ ὥρας δύο κρα-
 35 ζόντων, Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων. καταστείλας δὲ ὁ
 γραμματεὺς τὸν ὄχλον φησίν, Ἄνδρες Ἐφέσιοι, τίς γάρ
 ἐστὶν ^k ἀνθρώπων ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἐφεσίων πόλιν νεω-
 κόρον οὖσαν τῆς μεγάλης ¹⁻¹ Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ Διοπετοῦς;
 36 ἀναντιρρήτων οὖν ὄντων τούτων δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλ-
 37 μένους ὑπάρχειν, καὶ μηδὲν προπετὲς πράττειν. ἡγάγετε γὰρ
 τοὺς ἄνδρας τούτους οὔτε ἱεροσύλους οὔτε βλασφημοῦντας
 38 τὴν ^m θεὸν ἡμῶν¹. εἰ μὲν οὖν Δημήτριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ
 τεχνῖται πρὸς τινα λόγον ἔχουσιν, ἀγοραῖοι ἄγονται, καὶ
 39 ἀνθύπατοί εἰσιν· ἐγκαλεῖτῶσαν ἀλλήλοις. εἰ δέ τι περὶ ἐτέ-
 40 ρων ἐπιζητεῖτε, ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθήσεται. καὶ
 γὰρ κινδυνεύομεν ἐγκαλεῖσθαι στάσεως περὶ τῆς σήμερον,
 μηδεὶνος αἰτίου ὑπάρχοντος· περὶ οὗ ⁿ οὐ¹ δυνησόμεθα ἀπο-
 41 δοῦναι λόγον ^o περὶ¹ τῆς συστροφῆς ταύτης. καὶ ταῦτα
 εἰπὼν ἀπέλυσε τὴν ἐκκλησίαν.

^h ὅλη ⁱ προεβίβασαν ^k ἄνθρωπος ¹ add θεῶς ^m θεὸν ὑμῶν
ⁿ om. οὐ ^o om. περὶ

Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν θόρυβον ^ρμεταπεμφάμενος²⁰ ὁ Παῦλος τοὺς μαθητάς, καὶ ^απαρακαλέσας,¹ ἀσπασάμενος ἐξῆλθε ^τπορεύεσθαι¹ εἰς τὴν Μακεδονίαν. διελθὼν δὲ τὰ 2 μέρη ἐκεῖνα, καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. ποιήσας τε μῆνας τρεῖς, γενομένης αὐτῷ 3 ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μέλλοντι ἀνάγεσθαι εἰς τὴν Συρίαν, ἐγένετο ^βγνώμης¹ τοῦ ὑποστρέφειν διὰ Μακεδονίας. συνείπετο δὲ αὐτῷ ^ιἄχρι τῆς Ἀσίας¹ Σώπατρος ^αΠύρρου⁴ 4 Βεροιαῖος· Θεσσαλονικέων δέ, Ἀρίσταρχος καὶ Σεκοῦνδος· καὶ Γάϊος Δερβαῖος καὶ Τιμόθεος· Ἀσιανοὶ δέ, Τυχικὸς καὶ Τρόφιμος. οὗτοι ^κδὲ¹ ^ςπροελθόντες¹ ἔμενον ἡμᾶς ἐν Τρωάδι. 5 ἡμεῖς δὲ ἐξεπλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀζύμων ἀπὸ 6 Φιλίππων, καὶ ἦλθομεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν Τρωάδα ἄχρις ἡμερῶν πέντε· οὐ διετρίψαμεν ἡμέρας ἑπτά.

Cp. Rom. 16.
21, Eph. 6. 21,
Col. 4. 7, 10,
2 Tim. 4. 20.

Cp. ver. 11, 2.
42, 27. 35.

Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, συνηγμένων ^ηἡμῶν¹ κλάσαι 7 ἄρτον, ὁ Παῦλος διελέγετο αὐτοῖς μέλλον ἐξίεναι τῇ ἐπαύριον, παρέτεινέ τε τὸν λόγον μέχρι μεσονυκτίου. ἦσαν δὲ 8 λαμπάδες ἱκαναὶ ἐν τῷ ὑπερῷ οὐ ^αἦμεν¹ συνηγμένοι. ^βκαθεζόμενος¹ δέ τις νεανίας ὀνόματι Εὐτυχὸς ἐπὶ τῆς 9 θυρίδος, καταφερόμενος ὕπνῳ βαθεῖ, διαλεγόμενου τοῦ Παύλου ἐπὶ πλείον κατενεχθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ τριστέγου κάτω, καὶ ἦρθη νεκρός. καταβὰς δὲ ὁ Παῦλος 10 ἐπέπεσεν αὐτῷ, καὶ συμπεριλαβὼν εἶπε, Μὴ θορυβεῖσθε· ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστίν. ἀναβὰς δὲ καὶ κλάσας 11 ^οτὸν¹ ἄρτον καὶ γευσάμενος, ἐφ' ἱκανόν τε ὁμιλήσας ἄχρις αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν. ἤγαγον δὲ τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ 12 παρεκλήθησαν οὐ μετρίως.

Ἡμεῖς δέ, προελθόντες ἐπὶ τὸ πλοῖον, ἀνήχθημεν ^αἐπὶ¹ 13

^ρ προσκαλεσάμενος ^α om. παρακαλέσας, ^τ πορευθῆναι ^β γνώμη
^ι om. ἄχρι τῆς Ἀσίας M. ^α om. Πύρρου ^κ om. δὲ ^ς προσ-
ελθόντες M. ^ς τῶν μαθητῶν τοῦ ^α ἦσαν ^β καθήμενος
^ο om. τὸν ^α εἰς

τὴν Ἀσσον, ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀναλαμβάνειν τὸν Παῦλον·
 14 οὕτω γὰρ ἦν διατεταγμένος, μέλλων αὐτὸς περὶ εὐεῖν. ὥς δὲ
 ὁ συνέβαλλεν^ο ἡμῖν εἰς τὴν Ἀσσον, ἀναλαβόντες αὐτὸν ἤλ-
 15 θομεν εἰς Μιτυλήνην. καὶ ἐκεῖθεν ἀποπλεύσαντες τῇ ἐπιούσῃ
 κατηντήσαμεν ἀντικρὺ Χίου, τῇ δὲ ἐτέρᾳ παρεβάλομεν εἰς
 16 Σάμον, ^ιτῇ δὲ ἐχομένῃ^ι ἤλθομεν εἰς Μίλητον. ^ςκεκρίκει^ς
 γὰρ ὁ Παῦλος παραπλεῦσαι τὴν Ἐφεσον, ὅπως μὴ γένηται
 αὐτῷ χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἔσπευδε γάρ, εἰ δυνατόν
^ηεἶη^η αὐτῷ, τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς γενέσθαι εἰς
 Ἱεροσόλυμα.
 17 Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέψας εἰς Ἐφεσον μετεκαλέσατο
 18 τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. ὥς δὲ παρεγένοντο πρὸς Cr. 14. 23.
 αὐτόν, εἶπεν αὐτοῖς,

Ὑμεῖς ἐπίστασθε, ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐπέβην εἰς
 τὴν Ἀσίαν, πῶς μεθ' ὑμῶν τὸν πάντα χρόνον ἐγενόμην,
 19 δουλεύων τῷ Κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ ^ι-
 δακρύων καὶ πειρασμῶν τῶν συμβάντων μοι ἐν ταῖς ἐπι-
 20 βουλαῖς τῶν Ἰουδαίων· ὥς οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν συμφε-
 ρόντων, τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ
 21 καὶ κατ' οἴκους, διαμαρτυρόμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἑλλήσι
 τὴν εἰς τὸν Θεὸν μετάνοιαν, καὶ πίστιν ^κ-^λ εἰς τὸν Κύριον
 22 ἡμῶν Ἰησοῦν ^ιΧριστόν^ι. καὶ νῦν ἰδοὺ, ἐγὼ δεδεμένος τῷ
 πνεύματι πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ, τὰ ἐν αὐτῇ συναντή-
 23 σοντά μοι μὴ εἰδώς, πλὴν ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατὰ
 πόλιν διαμαρτύρεται ^μμοι^ι λέγον ὅτι δεσμά με καὶ θλίψεις
 24 μένουσιν. ἀλλ' οὐδενὸς ^νλόγον^ι ποιοῦμαι ^ο-^ι τὴν ψυχὴν
^ρ-^ι τιμίαν ἐμαυτῷ, ὥς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου ^α-^ι, καὶ
 τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρ-

^ο συνέβαλεν ^ι καὶ μέιναντες ἐν Τρωγυλλίῳ, τῇ ἐχομένῃ A.S.M.
[■] ἔκρινε ^η ἦν ^ι add πολλῶν ^κ add τὴν ^λ om. Χριστόν M.
^μ om. μοι ^ν λόγον ^ο add οὐδὲ ἔχω ^ρ add μου ^α add
 μετὰ χαρᾶς

τύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. καὶ νῦν, 25
 ἰδοὺ, ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκέτι ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου ὑμεῖς
 Cp. 19. 8. πάντες, ἐν οἷς διήλθον κηρύσσων τὴν βασιλείαν ^{τ-1}. ⁸ διότι ¹ 26
 μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ, ὅτι καθαρὸς ^{εἰμι}¹
 ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων. οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ μὴ 27
 ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ. προσέχετε 28
 Cp. Phil. 1. 1, ^{α-1} ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ
 1 Tim. 3. 2. Ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ
 Tit. 1. 7. ⁸ Θεοῦ ¹, ἣν περιποιήσατο διὰ ⁵ τοῦ αἵματος τοῦ ἰδίου ¹.
 ἐγὼ ^{α-1} οἶδα ^{α-1} ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου 29
 Cp. 1 Tim. 4. 1. λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου. καὶ ἐξ 30
 1. 2 Pet. 2. 1. ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα,
 τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν. διὸ γρηγορεῖτε, 31
 μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἔπαυσάμην
 μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον. καὶ τανῦν παρατί- 32
 θεμαι ὑμᾶς ^{β-1} τῷ ^ο Θεῷ ¹ καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ
 τῷ δυναμένῳ ^α οἰκοδομῆσαι ¹ καὶ δοῦναι ^ο τὴν ¹ κληρονομίαν
 ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν. ἀργυρίου ἢ χρυσοῦ ἢ ἱματισ- 33
 Cp. 18. 3. μοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα. αὐτοὶ ^{ε-1} γινώσκετε ὅτι ταῖς 34
 1 Thess. 2. 9, 2 Thess. 3. 8. χρεαίαις μου καὶ τοῖς οὔσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες
 αὐται. πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι οὕτω κοπιῶντας δεῖ ἀντι- 35
 λαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων, μνημονεύειν τε τῶν λόγων
 τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς εἶπε, Μακάριόν ἐστι ⁸ μᾶλλον
 διδόναι ¹ ἢ λαμβάνειν.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν, θεῖς τὰ γόνατα αὐτοῦ, σὺν πᾶσιν αὐτοῖς 36
 προσηύξατο. ἱκανὸς δὲ ἐγένετο κλαυθμὸς πάντων. καὶ ἐπι- 37
 πεσόντες ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ Παύλου κατεφίλουν αὐτόν,
 ὀδυνώμενοι μάλιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἰρήκει, ὅτι οὐκέτι μέλ- 38

^τ add τοῦ Θεοῦ ⁸ διὸ ^ε ἐγὼ ^α add οὖν ^κ Κυρίον Μ.
⁵ τοῦ ἰδίου αἵματος ^ε add γὰρ ^α add τοῦτο, ^β add ἀδελφοί,
^ο Κυρίῳ Μ. ^δ ἐποικοδομῆσαι ^ο ἰμῖν ^ε add δέ ⁸ διδόναι
 μᾶλλον

λουσι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν. προέπεμπον δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον.

- 21 Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας ἀπ' αὐτῶν, εὐθυδρομήσαντες ἤλθομεν εἰς τὴν ^hΚῶ^h, τῇ δὲ ἐξῆς εἰς τὴν ²Ρόδον, καὶ ἐκείθεν εἰς Πάταρα· καὶ εὐρόντες πλοῖον διαπερῶν ³εἰς Φοινίκην ἐπιβάντες ἀνήχθημεν. ἀναφάναντες δὲ τὴν Κύπρον, καὶ καταλιπόντες αὐτὴν εὐώνυμον, ἐπλέομεν εἰς Συρίαν, καὶ ⁱκατήλθομενⁱ εἰς Τύρον· ἐκεῖσε γὰρ ἦν τὸ ⁴πλοῖον ἀποφορτιζόμενον τὸν γόμον. ^jἀνευρόντες δὲ^k τοὺς^l μαθητὰς ἐπεμείναμεν αὐτοῦ ἡμέρας ἑπτὰ· οὔτινες τῷ Παύλῳ ἔλεγον διὰ τοῦ Πνεύματος μὴ ¹ἐπιβαίνειν¹ εἰς Ἱερουσαλὴμ. ⁵ὅτε δὲ ἐγένετο ἡμᾶς ἐξαρτίσαι τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες ἐπορευόμεθα, προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἕως ἕξω τῆς πόλεως· καὶ θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τὸν ⁶αἰγιαλὸν ^mπροσευξάμενοι ἀπησπασάμεθα¹ ἀλλήλους, ⁿκαὶ ἐνέβημεν¹ εἰς τὸ πλοῖον, ἐκεῖνοι δὲ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια. ⁷Ἡμεῖς δέ, τὸν πλοῦν διανύσαντες ἀπὸ Τύρου, κατηντήσαμεν εἰς Πτολεμαῖδα, καὶ ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελφοὺς ⁸ἐμείναμεν ἡμέραν μίαν παρ' αὐτοῖς. τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξεληθόντες ^o-^p ἤλθομεν¹ εἰς Καισάρειαν· καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον Φιλίππου τοῦ εὐαγγελιστοῦ, ^q-^r ὄντος ἐκ τῶν ἑπτὰ, Cr. 6. 5, 8. 5. ⁹ἐμείναμεν παρ' αὐτῷ. τούτῳ δὲ ἦσαν θυγατέρες ^zτέσσαρες ¹⁰παρθέναι¹ προφητεύουσαι. ἐπιμενόντων δὲ ^s-^t ἡμέρας πλείους κατῆλθέ τις ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας προφήτης ὀνόματι Ἀγαθος. Cr. 11. 28. ¹¹καὶ ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἄρας τὴν ζώνην τοῦ Παύλου, δήσας ^uἑαυτοῦ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας¹ εἶπε, Τάδε λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, Τὸν ἄνδρα οὗ ἐστίν ἡ ζώνη αὕτη οὕτω δήσουσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ παραδώσουσιν εἰς

^h Κῶν ¹ κατήχθημεν ^j καὶ ἀνευρόντες ^k om. τοὺς A.

^l ἀναβαίνειν ^m προσευξάμεθα, καὶ ἀσπασάμενοι ⁿ ἐπέβημεν

^o add οἱ περὶ τὸν Παῦλον ^p ἤλθον S. ^q add τοῦ ^r παρθέναι

τέσσαρες ^s add ἡμῶν ^t τε αὐτοῦ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας

χαῖρας ἔθνων. ὥς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, παρεκαλοῦμεν ἡμεῖς 12
τε καὶ οἱ ἐντόπιοι, τοῦ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ.

^uτότε ἀπεκρίθη¹ ὁ Παῦλος, Τί ποιεῖτε κλαίοντες καὶ συν- 13
θρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον δεθῆναι
ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν εἰς Ἱερουσαλήμ ἐτοίμως ἔχω ὑπὲρ τοῦ
ὀνόματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. μὴ πειθομένου δὲ αὐτοῦ ἦσυν- 14
χάσαμεν εἰπόντες, Τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γενέσθω.

Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ^xἐπισκευασάμενοι¹ ἀνεβαί- 15
νομεν εἰς Ἱερουσαλήμ. συνήλθον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν ἀπὸ 16
Καισαρείας σὺν ἡμῖν, ἄγοντες παρ' ᾧ ξενισθῶμεν Μνάσωνί
τινι Κυπρίῳ, ἀρχαίῳ μαθητῇ.

Γενομένων δὲ ἡμῶν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀσμένως ^yἀπεδέξαντο¹ 17
ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί. τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰσῆει ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν 18
πρὸς Ἰάκωβον· πάντες τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτεροι. καὶ 19
ἀσπασάμενος αὐτοὺς ἐξηγεῖτο καθ' ἕνα στον ὧν ἐποίησεν
ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ. οἱ δὲ ἀκού- 20
σαντες ἐδόξαζον τὸν ^zΘεόν¹. εἰπὸν τε αὐτῷ, Θεωρεῖς, ἀδελφέ,
πόσαι μυριάδες εἰσὶν ^aἐν τοῖς Ἰουδαίοις¹ τῶν πεπιστευκότων·
καὶ πάντες ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσι· κατηχήθησαν δὲ 21
περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις ἀπὸ Μωσέως τοὺς κατὰ
τὰ ἔθνη πάντας Ἰουδαίους, λέγων μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ
τέκνα μηδὲ τοῖς ἔθνεσι περιπατεῖν. τί οὖν ἐστι; πάντως 22
^bἀκούσονται¹ ὅτι ἐλήλυθας. τοῦτο οὖν ποίησον ὃ σοι λέγομεν· 23
εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες τέσσαρες εὐχὴν ἔχοντες ἐφ' ἑαυτῶν· τοῦ- 24
τους παραλαβὼν ἀγνίσθητι σὺν αὐτοῖς, καὶ δαπάνησον ἐπ'
αὐτοῖς, ἵνα ^cἑξηρῇσονται¹ τὴν κεφαλὴν, καὶ ^dγνώσονται¹
πάντες ὅτι ὧν κατήχηνται περὶ σοῦ οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ
στοιχεῖς καὶ αὐτὸς τὸν νόμον φυλάσσων. περὶ δὲ τῶν πεπι- 25

Cp. 12. 17,
15. 13.

Cp. 18. 18.

Cp. 15. 23 sqq. στευκότων ἔθνων ἡμεῖς ^eἐπεστείλαμεν¹, κρίναντες ^f—¹ φυλάσ-

^u ἀπεκρίθη δὲ ^x ἀποσκευασάμενοι ^y ἐδέξαντο ^z Κύριον
^a Ἰουδαίων ^b δεῖ πλῆθος συνελθεῖν· ἀκούσονται γὰρ ^c ξυρῇ-
σονται ^d γνώσι ^e ἀπεστείλαμεν M. ^f add μηδὲν τοιοῦτον
τηρεῖν αὐτούς, εἰ μὴ

- σεσθαι αὐτοὺς τό τε εἰδωλόθυτον καὶ ^{g-} αἷμα καὶ πνικτὸν
 26 καὶ πορνείαν. τότε ὁ Παῦλος παραλαβὼν τοὺς ἄνδρας τῇ
 ἐχομένη ἡμέρᾳ σὺν αὐτοῖς ἀγνισθεὶς εἰσῆει εἰς τὸ ἱερόν,
 διαγγέλλων τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀγνισμοῦ, ὥς
 οὗ προσηνέχθη ὑπὲρ ἐνὸς ἐκάστου αὐτῶν ἢ προσφορά.
 27 Ὡς δὲ ἔμελλον αἱ ἐπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι, οἱ ἀπὸ τῆς
 Ἀσίας Ἰουδαῖοι, θεασάμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, συνέχεον
 28 πάντα τὸν ὄχλον, καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὸν κράζον-
 τες, Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, βοηθεῖτε· οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ^{Cr. 6. 13.}
 ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου τούτου πάντας
 πανταχοῦ διδάσκων· ἔτι τε καὶ Ἕλληνας εἰσήγαγεν εἰς τὸ ^{Cr. 24. 6.}
 29 ἱερόν, καὶ κεκοίνωκε τὸν ἅγιον τόπον τούτον. ἦσαν γὰρ
 προεωρακότες Τρόφιμον τὸν Ἐφέσιον ἐν τῇ πόλει σὺν αὐτῷ, ^{Cr. 20. 4,}
 30 ὃν ἐνόμιζον ὅτι εἰς τὸ ἱερόν εἰσήγαγεν ὁ Παῦλος. ἐκινήθη
 τε ἡ πόλις ὅλη, καὶ ἐγένετο συνδρομὴ τοῦ λαοῦ· καὶ ἐπιλα-
 βόμενοι τοῦ Παύλου εἷλκον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἱεροῦ· καὶ εὐθέως
 31 ἐκλείσθησαν αἱ θύραι. ζητούντων ^h τε αὐτὸν ἀποκτεῖναι
 ἀνέβη φάσις τῷ χιλιάρχῳ τῆς σπείρης, ὅτι ὅλη ⁱ συγχύ-
 32 νεται· Ἱερουσαλήμ· ὃς ἐξαυτῆς παραλαβὼν στρατιώτας
 καὶ ἑκατοντάρχους κατέδραμεν ἐπ' αὐτούς· οἱ δὲ ἰδόντες τὸν
 χιλιάρχον καὶ τοὺς στρατιώτας ἐπαύσαντο τύπτοντες τὸν
 33 Παῦλον. τότε ἐγγίσας ὁ χιλιάρχος ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ
 ἐκέλευσε δεθῆναι ἀλύσει δις· καὶ ἐπυνθάνετο τίς ^{k-} εἴη,
 34 καὶ τί ἐστὶ πεποιηκώς. ἄλλοι δὲ ἄλλο τι ⁱ ἐπεφώνουν· ἐν
 τῷ ὄχλῳ· μὴ δυνάμενος δὲ γινῶναι τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὸν
 35 θόρυβον ἐκέλευσεν ἄγεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν. ὅτε
 δὲ ἐγένετο ἐπὶ τοὺς ἀναβαθμούς, συνέβη βαστάζεσθαι αὐτὸν
 36 ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διὰ τὴν βίαν τοῦ ὄχλου· ἡκολούθει γὰρ
 τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ κράζον, Αἴρε αὐτόν.
 37 Μέλλων τε εἰσάγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολήν ὁ Παῦλος

g add τὸ

h δὲ

i συγκέχυται

k add ἄν

l ἐξόων

λέγει τῷ χιλιάρχῳ, Εἰ ἔξεστί μοι εἰπεῖν τι πρὸς σε; ὁ δὲ ἔφη, Ἑλληνιστὶ γινώσκεις; οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος ὁ 38 πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀναστατώσας καὶ ἐξαγαγὼν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς τετρακισχιλίους ἄνδρας τῶν σικαρίων; εἶπε δὲ 39 ὁ Παῦλος, Ἐγὼ ἄνθρωπος μὲν εἰμι Ἰουδαῖος, Ταρσεὺς τῆς Κιλικίας, οὐκ ἀσήμου πόλεως πολίτης· δέομαι δέ σου, ἐπιτρέψόν μοι λαλήσαι πρὸς τὸν λαόν. ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ 40 ὁ Παῦλος ἐστὼς ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν κατέσεισε τῇ χειρὶ τῷ λαῷ· πολλῆς δὲ σιγῆς γενομένης προσεφώνησε τῇ Ἑβραϊδι διαλέκτῳ λέγων,

Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατέ μου τῆς πρὸς 22 ὑμᾶς νῦν ἀπολογίας.

Ἀκούσαντες δὲ ὅτι τῇ Ἑβραϊδι διαλέκτῳ προσεφώνει 2 αὐτοῖς μᾶλλον παρέσχον ἡσυχίαν· καὶ φησιν,

Ἐγὼ ^{m-l} εἰμι ἀνὴρ Ἰουδαῖος, γεγεννημένος ἐν Ταρσῷ τῆς 3 Κιλικίας, ἀνατεθραμμένος δὲ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ παρὰ τοὺς πόδας Γαμαλιήλ, πεπαιδευμένος κατὰ ἀκρίβειαν τοῦ πατρῷου νόμου, ζηλωτὴς ὑπάρχων τοῦ Θεοῦ, καθὼς πάντες ὑμεῖς ἐστε σήμερον· ὃς ταύτην τὴν ὁδὸν ἐδίωξα ἄχρι θανάτου, δεσμεύων 4 καὶ παραδιδούς εἰς φυλακὰς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας. ὡς καὶ 5 ὁ ἀρχιερεὺς μαρτυρεῖ μοι, καὶ πᾶν τὸ πρεσβυτέριον· παρ' ὧν καὶ ἐπιστολὰς δεξάμενος πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς εἰς Δαμασκὸν ἐπορευόμην, ἄξων καὶ τοὺς ἐκεῖσε ὄντας δεδεδεμένους εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἵνα τιμωρηθῶσιν. ἐγένετο δέ μοι πορευομένῳ 6 καὶ ἐγγίζοντι τῇ Δαμασκῷ περὶ μεσημβρίαν ἐξαίφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιαστράφαι φῶς ἰκανὸν περὶ ἐμέ. ἔπεσόν τε 7 εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἤκουσα φωνῆς λεγούσης μοι, Σαούλ, Σαούλ, τί με διώκεις; ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην, Τίς εἶ, Κύριε; 8 εἶπέ τε πρὸς με, Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὃν σὺ διώκεις. οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ ὄντες τὸ μὲν φῶς ἐθεάσαντο, ^{n-l} 9

^m add μὲν

ⁿ add καὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο,

- 10 τὴν δὲ φωνὴν οὐκ ἤκουσαν τοῦ λαλοῦντός μοι. εἶπον δέ, Τί ποιήσω, Κύριε; ὁ δὲ Κύριος εἶπε πρὸς με, Ἀναστὰς πορεύου εἰς Δαμασκόν· καὶ σοὶ λαληθήσεται περὶ πάντων ὧν
 11 τέτακταί σοι ποιῆσαι. ὥς δὲ οὐκ ἐνέβλεπον ἀπὸ τῆς δόξης τοῦ φωτὸς ἐκείνου, χειραγωγούμενοι ὑπὸ τῶν συνόντων μοι
 12 ἦλθον εἰς Δαμασκόν. Ἀνανίας δέ τις, ἀνὴρ ὁ εὐλαβὴς^ο κατὰ τὸν νόμον, μαρτυρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν κατοικούντων
 13 Ἰουδαίων, ἔλθων πρὸς με καὶ ἐπιστὰς εἶπέ μοι, Σαοὺλ ἀδελφέ, ἀνάβλεψον. καὶ γὰρ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνέβλεψα εἰς
 14 αὐτόν. ὁ δὲ εἶπεν, Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν προεχειρίσατό σε γινῶναι τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον, καὶ ^{Cp. 3. 14. 7.}
 15 ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. ὅτι ἔση μάρτυς αὐτῷ^{52.}
 16 πρὸς πάντας ἀνθρώπους ὧν ἑώρακας καὶ ἤκουσας. καὶ νῦν τί μέλλεις; ἀναστὰς βάπτισαι καὶ ἀπόλυσαι τὰς ἁμαρτίας ^{Cp. 1 Cor. 6.}
 17 σου, ἐπικαλεσάμενος τὸ ὄνομα ^{11.} αὐτοῦ^ο. ἐγένετο δέ μοι
 18 τῷ ἱερῷ, γενέσθαι με ἐν ἐκστάσει, καὶ ἰδεῖν αὐτὸν λέγοντά ^{Cp. 18. 9, 23.}
 19 μοι, Σπεῦσον καὶ ἔξελθε ἐν τάχει ἐξ Ἱερουσαλήμ· διότι οὐ ^{11, 27. 23.}
 20 παραδέξονται σου ^{α-} μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ. καὶ γὰρ εἶπον, Κύριε, αὐτοὶ ἐπίστανται ὅτι ἐγὼ ἤμην φυλακίζων καὶ δέρων
 21 κατὰ τὰς συναγωγὰς τοὺς πιστεύοντας ἐπὶ σέ· καὶ ὅτε ^{Cp. 7. 58 sqq.}
 22 ἐξεχείτο τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ μάρτυρός σου, καὶ αὐτὸς ^{Cp. Rev. 2. 13.}
 23 ἤμην ἐφeskώς, καὶ συνευδοκῶν ¹⁻, καὶ φυλάσσω τὰ ἱμάτια
 24 τῶν ἀναιρούντων αὐτόν. καὶ εἶπε πρὸς με, Πορεύου, ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ σε.
 25 Ἦκουον δὲ αὐτοῦ ἄχρι τούτου τοῦ λόγου, καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν λέγοντες, Αἶρε ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον· οὐ
 26 γὰρ καθῆκον αὐτὸν ζῆν. κραυγαζόντων δὲ αὐτῶν, καὶ ῥιπτούντων τὰ ἱμάτια, καὶ κονιορτὸν βαλλόντων εἰς τὸν ἄερα,
 27 ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ χιλιάρχος ἄγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολήν,

^ο εὐσεβὴς^ρ τοῦ Κυρίου^α add τὴν¹ add τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ

εἰπὼν μᾶστιξιν ἀνετάζεσθαι αὐτόν, ἵνα ἐπιγνῶ δι' ἣν αἰτίαν οὕτως ἐπεφάνουν αὐτῷ. ὥς δὲ ¹προέτειναν² αὐτὸν τοῖς 25
 Cr. 16. 37. ἰμᾶσιν, εἶπε πρὸς τὸν ἐστῶτα ἐκατόνταρχον ὁ Παῦλος, Εἰ ἄνθρωπον Ῥωμαῖον καὶ ἀκατάκριτον ἔξεστιν ὑμῖν μαστίξειν; ἀκούσας δὲ ὁ ἐκατόνταρχος προσελθὼν ³τῷ χιλιάρχῳ ἀπήγ- 26
 γειλε⁴ λέγων, ⁵Τί μέλλεις ποιεῖν; ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος Ῥωμαῖός ἐστι, προσελθὼν δὲ ὁ χιλιάρχος εἶπεν αὐτῷ, Λέγε 27
 μοι, ⁶σὺ Ῥωμαῖός εἰ; ὁ δὲ ἔφη, Ναί. ἀπεκρίθη ⁷δὲ ὁ 28
 χιλιάρχος, Ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταύτην ἐκτησάμην. ὁ δὲ Παῦλος ἔφη, Ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι. εὐθέως οὖν ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ οἱ μέλλοντες αὐτὸν ἀνε- 29
 τάζειν· καὶ ὁ χιλιάρχος δὲ ἐφοβήθη, ἐπιγνοὺς ὅτι Ῥωμαῖός ἐστι, καὶ ὅτι ἦν αὐτὸν δεδεκώς.

Τῇ δὲ ἐπαύριον βουλόμενος γινῶναι τὸ ἀσφαλές, τὸ τί 30
 κατηγορεῖται ⁸ὑπὸ⁹ τῶν Ἰουδαίων, ἔλυσεν αὐτόν ¹⁰α-, καὶ ¹¹ἐκέλευσε συνελθεῖν¹² τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ ¹³πάν¹⁴ τὸ συνέδριον ¹⁵α-, καὶ καταγαγὼν τὸν Παῦλον ἔστησεν εἰς αὐτούς.

Ἀτενίσας δὲ ὁ Παῦλος τῷ συνεδρίῳ εἶπεν, Ἄνδρες ἀδελ- 23
 Cr. 24. 16. φοί, ἐγὼ πάσῃ συνειδήσει ἀγαθῇ πεπολίτευμαι τῷ Θεῷ ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας ἐπέταξε τοῖς 2
 παρεστῶσιν αὐτῷ τύπτειν αὐτοῦ τὸ στόμα. τότε ὁ Παῦλος 3
 πρὸς αὐτὸν εἶπε, Τύπτειν σε μέλλει ὁ Θεός, τοίχῃ κεκοινα-
 μένε· καὶ σὺ κᾄθῃ κρίνων με κατὰ τὸν νόμον, καὶ παρανομῶν
 κελεύεις με τύπτεσθαι; οἱ δὲ παρεστῶτες εἶπον, Τὸν ἀρ- 4
 χιερέα τοῦ Θεοῦ λοιδορεῖς; ἔφη τε ὁ Παῦλος, Οὐκ ᾔδειν, 5
 Exod. 22. 28. ἀδελφοί, ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεὺς· γέγραπται γάρ, Ἄρχοντα τοῦ
 Cr. 4. 1, 5. 17. λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς. γνοὺς δὲ ὁ Παῦλος ὅτι τὸ ἐν 6
 μέρος ἐστὶ Σαδδουκαίων τὸ δὲ ἕτερον Φαρισαίων ¹⁶ἔκραξεν¹⁷
 ἐν τῷ συνεδρίῳ, Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ Φαρισαῖός εἰμι, υἱὸς

¹ προέτεινεν S.² ποιεῖν. ³ add εἰ⁴ ἐκέλευσεν ἐλθεῖν⁵ ἀπήγγειλε τῷ χιλιάρχῳ⁶ γ τε⁷ ὅλον⁸ παρὰ⁹ add αὐτῶν¹⁰ Ὅρα τί μέλλεις¹¹ add ἀπὸ τῶν δεσμῶν¹² ἔκραξεν

- [†] Φαρισαίων[†]· περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ
 7 κρίνομαι. τοῦτο δὲ αὐτοῦ [§] εἰπόντος[§] ἐγένετο στάσις τῶν
 Φαρισαίων καὶ ^h-^h Σαδδουκαίων· καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος.
 8 Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσι μὴ εἶναι ἀνάστασιν, ⁱ μήτεⁱ Cp. Matt. 22.
²³, Mark 12.
 ἄγγελον μήτε πνεῦμα· Φαρισαῖοι δὲ ὁμολογοῦσι τὰ ἀμφό-
 9 τερα. ἐγένετο δὲ κραυγὴ μεγάλη· καὶ ἀναστάντες ^kτινὲς^k 18, Luke 20.
 τῶν γραμματέων^l τοῦ μέρους τῶν Φαρισαίων διεμάχοντο
 λέγοντες, Οὐδὲν κακὸν εὐρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ·
 10 εἰ δὲ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ¹ ἄγγελος,¹ πολλῆς δὲ
^m γινομένης^m στάσεως ⁿ φοβηθεῖςⁿ ὁ χιλιάρχος, μὴ δια-
 σπασθῇ ὁ Παῦλος ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσε τὸ στράτευμα κατα-
 βὰν ἀρπάσαι αὐτὸν ἐκ μέσου αὐτῶν, ἄγειν τε εἰς τὴν
 παρεμβολήν.
 11 Τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐπιστὰς αὐτῷ ὁ Κύριος εἶπε, Θάρσει Cp. 18. 9, 22.
^o-^o· ὥς γὰρ διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἱερουσαλήμ, οὕτω 18, 27. 23; also
 19. 21.
 σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι.
 12 Γενομένης δὲ ἡμέρας ποιήσαντες ^p συστροφὴν οἱ Ἰουδαῖοι^p
 ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς, λέγοντες μήτε φαγεῖν μήτε πιεῖν ἕως
 13 οὗ ἀποκτείνωσι τὸν Παῦλον· ἦσαν δὲ πλείους τεσσαράκοντα
 14 οἱ ταύτην τὴν συνωμοσίαν ^q ποιησάμενοι^q· οἷτινες προσελ-
 θόντες τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις εἶπον, Ἀνα-
 θέματι ἀνεθεματίσαμεν ἑαυτοὺς μηδενὸς γεύσασθαι ἕως οὗ
 15 ἀποκτείνωμεν τὸν Παῦλον. νῦν οὖν ὑμεῖς ἐμφανίσατε τῷ
 χιλιάρχῳ σὺν τῷ συνεδρίῳ, ὅπως ^r καταγάγῃ αὐτὸν εἰς^r
 ὑμᾶς, ὥς μέλλοντας διαγινώσκειν ἀκριβέστερον τὰ περὶ
 αὐτοῦ· ἡμεῖς δέ, πρὸ τοῦ ἐγγίσει αὐτόν, ἕτοιμοί ἐσμεν τοῦ
 16 ἀνελεῖν αὐτόν. ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς Παύλου τὸ
 ἔνεδρον, παραγενόμενος, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν παρεμβολήν,

[†] Φαρισαίου [§] λαλήσαντος ^h add τῶν ⁱ μηδὲ ^k οἱ
 γραμματεῖς ¹ ἄγγελος, μὴ θεομαχῶμεν. ^m γενομένης ⁿ ἐλλα-
 βηθεῖς ^o add Παῦλε ^p τινες τῶν Ἰουδαίων συστροφὴν ^q πεποιη-
 κότες ^r αὐριον αὐτὸν καταγάγῃ πρὸς

ἀπήγγειλε τῷ Παύλῳ. προσκαλεσάμενος δὲ ὁ Παῦλος ἕνα 17
 τῶν ἑκατοντάρχων ἔφη, Τὸν νεανίαν τοῦτον ἀπάγαγε πρὸς
 τὸν χιλιάρχον· ἔχει γάρ τι ἀπαγγεῖλαι αὐτῷ. ὁ μὲν οὖν 18
 παραλαβὼν αὐτὸν ἤγαγε πρὸς τὸν χιλιάρχον, καὶ φησιν,
 Ὁ δέσμιος Παῦλος προσκαλεσάμενός με ἠρώτησε τοῦτον
 τὸν νεανίαν ἀγαγεῖν πρὸς σε, ἔχοντά τι λαλῆσαί σοι. ἐπι- 19
 λαβόμενος δὲ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὁ χιλιάρχος καὶ ἀναχωρήσας
 κατ' ἰδίαν ἐπυνθάνετο, Τί ἐστὶν ὃ ἔχεις ἀπαγγεῖλαί μοι;
 εἶπε δὲ ὅτι Οἱ Ἰουδαῖοι συνέθεντο τοῦ ἐρωτῆσαί σε, ὅπως 20
 αὐρίον εἰς τὸ συνέδριον καταγάγῃς τὸν Παῦλον, ὥς ἡ μέλλων
 τι ἀκριβέστερον πυνθάνεσθαι περὶ αὐτοῦ. σὺ οὖν μὴ πει- 21
 σθῆς αὐτοῖς· ἐνεδρεύουσι γὰρ αὐτὸν ἐξ αὐτῶν ἄνδρες πλείους
 τεσσαράκοντα, οἵτινες ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς μήτε φαγεῖν
 μήτε πιεῖν ἕως οὗ ἀνέλωσιν αὐτόν· καὶ νῦν ἑτοιμοὶ εἰσι,
 προσδεχόμενοι τὴν ἀπὸ σοῦ ἐπαγγελίαν. ὁ μὲν οὖν χιλί- 22
 αρχος ἀπέλυσε τὸν νεανίαν, παραγγέλλας μηδενὶ ἐκλαλῆσαι,
 ὅτι ταῦτα ἐνεφάνισας πρὸς με. καὶ προσκαλεσάμενος δύο 23
 τινὰς τῶν ἑκατοντάρχων εἶπεν, Ἐτοιμάσατε στρατιώτας
 διακοσίους, ὅπως πορευθῶσιν ἕως Καισαρείας, καὶ ἵππεῖς
 ἑβδομήκοντα, καὶ δεξιολάβους διακοσίους, ἀπὸ τρίτης ὥρας
 τῆς νυκτός· κτήνη τε παραστήσαι, ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν 24
 Παῦλον διασώσωσι πρὸς Φήλικα τὸν ἡγεμόνα· γράψας ἐπι- 25
 στολὴν ἔχουσιν ἡ τὸν τύπον τοῦτον·

Κλαύδιος Λυσίας τῷ κρατίστῳ ἡγεμόνι Φήλικι χαίρειν. 26
 τὸν ἄνδρα τοῦτον συλληφθέντα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, καὶ μέλ- 27
 λοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν, ἐπιστὰς σὺν τῷ στρατεύματι
 ἐξιελόμενον ^u·, μαθὼν ὅτι Ῥωμαῖός ἐστι. βουλόμενός ^x τε 28
 ἐπιγινῶναι ἡ τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐνεκάλουν αὐτῷ ^y κατήγαγον
 αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν. ^h δὲ εὖρον ἐγκαλούμενον περὶ 29
 ζητημάτων τοῦ νόμου αὐτῶν, μηδὲν δὲ ἄξιον θανάτου ἢ δεσ-

Cp. 18. 14 sq.,
 25. 18 sq.

^s μέλλοντές

^t περιέχουσιν

^u add αὐτόν

^x δὲ γινῶναι

^y om. κατήγαγον αὐτόν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν M.

30 μὼν ἔγκλημα ἔχοντα. μηνυθείσης δέ μοι ἐπιβουλῆς εἰς τὸν ἄνδρα ^{z-} ἔσεσθαι ^{a-} ἑξαυτῆς ἔπεμψα πρὸς σε, παραγγείλας καὶ τοῖς κατηγοροῖς λέγειν ^{b-} πρὸς αὐτὸν ἐπὶ σοῦ. ^{c-}

31 Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται, κατὰ τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς, ἀναλαμβάνοντες τὸν Παῦλον ἤγαγον διὰ ^{d-} νυκτὸς εἰς τὴν ^{e-} Ἀντιπατρίδα. τῇ δὲ ἐπαύριον, ἑάσαντες τοὺς ἱππεῖς ^o ἀπέρ-
32 χεσθαι^l σὺν αὐτῷ, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν παρεμβολήν· οὔτινες εἰσελθόντες εἰς τὴν Καισάρειαν, καὶ ἀναδόντες τὴν ἐπιστο-
33 λὴν τῷ ἡγεμόνι, παρέστησαν καὶ τὸν Παῦλον αὐτῷ. ἀνα-
γνοὺς δέ ^{f-}, καὶ ἐπερωτήσας ἐκ ποίας ἐπαρχίας ἐστί, καὶ
35 πυθόμενος ὅτι ἀπὸ Κιλικίας, Διακούσομαί σου, ἔφη, ὅταν καὶ οἱ κατήγοροί σου παραγένωνται· ^g κελεύσας^l ἐν τῷ πραιτωρίῳ τοῦ Ἡρώδου φυλάσσεσθαι ^h αὐτόν^l.

24 Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας μετὰ ⁱ πρεσβυτέρων τινῶν^l καὶ ῥήτορος Τερτύλλου τινός· οὔτινες
■ ἐνεφάνισαν τῷ ἡγεμόνι κατὰ τοῦ Παύλου. κληθέντος δὲ αὐτοῦ ἤρξατο κατηγορεῖν ὁ Τέρτυλλος λέγων,

3 Πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ σοῦ, καὶ ^k διορθωμάτων^l γινομένων τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας, πάντῃ τε καὶ πανταχοῦ ἀποδεχόμεθα, κράτιστε Φῆλιξ, μετὰ πάσης
4 εὐχαριστίας. ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ πλείϊόν σε ἐγκόπτω, παρακαλῶ
5 ἀκοῦσαί σε ἡμῶν συντόμως τῇ σῇ ἐπιεικείᾳ. εὐρόντες γὰρ τὸν ἄνδρα τοῦτον λοιμόν, καὶ κινοῦντα ^l στάσεις^l πᾶσι τοῖς ^{Cp. 17. 6, Luke 23. 2 sqq.}
^j Ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην, πρωτοστάτην τε τῆς τῶν
6 Ναζωραίων αἰρέσεως· ὃς καὶ τὸ ἱερὸν ἐπέειρασε βεβηλῶσαι· ^{Cp. 21. 28.}
8 ὃν καὶ ἐκρατήσαμεν· ^{m-} παρ' οὗ δυνήσῃ, αὐτὸς ἀνακρίνας,

^z add μέλλειν ^a add ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ^b add τὰ ^c add ἔρω-
σο. A.S.M. ^d add τῆς ^e πορεύεσθαι ^f add ὁ ἡγεμών ^g ἐκέ-
λευσέ τε αὐτόν ^h om. αὐτόν ⁱ τῶν πρεσβυτέρων ^k κατορθωμάτων
^l στάσιν ^m add καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠβελήσαμεν κρίνειν. παρ-
ελθὼν δὲ Λυσίας ὁ χιλιάρχος μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγε,
κελεύσας τοὺς κατηγοροὺς αὐτοῦ ἔρχεσθαι ἐπὶ σέ· (ver. 7, &c.) A.S.M.

περὶ πάντων τούτων ἐπιγινῶναι ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐ-
τοῦ. ^uσυνεπέθεντο^l δὲ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, φάσκοντες ταῦτα 9
οὕτως ἔχειν.

Ἀπεκρίθη ^oτε^l ὁ Παῦλος, νεύσαντος αὐτῷ τοῦ ἡγεμόνος 10
λέγειν,

Ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν τῷ ἔθνει τούτῳ ἐπι-
στάμενος ^pεὐθύμως^l τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι, δυνα- 11
μένου σου ^aἐπιγινῶναι^l ὅτι οὐ πλείους εἰσὶ μοι ἡμέραι ^r-^l
δεκαδύο, ἀφ' ἧς ἀνέβην προσκυνήσων ^sεἰς^l Ἱερουσαλήμ
καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὐρόν με πρὸς τινὰ διαλεγόμενον ἢ 12
^tἐπίστασιν^l ποιοῦντα ὄχλου, οὔτε ἐν ταῖς συναγωγαῖς, οὔτε
κατὰ τὴν πόλιν. ^uοὐδὲ^l παραστήσαι ^x-^l δύνανταί ^yσοι^l 13
περὶ ὧν νῦν κατηγοροῦσί μου. ὁμολογῶ δὲ τοῦτό σοι, ὅτι 14
κατὰ τὴν ὁδόν, ἣν λέγουσιν αἵρεσιν, οὕτω λατρεύω τῷ πα-
τρὶ Θεῷ, πιστεύων πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν νόμον καὶ ^zτοῖς
ἐν^l τοῖς προφήταις γεγραμμένοις, ἐλπίδα ἔχων εἰς τὸν Θεόν, 15
ἣν καὶ αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἔσσεσθαι
^a-^l δικαίων τε καὶ ἀδίκων. ἐν τούτῳ ^bκαὶ^l αὐτὸς ἀσκῶ, 16
ἀπρόσκοπον συνείδησιν ἔχειν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀν-
θρώπους διαπαντός. δι' ἐτῶν δὲ πλείονων ^c-^l ἐλεημοσύνας 17
ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου ^dπαρεγενόμεν^l καὶ προσφοράς·
ἐν ^eαἷς^l εὐρόν με ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ, οὐ μετὰ ὄχλου 18
οὐδὲ μετὰ θορύβου· τινὲς ^fδὲ^l ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι—
οὓς ^gἔδει^l ἐπὶ σοῦ παρῆναι καὶ κατηγορεῖν εἴ τι ἔχοιεν πρὸς 19
με. ἢ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν, ^hτί^l εὐρον ⁱ-^l ἀδίκημα 20
στάντος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου, ἢ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς, 21
ἧς ἔκραξα ^kἐν αὐτοῖς ἐστῶς^l, ὅτι Περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν
ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ^lἐφ'^l ὑμῶν.

Cp. 9. 2; also
ver. 5, 28. 22.

Cp. 23. 1.

Cp. Rom. 15.
25.

Cp. 23. 6.

ⁿ συνέθεντο ^o δὲ ^p εὐθυμότερον ^a γινῶναι ^r add ἢ
^s ἐν ^t ἐπισύστασιν ^u οὔτε ^x add με S. ^y om. σοι
^z om. τοῖς ἐν ^a add νεκρῶν ^b δὲ ^c add παρεγενόμεν
^d om. παρεγενόμεν ^e οἷς ^f om. δὲ A. ^g δεῖ S. ^h εἴ τι
ⁱ add ἐν ἐμοὶ ^k ἐστῶς ἐν αὐτοῖς ^l ὑφ'

- 22 ^m Ἀνεβάλετο δὲ αὐτοὺς ὁ Φῆλιξ¹, ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ
περὶ τῆς ὁδοῦ, εἰπών, Ὅταν Λυσίας ὁ χιλιάρχος καταβῇ, Cr. 9. 2.
23 διαγνώσομαι τὰ καθ' ὑμᾶς· διαταξάμενος ^{n-l} τῷ ἑκατον-
τάρχη τηρεῖσθαι ὁ αὐτόν¹, ἔχειν τε ἄνεσιν, καὶ μηδένα κω-
λύειν τῶν ιδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν ^{p-l} αὐτῷ.
24 Μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς παραγενόμενος ὁ Φῆλιξ σὺν Δρου-
σίλλῃ τῇ ^aἰδίᾳ γυναικὶ¹ οὔσῃ Ἰουδαία μετεπέμψατο τὸν
Παῦλον, καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν ^rἸησοῦν¹
25 πίστεως. διαλεγόμενου δὲ αὐτοῦ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγ-
κρατείας καὶ τοῦ κρίματος τοῦ μέλλοντος ^{s-l} ἔμφοβος γενό-
μενος ὁ Φῆλιξ ἀπεκρίθη, Τὸ νῦν ἔχον πορεύου· καιρὸν δὲ
26 μεταλαβὼν μετακαλέσομαί σε· ἄμα ^{t-l} καὶ ἐλπίζων ὅτι
χρήματα δοθήσεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Παύλου ^{u-l}. διδὼ καὶ πυκ-
27 νότερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος ὠμίλει αὐτῷ. διετίας δὲ
πληρωθείσης ἔλαβε διάδοχον ὁ Φῆλιξ Πόρκιον Φῆστον·
θέλων τε ^x χάριτα¹ καταθέσθαι τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Φῆλιξ
κατέλιπε τὸν Παῦλον δεδεμένον.
25 Φῆστος οὖν, ἐπιβὰς τῇ ἐπαρχίᾳ, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέβη
2 εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπὸ Καισαρείας. ἐνεφάνισάν ^vτε¹ αὐτῷ
^zοἱ ἀρχιερεῖς¹ καὶ οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Παύ-
3 λου· καὶ παρεκάλουν αὐτόν, αἰτούμενοι χάριν κατ' αὐτοῦ,
ὅπως μεταπέμψηται αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ, ἐνέδραν ποιοῦν-
4 τες ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν. ὁ μὲν οὖν Φῆστος ἀπε-
κρίθη τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον ^aεἰς Καισάρειαν¹, ἑαυτὸν δὲ
5 μέλλειν ἐν τάχει ἐκπορεύεσθαι. Οἱ οὖν ^bἐν ὑμῖν, φησί,
δυνατοὶ¹ συγκαταβάντες, εἴ τι ἐστὶν ἐν τῷ ἀνδρὶ ὁ ἄτοπον¹,
κατηγορεῖτωσαν αὐτοῦ.
6 Διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας ^aοὐ πλείους ὀκτὼ¹ ἢ δέκα,

^m Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φῆλιξ ἀνεβάλετο αὐτοὺς ⁿ add τε ^o τὸν
Παῦλον ^p add ἢ προσέρχεσθαι ^a γυναικὶ αὐτοῦ ^r om. Ἰησοῦν
^s add ἔσεσθαι ^t add δὲ ^u add ὅπως λύσῃ αὐτόν ^x χάριτας
^v δὲ ^z ὁ ἀρχιερεὺς ^a ἐν Καισαρείᾳ ^b δυνατοὶ ἐν ὑμῖν, φησί,
^m τούτῳ ⁿ πλείους

καταβὰς εἰς Καισάρειαν, τῇ ἐπαύριον καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐκέλευσε τὸν Παῦλον ἀχθῆναι. παραγενομένου δὲ 7 αὐτοῦ περιέστησαν ^ο αὐτὸν ^ι οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβεβηκότες Ἰουδαῖοι, πολλὰ καὶ βαρέα ^ι αἰτιώματα καταφέροντες ^ι, ἃ οὐκ ἴσχυον ἀποδείξαι, ^ς τοῦ Παύλου ἀπολογου- 8 μένου ^ι ὅτι Οὐτε εἰς τὸν νόμον τῶν Ἰουδαίων, οὔτε εἰς τὸ ἱερόν, οὔτε εἰς Καίσαρά τι ἥμαρτον. ὁ Φῆστος δέ, τοῖς 9 Ἰουδαίοις θέλων χάριν καταθέσθαι, ἀποκριθεὶς τῷ Παύλῳ εἶπε, Θέλεις εἰς Ἱεροσόλυμα ἀναβὰς ἐκεῖ περὶ τούτων κρίνεσθαι ἐπ' ἐμοῦ; εἶπε δὲ ὁ Παῦλος, Ἐπὶ τοῦ βήματος Καί- 10 σαρὸς ἐστὼς εἰμι, οὗ με δεῖ κρίνεσθαι Ἰουδαίους οὐδὲν ἠδίκησα, ὥς καὶ σὺ κάλλιον ἐπιγινώσκεις. εἰ μὲν ^ι οὖν ^ι 11 ἀδικῶ καὶ ἄξιον θανάτου πέπραχά τι, οὐ παραιτοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν· εἰ δὲ οὐδέν ἐστιν ὧν οὗτοι κατηγοροῦσί μου, οὐδεὶς με δύναται αὐτοῖς χαρίσασθαι. Καίσαρα ἐπικαλοῦμαι. τότε ὁ Φῆστος, συλλαλήσας μετὰ τοῦ συμβουλίου, 12 ἀπεκρίθη, Καίσαρα ^ι ἐπικέκλησαι· ^ι ἐπὶ Καίσαρα πορεύσῃ.

Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς 13 καὶ Βερνίκη κατήντησαν εἰς Καισάρειαν ^ι ἀσπασάμενοι ^ι τὸν Φῆστον. ὥς δὲ πλείους ἡμέρας διέτριβον ἐκεῖ, ὁ Φῆστος 14 τῷ βασιλεῖ ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸν Παῦλον λέγων, Ἀνὴρ τις ἐστὶ καταλελειμμένος ὑπὸ Φήλικος δέσμιος· περὶ οὗ, γενο- 15 μένου μου εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐνεφάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων, αἰτούμενοι κατ' αὐτοῦ ^κ καταδίκην ^ι. πρὸς οὓς ἀπεκρίθην, ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥωμαίοις 16 χαρίζεσθαι τινα ἄνθρωπον ^ι ^ι, πρὶν ἢ ὁ κατηγορούμενος κατὰ πρόσωπον ἔχοι τοὺς κατηγοροὺς, τόπον τε ἀπολογίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος. συνελθόντων οὖν αὐτῶν ἐνθάδε, 17 ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιησάμενος, τῇ ἐξῆς καθίσας ἐπὶ τοῦ

^ο om. αὐτὸν^ι αἰτιάματα φέροντες κατὰ τοῦ Παύλου^ς ἀπο-

λογουμένου αὐτοῦ

^ι γὰρ^ι ἐπικέκλησαι;^ι ἀσπασόμενοι^κ δίκην^ι add εἰς ἀπώλειαν

- 18 βήματος ἐκέλευσα ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα· περὶ οὗ σταθέντες Cp. 18. 14 sq.
οἱ κατήγοροι οὐδεμίαν αἰτίαν ^m ἔφερον¹ ὧν ⁿ ἐγὼ ὑπενόουν
19 πονηρῶν,¹ ζητήματα δέ τινα περὶ τῆς ἰδίας δεισιδαιμονίας
εἶχον πρὸς αὐτόν, καὶ περί τινος Ἰησοῦ τεθνηκῆτος, ὃν
20 ἔφασκεν ὁ Παῦλος ζῆν. ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ ^o-¹ τὴν περὶ
^p τούτων¹ ζήτησιν ἔλεγον, εἰ βούλοιο πορεύεσθαι εἰς Ἱερου-
21 σαλήμ, κακεῖ κρίνεσθαι περὶ τούτων. τοῦ δὲ Παύλου ἐπικα-
λεσαμένου, τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Σεβαστοῦ διάγνωσιν,
ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτὸν ἕως οὗ ^a ἀναπέμψω¹ αὐτὸν πρὸς
22 Καίσαρα. Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Φῆστον ^x-¹, Ἐβουλόμην
καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦσαι. ^s-¹ Αὔριον, φησίν, ἀκούσῃ
αὐτοῦ.
23 Τῇ οὖν ἐπαύριον ἐλθόντος τοῦ Ἀγρίππα καὶ τῆς Βερνίκης
μετὰ πολλῆς φαντασίας, καὶ εἰσελθόντων εἰς τὸ ἀκροατήριον
σύν τε ^t-¹ χιλιάρχοις καὶ ἀνδράσι τοῖς κατ' ἐξοχὴν ^u-¹ τῆς
24 πόλεως, καὶ κελεύσαντος τοῦ Φῆστου, ἦχθη ὁ Παῦλος. καί
φησιν ὁ Φῆστος, Ἀγρίππα βασιλεῦ, καὶ πάντες οἱ συμπαρ-
όντες ἡμῖν ἄνδρες, θεωρεῖτε τοῦτον, περὶ οὗ ^x ἄπαν¹ τὸ
πλήθος τῶν Ἰουδαίων ἐνέτυχόν μοι ἔν τε Ἱεροσολύμοις καὶ
25 ἐνθάδε, ^y βοῶντες¹ μὴ δεῖν ζῆν αὐτὸν μηκέτι. ἐγὼ δὲ ^z κατε- Cp. ver. 11.
λαβόμην¹ μηδὲν ἄξιον θανάτου αὐτὸν πεπραχέναι· ^a-¹ αὐτοῦ
δὲ τούτου ἐπικαλεσαμένου τὸν Σεβαστόν, ἔκρινα πέμπειν ^b-¹.
26 περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ οὐκ ἔχω. διὸ προ-
ήγαγον αὐτὸν ἐφ' ὑμῶν, καὶ μάλιστα ἐπὶ σοῦ, βασιλεῦ
Ἀγρίππα, ὅπως τῆς ἀνακρίσεως γενομένης σχῶ ^o τί γράψω¹.
27 ἄλογον γάρ μοι δοκεῖ, πέμποντα δέσμιον μὴ καὶ τὰς κατ'
αὐτοῦ αἰτίας σημᾶναι.

26 Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη, Ἐπιτρέπεταί σοι

^m ἐπέφερον ⁿ ὑπενόουν ἐγώ, ^o add εἰς ^p τούτου ^a πέμψω
^r add ἔφη ^s add ὁ δέ, ^t add τοῖς ^u add οὖσι ^x πᾶν
^y ἐπιβοῶντες ^z καταλαβόμενος ^a add καὶ ^b add αὐτόν
^c τι γράψαι

ὕπὲρ σεαυτοῦ λέγειν. τότε ὁ Παῦλος ^δ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπελογεῖτο,¹

Περὶ πάντων ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ ² Ἀγρίππα, ἡγῆμαι ἑμαυτὸν μακάριον ^ε ἐπὶ σοῦ μέλλων σήμερον ἀπολογεῖσθαι,¹ μάλιστα γνώστην ὄντα σε πάντων ³ τῶν κατὰ Ἰουδαίους ἔθων τε καὶ ζητημάτων· διὸ δέομαι ^{ε-1} μακροθύμως ἀκοῦσαί μου. τὴν μὲν οὖν βίωσίν μου τὴν ἐκ ⁴ νεότητος, τὴν ἀπ' ἀρχῆς γενομένην ἐν τῷ ἔθνει μου ^ε ἔν τε ¹ Ἱεροσολύμοις, ἴσασι πάντες ^{h-1} Ἰουδαῖοι, προγινώσκοντές ⁵ με ἄνωθεν, εἰάν θέλωσι μαρτυρεῖν, ὅτι κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην αἵρεσιν τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἔζησα Φαρισαῖος. καὶ νῦν ⁶ ἐπ' ἐλπίδι τῆς ⁱ εἰς¹ τοὺς πατέρας ^k ἡμῶν¹ ἐπαγγελίας γενομένης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἔστηκα κρινόμενος, εἰς ἣν τὸ δωδεκά- ⁷ φυλον ἡμῶν ἐν ἐκτενείᾳ νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεῖον ἐλπίζει καταντῆσαι· περὶ ἧς ἐλπίδος ἐγκαλοῦμαι ¹ ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ.¹ τί ἄπιστον κρίνεται παρ' ὑμῖν, εἰ ὁ Θεὸς νεκροὺς ⁸ ἐγείρει; ἐγὼ μὲν οὖν ἔδοξα ἑμαυτῷ πρὸς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ ⁹ τοῦ Ναζωραίου δεῖν πολλὰ ἐναντία πράξαι· ὃ καὶ ἐποίησα ἐν ¹⁰ Ἱεροσολύμοις· καὶ πολλοὺς ^m τε¹ τῶν ἁγίων ἐγὼ ⁿ ἐν¹ φυλακαῖς κατέκλεισα τὴν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν λαβών, ἀναιρουμένων τε αὐτῶν κατήνεγκα ψῆφον. καὶ κατὰ πάσας ¹¹ τὰς συναγωγὰς πολλάκις τιμωρῶν αὐτοὺς ἠνάγκαζον βλασφημεῖν· περισσῶς τε ἑμμαινόμενος αὐτοῖς ἐδίδωκον ἕως καὶ ¹² εἰς τὰς ἔξω πόλεις. ἐν οἷς ^{o-1} πορευόμενος εἰς τὴν Δαμασκ- ¹³ κόν, μετ' ἐξουσίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς ^{p-1} τῶν ἀρχιερέων, ἡμέρας μέσης κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον, βασιλεῦ, οὐρανόθεν ὑπὲρ ¹⁴ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου περιλάμψαν με φῶς καὶ τοὺς σὺν ἐμοὶ πορευομένους. πάντων ^q τε¹ καταπεσόντων ἡμῶν

^δ ἀπελογεῖτο, ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ^ε μέλλων ἀπολογεῖσθαι ἐπὶ σοῦ σήμερον· ^f add σου ^g ἐν ^h add οἱ ⁱ πρὸς ^k om. ἡμῶν
¹ βυσιλεῦ Ἀγρίππα, ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ^m om. τε ⁿ om. ἐν
^o add καὶ ^p add παρὰ ^q δέ

Cp. 28. 20.

Cp. 17. 32.

Cp. 8. 3.

Cp. 9. 1 sqq.

εἰς τὴν γῆν ἤκουσα φωνὴν ^τλέγουσαν πρὸς με[†] τῇ Ἑβραϊδὶ
 διαλέκτῳ, Σαούλ, Σαούλ, τί με διώκεις; σκληρόν σοι πρὸς
 15 κέντρα λακτίζειν. ἐγὼ δὲ εἶπον, Τίς εἶ, Κύριε; ὁ δὲ ^ςΚύ-
 16 ριος[†] εἶπεν, Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις. ἀλλὰ ἀνάστηθι,
 καὶ στῆθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου· εἰς τοῦτο γὰρ ὥφθην σοι,
 προχειρίσασθαί σε ὑπέρτερον καὶ μάρτυρα ὧν τε εἶδες ^τμε[†]
 17 ὧν τε ὀφθῆσομαί σοι, ἐξαιρούμενός σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ ^νἐκ[†]
 18 τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς ^ςἐγὼ ἀποστέλλω σε[†] ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς
 αὐτῶν, ^ντοῦ[†] ἐπιστρέψαι ἀπὸ σκοτόους εἰς φῶς καὶ τῆς ἐξου-
 σίας τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ τὸν Θεόν, τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν
 ἁμαρτιῶν καὶ κληρὸν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πίστει τῇ εἰς ἐμέ.
 19 ὅθεν, βασιλεῦ Ἀγρίππα, οὐκ ἐγενόμην ἀπειθὴς τῇ οὐρανίῳ
 20 ὀπτασίᾳ· ἀλλὰ τοῖς ἐν Δαμασκῷ πρῶτόν ^ςτε[†] καὶ Ἱεροσολύ-
 μοις, ^ς-[†] πᾶσάν τε τὴν χώραν τῆς Ἰουδαίας, καὶ τοῖς ἔθ-
 νεσιν, ^νἀπήγγελλον[†] μετανοεῖν, καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν
 21 Θεὸν ἄξια τῆς μετανοίας ἔργα πράσσοντας. ἕνεκα τούτων Cr. 21. 30.
 με ^ς-[†] Ἰουδαῖοι συλλαβόμενοι ἐν τῷ ἱερῷ ἐπειρῶντο δια-
 22 χειρίσασθαι. ἐπικουρίας οὖν τυχὼν τῆς ^νἀπὸ[†] τοῦ Θεοῦ
 ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ἔστηκα ^ςμαρτυρούμενος[†] μικρῷ τε
 καὶ μεγάλῳ, οὐδὲν ἐκτὸς λέγων ὧν τε οἱ προφῆται ἐλάλησαν Cr. Luke 24.
 23 μελλόντων γίνεσθαι καὶ Μωσῆς, εἰ παθητὸς ὁ Χριστός, εἰ ⁴⁴sq.
 πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν φῶς μέλλει καταγγέλλειν τῷ Cr. 1 Cor. 15.
^ςτε[†] λαῷ καὶ τοῖς ἔθνεσι. 20, Col. 1. 18,
 Rev. 1. 5.

24 Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἀπολογουμένου ὁ Φῆστος μεγάλη τῇ φωνῇ
^ςφησί[†], Μαίνῃ, Παῦλε· τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν
 25 περιτρέπει. ὁ δὲ ^νΠαῦλος[†], Οὐ μαίνομαι, φησί, κράτιστε
 Φῆστε, ἀλλ' ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ῥήματα ἀποφθέγ-
 26 γομαι. ἐπίσταται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς, πρὸς ὃν καὶ

^τ λαλοῦσαν πρὸς με καὶ λέγουσαν ^ς om. Κύριος ^τ om. με
 A.S.M. ^ν om. ἐκ ^ς νῦν σε ἀποστέλλω ^ν καὶ Α. ^ς om. τε
^ν add εἰς ^ν ἀπαγγέλλον S. ^ς add οἱ ^ν παρὰ ^ς μαρ-
 τυρούμενος ^ν om. τε ^ς ἔφη ^ν om. Παῦλος

παρρησιαζόμενος λαλῶ· λανθάνειν γὰρ αὐτόν τι τούτων οὐ
 πείθομαι οὐδέν· οὐ γάρ ἐστιν ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο.
 πιστεύεις, βασιλεῦ Ἀγρίππα, τοῖς προφήταις; οἶδα ὅτι πι- 27
 στεύεις. ὁ δὲ Ἀγρίππας πρὸς τὸν Παῦλον ¹⁻, Ἐν ὀλίγῳ με 28
 πείθεις Χριστιανὸν ^k ποιῆσαι¹. ὁ δὲ Παῦλος ¹⁻, Εὐξαίμην 29
 ἂν τῷ Θεῷ, καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν ^mμεγάλῳ¹, οὐ μόνον σὲ
 ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σήμερον γενέσθαι τοι-
 ούτους ὁποῖος καὶ γὰρ εἰμι, παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων.

Cp. 25. 11.

ⁿ Ἀνέστη τε¹ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἡγεμὼν ἡ τε Βερνίκη καὶ 30
 οἱ συγκαθήμενοι αὐτοῖς· καὶ ἀναχωρήσαντες ἐλάλουν πρὸς 31
 ἀλλήλους, λέγοντες ὅτι Οὐδὲν θανάτου ἄξιον ἢ δεσμῶν
 πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος. Ἀγρίππας δὲ τῷ Φῆστῳ ἔφη, 32
 Ἀπολεύσθαι ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος οὗτος, εἰ μὴ ἐπεκέκλητο
 Καίσαρα.

Cp. 19. 29, 20.
4. Col. 4. 10,
Philem. 24.

Ὡς δὲ ἐκρίθη τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν Ἱταλίαν, παρε- 27
 δίδουν τὸν τε Παῦλον καὶ τινὰς ἐτέρους δεσμώτας ἑκατον-
 τάρχη, ὀνόματι Ἰουλίῳ, σπείρης Σεβαστῆς. ἐπιβάντες δὲ 2
 πλοίῳ Ἀδραμυττηνῷ, ὁ μέλλοντι¹ πλεῖν ^p εἰς¹ τοὺς κατὰ τὴν
 Ἀσίαν τόπους, ἀνήχθημεν, ὄντος σὺν ἡμῖν Ἀριστάρχου Μα-
 κεδόνος Θεσσαλονικέως. τῇ τε ἐτέρᾳ κατήχθημεν εἰς Σιδῶνα· 3
 φιλανθρώπως τε ὁ Ἰούλιος τῷ Παύλῳ χρησάμενος ἐπέτρεψε
 πρὸς ^a τοὺς¹ φίλους πορευθέντα ἐπιμελείας τυχεῖν. κάκειθεν 4
 ἀναχθέντες ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κύπρον διὰ τὸ τοὺς ἀνέμους
 εἶναι ἐναντίους. τό τε πέλαγος τὸ κατὰ τὴν Κιλικίαν καὶ 5
 Παμφυλίαν διαπλεύσαντες κατήλθομεν εἰς Μύρα τῆς Λυκίας.
 κάκεῖ εὐρὼν ὁ ἑκατόνταρχος πλοῖον Ἀλεξανδρίνον πλέον εἰς 6
 τὴν Ἱταλίαν ἐνεβίβασεν ἡμᾶς εἰς αὐτό. ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέ- 7
 ραις βραδυπλοοῦντες, καὶ μόλις γενόμενοι κατὰ τὴν Κνίδον,
 μὴ προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου, ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κρήτην

¹ add ἔφη ^k γενέσθαι
 ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ, ἀνέστη
 τοὺς S.

¹ add εἶπεν
^o μέλλοντες

^m πολλῶ
^p om. εἰς

ⁿ καὶ
^a om.

8 κατὰ Σαλμώνην· μόλις τε παραλεγόμενοι αὐτὴν ἤλθομεν
εἰς τόπον τινὰ καλούμενον Καλοὺς Διμένας, ᾧ ἐγγὺς ἦν
πόλις Λασαία.

9 Ἰκανοῦ δὲ χρόνου διαγενομένου, καὶ ὄντος ἤδη ἐπισφαλοῦς
τοῦ πλοὸς διὰ τὸ καὶ τὴν νηστείαν ἤδη παρεληλυθέναι, πα- Cp. Levit. 23.
27 sqq.
10 ρῆναι ὁ Παῦλος λέγων αὐτοῖς, Ἄνδρες, θεωρῶ ὅτι μετὰ
ὑβρεως καὶ πολλῆς ζημίας, οὐ μόνον τοῦ ἰφορτίου¹ καὶ
τοῦ πλοίου ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, μέλλειν ἔσεσθαι
11 τὸν πλοῦν. ὁ δὲ ἐκατόνταρχος τῷ κυβερνήτῃ καὶ τῷ ναυ-
κλήρῳ ἠμᾶλλον ἐπείθετο² ἢ τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου λεγομένοις.
12 ἀνευθέτου δὲ τοῦ λιμένος ὑπάρχοντος πρὸς παραχειμασίαν
οἱ πλείους ἔθεντο βουλὴν ἀναχθῆναι³ ἐκεῖθεν⁴, εἴπως δύ-
ναιτο καταντήσαντες εἰς Φοίνικα παραχειμάσαι, λιμένα τῆς
13 Κρήτης βλέποντα κατὰ λίβα καὶ κατὰ χῶρον. ὑποπνεύ-
σαντος δὲ νότου, δόξαντες τῆς προθέσεως κεκρατηκέναι,
14 ἄραντες ἄσσον⁵ παρελέγοντο τὴν Κρήτην. μετ' οὐ πολὺ
δὲ ἔβαλε κατ' αὐτῆς ἄνεμος τυφωνικός, ὁ καλούμενος⁶ εὐ-
15 ρακύλων⁷. συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου, καὶ μὴ δυνα-
16 μένου ἀντοφθαλμεῖν τῷ ἀνέμῳ, ἐπιδόντες ἐφερόμεθα. νησίον
δέ τι ὑποδραμόντες, καλούμενον⁸ Καῦδα⁹, ἰσχύσαμεν μό-
17 λης¹⁰ περικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκάφης· ἦν ἄραντες βοηθείαις
ἐχρῶντο, ὑποζωνύντες τὸ πλοῖον· φοβούμενοί τε μὴ εἰς τὴν
¹¹ Σύρτιν¹² ἐκπέσωσι, χαλάσαντες τὸ σκεῦος, οὕτως ἐφέροντο.
18 σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων ἡμῶν τῇ ἐξῆς ἐκβολὴν ἐποιοῦντο·
19 καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν σκευὴν τοῦ πλοίου¹³ ἔρριψαν¹⁴.
20 μήτε δὲ ἡλίου μήτε ἄστρον ἐπιφαίνοντων ἐπὶ πλείονας ἡμέ-
ρας, χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν περιηρεῖτο
21 πᾶσα ἐλπίς τοῦ σώζεσθαι ἡμᾶς. πολλῆς¹⁵ οὖτε¹⁶ ἀσιτίας ὑπαρ-
χοῦσης τότε σταθεῖς ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν, Ἔδει

¹ φόρτου² ἐπείθετο ἠμᾶλλον³ ἐκεῖθεν⁴ Ἄσσον S.⁵ εὐροκλύδων⁶ Κλαύδην A.S.: Κλαῦδα M.⁷ μόλις ἰσχύσαμεν⁸ σύρτιν⁹ ἐρρίψαμεν¹⁰ δέ

μέν, ὧ ἄνδρες, πειθαρχήσαντάς μοι μὴ ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς
Κρήτης, κερδησαί τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ τὴν ζημίαν. καὶ 22
τανῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν· ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς οὐδεμία
Cp. 18. 9, 22. 18, 23. 11.
ἔσται ἐξ ὑμῶν, πλὴν τοῦ πλοίου. παρέστη γάρ μοι τῇ νυκτὶ 23
ταύτῃ ^a τοῦ Θεοῦ, οὗ εἰμι, ᾧ καὶ λατρεύω, ^e ἄγγελος^l
λέγων, Μὴ φοβοῦ, Παῦλε· Καίσαρί σε δεῖ παραστήναι· καὶ 24
ἰδοῦ, κεχάρισταί σοι ὁ Θεὸς πάντας τοὺς πλέοντας μετὰ
σοῦ. διὸ εὐθυμεῖτε, ἄνδρες· πιστεύω γὰρ τῷ Θεῷ ὅτι οὕτως 25
ἔσται καθ' ὃν τρόπον λελάληταί μοι. εἰς νῆσον δέ τινα δεῖ 26
ἡμᾶς ἐκπεσεῖν.

Ὡς δὲ τεσσαρεσκαideκάτῃ νύξ ἐγένετο, διαφορομένων ἡμῶν 27
ἐν τῷ Ἀδρία, κατὰ μέσον τῆς νυκτὸς ὑπενόουν οἱ ναῦται
προσάγειν τινὰ αὐτοῖς χώραν· καὶ βολίσαντες εὗρον ὀργυιὰς 28
εἴκοσι· βραχὺ δὲ διαστήσαντες, καὶ πάλιν βολίσαντες, εὗρον
ὀργυιὰς δεκαπέντε. φοβούμενοί τε, ⁱ μήπου κατὰ^l τραχεῖς 29
τόπους ^g ἐκπέσωμεν^l, ἐκ πρύμνης ρίψαντες ἀγκύρας τέσ-
σaras ἤϋχοντο ἡμέραν γενέσθαι. τῶν δὲ ναυτῶν ζητούντων 30
φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου, καὶ χαλασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν
θάλασσαν προφάσει ὥς ἐκ πλώρας μελλόντων ἀγκύρας ἐκ-
τείνειν, εἶπεν ὁ Παῦλος τῷ ἐκατοντάρχη καὶ τοῖς στρατιώ- 31
ταις, Ἐὰν μὴ οὗτοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ
δύνασθε. τότε οἱ στρατιῶται ἀπέκοψαν τὰ σχοινία τῆς 32
σκάφης, καὶ εἶσαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν. ἄχρι δὲ οὗ ἔμελλεν 33
ἡμέρα γίνεσθαι, παρεκάλει ὁ Παῦλος ἅπαντας μεταλαβεῖν
τροφῆς λέγων, Τεσσαρεσκαideκάτην σήμερον ἡμέραν προσ-
δοκῶντες ἄσιτοι διατελεῖτε, μηδὲν προσλαβόμενοι. διὸ πα- 34
ρακαλῶ ὑμᾶς ^h μεταλαβεῖν^l τροφῆς· τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς
ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει· οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρῖξ ⁱ ἀπὸ^l
Cp. 2. 42, 20. 7, 11.
τῆς κεφαλῆς ^k ἀπολείται^l. εἰπὼν δὲ ταῦτα, καὶ λαβὼν ἄρτον, 35
εὐχαρίστησε τῷ Θεῷ ἐνώπιον πάντων, καὶ κλάσας ἥρξατο

^a add ἄγγελος^e om. ἄγγελος^f μήπως εἰς^g ἐκπέσωσιν S.^h προσλαβεῖνⁱ ἐκ^k πεσεῖται

36 ἐσθίειν. εὐθυμοὶ δὲ γενόμενοι πάντες καὶ αὐτοὶ προσελά-
 37 βοντο τροφῆς. ἡμεν δὲ ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ ^μ δια-
 38 κόσιαι ἐβδομήκοντα ἑξ^λ. κορεσθέντες δὲ τροφῆς ἐκούφιζον
 39 τὸ πλοῖον ἐκβαλλόμενοι τὸν σῖτον εἰς τὴν θάλασσαν. ὅτε
 δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τὴν γῆν οὐκ ἐπεγίνωσκον· κόλπον δὲ τινα
 κατενόουν ἔχοντα αἰγιαλόν, εἰς ὃν ^ν ἐβουλεύοντο^λ, εἰ δύναιτο,
 40 ^ο ἐξῶσαι^λ τὸ πλοῖον. καὶ τὰς ἀγκύρας περιελόντες εἶων εἰς
 τὴν θάλασσαν, ἅμα ἀνέντες τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων
 καὶ ἐπάραντες τὸν ἀρτέμονα τῇ πνεοῦσῃ κατεῖχον εἰς τὸν
 41 αἰγιαλόν· περιπεσόντες δὲ εἰς τόπον διθάλασσον ^ρ ἐπέκει-
 λαν^λ τὴν ναῦν· καὶ ἡ μὲν πρῶρα ἐρέισασα ἔμεινεν ἀσά-
 42 λευτος, ἡ δὲ πρύμνα ἐλύετο ὑπὸ τῆς βίας ^α-^λ. τῶν δὲ
 στρατιωτῶν βουλὴ ἐγένετο ἵνα τοὺς δεσμώτας ἀποκτείνωσι,
 43 μὴ τις ἐκκολυμβήσας διαφύγοι. ὁ δὲ ἐκατόνταρχος, βουλό-
 μενος διασῶσαι τὸν Παῦλον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ βουλή-
 ματος· ἐκέλευσέ τε τοὺς δυναμένους κολυμβᾶν ἀπορρίψαντας
 44 πρῶτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέναι, καὶ τοὺς λοιπούς, οὓς μὲν ἐπὶ
 σανίσιν, οὓς δὲ ἐπὶ τινων τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου. καὶ οὕτως
 ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν.

28 Καὶ διασωθέντες τότε ^τ ἐπέγνωμεν^λ ὅτι ^σ Μελίτη^λ ἡ νῆσος
 2 καλεῖται. ^τ οἳ τε^λ βάρβαροι παρεῖχον οὐ τὴν τυχοῦσαν φιλαν-
 θρωπίαν ἡμῖν· ἀνάψαντες γὰρ πυρὰν προσελάβοντο πάντας
 3 ἡμᾶς διὰ τὸν ὑετὸν τὸν ἐφεστῶτα καὶ διὰ τὸ ψῦχος. συ-
 στρέψαντος δὲ τοῦ Παύλου φρυγάνων ^υ τι^λ πλῆθος, καὶ ἐπι-
 θέντος ἐπὶ τὴν πυράν, ἔχιδνα ^ν ἀπὸ^λ τῆς θερμῆς ἐξελθοῦσα
 4 καθήψε τῆς χειρὸς αὐτοῦ. ὥς δὲ εἶδον οἱ βάρβαροι κρεμάμε-
 νον τὸ θηρίον ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους,
 Πάντως φονεύς ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὃν διασωθέντα ἐκ
 5 τῆς θαλάσσης ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασεν. ὁ μὲν οὖν, ἀποτινάξας

^μ ὡς ἐβδομήκοντα ἑξ^λ M.^ν ἐβουλεύσαντο^ο ἐκσῶσαι M.^ρ ἐπὶ ὧκεϊλαν^α add τῶν κυμάτων^τ ἐπέγνωσαν^σ Μελιτήνη M.^τ οἱ δὲ^υ om. τι^ν ἐκ

τὸ θηρίον εἰς τὸ πῦρ, ἔπαθεν οὐδὲν κακόν. οἱ δὲ προσεδόκων 6 αὐτὸν μέλλειν πίμπρασθαι ἢ καταπίπτειν ἄφνω νεκρόν· ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῶν προσδοκῶντων, καὶ θεωρούντων μηδὲν ἄτοπον εἰς αὐτὸν γινόμενον, ^κμεταβαλόμενοι¹ ἔλεγον θεὸν αὐτὸν εἶναι.

Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκείνον ὑπῆρχε χωρία τῷ πρώ- 7 τῳ τῆς νήσου, ὀνόματι Ποπλίῳ· ὃς ἀναδεξάμενος ἡμᾶς τρεῖς ἡμέρας φιλοφρόνως ἐξένισεν. ἐγένετο δὲ τὸν πατέρα τοῦ 8 Ποπλίου πυρετοῖς καὶ δυσεντερίᾳ συνεχόμενον κατακεῖσθαι. πρὸς ὃν ὁ Παῦλος εἰσελθὼν, καὶ προσευξάμενος, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ ἰάσατο αὐτόν. τούτου ^γδὲ¹ γενομένου καὶ οἱ 9 λοιποὶ οἱ ^βἐν τῇ νήσῳ ἔχοντες ἀσθενείας² προσήρχοντο καὶ ἐθεραπεύοντο· οἱ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς, καὶ 10 ἀναγομένοις ἐπέθεντο τὰ πρὸς ^ατὰς χρείας³.

Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας ἀνήχθημεν ἐν πλοίῳ παρακεχει- 11 μακότι ἐν τῇ νήσῳ, Ἀλεξανδρίῳ, παρασῆμῳ Διοσκοῦροις. καὶ καταχθέντες εἰς Συρακούσας ἐπεμείναμεν ἡμέρας τρεῖς. 12 ὅθεν ^βπεριελθόντες⁴ κατηντήσαμεν ^οεἰς⁵ Ῥήγιον· καὶ μετὰ 13 μίαν ἡμέραν ἐπιγενομένου νότου δευτεραῖοι ἤλθομεν εἰς Ποτιόλους· οὗ εὐρόντες ἀδελφοὺς παρεκλήθημεν ^απαρ⁶¹ 14 αὐτοῖς ἐπιμείναι ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ οὕτως εἰς τὴν Ῥώμην ἤλθομεν. ἀκείθην οἱ ἀδελφοί, ἀκούσαντες τὰ περὶ ἡμῶν, 15 ^οἤλθον⁷ εἰς ἀπάντησιν ἡμῖν ἄχρις Ἀππίου Φόρου καὶ Τριῶν Ταβερνῶν· οὓς ἰδὼν ὁ Παῦλος εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ ἔλαβε θάρσος.

Ὅτε δὲ ^εεἰσῆλθομεν⁸ εἰς Ῥώμην, ^ςἐπετράπη τῷ Παύλῳ⁹ 16 μένειν καθ' ἑαυτὸν σὺν τῷ φυλάσσοντι αὐτὸν στρατιώτῃ.

Ἐγένετο δὲ μετὰ ἡμέρας τρεῖς συγκαλέσασθαι ^ηαὐτὸν¹⁰ 17

^κ μεταβαλλόμενοι^γ οὖν^ζ ἔχοντες ἀσθενείας ἐν τῇ νήσῳ^α τὴν χρεῖαν^β περιελόντες M.^ο εἰν S.^δ ἐπ'^ο ἐξῆλθον^ε ἤλθομεν^ς ὁ ἐκατόνταρχος παρέδωκε τοὺς δεσμίους τῷ στρατοπεδάρχῃ·

τῷ δὲ Παύλῳ ἐπετράπη A.S.M.

^η τὸν Παῦλον

τοὺς ὄντας τῶν Ἰουδαίων πρώτους· συνελθόντων δὲ αὐτῶν
 ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς, ¹Ἐγώ, ἄνδρες ἀδελφοί,¹ οὐδὲν ἐναντίον
 ποιήσας τῷ λαῷ ἢ τοῖς ἔθεσι τοῖς πατράοις, δέσμιος ἐξ
 18 Ἱεροσολύμων παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ῥωμαίων· οἵ-
 τινες, ἀνακρίναντές με, ἐβούλοντο ἀπολῦσαι διὰ τὸ μηδεμίαν
 19 αἰτίαν θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἐμοί. ἀντιλεγόντων δὲ τῶν Ἰου- Cr. 25. 10.
 δαίων ἠναγκάσθην ἐπικαλέσασθαι Καίσαρα, οὐχ ὡς τοῦ ἔθ-
 20 νους μου ἔχων τι κατηγορήσαι. διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν
 παρεκάλεσα ὑμᾶς ἰδεῖν καὶ προσλαλῆσαι· ἔνεκεν γὰρ τῆς Cr. 26. 6.
 21 ἐλπίδος τοῦ Ἰσραὴλ τὴν ἄλυσιν ταύτην περικείμεαι. οἱ δὲ
 πρὸς αὐτὸν εἶπον, Ἡμεῖς οὔτε γράμματα περὶ σοῦ ἐδεξάμεθα
 ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, οὔτε παραγενόμενός τις τῶν ἀδελφῶν
 22 ἀπήγγειλεν ἢ ἐλάλησέ τι περὶ σοῦ πονηρόν. ἀξιούμεν δὲ
 παρὰ σοῦ ἀκοῦσαι ἂ φρονεῖς· περὶ μὲν γὰρ τῆς αἰρέσεως Cr. 24. 5, 14.
 ταύτης γνωστὸν ^κ ἡμῖν ἐστίν¹ ὅτι πανταχοῦ ἀντιλέγεται.
 23 Ταξάμενοι δὲ αὐτῷ ἡμέραν ἤκον πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ξενίαν
 πλείονες· οἷς ἐξετίθετο, διαμαρτυρόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Cr. 19. 8.
 Θεοῦ, πείθων τε αὐτοὺς ¹⁻¹ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τε τοῦ νόμου Cr. Luke 24.
 24 Μωσέως καὶ τῶν προφητῶν, ἀπὸ πρωῒ ἕως ἑσπέρας. καὶ ^{27, 44.}
 25 οἱ μὲν ἐπείθοντο τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ ἠπίσταντο. ἀσύμφω-
 νοι δὲ ὄντες πρὸς ἀλλήλους ἀπελύοντο, εἰπόντος τοῦ Παύλου
 ῥῆμα ἔν, ὅτι Καλῶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐλάλησε διὰ
 26 Ἡσαίου τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς πατέρας ^μ ὑμῶν¹ λέγον,
 Πορεύθητι πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον καὶ εἰπέ, Ἀκοῇ ἀκούσετε, Is. 6. 9.
 καὶ οὐ μὴ συνῆτε· καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε·
 27 ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ
 βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν·
 μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ
 τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ^ν ἰάσωμαι¹ αὐτούς.

¹ Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγώ^κ ἐστὶν ἡμῖν¹ add τὰ^μ ἡμῶν^ν ἰάσωμαι

Cr. 13. 46,
18. 6.

γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη ὁ τοῦτο¹ 28
τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ· αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται. p—

Cr. 19. 8.

ἡ Ἐνέμεινε¹ δὲ r—¹ διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι, καὶ 30
ἀπεδέχετο πάντας τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτόν, κηρύσ- 31
σων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ
Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ πάσης παρρησίας, ἀκωλύτως.

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Η ΠΡΟΣ

ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Παῦλος δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ, κλητὸς ἀπόστολος, ἀφω- 1
ρισμένος εἰς εὐαγγέλιον Θεοῦ, ὃ προεπηγγείλατο διὰ τῶν 2
προφητῶν αὐτοῦ ἐν γραφαῖς ἀγίαις, περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, 3
τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαβὶδ κατὰ σάρκα, τοῦ ὀρι- 4
σθέντος υἱοῦ Θεοῦ ἐν δυνάμει κατὰ πνεῦμα ἀγιωσύνης ἐξ
ἀναστάσεως νεκρῶν, Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, δι' 5
οὗ ἐλάβομεν χάριν καὶ ἀποστολὴν εἰς ὑπακοὴν πίστεως ἐν
πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ· ἐν οἷς ἐστε 6
καὶ ὑμεῖς, κλητοὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ· πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν Ῥώμῃ 7
ἀγαπητοῖς Θεοῦ, κλητοῖς ἀγίοις· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ
Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Cr. 16. 19.

Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ 8
^a περὶ¹ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν
ὅλῳ τῷ κόσμῳ. μάρτυς γάρ μου ἐστὶν ὁ Θεός, ᾧ λατρεύω 9
ἐν τῷ πνεύματί μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς

^o om. τοῦτο ^p add ver. 29 καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος ἀπῆλθον οἱ
Ἰουδαῖοι, πολλὴν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς συζήτησιν. A.S.M. ^a Ἐμεινε
^r add ὁ Παῦλος ^a ὑπὲρ

- ἀδιαλείπτως μνείαν ὑμῶν ποιῶμαι, πάντοτε ἐπὶ τῶν προσ-
 10 ευχῶν μου δεόμενος, εἴπως ἤδη ποτὲ εὐδοθήσομαι ἐν τῷ
 11 θελήματι τοῦ Θεοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν ^{Cp. 15. 23,}
 ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν πνευματικόν, εἰς τὸ ^{Acts 19. 21.}
 12 στηριχθῆναι ὑμᾶς, τοῦτο δέ ἐστι, συμπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν
 13 διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ. οὐ θέλω
 δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι πολλάκις προεθέμην ἐλθεῖν
 πρὸς ὑμᾶς (καὶ ἐκωλύθη ἄχρι τοῦ δεῦρο), ἵνα ^bτινὰ καρ-
 πὸν¹ σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν, καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν.
 14 Ἐλληνσί τε καὶ βαρβάροις, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις ὀφειλέτης
 15 εἰμί. οὐτῶ τὸ κατ' ἐμὲ πρόθυμον καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν Ῥώμῃ
 16 εὐαγγελίσασθαι. οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον ^{c-1}.
 δύναμις γὰρ Θεοῦ ἐστὶν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι,
 17 Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἑλληνι. δικαιοσύνη γὰρ Θεοῦ ἐν ^{Cp. 3. 21 sq.,}
 αὐτῷ ἀποκαλύπτεται ἐκ πίστεως εἰς πίστιν· καθὼς γέγρα- ^{10. 3, Phil. 3. 9.}
 πται, Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται. ^{Hab. 2. 4.}
 18 Ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ Θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ ἐπὶ πᾶσαν
 ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ
 19 κατεχόντων· διότι τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν ^{Cp. Acts 14.}
 20 αὐτοῖς· ^dὁ Θεὸς γὰρ¹ αὐτοῖς ἐφάνερωσε. τὰ γὰρ ἀόρατα ^{15 sqq., 17. 24}
 αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθο-
 ρᾶται, ἥ τε αἰδὶος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης, εἰς τὸ εἶναι
 21 αὐτοὺς ἀναπολογήτους· διότι, γνόντες τὸν Θεόν, οὐχ ὥς
 Θεὸν ἐδόξασαν ἢ εὐχαρίστησαν, ἀλλ' ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς
 διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδιά·
 22, 23 φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν, καὶ ἥλλαξαν τὴν ^{Cp. Ps. 106}
 δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνης φθαρτοῦ ^{(105). 20.}
 ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἐρπετῶν.
 24 Διὸ ^{e-1} παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν
 καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν, τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα

^b καρπὸν τινα^c add τοῦ Χριστοῦ^d ὁ γὰρ Θεὸς^e add καὶ

αὐτῶν ἐν ¹ αὐτοῖς¹· οἵτινες μετήλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ ²⁵ Θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας· ²⁶ αἶ τε γὰρ θήλειαι αὐτῶν μετήλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν εἰς τὴν παρὰ φύσιν· ὁμοίως τε καὶ οἱ ἄρρενες, ἀφέντες τὴν ²⁷ φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας, ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες ἐν ἄρσεσι τὴν ἀσχημοσύνην κατα- εργαζόμενοι, καὶ τὴν ἀντιμισθίαν ἣν ἔδει τῆς πλάνης αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες.

Καὶ καθὼς οὐκ ἔδοκίμασαν τὸν Θεὸν ἔχειν ἐπιγνώσει, ²⁸ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα, πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ, ²⁹ ⁸⁻¹ πονηρίᾳ, πλεονεξίᾳ, κακίᾳ, μεστοὺς φθόνου, φόνου, ἔριδος, δόλου, κακοηθείας, ψιθυριστάς, καταλάλους, θεοσυτεγῆς, ὑβριστάς, ³⁰ ὑπερηφάνους, ἀλαζόνας, ἐφευρετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους, ³¹ ^{h-1} ἀνελεήμονας· οἵτινες, τὸ δικαίωμα τοῦ Θεοῦ ἐπιγνόντες, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα ³² πράσσοντες ἄξιοι θανάτου εἰσίν, οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσι τοῖς πράσσουσι.

Cp. 14. 13,
Matt. 7. 1,
Luke 6. 37,
1 Cor. 4. 5.

Διὸ ἀναπολόγητος εἶ, ὦ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων· ἐν ᾧ γὰρ ² κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις· τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις ὁ κρίνων. οἶδμεν ³ ¹ δὲ¹ ὅτι τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ ἐστι ² κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας. λογίξῃ ³ δὲ τοῦτο, ὦ ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ; ἢ τοῦ ⁴ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ⁵

¹ ἑαυτοῖς

■ add πορνεία,

^h add ἀσπόνδους,

¹ γὰρ M.

- ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ
6 ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ, ὃς ἀποδό-
7 σει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· τοῖς μὲν καθ' ὑπομονὴν
ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ζητοῦσι, ζῶν
8 αἰώνιον· τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας, καὶ ἀπειθοῦσι ¹⁻ τῇ ἀληθείᾳ
9 πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ, ^k ὀργὴ καὶ θυμός^l, θλίψις καὶ
στενοχωρία, ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζο-
10 μένου τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ Ἑλλήνος· δόξα
δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν,
11 Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἑλληνι· οὐ γάρ ἐστι προσωπο- Cp. Deut. 10.
17, Acts 10. 34,
1 Pet. 1. 17.
12 ληψία παρὰ τῷ Θεῷ. ὅσοι γὰρ ἀνόμως ἤμαρτον, ἀνόμως
καὶ ἀπολοῦνται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἤμαρτον, διὰ νόμου κρι-
13 θήσονται· οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ ¹⁻ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ Cp. Matt. 7.
21, James 1.
22 sqq., 1 John
3. 7.
14 Θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ ¹⁻ νόμου δικαιωθήσονται· ὅταν γὰρ
ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ νόμου ^m ποιῶσιν^l,
15 οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς εἰσι νόμος· οἵτινες ἐνδεί-
κνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν,
συμμαρτυρούσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως, καὶ μεταξὺ ἀλλή-
λων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων ἢ καὶ ἀπολογουμένων
16 ἐν ἡμέρᾳ ὅτε ⁿ κρινεῖ^l ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων κατὰ Cp. Acts 10.
42, 17. 31,
2 Cor. 5. 10.
τὸ εὐαγγέλιόν μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.
17 ὁ Εἰ δὲ^l σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ, καὶ ἐπαναπαύῃ ^{p-} νόμῳ,
18 καὶ καυχᾶσαι ἐν Θεῷ, καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα, καὶ δοκι- Cp. Phil. 1. 10.
19 μάζεις τὰ διαφέροντα, κατηχούμενος ἐκ τοῦ νόμου, πέποιθάς
20 τε σεαυτὸν ὁδηγὸν εἶναι τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει, παι-
δεύτην ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα τὴν μὲρφωσιν
21 τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ· ὁ οὖν διδάσκων Cp. Ps. 50(49).
16 sqq.
ἕτερον, σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν,
22 κλέπτεις; ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν, μοιχεύεις; ὁ βδελυσσό-
23 μενος τὰ εἰδῶλα, ἱεροσυλεῖς; ὃς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ

j add μὲν k θυμός καὶ ὀργή l add τοῦ m ποιῇ n κρίνει M.
^o 18ε p add τῷ

Cp. Is. 52. 5. τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν Θεὸν ἀτιμάξεις; τὸ γὰρ 24
ὄνομα τοῦ Θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσι,
καθὼς γέγραπται. περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ, ἐὰν νόμον 25
πράσσης· ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου ᾖ, ἡ περιτομή σου
ἀκροβυστία γέγονεν. ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία τὰ δικαιώματα 26
τοῦ νόμου φυλάσσει, οὐχὶ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ εἰς περιτο-
μὴν λογισθήσεται, καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως ἀκροβυστία τὸν 27
νόμον τελούσα σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς παρα-
βάτην νόμου; οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ 28
ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομή· ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ 29
Ἰουδαῖος, καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι, οὐ γράμματι
οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ.

Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου; ἢ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς 3
περιτομῆς; πολὺ κατὰ πάντα τρόπον· πρῶτον μὲν ^{p-1} ὅτι 2
ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. τί γὰρ εἰ ἠπίστησάν 3
τινες; μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ Θεοῦ καταρ-
γήσει; μὴ γένοιτο· γινέσθω δὲ ὁ Θεὸς ἀληθής, πᾶς δὲ 4
Ps. 51 (50). 4. ἄνθρωπος ψεύστης, καθὼς γέγραπται, Ὅπως ἂν δικαιωθῇς
ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. εἰ 5
δὲ ἡ ἀδικία ἡμῶν Θεοῦ δικαιοσύνην συνίστησι, τί ἐροῦμεν;
μὴ ἄδικος ὁ Θεὸς ὁ ἐπιφέρων τὴν ὀργήν; (κατὰ ἄνθρωπον
Cp. Gen. 18. λέγω.) μὴ γένοιτο· ἐπεὶ πῶς κρινεῖ ὁ Θεὸς τὸν κόσμον; 6
25. εἰ ^a δὲ ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ἐμῷ ψεύσματι ἐπερίσ- 7
σευσεν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι καὶ γὰρ ὡς ἁμαρτωλὸς
κρίνομαι; καὶ μὴ (καθὼς βλασφημούμεθα, καὶ καθὼς φασί 8
τινες ἡμᾶς λέγειν ὅτι) ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα ἔλθῃ τὰ
ἀγαθὰ; ὧν τὸ κρίμα ἔνδικόν ἐστι.

Cp. Gal. 3. 22. Τί οὖν; προεχόμεθα; οὐ πάντως· προητiasάμεθα γὰρ 9
Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι· καθὼς 10

Ps. 14 (13). 1 γέγραπται ὅτι Οὐκ ἔστι δίκαιος οὐδὲ εἷς, οὐκ ἔστιν ὁ συνίων, 11
sqq.

12 οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὸν Θεόν· πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα
 ἡχρειώθησαν· οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἔως
 13 ἐνός· τάφος ἀνεωγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις
 14 αὐτῶν ἐδολιοῦσαν, ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χεῖλη αὐτῶν· ὧν
 15 τὸ στόμα ἀράς καὶ πικρίας γέμει· ὀξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν
 16 ἐκχέαι αἷμα· σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐ-
 17, 18 τῶν, καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν· οὐκ ἔστι φόβος Θεοῦ
 ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.
 19 Οἶδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ,
 ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ, καὶ ὑπόδικος γένηται πᾶς ὁ κόσμος
 20 τῷ Θεῷ· διότι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιοθήσεται πᾶσα σὰρξ Cp. Gal. 2. 16.
 21 ἐνώπιον αὐτοῦ· διὰ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις ἁμαρτίας. νυνὶ δὲ Cp. 1. 17, 10. 3.
 χωρὶς νόμου δικαιοσύνη Θεοῦ πεφανέρωται, μαρτυρουμένη
 22 ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν· δικαιοσύνη δὲ Θεοῦ διὰ
 πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς πάντας ¹ τοὺς πιστεύοντας·
 23 οὐ γὰρ ἔστι διαστολή· πάντες γὰρ ἡμαρτον, καὶ ὑστεροῦνται
 24 τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι
 25 διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὃν προέθετο Cp. 1 Cor. 1.
 ὁ Θεὸς ἱλαστήριον διὰ τῆς πίστεως ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι, εἰς 30, Eph. 1. 7,
 ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, διὰ τὴν πάρεσιν τῶν προ- Col. 1. 14,
 26 γεγονότων ἁμαρτημάτων ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ Θεοῦ· πρὸς ² τὴν ³ Heb. 9. 15;
 ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι also Matt. 20.
 27 αὐτὸν δίκαιον καὶ δικαιῶντα τὸν ἐκ πίστεως Ἰησοῦ. ποῦ 28, Mark 10.
 οὖν ἡ καύχσις; ἐξεκλείσθη. διὰ ποίου νόμου; τῶν ἔργων; 45, Tit. 2. 14,
 28 οὐχί, ἀλλὰ διὰ νόμου πίστεως. λογιζόμεθα ⁴ οὖν ⁵ δικαιοῦ- Heb. 9. 12,
 29 σθαι πίστει ⁶ ἄνθρωπον χωρὶς ἔργων νόμου. ἡ Ἰουδαίων ὁ 1 Pet. 1. 18.
 30 Θεὸς μόνον; οὐχί ⁷ καὶ ἐθνῶν; ναί, καὶ ἐθνῶν· ⁸ εἴπερ ⁹
 εἰς ὁ Θεός, ὃς δικαιοῖ περιτομὴν ἐκ πίστεως, καὶ ἀκρο-
 31 βυστίαν διὰ τῆς πίστεως. νόμον οὖν καταργοῦμεν διὰ τῆς
 πίστεως; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ νόμον ἰστώμεν.

¹ add καὶ ἐπὶ πάντας A.S.M.
δικαιοῦσθαι

² add δὲ

³ om. τὴν
⁴ εἴπερ

⁵ γὰρ M.

⁶ πίστει

Τί οὖν ἐροῦμεν ^z εὐρηκέναι Ἀβραὰμ τὸν προπάτορα ἡμῶν ¹ 4
κατὰ σάρκα ; εἰ γὰρ Ἀβραὰμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει ²
καύχημα, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸν Θεόν. τί γὰρ ἡ γραφή λέγει ; ³
Gen. 15. 6 : cp. Ἐπίστευσε δὲ Ἀβραὰμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δι-
Gal. 3. 6. καιοσύνην. τῷ δὲ ἐργαζομένῳ ὁ μισθὸς οὐ λογίζεται κατὰ ⁴
χάριν, ἀλλὰ κατὰ ^{a-1} ὀφείλημα. τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ, ⁵
πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα τὸν ἄσεβῃ, λογίζεται ἡ
πίστις αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην. καθάπερ καὶ Δαβὶδ λέγει ⁶
τὸν μακαρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, ᾧ ὁ Θεὸς λογίζεται δικαιοσύ-
Ps. 32 (31). 1. νην χωρὶς ἔργων, Μακάριοι ᾧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ⁷
ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι· μακάριος ἀνὴρ ᾧ οὐ μὴ ⁸
λογίσηται Κύριος ἁμαρτίαν. ὁ μακαρισμὸς οὖν οὗτος ἐπὶ ⁹
τὴν περιτομήν ; ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν ; λέγομεν γάρ,
^{b-1} Ἐλογίσθη τῷ Ἀβραὰμ ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην. πῶς ¹⁰
οὖν ἐλογίσθη ; ἐν περιτομῇ ὄντι ; ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ ; οὐκ ἐν
Cp. Gen. 17. 10. περιτομῇ, ἀλλ' ἐν ἀκροβυστίᾳ· καὶ σημεῖον ἔλαβε περιτο- ¹¹
μῆς, σφραγίδα τῆς δικαιοσύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκρο-
βυστίᾳ· εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευόντων
δι' ἀκροβυστίας, εἰς τὸ λογισθῆναι ^{c-1} αὐτοῖς τὴν δικαιοσύ-
νην, καὶ πατέρα περιτομῆς, τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον, ¹²
ἀλλὰ καὶ τοῖς στοιχοῦσι τοῖς ἴχνεσι τῆς ἐν ^{d-1} ἀκροβυστίᾳ
Cp. Gal. 3. 18. πίστεως τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ. οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ ¹³
ἐπαγγελία τῷ Ἀβραὰμ ἢ τῷ σπέρματι αὐτοῦ, τὸ κληρονόμον
αὐτὸν εἶναι ^{e-1} κόσμου, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πίστεως. εἰ γὰρ ¹⁴
οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι, κεκένωται ἡ πίστις, καὶ κατήρηγται
ἡ ἐπαγγελία· ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν κατεργάζεται· οὐ ^{f δὲ} οὐκ ¹⁵
ἔστι νόμος, οὐδὲ παράβασις. διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως, ἵνα ¹⁶
κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ
σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πί-
στεως Ἀβραάμ, ὅς ἐστι πατὴρ πάντων ἡμῶν (καθὼς γέ- ¹⁷

^z om. εὐρηκέναι M. : Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν εὐρηκέναι A.S. ^a add τὸ
^b add ὅτι ^c add καὶ ^d add τῇ ^e add τοῦ ^f γὰρ

γραφται ὅτι Πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε) κατέναντι οὗ Gen. 17. 5.
 ἐπίστευσε Θεοῦ τοῦ ζωοποιούντος τοὺς νεκροὺς καὶ καλοῦν-
 18 τος τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα. ὃς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπί-
 στευσεν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν κατὰ
 19 τὸ εἰρημένον, Οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου. καὶ μὴ ἀσ- Gen. 15. 5.
 θενήσας τῇ πίστει 8-¹ κατενόησε τὸ ἑαυτοῦ σῶμα ^h ἤδη¹
 νεκρωμένον (ἐκατονταετῆς που ὑπάρχων), καὶ τὴν νέκρω-
 20 σιν τῆς μήτρας Σάρρας· εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Θεοῦ
 οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ, ἀλλ' ἐνεδυναμώθη τῇ πίστει, δούς
 21 δόξαν τῷ Θεῷ, καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ ἐπήγγελται δυ-
 22 νατός ἐστι καὶ ποιῆσαι. διὸ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαι-
 23 οσύνην. οὐκ ἐγράφη δὲ δι' αὐτὸν μόνον, ὅτι ἐλογίσθη
 24 αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, οἷς μέλλει λογίεσθαι, τοῖς πι-
 στεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα Ἰησοῦν τὸν Κύριον ἡμῶν ἐκ
 25 νεκρῶν, ὃς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν, καὶ ἡγέρθη
 διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν.

5 Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως εἰρήνην ¹ ἔχομεν¹ πρὸς τὸν
 2 Θεὸν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ τὴν
 προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν ^k τῇ πίστει¹ εἰς τὴν χάριν ταύτην
 ἐν ᾗ ἐστήκαμεν, καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ
 3 Θεοῦ. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν, Cp. Jam. 1. 2
 4 εἰδότες ὅτι ἡ θλίψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ ^{sq.}
 5 δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα· ἡ δὲ ἐλπίς οὐ καταισχύνει,
 ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν
 6 διὰ Πνεύματος Ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν. ἔτι γὰρ Χριστὸς
 ὢντων ἡμῶν ἀσθενῶν ¹ ἔτι¹ κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέ-
 7 θανε. μόλις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθανεῖται· ὑπὲρ γὰρ
 8 τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθανεῖν. συνίστησι δὲ
 τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός, ὅτι ἔτι ἀμαρτωλῶν
 9 ὢντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε. πολλῷ οὖν

■ add οὗ
 πιστει M.

^h om. ἡδη M.
¹ om. ἔτι

¹ ἔχομεν A.S.M.

^k om. τῇ

Cp. Matt. 3. 7.
1 Thess. 1. 10.

μᾶλλον δικαιωθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ σωθησόμεθα δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς. εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν 10 τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ· οὐ μόνον δέ, 11 ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν ἐλάβομεν.

Cp. 1 Cor. 15.
21 sqq.

Διὰ τοῦτο, ὥσπερ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν 12 κόσμον εἰσῆλθε, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἡμαρτον,—ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν κόσμῳ· ἁμαρτία 13 δὲ οὐκ ἐλλογεῖται μὴ ὄντος νόμου. ἀλλ' ἐβασίλευσεν ὁ 14 θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωσέως καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως Ἀδάμ, ὅς ἐστι τύπος τοῦ μέλλοντος. ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτω 15 καὶ τὸ χάρισμα. εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνὸς παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῷ μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσε. καὶ οὐχ ὡς δι' ἐνὸς ἁμαρτήσαντος, 16 τὸ δόρημα· τὸ μὲν γὰρ κρίμα ἐξ ἐνὸς εἰς κατάκριμα, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. εἰ γὰρ 17 τῷ τοῦ ἐνὸς παραπτώματι ὁ θάνατος ἐβασίλευσε διὰ τοῦ ἐνός, πολλῷ μᾶλλον οἱ τὴν περισσεΐαν τῆς χάριτος καὶ 18 τῆς δωρεᾶς^m τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες ἐν ζωῇ βασιλεύσουσι διὰ τοῦ ἐνός Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἄρα οὖν ὡς δι' ἐνός 19 παραπτώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατάκριμα, οὕτω καὶ δι' ἐνός δικαιώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς δικαίωσιν 20 ζωῆς. ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἐνός ἀνθρώπου 21 ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοί, οὕτω καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἐνός δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί. νόμος δὲ 22 παρεισῆλθεν, ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα· οὗ δὲ ἐπλεό-

^m om. τῆς δωρεᾶς M.

21 νασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις· ἵνα ὥσπερ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτω καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

6 Τί οὖν ἐροῦμεν; ^α ἐπιμένωμεν¹ τῇ ἁμαρτίᾳ, ἵνα ἡ χάρις ² πλεονάσῃ; μὴ γένοιτο. οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, ³ πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν αὐτῇ; ἢ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθη-
μεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθη-
μεν; ⁴ συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον· ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρός, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περι-
⁵ πατήσωμεν. εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ ⁶ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα· τοῦτο Cp. Gal. 2. 20.
γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δου-
⁷ λεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ· ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ ⁸ τῆς ἁμαρτίας. εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν Χριστῷ, πιστεύομεν ⁹ ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ, εἰδότες ὅτι Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει, θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει.
¹⁰ ὁ γὰρ ἀπέθανε, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ· ὁ δὲ ζῇ, ¹¹ ζῇ τῷ Θεῷ. οὕτω καὶ ὑμεῖς λογίσεσθε ἑαυτοὺς νεκροὺς μὲν εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ ζῶντας δὲ τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰη-
σοῦ 0-1.

¹² Μὴ οὖν βασιλεύετω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώ-
¹³ ματι, εἰς τὸ ὑπακούειν ^p-1 ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ· μηδὲ παρ-
ιστάνετε τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ· ἀλλὰ
παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ Θεῷ, ^α ὥσει¹ ἐκ νεκρῶν ζῶντας,
¹⁴ καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα δικαιοσύνης τῷ Θεῷ. ἁμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύσει· οὐ γάρ ἐστε ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ
χάριν.

^α ἐπιμενοῦμεν

0 add τῷ Κυρίῳ ἡμῶν

^p add αὐτῇ ἐν^α ὥς

Τί οὖν; ¹ ἁμαρτήσωμεν¹, ὅτι οὐκ ἐσμὲν ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ¹⁵
 Cp. John 8. 34. ὑπὸ χάριν; μὴ γένοιτο. οὐκ οἶδατε ὅτι ᾧ παριστάνετε ἑαυ- ¹⁶
 τοὺς δούλους εἰς ὑπακοήν, δοῦλοί ἐστε ᾧ ὑπακούετε, ἥτοι
 ἁμαρτίας εἰς θάνατον, ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην; χάρις δὲ ¹⁷
 τῷ Θεῷ, ὅτι ἦτε δούλοι τῆς ἁμαρτίας, ὑπηκούσατε δὲ ἐκ
 καρδίας εἰς ὃν παρεδόθητε τύπον διδαχῆς, ἐλευθερωθέντες ¹⁸
 δὲ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ. ἀνθρώ- ¹⁹
 πινον λέγω διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν· ὥσπερ
 γὰρ παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δούλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ
 τῇ ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτω νῦν παραστήσατε τὰ μέλη
 ὑμῶν δούλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν. ὅτε γὰρ δούλοι ²⁰
 ἦτε τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ. τίνα οὖν ²¹
 καρπὸν εἶχετε τότε ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε; τὸ γὰρ τέλος
 ἐκείνων θάνατος. νυνὶ δὲ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ²²
 δουλωθέντες δὲ τῷ Θεῷ, ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγια-
 σμόν, τὸ δὲ τέλος ζωὴν αἰώνιον. τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρ- ²³
 τίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν
 Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

²⁴ Ἡ ἀγνοεῖτε, ἀδελφοί, (γινώσκουσι γὰρ νόμον λαλῶ,) ὅτι ⁷
 Cp. I Cor. 7. 39. ὁ νόμος κυριεύει τοῦ ἀνθρώπου ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ; ἡ γὰρ ²
 ὑπανδρος γυνὴ τῷ ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται νόμῳ· ἐὰν δὲ ἀπο-
 θάνῃ ὁ ἀνὴρ, κατήρηγται ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ ἀνδρός. ἄρα ³
 οὖν ζῶντος τοῦ ἀνδρός μοιχαλὶς χρηματίζει, ἐὰν γένηται
 ἀνδρὶ ἐτέρῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ἀπὸ
 τοῦ νόμου, τοῦ μὴ εἶναι αὐτὴν μοιχαλίδα, γενομένην ἀνδρὶ
 Cp. Gal. 2. 19. ἐτέρῳ. ὥστε, ἀδελφοί μου, καὶ ὑμεῖς ἐθανατώθητε τῷ νόμῳ ⁴
 διὰ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ γενέσθαι ὑμᾶς ἐτέρῳ,
 τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγεγέρντι, ἵνα καρποφορήσωμεν τῷ Θεῷ. ὅτε ⁵
 γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκί, τὰ παθήματα τῶν ἁμαρτιῶν τὰ διὰ
 τοῦ νόμου ἐνηργεῖτο ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν εἰς τὸ καρποφο-

6 ρῆσαι τῷ θανάτῳ. νυνὶ δὲ κατηργήθημεν ἀπὸ τοῦ νόμου,
 7 ἀποθανόντες¹ ἐν ᾧ κατειχόμεθα, ὥστε δουλεύειν ἡμᾶς ἐν
 καινότητι πνεύματος καὶ οὐ παλαιότητι γράμματος.

7 Τί οὖν ἐροῦμεν; ὁ νόμος ἁμαρτία; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τὴν
 ἁμαρτίαν οὐκ ἔγνω, εἰ μὴ διὰ νόμου· τὴν τε γὰρ ἐπιθυμίαν

8 οὐκ ᾔδειν, εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν, Οὐκ ἐπιθυμήσεις· ἀφορ- Exod. 20. 17,
Deut. 5. 21.
 μὴν δὲ λαβοῦσα ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς κατειργάσατο

ἐν ἐμοὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν· χωρὶς γὰρ νόμου ἁμαρτία νεκρά.

9 ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς νόμου ποτέ· ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς

10 ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν, ἐγὼ δὲ ἀπέθανον· καὶ εὗρέθη μοι ἡ

11 ἐντολὴ ἡ εἰς ζωὴν, αὕτη εἰς θάνατον· ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀφορ-

μὴν λαβοῦσα διὰ τῆς ἐντολῆς ἐξηπάτησέ με, καὶ δι' αὐτῆς

12 ἀπέκτεινεν. ὥστε ὁ μὲν νόμος ἅγιος, καὶ ἡ ἐντολὴ ἀγία καὶ Cp. 1 Tim. 1. 8.

13 δικαία καὶ ἀγαθή. τὸ οὖν ἀγαθὸν ἐμοὶ [†]ἐγένετο¹ θάνατος;

μὴ γένοιτο. ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία, ἵνα φανῇ ἁμαρτία, διὰ τοῦ

ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη θάνατον,—ἵνα γένηται καθ' ὑπερ-

14 βολήν ἁμαρτωλὸς ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς. οἶδαμεν γὰρ Cp. Gal. 5. 16
sq.
 ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστιν· ἐγὼ δὲ ¹¹σάρκινός¹ εἰμι,

15 πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. ὁ γὰρ κατεργάζομαι οὐ

γινώσκω· οὐ γὰρ ὁ θέλω, τοῦτο πράσσω· ἀλλ' ὁ μισῶ,

16 τοῦτο ποιῶ. εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω, τοῦτο ποιῶ, σύμφημι τῷ νόμῳ

17 ὅτι καλός. νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό, ἀλλ' ἡ

18 οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί,

τοῦτ' ἔστιν ἐν τῇ σαρκί μου, ἀγαθόν· τὸ γὰρ θέλειν παρά-

19 κειταί μοι, τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τὸ καλὸν ¹¹οὐ¹. οὐ γὰρ ὁ

θέλω ποιῶ ἀγαθόν· ἀλλ' ὁ οὐ θέλω κακόν, τοῦτο πράσσω.

20 εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω ¹¹1, τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι

21 αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. εὗρίσκω ἄρα τὸν

νόμον τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλόν, ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν

22 παράκειται. συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν

¹ ἀποθανόντος A.

[†] γέγονε

¹¹ σαρκικός

¹¹ οὐχ εὗρίσκω

¹¹ add ἐγώ

ἔσω ἄνθρωπον· βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου, ²³
 ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου, καὶ αἰχμαλωτί-
 ζοντά με ² ἐν¹ τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί
 μου. ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ ²⁴
 σώματος τοῦ θανάτου τούτου; ³ εὐχαριστῶ¹ τῷ Θεῷ διὰ ²⁵
 Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ
 μὲν νοῖ δουλεύω νόμῳ Θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρτίας.

Οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκριμα τοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ^{b-1}. **8**
 ὁ γὰρ νόμος τοῦ Πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ²
 ἡλευθέρωσε με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου.
 τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἡσθένει διὰ τῆς σαρκός, ὁ ³
 Θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας
 καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί, ἵνα ⁴
 τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν, τοῖς μὴ κατὰ σάρκα
 περιπατοῦσιν ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες ⁵
 τὰ τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν, οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα τὰ τοῦ πνεύ-
 ματος. τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς θάνατος, τὸ δὲ φρόνημα ⁶
 τοῦ πνεύματος ζωὴ καὶ εἰρήνη· διότι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ⁷
 ἔχθρα εἰς Θεόν· τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται,
 οὐδὲ γὰρ δύναται· οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες Θεῷ ἀρέσαι οὐ δύ- ⁸
 νανται. ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκί, ἀλλ' ἐν πνεύματι, εἴπερ ⁹
 Πνεῦμα Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. εἰ δέ τις Πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ
 ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. εἰ δὲ Χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν ¹⁰
 σῶμα νεκρὸν δι' ἁμαρτίαν, τὸ δὲ πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιοσύ-
 νην. εἰ δὲ τὸ Πνεῦμα τοῦ ἐγείραντος Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν οἰκεῖ ¹¹
 ἐν ὑμῖν, ὁ ἐγείρας ὁ Χριστὸν Ἰησοῦν¹ ἐκ νεκρῶν ζωοποιήσει
 καὶ τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν διὰ ^a τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ
 Πνεύματος¹ ἐν ὑμῖν.

Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, ὀφείλεται ἐσμέν, οὐ τῇ σαρκί, τοῦ ¹²

² om. ἐν A.S.M.

^a χάρις δὲ M.

^b add μὴ κατὰ σάρκα περι-

πατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα

^c τὸν Χριστὸν

^d τὸ ἐνοικοῦν αὐτοῦ

Πνεῦμα S.M.

Cp. Acts 13.
39.

Cp. 2 Cor. 13.
5, Gal. 4. 19.

Cp. 1 Cor. 6.
14, 2 Cor. 4.
14.

- 13 κατὰ σάρκα ζῆν· εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε, μέλλετε ἀποθνή-
 σκειν· εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώματος θανατοῦτε,
 14 ζήσεσθε. ὅσοι γὰρ Πνεύματι Θεοῦ ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ
 15 Θεοῦ. οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας πάλιν εἰς φόβον, Cp. Gal. 4. 6.
 ἀλλ' ἐλάβετε πνεῦμα υἰοθεσίας, ἐν ᾧ κρίζομεν, Ἀββᾶ, ὁ
 16 πατήρ. αὐτὸ τὸ Πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν,
 17 ὅτι ἐσμὲν τέκνα Θεοῦ· εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι· κληρο- Cp. John 1. 12.
 νόμοι μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ· εἵπερ συμπά-
 σχομεν, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν.
- 18 Λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ Cp. 2 Cor. 4.
 19 πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. ἡ γὰρ 16 sqq.
 ἀποκαρδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ
 20 Θεοῦ ἀπεκδέχεται. τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη,
 21 οὐχ ἐκούσα ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, ἐπ' ὃ ἐλπίδι^ο ὅτι καὶ
 αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς
 22 εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. οἶδαμεν
 γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ
 23 νῦν. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ Πνεύ-
 ματος ἔχοντες^ε ἡμεῖς^ε, καὶ 8-^ο αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στενάζομεν,
 υἰοθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι, τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος
 24 ἡμῶν. τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν· ἐλπίς δὲ βλεπομένη οὐκ
 25 ἔστιν ἐλπίς· ὁ γὰρ^η βλέπει, τίς^ι ἐλπίζει^ι; εἰ δὲ ὁ οὐ βλέ-
 πομεν ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα.
- 26 Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ Πνεῦμα συναντιλαμβάνεται^κ τῇ ἀσθε-
 νείᾳ^η ἡμῶν· τὸ γὰρ τί προσευξώμεθα καθὼς δεῖ, οὐκ οἶδαμεν·
 ἀλλ' αὐτὸ τὸ Πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει^{λ-^ο} στεναγμοῖς ἀλα-
 27 λήτοις· ὁ δὲ ἐρευνῶν τὰς καρδίας οἶδε τί τὸ φρόνημα τοῦ Cp. Ps. 7. 9.
 28 Πνεύματος, ὅτι κατὰ Θεὸν ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἁγίων. οἶδα-
 μεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ^{μ-^ο} εἰς

^ο ἐλπίδι, A.S.M.^ε om. ἡμεῖς^κ add ἡμεῖς^η βλέπει

τις, τί καὶ A.S.M.

^ι ὑπομένει M.^{λ-^ο} ταῖς ἀσθενείαις^λ add

ὑπὲρ ἡμῶν

^μ add ὁ Θεὸς M.

ἀγαθόν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν. ὅτι οὖς προέγνω, 29
 Cp. 1 Cor. 15. καὶ προώρισε συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς
 49, Phil. 3. 21. τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς· οὖς δὲ 30
 προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε· καὶ οὖς ἐκάλεσε, τούτους
 καὶ ἐδικαίωσεν· οὖς δὲ ἐδικαίωσε, τούτους καὶ ἐδόξασε.

Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα ; εἰ ὁ Θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' 31
 ἡμῶν ; ὅς γε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν 32
 πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα
 ἡμῖν χαρίζεται ; τίς ἐγκαλέσει κατὰ ἐκλεκτῶν Θεοῦ ; Θεὸς ὁ 33
 ὡς δίκαιων¹· τίς ὁ κατακρινῶν² ; Χριστὸς ὁ Ἰησοῦς³ ὁ ἀποθα- 34
 νῶν, μᾶλλον δὲ ἡ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, ὅς ἔστιν ἐν δεξιᾷ
 τοῦ Θεοῦ, ὃς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν⁴. τίς ἡμᾶς χωρίσει 35
 ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ⁵ ; θλίψις ; ἢ στενοχωρία ;
 ἢ διωγμός ; ἢ λιμός ; ἢ γυμνότης ; ἢ κίνδυνος ; ἢ μάχαιρα ;
 Ps. 44 (43). 22. καθὼς γέγραπται ὅτι Ἐνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν 36
 ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. ἀλλ' ἐν τούτοις 37
 πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. πέπεισμαι 38
 γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἄρχαι
 οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα οὔτε δυνάμεις⁶ οὔτε ὑψωμα 39
 οὔτε βάθος οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι
 ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ
 ἡμῶν.

Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, συμμαρτυρούσης⁷ ἡ
 μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, ὅτι λύπη μοι 2
 ἐστὶ μεγάλη, καὶ ἀδιάλειπτος ὁδὸν τῇ καρδίᾳ μου. ἡνυχόμην 3
 γὰρ ἡ ἀνάθεμα εἶναι αὐτὸς ἐγὼ⁸ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν
 ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα· οἵτινές εἰσιν 4
 Ἰσραηλῖται, ὧν ἡ υἰοθεσία καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ διαθήκαι καὶ
 ἡ νομοθεσία καὶ ἡ λατρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι, ὧν οἱ πατέρες, 5

¹ δίκαιων ; M. ² κατακρίνων P om. Ἰησοῦς ³ καὶ ἐγερθεὶς,
⁴ add καὶ ⁵ ἡμῶν ; M. ⁶ Θεοῦ M. ⁷ οὔτε δυνάμεις οὔτε
ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα ⁸ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι

- καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ ^γσάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς¹
 6 εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν. οὐχ οἷον δὲ ὅτι ἐκπέ-
 πτωκεν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραήλ, οὗτοι
 7 Ἰσραήλ· οὐδ' ὅτι εἰσὶ σπέρμα Ἀβραάμ, πάντες τέκνα· ἀλλ' ^{CP. John 8. 37.}
 8 Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρμα. τοῦτ' ἔστιν, οὐ τὰ τέκνα ^{Gen. 21. 12.}
 τῆς σαρκός, ταῦτα τέκνα τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ^{CP. Gal. 4. 28.}
 9 ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα. ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λόγος
 οὗτος, Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι, καὶ ἔσται τῇ ^{Gen. 18. 10.}
 10 Σάρρᾳ υἱός. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ Ῥεβέκκα ἐξ ἐνὸς κοίτην
 11 ἔχουσα, Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν,—μήπω γὰρ γεννηθέν-
 των, μηδὲ πραξάντων τι ἀγαθὸν ἢ ^zφαῦλον¹, ἵνα ἡ κατ'
 ἐκλογὴν ^aπρόθεσις τοῦ Θεοῦ¹ μένη, οὐκ ἐξ ἔργων ἀλλ'
 12 ἐκ τοῦ καλοῦντος, ἐρρήθη αὐτῇ ὅτι Ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ^{Gen. 25. 23.}
 13 ἐλάσσονι· καθὼς γέγραπται, Τὸν Ἰακώβ ἡγάπησα, τὸν δὲ ^{Mal. 1. 2, 3.}
 Ἡσαὺ ἐμίσησα.
 14 Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ Θεῷ; μὴ γένοιτο.
 15 τῷ γὰρ Μωσῇ λέγει, Ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτειρήσω ^{Exod. 33. 19.}
 16 ὃν ἂν οἰκτείρω. ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέ-
 17 χοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ. λέγει γὰρ ἡ γραφὴ τῷ
 Φαραὼ ὅτι Εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε, ὅπως ἐνδείξωμαι ^{Exod. 9. 16.}
 ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ ὅπως διαγγελῇ τὸ ὄνομά μου
 18 ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἄρα οὖν ὃν θέλει ἐλεεῖ, ὃν δὲ θέλει σκλη-
 ρύνει.
 19 Ἐρεῖς ^bμοι οὖν¹, Τί ἔτι μέμφεται; τῷ γὰρ βουλήματι
 20 αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκε; ^cὦ ἄνθρωπε, μενοῦνγε¹ σὺ τίς εἶ ὁ
 ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ; μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλά- ^{CP. Is. 45. 9.}
 21 σαντι, Τί με ἐποίησας οὕτως; ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κερα-
 μεὺς τοῦ πηλοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι ὃ μὲν εἰς
 22 τιμὴν σκεῦος, ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν; εἰ δὲ θέλων ὁ Θεὸς ἐνδεί-

^γ σάρκα. ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς οἱ σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων. Θεὸς M.

^z κακόν

^a τοῦ Θεοῦ πρόθεσις

^b οὖν μοι

^c μενοῦνγε, ὦ

ἄνθρωπε,

- ξασθαι τὴν ὀργὴν καὶ γνωρίσαι τὸ δυνατόν αὐτοῦ ἡνεγκεν
 ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ σκευὴ ὀργῆς κατηρτισμένα εἰς ἀπώ-
 λειαν, ^d καὶ ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ 23
 σκευὴ ἐλέους ἃ προητοιμάσεν εἰς δόξαν, οὓς καὶ ἐκάλεσεν 24
 ἡμᾶς οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν; ὡς καὶ ἐν 25
 τῷ Ὡσηὲ λέγει, Καλέσω τὸν οὐ λαόν μου λαόν μου, καὶ τὴν
 οὐκ ἡγαπημένην ἡγαπημένην. καὶ ἔσται, ἐν τῷ τόπῳ οὗ 26
 ἐρρήθη αὐτοῖς, Οὐ λαός μου ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ
 Θεοῦ ζῶντος. Ἡσαΐας δὲ κράζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ, Ἐὰν ἦ 27
 ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ
 ὁ ὑπόλειμμα ^e σωθήσεται· λόγον γὰρ συντελῶν καὶ συντέμ- 28
 νων ^f ποιήσει Κύριος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ καθὼς προείρηκεν 29
 Ἡσαΐας, Εἰ μὴ Κύριος Σαβα὿θ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα,
 ὡς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν, καὶ ὡς Γόμορρα ἂν ὠμοιώθημεν.
 Τί οὖν ἐροῦμεν; ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώκοντα δικαιοσύνην 30
 κατέλαβε δικαιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως·
 Ἰσραὴλ δὲ διώκων νόμον δικαιοσύνης εἰς νόμον ^g οὐκ 31
 ἔφθασε. διατί; ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως, ἀλλ' ὡς ἐξ ^h ἔργων. ⁱ 32
 προσέκοψαν ⁱ τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμματος, καθὼς γέ- 33
 γραπται, Ἰδοὺ, τίθημι ἐν Σιών λίθον προσκόμματος καὶ
 πέτραν σκανδάλου· καὶ ^k ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ κατα-
 σχυνθήσεται.
 Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ ἡ δέησις 10
^l πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ ^m αὐτῶν ^l εἰς σωτηρίαν. μαρτυρῶ 2
 γὰρ αὐτοῖς ὅτι ζήλον Θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν.
 ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἰδίαν ⁿ 3
 ζητοῦντες στηῆσαι, τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν.
 τέλος γὰρ νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύ- 4

^d om. καὶ M.^e κατάλειμμα^f add ἐν δικαιοσύνῃ· ὅτι λόγον

συντετημένον

^g add δικαιοσύνης^h ἔργων νόμον. A.S.: ἔργων, M.ⁱ add γὰρ^k add πᾶς^l add ἡ^m τοῦ Ἰσραὴλ ἐστίνⁿ add

δικαιοσύνην

- 5 οντι. Μωσῆς γὰρ γράφει ὅτι¹ τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ
 9-¹ νόμου 9-¹ ὁ ποιήσας 1-¹ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν ⁸ αὐτῇ¹. Levit. 18. 5.
 6 ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτω λέγει, Μὴ εἴπῃς ἐν τῇ Cp. Deut. 30.
 καρδίᾳ σου, Τίς ἀναβήσεται εἰς τὸν οὐρανόν; (τοῦτ' ἔστι, ¹² sqq.
 7 Χριστὸν καταγαγεῖν) ἢ, Τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον;
 8 (τοῦτ' ἔστι, Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν.) ἀλλὰ τί λέγει;
 'Εγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστιν, ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ
 καρδίᾳ σου· τοῦτ' ἔστι τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν·
 9 ὅτι ἐὰν ¹ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου Κύριον Ἰησοῦν,¹
 καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸν ἡγείρεν ἐκ
 10 νεκρῶν, σωθήσῃ· καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην,
 11 στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. λέγει γὰρ ἡ γραφή,
 12 Πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ κατασυχυνθήσεται. οὐ γάρ Is. 28. 16.
 ἐστι διαστολὴ Ἰουδαίου τε καὶ Ἑλλήνος· ὁ γὰρ αὐτὸς Κύριος
 πάντων, πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν·
 13 Πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα Κυρίου σωθήσεται, Joel 2. 32.
 14 πῶς οὖν ¹ἐπικαλέσονται¹ εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; πῶς δὲ
²πιστεύσωσιν¹ οὐ οὐκ ἤκουσαν; πῶς δὲ ³ἀκούσωσι¹ χωρὶς
 15 κηρύσσοντος; πῶς δὲ ²κηρύξωσιν¹, ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσι;
 καθὼς γέγραπται, Ὡς ὥραϊοι οἱ πόδες ^{a-1} τῶν εὐαγγελιζο- Is. 52. 7: cp.
 μένων ^{b-1} ἀγαθά. Nah. 1. 15.
 16 Ἀλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ. Ἑσαΐας γὰρ
 17 λέγει, Κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; ἄρα ἡ πίστις ἐξ Is. 53. 1.
 18 ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος ὁ Χριστοῦ¹. ἀλλὰ λέγω, μὴ
 οὐκ ἤκουσαν; μενοῦνγε εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγ- Cp. Ps. 19 (18).
 γος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα ⁴
 19 αὐτῶν. ἀλλὰ λέγω, μὴ ^aἸσραὴλ οὐκ ἔγνω¹; πρῶτος Μωσῆς
 λέγει, Ἐγὼ παραζηλώσω ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνει, ἐπὶ ἔθνει Deut. 32. 21.

ο om. ὅτι p add τοῦ q add ὅτι r add αὐτὰ s αὐτοῖς

^t ὁμολογήσῃς τὸ ῥῆμα ἐν τῷ στόματί σου, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς, M. ^u ἐπι-
 καλέσονται ^x πιστεύσωσιν ^y ἀκούσωσι ^z κηρύξουσιν

^a add τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, ^b add τὰ ^c Θεοῦ ^d οὐκ
 ἔγνω Ἰσραὴλ

- ἀσυνέτῳ παροργιῶ ὑμᾶς. Ἡσαΐας δὲ ἀποτολμᾷ καὶ λέγει, 20
 Is. 65. 1. Εὐρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν, ἐμφανὴς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ
 Is. 65. 2. μὴ ἐπερωτῶσι. πρὸς δὲ τὸν Ἰσραὴλ λέγει, "Ολην τὴν ἡμέ- 21
 ραν ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ
 ἀντιλέγοντα.
- Cp. Jer. 31. 37 Δέγω οὖν, μὴ ἀπόσωτο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; μὴ γέ- 11
 (38. 35). νοιτο. καὶ γὰρ ἐγὼ Ἰσραηλίτης εἰμί, ἐκ σπέρματος Ἀβραάμ,
 φυλῆς Βενιὰμίν. οὐκ ἀπόσωτο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ὃν 2
 προέγνω. ἡ οὐκ οἶδατε ἐν Ἡλῖα τί λέγει ἡ γραφή; ὥς
 1 Kings 19. 10. ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ ^{ο-1}, Κύριε, τοὺς προ- 3
 φήτας σου ἀπέκτειναν, ¹⁻¹ τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν·
 κἀγὼ ὑπελείφθην μόνος, καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχὴν μου. ἀλλὰ 4
 1 Kings 19. 18. τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός; Κατέλιπον ἐμαυτῷ ἑπτακισ-
 χιλίους ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ Βάαλ. οὕτως 5
 οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ λείμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέ-
 γονεν. εἰ δὲ χάριτι, οὐκέτι ἐξ ἔργων· ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκέτι 6
 γίνεται χάρις. ⁸⁻¹ τί οὖν; ὃ ἐπιζητεῖ Ἰσραὴλ, ^h τοῦτο ¹ 7
 οὐκ ἐπέτυχεν· ἡ δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώ-
 Is. 29. 10: cp. θησαν· καθὼς γέγραπται, "Ἐδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς πνεῦμα 8
 Is. 6. 9. κατανύξεως, ὁφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ ὦτα τοῦ μὴ
 Ps. 69 (68). 22. ἀκούειν, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ Δαβὶδ λέγει, Γενη- 9
 θήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα, καὶ εἰς θήραν, καὶ εἰς
 σκάνδαλον, καὶ εἰς ἀνταπόδομα αὐτοῖς· σκοτισθήτωσαν οἱ 10
 ὁφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν δια-
 παντὸς σύγκαμψον. λέγω οὖν, μὴ ἔπταισαν, ἵνα πέσωσι; 11
 μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τῷ αὐτῶν παραπτώματι ἡ σωτηρία τοῖς
 ἔθνεσιν, εἰς τὸ παραζηλωσαι αὐτούς. εἰ δὲ τὸ παράπτωμα 12
 αὐτῶν πλοῦτος κόσμος, καὶ τὸ ἥττημα αὐτῶν πλοῦτος ἐθνῶν,
 πόσῳ μᾶλλον τὸ πλήρωμα αὐτῶν;

Ἔμιν ¹ δὲ ¹ λέγω τοῖς ἔθνεσιν. ἐφ' ὅσον μὲν ^k οὖν ¹ εἰμι 13

^ο add λέγων ^f add καὶ ⁸ add εἰ δὲ ἐξ ἔργων, οὐκέτι ἐστὶ χάρις·
 ἐπεὶ τὸ ἔργον οὐκέτι ἐστὶν ἔργον. ^h τούτου ⁱ γὰρ ^k om. οὖν

- 14 ἐγὼ ἐθνῶν ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω· εἴ πως
 παραζηλώσω μου τὴν σάρκα, καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν.
 15 εἰ γὰρ ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν καταλλαγὴ κόσμου, τίς ἡ πρόσ-
 16 ληψις, εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία, καὶ τὸ
 17 φύραμα· καὶ εἰ ἡ ῥίζα ἁγία, καὶ οἱ κλάδοι. εἰ δέ τινες τῶν
 κλάδων ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ ἀγριέλαιος ὢν ἐνεκεντρίσθης
 ἐν αὐτοῖς, καὶ συγκοινωνὸς τῆς ῥίζης ¹⁻ τῆς πιότητος τῆς
 18 ἐλαίας ἐγένου, μὴ κατακαυχῶ τῶν κλάδων· εἰ δὲ κατα-
 καυχᾶσαι, οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βαστάξεις, ἀλλ' ἡ ῥίζα σέ.
 19 ἐρεῖς οὖν, Ἐξεκλάσθησαν ^{m-} κλάδοι, ἵνα ἐγὼ ἐγκεντρισθῶ.
 20 καλῶς· τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ τῇ πίστει ἔστηκας.
 21 μὴ ὑψηλοφρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ· εἰ γὰρ ὁ Θεὸς τῶν κατὰ
 22 φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο, ⁿ⁻ οὐδέ σου ὁ φείσεται¹. ἶδε
 οὖν χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν Θεοῦ· ἐπὶ μὲν τοὺς πεσόντας
^p ἀποτομία,¹ ἐπὶ δὲ σέ ^q χρηστότης Θεοῦ¹, ἐὰν ἐπιμείνης τῇ
 23 χρηστότητι· ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ. καὶ ἐκεῖνοι δέ, ἐὰν μὴ
 ἐπιμείνωσι τῇ ἀπιστίᾳ, ἐγκεντρισθήσονται· δυνατὸς γάρ
 24 ἐστὶν ὁ Θεὸς πάλιν ἐγκεντρίσαι αὐτούς. εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς
 κατὰ φύσιν ἐξεκόπης ἀγριελαίου, καὶ παρὰ φύσιν ἐνεκεντρί-
 σθης εἰς καλλιέλαιον, πόσῳ μᾶλλον οὗτοι οἱ κατὰ φύσιν
 ἐγκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ;
 25 Οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, τὸ μυστήριον τοῦτο,
 ἵνα μὴ ᾗτε παρ' ἑαυτοῖς φρόνιμοι, ὅτι πῶρως ἀπὸ μέρους
 τῷ Ἰσραὴλ γέγονεν, ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ·
 26 καὶ οὕτω πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται, καθὼς γέγραπται,² Ἡξεῖ ἐκ Is. 59. 20.
 27 Σιών ὁ ρυόμενος, ^{r-} ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ· καὶ
 αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη, ὅταν ἀφέλωμαι τὰς ἀμαρ- Cr. Is. 27. 9.
 28 τίας αὐτῶν. κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον ἔχθροὶ δι' ὑμᾶς· κατὰ
 29 δὲ τὴν ἐκλογὴν ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας. ἀμεταμέλητα
 30 γὰρ τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλήσις τοῦ Θεοῦ. ὥσπερ γὰρ ^{s-}

¹ add καὶ A.S.M. ^m add οἱ ⁿ add μήπως ^o φείσεται
^p ἀποτομίαν· ^q χρηστότητα ^r add καὶ ^s add καὶ

ὕμεῖς ποτε ἠπειθήσατε τῷ Θεῷ, νῦν δὲ ἠλεήθητε τῇ τούτων ἀπειθείᾳ, οὕτω καὶ οὗτοι νῦν ἠπείθησαν, τῷ ὑμετέρῳ ἐλέει 31 ἵνα καὶ αὐτοὶ [†]νῦν[†] ἐλεηθῶσι. συνέκλεισε γὰρ ὁ Θεὸς τοὺς 32 πάντας εἰς ἀπειθειαν, ἵνα τοὺς πάντας ἐλεήσῃ.

Is. 40. 13.

Ἡ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ. ὥς 33 ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου; ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ 34 ἐγένετο; ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ; 35 ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα· αὐτῷ ἢ 36 δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ 12 Θεοῦ, παραστήσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν. καὶ μὴ 2 συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοός ^{u-1}, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον.

Λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι παντὶ τῷ ὄντι 3 ἐν ὑμῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, ἐκάστῳ ὡς ὁ Θεὸς ἐμέρισε μέτρον πίστεως.

Cp. 1 Cor. 12. καθάπερ γὰρ ἐν ἐνὶ σώματι ^xπολλὰ μέλη[†] ἔχομεν, τὰ δὲ 4 12 sqq.

μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν· οὕτως οἱ πολλοὶ ἐν 5 σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, ^yτὸ[†] δὲ καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη.

Cp. 1 Cor. 12. ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθείσαν ἡμῖν 6 4 sqq., 1 Pet. 4. 10.

διάφορα, εἴτε προφητεῖαν, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως· εἴτε διακονίαν, ἐν τῇ διακονίᾳ· εἴτε ὁ διδάσκων, ἐν τῇ διδα- 7 σκαλίᾳ· εἴτε ὁ παρακαλῶν, ἐν τῇ παρακλησίᾳ· ὁ μεταδιδούς, 8

Cp. 2 Cor. 9. 7. ἐν ἀπλότῳ· ὁ προϊστάμενος, ἐν σπουδῇ· ὁ ἐλεῶν, ἐν ἰλαρό- τητι. ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος. ἀποστυγούντες τὸ πονηρόν, 9 κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ, τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλό- 10 στοργοι, τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι, τῇ σπουδῇ μὴ 11

† om. νῦν

^u add ὑμῶν^x μέλη πολλὰ^y ὁ

- 12 ὀκνηροί, τῷ πνεύματι ζέοντες, τῷ ^a Κυρίῳ¹ δουλεύοντες, τῇ
 ἐλπίδι χαίροντες, τῇ θλίψει ὑπομένοντες, τῇ προσευχῇ
 13 προσκαρτεροῦντες, ταῖς χρεαίαις τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες, τὴν Cp. 15. 26.
 14 φιλοξενίαν διώκοντες. εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς² Cp. Matt. 5. 44.
 15 εὐλογεῖτε, καὶ μὴ καταρᾶσθε. χαίρειν μετὰ χαιρόντων, ^{a-1} Luke 6. 27.
 16 κλαίειν μετὰ κλαιόντων. τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες³ Cp. Phil. 2. 2
 μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγό-⁸ sqq., 1 Pet. 3.
 17 μενοι. μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς⁴ μηδενὶ κακὸν
 ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες⁵ προνοοῦμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων
 18 ἀνθρώπων⁶· εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων
 19 εἰρηνεύοντες⁷· μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί, ἀλλὰ δότε
 τόπον τῇ ὀργῇ⁸· γέγραπται γάρ, Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀντα- Deut. 32. 35.
 20 ποδώσω, λέγει Κύριος. ^b ἀλλὰ Ἐὰν¹ πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σου, Prov. 25. 21.
 ψάμιζε αὐτόν²· ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν³· τοῦτο γὰρ ποιῶν
 21 ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. μὴ νικῶ
 ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν.
- 13 Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω⁴ οὐ Cp. Matt. 22.
 γὰρ ἔστιν ἐξουσία εἰ μὴ ^c ὑπὸ¹ Θεοῦ, αἱ δὲ οὐσαι ^{a-1} ὑπὸ² 21, Mark 12.
 2 ^{e-1} Θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν. ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ 17, Luke 20.
 ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν³ οἱ δὲ ἀνθεστη- 25, Tit. 3. 1,
 3 κότες ἑαυτοῖς κρῖμα λήψονται. οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶ 1 Pet. 2. 13 sq.
 φόβος ^f τῷ ἀγαθῷ ἔργῳ, ἀλλὰ τῷ κακῷ¹. θέλεις δὲ μὴ
 φοβέσθαι τὴν ἐξουσίαν; τὸ ἀγαθὸν ποιεῖ, καὶ ἕξεις ἔπαινον
 4 ἐξ αὐτῆς²· Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστὶ σοι εἰς τὸ ἀγαθόν. ἐὰν
 δὲ τὸ κακὸν ποιῇς, φοβοῦ³· οὐ γὰρ εἰκὴ τὴν μάχαιραν φορεῖ⁴
 Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν, ἐκδικὸς εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν
 5 πρᾶσσοντι. διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν
 6 ὀργήν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ
 φόρους τελεῖτε⁵· λειτουργοὶ γὰρ Θεοῦ εἰσιν, εἰς αὐτὸ τοῦτο
 7 προσκαρτεροῦντες. ἀπόδοτε ^{g-1} πᾶσι τὰς ὀφειλάς⁶ τῷ τὸν

² καιρῷ S.M.^a add καὶ^b Ἐὰν οὖν^c ἀπὸ^d add ἐξουσίαι^e add τοῦ^f τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶν κακῶν^g add οὖν

φόρον τὸν φόρον, τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος, τῷ τὸν φόβον τὸν φόβον, τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμὴν.

Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους· ὁ γὰρ 8
 ἀγαπῶν τὸν ἕτερον νόμον πεπλήρωκε. τὸ γὰρ Οὐ μοιχεύ- 9
 σεις, Οὐ φονεύσεις, Οὐ κλέψεις, ^{h-} Οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ
 εἴ τις ἑτέρα ἐντολή, ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ ἀνακεφαλαιοῦται,
 ἐν τῷ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν. ἡ ἀγάπη 10
 τῷ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται· πλήρωμα οὖν νόμου ἡ
 ἀγάπη.

Καὶ τοῦτο, εἰδότες τὸν καιρόν, ὅτι ὥρα ⁱ ἤδη ὑμᾶς¹ ἐξ 11
 ὕπνου ἐγερθῆναι· νῦν γὰρ ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία, ἢ ὅτε
 ἐπιστεύσαμεν. ἡ νύξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν· ἀπο- 12
 θάμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους, ^k ἐνδυσώμεθα δὲ¹ τὰ ὅπλα
 τοῦ φωτός. ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν, μὴ 13
 κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ
 ζήλῳ. ἀλλ' ἐνδύσασθε τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ 14
 τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιέισθε εἰς ἐπιθυμίας.

Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς 14
 διακρίσεις διαλογισμῶν. ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, 2
 ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχανα ἐσθίει. ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα 3
 μὴ ἐξουθενείτω, ¹ ὁ δὲ¹ μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα μὴ κρινέτω·

ὁ Θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο. σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλό- 4
 τριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει, σταθήσεται

δέ· ^m δυνατεῖ γὰρ ὁ Κύριος¹ στήσαι αὐτόν. ὃς μὲν κρίνει 5
 ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν. ἕκαστος
 ἐν τῷ ἰδίῳ νοῦ πληροφορεῖσθω. ὁ φρονῶν τὴν ἡμέραν Κυρίῳ 6
 φρονεῖ· ⁿ⁻ ^o καὶ¹ ὁ ἐσθίων Κυρίῳ ἐσθίει, εὐχαριστεῖ γὰρ
 τῷ Θεῷ· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων Κυρίῳ οὐκ ἐσθίει, καὶ εὐχαριστεῖ 7

τῷ Θεῷ. οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ, καὶ οὐδεὶς ἑαυτῷ ἀπο-
 5.

^h add Οὐ ψευδομαρτυρήσεις, ⁱ ἡμᾶς ἤδη ^k καὶ ἐνδυσώμεθα
¹ καὶ ὁ ^m δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ Θεὸς ⁿ add καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν
 ἡμέραν Κυρίῳ οὐ φρονεῖ· ^o om. καὶ

8 θνήσκει. ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ Κυρίῳ ζῶμεν· ἐάν τε ἀπο-
 9 θνήσκωμεν, τῷ Κυρίῳ ἀποθνήσκομεν· ἐάν τε οὖν ζῶμεν, ἐάν
 9 τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ Κυρίου ἐσμέν. εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς
 P-¹ ἀπέθανε καὶ ¹ἔζησεν¹, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυ-
 10 ριεύσῃ. σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; ἢ καὶ σὺ τί
 ἐξουθενεῖς τὸν ἀδελφόν σου; πάντες γὰρ παραστησόμεθα ^{Cp. 2 Cor. 5.}
 11 τῷ βήματι τοῦ ^{10.} Θεοῦ¹. γέγραπται γάρ, Ζῶ ἐγώ, λέγει ^{Is. 45. 23.}
 Κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξο-
 12 μολογήσεται τῷ Θεῷ. ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ
 λόγον δώσει τῷ Θεῷ.
 13 Μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν· ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μάλ- ^{Cp. Matt. 7. 1,}
 λον, τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον. ^{Luke 6. 37,}
 14 οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ, ὅτι οὐδὲν κοινὸν δι' ^{1 Cor. 4. 5.}
 ἑαυτοῦ· εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ τι κοινὸν εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν. ^{Cp. Mark 7. 19,}
 15 εἰ ¹γὰρ¹ διὰ βρώμα ὁ ἀδελφός σου λυπεῖται, οὐκέτι κατὰ ^{1 Cor. 8. 1 sqq.,}
 ἀγάπην περιπατεῖς. μὴ τῷ βρώματί σου ἐκείνον ἀπόλλυε, ^{10. 23 sqq.,}
 16 ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανε. μὴ βλασφημείσθω οὖν ὑμῶν τὸ ^{1 Tim. 4. 4,}
 17 ἀγαθόν· οὐ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρώσις καὶ ^{Tit. 1. 15.}
 πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν Πνεύματι
 18 Ἁγίῳ. ὁ γὰρ ἐν ¹τούτῳ¹ δουλεύων τῷ Χριστῷ εὐάρεστος
 19 τῷ Θεῷ, καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις. ἄρα οὖν τὰ τῆς εἰρή-
 20 νης ¹διώκωμεν¹, καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους. μὴ
 ἔνεκεν βρώματος κατάλυε τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ. πάντα μὲν
 καθαρά· ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ διὰ προσκόμματος ἐσ-
 21 θιόντι. καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέα, μηδὲ πιεῖν οἶνον, μηδὲ
 22 ἐν ¹ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπτει ^{x-1}. σὺ πίστιν ¹ἣν ἔχεις¹
 κατὰ σαυτὸν ἔχε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. μακάριος ὁ μὴ κρίνων
 23 ἑαυτὸν ἐν ¹ᾧ δοκιμάζει. ὁ δὲ διακρινόμενος, ἐάν φάγῃ,

P add καὶ 1 ἀνέστη καὶ ἀνέζησεν 1 Χριστοῦ 8 δὲ
 1 τούτοις 11 διώκομεν M. x add ἡ σκανδαλίζεται ἢ ἀσθενεῖ A.S.M.
 1 ἔχεις;

κατακέκριται, ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως· πᾶν δὲ ὃ οὐκ ἐκ πίστεως, ἁμαρτία ἐστίν. ²⁻¹

Cp. 14. 1,
1 Cor. 8. 9 sqq.

¹Οφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν, καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν. ἕκαστος ²⁻¹ 2 ἡμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομήν.

Cp. Luke 22.

42.

Ps. 69 (68). 9.

καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ ἤρεσεν· ἀλλὰ καθὼς γέγραπται Οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σὲ ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ.

Cp. 1 Cor. 10.

11.

ὅσα γὰρ προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν ^bἐγράφη¹, ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ ^οδιὰ¹ τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν. ὁ δὲ Θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ 5 τῆς παρακλήσεως δῶκε ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν· ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν ἐνὶ στόματι δοξάζα- 6 ζητε τὸν Θεὸν καὶ πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Cp. 14. 1.

διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς προσ- 7 ἐλάβετο ^aὑμᾶς¹, εἰς δόξαν Θεοῦ. ^ολέγω γὰρ Χριστὸν¹ 8 διάκονον γεγενῆσθαι περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας Θεοῦ, εἰς τὸ βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας τῶν πατέρων, τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ 9 ἐλέους δοξάσαι τὸν Θεόν, καθὼς γέγραπται, Διὰ τοῦτο ἐξο- 10 μολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσι, καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ. καὶ 10

Ps. 18. (17).

49.

Deut. 32. 43.

Ps. 117 (116).

1.

Is. 11. 10.

πάλιν λέγει, Εὐφράνθητε, ἔθνη, μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ 11 πάλιν, Αἰνεῖτε, ^επάντα τὰ ἔθνη, τὸν Κύριον, καὶ ἐπαινεσάτω- 12 σαν¹ αὐτὸν πάντες οἱ λαοί. καὶ πάλιν Ἡσαΐας λέγει, ^εἜσται 12 ἡ ρίζα τοῦ Ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν· ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιούσιν. ὁ δὲ Θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρώσας 13 ὑμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν τῷ πιστεύειν, εἰς τὸ περ- 14 ισεύειν ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι, ἐν δυνάμει Πνεύματος Ἁγίου.

Πέπεισμαι δέ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν, 14 ὅτι καὶ αὐτοὶ μεστοὶ ἐστε ἀγαθωσύνης, πεπληρωμένοι πά- 15 σης γνώσεως, δυνάμενοι καὶ ἀλλήλους νουθετεῖν. τολμη-

² insert here vv. 25-27 of chap. xvi. M.

γράφη ^ο om, διὰ ^α ἡμᾶς A.S.M.

^ε τὸν Κύριον πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐπαινέσατε

² add γὰρ

^b προσ-

^ο λέγω δὲ Ἰησοῦν Χριστὸν

ρότερον δὲ ἔγραψα ὑμῖν ^{ε-1} ἀπὸ μέρους, ὡς ἐπαναμνησκαν
 16 ὑμᾶς, διὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι ^h ἀπὸ ¹ τοῦ Θεοῦ εἰς
 τὸ εἶναί με λειτουργὸν ⁱ Χριστοῦ Ἰησοῦ ¹ εἰς τὰ ἔθνη, ἱερουργ-
 γούντα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, ἵνα γένηται ἡ προσφορὰ
 17 τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκτος, ἡγιασμένη ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ. ἔχω
 οὖν ^k τὴν ¹ καύχησιν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τὰ πρὸς ¹ τὸν ¹ Θεόν.
 18 οὐ γὰρ τολμήσω ^m τι λαλεῖν ¹ ὧν οὐ κατειργάσατο Χριστὸς
 19 δι' ἐμοῦ, εἰς ὑπακοὴν ἐθνῶν, λόγῳ καὶ ἔργῳ, ἐν δυνάμει Cp. 1 Cor. 14.
18, 2 Cor. 12.
 σημείων καὶ τεράτων, ἐν δυνάμει Πνεύματος ⁿ Ἀγίου ¹. ὥστε ¹².
 με ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπλη-
 20 ρωκεῖναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ· οὕτω δὲ φιλοτιμού-
 μενον εὐαγγελίζεσθαι, οὐχ ὅπου ὠνομάσθη Χριστός, ἵνα μὴ
 21 ἐπ' ἀλλότριον θεμέλιον οἰκοδομῶ· ἀλλὰ καθὼς γέγραπται
 ὅ· Ὅψονται οἷς οὐκ ἀνηγγέλῃ περὶ αὐτοῦ ¹, καὶ οἱ οὐκ ἄκη- Is. 52. 15.
 κόασι συνήσουσι.

22 Διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην τὰ πολλὰ τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς.
 23 νυνὶ δὲ μηκέτι τόπον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασι τούτοις, ἐπιποθίαν Cp. 1. 13,
Acts 19. 21.
 24 δὲ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ πολλῶν ἑτῶν, ὡς ^p ἂν ¹
 πορεύωμαι εἰς τὴν Σπανίαν ^{a-1} (ἐλπίζω γὰρ διαπορευόμενος
 θεάσασθαι ὑμᾶς, καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι ἐκεῖ, ἐὰν ὑμῶν
 25 πρῶτον ἀπὸ μέρους ἐμπλησθῶ)—νυνὶ δὲ πορεύομαι εἰς Ἱε- Cp. Acts 24.
17.
 26 ρουσαλὴμ διακονῶν τοῖς ἁγίοις. εὐδόκησαν γὰρ Μακεδονία Cp. 2 Cor. 8.
1 sqq., 9. 1 sq.
 καὶ Ἀχαΐα κοινωνίαν τινὰ ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν
 27 ἁγίων τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ. εὐδόκησαν γάρ, καὶ ὀφείλεται
^r εἰσὶν αὐτῶν ¹. εἰ γὰρ τοῖς πνευματικοῖς αὐτῶν ἐκοινωνήσαν
 τὰ ἔθνη, ὀφείλουσι καὶ ἐν τοῖς σαρκικοῖς λειτουργῆσαι
 28 αὐτοῖς. τοῦτο οὖν ἐπιτελέσας, καὶ σφραγισάμενος αὐτοῖς
 τὸν καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι δι' ὑμῶν εἰς τὴν Σπανίαν.

■ add ἀδελφοί, ^h ὑπὸ ⁱ Ἰησοῦ Χριστοῦ ^k om. τὴν
¹ om. τὸν ^m λαλεῖν τι ⁿ Θεοῦ A.S.M., or om. Ἀγίου Μ.
 ■ Οἷς οὐκ ἀνηγγέλῃ περὶ αὐτοῦ, ὅψονται ^p ἔαν ^a add ἐλεύσομαι
 πρὸς ὑμᾶς· ^r αὐτῶν εἰσιν

οἶδα δὲ ὅτι ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐν πληρώματι εὐλογίας 29
 s-¹ Χριστοῦ ἐλεύσομαι.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ 30
 Χριστοῦ, καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Πνεύματος, συναγωνίσα-
 σθαί μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Θεόν· ἵνα 31
 Cp. Acts 20.
 22, 2 Thess. 3.
 2. ρυσθῶ ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ t-¹ ἡ δια-
 κονία μου ἢ εἰς Ἱερουσαλὴμ εὐπρόσδεκτος ^u τοῖς ἀγίοις γένη-
 ται¹. ἵνα ἐν χαρᾷ ^z ἔλθων¹ πρὸς ὑμᾶς διὰ θελήματος Θεοῦ 32
 v-¹ συναναπαύσωμαι ὑμῖν. ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης μετὰ 33
 πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὖσαν διά- 16
 κονον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς· ἵνα αὐτὴν προσδέ- 2
 ξησθε ἐν Κυρίῳ ἀξίως τῶν ἀγίων, καὶ παραστήτε αὐτῇ ἐν ᾧ
 ἂν ὑμῶν χρήζη πράγματι· καὶ γὰρ ^z αὐτὴ¹ προστάτις πολ-
 λῶν ἐγενήθη, καὶ ^a ἐμοῦ αὐτοῦ¹.

Cp. Acts 18, 2,
 1 Cor. 16, 19,
 2 Tim. 4, 19. Ἀσπάσασθε ^b Πρίσκαν¹ καὶ Ἀκύλαν τοὺς συνεργούς μου 3
 ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν 4
 τράχηλον ὑπέθηκαν· οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ, ἀλλὰ καὶ
 πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν· καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκ- 5
 κλησίαν. ἀσπάσασθε Ἐπαίνετον τὸν ἀγαπητόν μου, ὃς ἐστίν
 ἀπαρχὴ τῆς ὁ Ἀσίας¹ εἰς Χριστόν. ἀσπάσασθε ^a Μαρίαν¹, 6
 ἣτις πολλὰ ἐκοπίασεν εἰς ὁ ὑμᾶς¹. ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον 7
 καὶ Ἰουνίαν τοὺς συγγενεῖς μου καὶ συναιχμαλώτους μου,
 οἵτινές εἰσιν ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, οἳ καὶ πρὸ ἐμοῦ
 γεγόνασιν ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε ^t Ἀμπλιᾶτον¹ τὸν ἀγα- 8
 πητόν μου ἐν Κυρίῳ. ἀσπάσασθε Οὐρβανὸν τὸν συνεργὸν 9
 ἡμῶν ἐν Χριστῷ, καὶ Στάχυν τὸν ἀγαπητόν μου. ἀσπά- 10
 σασθε Ἀπελλὴν τὸν δόκιμον ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε τοὺς
 ἐκ τῶν Ἀριστοβούλου. ἀσπάσασθε Ἡροδίωναν τὸν συγγενῆ 11

^s add τοῦ εὐαγγελίου τοῦ

^t add ἵνα

^u γένηται τοῖς ἀγίοις

^z ἔλθω

^y add καὶ

^z αὐτῇ

^a αὐτοῦ ἐμοῦ

^b Πρίσκιλλαν

¹ Ἀχαΐας

^d Μαριάμ

^e ἡμᾶς

^f Ἀμπλίαν

- μον. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ναρκίσσου, τοὺς ὄντας ἐν
 12 Κυρίῳ. ἀσπάσασθε Τρύφαιναν καὶ Τρυφῶσαν τὰς κοπιώσας
 ἐν Κυρίῳ. ἀσπάσασθε Περσίδα τὴν ἀγαπητὴν, ἣτις πολλὰ
 13 ἐκοπίασεν ἐν Κυρίῳ. ἀσπάσασθε Ῥοῦφον τὸν ἐκλεκτὸν ἐν
 14 Κυρίῳ, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. ἀσπάσασθε Ἀσύγ-
 κριτον, Φλέγοντα, ^g Ἑρμῆν, Πατρόβαν, Ἑρμᾶν,¹ καὶ τοὺς
 15 σὺν αὐτοῖς ἀδελφούς. ἀσπάσασθε Φιλόλογον καὶ Ἰουλίαν,
 Νηρέα καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, καὶ Ὀλυμπᾶν, καὶ τοὺς σὺν
 16 αὐτοῖς πάντας ἀγίους. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι Cp. 1 Cor. 16.
20, 2 Cor. 13.
12, 1 Thess. 5.
26, 1 Pet. 5. 14.
 ἀγίῳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι ^h πᾶσαι¹ τοῦ Χριστοῦ.
 17 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας
 καὶ τὰ σκάνδαλα παρὰ τὴν διδαχὴν ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε ποι-
 18 οῦντας· καὶ ἐκκλίνατε ἀπ' αὐτῶν. οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ Κυρίῳ
 ἡμῶν ^{i-l} Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν, ἀλλὰ τῇ ἐαυτῶν κοιλίᾳ·
 καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατῶσι τὰς καρ-
 19 δίας τῶν ἀκάκων. ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντας ἀφίκετο. Cp. 1. 8.
^k ἐφ' ὑμῖν οὖν χαίρω¹. θέλω δὲ ὑμᾶς σοφοὺς μὲν εἶναι εἰς Cp. Matt. 10.
16.
 20 τὸ ἀγαθόν, ἀκεραίους δὲ εἰς τὸ κακόν. ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης
 συντρίψει τὸν Σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει.
¹ Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.¹
 m-l
 21 ⁿ Ἀσπάζεταιται¹ ὑμᾶς Τιμόθεος ὁ συνεργός μου, καὶ Λού- Cp. Acts 16. 1
sqq., 20. 4.
 22 κιος καὶ Ἰάσων καὶ Σωσίπατρος οἱ συγγενεῖς μου. ἀσπά-
 ζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν ἐν Κυρίῳ.
 23 ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Γάϊος ὁ ξένος μου καὶ ὅλης τῆς ἐκκλη- Cp. 1 Cor. 1.
14.
 σίας¹. ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Ἑραστός ὁ οἰκονόμος τῆς πόλεως, καὶ Cp. Acts 19.
22, 2 Tim. 4.
20.
 Κούαρτος ὁ ἀδελφός. ^{p-l}
 25 ^a Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίξαι κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου
^g Ἑρμᾶν, Πατρόβαν, Ἑρμῆν, ^h om. πᾶσαι ¹ add Ἰησοῦ
^k χαίρω οὖν τὸ ἐφ' ὑμῖν ¹ om. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
 στοῦ μεθ' ὑμῶν. M. ^m add ἀμήν. A. ⁿ Ἀσπάζονται ^o τῆς
 ἐκκλησίας ὅλης ^p add ver. 24 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
 στοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν. A.S.M. ^q om. vv. 25-27 M.

Cp. 1 Cor. 2.
7, Eph. 3. 9
sq., Col. 1.
26 sq.

καὶ τὸ κήρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν μυστη-
ρίου χρόνοις αἰωνίοις σεσιγημένου φανερωθέντος δὲ νῦν 26
διὰ τε γραφῶν προφητικῶν κατ' ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου Θεοῦ
εἰς ὑπακοὴν πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος, μόνῳ 27
σοφῷ Θεῷ, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ¹ϕ¹ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας.
ἀμήν.¹

8—1

Η ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

Cp. Acts 18.
1 sqq.

Παῦλος κλητὸς ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ θελήματος 1
Θεοῦ, καὶ Σωσθένης ὁ ἀδελφός, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ 2
οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, ἡγιασμένοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, κλητοῖς
ἀγίοις, σὺν πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν παντὶ τόπῳ, αὐτῶν ^{a—1} καὶ ἡμῶν·
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου 3
Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Cp. 2 Cor. 8. 7.

Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ ^bμου¹ πάντοτε περὶ ὑμῶν ἐπὶ τῇ 4
χάριτι τοῦ Θεοῦ τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅτι ἐν 5
παντὶ ἐπλουτίσθητε ἐν αὐτῷ, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώ-
σει, καθὼς τὸ μαρτύριον τοῦ Χριστοῦ ἐβεβαιώθη ἐν ὑμῖν· 6

Cp. Phil. 3. 20,
Tit. 2. 13,
2 Pet. 3. 12.

ὥστε ὑμᾶς μὴ ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ χαρίσματι, ἀπεκδεχο- 7
μένους τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
ὃς καὶ βεβαιώσει ὑμᾶς ἕως τέλους ἀνεγκλήτους ἐν τῇ ἡμέρᾳ 8
τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. πιστὸς ὁ Θεός, δι' οὗ 9
ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ
Κυρίου ἡμῶν.

¹ om. ϕ¹ A.M.

^a add subscription Πρὸς Ῥωμαίους ἐγράφη ἀπὸ
Κορίνθου διὰ Φοίβης τῆς διακόνου τῆς ἐν Κεγχρεαῖς ἐκκλησίας.

^a add τε

^b om. μου M.

10 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου
 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες, καὶ μὴ ἧ
 ἐν ὑμῖν σχίσματα, ἦτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοῦ καὶ
 11 ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ. ἐδηλώθη γάρ μοι περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί
 12 μου, ὑπὸ τῶν Χλόης, ὅτι ἔριδες ἐν ὑμῖν εἰσι. λέγω δὲ τοῦτο, Cr. 3. 4.
 ὅτι ἕκαστος ὑμῶν λέγει, Ἐγὼ μὲν εἰμι Παύλου, Ἐγὼ δὲ
 13 Ἀπολλῶ, Ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, Ἐγὼ δὲ Χριστοῦ. μεμέρισται ὁ
 ὁ Χριστός; μὴ Παῦλος ἐσταυρώθη ὑπὲρ ὑμῶν; ἢ εἰς τὸ
 14 ὄνομα Παύλου ἐβαπτίσθητε; εὐχαριστῶ ὁ τῷ Θεῷ¹ ὅτι
 15 οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα, εἰ μὴ Κρίσπον καὶ Γάϊον ἵνα μή Cr. Rom. 16.
 16 τις εἴπῃ ὅτι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ὁ ἐβαπτίσθητε². ἐβάπτισα²³
 δὲ καὶ τὸν Στεφανᾶ οἶκον· λοιπὸν οὐκ οἶδα εἴ τινα ἄλλον
 17 ἐβάπτισα. οὐ γὰρ ἀπέστειλέ με Χριστὸς βαπτίζειν, ἀλλ'
 εὐαγγελίεσθαι· οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ
 σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ.
 18 Ὁ λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία
 19 ἐστί, τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις Θεοῦ ἐστι. γέγραπται
 γάρ, Ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν, καὶ τὴν σύνεσιν τῶν Is. 29. 14.
 20 συνετῶν ἀθετήσω. ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεὺς; ποῦ συ-
 ζητητῆς τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανε ὁ Θεὸς τὴν
 21 σοφίαν τοῦ κόσμου¹⁻¹; ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ Θεοῦ
 οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν Θεόν, εὐδόκησεν ὁ
 Θεὸς διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύ-
 22 οντας. ἐπειδὴ καὶ Ἰουδαῖοι³ σημεῖα¹ αἰτοῦσι, καὶ Ἕλληνες Cr. Matt. 12.
 23 σοφίαν ζητοῦσιν, ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρω-^{38, &c.}
 24 μένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, ἢ ἔθνεσι¹ δὲ μωρίαν, αὐτοῖς
 δὲ τοῖς κλητοῖς, Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι, Χριστὸν Θεοῦ
 25 δύνάμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν. ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ σοφώτερον
 τῶν ἀνθρώπων ἐστί, καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ Θεοῦ ἰσχυρότερον
 τῶν ἀνθρώπων ἐστί.

¹ Χριστός. Μ.
 τούτου

³ σημείον

^d om. τῷ Θεῷ Μ.
^h Ἕλλησι

^e ἐβάπτισα

^f add

Cp. Matt. 11. 25, Luke 10. 21, John 7. 48, James 2. 5. **Βλέπετε γὰρ τὴν κλήσιν ὑμῶν, ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ 26 σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς· ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα ¹καται-** 27

σχύνῃ τοὺς σοφούς¹· καὶ τὰ ἀσθενή τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά· καὶ τὰ ἀγενή τοῦ κόσμου 28 καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ Θεός, ²καὶ² τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ· ὅπως μὴ καυχῆσθαι πᾶσα σὰρξ 29 ἐνώπιον ^κτοῦ Θεοῦ¹. ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστε ἐν Χριστῷ³ 30 Ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη ¹σοφία ἡμῖν¹ ἀπὸ Θεοῦ δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμός καὶ ἀπολύτρωσις· ἵνα, καθὼς γέγραπται, Ὁ ³¹καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχάσθω.

Cp. Jer. 9. 23 sq., 2 Cor. 10. 17.

Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἦλθον οὐ καθ' ὑπερ- ²οχλὴν λόγου ἢ σοφίας καταγγέλλων ὑμῖν τὸ ^μμυστήριον¹ τοῦ Θεοῦ. οὐ γὰρ ἔκρινα ^α-¹ εἰδέναι τι ἐν ὑμῖν, εἰ μὴ Ἰησοῦν ²Χριστόν, καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον. καὶ ἐγὼ ἐν ἀσθενείᾳ ³καὶ ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς. καὶ ⁴ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν πειθοῖς ^ο-¹ σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει Πνεύματος καὶ δυνάμεως· ἵνα ἡ ⁵πίστις ὑμῶν μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεοῦ.

Cp. 1. 23.

Cp. Acts 18. 5 sqq.

Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις· σοφίαν δὲ οὐ τοῦ ⁶αἰῶνος τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων· ἀλλὰ λαλοῦμεν ^πΘεοῦ σοφίαν¹ ἐν μυστηρίῳ, ⁷τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ Θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν, ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ⁸

Cp. Rom. 16. 25 sq., Eph. 3. 9 sqq., Col. 1. 26 sq.

Cp. James 2. 1.

Is. 64. 4.

ἔγνωκεν· εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν· ἀλλὰ καθὼς γέγραπται Ἀ ὀφθαλμοὶ οὐκ εἶδε, καὶ ⁹οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ^αὅσα¹ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. ἡμῖν ¹δὲ¹ ¹⁰ἀπε-

¹ τοὺς σοφοὺς καταισχύνῃ ² om. καὶ M. ^κ αὐτοῦ ¹ ἡμῖν
σοφία ^μ μαρτύριον A.S.M. ^α add τοῦ ^ο add ἀνθρωπίνης
^π σοφίαν Θεοῦ ^α ἃ ¹ γὰρ M. ^ο ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε

κάλυψεν ὁ Θεὸς[†] διὰ τοῦ Πνεύματος^{†-†} ὁ γὰρ Πνεῦμα
 11 πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ. τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων
 τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ;
 οὕτω καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς[‡] ἔγνωκεν[‡], εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα τοῦ
 12 Θεοῦ. ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐλάβομεν, ἀλλὰ τὸ
 πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χαρι-
 13 σθέντα ἡμῖν. ἃ καὶ λαλοῦμεν, οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης
 σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς Πνεύματος^{‡-‡}, πνευματι-
 14 κοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντας. ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέ-
 χεται τὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ· μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστι,
 15 καὶ οὐ δύναται γινῶναι, ὅτι πνευματικῶς ἀνακρίνεται. ὁ δὲ
 πνευματικὸς ἀνακρίνει μὲν πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνα-
 16 κρίνεται. Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου, ὃς συμβιβάσει αὐτόν; Is. 40. 13.
 ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν.

¶ Καὶ ἐγώ, ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνήθην λαλῆσαι ὑμῖν ὡς πνευ-
 2 ματικοῖς, ἀλλ' ὡς[‡] σαρκίνοις[†], ὡς νηπίοις ἐν Χριστῷ. γάλα^{Cp. Heb. 5. 12 sqq.}
 ὑμᾶς ἐπότισα, ²⁻ οὐ βρῶμα· οὐπω γὰρ ἠδύνασθε· ἀλλ'
 3[‡] οὐδὲ[‡] ἔτι νῦν δύνασθε, ἔτι γὰρ σαρκικοὶ ἐστε· ὅπου γὰρ
 ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἔρις[‡], οὐχὶ σαρκικοὶ ἐστε, καὶ κατὰ
 4 ἄνθρωπον περιπατεῖτε; ὅταν γὰρ λέγῃ τις, 'Εγὼ μὲν εἰμι^{Cp. 1. 12.}
 Παύλου, ἕτερος δέ, 'Εγὼ Ἀπολλῶς, [‡] οὐκ ἄνθρωποί[‡] ἐστε;
 5[‡] τί οὖν ἐστὶν Ἀπολλῶς; τί δέ ἐστι Παῦλος; διάκονοι δι'
 6 ὧν ἐπιστεύσατε, καὶ ἐκάστω ὡς ὁ Κύριος ἔδωκεν.[‡] ἐγὼ
 7 ἐφύτευσα, Ἀπολλῶς ἐπότισεν, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἡῤῥαυεν.^{Cp. Acts 18. 27 sq.} ὥστε
 οὔτε ὁ φυτεύων ἐστὶ τι οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ' ὁ αὐξάνων
 8 Θεός. ὁ φυτεύων δὲ καὶ ὁ ποτίζων ἓν εἰσιν· ἕκαστος δὲ
 9 τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον. Θεοῦ γάρ
 ἐσμεν συνεργοί· Θεοῦ γεώργιον, Θεοῦ οἰκοδομὴ ἐστε.
 10 Κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι ὡς σοφὸς

[†] add αὐτοῦ [‡] οἶδεν [‡] add Ἁγίου [‡] σαρκικοῖς [‡] add καὶ
[‡] οὔτε [‡] add καὶ διχοστασίαι [‡] οὐχὶ σαρκικοὶ [‡] τίς οὖν
 ἐστι Παῦλος, τίς δὲ Ἀπολλῶς, ἀλλ' ἡ διάκονοι δι' ὧν . . . ἔδωκεν;

ἀρχιτέκτων θεμέλιον ^α ἔθηκα¹. ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ. ἕκα-
 στος δὲ βλέπῃ πῶς ἐποικοδομεῖ. θεμέλιον γὰρ ἄλλον ¹¹
 οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὃς ἐστὶν Ἰησοῦς
¹² ¹ Χριστός. εἰ δέ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον ¹³ ² ¹²
³ χρυσίον, ἀργύριον,⁴ λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην,
 ἐκάστου τὸ ἔργον φανερόν γενήσεται· ἡ γὰρ ἡμέρα δηλώσει, ¹³
 ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται· καὶ ἐκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν
 ἐστὶ, τὸ πῦρ ¹⁴ αὐτὸ⁵ δοκιμάσει. εἴ τις τὸ ἔργον ¹⁵ ⁷ μενεῖ⁶, ¹⁴
 ὃ ἐπικοδόμησε, μισθὸν λήψεται. εἴ τις τὸ ἔργον κατα- ¹⁵
 κήσεται, ζημιωθήσεται· αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτω δὲ ὡς
 διὰ πυρός.

Οὐκ οἴδατε ὅτι ναὸς Θεοῦ ἐστε, καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ¹⁶
 οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ φθείρει, φθερεῖ ¹⁷
 τοῦτον ὁ Θεός· ὁ γὰρ ναὸς τοῦ Θεοῦ ἅγιός ἐστιν, οἵτινες
 ἐστε ὑμεῖς.

Μηδεὶς ἐαυτὸν ἐξαπατάτω· εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι ἐν ¹⁸
 ὑμῖν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός.
 ἡ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία παρὰ τῷ Θεῷ ἐστὶ. ¹⁹
 γέγραπται γάρ, Ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουρ-
 Ps. 94 (93). 11. ²⁰ ¹ γίᾳ αὐτῶν· καὶ πάλιν, Κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς ²⁰
 τῶν σοφῶν, ὅτι εἰς μάταιον. ὥστε μηδεὶς καυχάσθω ἐν ²¹
 ἀνθρώποις. πάντα γὰρ ὑμῶν ἐστίν, εἴτε Παῦλος, εἴτε Ἀπολ- ²²
 λῶς, εἴτε Κηφᾶς, εἴτε κόσμος, εἴτε ζωή, εἴτε θάνατος, εἴτε
 ἐνεστῶτα, εἴτε μέλλοντα· πάντα ὑμῶν ²³ ¹⁰ ¹, ὑμεῖς δὲ Χρι- ²³
 στοῦ, Χριστὸς δὲ Θεοῦ.

Cp. Matt. 24.
 45, Luke 12.
 42, Tit. 1. 7,
 1 Pet. 4. 10.

Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ ⁴
 καὶ οἰκονόμους μυστηρίων Θεοῦ. ⁵ Ὡδε, λοιπόν,⁷ ζητεῖται ἐν ²
 τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ³
 ἐστὶν ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ, ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας·
 ἀλλ' οὐδὲ ἐμavτὸν ἀνακρίνω. οὐδὲν γὰρ ἐμavτῷ σύνοιδα, ⁴

¹ τέθεικα
¹¹ om. αὐτὸ

² add ὁ
⁷ μένει

⁵ add τοῦτον
¹⁰ add ἐστιν

³ χρυσόν, ἄργυρον,
¹⁰ ὃ δὲ λοιπόν,

- ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι· ὁ δὲ ἀνακρίνων με Κύριός
 5 ἐστίν. ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ Κύριος, Cp. Rom. 14.
 ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους, καὶ φανερώσει τὰς
 βουλὰς τῶν καρδιῶν· καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἐκάστῳ
 ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.
- 6 Ταῦτα δέ, ἀδελφοί, μετεσχημάτισα εἰς ἑμαυτὸν καὶ Ἀπολ- Cp. 1. 12, 3. 4,
 λῶ δι' ὑμᾶς, ἵνα ἐν ἡμῖν μάθητε τὸ μὴ ὑπὲρ ὃ ἄ¹ γέγραπται 16. 12, Tit. 3.
 2-¹, ἵνα μὴ εἰς ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς φυσιοῦσθε κατὰ τοῦ ἐτέρου.
 7 τίς γάρ σε διακρίνει; τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ
 8 ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών; ἤδη κεκορεσμένοι ἐστέ,
 ἤδη ἐπλουτήσατε, χωρὶς ἡμῶν ἐβασιλεύσατε· καὶ ὀφελόν
 9 γε ἐβασιλεύσατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβασιλεύσωμεν. δοκῶ Cp. 2 Cor. 4.
 ἄ² γάρ, ὁ Θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους ἐσχάτους ἀπέδειξεν 7 sqq., 6. 4
 ὡς ἐπιθανάτιους· ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ
 10 ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις. ἡμεῖς μωροὶ διὰ Χριστόν, ὑμεῖς δὲ
 φρόνιμοι ἐν Χριστῷ· ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί· ὑμεῖς
 11 ἔνδοξοι, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι. ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινῶμεν,
 καὶ διψῶμεν, καὶ γυμνητεύομεν, καὶ κολαφιζόμεθα, καὶ ἀσ-
 12 τατοῦμεν, καὶ κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσί Cp. Acts 20.
 13 λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν· διωκόμενοι ἀνεχόμεθα·^b δυσφη- 34, 1 Thess.
 μούμενοι¹ παρακαλοῦμεν· ὡς περικαθάρματα τοῦ κόσμου 2. 9, 2 Thess.
 ἐγενήθημεν, πάντων περίψημα ἕως ἄρτι. 3. 8.
- 14 Οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα, ἀλλ' ὡς τέκνα μου
 15 ἀγαπητὰ^ο νουθετῶν¹. ἔὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε
 ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ
 16 διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς,
 17 μιμηταί μου γίνεσθε. διὰ τοῦτο ἔπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον, ὃς Cp. 16. 10,
 ἐστὶ^a μου τέκνον¹ ἀγαπητὸν καὶ πιστὸν ἐν Κυρίῳ, ὃς ὑμᾶς Acts 19. 22.
 ἀναμνήσει τὰς ὁδοὺς μου τὰς ἐν Χριστῷ, καθὼς πανταχοῦ
 18 ἐν πάσῃ ἐκκλησίᾳ διδάσκω. ὡς μὴ ἐρχομένου δέ μου πρὸς Cp. 2 Cor. 1.
 15 sqq.

^{γ δ} ^z add φρονεῖν ^a γὰρ ὅτι ^b βλασφημούμενοι ^c νουθετῶ
^a τέκνον μου

ὕμᾱς ἐφυσιώθησάν τινες· ἐλεύσομαι δὲ ταχέως πρὸς ὑμᾱς, 19
ἐὰν ὁ Κύριος θελήσῃ, καὶ γνῶσομαι οὐ τὸν λόγον τῶν πε-
φυσιωμένων ἀλλὰ τὴν δύναμιν. οὐ γὰρ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία 20
Cp. 2 Cor. 13. 2, 10. τοῦ Θεοῦ ἀλλ' ἐν δυνάμει. τί θέλετε; ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς 21
ὕμᾱς; ἢ ἐν ἀγάπῃ πνεύματί τε πραότητος;

Ὡς ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία, ἣτις 5
οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ^{a-}, ὥστε γυναῖκά τινα τοῦ πατρὸς
ἔχειν. καὶ ὑμεῖς πεφυσιωμένοι ^o ἐστέ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπεν- 2
^lήσατε, ἵνα ^f ἄρθῃ ^l ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο ποιήσας.
ἐγὼ μὲν γάρ, ^{g-} ἀπὼν τῷ σώματι παρὼν δὲ τῷ πνεύματι, 3
ἤδη κέκρικα ὡς παρὼν, τὸν οὕτω τοῦτο κατεργασάμενον, ἐν 4
τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ^{h-}, συναχθέντων ὑμῶν
καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος σὺν τῇ δυνάμει τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Cp. 1 Tim. 1. 20. Ἰησοῦ ^{h-}, παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον 5
τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου
Cp. Gal. 5. 9. Ἰησοῦ ^l. οὐ καλὸν τὸ καύχημα ὑμῶν. οὐκ οἴδατε ὅτι 6
μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ; ἐκκαθάρατε ⁱ⁻ τὴν 7
Cp. Deut. 16. 3, Matt. 16. 6. παλαιὰν ζύμην, ἵνα ᾦτε νέον φύραμα, καθὼς ἐστε ἄζυμοι.
καὶ γὰρ τὸ πᾶσχα ἡμῶν ^{k-} ἐτύθη Χριστός· ὥστε ἑορτά- 8
ζωμεν μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας,
ἀλλ' ἐν ἀζύμοις ἐιλικρινείας καὶ ἀληθείας.

Ἐγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ μὴ συναναμίγνυσθαι πόρ- 9
νοις· ^{l-} οὐ πάντως τοῖς πόρνοις τοῦ κόσμου τούτου, ἢ τοῖς 10
πλεονέκταις ^m καὶ ^l ἄρπαξιν, ἢ εἰδωλολάτραις, ἐπεὶ ⁿ ὠφεί-
λετε ^l ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελθεῖν· νυνὶ δὲ ἔγραψα ὑμῖν μὴ 11
συναναμίγνυσθαι, ἐάν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ^o ἢ ^l πόρνος,
ἢ πλεονέκτης, ἢ εἰδωλολάτρης, ἢ λοιδόρος, ἢ μέθυσος, ἢ
ἄρπαξ· τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν. τί γὰρ μοι ^{p-} τοὺς 12

^a add ὀνομάζεται ^o ἐστέ; . . . ποιήσας; M. ^f ἔξαρθῇ
^g add ὡς ^h add Χριστοῦ ⁱ om. Ἰησοῦ M. ^j add οὖν
^k add ὑπὲρ ἡμῶν ^l add καὶ ^m ἢ ⁿ ὠφείλετε ^o ἢ S.
^p add καὶ

- 13 ἔξω κρίνειν; οὐχὶ τοὺς ἔσω ὑμεῖς κρίνετε, τοὺς δὲ ἔξω ὁ
 Θεὸς κρίνει; ^α ἐξάρατε¹ τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. Cp. Deut. 22.
24.
- 6 Τολμᾷ τις ὑμῶν, πράγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτερον, κρίνεσθαι ²⁴
² ἐπὶ τῶν ἀδίκων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων; ¹ ἢ¹ οὐκ οἴδατε Cp. Dan. 7. 22,
Matt. 19. 28,
Luke 22. 30.
 ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινούσι; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ
³ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλαχίστων; οὐκ οἴδατε ὅτι
⁴ ἀγγέλους κρινοῦμεν; μήτι γε βιωτικά. βιωτικά μὲν οὖν
 κριτήρια ἔαν ἔχητε, τοὺς ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ,
⁵ τούτους ^β καθίζετε; ¹ πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. οὕτως οὐκ
¹ ἐνὶ¹ ἐν ὑμῖν ² οὐδεὶς σοφός¹, ὃς δυνήσεται διακρίναι ἀνὰ
⁶ μέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφοῦ
⁷ κρίνεται, καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων; ἥδη μὲν οὖν ὅλως ἥττημα
⁸ ² ὑμῖν ἐστιν, ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν. διατί οὐχὶ
⁸ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διατί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε; ἀλλὰ
⁹ ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ ³ τοῦτο¹ ἀδελφούς. ¹ ἢ Cp. Gal. 5. 21,
Eph. 5. 5.
 οὐκ οἴδατε ὅτι ἄδικοι ² Θεοῦ βασιλείαν¹ οὐ κληρονομήσουσι;
 μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε μοιχοί,
¹⁰ οὔτε μαλακοί, οὔτε ἄρσενοκοῖται, οὔτε κλέπται, οὔτε πλεο-
 νέκται, ³ οὐ¹ μέθυσοι, οὐ λοιδόροι, οὐχ ἄρπαγες, βασιλείαν
¹¹ Θεοῦ ² ¹ κληρονομήσουσι. καὶ ταῦτά τινες ἦτε· ἀλλὰ
 ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιασθήτε, ἀλλ' ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὄνό- Cp. Acts 22.
16.
 ματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ^ο Χριστοῦ¹ καὶ ἐν τῷ Πνεύματι τοῦ
 Θεοῦ ἡμῶν.
- 12 Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει. πάντα μοι Cp. 10. 23.
- 13 ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπὸ τινος. τὰ βρώ-
 ματα τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν· ὁ δὲ Θεὸς καὶ
 ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει. τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ
¹⁴ ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ, καὶ ὁ Κύριος τῷ σώματι· ὁ δὲ Θεὸς καὶ Cp. 15. 23,
Rom. 8. 11,
2 Cor. 4. 14.
 τὸν Κύριον ἡγείρε καὶ ἡμᾶς ἐξεγερεῖ διὰ τῆς δυνάμεως

^α καὶ ἐξαρείτε ¹ om. ἢ ^β καθίζετε. A.S.M. ¹ ἔστιν
² σοφὸς οὐδὲ εἶς ² add ἐν ³ ταῦτα ² βασιλείαν Θεοῦ
³ οὔτε ² add οὐ ^ο om. Χριστοῦ

Cp. 12. 27,
Eph. 5. 30.

αὐτοῦ. οὐκ οἶδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ¹⁵
ἐστίν; ἄρας οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη;
μὴ γένοιτο. ἢ οὐκ οἶδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἐν ¹⁶
σῶμά ἐστιν; Ὡς οὖν γάρ, φησὶν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.
ὁ δὲ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ ἐν πνευμᾷ ἐστι. φεύγετε τὴν ^{17,18}
πορνείαν. πᾶν ἁμάρτημα, ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος, ἐκτὸς
τοῦ σώματός ἐστιν· ὁ δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρ-
τάνει. ἢ οὐκ οἶδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν ¹⁹
Ἁγίου Πνεύματος ἐστιν, οὗ ἔχετε ἀπὸ Θεοῦ; καὶ οὐκ ἐστὲ
ἐαυτῶν, ἡγοράσθητε γὰρ τιμῆς· δοξάσατε δὴ τὸν Θεὸν ἐν ²⁰
τῷ σώματι ὑμῶν ^d—.

Cp. Matt. 19.
11 sq.

Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατε ^e—, καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ⁷
ἀπτεσθαι· διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ²

Cp. 1 Pet. 3. 7. ἐχέτω, καὶ ἐκάστη τὸν ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω. τῇ γυναικὶ ὁ ³
ἀνὴρ τὴν ^fὀφειλὴν ἀποδιδότω· ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ
ἀνδρί. ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ ⁴
ἀνὴρ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξου-
σιάζει, ἀλλ' ἡ γυνή. μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μὴ ⁵
ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν, ἵνα ^gσυχολάσῃτε τῇ προσ-
ευχῇ καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ^hᾗτεⁱ, ἵνα μὴ πειράξῃ ὑμᾶς
ὁ Σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. τοῦτο δὲ λέγω κατὰ ⁶
συγγνώμην, οὐ κατ' ἐπιταγὴν. θέλω ⁱδὲ^j πάντας ἀνθρώπους ⁷
εἶναι ὡς καὶ ἑμαυτόν· ἀλλ' ἕκαστος ἴδιον ^kἔχει χάρισμα^l
ἐκ Θεοῦ, ¹ὁ^m μὲν οὕτως, ¹ὁⁿ δὲ οὕτως.

Λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς ^m—⁸
ἐὰν μείνωσιν ὡς ἐγώ. εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμησά-
9
τωσαν· κρεῖσσον γάρ ἐστι γαμῆσαι ἢ πυροῦσθαι. τοῖς δὲ ¹⁰
γεγαμηκόσι παραγγέλλω, οὐκ ἐγώ, ἀλλ' ὁ Κύριος, γυναῖκα
ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ χωρισθῆναι (ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ, μενέτω ¹¹

Cp. Matt. 5.
32, 19. 9.
Mark 10. 11,
Luke 16. 18.

^d add καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, αἱμᾶ ἐστι τοῦ Θεοῦ ^e add μοι
^f ὀφειλομένην εὐνοίαν ^g συχολάσῃτε τῇ νηστείᾳ καὶ ^h συνέρχῃσθε
ⁱ γὰρ A.S.M. ^k χάρισμα ἔχει ^l ὅς ^m add ἐστιν

ἄγαμος, ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω), καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ
 12 ἀφίεναι. τοῖς δὲ λοιποῖς ^u λέγω ἐγώ^u, οὐχ ὁ Κύριος· εἴ τις
 ἀδελφὸς γυναῖκα ἔχει ἄπιστον, καὶ αὐτὴ συνενδοκεῖ οἰκεῖν
 13 μετ' αὐτοῦ, μὴ ἀφίετω αὐτήν· καὶ γυνὴ ἣτις ἔχει ἄνδρα
 ἄπιστον, καὶ ὁ οὗτος^u συνενδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτῆς, μὴ ἀφίετω
 14 ^p τὸν ἄνδρα^p. ἡγίασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικί,
 καὶ ἡγίασται ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῷ ^a ἀδελφῷ^a. ἐπεὶ ἄρα
 15 τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστι, νῦν δὲ ἅγιά ἐστιν. εἰ δὲ ὁ
 ἄπιστος χωρίζεται, χωρίζεσθω· οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ
 ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιούτοις· ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν ^r ἡμᾶς^r
 16 ὁ Θεός. τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ τί
 17 οἶδας, ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις; εἰ μὴ ἐκάστω ὡς ^s με-
 μέρικεν ὁ Κύριος^s, ἕκαστον ὡς κέκληκεν ^t ὁ Θεός^t, οὕτω
 περιπατεῖτω. καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις διατάσ-
 18 σομαι. περιτετμημένος τις ἐκλήθη; μὴ ἐπισπάσθω. ἐν
 19 ἀκροβυστίᾳ ^u κέκληταί τις^u; μὴ περιτεμνέσθω. ἡ περιτομὴ
 οὐδέν ἐστι, καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ τήρησις
 20 ἐντολῶν Θεοῦ. ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει ἣ ἐκλήθη, ἐν ταύτῃ
 21 μενέτω. δοῦλος ἐκλήθης; μή σοι μελέτω· ἀλλ' εἰ καὶ δύ-
 22 νασαι ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον χρῆσαι. ὁ γὰρ ἐν Κυρίῳ
 κληθεὶς δοῦλος ἀπελεύθερος Κυρίου ἐστίν· ὁμοίως ^{x-1} ὁ
 23 ἐλεύθερος κληθεὶς δοῦλός ἐστι Χριστοῦ. τιμῆς ἡγοράσθητε
 24 μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἀδελ-
 φοί, ἐν τούτῳ μένετω παρὰ ^{y-1} Θεῷ.
 25 Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν Κυρίου οὐκ ἔχω· γνώμην
 26 δὲ δίδωμι ὡς ἡλεημένος ὑπὸ Κυρίου πιστὸς εἶναι. νομίζω οὖν
 τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστώσαν ἀνάγκην, ὅτι καλὸν
 27 ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι. δέδεσαι γυναϊκί; μὴ ζῆτει λύσιν.
 28 λέλυσαι ἀπὸ γυναικός; μὴ ζῆτει γυναῖκα. ἐὰν δὲ καὶ γήμης,

Cp. 6. 20, Gal.
 3. 13, 4. 5,
 2 Pet. 2. 1, Rev.
 5. 9, 14. 3 sq.;
 also Acts 20.
 28.

^u ἐγὼ λέγω ^o αὐτὸς ^p αὐτόν ^a ἀνδρὶ ^r ὑμᾶς M.
^u ἐμέρικεν ὁ Θεός ^t ὁ Κύριος ^u τις ἐκλήθη ^x add καὶ
^y add τῷ

οὐχ ἡμαρτες· καὶ ἐὰν γήμη ἡ παρθένος, οὐχ ἡμαρτε· θλίψιν
δὲ τῇ σαρκὶ ἔξουσιν οἱ τοιοῦτοι, ἐγὼ δὲ ὑμῶν φέειδομαι.

Cp. Rom. 13. τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὁ καιρὸς ² συνεσταλμένος ἐστί, τὸ 29
11, 1 Pet. 4. 7, λοιπόν ἵνα¹ καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας ὥς μὴ ἔχοντες ὧσι, καὶ 30
1 John 2. 18. οἱ κλαίοντες ὥς μὴ κλαίοντες, καὶ οἱ χαίροντες ὥς μὴ χαί-
ροντες, καὶ οἱ ἀγοράζοντες ὥς μὴ κατέχοντες, καὶ οἱ χρώ- 31
μενοι ² τὸν κόσμον¹ ὥς μὴ καταχρώμενοι· παράγει γὰρ τὸ

Cp. Matt. 6. 27 σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου. θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶναι. 32
sq. Luke 10. ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, πῶς ¹ ἀρέσῃ¹ τῷ Κυρίῳ· ὁ 33
δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ¹ ἀρέσῃ¹ ² τῇ γυναικί.
¹ καὶ¹ μεμέρισται ² καὶ¹ ἡ γυνὴ καὶ ἡ παρθένος. ἡ ἄγαμος 34
μεριμνᾷ¹ τὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα ¹ ἡ ἀγία καὶ ¹ τῷ¹ σώματι καὶ
¹ τῷ¹ πνεύματι· ἡ δὲ γαμήσασα μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς
¹ ἀρέσῃ¹ τῷ ἀνδρί. τοῦτο δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν ¹ σύμφο- 35
ρον¹ λέγω· οὐχ ἵνα βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλλω, ἀλλὰ πρὸς τὸ
εὐσχημον καὶ ¹ εὐπάρεδρον¹ τῷ Κυρίῳ ἀπερισπάστως. εἰ δέ 36
τις ἀσχημονεῖν ἐπὶ τὴν παρθένον αὐτοῦ νομίζει, ἐὰν ¹ ὑπερ-
ακμος, καὶ οὕτως ὀφείλει γίνεσθαι, ὃ θέλει ποιεῖτω· οὐχ
ἀμαρτάνει· γαμεῖτωσαν. ὃς δὲ ἔστηκεν ¹ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ 37
ἐδραῖος¹ μὴ ἔχων ἀνάγκην, ἔξουσίαν δὲ ἔχει περὶ τοῦ ἰδίου
θελήματος, καὶ τοῦτο κέκρικεν ἐν τῇ ¹ ἰδίᾳ καρδίᾳ¹, ¹⁻¹ τηρεῖν
τὴν ἑαυτοῦ παρθένον, καλῶς ¹ ποιήσει¹. ὥστε καὶ ὁ ¹ γαμί- 38
ζων τὴν παρθένον ἑαυτοῦ¹ καλῶς ποιεῖ· ² καὶ ὁ μὴ γαμίζων¹

Cp. Rom. 7. 2. κρεῖσσον ¹ ποιήσει¹. γυνὴ δέδεται ¹ ἐφ' ὅσον χρόνον ¹ ζῇ 39
ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· ἐὰν δὲ κοιμηθῇ ὁ ἀνὴρ ¹ ¹, ἐλευθέρα ἐστὶν ¹ ¹

Cp. 1 Tim. 5. θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν Κυρίῳ. μακαριωτέρα δὲ ἐστὶν 40
3 sq.

² συνεσταλμένος ἐστί τὸ λοιπόν, ἵνα M.: συνεσταλμένος· τὸ λοιπόν ἐστὶν
ἵνα A.S. ² τῷ κόσμῳ τούτῳ ¹ ἀρέσει ² τῇ γυναικί, καὶ
μεμέρισται. καὶ ἡ γυνὴ καὶ ἡ παρθένος· ἡ ἄγαμος μεριμνᾷ οὐ τῇ γυναικί,
καὶ μεμέρισται. καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἄγαμος καὶ ἡ παρθένος μεριμνᾷ M. ¹ om.
καὶ ² om. καὶ S. ¹ om. τῷ ¹ ἀρέσει ¹ συμφέρον
¹ εὐπρόσεδρον ¹ ἐδραῖος ἐν τῇ καρδίᾳ ¹ καρδίᾳ αὐτοῦ ¹ add
τοῦ ¹ ποιεῖ ¹ ἐγαμίζων ² ὁ δὲ μὴ ἐγαμίζων ¹ add
νόμῳ ¹ add αὐτῆς

ἐὰν οὕτω μείνῃ, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην· δοκῶ δὲ κάγῳ
Πνεῦμα Θεοῦ ἔχειν.

8 Περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων, οἶδαμεν ὅτι πάντες γινώσκιν ^{Cp. 10. 14sqg.,}
^{Rom. 14. 1sqg.,}
2 ἔχομεν. ἡ γινῶσις φυσιοῦ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ. ^{Acts 15. 29.} ¹ εἴ τις ² δοκεῖ ³ ἐγνωκέναι ⁴ τι, ⁵ οὐπω ἔγνω ⁶ καθὼς δεῖ γινῶναι· εἰ
4 δέ τις ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, οὗτος ἔγνωσται ὑπ' αὐτοῦ. περὶ
τῆς βρώσεως οὖν τῶν εἰδωλοθύτων, οἶδαμεν ὅτι οὐδὲν εἶδω-
5 λον ἐν κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐδεὶς Θεὸς ^{u-} ¹ εἰ μὴ εἷς. καὶ γὰρ
εἴπερ εἰσὶ λεγόμενοι θεοὶ εἴτε ἐν οὐρανῷ εἴτε ἐπὶ ^{v-} ¹ γῆς,
6 ὥσπερ εἰσὶ θεοὶ πολλοὶ καὶ κύριοι πολλοί, ἀλλ' ἡμῖν εἷς
Θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν, καὶ
εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς δι' ^{Cp. John 1. 3,}
7 αὐτοῦ. ἀλλ' οὐκ ἐν πᾶσιν ἡ γινῶσις· ^{Col. 1. 16,} ^{Heb. 1. 2.} τινὲς δὲ τῇ ^w συνηθείᾳ
ἕως ἄρτι τοῦ εἰδώλου ¹ ὥς εἰδωλόθυτον ἐσθίουσι, καὶ ἡ συν-
8 εἶδησις αὐτῶν ἀσθενῆς οὖσα μολύνεται. βρῶμα δὲ ἡμᾶς
οὐ ^x παραστήσει ¹ τῷ Θεῷ· ^y οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν ὑστερού-
9 μεθα, οὔτε ἐὰν φάγωμεν περισσεύομεθα. ¹ βλέπετε δὲ μήπως
ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη πρόσκομμα γένηται τοῖς ^z ἀσθενέσιν ¹.
10 ἐὰν γὰρ τις ἴδῃ σε τὸν ἔχοντα γινῶσιν ἐν εἰδωλείῳ κατακεί-
μενον, οὐχὶ ἡ συνείδησις αὐτοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκοδομηθή-
11 σεται εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθυτα ἐσθίειν; ^a ἀπόλλυται γὰρ ὁ
ἀσθενῶν ἐν τῇ σῇ γνώσει, ὁ ἀδελφὸς δι' ὃν Χριστὸς ἀπέ-
12 θανεν. ¹ οὕτω δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφούς, καὶ
τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν, εἰς Χριστὸν
13 ἁμαρτάνετε. διόπερ, εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν
μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν
μου σκανδαλίσω.

9 Οὐκ εἰμὶ ^b ἐλεύθερος ¹; οὐκ εἰμὶ ^c ἀπόστολος ¹; οὐχὶ Ἰησοῦν ^{Cp. 15. 8, Acts}
^{26. 16.}

¹ εἰ δέ τις ² εἰδέναι ³ οὐδέπω οὐδὲν ἔγνωκε ^u add ἕτερος
^v add τῆς ^w συνειδήσει τοῦ εἰδώλου ἕως ἄρτι ^x παρίστησι
^y οὔτε γὰρ ἐὰν φάγωμεν περισσεύομεν, οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν ὑστερούμεθα.
^z ἀσθενοῦσιν ^a καὶ ἀπολείται ὁ ἀσθενῶν ἀδελφὸς ἐπὶ τῇ σῇ γνώσει, δι'
ὃν Χριστὸς ἀπέθανεν; ^b ἀπόστολος ^c ἐλεύθερος

^a— τὸν Κύριον ἡμῶν ἑώρακα; οὐ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστε
ἐν Κυρίῳ; εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμι ἀπόστολος, ἀλλὰ γε ὑμῖν εἰμι· ²
ἡ γὰρ σφραγίς ^e μου τῆς ἀποστολῆς! ὑμεῖς ἐστε ἐν Κυρίῳ.
ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν ^f ἐστὶν αὕτη!· μὴ ^{3, 4}
οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πιεῖν; μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξου- ⁵
σίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν, ὥς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπό-
στολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου καὶ Κηφᾶς; ἡ μόνος ⁶
ἐγὼ καὶ Βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ^g— μὴ ἐργάζεσθαι;
τίς στρατεύεται ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ; τίς φυτεύει ἀμπε- ⁷
λῶνα, καὶ ^h τὸν καρπὸν! αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; ἡ τίς ποιμαίνει
ποίμνην, καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει; μὴ ⁸
κατὰ ἄνθρωπον ταῦτα λαλῶ; ἡ ⁱ καὶ ὁ νόμος ταῦτα οὐ!
λέγει; ἐν γὰρ τῷ Μωσέως νόμῳ γέγραπται, Οὐ φιμώσεις ⁹
βοῦν ἀλοῶντα, μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ Θεῷ; ἡ δι' ἡμᾶς ¹⁰
πάντως λέγει; δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγράφη, ὅτι ^j ὀφείλει ἐπ' ἐλ-
πίδι! ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾶν, καὶ ὁ ἀλοῶν ^k ἐπ' ἐλπίδι τοῦ
μετέχειν!. εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν, μέγα ¹¹
^l εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσομεν; εἰ ἄλλοι τῆς ¹ ὑμῶν ¹²
ἐξουσίας! μετέχουσιν, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς; ἀλλ' οὐκ ἐχρη-
σάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ· ἀλλὰ πάντα στέγομεν, ἵνα μή
^m τινα ἐγκοπὴν! δώμεν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ. οὐκ ¹³
οἴδατε ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι ⁿ τὰ! ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθί-
ουσιν, οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ ^o παρεδρεύοντες! τῷ θυσιαστηρίῳ
συμμερίζονται; οὕτω καὶ ὁ Κύριος διέταξε τοῖς τὸ εὐαγγέ- ¹⁴
λιον καταγγέλλουσιν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν. ἐγὼ δὲ ^p οὐ ¹⁵
κέχρημαι οὐδενί! τούτων· οὐκ ἔγραψα δὲ ταῦτα, ἵνα οὕτω
γένηται ἐν ἐμοί· καλὸν γάρ μοι μᾶλλον ἀποθανεῖν, ἢ τὸ
καύχημά μου ^q οὐδεὶς κενώσει!. ἐὰν γὰρ εὐαγγελίζωμαι, ¹⁶

^a add Χριστὸν^b τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς^f αὕτη ἐστὶ^g add τοῦ^h ἐκ τοῦ καρποῦⁱ οὐχὶ καὶ ὁ νόμος ταῦτα^j ἐπ' ἐλπίδι ὀφείλει^k τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ μετέχειν ἐπ' ἐλπίδι^l ἐξουσίας ὑμῶν^m ἐγ-

κοπήν τινα

ⁿ om. τὰ^o προσεδρεύοντες^p οὐδενὶ ἐχρησάμην^q ἵνα τις κενώσῃ

Cp. Matt. 8.
14, Mark 1. 30,
Luke 4. 38.

Deut. 25. 4.

Cp. 1 Thess. 2.
6 sqq., 2 Thess.
3. 8 sqq.

Cp. Num. 18.
8 sqq., Deut.
18. 1 sqq.

Cp. Matt. 10.
9 sq., Luke 10.
7.

οὐκ ἔστι μοι καύχημα· ἀνάγκη γάρ μοι ἐπικείται· οὐαὶ
 17 ¹ γὰρ¹ μοι ἐστίν, ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι. εἰ γὰρ ἐκὼν τοῦτο
 πρᾶσσω, μισθὸν ἔχω· εἰ δὲ ἄκων, οἰκονομίαν πεπίστευμαι.
 18 τίς οὖν μοι ἐστὶν ὁ μισθός; ἵνα εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον ^{Cp. 2 Cor. 11. 7.}
 θήσω τὸ εὐαγγέλιον ³⁻¹, εἰς τὸ μὴ καταχρήσασθαι τῇ ἐξου-
 19 σίᾳ μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων
 20 πᾶσιν ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω. καὶ
 ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω·
 τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς ὑπὸ νόμον, ¹ μὴ ὢν αὐτοὺς ὑπὸ νόμον,¹ ἵνα
 21 τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν
 ἄνομος ² Θεοῦ² ἀλλ' ἔννομος ³ Χριστοῦ³, ἵνα ⁴ κερδάνω τοὺς
 22 ἀνόμους⁴. ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ⁵⁻¹ ἀσθενής, ἵνα τοὺς
 ἀσθενεῖς κερδήσω. τοῖς πᾶσι γέγονα ⁶⁻¹ πάντα, ἵνα πάν-
 23 τως τινὰς σώσω. ⁷ πάντα⁷ δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον, ἵνα
 24 συγκοινωνὸς αὐτοῦ γένωμαι. οὐκ οἶδατε, ὅτι οἱ ἐν σταδίῳ ^{Cp. Gal. 2. 2, 5. 7, Phil. 2. 16, 3. 14, 2 Tim. 4. 7, Heb. 12. 1.}
 τρέχοντες πάντες μὲν τρέχουσιν, εἷς δὲ λαμβάνει τὸ βρα-
 25 βεῖον; οὕτω τρέχετε, ἵνα καταλάβητε. πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζό-
 μενος πάντα ἐγκρατεύεται. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἵνα φθαρτὸν
 26 στέφανον λάβωσιν, ἡμεῖς δὲ ἀφθαρτον. ἐγὼ τοίνυν οὕτω
 τρέχω ὡς οὐκ ἀδήλως, οὕτω πυκτεύω ὡς οὐκ ἄερα δέρων·
 27 ἀλλ' ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ ⁸ δουλαγωγῶ⁸, μήπως ^{Cp. Rom. 6. 19.}
 ἄλλοις κηρύξας αὐτοὺς ἀδόκιμος γένωμαι.

10 Οὐ θέλω ⁹ γὰρ⁹ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ πατέρες
 ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλην ἦσαν, καὶ πάντες διὰ τῆς ^{Exod. 13. 21.}
 2 θαλάσσης διήλθον, καὶ πάντες εἰς τὸν Μωσὴν ἐβαπτίσαντο
 3 ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ βρῶμα ^{Exod. 16. 35.}
 4 πνευματικὸν ἔφαγον, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα πνευματικὸν ^{Exod. 17. 6.}
 ἔπιον· ἔπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας, ἥ
 5 δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός· ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν ^{Cp. Num. 14. 22 sqq.}

¹ δέ ² add τοῦ Χριστοῦ ³ om. μὴ ὢν αὐτοὺς ὑπὸ νόμον, ⁴ Θεῷ

⁵ Χριστῷ ⁶ κερδήσω ἀνόμους ⁷ add ὡς ⁸ add τὰ ⁹ τοῦτο

¹⁰ δουλαγωγῶ S. ¹¹ δέ

εὐδόκησεν ὁ Θεός· κατεστρώθησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ. ταῦτα 6
δὲ τύποι ἡμῶν ἐγενήθησαν, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς

Num. 11. 4. κακῶν, καθὼς ἀκακεῖνοι ἐπεθύμησαν. μηδὲ εἰδωλολάτραι 7

Exod. 32. 6. γίνεσθε, καθὼς τινες αὐτῶν· ὥσπερ¹ γέγραπται, Ἐκάθισεν
ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν. μηδὲ 8

Num. 25. 1, 9. πορνεύωμεν, καθὼς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν, καὶ ἔπεσον ἐν
μῇ ἡμέρᾳ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες. μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν 9

Num. 21. 5 sq. ^fΚύριον¹, καθὼς ^g—¹ τινες αὐτῶν ἐπείρασαν, καὶ ὑπὸ τῶν

Num. 14. 2, 37. ὄψεων ^hἀπώλυντο¹. μηδὲ γογγύζετε, ⁱκαθάπερ¹ τινὲς αὐ- 10
τῶν ἐγόγγυσαν, καὶ ἀπώλοντο ὑπὸ τοῦ ^jὀλοθρευτοῦ¹. ταῦτα 11

Cp. Rom. 15. 4. δὲ ^kτυπικῶς¹ συνέβαινον ἐκείνοις· ἐγράφη δὲ πρὸς νουθε-
σίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων ¹κατήντηκεν¹. 12
ὥστε ὁ δοκῶν ἐστάναι βλεπέτω μὴ πέσῃ. πειρασμὸς ὑμᾶς 13
οὐκ εἴληφεν εἰ μὴ ἀνθρώπινος· πιστὸς δὲ ὁ Θεός, ὃς οὐκ
ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν
τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν, τοῦ δύνασθαι ^m—¹ ὑπ-
ενεγκεῖν.

Cp. 8. 1 sqq. Διόπερ, ἀγαπητοί μου, φεύγετε ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας. 14

Cp. Matt. 26. 26 sqq., Mark 14. 22 sqq., Luke 22. 19 sqq.
ὡς φρονίμοις λέγω· κρίνατε ὑμεῖς ὃ φημι. τὸ ποτήριον 15, 16
τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ
Χριστοῦ ἐστι; τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ

Cp. 12. 27, Rom. 12. 5.
σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστιν; ὅτι εἷς ἄρτος ἐν σῶμα οἱ 17
πολλοὶ ἐσμεν· οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἐνὸς ἄρτου μετέχομεν.

Cp. Levit. 7. 15, 20 (5, 10).
βλέπετε τὸν Ἰσραὴλ κατὰ σάρκα· οὐχὶ οἱ ἐσθιόντες τὰς 18
θυσίας κοινωνοὶ τοῦ θυσιαστηρίου εἰσὶ; τί οὖν φημι; ὅτι 19
ⁿεἰδωλόθυτόν¹ τι ἐστίν; ἢ ὅτι ὁ εἰδωλόν¹ τι ἐστίν; ἀλλ' ὅτι 20

Cp. Ps. 106 (105). 37.
ἃ θύει τὰ ἔθνη, δαιμονίοις θύει καὶ οὐ Θεῷ· οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς
κοινωνοὺς τῶν δαιμονίων γίνεσθαι. οὐ δύνασθε ποτήριον 21

Cp. Mal. 1. 7. Κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον δαιμονίων· οὐ δύνασθε τραπέζης
12.

^e ὥς ^f Χριστόν A.S.M. ^g add καί ^h ἀπώλυντο ⁱ καθὼς
καί ^j ὀλοθρευτοῦ S. ^k πάντα τύποι ¹ κατήντησεν ^m add ὑμᾶς
ⁿ εἰδωλόν ^o εἰδωλόθυτόν

22 Κυρίου μετέχειν καὶ τραπέξης δαιμονίων. ἡ παραζηλοῦμεν
τὸν Κύριον; μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ ἐσμεν;

23 Πάντα ^{p-1} ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει. πάντα ^{p-1} Cp. 6. 12,
Rom. 14. 14,

24 ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα οἰκοδομεῖ. μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητείτω, ¹ 1 Tim. 4. 4,
Tit. 1. 15.

25 ἀλλὰ τὸ τοῦ ἐτέρου ^{a-1}. πᾶν τὸ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον
26 ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντας διὰ τὴν συνειδήσιν. Τοῦ γὰρ Ps. 24 (23). 14

27 Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. ^x εἴ τις ¹ καλεῖ ὑμᾶς
τῶν ἀπίστων, καὶ θέλετε πορεύεσθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον

28 ὑμῖν ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντας διὰ τὴν συνειδήσιν. ἐὰν
δέ τις ὑμῖν εἴπῃ, Τοῦτο ^s ἱερόθυτόν ¹ ἐστι, μὴ ἐσθίετε, δι'

29 ἐκεῖνον τὸν μηνύσαντα καὶ τὴν συνειδήσιν ^{t-1} συνείδησιν
δὲ λέγω οὐχὶ τὴν ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τὴν τοῦ ἐτέρου· ἵνατί γὰρ

30 ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται ὑπὸ ἄλλης συνειδήσεως; εἰ ^{u-1}
ἐγὼ χάριτι μετέχω, τί βλασφημοῦμαι ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εὐχα-

31 ριστῶ; εἴτε οὖν ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα

32 εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε. ἀπρόσκοποι ^x καὶ Ἰουδαίοις γίνεσθε ¹

33 καὶ Ἑλλησι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ· καθὼς καὶ γὰρ πάντα
πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἑμαυτοῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν

11 πολλῶν, ἵνα σωθῶσι. μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς καὶ γὰρ
Χριστοῦ.

2 Ἐπαιῶ δὲ ὑμᾶς, ^{y-1} ὅτι πάντα μου μέμνησθε, καὶ καθὼς Cp. 2 Thess.
2. 15, 3. 6.

3 παρέδωκα ὑμῖν τὰς παραδόσεις κατέχετε. θέλω δὲ ὑμᾶς
εἰδέναι, ὅτι παντὸς ἀνδρὸς ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστός ἐστι, κεφαλὴ

4 δὲ γυναικὸς ὁ ἀνὴρ, κεφαλὴ δὲ ^z τοῦ ¹ Χριστοῦ ὁ Θεός. πᾶς
ἀνὴρ προσευχόμενος ἢ προφητεύων, κατὰ κεφαλῆς ἔχων,

5 καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. πᾶσα δὲ γυνὴ προσευχο-
μένη ἢ προφητεύουσα ἀκατακαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ καταισχύνει

τὴν κεφαλὴν ^a αὐτῆς¹. ἐν γὰρ ἐστὶ καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρμένῃ.

6 εἰ γὰρ οὐ κατακαλύπτεται γυνή, καὶ κειράσθω· εἰ δὲ αἰσχροὺν

p add μοι

q add ἕκαστος

r εἰ δέ τις

s εἰδωλόθυτόν

t add Τοῦ γὰρ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς·

u add δὲ x γίνεσθε

καὶ Ἰουδαίοις

y add ἀδελφοί,

z om. τοῦ

a ἑαυτῆς

Cp. Gen. 2.
18, 23.

γυναικὶ τὸ κείρασθαι ἢ ξυράσθαι, κατακαλυπτέσθω. ἀνὴρ 7
μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, εἰκὼν
καὶ δόξα Θεοῦ ὑπάρχων· ^b ἢ γυνὴ δὲ δόξα ἀνδρός ἐστιν.
οὐ γάρ ἐστιν ἀνὴρ ἐκ γυναικός, ἀλλὰ γυνὴ ἐξ ἀνδρός· καὶ 8, 9
γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναιῖκα, ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν
ἄνδρα· διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς 10
κεφαλῆς διὰ τοὺς ἀγγέλους. πλὴν οὔτε ^c γυνὴ χωρὶς ἀνδρός 11
οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικός· ^d ἐν Κυρίῳ. ὥσπερ γὰρ ἡ γυνὴ 12
ἐκ τοῦ ἀνδρός, οὕτω καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς γυναικός, τὰ δὲ
πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ. ἐν ὑμῖν αὐτοῖς κρίνατε· πρέπον ἐστὶ 13
γυναιῖκα ἀκατακάλυπτον τῷ Θεῷ προσεύχεσθαι; ^e οὐδὲ ἡ 14
φύσις αὐτῇ διδάσκει ὑμᾶς, ὅτι ἀνὴρ μὲν ἔαν κομᾶ, ἀτιμία
αὐτῷ ἐστι; γυνὴ δὲ ἔαν κομᾶ, δόξα αὐτῇ ἐστίν· ὅτι ἡ κόμη 15
αὐτῇ περιβολαίου δέδοται αὐτῇ. εἰ δέ τις δοκεῖ φιλόνηκος 16
εἶναι, ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχομεν, οὐδὲ αἱ ἐκκλη-
σίαι τοῦ Θεοῦ.

Τοῦτο δὲ παραγγέλλων οὐκ ἐπαινῶ, ὅτι οὐκ εἰς τὸ κρεῖττον 17
ἀλλ' εἰς τὸ ἥττον συνέρχεσθε. πρῶτον μὲν γὰρ συνερχομέ- 18
νων ὑμῶν ἐν ^f ἐκκλησίᾳ ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν ὑπάρχειν·
καὶ μέρος τι πιστεύω. δεῖ γὰρ καὶ αἰρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, 19
ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν. συνερχομένων οὖν 20
ὑμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ οὐκ ἔστι Κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν· ἕκαστος 21
γὰρ τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει ἐκ τῷ φαγεῖν, καὶ ὃς μὲν
πεινᾷ ὃς δὲ μεθύει. μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν 22
καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καταφρονεῖτε, καὶ
καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας; τί ^g εἶπω ὑμῖν; ^h ἐπαινέσω
ὑμᾶς ἐν τούτῳ; οὐκ ἐπαινῶ. ⁱ ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ 23
Κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ
νυκτὶ ᾗ παρεδίδοτο ἔλαβεν ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε, 24

Matt. 26. 26,
Mark 14. 22,
Luke 22. 19.

^b om. ἡ ^c ἀνὴρ χωρὶς γυναικός οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρός ^d ἡ οὐδὲ
αὐτῇ ἡ φύσις ^e add τῇ ^f ὑμῖν εἶπω ^g ἐπαινέσω ὑμᾶς; ἐν
τούτῳ οὐκ ἐπαινῶ, M.

καὶ εἶπε, ^hΤοῦτό¹ μου ἐστὶ τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ⁱ⁻¹.
 25 τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡσαύτως καὶ τὸ
 ποτήριον, μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων, Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ ^{Cp. Exod. 24.}
 καὶνὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε, ὅσάκις ^{8, Heb. 9. 20.}
 26 ἂν πίνητε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὅσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε
 τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον ^{k-}¹ πίνητε, τὸν θάνατον
 27 τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ. ὥστε ὃς ἂν
 ἐσθίῃ τὸν ἄρτον ¹⁻¹ ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ Κυρίου ἀναξίως,
 ἔνοχος ἐσται τοῦ σώματος καὶ ^mτοῦ¹ αἵματος τοῦ Κυρίου.
 28 δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου
 29 ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω. ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ
 πίνων ⁿ⁻¹ κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ
 30 σῶμα ^{o-}¹. διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοι,
 31 καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. εἰ ^pδὲ¹ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν
 32 ἐκρινόμεθα. κρινόμενοι δὲ ὑπὸ Κυρίου παιδεύομεθα, ἵνα μὴ ^{Cp. Heb. 12.}
 33 σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. ὥστε, ἀδελφοί μου, συνερχό- ⁵sqq.
 34 μενοι εἰς τὸ φαγεῖν ἀλλήλους ἐκδέχεσθε· ^aεἴ τις¹ πεινᾷ, ἐν
 οἴκῳ ἐσθιέτω· ἵνα μὴ εἰς κρίμα συνέρχησθε. τὰ δὲ λοιπὰ
 ὡς ἂν ἔλθω διατάξομαι.

12 Περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν, ἀδελφοί, οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν.

2 οἴδατε ὅτι ^rὅτε¹ ἔθνη ἦτε πρὸς τὰ εἰδωλα τὰ ἄφωνα, ὡς ἂν ^{Cp. Eph. 2. 11}
 3 ἤγεσθε, ἀπαγόμενοι. διὸ γνωρίζω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς ἐν Πνεύ- ^{sq., 1 Thess.}
 ματι Θεοῦ λαλῶν ^sλέγει, Ἀνάθεμα Ἰησοῦς·¹ καὶ οὐδεὶς δύ- ^{1. 9.}
 νатаι ^tεἰπεῖν, Κύριος Ἰησοῦς,¹ εἰ μὴ ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ.

4 Διαιρέσεις δὲ χαρισμάτων εἰσὶ, τὸ δὲ αὐτὸ Πνεῦμα· ^{Cp. Rom. 12.}
 5, 6 καὶ διαιρέσεις διακονιῶν εἰσι, καὶ ὁ αὐτὸς Κύριος· καὶ ⁶sqq., Eph. 4.
 διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰσὶν, ὁ δὲ αὐτὸς ^{u-}¹ Θεός, ὁ ἐνεργῶν ⁴sqq., 1 Pet.
 7 τὰ πάντα ἐν πᾶσιν. ἐκάστῳ δὲ δίδεται ἡ φανέρωσις τοῦ ^{4. 10.}

^h Λάβετε, φάγετε· τοῦτό ⁱ add κλῶμενον A.S.M. ^k add τοῦτο
¹ add τοῦτον ^m om. τοῦ ⁿ add ἀναξίως ^o add τοῦ Κυρίου
^r γὰρ ^a εἰ δέ τις ^r om. ὅτε ^s λέγει ἀνάθεμα Ἰησοῦν·
^t εἰπεῖν Κύριον Ἰησοῦν, ^u add ἐστι

Πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον. ^φ μὲν γὰρ διὰ τοῦ Πνεύ- 8
ματος δίδεται λόγος σοφίας, ἄλλω δὲ λόγος γνώσεως κατὰ
τὸ αὐτὸ Πνεῦμα, ἐτέρω ^{x-} πίστις ἐν τῷ αὐτῷ Πνεύματι, 9
ἄλλω δὲ χαρίσματα ἰαμάτων ἐν τῷ ^γ ἐνὶ Πνεύματι, ἄλλω 10
δὲ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλω δὲ προφητεία, ἄλλω δὲ δια-
κρίσεις πνευμάτων, ἐτέρω ^{z-} γένη γλωσσῶν, ἄλλω δὲ ἐρ-
μηνεία γλωσσῶν· πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ 11
Πνεῦμα διαιροῦν ἰδίᾳ ἐκάστῳ καθὼς βούλεται.

Cp. Rom. 12.
4 sq.

Cp. Gal. 3.
27 sq., Col. 3.
10 sq.

Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἓν ἐστι, καὶ μέλη ^a πολλὰ ἔχει¹, 12
πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος ^{b-} πολλὰ ὄντα ἓν ἐστι
σῶμα, οὕτω καὶ ὁ Χριστός. καὶ γὰρ ἐν ἐνὶ Πνεύματι ἡμεῖς 13
πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, εἴτε Ἰουδαῖοι εἴτε Ἑλ-
ληνες, εἴτε δοῦλοι εἴτε ἐλεύθεροι· καὶ πάντες ^{c-} ἐν Πνεύμα
ἐποτίσθημεν. καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἔστιν ἐν μέλος, ἀλλὰ 14
πολλά. ἐὰν εἴπῃ ὁ πούς, "Οτι οὐκ εἰμὶ χεῖρ, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ 15
σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ ^d σώματος." καὶ 16
ἐὰν εἴπῃ τὸ οὖς, "Οτι οὐκ εἰμὶ ὀφθαλμός, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ
σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ ^d σώματος." εἰ 17
ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμός, ποῦ ἡ ἀκοή; εἰ ὅλον ἀκοή, ποῦ ἡ
ὀσφρησις; ^e νῦν¹ δὲ ὁ Θεὸς ἔθετο τὰ μέλη ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν 18
ἐν τῷ σῶματι, καθὼς ἠθέλησεν. εἰ δὲ ἦν τὰ πάντα ἐν μέλος, 19
ποῦ τὸ σῶμα; νῦν δὲ πολλὰ μὲν μέλη, ἐν δὲ σῶμα. οὐ ^{20, 21}
δύναται δὲ ^f ὁ¹ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χειρί, Χρεῖαν σου οὐκ
ἔχω· ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσί, Χρεῖαν ὑμῶν οὐκ ἔχω.
ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον τὰ δοκοῦντα μέλη τοῦ σώματος ἀσθε- 22
νέστερα ὑπάρχειν ἀναγκαῖά ἐστι· καὶ ἃ δοκοῦμεν ἀτιμότερα 23
εἶναι τοῦ σώματος, τούτοις τιμὴν περισσοτέραν περιτίθεμεν
καὶ τὰ ἀσχήμονα ἡμῶν εὐσχημοσύνην περισσοτέραν ἔχει· τὰ 24
δὲ εὐσχήμονα ἡμῶν οὐ χρεῖαν ἔχει· ἀλλ' ὁ Θεὸς συνεκέρασε
τὸ σῶμα, τῷ ^g ὑστερουμένῳ¹ περισσοτέραν δοῦν τιμὴν, ἵνα 25

^x add δὲ ^γ αὐτῷ ^z add δὲ ^a ἔχει πολλά ^b add τοῦ ἐνός
^c add εἰς ^d σώματος; ^e νῦν¹ ^f om. ὁ ^g ὑστεροῦντι

μη ἢ σχίσμα ἐν τῷ σώματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων
 26 μεριμνῶσι τὰ μέλη. καὶ εἴτε πάσχει ἐν μέλος, συμπάσχει
 πάντα τὰ μέλη· εἴτε δοξάζεται ^{h-} μέλος, συγχαίρει πάντα
 27 τὰ μέλη. ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέλη ἐκ μέρους. *Cp. Eph. 5. 30.*
 28 καὶ οὐς μὲν ἔθετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτον ἀποστόλους, *Cp. Eph. 4. 11.*
 δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, ἔπειτα δυνάμεις,
ⁱ ἔπειτα¹ χαρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις, γένη
 29 γλωσσῶν. μὴ πάντες ἀπόστολοι; μὴ πάντες προφῆται;
 30 μὴ πάντες διδάσκαλοι; μὴ πάντες δυνάμεις; μὴ πάντες
 χαρίσματα ἔχουσιν ἰαμάτων; μὴ πάντες γλώσσαις λαλοῦσι;
 31 μὴ πάντες διερμηνεύουσι; ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ *Cp. 14. 1.*
^k μείζονα¹. καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι.

13 Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέ-
 λων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἡχῶν ἢ κύμβαλον
 2 ἀλαλάζον. καὶ ἔὰν ἔχω προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια
 πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἔὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν *Cp. Matt. 17.*
 3 ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐθέν εἰμι. καὶ ^{20, 21. 21.}
 ἔὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἔὰν παραδῶ τὸ
 σῶμά μου ἵνα ¹ καυθήσωμαι¹, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν
 4 ὠφελοῦμαι. ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται· ἡ ἀγάπη
 5 οὐ ζηλοῖ· ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσ-
 χημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται
 6 τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ,
 7 πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπο-
 8 μένει. ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ^m πίπτει¹. εἴτε δὲ προφητεῖαι,
 καταργηθήσονται· εἴτε γλώσσαι, παύσονται· εἴτε γνῶσις,
 9 καταργηθήσεται. ἐκ μέρους γὰρ γινώσκομεν, καὶ ἐκ μέρους
 10 προφητεύομεν· ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, ⁿ⁻ ¹ τὸ ἐκ μέρους
 11 καταργηθήσεται. ὅτε ἤμην νήπιος, ^o ἐλάλουν ὡς νήπιος,

^h add ἐνⁱ εἴτα^k κρείττονα¹ καυχῶμαι M.^m ἐκπίπτειⁿ add τότε
ἐλογιζόμεν·^o ὡς νήπιος ἐλάλουν, ὡς νήπιος ἐφρόνουν, ὡς νήπιος

ἐφρόνουν ὡς νήπιος, ἐλογιζόμεν ὡς νήπιος·¹ ὅτε ¹—¹ γέγονα
 ἄνθρωπος, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου. βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ¹²
 ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον·
 ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι καθὼς καὶ
 ἐπεγνώσθην. νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ¹³
 ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη.

Cp. 12. 31.

Διώκετε τὴν ἀγάπην· ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευματικά, μᾶλλον **14**Cp. Acts 2. 4,
10. 46.

δὲ ἵνα προφητεύητε. ὁ γὰρ λαλῶν γλώσση οὐκ ἀνθρώποις ²
 λαλεῖ, ἀλλὰ ³—³ Θεῷ· οὐδεὶς γὰρ ἀκούει· πνεύματι δὲ λαλεῖ
 μυστήρια. ὁ δὲ προφητεύων ἀνθρώποις λαλεῖ οἰκοδομὴν ³
 καὶ παράκλησιν καὶ παραμυθίαν. ὁ λαλῶν γλώσση ἑαυτὸν ⁴
 οἰκοδομεῖ, ὁ δὲ προφητεύων ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ. θέλω δὲ ⁵
 πάντας ὑμᾶς λαλεῖν γλώσσαις, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε·
 μείζων ¹ δὲ¹ ὁ προφητεύων ἢ ὁ λαλῶν γλώσσαις, ἐκτὸς εἰ
 μὴ διερμηνεύῃ, ἵνα ἡ ἐκκλησία οἰκοδομὴν λάβῃ. ⁵ νῦν¹ δέ, ⁶
 ἀδελφοί, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσσαις λαλῶν, τί ὑμᾶς
 ὠφελήσω, ἐὰν μὴ ὑμῖν λαλήσω ἢ ἐν ἀποκαλύψει ἢ ἐν
 γνώσει ἢ ἐν προφητείᾳ ἢ ἐν διδαχῇ; ὅμως τὰ ἄψυχα ⁷
 φωνὴν διδόντα, εἴτε αὐλὸς εἴτε κιθάρα, ἐὰν διαστολὴν τοῖς
 φθόγγοις μὴ δῶ, πῶς γνωσθήσεται τὸ αὐλούμενον ἢ τὸ
 κιθαριζόμενον; καὶ γὰρ ἐὰν ἄδηλον φωνὴν σάλπιγξ ⁸ δῶ, ⁸
 τίς παρασκευάσεται εἰς πόλεμον; οὕτω καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς ⁹
 γλώσσης ἐὰν μὴ εὔσημον λόγον δῶτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ
 λαλούμενον; ἔσεσθε γὰρ εἰς ἀέρα λαλοῦντες. τοσαῦτα, εἰ ¹⁰
 τύχοι, γένῃ φωνῶν ¹ εἰσιν¹ ἐν κόσμῳ, καὶ οὐδὲν ¹¹—¹¹ ἄφωνον.
 ἐὰν οὖν μὴ εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ λαλοῦντι ¹¹
 βάρβαρος, καὶ ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ βάρβαρος. οὕτω καὶ ὑμεῖς, ¹²
 ἐπεὶ ζηλωταὶ ἐστε πνευμάτων, πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκ-
 κλησίας ζητεῖτε ἵνα περισσεύητε. ¹³ διὸ¹ ὁ λαλῶν γλώσση ¹³
 προσευχέσθω ἵνα διερμηνεύῃ. ἐὰν γὰρ προσεύχωμαι γλώσση, ¹⁴

¹ add δὲ ³ add τῷ ¹ γὰρ ⁵ νῦν¹ ¹ ἐστιν ¹¹ add αὐτῶν S.
¹³ διόπερ

- τὸ πνεῦμά μου προσεύχεται, ὃ δὲ νοῦς μου ἄκαρπός ἐστι.
 15 τί οὖν ἐστι; προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσεύξομαι δὲ καὶ
 16 τῷ νοῖ. ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ τῷ νοῖ. ἐπεὶ ἐὰν
 ὧ εὐλογῇς πνεύματι¹, ὃ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου
 πῶς ἐρεῖ τὸ ἀμὴν ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριστίᾳ, ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ
 17 οἶδε; σὺ μὲν γὰρ καλῶς εὐχαριστεῖς, ἀλλ' ὁ ἕτερος οὐκ
 18 οἰκοδομεῖται. εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ²⁻¹, πάντων ὑμῶν μᾶλλον Cp. Rom. 15.
19, 2 Cor. 12.
12.
 19 γλώσσαις³ λαλῶ⁴. ἀλλ' ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους¹².
 ὁ τῷ νοῖ¹ μου λαλῆσαι, ἵνα καὶ ἄλλους κατηχήσω, ἢ μυρίους
 λόγους ἐν γλώσσῃ.
 20 Ἀδελφοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν· ἀλλὰ τῇ κακίᾳ
 21 νηπιάζετε, ταῖς δὲ φρεσὶ τέλειοι γίνεσθε. ἐν τῷ νόμῳ γέ-
 γραπται ὅτι Ἐν ἑτερογλώσσοις καὶ ἐν χεῖλεσιν⁵ ἐτέρων¹ Cp. Is. 28. 11
sq.
 λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ οὐδ' οὕτως εἰσακούσονται μου,
 22 λέγει Κύριος. ὥστε αἱ γλώσσαι εἰς σημεῖόν εἰσιν οὐ τοῖς
 πιστεύουσιν ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις· ἡ δὲ προφητεία οὐ τοῖς
 23 ἀπίστοις ἀλλὰ τοῖς πιστεύουσιν. ἐὰν οὖν συνέλθῃ ἡ ἐκ-
 κλησία ὅλη ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ πάντες⁴ λαλῶσι γλώσσαις¹,
 εἰσέλθωσι δὲ ἰδιῶται ἢ ἄπιστοι, οὐκ ἐροῦσιν ὅτι μαίνεσθε;
 24 ἐὰν δὲ πάντες προφητεύωσιν, εἰσέλθῃ δέ τις ἄπιστος ἢ
 ἰδιώτης, ἐλέγχεται ὑπὸ πάντων, ἀνακρίνεται ὑπὸ πάντων,⁶⁻¹
 25 τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ φανερὰ γίνεται καὶ οὕτω
 πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσκυνήσει τῷ Θεῷ, ἀπαγγέλλων ὅτι Cp. Zech. 8.
23.
 ὁντως ὁ Θεὸς¹ ἐν ὑμῖν ἐστι.
 26 Τί οὖν ἐστιν, ἀδελφοί; ὅταν συνέρχησθε, ἕκαστος⁸⁻¹
 ψαλμὸν ἔχει, διδαχὴν ἔχει, ἢ ἀποκάλυψιν ἔχει, γλώσσαν
 ἔχει,¹ ἑρμηνείαν ἔχει. πάντα πρὸς οἰκοδομὴν¹ γινέσθω¹.
 27 εἴτε γλώσσῃ τις λαλεῖ, κατὰ δύο ἢ τὸ πλεῖστον τρεῖς, καὶ
 28 ἀνὰ μέρος, καὶ εἰς διερμηνευέτω· ἐὰν δὲ μὴ ᾗ διερμηνευτής,

¹ εὐλογῆσης τῷ πνεύματι ² add μου ³ λαλῶν ⁴ διὰ τοῦ
 νοός ⁵ ἐτέροις ⁶ γλώσσαις λαλῶσιν ⁷ add καὶ οὕτως ⁸ ὁ Θεός
 ὧντως ⁹ add ὑμῶν ¹⁰ γλώσσαν ἔχει, ἀποκάλυψιν ἔχει, ¹¹ γενέσθω

σιγάτω ἐν ἐκκλησίᾳ, ἑαυτῷ δὲ λαλείτω καὶ τῷ Θεῷ. προ- 29
φῆται δὲ δύο ἢ τρεῖς λαλείτωσαν, καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτω-
σαν. ἂν δὲ ἄλλω ἀποκαλυφθῇ καθημένω, ὁ πρῶτος σιγάτω. 30
δύνασθε γὰρ καθ' ἕνα πάντες προφητεύειν, ἵνα πάντες μαν- 31
θάνωσι καὶ πάντες παρακαλῶνται, καὶ πνεύματα προφητῶν 32
προφήταις ὑποτάσσεται, οὐ γὰρ ἐστὶν ἀκαταστασίας ὁ Θεὸς 33
ἀλλ' εἰρήνης, ὡς ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων.

Αἱ γυναῖκες ^{k-l} ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν· οὐ γὰρ 34
Cp. Gen. 3. 16. ¹ ἐπιτρέπεται ¹ αὐταῖς λαλεῖν, ἀλλ' ^m ὑποτασσέσθωσαν ¹, κα-
θὼς καὶ ὁ νόμος λέγει. εἰ δέ τι μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ 35
τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν· αἰσχρὸν γὰρ ἐστὶ ⁿ γυ-
ναικὶ λαλεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ ¹. ἡ ἀφ' ὑμῶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ 36
ἐξηλθεν; ἡ εἰς ὑμᾶς μόνους κατήνησεν;

Εἴ τις δοκεῖ προφήτης εἶναι ἢ πνευματικός, ἐπιγινωσκέτω 37
ἂ γράφω ὑμῖν, ὅτι ^{o-l} Κυρίου ^p ἐστὶν ἐντολή ¹. εἰ δέ τις 38
ἀγνοεῖ, ^a ἀγνοεῖτω ¹.

ᾧ Ὡστε, ἀδελφοί ^r μου ¹, ζηλοῦτε τὸ προφητεύειν, καὶ τὸ 39
λαλεῖν ^s μὴ κωλύετε γλώσσαις ¹. πάντα ^t δὲ ¹ εὐσχημόνως 40
καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω.

Cp. Gal. 1. 11. Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγγελισάμην 15
ὑμῖν, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἐστήκατε, δι' οὗ καὶ σώ- 2
ζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ^u ὑμῖν, εἰ ¹ κατέχετε, ἐκτὸς
εἰ μὴ εἰκὴ ἐπιστεύσατε. παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, 3
ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν
ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς· καὶ ὅτι ἐτάφη· καὶ ὅτι ἐγήγερται 4
Cp. Luke 24. ^v τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ¹ κατὰ τὰς γραφάς· καὶ ὅτι ὥφθη Κηφᾶ· 5
34, 36. εἶτα τοῖς δώδεκα· ἔπειτα ὥφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελ- 6
φοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείους μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ
^{w-l} ἐκοιμήθησαν· ἔπειτα ὥφθη Ἰακώβω· εἶτα τοῖς ἀποστό- 7

^k add ὑμῶν ¹ ἐπιτέτραπται ^m ὑποτάσσεσθαι ⁿ γυναῖξιν
ἐν ἐκκλησίᾳ λαλεῖν ^o add τοῦ ^p εἰσὶν ἐντολαί ^a ἀγνοεῖται M.
^r om. μου ^s γλώσσαις μὴ κωλύετε ^t om. δὲ ^u ὑμῖν εἰ A.M.
^v τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ^w add καὶ

- 8 τοῖς πᾶσιν· ἔσχατον δὲ πάντων, ὥσπερ εἰ τῷ ἐκτρώματι, Cp. 9. 1, Acts
9 ὥφθη καί μοι. ἐγὼ γὰρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, 26. 16.
ὃς οὐκ εἰμι ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν Cp. Acts 8. 3,
10 ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. χάριτι δὲ Θεοῦ εἰμι ὃ εἰμι, καὶ ἡ Gal. 1. 13,
χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισσότερον 1 Tim. 1. 13.
αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα· οὐκ ἐγὼ δέ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ
11 ^{z-} σὺν ἐμοί. εἴτε οὖν ἐγώ, εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτω κηρύσσο-
μεν, καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε.
12 Εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται, πῶς Cp. 2 Tim. 2.
λέγουσιν ^y ἐν ὑμῖν τινες¹ ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν; 18.
13 εἰ δὲ ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται·
14 εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν,
15 κενὴ ^{z-} καὶ ἡ πίστις ^a ὑμῶν¹. εὐρισκόμεθα δὲ καὶ ψευ-
δομάρτυρες τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ Θεοῦ
ὅτι ἤγειρε τὸν Χριστόν, ὃν οὐκ ἤγειρεν, εἶπερ ἄρα νεκροὶ
16 οὐκ ἐγείρονται. εἰ γὰρ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, οὐδὲ Χριστὸς
17 ἐγήγερται· εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, ματαία ἡ πίστις
18 ὑμῶν, ἔτι ἐστὲ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. ἄρα καὶ οἱ κοι-
19 μηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπώλοντο. εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ^b ἐν
Χριστῷ ἡλπικότες ἐσμὲν¹ μόνον, ἐλεεινότεροι πάντων ἀν-
θρώπων ἐσμὲν.
20 Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοι- Cp. Acts 26.
21 μημένων ^{c-}. ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου ^{d-} θάνατος, καὶ Rev. 1. 5.
22 δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ Cp. Rom. 5. 17.
πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζω-
23 οποιηθήσονται. ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι· ἀπαρχὴ
Χριστός, ἔπειτα οἱ ^e τοῦ¹ Χριστοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. Cp. 1 Thess.
24 εἴτα τὸ τέλος, ὅταν ^f παραδοῖ¹ τὴν βασιλείαν τῷ Θεῷ καὶ 4. 16.
πατρί, ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν

^x add ἡ
ἐσμὲν ἐν Χριστῷ
^f παραδῶ

^y τινες ἐν ὑμῖν

^z add δὲ
^a add ἐγένετο

^b ἡμῶν M.

^d add ὁ

^b ἡλπικότες

^c om. τοῦ

Cp. Ps. 110
(109). 1.
Cp. Rev. 20.
14.
Cp. Ps. 8. 6.

καὶ δύναμιν. δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν ἄχρις οὗ ⁸⁻ θῆ 25
πάντας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ἔσχατος ἐχ- 26
θρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος. Πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς 27
πόδας αὐτοῦ. ὅταν δὲ εἴπῃ ὅτι πάντα ^h ὑποτέτακται, δηλὸν
ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα. ὅταν δὲ ^l ὑποταγῇ 28
αὐτῷ τὰ πάντα, τότε καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑπο-
τάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα, ἵνα ἡ ὁ Θεὸς ⁱ⁻ πάντα ἐν πᾶσιν.

Cp. Rom. 8.
36.

Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; 29
εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ
^k αὐτῶν; τί καὶ ἡμεῖς κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν; καθ' 30, 31
ἡμέραν ἀποθνήσκω, νῆ τὴν ^l ὑμετέραν ^l καύχησιν, ^m ἀδελφοί,
ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. εἰ κατὰ ἀνθρω- 32
πον ἐθνηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ, τί μοι ⁿ τὸ ὄφελος; εἰ νεκροὶ
οὐκ ἐγείρονται, ^l Φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνή-
σκομεν. μὴ πλανᾶσθε· Φθείρουσιν ἡθὴ χρῆσθ' ὁμιλίαι κακαί. 33
ἐκνήψατε δικαίως, καὶ μὴ ἀμαρτάνετε· ἀγνωσίαν γὰρ Θεοῦ 34
τινὲς ἔχουσι· πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν ^o λαλῶ.

Is. 22. 13.

Ἄλλ' ἐρεῖ τις, Πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί; ποίῳ δὲ σώματι 35
ἔρχονται; ^p ἄφρων, σὺ δ' σπείρεις οὐ ζωοποιεῖται, ἐὰν μὴ 36
ἀποθάῃ· καὶ δ' σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γεννησόμενον σπεί- 37
ρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον, εἰ τύχοι, σίτου, ἢ τινος τῶν
λοιπῶν· ὁ δὲ Θεὸς ^a δίδωσιν αὐτῷ ^l σῶμα καθὼς ἠθέλησε, 38
καὶ ἐκάστῳ τῶν σπερμάτων ^{r-} ἴδιον σῶμα. οὐ πᾶσα σὰρξ 39
ἡ αὐτὴ σὰρξ· ἀλλὰ ἄλλη μὲν ^{s-} ἀνθρώπων, ἄλλη δὲ σὰρξ
κτηνῶν, ἄλλη δὲ ^t σὰρξ πτηνῶν, ἄλλη δὲ ἰχθύων. καὶ σώ- 40
ματα ἐπουράνια, καὶ σώματα ἐπίγεια· ἀλλ' ἑτέρα μὲν ἡ τῶν
ἐπουρανίων δόξα, ἑτέρα δὲ ἡ τῶν ἐπιγείων. ἄλλη δόξα ἡλίου, 41
καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ

Cp. John 12.
24.

■ add ἀν ^h ὑποτέτακται (δηλὸν ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ
πάντα), ὅταν δὲ M. ⁱ add τὰ ^k τῶν νεκρῶν ^l ἡμετέραν S.
^m om. ἀδελφοί, ⁿ τὸ ὄφελος, εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται; A.S.M.
^o λέγω ^p ἄφρων ^q αὐτῷ δίδωσι ^r add τὸ ^s add σὰρξ
^t ἰχθύων, ἄλλη δὲ πτηνῶν

- 42 ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ. οὕτω καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν.
 43 σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ· σπείρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ· σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται
 44 ἐν δυνάμει· σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν. ^υ εἰ^υ ἔστι σῶμα ψυχικόν, ^z ἔστι καὶ^υ πνευματικόν.
 45 οὕτω καὶ γέγραπται, Ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ Gen. 2. 7.
 εἰς ψυχὴν ζῶσαν. ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν.
 46 ἀλλ' οὐ πρῶτον τὸ πνευματικόν, ἀλλὰ τὸ ψυχικόν ἔπειτα
 47 τὸ πνευματικόν. ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς, χοϊκός. ὁ Cp. Gen. 2. 7,
 48 δεύτερος ἄνθρωπος ^υ ¹ ἐξ οὐρανοῦ. οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι John 3. 13.
 καὶ οἱ χοϊκοί· καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπου-
 49 ράνιοι· καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, ^z φορέ- Cp. Gen. 5. 3,
 σομεν^υ καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου. Rom. 8. 29,
 Phil. 3. 21.
 50 Τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν
 Θεοῦ κληρονομῆσαι οὐ δύνανται, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρ-
 51 σίαν κληρονομεῖ. ἰδοὺ, μυστήριον ὑμῖν λέγω· πάντες ^{a-1}
 52 οὐ κοιμηθησόμεθα, πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα, ἐν ἀτόμῳ, ἐν
 ρίπῃ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σαλπίζει γάρ, Cp. Matt. 24.
 καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἀφθαρτοί, καὶ ἡμεῖς ἀλλαγη- ^{31, 1} Thess. 4.
 53 σόμεθα. δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, 16.
 54 καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. ὅταν δὲ ^b τὸ
 φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀφθαρσίαν, καὶ^υ τὸ θνητὸν τοῦτο
 ἐνδύσῃται ἀθανασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμέ-
 55 νος, Κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νίκος. ποῦ σου, θάνατε, τὸ Is. 25. 8, Hos.
 56 ^ο νίκος^υ; ποῦ σου, ^a θάνατε^υ, τὸ ^ε κέντρον^υ; τὸ δὲ κέντρον ^{13. 14.}
 τοῦ θανάτου ἡ ἀμαρτία· ἡ δὲ δύναμις τῆς ἀμαρτίας ὁ νόμος· Cp. Rom. 7.
 57 τῷ δὲ Θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νίκος διὰ τοῦ Κυρίου ⁷ sqq.
 58 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἐδραῖοι
 γίνεσθε, ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Κυ-

^υ om. εἰ ^z καὶ ἔστι σῶμα ^υ add ὁ Κύριος ^z φορέσωμεν M.
^a add μὲν ^b om. τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀφθαρσίαν, καὶ M.
^ο κέντρον ^a ᾄδη ^ε νίκος

ρίου πάντοτε, εἰδότες ὅτι ὁ κόπος ὑμῶν οὐκ ἔστι κενὸς ἐν
Κυρίῳ.

Cp. Rom. 15. 26, 2 Cor. 9. 1, Gal. 2. 10. Περὶ δὲ τῆς λογίας τῆς εἰς τοὺς ἀγίους, ὥσπερ διέταξα **16**
ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιήσατε.

κατὰ μίαν ¹σαββάτου¹ ἕκαστος ὑμῶν παρ' ἑαυτῷ τιθέτω ²
θησαυρίζων ὃ τι ἂν εὐδοῶται, ἵνα μὴ ὅταν ἔλθω τότε λογίαι
γίνωνται. ὅταν δὲ παραγένωμαι, οὓς ἂν ³δοκιμάσῃτε δι'
ἐπιστολῶν, τούτους¹ πέμψω ἀπενεγκεῖν τὴν χάριν ὑμῶν εἰς
'Ιερουσαλήμ· ἂν δὲ ^hἄξιον ^{η'} τοῦ καμῆ πορεύεσθαι, σὺν ⁴
ἐμοὶ πορεύσονται. ἐλεύσομαι δὲ πρὸς ὑμᾶς, ὅταν Μακεδο- ⁵
νίαν διέλθω· Μακεδονίαν γὰρ διέρχομαι· πρὸς ὑμᾶς δὲ τυχὸν ⁶
παραμενῶ, ἣ καὶ παραχειμάσω, ἵνα ὑμεῖς με προπέμψῃτε
οὗ ἂν πορεύομαι. οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἄρτι ἐν παρόδῳ ἰδεῖν· ⁷
ἐλπίζω ¹γὰρ¹ χρόνον τινὰ ἐπιμεῖναι πρὸς ὑμᾶς, ἂν Κύριος
¹ἐπιτρέψῃ¹. ἐπιμενῶ δὲ ἐν 'Εφέσῳ ἕως τῆς Πεντηκοστῆς· ⁸

Cp. Acts 19. 20. θύρα γάρ μοι ἀνέωγε μεγάλη καὶ ἐνεργής, καὶ ἀντικείμενοι ⁹
πολλοί.

Cp. 4. 17, Acts 19. 22. 'Εὰν δὲ ἔλθῃ Τιμόθεος, βλέπετε ἵνα ἀφόβως γένηται πρὸς ¹⁰
ὑμᾶς· τὸ γὰρ ἔργον Κυρίου ^kἐργάζεται¹ ὡς καὶ ἐγώ· μή τις ¹¹
οὖν αὐτὸν ἐξουθενήσῃ. προπέμψατε δὲ αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, ἵνα
ἔλθῃ πρὸς με· ἐκδέχομαι γὰρ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν.

Cp. 4. 6. περὶ δὲ Ἀπολλῶ τοῦ ἀδελφοῦ, πολλὰ παρεκάλεσα αὐτὸν ἵνα ¹²
ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν· καὶ πάντως οὐκ ἦν
θέλημα ἵνα νῦν ἔλθῃ, ἐλεύσεται δὲ ὅταν εὐκαιρήσῃ.

Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κραται- ¹³
οῦσθε. πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω. 14

Cp. 1. 16. Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, (οἴδατε τὴν οἰκίαν Στεφανᾶ, ¹⁵
ὅτι ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας, καὶ εἰς διακονίαν τοῖς ἀγίοις
ἔταξαν ἑαυτούς,) ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε τοῖς τοιούτοις, ¹⁶
καὶ παντὶ τῷ συνεργοῦντι καὶ κοπιῶντι. χαίρω δὲ ἐπὶ τῇ ¹⁷

¹ σαββάτων ⁸ δοκιμάσῃτε, δι' ἐπιστολῶν τούτους M.
¹ δὲ ¹ ἐπιτρέπῃ ^k ἐργάζεται S.

^h ἡ ἄξιον

παρουσία Στεφανᾶ καὶ ¹Φορτουνάτου¹ καὶ Ἀχαϊκοῦ, ὅτι τὸ Cp. Phil. 2. 30.
 18 ὑμῶν ὑστέρημα οὗτοι ἀνεπλήρωσαν. ἀνέπαυσαν γὰρ τὸ
 ἐμὸν πνεῦμα καὶ τὸ ὑμῶν. ἐπιγινώσκετε οὖν τοὺς τοιούτους.
 19 Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας. ^mἀσπάζεται¹ Cp. Acts 18. 2,
 ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ πολλὰ Ἀκύλας καὶ ⁿΠρίσκα¹ σὺν τῇ κατ' 19, Rom. 16. 3,
 20 οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίᾳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ πάντες. 2 Tim. 4. 19.
 ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγίῳ. Cp. Rom. 16.
 21, 22 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. εἴ τις οὐ φιλεῖ 16.
 23 τὸν Κύριον ^o-¹, ἦτω ἀνάθεμα. Μαρὰν ἀθά. ἡ χάρις τοῦ Cp. Col. 4. 18,
 24 Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. ἡ ἀγάπη μου μετὰ 2 Thess. 3. 17.
 πάντων ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἀμήν.

p-1

Η ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ

ΔΕΥΤΕΡΑ.

1 Παῦλος ἀπόστολος ^aΧριστοῦ Ἰησοῦ¹ διὰ θελήματος Θεοῦ,
 καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφός, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν
 Κορίνθῳ, σὺν τοῖς ἀγίοις πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ·
 2 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου
 Ἰησοῦ Χριστοῦ.
 3 Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ Θεὸς πάσης παρακλή-
 4 σεως, ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν, εἰς τὸ Cp. 7. 6.
 δύνασθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει διὰ τῆς
 5 παρακλήσεως ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. ὅτι
 καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτω Cp. Phil. 3. 10,
 Col. 1. 24.

¹ Φορτουνάτου ^m ἀσπάζονται ⁿ Πρίσκιλλα ^o add Ἰησοῦν
 Χριστόν ^p add subscription Πρὸς Κορινθίους πρώτη ἐγράφη ἀπὸ
 Φιλίππων διὰ Στεφανᾶ καὶ Φορτουνάτου καὶ Ἀχαϊκοῦ καὶ Τιμοθέου.
^a Ἰησοῦ Χριστοῦ

διὰ ^b τοῦ¹ Χριστοῦ περισσεύει καὶ ἡ παράκλησις ἡμῶν.
 εἴτε δὲ θλιβόμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτη- 6
 ρίας ^c—^d· εἴτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως
^a τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ τῶν αὐτῶν παθημάτων ὧν καὶ
 ἡμεῖς πάσχομεν·¹ καὶ ἡ ἐλπίς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν· 7
 εἰδότες ὅτι ^e ὥς¹ κοινωνοὶ ἐστε τῶν παθημάτων, οὕτω καὶ τῆς
 παρακλήσεως. οὐ γὰρ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ^f περὶ¹ 8
 τῆς θλίψεως ἡμῶν τῆς γενομένης ^g—^h ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅτι καθ’
 ὑπερβολὴν ^h ὑπὲρ δύναμιν ἐβάρηθημεν¹, ὥστε ἐξαπορηθῆναι
 ἡμᾶς καὶ τοῦ ζῆν· ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα τοῦ 9
 θανάτου ἐσχέκαμεν, ἵνα μὴ πεποιθότες ὦμεν ἐφ’ ἑαυτοῖς,
 ἀλλ’ ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ ἐγείροντι τοὺς νεκρούς· ὃς ἐκ τηλικούτου 10
 θανάτου ἐρρύσατο ἡμᾶς καὶ ⁱ ῥύσεται¹· εἰς ὃν ^k ἠλπίκαμεν
 ὅτι¹ καὶ ἔτι ῥύσεται, συνυπουργούντων καὶ ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν 11
 τῇ δέήσει, ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα
 διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ἡμῶν.

Ἡ γὰρ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστί, τὸ μαρτύριον τῆς 12
 συνειδήσεως ἡμῶν, ὅτι ἐν ¹ ἀγιότητι¹ καὶ εἰλικρινείᾳ Θεοῦ,
 οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ ἀλλ’ ἐν χάριτι Θεοῦ, ἀνεστράφημεν
 ἐν τῷ κόσμῳ, περισσοτέρως δὲ πρὸς ὑμᾶς. οὐ γὰρ ἄλλα 13
 γράφομεν ὑμῖν, ἀλλ’ ἣ ἃ ἀναγινώσκετε ἢ καὶ ἐπιγινώσκετε,
 ἐλπίζω δὲ ὅτι ^m—ⁿ ἕως τέλους ἐπιγινώσεσθε· καθὼς καὶ 14
 ἐπέγνωτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους, ὅτι καύχημα ὑμῶν ἐσμεν, καθάπερ
 καὶ ὑμεῖς ἡμῶν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου ⁿ ἡμῶν¹ Ἰησοῦ.

Καὶ ταύτῃ τῇ πεποιθήσει ἐβουλόμην ^o πρότερον πρὸς ὑμᾶς 15
 ἐλθεῖν¹, ἵνα δευτέραν ^p χάριν¹ ^q σχῆτε¹, καὶ δι’ ὑμῶν διελθεῖν 16
 εἰς Μακεδονίαν, καὶ πάλιν ἀπὸ Μακεδονίας ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς,
 καὶ ὑφ’ ὑμῶν προπεμφθῆναι εἰς τὴν Ἰουδαίαν. τοῦτο οὖν 17

^b om. τοῦ ^c add τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ τῶν αὐτῶν παθημάτων
 ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν ^d καὶ σωτηρίας· ^e ὥσπερ ^f ὑπὲρ
^g add ἡμῖν ^h ἐβάρηθημεν ὑπὲρ δύναμιν ⁱ ῥύεται ^k ἠλπίκαμεν· M.
¹ ἀπλότητι ^m add καὶ ⁿ om. ἡμῶν ^o πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν
 πρότερον ^p χάριν M. ^q ἔχγτε

¹ βουλόμενος¹ μή τι ἄρα τῇ ἐλαφρίᾳ ἐχρησάμην; ἢ ἂ βου-
 λείομαι, κατὰ σάρκα βουλεύομαι, ἵνα ἢ παρ' ἐμοὶ τὸ ναὶ ναὶ
 18 καὶ τὸ οὐ οὐ; πιστὸς δὲ ὁ Θεός, ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς
 19 ὑμᾶς οὐκ ἔστι¹ ναὶ καὶ οὐ. ² ὁ τοῦ Θεοῦ γὰρ υἱὸς¹ Ἰησοῦς
 Χριστὸς ὁ ἐν ὑμῖν δι' ἡμῶν κηρυχθεὶς, δι' ἐμοῦ καὶ Σι- Cp. Acts 18. 5,
 λουανοῦ καὶ Τιμοθέου, οὐκ ἐγένετο ναὶ καὶ οὐ, ἀλλὰ ναὶ ἐν ¹ Thess. 1. 1,
² Thess. 1. 1.
 20 αὐτῷ γέγονεν. ὅσαι γὰρ ἐπαγγελίαι Θεοῦ, ἐν αὐτῷ τὸ ναί
¹ διὸ καὶ δι' αὐτοῦ¹ τὸ ἀμήν, τῷ Θεῷ πρὸς δόξαν δι' ἡμῶν.
 21 ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστόν, καὶ χρίσας ἡμᾶς,
 22 Θεός, ¹ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς, καὶ δοὺς τὸν ἀρραβώνα Cp. 5. 5, Eph.
 τοῦ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν. ¹ 13 sq., 4. 30.
 23 Ἐγὼ δὲ μάρτυρα τὸν Θεὸν ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ τὴν ἐμὴν Cp. 13. 2, 10,
 24 ψυχὴν, ὅτι φειδόμενος ὑμῶν οὐκέτι ἦλθον εἰς Κόρινθον. οὐχ ¹ Cor. 4. 21.
 ὅτι κυριεύομεν ὑμῶν τῆς πίστεως, ἀλλὰ συνεργοὶ ἐσμεν τῆς
 25 χαρᾶς ὑμῶν· τῇ γὰρ πίστει ἐστήκατε. ἔκρινα ¹ δε¹ ἐμαυτῷ
 2 τοῦτο, τὸ μὴ πάλιν ¹ ἐν λύπῃ πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν¹. εἰ γὰρ
 ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ¹ ὁ εὐφραίνων με, εἰ μὴ ὁ
 3 λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ; καὶ ἔγραψα ¹ τοῦτο αὐτό, ἵνα μὴ
 ἐλθὼν λύπην ¹ σχῶ¹ ἀφ' ὧν ἔδει με χαίρειν, πεποιθὼς ἐπὶ
 4 πάντας ὑμᾶς, ὅτι ἡ ἐμὴ χαρὰ πάντων ὑμῶν ἐστιν. ἐκ γὰρ
 πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν διὰ
 πολλῶν δακρύων, οὐχ ἵνα λυπηθῇτε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἵνα
 γνῶτε ἣν ἔχω περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς.
 5 Εἰ δέ τις λελύπηκεν, οὐκ ἐμὲ λελύπηκεν, ἀλλ' ἀπὸ ¹ μέρους
 6 (ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ) πάντας¹ ὑμᾶς. ἱκανὸν τῷ τοιοῦτῳ ἡ ἐπι- Cp. 1 Cor. 5.
 7 τιμία αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν πλείονων· ὥστε τοῦναντίον ¹ μᾶλλον¹ ¹ 3 sqq.
 ὑμᾶς χαρίσασθαι καὶ παρακαλῆσαι, μήπως τῇ περισσοτέρᾳ
 8 λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος. διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς κυρῶσαι
 9 εἰς αὐτὸν ἀγάπην. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἔγραψα, ἵνα γνῶ τὴν

¹ βουλευόμενος ² ἐγένετο ³ ὁ γὰρ τοῦ Θεοῦ υἱὸς ⁴ καὶ
 ἐν αὐτῷ ⁵ add ὁ ⁶ γὰρ M. ⁷ ἐλθεῖν ἐν λύπῃ πρὸς ὑμᾶς
⁸ add ἐστιν ⁹ add ὑμῖν ¹⁰ ἔχω ¹¹ μέρους, ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ
 πάντας ¹² om. μᾶλλον M.

δοκιμὴν ὑμῶν, ^οεἰ¹ εἰς πάντα ὑπήκοοί ἐστε. ^φδέ τι χαρί- 10
ζεσθε, καὶ ἐγώ· καὶ γὰρ ἐγὼ ^τδ κεχάρισμαι, εἴ τι κεχάρισμαι,¹
δί' ὑμᾶς ἐν προσώπῳ Χριστοῦ, ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ 11
τοῦ Σατανᾶ· οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν.

Cp. 7. 5, 8. 6,
12. 18.

Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Τρωάδα εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, 12
καὶ θύρας μοι ἀνεφωγμένης ἐν Κυρίῳ, οὐκ ἔσχηκα ἀνέσιν τῷ 13
πνεύματί μου, τῷ μὴ εὐρεῖν με Τίτον τὸν ἀδελφόν μου· ἀλλὰ
ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἐξῆλθον εἰς Μακεδονίαν. τῷ δὲ Θεῷ 14
χάρις τῷ πάντοτε θριαμβεύοντι ἡμᾶς ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ τὴν
ὁσμὴν τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανεροῦντι δι' ἡμῶν ἐν παντὶ
τόπῳ. ὅτι Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν τῷ Θεῷ ἐν τοῖς σωζο- 15
μένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις· οἷς μὲν ὁσμὴ ^ςἐκ¹ θανάτου 16
εἰς θάνατον, οἷς δὲ ὁσμὴ ^ςἐκ¹ ζώης εἰς ζώην. καὶ πρὸς ταῦτα
τίς ἱκανός; οὐ γάρ ἐσμεν ὡς οἱ πολλοί, καπηλεύοντες τὸν 17
λόγον τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' ὡς ἐξ εἰλικρινείας, ἀλλ' ὡς ἐκ Θεοῦ,
^hκατέναντι Θεοῦ¹ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν.

Cp. Exod. 34-
1, Jer. 31 (38).
33, Ezek. 11.
19.

Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνειν; ^ιἡ¹ μὴ χρῆζομεν, **3**
ὥς τινες, συστατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς ὑμᾶς ἢ ἐξ ὑμῶν ^k-¹;
ἢ ἐπιστολὴ ἡμῶν ὑμεῖς ἐστε, ἐγγεγραμμένη ἐν ταῖς καρδίαις 2
ἡμῶν, γινωσκομένη καὶ ἀναγινωσκομένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώ-
πων· φανερούμενοι ὅτι ἐστὲ ἐπιστολὴ Χριστοῦ, διακονηθεῖσα 3
ὑφ' ἡμῶν, ἐγγεγραμμένη οὐ μέλανι ἀλλὰ Πνεύματι Θεοῦ
ζῶντος, οὐκ ἐν πλαξὶ λιθίναις ἀλλ' ἐν πλαξὶ ¹καρδίαις¹
σαρκίναῖς. πεποιθήσιν δὲ τοιαύτην ἔχομεν διὰ τοῦ Χριστοῦ 4
πρὸς τὸν Θεόν· οὐχ ὅτι ^mἀφ' ἑαυτῶν ἱκανοί ἐσμεν¹ λογί- 5
σασθαί τι ὡς ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλ' ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ.

Cp. Rom. 2. 29, ^{7. 6.} ὃς καὶ ἰκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους καινῆς διαθήκης· οὐ γράμμα- 6

τος, ἀλλὰ πνεύματος· τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ
πνεῦμα ζωοποιεῖ. εἰ δὲ ἡ διακονία τοῦ θανάτου ἐν γράμμα- 7

^ο ἢ M. ^τ εἴ τι κεχάρισμαι, ^φ κεχάρισμαι, ^ς om. ἐκ ^h κατε-
νόπιον τοῦ Θεοῦ ^ι εἰ S. ^k add συστατικῶν ¹ καρδίας ^m ἱκανοί
ἐσμεν ἀφ' ἑαυτῶν

σιν ἐντετυπωμένη ⁿ⁻ λίθοις ἐγενήθη ἐν δόξῃ, ὥστε μὴ ^{Cp. Exod. 34. 29 sq.}
 δύνασθαι ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ πρόσωπον
 Μωσέως διὰ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου αὐτοῦ τὴν καταργου-
 8 μένην, πῶς οὐχὶ μᾶλλον ἡ διακονία τοῦ πνεύματος ἔσται ἐν
 9 δόξῃ; εἰ γὰρ ^o ἡ διακονία¹ τῆς κατακρίσεως δόξα, πολλῶ
 μᾶλλον περισσεύει ἡ διακονία τῆς δικαιοσύνης ^{p-} δόξῃ.
 10 καὶ γὰρ ^qοὐ² δεδόξασται τὸ δεδοξασμένον ἐν τούτῳ τῷ
 11 μέρει, ἕνεκεν τῆς ὑπερβαλλούσης δόξης. εἰ γὰρ τὸ κατ-
 αργούμενον διὰ δόξης, πολλῶ μᾶλλον τὸ μένον ἐν δόξῃ.
 12 Ἐχοντες οὖν τοιαύτην ἐλπίδα πολλῇ παρρησίᾳ χρώμεθα,
 13 καὶ οὐ καθάπερ Μωσῆς ἐτίθει κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον ^{Cp. Exod. 34. 33.}
^rαὐτοῦ¹, πρὸς τὸ μὴ ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ
 14 τέλος τοῦ καταργουμένου· ἀλλ' ἐπαρώθη τὰ νοήματα αὐτῶν ^{Cp. Matt. 13. 11 sqq.}
 ἄχρι γὰρ τῆς σήμερον ^sἡμέρας¹ τὸ αὐτὸ κάλυμμα ἐπὶ τῇ
 ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς διαθήκης ^tμένει μὴ ἀνακαλυπτόμενον,
 15 ὃ τι ἐν Χριστῷ καταργεῖται.¹ ἀλλ' ἕως σήμερον, ἡνίκα
^uἀν ἀναγινώσκηται¹ Μωσῆς, κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν
 16 κεῖται. ἡνίκα δ' ἀν ἐπιστρέψῃ πρὸς Κύριον, περιαιρεῖται τὸ ^{Cp. Exod. 34. 34.}
 17 κάλυμμα. ὁ δὲ Κύριος τὸ Πνεῦμά ἐστιν· οὐ δὲ τὸ Πνεῦμα
 18 Κυρίου, ^{x-}ἐλευθερία. ἡμεῖς δὲ πάντες, ἀνακεκαλυμμένῳ
 προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμενοι, τὴν αὐτὴν
 εἰκόνα μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπὸ
 Κυρίου Πνεύματος.
 4 Διὰ τοῦτο ἔχοντες τὴν διακονίαν ταύτην, καθὼς ἡλεήθημεν,
 2 οὐκ ^yἐγκακοῦμεν¹. ἀλλ' ἀπειπάμεθα τὰ κρυπτὰ τῆς αἰσχύ-
 νης, μὴ περιπατοῦντες ἐν πανουργίᾳ μηδὲ δολοῦντες τὸν
 λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τῇ φανερώσει τῆς ἀληθείας συνι-
 στῶντες ἑαυτοὺς πρὸς πᾶσαν συνείδησιν ἀνθρώπων ἐνώπιον
 3 τοῦ Θεοῦ. εἰ δὲ καὶ ἔστι κεκαλυμμένον τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν,

ⁿ add ἐν ^o τῇ διακονίᾳ M. ^p add ἐν ^q οὐδὲ ^r ἑαυτοῦ
^s om. ἡμέρας ^t μένει, μὴ ἀνακαλυπτόμενον ὅτι ἐν Χριστῷ καταργεῖ-
 ται. M. ^u ἀναγινώσκειται ^x add ἐκεῖ ^y ἐκκακοῦμεν

ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις ἐστὶ κεκαλυμμένον· ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ 4
αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσε τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων, εἰς τὸ μὴ
αὐγάζειν ^{z-} τὸν φωτισμὸν τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ

Cp. Col. 1. 15. Χριστοῦ, ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ. οὐ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύσ- 5
σομεν ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν Κύριον, ἑαυτοὺς δὲ δούλους

Cp. Gen. 1. 3. ὑμῶν διὰ ^a Ἰησοῦν^l. ὅτι ὁ Θεὸς ὁ εἰπὼν ^b Ἐκ σκότους φῶς 6
λάμψει^l, ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, πρὸς φωτισμὸν
τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ
Χριστοῦ.

^a Ἐχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν, 7
ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ἡ τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν·

Cp. 6. 4 sqq.,
1 Cor. 4. 9 sqq. ἐν παντὶ θλιβόμενοι, ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι· ἀπορούμενοι, 8
ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι· διωκόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλει- 9
πόμενοι· καταβαλλόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι· πάντοτε 10
τὴν νέκρωσιν τοῦ ^{c-} Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες,
ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ.

Cp. Ps. 44 (43).
22, Rom. 8. 36. ἀεὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ ζῶντες εἰς θάνατον παραδιδόμεθα διὰ Ἰη- 11
σοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ
ἡμῶν. ὥστε ὁ ^{d-} θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν 12

Ps. 116. 10
(115. 1). ὑμῖν. ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, κατὰ τὸ γε- 13

Cp. Rom. 8.
11, 1 Cor. 6.
14. γραμμένον, Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα, καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν,
διὸ καὶ λαλοῦμεν· εἰδότες ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν ^e Κύριον^l Ἰησοῦν 14

καὶ ἡμᾶς ^f σὺν^l Ἰησοῦ ἐγερεῖ, καὶ παραστήσει σὺν ὑμῖν.
τὰ γὰρ πάντα δι' ὑμᾶς, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσασα διὰ τῶν 15
πλειόνων τὴν εὐχαριστίαν περισσεύσῃ εἰς τὴν δόξαν τοῦ
Θεοῦ.

Cp. Rom. 8.
18 sqq. Διὸ οὐκ ^g ἐγκακοῦμεν^l. ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἕξω ἡμῶν ἄνθρωπος 16
διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ^h ἔσω ἡμῶν^l ἀνακαινοῦται ἡμέρα καὶ
ἡμέρα. τὸ γὰρ παραντίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν καθ' 17

^z add αὐτοῖς ^a Ἰησοῦ M. ^b ἐκ σκότους φῶς λάμψαι ^c add
Κυρίου ^d add μὲν ^e om. Κύριον M. ^f διὰ ^g ἐγκακοῦμεν
^h ἔσωθεν

ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται
 18 ἡμῖν, μὴ σκοποῦντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα ἀλλὰ τὰ μὴ βλε-
 πόμενα· τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα
 αἰώνια.

5 Οἶδαμεν γὰρ ὅτι, ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους
 καταλυθῇ, οἰκοδομὴν ἐκ Θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειροποίητον,
 2 αἰώνιον, ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στενάζομεν, τὸ Cp. Rom. 8. 23.
 οἰκητήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες·
 3, 4 εἴ γε καὶ ἐνδυσάμενοι οὐ γυμνοὶ εὐρεθισόμεθα. καὶ γὰρ
 οἱ ὄντες ἐν τῷ σκηνί στενάζομεν βαρούμενοι· ¹ ἐφ' ² ᾧ οὐ
 θέλομεν ἐκδύσασθαι, ἀλλ' ἐπενδύσασθαι, ἵνα καταποθῇ τὸ
 5 θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς. ὁ δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς εἰς αὐτὸ
 τοῦτο Θεός, ὁ ^k δὸς ἡμῖν τὸν ἀρραβῶνα τοῦ Πνεύματος. Cp. 1. 22.
 6 θαρροῦντες οὖν πάντοτε, καὶ εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ Cp. Phil. 1. 21
 7 σώματι ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ Κυρίου (διὰ πίστεως γὰρ περι- ^{sq}
 8 πατοῦμεν, οὐ διὰ εἰδους), θαρροῦμεν δέ, καὶ εὐδοκοῦμεν
 μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν
 9 Κύριον. διὸ καὶ φιλοτιμούμεθα, εἴτε ἐνδημοῦντες εἴτε ἐκ-
 10 δημοῦντες, εὐάρεστοι αὐτῷ εἶναι. τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς Cp. John 5. 27,
 φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα Acts 10. 42, 17.
 κομίσηται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος, πρὸς ἃ ἔπραξεν, 31, Rom. 14.
 εἴτε ἀγαθόν, εἴτε ¹ φαῦλον¹. 10, Rev. 20. 12.

11 Εἰδότες οὖν τὸν φόβον τοῦ Κυρίου ἀνθρώπους πείθομεν,
 Θεῷ δὲ πεφανερῶμεθα· ἐλπίζω δὲ καὶ ἐν ταῖς συνειδήσεσιν
 12 ὑμῶν πεφανερῶσθαι. οὐ ^m πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνομεν
 ὑμῖν, ἀλλὰ ἀφορμὴν διδόντες ὑμῖν καυχήματος ὑπὲρ ἡμῶν,
 ἵνα ἔχητε πρὸς τοὺς ἐν προσώπῳ καυχωμένους καὶ ⁿ μὴ ἐν¹
 13 καρδίᾳ. εἴτε γὰρ ἐξέστημεν, Θεῷ· εἴτε σωφρονοῦμεν, ὑμῖν.
 14 ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς, κρίναντας τοῦτο
 ὅτι ^o εἰς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἅρα οἱ πάντες ἀπέθανον

¹ ἐπειδὴ S.^k add καὶ¹ κακόν^m add γὰρⁿ οὐ

° add εἰ

Cp. Rom. 14. 7. καὶ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς 15
ζῶσιν ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι. ὥστε 16
ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οἶδαμεν κατὰ σάρκα· εἰ ^{p-l} καὶ
ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκο-
μεν. ὥστε εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα 17
παρῆλθεν· ἰδοῦ, γέγονε καινὰ ^{a-l}. τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ 18
Θεοῦ τοῦ καταλλάξαντος ἡμᾶς ἑαυτῷ διὰ ^{r-l} Χριστοῦ καὶ
δόντος ἡμῖν τὴν διακονίαν τῆς καταλλαγῆς, ὡς ὅτι Θεὸς ἦν 19
ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ, μὴ λογιζόμενος
αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν, καὶ θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν
λόγον τῆς καταλλαγῆς.

Ἵπὲρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ Θεοῦ παρα- 20
καλύντος δι' ἡμῶν· δεόμεθα ὑπὲρ Χριστοῦ, καταλλάγητε
Cp. Gal. 3. 13. τῷ Θεῷ. τὸν ^{s-l} μὴ γνόντα ἁμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν 21
ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς ^t γενώμεθα ^l δικαιοσύνη Θεοῦ ἐν αὐτῷ.
συνεργοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦμεν μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν 6
Is. 49. 8. τοῦ Θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς (λέγει γάρ, Καιρῷ δεκτῷ ἐπὶ- 2
κουσά σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι· ἰδοῦ,
νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοῦ, νῦν ἡμέρα σωτηρίας)· μη- 3
δεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ
Cp. 4. 8 sqq.,
1 Cor. 4. 9 sqq. διακονία· ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστῶντες ἑαυτοὺς ὡς Θεοῦ διὰ- 4
κονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν
στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, 5
ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις, ἐν ἀγνότητι, ἐν γνώ- 6
σει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, ἐν
ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ, ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει Θεοῦ, 7
Cp. 10. 4, Eph.
6. 11 sqq. διὰ τῶν ὄπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν,
διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας· ὡς 8
πλάνοι, καὶ ἀληθεῖς· ὡς ἀγνοοῦμενοι, καὶ ἐπιγινωσκόμενοι· 9
ὡς ἀποθνήσκοντες, καὶ ἰδοῦ, ζῶμεν· ὡς παιδευόμενοι, καὶ

^p add δὲ ^a add τὰ πάντα ^r add Ἰησοῦ ^s add γὰρ ^t γινώ-
μεθα

10 μὴ θανατούμενοι· ὡς λυπούμενοι, ἀεὶ δὲ χαίροντες· ὡς
πτωχοί, πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες· ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ
πάντα κατέχοντες.

11 Τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέῳγε πρὸς ὑμᾶς, Κορίνθιοι, ἡ καρδία
12 ἡμῶν πεπλάτυνται. οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν, στενοχω-
13 ρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν. τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμι-
σθίαν (ὡς τέκνοις λέγω) πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς.

14 Μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· τίς γὰρ μετοχή ^{Cp. 1 Cor. 10. 14 sqq.}
δικαιοσύνη καὶ ἀνομία; ἢ τίς¹ κοινωνία φωτὶ πρὸς

15 σκότος; τίς δὲ συμφώνησις ^xΧριστοῦ¹ πρὸς ^yΒελίαλ¹;

16 ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου; τίς δὲ συγκατάθεσις ναῶ
Θεοῦ μετὰ εἰδώλων; ^zἡμεῖς¹ γὰρ ναὸς Θεοῦ ^aἐσμεν¹ ζῶν-
τος· καθὼς εἶπεν ὁ Θεὸς ὅτι Ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς, καὶ ^{Levit. 26. 11 sq.}
ἐμπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεός, καὶ αὐτοὶ ἔσονται

17 ^bμου¹ λαός. διδὲ Ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν καὶ ἀφορί- ^{Is. 52. 11.}
σθητε, λέγει Κύριος, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἄπτεσθε· κἀγὼ εἰς-

18 δέξομαι ὑμᾶς, καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ ^{Cp. Jer. 31 (38). 9.}
μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, λέγει Κύριος παντοκράτωρ.

7 ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοί, καθαρίσωμεν ^{Cp. 1 John 3. 3.}
ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπι-
τελοῦντες ἀγιωσύνην ἐν φόβῳ Θεοῦ.

2 Χωρήσατε ἡμᾶς· οὐδένα ἡδικήσαμεν, οὐδένα ἐφθείραμεν, ^{Cp. 12. 17, Acts 20. 33.}
3 οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν. ^oπρὸς κατάκρισιν οὐ¹ λέγω προ-

εῖρηκα γάρ, ὅτι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἔστε εἰς τὸ συναπο-
4 θανεῖν καὶ συζῆν. πολλή μοι παρρησία πρὸς ὑμᾶς, πολλή
μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν· πεπλήρωμαι τῇ παρακλήσει, ὑπερ-
περισσεύομαι τῇ χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν.

5 Καὶ γὰρ ἐλθόντων ἡμῶν εἰς Μακεδονίαν οὐδεμίαν ἔσχη- ^{Cp. 2. 12 sq.}
κεν ἄνεσιν ἢ σὰρξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντὶ θλιβόμενοι· ἔξωθεν

6 μάχαι, ἔσωθεν φόβοι. ἀλλ' ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπεινοὺς ^{Cp. 1. 4.}

¹ τίς δὲ ^x Χριστῷ ^y Βελίᾳρ S.M. ^z ὑμεῖς ^a ἐστε
^b μοι ^o οὐ πρὸς κατάκρισιν

παρεκάλεσεν ἡμᾶς, ὁ Θεός, ἐν τῇ παρουσίᾳ Τίτου· οὐ μόνον 7
 δὲ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλήσει ἧ
 παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν, ἀναγγέλλων ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἐπιπόθη-
 σιν, τὸν ὑμῶν ὀδυρμόν, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ, ὥστε
 με μᾶλλον χαρῆναι. ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπι- 8
 στολῇ, οὐ μεταμέλομαι, εἰ καὶ μετεμελόμην· βλέπω ^a γὰρ¹
 ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη, εἰ καὶ πρὸς ὥραν, ἐλύπησεν ὑμᾶς.
 νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετά- 9
 νοιαν· ἐλυπήθητε γὰρ κατὰ Θεόν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζημιωθῇτε
 ἐξ ἡμῶν. ἡ γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν 10
 ἀμεταμέλητον ^e ἐργάζεται¹. ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον
 κατεργάζεται. ἰδοὺ γάρ, αὐτὸ τοῦτο, τὸ κατὰ Θεὸν λυπη- 11
 θῆναι ^{f-1}, πόσῃν κατειργάσατο ὑμῖν σπουδὴν, ἀλλὰ ἀπο-
 λογίαν, ἀλλὰ ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπιπόθησιν,
 ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλ' ἐκδίκησιν. ἐν παντὶ συνεστήσατε ἑαυτοὺς
 ἄγνους εἶναι ^{g-1} τῷ πράγματι. ἄρα εἰ καὶ ἔγραψα ὑμῖν, 12
 οὐχ εἵνεκεν τοῦ ἀδικήσαντος, οὐδὲ εἵνεκεν τοῦ ἀδικηθέντος,
 ἀλλ' εἵνεκεν τοῦ φανερωθῆναι ^h τὴν σπουδὴν ὑμῶν τὴν ὑπὲρ
 ἡμῶν¹ πρὸς ὑμᾶς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. διὰ τοῦτο ⁱ παρακε- 13
 κλήμεθα· ἐπὶ δὲ τῇ παρακλήσει ἡμῶν περισσοτέρως μάλ-
 λον¹ ἐχάρημεν ἐπὶ τῇ χαρᾷ Τίτου, ὅτι ἀναπέπαυται τὸ
 πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν. ὅτι εἴ τι αὐτῷ ὑπὲρ 14
 ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐ κατησχύνθη· ἀλλ' ὥς πάντα ἐν ἀλη-
 θείᾳ ἐλαλήσαμεν ὑμῖν, οὕτω καὶ ἡ καύχησις ἡμῶν ἡ ἐπὶ
 Τίτου ἀλήθεια ἐγενήθη. καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ περισσο- 15
 τέρως εἰς ὑμᾶς ἐστιν, ἀναμιμνησκομένου τὴν πάντων ὑμῶν
 ὑπακοήν, ὥς μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐδέξασθε αὐτόν. χαίρω 16
^{k-1} ὅτι ἐν παντὶ θαρρῶ ἐν ὑμῖν.

Cp. 2. 4, 10.
 10, 1 Cor. 5.
 1 sqq.

Cp. Rom. 15.
 26.

Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν 8

^a om. γὰρ M.

^e κατεργάζεται

^f add ὑμᾶς

^g add ἐν

^h τὴν σπουδὴν ἡμῶν τὴν ὑπὲρ ὑμῶν A.
 κλήσει ὑμῶν· περισσοτέρως δὲ μᾶλλον

ⁱ παρακεκλήμεθα ἐπὶ τῇ παρα-
^k add οὖν A.

2 δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Μακεδονίας· ὅτι ἐν πολλῇ
δοκιμῇ θλίψεως ἡ περισσεΐα τῆς χαρῶς αὐτῶν καὶ ἡ κατὰ
βάθους πτωχεία αὐτῶν ἐπερίσσευσεν εἰς ¹τὸ πλοῦτος¹ τῆς
3 ἀπλότητος αὐτῶν. ὅτι κατὰ δύναμιν, μαρτυρῶ, καὶ ^mπαρὰ¹
4 δύναμιν, αὐθαίρετοι, μετὰ πολλῆς παρακλήσεως δεόμενοι
ἡμῶν, τὴν χάριν καὶ τὴν κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς
5 τοὺς ἁγίους ^{n-l}. καὶ οὐ καθὼς ἠλπίσαμεν, ἀλλ' ἑαυτοὺς
ἔδωκαν πρῶτον τῷ Κυρίῳ καὶ ἡμῖν διὰ θελήματος Θεοῦ·
6 εἰς τὸ παρακαλέσαι ἡμᾶς Τίτον, ἵνα καθὼς προενήρξατο, Cp. vv. 17, 23,
12, 18.
7 οὕτω καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν χάριν ταύτην. ἀλλ'
ὥσπερ ἐν παντὶ περισσεύετε, πίστει, καὶ λόγῳ, καὶ γνώσει, Cp. 1 Cor. 1.
5 sq.
καὶ πάσῃ σπουδῇ, καὶ τῇ ^oἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν¹ ἀγάπῃ, ἵνα καὶ
8 ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι περισσεύητε. οὐ κατ' ἐπιταγὴν λέγω,
ἀλλὰ διὰ τῆς ἐτέρων σπουδῆς καὶ τὸ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης
9 γνήσιον δοκιμάζων. γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι δι' ὑμᾶς ἐπτόχευσεν πλούσιος ὢν, Cp. Luke 9.
58.
10 ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε. καὶ γνώμην ἐν Cp. 1 Cor. 7.
25.
τούτῳ δίδωμι· τοῦτο γὰρ ὑμῖν συμφέρει, οἵτινες οὐ μόνον
τὸ ποιῆσαι ἀλλὰ καὶ τὸ θέλειν προενήρξασθε ἀπὸ πέρυσι.
11 νυνὶ δὲ καὶ τὸ ποιῆσαι ἐπιτελέσατε, ὅπως, καθάπερ ἡ προ-
θυμία τοῦ θέλειν, οὕτω καὶ τὸ ἐπιτελέσαι ἐκ τοῦ ἔχειν.
12 εἰ γὰρ ἡ προθυμία πρόκειται, καθὸ ἐὰν ἔχη ^{p-l}, εὐπρόσ-
13 δεκτος, οὐ καθὸ οὐκ ἔχει. οὐ γὰρ ἵνα ἄλλοις ἄνεσις, ὑμῖν
14 ^{a-l} θλίψις· ἀλλ' ἐξ ἰσότητος· ἐν τῷ νῦν καιρῷ τὸ ὑμῶν
περίσσευμα εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα, ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων
περίσσευμα γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέρημα, ὅπως γένηται
15 ἰσότης· καθὼς γέγραπται, Ὁ τὸ πολὺ οὐκ ἐπλεόνασε, καὶ Exod. 16, 18.
ὁ τὸ ὀλίγον οὐκ ἡλαττόνησε.

16 Χάρις δὲ τῷ Θεῷ τῷ διδόντι τὴν αὐτὴν σπουδὴν ὑπὲρ
17 ὑμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ Τίτου. ὅτι τὴν μὲν παράκλησιν ἐδέξατο, Cp. ver. 6.

¹ τὸν πλοῦτον
ἐν ὑμῖν M.

^m ὑπὲρ
^p add τις

ⁿ add δέξασθαι ἡμᾶς
^a add δὲ

[□] ἐξ ἡμῶν

σπουδαιότερος δὲ ὑπάρχων αὐθαίρετος ἐξῆλθε πρὸς ὑμᾶς.
 συνεπέμψαμεν δὲ ¹ τὸν ἀδελφὸν μετ' αὐτοῦ¹ οὗ ὁ ἔπαινος ἐν 18
 Cp. 1 Cor. 16. τῷ εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ 19
 3 sq. καὶ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν συνέκδημος ἡμῶν ⁸ ἐν¹
 τῇ χάριτι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν πρὸς τὴν ¹ τοῦ
 Κυρίου δόξαν καὶ προθυμίαν ¹¹ ἡμῶν¹. στελλόμενοι τοῦτο, 20
 μή τις ἡμᾶς μωμήσῃται ἐν τῇ ² ἀδρότῃ¹ ταύτῃ τῇ διακονου-
 μένῃ ὑφ' ἡμῶν· ³ προνοοῦμεν γὰρ¹ καλὰ οὐ μόνον ἐνώπιον 21
 Κυρίου ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώπων· συνεπέμψαμεν δὲ 22
 αὐτοῖς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, ὃν ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς
 πολλάκις σπουδαῖον ὄντα, νυνὶ δὲ πολὺ σπουδαιότερον
 πεποιθήσει πολλῇ τῇ εἰς ὑμᾶς. εἴτε ὑπὲρ Τίτου, κοινωνὸς 23
 ἐμὸς καὶ εἰς ὑμᾶς συνεργός· εἴτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι
 ἐκκλησιῶν, δόξα Χριστοῦ. τὴν οὖν ἔνδειξιν τῆς ἀγάπης 24
 ὑμῶν καὶ ἡμῶν καυχήσεως ὑπὲρ ὑμῶν εἰς αὐτοὺς ἐνδείξασθε
² εἰς πρόσωπον τῶν ἐκκλησιῶν.

Cp. Rom. 15.
 26, 1 Cor. 16. 1. Περὶ μὲν γὰρ τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους περισσόν ⁹
 μοὶ ἐστὶ τὸ γράφειν ὑμῖν· οἶδα γὰρ τὴν προθυμίαν ὑμῶν, ἣν 2
 ὑπὲρ ὑμῶν καυχῶμαι Μακεδόσιν, ὅτι Ἀχαΐα παρεσκεύασται
 ἀπὸ πέρυσι· καὶ ὁ ^a ὑμῶν ζῆλος ἠρέθισε τοὺς πλείονας.
 ἔπεμψα δὲ τοὺς ἀδελφούς, ἵνα μὴ τὸ καύχημα ἡμῶν τὸ ὑπὲρ 3
 ὑμῶν κενωθῇ ἐν τῷ μέρει τούτῳ· ἵνα, καθὼς ἔλεγον, παρε-
 σκευασμένοι ᾗτε· μή πως, ἐὰν ἔλθωσι σὺν ἐμοὶ Μακεδόνες 4
 καὶ εὕρωσιν ὑμᾶς ἀπαρασκευάστους, κατασχυνθῶμεν ἡμεῖς
 (ἵνα μὴ λέγωμεν ὑμεῖς) ἐν τῇ ὑποστάσει ταύτῃ ^b· ἀναγ- 5
 καίον οὖν ἡγησάμην παρακαλέσαι τοὺς ἀδελφούς, ἵνα προέλ-
 θωσιν εἰς ὑμᾶς, καὶ προκαταρτίσωσι τὴν ^c προεπηγγελμένην¹
 εὐλογίαν ὑμῶν, ταύτην ἐτοίμην εἶναι οὕτως ὡς εὐλογίαν καὶ
 μὴ ^d ὡς¹ πλεονεξίαν.

¹ μετ' αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν ⁸ σὺν ^t add αὐτοῦ ^u ὑμῶν
^x ἀδρότῃ S. ^y προνοοῦμενοι ^z add καὶ ^a add ἐξ ^b add
τῆς καυχήσεως ^c προκατηγγελημένην ^d ὥσπερ

- 6 Τοῦτο δέ, ὁ σπείρων φειδομένως φειδομένως καὶ θερίσει,
καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει.
7 ἕκαστος καθὼς ^ο προήρηται¹ τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ
8 ἀνάγκης· ἰλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεός. [†] δυνατεῖ¹ δὲ
ὁ Θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, ἵνα ἐν παντὶ
πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες περισσεύητε εἰς πᾶν
9 ἔργον ἀγαθόν· καθὼς γέγραπται, Ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς Ps. 112 (111).
10 πένησιν· ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα. ὁ δὲ ⁹
ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπείροντι, καὶ ἄρτον ^g εἰς βρώσιν,
χορηγήσει καὶ πληθυνεῖ¹ τὸν σπόρον ὑμῶν, καὶ ^h αὐξήσει¹
11 τὰ γεννήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν· ἐν παντὶ πλουτιζόμενοι
εἰς πᾶσαν ἀπλότητα, ἥτις κατεργάζεται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν
12 τῷ Θεῷ. ὅτι ἡ διακονία τῆς λειτουργίας ταύτης οὐ μόνον
ἐστὶ προσαναπληροῦσα τὰ ὑστερήματα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ
13 περισσεύουσα διὰ πολλῶν εὐχαριστιῶν τῷ Θεῷ· διὰ τῆς
δοκιμῆς τῆς διακονίας ταύτης δοξάζοντες τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ
ὑποταγῇ τῆς ὁμολογίας ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ,
14 καὶ ἀπλότητι τῆς κοινωνίας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς πάντας· καὶ
αὐτῶν δεήσει ὑπὲρ ὑμῶν ἐπιποθούντων ὑμᾶς διὰ τὴν ὑπερ-
15 βάλλουσαν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐφ' ὑμῖν. χάρις ⁱ⁻¹ τῷ Θεῷ ἐπὶ
τῇ ἀνεκδιηγῇ αὐτοῦ δωρεᾷ.
- 10 Αὐτὸς δὲ ἐγὼ Παῦλος παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τῆς πραότητος
καὶ ἐπιεικείας τοῦ Χριστοῦ, ὃς κατὰ πρόσωπον μὲν ταπεινὸς Cp. ver. 10.
2 ἐν ὑμῖν ἀπὼν δὲ θαρρῶ εἰς ὑμᾶς· δέομαι δέ, τὸ μὴ παρὼν
θαρρήσαι τῇ πεποιθήσει ἧ λογίζομαι τολμῆσαι ἐπὶ τινας
3 τοὺς λογιζομένους ἡμᾶς ὡς κατὰ σάρκα περιπατοῦντας. ἐν
4 σαρκὶ γὰρ περιπατοῦντες οὐ κατὰ σάρκα στρατευόμεθα (τὰ Cp. 6. 7.
γὰρ ὅπλα τῆς στρατείας ἡμῶν οὐ σαρκικά, ἀλλὰ δυνατὰ τῷ
5 Θεῷ πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων), λογισμοὺς καθαιροῦντες
καὶ πᾶν ὑψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ,

¹ προαιρείται[†] δυνατὸς^g εἰς βρώσιν χορηγήσαι, καὶ πληθύναι^h αὐξήσαιⁱ add δὲ

καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ,
καὶ ἐν ἐτοιμῇ ἔχοντες ἐκδικῆσαι πᾶσαν παρακοήν, ὅταν πλη- 6
ρωθῇ ὑμῶν ἡ ὑπακοή. τὰ κατὰ πρόσωπον ^κ βλέπετε.¹ εἴ 7
τις πέποιθεν ἑαυτῷ Χριστοῦ εἶναι, τοῦτο λογιζέσθω πάλιν
¹ ἐφ' ἑαυτοῦ, ὅτι καθὼς αὐτὸς Χριστοῦ, οὕτω καὶ ἡμεῖς ^μ-.
ἐάν τε γὰρ ^ν-¹ περισσώτερόν τι καυχῆσωμαι περὶ τῆς ἐξου- 8
σίας ἡμῶν (ἧς ἔδωκεν ὁ Κύριος ^ο-¹ εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ
Cp. 7. 8 sqq.
Cp. ver. 1.
εἰς καθαίρεισιν ὑμῶν), οὐκ αἰσχυνηθήσομαι· ἵνα μὴ δόξω ὡς 9
ἂν ἐκφοβεῖν ὑμᾶς διὰ τῶν ἐπιστολῶν. ὅτι, Αἱ μὲν ἐπιστολαί, 10
φησί, βαρεῖαι καὶ ἰσχυραί, ἡ δὲ παρουσία τοῦ σώματος
ἀσθενῆς καὶ ὁ λόγος ἐξουθενημένος. τοῦτο λογιζέσθω ὁ 11
τοιοῦτος, ὅτι οἱοί ἐσμεν τῷ λόγῳ δι' ἐπιστολῶν ἀπόντες,
τοιοῦτοι καὶ παρόντες τῷ ἔργῳ. οὐ γὰρ τολμῶμεν ἐγκρίναι 12
ἢ συγκρίναι ἑαυτοὺς τισι τῶν ἑαυτοὺς συνιστανόντων· ἀλλὰ
αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς ἑαυτοὺς μετροῦντες, καὶ συγκρίνοντας ἑαυτοὺς
ἐαυτοῖς, οὐ συνιοῦσιν. ἡμεῖς δὲ οὐχὶ εἰς τὰ ἄμετρα καυχῶ- 13
σόμεθα, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέτρον τοῦ κανόνος οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν
ὁ Θεὸς μέτρου ἐφικέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν. οὐ γὰρ ὡς μὴ 14
ἐφικνούμενοι εἰς ὑμᾶς ὑπερεκτείνομεν ἑαυτοὺς· ἄχρι γὰρ καὶ
ὑμῶν ἐφθάσαμεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ· οὐκ εἰς τὰ 15
ἄμετρα καυχώμενοι ἐν ἀλλοτρίοις κόποις, ἐλπίδα δὲ ἔχοντες,
αὐξανομένης τῆς πίστεως ὑμῶν, ἐν ὑμῖν μεγαλυνθῆναι κατὰ
τὸν κανόνα ἡμῶν εἰς περισσεῖαν, εἰς τὰ ὑπερέκεινα ὑμῶν 16
εὐαγγελίσασθαι, οὐκ ἐν ἀλλοτρίῳ κανόνι εἰς τὰ ἔτοιμα
Cp. Jer. 9. 23
sq., 1 Cor. 1.
31.
καυχῆσασθαι. Ὁ δὲ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχάσθω· οὐ 17, 18
γὰρ ὁ ἑαυτὸν συνιστῶν, ἐκεῖνός ἐστι δόκιμος, ἀλλ' ὃν ὁ
Κύριος συνίστησιν.

ῥΟφελον ἀνείχεσθέ μου ^ρ μικρόν τι ἀφροσύνης!¹ ἀλλὰ καὶ 11

Cp. Eph. 5. 32. ἀνέχεσθέ μου. ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζήλω· ἡρμοσάμην γὰρ ■
ὑμᾶς ἐνὶ ἀνδρί, παρθένον ἀγνήν παραστήσαι τῷ Χριστῷ.

^κ βλέπετε; A.S.M. ¹ ἀφ' ^μ add Χριστοῦ ^ν add καὶ
^ο add ἡμῖν ^ρ μικρόν τῇ ἀφροσύνῃ

- 3 φοβούμεναι δὲ μή πως, ὡς ὁ ὄφεις ^α ἐξηπάτησεν Εὐάν^β ἐν τῇ Cp. Gen. 3. 13.
 πανουργίᾳ αὐτοῦ, ^γ φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς
 4 ἀπλότητος ^δ καὶ τῆς ἀγνότητος^ε τῆς εἰς τὸν Χριστόν. εἰ Cp. Gal. 1. 6
 μὲν γὰρ ὁ ἐρχόμενος ἄλλον Ἰησοῦν κηρύσσει ὃν οὐκ ἐκη-
 ρύσαμεν, ἢ πνεῦμα ἕτερον λαμβάνετε ὃ οὐκ ἐλάβετε, ἢ
 5 εὐαγγέλιον ἕτερον ὃ οὐκ ἐδέξασθε, καλῶς ^ς ἀνέχεσθε^τ. λογί- Cp. 12. 11,
 6 ζομαι γὰρ μηδὲν ὑστερηκέναι τῶν υπερλίαν ἀποστολῶν. εἰ I Cor. 15. 10.
 δὲ καὶ ιδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει· ἀλλ' ἐν παντὶ
 7 ^υ φανερώσαντες^ζ ἐν πᾶσιν εἰς ὑμᾶς. ἢ ἁμαρτίαν ἐποίησα Cp. 12. 13,
 ἑμαυτὸν ταπεινῶν ἵνα ὑμεῖς ὑψωθῆτε, ὅτι δωρεὰν τὸ τοῦ I Cor. 9. 12, 18.
 8 Θεοῦ εὐαγγέλιον εὐηγγελισάμην ὑμῖν; ἄλλας ἐκκλησίας
 9 ἐσύλησα λαβὼν ὀψώνιον πρὸς τὴν ὑμῶν διακονίαν· καὶ
 παρὼν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑστερηθεὶς οὐ κατενάρκησα οὐδενός·
 τὸ γὰρ ὑστέρημά μου προσανεπλήρωσαν οἱ ἀδελφοὶ ἐλθόντες Cp. Phil. 4. 15
 ἀπὸ Μακεδονίας· καὶ ἐν παντὶ ἀβαρῇ ^ς ἑμαυτὸν ὑμῖν^τ ἐτή-
 10 ρησα καὶ τηρήσω. ἔστιν ἀλήθεια Χριστοῦ ἐν ἐμοί, ὅτι ἢ
 καύχησις αὕτη οὐ ^γ φραγίσεται^δ εἰς ἐμὲ ἐν τοῖς κλίμασι τῆς
 11, 12 Ἀχαΐας· διατί; ὅτι οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; ὁ Θεὸς οἶδεν. ὃ
 δὲ ποιῶ, καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω τὴν ἀφορμὴν τῶν θελόντων
 ἀφορμὴν, ἵνα ἐν ^δ καυχῶνται εὐρεθῶσι καθὼς καὶ ἡμεῖς.
 13 οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετασχη-
 14 ματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ. καὶ οὐ ^θ θαῦμα^ι.
 αὐτὸς γὰρ ὁ Σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός.
 15 οὐ μέγα οὖν εἰ καὶ οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς
 διάκονοι δικαιοσύνης· ὧν τὸ τέλος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα
 αὐτῶν.
 16 Πάλιν λέγω, μή τίς με δόξῃ ἄφρονα εἶναι· εἰ δὲ μή γε,
 κὰν ὡς ἄφρονα δέξασθέ με, ἵνα ^α καγὼ μικρόν τι^β καυχῇ-
 17 σωμαι. ὃ λαλῶ, οὐ ^γ κατὰ Κύριον λαλῶ^δ, ἀλλ' ὡς ἐν

^α Εὐάν ἐξηπάτησεν ^γ add οὕτω ^δ om. καὶ τῆς ἀγνότητος ^ε ἡνεί-
 χεσθε ^ζ φανερωθέντες ^ς ὑμῖν ἑμαυτὸν ^τ φραγίσεται S.
^θ θαυμαστόν ^α μικρόν τι καγὼ ^β λαλῶ κατὰ Κύριον

ἀφροσύνη, ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυχήσεως. ἐπεὶ 18
πολλοὶ καυχῶνται κατὰ τὴν σάρκα, καγὼ καυχήσομαι. ἡδέως 19
γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων φρόνιμοι ὄντες· ἀνέχεσθε γάρ, 20
εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἴ τις κατεσθίει, εἴ τις λαμβάνει,
εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ τις ^ο εἰς πρόσωπον ὑμᾶς¹ δέρει. κατὰ 21
ἀτιμίαν λέγω, ὥς ὅτι ἡμεῖς ^α ἡσθενήκαμεν¹. ἐν ^φ δ' ἄν τις
Cp. Phil. 3. 5. τολμᾷ, (ἐν ἀφροσύνῃ λέγω) τολμῶ καγὼ. Ἐβραῖοί εἰσι; 22
καγὼ. Ἰσραηλιταί εἰσι; καγὼ. σπέρμα Ἀβραάμ εἰσι;
καγὼ. διάκονοι Χριστοῦ εἰσι; (παραφρονῶν λαλῶ) ὑπὲρ ἐγώ 23
ἐν κόποις περισσοτέρως, ^ο ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν πλη-
γαῖς ὑπερβαλλόντως,¹ ἐν θανάτοις πολλάκις. ὑπὸ Ἰουδαίων 24
Cp. Deut. 25. 3. πεντάκις τεσσαράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον, τρὶς ἑρραβδίσθην, 25
ἅπαξ ἐλιθάσθην, τρὶς ἐναυάγησα, νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ
πεποίηκα· ὁδοιπορίαις πολλάκις, κινδύνους ποταμῶν, κινδύ- 26
νοις ληστῶν, κινδύνους ἐκ γένους, κινδύνους ἐξ ἔθνων, κινδύνους
ἐν πόλει, κινδύνους ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνους ἐν θαλάσῃ, κινδύ-
νοις ἐν ψευδαδέλφοις, ^ε—¹ κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις 27
πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν
ψύχει καὶ γυμνότητι. χωρὶς τῶν παρεκτός, ^ε ἡ ἐπίστασις 28
μοι¹ ἢ καθ' ἡμέραν, ἢ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν. τίς 29
ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ
πυροῦμαι; εἰ καυχᾶσθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀσθενείας μου καυχή- 30
σομαι· ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ^h—¹ Ἰησοῦ ⁱ—¹ οἶδεν, 31
ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύδομαι. ἐν 32
Δαμασκῷ ὁ ἐθνάρχης Ἀρέτα τοῦ βασιλέως ἐφρούρει τὴν
Acts 9. 25. Δαμασκηνῶν πόλιν πιάσαι με ^j—¹. καὶ διὰ θυρίδος ἐν 33
σαργάνῃ ἐχαλάσθην διὰ τοῦ τείχους, καὶ ἐξέφυγον τὰς
χεῖρας αὐτοῦ.

^k Καυχᾶσθαι ¹ δεῖ,¹ οὐ συμφέρον μὲν, ἐλεύσομαι δὲ¹ εἰς 12

^ο ὑμᾶς εἰς πρόσωπον ^α ἡσθενήσαμεν [■] ἐν πληγαῖς ὑπερβαλ-
λόντως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ^f add ἐν ^ε ἡ ἐπισύστασις μου
^h add ἡμῶν ⁱ add Χριστοῦ ^j add θέλων ^k Καυχᾶσθαι δὴ
οὐ συμφέρει μοι· ἐλεύσομαι γὰρ ¹ δὲ M.

- 2 ὁπτασίας καὶ ἀποκαλύψεις Κυρίου. οἶδα ἄνθρωπον ἐν
Χριστῷ πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων (εἴτε ἐν σώματι οὐκ οἶδα,
εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς οἶδεν), ἀρπαγέντα
3 τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ. καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον
ἄνθρωπον (εἴτε ἐν σώματι εἴτε ^mχωρὶς^l τοῦ σώματος οὐκ
4 οἶδα, ὁ Θεὸς οἶδεν), ὅτι ἠρπάγη εἰς τὸν παράδεισον, καὶ
ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι.
5 ὑπὲρ τοῦ τοιοῦτου καυχῆσομαι· ὑπὲρ δὲ ἑαυτοῦ οὐ καυχῆ-
6 σομαι, εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθενείαις ^{n-l}. ἐὰν γὰρ θελήσω
καυχῆσασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄφρων, ἀλήθειαν γὰρ ἐρῶ· φεί-
δομαι δέ, μή τις εἰς ἐμὲ λογίσηται ὑπὲρ ὃ βλέπει με, ἢ
7 ἀκούει ^{o-l} ἐξ ἐμοῦ. καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων—
^pδιὸ^l ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί,
8 ἄγγελος Σατανᾶ ἵνα με κολαφίσῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι. ὑπὲρ
τούτου τρὶς τὸν Κύριον παρεκάλεσα, ἵνα ἀποστῇ ἀπ' ἐμοῦ.
9 καὶ εἴρηκέ μοι, Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμις ^{a-l}
ἐν ἀσθενείᾳ ^rτελεῖται^l. ἡδιστα οὖν μᾶλλον καυχῆσομαι ἐν
ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ
10 Χριστοῦ. διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις,
ἐν διωγμοῖς, ἐν στενοχωρίαις, ὑπὲρ Χριστοῦ· ὅταν γὰρ
ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι.
11 Γέγονα ἄφρων ^{s-l}. ὑμεῖς με ἠναγκάσατε. ἐγὼ γὰρ
ὠφειλον ὑφ' ὑμῶν συνίστασθαι· οὐδὲν γὰρ ὑστέρησα τῶν Cp. 11. 5.
12 ὑπερλίαν ἀποστόλων, εἰ καὶ οὐδέν εἰμι. τὰ μὲν σημεία τοῦ
ἀποστόλου κατειργάσθη ἐν ὑμῖν ἐν πάσῃ ὑπομονῇ, ^tσημείοις Cp. Rom. 15.
13 τε^l καὶ τέρασι καὶ δυνάμεσι. τί γὰρ ἐστὶν ὃ ἡττήθητε ὑπὲρ 18.
τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας, εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ οὐ κατενάρκησα
ὑμῶν; χαρίσασθέ μοι τὴν ἀδικίαν ταύτην.
14 Ἰδοὺ, τρίτον ^uτοῦτο^l ἐτοίμως ἔχω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ Cp. 1. 15, 13.
I.

^m ἐκτὸς
of a break)
^t ἐν σημείοις

ⁿ add μου
^a add μου
^u om. τοῦτο

^o add τι
^r τελειοῦται

^p om. διὸ (and the mark
^s add καυχώμενος

οὐ καταναρκήσω ^{x-1}. οὐ γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν, ἀλλ' ὑμᾶς· οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησανρίζειν, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις· ἐγὼ δὲ ἥδιστα δαπανήσω καὶ ἐκδαπα- ¹⁵
^{10.} νηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ^y ὑμῶν. εἰ¹ περισσοτέρως ὑμᾶς ^z ἀγαπῶ,¹ ἦττον ^a ἀγαπῶμαι;¹ ἔστω δέ, ἐγὼ οὐ κατεβά- ¹⁶
^{Cr. 2 Tim. 2.} ρησα ὑμᾶς, ἀλλ' ὑπάρχων πανοῦργος δόλω ὑμᾶς ἔλαβον.
^{Cr. 7. 2.} μή τινα ὦν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς, δι' αὐτοῦ ἐπλεονέκτησα ¹⁷
^{Cr. 8. 6.} ὑμᾶς; παρεκάλεσα Τίτον, καὶ συναπέστειλα τὸν ἀδελφόν. ¹⁸
 μή τι ἐπλεονέκτησεν ὑμᾶς Τίτος; οὐ τῷ αὐτῷ Πνεύματι περιεπατήσαμεν; οὐ τοῖς αὐτοῖς ἴχνεσι;

^b Πάλαι¹ δοκεῖτε ὅτι ὑμῖν ^c ἀπολογούμεθα.¹ ^a κατέναντι¹ ¹⁹
 τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν. τὰ δὲ πάντα, ἀγαπητοί, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰκοδομῆς. φοβοῦμαι γάρ, μή πως ἐλθὼν ²⁰
 οὐχ οἴους θέλω εὔρω ὑμᾶς, καὶ γὰρ εὔρεθῶ ὑμῖν οἶον οὐ θέλετε· μή πως ^e ἔρις, ζῆλος,¹ θυμοί, ἐριθείαι, καταλαλιαί, ψιθυ-
 ρισμοί, φυνσιώσεις, ἀκαταστασίαι· μή πάλιν ^f ἐλθόντος μου ²¹
 ταπεινώσῃ με¹ ὁ Θεός μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ πενθήσω πολλοὺς τῶν προσημαρτηκότων, καὶ μὴ μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκα-
 θαρσίᾳ καὶ πορνείᾳ καὶ ἀσελγείᾳ ἣ ἔπραξαν.

^{Cr. 12. 14.} Τρίτον τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. ἐπὶ στόματος δύο ¹³
^{Cr. Deut. 19.} μαρτύρων καὶ τριῶν σταθήσεται πᾶν ῥῆμα. προεῖρηκα καὶ ²
^{15.} προλέγω, ὡς παρὼν τὸ δεύτερον, καὶ ἀπὼν ^g νῦν,¹ τοῖς προσημαρτηκόσι καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, ὅτι ἐὰν ἔλθω εἰς
^{Cr. 1. 23.} τὸ πάλιν, οὐ φείσομαι· ἐπεὶ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ ³
 λαλοῦντος Χριστοῦ, ὃς εἰς ὑμᾶς οὐκ ἀσθενεῖ, ἀλλὰ δυνατεῖ ἐν ὑμῖν· καὶ γὰρ ^{h-1} ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῆ ⁴
 δυνάμεως Θεοῦ. καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀσθενοῦμεν ⁱ ἐν¹ αὐτῷ, ἀλλὰ ^k ζήσομεν¹ σὺν αὐτῷ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ εἰς ὑμᾶς. ἑαυτοὺς ⁵
 πειράζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει, ἑαυτοὺς δοκιμάζετε. ἢ οὐκ

^x add ὑμῶν ^y ὑμῶν, εἰ καὶ ^z ἀγαπῶν ^a ἀγαπῶμαι. ^b Πάλιν
^c ἀπολογούμεθα; A.S.M. ^d κατενώπιον ^e ἔρις, ζῆλοι, ^f ἐλθόντα
 με ταπεινώσῃ ^g νῦν γράφω ^h add εἰ ⁱ σὺν Μ. ^k ζησόμεθα

- ἐπιγινώσκετε ἑαυτούς, ὅτι Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν ὑμῖν ἐστιν; εἰ
 6 μὴ τι ἀδόκιμοί ἐστε. ἐλπίζω δὲ ὅτι γνώσεσθε ὅτι ἡμεῖς οὐκ
 7 ἐσμὲν ἀδόκιμοι. ¹εὐχόμεθα¹ δὲ πρὸς τὸν Θεόν, μὴ ποιῆσαι
 ὑμᾶς κακὸν μηδέν, οὐχ ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι φανώμεν, ἀλλ' ἵνα
 8 ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῆτε, ἡμεῖς δὲ ὡς ἀδόκιμοι ὦμεν. οὐ γὰρ
 9 χαίρομεν γὰρ ὅταν ἡμεῖς ἀσθενώμεν ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ᾗτε
 10 τοῦτο ^{m-1} καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν. διὰ τοῦτο
 ταῦτα ἀπὸν γράφω, ἵνα παρὼν μὴ ἀποτόμως χρήσωμαι κατὰ ^{Cp. 1. 23.}
 τὴν ἐξουσίαν ἣν ⁿ ὁ Κύριος ἔδωκέ μοι¹ εἰς οἰκοδομὴν καὶ
 οὐκ εἰς καθαίρεσιν.
 11 Λοιπὸν, ἀδελφοί, °χαίρετε.¹ καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε,
 τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε· καὶ ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ
 12 εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν ἀγίῳ ^{Cp. Rom. 16.}
 φιλήματι.
 13 Ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἅγιοι πάντες.
 14 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ
 Θεοῦ καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετὰ πάντων
 ὑμῶν. ^{p-1}
 q-11

Η ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΠΑΥΛΟΥ.

- 1 Παῦλος ἀπόστολος (οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου,
 ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ πατρὸς τοῦ ἐγείραντος
 2 αὐτὸν ἐκ νεκρῶν), καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοί, ταῖς ἐκ-
 3 κλησίαις τῆς Γαλατίας· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ ^{Cp. Acts 16. 6,}
 18. 23.

¹ εὐχομαι ^m add δὲ ⁿ ἔδωκέ μοι ὁ Κύριος °χαίρετε, S.:
 χαίρετε· A.M. ^p add ἀμήν. ^q add subscription Πρὸς Κορινθίους
 δευτέρα ἐγράφη ἀπὸ Φιλίππων τῆς Μακεδονίας διὰ Τίτου καὶ Λουκᾶ.

Cp. 2. 20, Eph. 5. 2, Tit. 2. 14. ^a πατὴρ καὶ Κυρίου ἡμῶν¹ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ δόντος ⁴
 ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ὅπως ἐξέληται ἡμᾶς ἐκ
^b τοῦ αἰῶνος τοῦ ἐνεστῶτος¹ πονηροῦ, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ
 Θεοῦ καὶ πατὴρ ἡμῶν· ^c ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν ⁵
 αἰώνων. ἀμήν.

Cp. 2 Cor. 11. 4. Θαυμάζω ὅτι οὕτω ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέ- ⁶
 σαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι Χριστοῦ εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον, ὃ ⁷
 οὐκ ἔστιν ἄλλο, εἰ μὴ τινές εἰσιν οἱ ταρασσοντες ὑμᾶς καὶ
 Cp. Acts 15. 24. θέλοντες μεταστρέψαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. ἀλλὰ ⁸
 καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ ^c εὐαγγελίσσηται¹ ^a ὑμῖν¹
 παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω. ὡς προειρήκαμεν, ⁹
 καὶ ἄρτι πάλιν λέγω, εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρε-
 λάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. ἄρτι γὰρ ἀνθρώπους πείθω; ἢ τὸν ¹⁰
 Θεόν; ἢ ζητῶ ἀνθρώποις ἀρέσκειν; εἰ ^e ¹ ἔτι ἀνθρώποις
 ἡρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἦμην.

Cp. 1 Cor. 15. 1. Γνωρίζω ἡ γὰρ¹ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγε- ¹¹
 Cp. Eph. 3. 3. λισθὲν ὑπ' ἐμοῦ, ὅτι οὐκ ἔστι κατὰ ἄνθρωπον. οὐδὲ γὰρ ¹²
 ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρέλαβον αὐτό, οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ
 δι' ἀποκαλύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἡκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ¹³

Cp. Acts 8. 3. ἀναστροφήν ποτε ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν
 Cp. Acts 21. 3, 26. 5, Phil. 3. 6. ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπόρθουν αὐτήν· καὶ ¹⁴
 προέκοπτον ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ πολλοὺς σινηλικιώτας
 ἐν τῷ γένει μου, περισσοτέρως ζηλωτὴς ὑπάρχων τῶν πα-

Cp. Rom. 1. 1. τρικῶν μου παραδόσεων. ὅτε δὲ εὐδόκησεν ὁ Θεὸς ὁ ἀφο- ¹⁵
 ρίσας με ἐκ κοιλίας μητρός μου καὶ καλέσας διὰ τῆς χάριτος

Cp. Acts 9. 3 ^{sqq.} αὐτοῦ ἀποκαλύψαι τὸν νῦν αὐτοῦ ἐν ἐμοί, ἵνα εὐαγγελίσωμαι ¹⁶
 αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ προσανεθέμην σαρκὶ καὶ
 αἵματι· οὐδὲ ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ ¹⁷
 ἀποστόλους, ἀλλ' ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν, καὶ πάλιν ὑπέ-
 στρεψα εἰς Δαμασκόν.

^a πατὴρ ἡμῶν καὶ Κυρίου Μ.
 γελίζεται ^d om. ὑμῖν Μ.

^b τοῦ ἐνεστῶτος αἰῶνος
^e add γὰρ

^c εὐαγ-

^f δέ

18 Ἔπειτα μετὰ ἔτη τρία ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα ἱστορῆσαι
 19 ὧς Κηφᾶν¹, καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε. ἕτερον
 δὲ τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Cp. Mark 6. 3.
 20 τοῦ Κυρίου. ἃ δὲ γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὅτι
 21 οὐ ψεύδομαι. ἔπειτα ἦλθον εἰς τὰ κλίματα τῆς Συρίας καὶ
 22 τῆς Κιλικίας. ἡμῖν δὲ ἀγνοούμενος τῷ προσώπῳ ταῖς ἐκ-
 23 κλησίαις τῆς Ἰουδαίας ταῖς ἐν Χριστῷ· μόνον δὲ ἀκούοντες
 ἦσαν ὅτι Ὁ διώκων ἡμᾶς ποτε νῦν εὐαγγελίζεται τὴν πίστιν
 24 ἣν ποτε ἐπόρθει, καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ τὸν Θεόν.

2 Ἔπειτα διὰ δεκατεσσάρων ἐτῶν πάλιν ἀνέβην εἰς Ἱεροσό- Cp. Acts 15. 1
 2 λυμα μετὰ Βαρνάβα, συμπαραλαβὼν καὶ Τίτον. ἀνέβην δὲ sq.
 κατὰ ἀποκάλυψιν, καὶ ἀνεθέμην αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ὃ κη-
 ρύσσω ἐν τοῖς ἔθνεσι, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσι, μή πως
 3 εἰς κενὸν τρέχω ἢ ἔδραμον. ἀλλ' οὐδὲ Τίτος ὁ σὺν ἐμοί,
 4 Ἑλλήν ὢν, ἡναγκάσθη περιτμηθῆναι· διὰ δὲ τοὺς παρεισάκ-
 τους ψευδαδέλφους, οἵτινες παρεισῆλθον κατασκοπῆσαι τὴν
 ἐλευθερίαν ἡμῶν ἣν ἔχομεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς
 5 ἡ καταδουλώσουσιν¹. οἷς οὐδὲ πρὸς ὥραν εἴξαμεν τῇ ὑπο-
 ταγῇ, ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου διαμείνῃ πρὸς ὑμᾶς.
 6 ἀπὸ δὲ τῶν δοκούντων εἶναί τι (ὁποῖοι ποτε ἦσαν οὐδέν μοι
 διαφέρει, πρόσωπον Θεὸς ἀνθρώπου οὐ λαμβάνει)—ἐμοὶ γὰρ Cp. Deut. 10.
 7 οἱ δοκοῦντες οὐδὲν προσανέθεντο· ἀλλὰ τὸυναντίον, ἰδόντες 17.
 ὅτι πεπίστευμαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας καθὼς Πέ- Cp. Eph. 3. 8.
 8 ρος τῆς περιτομῆς (ὁ γὰρ ἐνεργήσας Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν
 9 τῆς περιτομῆς ἐνήργησε καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη), καὶ γνόντες
 τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι, Ἰάκωβος καὶ Κηφᾶς καὶ Ἰω-
 ἀννης, οἱ δοκοῦντες στῦλοι εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Cp. Rev. 3. 12.
 Βαρνάβα κοινωνίας, ἵνα ἡμεῖς εἰς τὰ ἔθνη αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν
 10 περιτομήν· μόνον τῶν πτωχῶν ἵνα μνημονεύωμεν, ὃ καὶ Cp. Acts 11.
 ἐσπούδασα αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι. 29 sq., Rom.
15. 25 sq.

"Οτε δὲ ἦλθε ^ιΚηφᾶς¹ εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον ¹¹
 Cp. Acts 11. 3. αὐτῷ ἀντέστην, ὅτι κατεγνωσμένος ἦν. πρὸ τοῦ γὰρ ἐλθεῖν ¹²
 τινὰς ἀπὸ Ἰακώβου μετὰ τῶν ἐθνῶν συνήσθιεν· ὅτε δὲ
 ἦλθον, ὑπέστελλε καὶ ἀφώριζεν ἑαυτὸν φοβούμενος τοὺς ἐκ
 περιτομῆς. καὶ συνυπεκρίθησαν αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ Ἰου- ¹³
 δαῖοι, ὥστε καὶ Βαρνάβας συναπήχθη αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει.
 ἀλλ' ὅτε εἶδον ὅτι οὐκ ὀρθοδοδοῦσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ ¹⁴
 εὐαγγελίου, εἶπον τῷ ^κΚηφᾷ¹ ἔμπροσθεν πάντων, Εἰ σὺ
 Ἰουδαῖος ὑπάρχων ἐθνικῶς ζῇς καὶ οὐκ Ἰουδαϊκῶς, ¹πῶς¹ τὰ
 ἔθνη ἀναγκάζεις Ἰουδαῖζειν; ἡμεῖς φύσει Ἰουδαῖοι, καὶ οὐκ ¹⁵
 ἐξ ἐθνῶν ἁμαρτωλοί, εἰδότες ^μδὲ¹ ὅτι οὐ δικαιοῦται ἄνθρω- ¹⁶
 πος ἐξ ἔργων νόμου, ἐὰν μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεύσαμεν, ἵνα δικαιο-
 θῶμεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ, καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου· διότι
 οὐ δικαιοθῆσεται ἐξ ἔργων νόμου πᾶσα σὰρξ. εἰ δὲ ζη- ¹⁷
 τοῦντες δικαιοθῆναι ἐν Χριστῷ εὐρέθημεν καὶ αὐτοὶ ἁμαρ-
 τωλοί, ἄρα Χριστὸς ἁμαρτίας διάκονος; μὴ γένοιτο. εἰ ¹⁸
 γὰρ ἂ κατέλυσα, ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην ἑμαυτὸν
 Cp. Rom. 7. 4. συνίστημι. ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον, ἵνα Θεῷ ¹⁹
 Cp. Rom. 6. 6. ζήσω. Χριστῷ συνεσταύρωμαι. ^νζῶ δέ, οὐκέτι ἐγώ,¹ ζῇ δὲ ²⁰
 ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὃ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ
 τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος
 ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. οὐκ ἀθετῶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ· εἰ γὰρ ²¹
 διὰ νόμου δικαιοσύνη, ἄρα Χριστὸς δωρεὰν ἀπέθανεν.
 Cp. 5. 7. Ὡ ἀνόητοι Γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν ^{ο-1}, οἷς κατ' ³
 ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς Χριστὸς προεγράφη ^{ρ-1} ἐσταυρωμένος;
 τοῦτο μόνον θέλω μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν, ἐξ ἔργων νόμου τὸ ²
 Cp. Acts 10. Πνεῦμα ἐλάβετε; ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; οὕτως ἀνόητοί ἐστε; ³
 44, Eph. 1. 13. ἐναρξάμενοι Πνεύματι νῦν σαρκὶ ἐπιτελείσθε; τοσαῦτα ἐπά- ⁴
 θετε εἰκῇ; εἴ γε καὶ εἰκῇ. ὁ οὖν ἐπιχορηγῶν ὑμῖν τὸ Πνεῦμα ⁵

^ι Πέτρος ^κ Πέτρω ¹ τί ^μ om. δέ ^ν ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, M.
^ο add τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι ^ρ add ἐν ὑμῖν

- καὶ ἐνεργῶν δυνάμεις ἐν ὑμῖν, ἐξ ἔργων νόμου ; ἢ ἐξ ἀκοῆς
6 πίστεως ; καθὼς Ἀβραὰμ ἐπίστευσε τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη ^{Cp. Gen. 15. 6, Rom. 4. 3.}
7 αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. γινώσκετε ἄρα ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, ^{Cp. Rom. 4. 11.}
8 οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Ἀβραάμ. προῖδουσα δὲ ἡ γραφὴ ὅτι ἐκ
πίστεως δικαιοὶ τὰ ἔθνη ὁ Θεός, προευηγγελίσατο τῷ Ἀβραὰμ
9 ὅτι Ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη. ὥστε οἱ ἐκ ^{Gen. 12. 3.}
10 πίστεως εὐλογοῦνται σὺν τῷ πιστῷ Ἀβραάμ. ὅσοι γὰρ ἐξ
ἔργων νόμου εἰσίν, ὑπὸ κατάραν εἰσὶ· γέγραπται ^a γὰρ ὅτι¹
Ἐπικατάρατος πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς γεγραμμέ- ^{Deut. 27. 26.}
11 νοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτά. ὅτι δὲ ἐν
νόμῳ οὐδεὶς δικαιούται παρὰ τῷ Θεῷ δῆλον· ὅτι Ὁ δίκαιος ^{Hab. 2. 4.}
12 ἐκ πίστεως ζήσεται· ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλ'
13 Ὁ ποιήσας αὐτὰ ¹⁻¹ ζήσεται ἐν αὐτοῖς. Χριστὸς ἡμᾶς ἐξη- ^{Levit. 18. 5.}
γόρασεν ἐκ τῆς κατάραν τοῦ νόμου γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν ^{Cp. 2 Cor. 5. 21.}
κατάραν· ^b ὅτι γέγραπται¹, Ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμᾶμενος ^{Deut. 21. 23.}
14 ἐπὶ ξύλῳ· ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία τοῦ Ἀβραὰμ γένηται
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πνεύματος ^{Cp. Acts 2. 33.}
λάβωμεν διὰ τῆς πίστεως.
- 15 Ἀδελφοί, κατὰ ἄνθρωπον λέγω· ὅμως ἀνθρώπου κεκυρω-
16 μένην διαθήκην οὐδεὶς ἀθετεῖ ἢ ἐπιδιατάσσεται. τῷ δὲ
Ἀβραὰμ ἐρρήθησαν αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. ^{Cp. Gen. 13. 15.}
οὐ λέγει Καὶ τοῖς σπέρμασιν ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ'
17 ἐνὸς Καὶ τῷ σπέρματί σου, ὃς ἐστι Χριστός. τοῦτο δὲ
λέγω, διαθήκην προκεκυρωμένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ¹⁻¹ ὁ μετὰ ^{Cp. Gen. 17. 1 sqq., Exod. 12. 40 sq.}
^u τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη¹ γεγονὼς νόμος οὐκ ἀκυρᾷ,
18 εἰς τὸ καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν. εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ ^{Cp. Rom. 4. 14.}
κληρονομία, οὐκέτι ἐξ ἐπαγγελίας· τῷ δὲ Ἀβραὰμ δι' ἐπαγ-
19 γελίας κεχάρισται ὁ Θεός. τί οὖν ὁ νόμος ; τῶν παραβάσεων
χάριν προσετέθη, ἄχρις οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα ^φ ἐπήγγελται,
20 διαταγείς δι' ἀγγέλων ἐν χειρὶ μεσίτου. ὁ δὲ μεσίτης ἐνὸς ^{Cp. Acts 7. 53.}

^a γάρ,^r add ἄνθρωπος^b γέγραπται γάρ^t add εἰς Χριστὸν^u ἔτη τετρακόσια καὶ τριάκοντα

οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ Θεὸς εἷς ἔστιν. ὁ οὖν νόμος κατὰ τῶν ἐπαγ- 21
γελίων τοῦ Θεοῦ; μὴ γένοιτο. εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ δυνά-

Cp. Rom. 3. 9. μενος ζωοποιῆσαι, ὅντως ἂν ἐκ νόμου ἦν ἡ δικαιοσύνη. ἀλλὰ 22
συνέκλεισεν ἡ γραφή τὰ πάντα ὑπὸ ἁμαρτίαν, ἵνα ἡ ἐπαγ-
γελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ δοθῇ τοῖς πιστεύουσι.

Πρὸ τοῦ δὲ ἐλθεῖν τὴν πίστιν ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα 23
ὑ συγκλειόμενοι¹ εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι.
ὥστε ὁ νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν, ἵνα ἐκ 24
πίστεως δικαιωθῶμεν. ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως οὐκέτι ὑπὸ 25

Cp. John 1. 12. παιδαγωγὸν ἔσμεν. πάντες γὰρ υἱοὶ Θεοῦ ἐστε διὰ τῆς 26

Cp. 1 Cor. 12. πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπ- 27
13, Col. 3. 10
sq. τίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλληνα, 28
οὐκ ἔνι δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θήλυ.

Cp. Rom. 9. 8. πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. εἰ δὲ ὑμεῖς 29
Χριστοῦ, ἄρα τοῦ Ἀβραὰμ σπέρμα ἐστέ, ^{x-} κατ' ἐπαγ-
γελίαν κληρονόμοι.

Λέγω δέ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος νηπίος ἔστιν, 4
οὐδὲν διαφέρει δούλου κύριος πάντων ὢν, ἀλλὰ ὑπὸ ἐπι- 2
τρόπους ἐστὶ καὶ οἰκονόμους ἄχρι τῆς προθεσμίας τοῦ πα-
τρός. οὕτω καὶ ἡμεῖς, ὅτε ἦμεν νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ 3
κόσμου ἦμεν δεδουλωμένοι· ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ 4
χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ

Cp. ver. 9,
Col. 2. 8, 20.
Cp. Mark 1.
15, Eph. 1. 10.

Cp. 3. 13,
1 Cor. 7. 23. γυναικὸς, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγο- 5
ράσῃ, ἵνα τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν. ὅτι δέ ἐστε υἱοί, 6

Cp. Rom. 8. 15. ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς
καρδίας ὧν ἡμῶν¹ κραῖζον, Ἀββὰ ὁ πατήρ. ὥστε οὐκέτι εἰ 7

Cp. Rom. 8. 17. δοῦλος, ἀλλ' υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος ^z διὰ Θεοῦ¹.

Ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ εἰδότες Θεὸν ἐδουλεύσατε τοῖς 8
^a φύσει μὴ¹ οὖσι θεοῖς· νῦν δὲ γνόντες Θεόν, μᾶλλον δὲ 9
γνωσθέντες ὑπὸ Θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ

¹ συγκλειόμενοι ^x add καὶ ^y ὑμῶν ^z Θεοῦ διὰ Χριστοῦ
^a μὴ φύσει

- καὶ πτωχὰ στοιχεῖα, οἷς πάλιν ἄνωθεν δουλεύειν θέλετε ;
 10 ἡμέρας παρατηρεῖσθε, καὶ μῆνας, καὶ καιρούς, καὶ ἐνιαυτούς. Cp. Rom. 14.
 11 φοβοῦμαι ὑμᾶς, μή πως εἰκὴ κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς. 5, Col. 2. 16.
- 12 Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι καὶ γὰρ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί, δέομαι
 13 ὑμῶν. οὐδέν με ἡδίκησατε· οἶδατε δὲ ὅτι δι' ἀσθένειαν τῆς
 14 σαρκὸς εὐηγγελισάμην ὑμῖν τὸ πρότερον· καὶ τὸν πειρασμὸν
 ὑμῶν^h ἐν τῇ σαρκί μου οὐκ ἐξουθενήσατε οὐδὲ ἐξεπτύσατε,
 ἀλλ' ὡς ἄγγελον Θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς Χριστὸν Ἰησοῦν.
- 15 ὁποῦ^o οὖν ἄ-^a ὁ μακαρισμὸς ὑμῶν ; μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν ὅτι,
 εἰ δυνατόν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες^e ἐδώκατέ
 16, 17 μοι. ὥστε ἔχθρὸς ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων ὑμῖν ; ζηλοῦ-
 σιν ὑμᾶς οὐ καλῶς, ἀλλὰ ἐκκλείσαι ὑμᾶς θέλουσιν, ἵνα
 18 αὐτοὺς ζηλοῦτε. καλὸν δὲ^f ζηλοῦσθαι ἐν καλῷ πάντοτε,
 19 καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖναι με πρὸς ὑμᾶς. τεκνία μου, οὓς
 20 πάλιν ὠδίνω, ἄχρισ οὐ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἤθελον δὲ Cp. Rom. 8.
 παρεῖναι πρὸς ὑμᾶς ἄρτι, καὶ ἀλλάξαι τὴν φωνήν μου, ὅτι 10, 2 Cor. 13.
 ἀποροῦμαι ἐν ὑμῖν. 5.
- 21 Λέγετέ μοι, οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ
 22 ἀκούετε ; γέγραπται γάρ, ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν, ἕνα Cp. Gen. 16.
 23 ἐκ τῆς παιδίσκης, καὶ ἕνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας. ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ 15, 21. 2, Rom. 9. 7 sq.
- τῆς παιδίσκης κατὰ σάρκα γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας Cp. Gen. 18.
 24^g δι' ἐπαγγελίας^h. ἅτινά ἐστιν ἀλληγορούμενα· αὗται γάρ 10.
- εἰσι^h δύο διαθῆκαι· μία μὲν ἀπὸ ὅρων Σινᾶ, εἰς δουλείαν
 25 γεννώσα, ἥτις ἐστὶν Ἀγαρ. τὸⁱ δὲ^k Ἀγαρ^l Σινᾶ ὄρος
 ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ, συστοιχεῖ δὲ τῇ νῦν Ἱερουσαλὴμ·
 26 δουλεύει^l γὰρ^l μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς· ἡ δὲ ἄνω Ἱερουσα- Cp. Heb. 12.
 27 λὴμ ἐλευθέρα ἐστίν, ἥτις ἐστὶ μήτηρ^m ἡμῶν· γέγραπται 22, Rev. 3. 12.
- γάρ, Εὐφράνθητι, στεῖρα ἡ οὐ τίκτουσα, ῥῆξον καὶ βόησον, Is. 54. 1.
 ἡ οὐκ ὠδίνουσα· ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ

^h μου τὸν ^c τίς ^d add ἦν ^e add ἄν ^f add τὸ ^g διὰ
 τῆς ἐπαγγελίας ^h add αἱ ⁱ γὰρ A.S.M. ^k om. *Αγαρ M.
^l δὲ ^m add πάντων

Cp. Rom. 9. τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα. ² ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, κατὰ Ἰσαὰκ 28
7 sqq.

Cp. Gen. 21. 9. ἐπαγγελίας τέκνα ἐσμέν.¹ ἀλλ' ὥσπερ τότε ὁ κατὰ σάρκα 29
γεννηθεὶς ἐδίδωκε τὸν κατὰ Πνεῦμα, οὕτω καὶ νῦν. ἀλλὰ τί 30

Gen. 21. 10. λέγει ἡ γραφή; Ἐκβαλε τὴν παιδίσκην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς,
οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσῃ ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης μετὰ τοῦ υἱοῦ
τῆς ἐλευθέρας. ^ο διό¹, ἀδελφοί, οὐκ ἐσμέν παιδίσκης τέκνα, 31

Cp. John 8. 32, ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας· τῇ ἐλευθερίᾳ ² ἡμᾶς Χριστὸς ἠλευθέ- 5
Acts 15. 10. ρωσεν· στήκετε οὖν,¹ καὶ μὴ πάλιν ζυγῶ δουλείας ἐνέχεσθε.

Ἴδε, ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε, Χρισ- 2
τὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει. μαρτύρομαι δὲ πάλιν παντὶ 3
ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ, ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον
ποιῆσαι. κατηργήθητε ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, οἵτινες ἐν νόμῳ 4
δικαιοῦσθε· τῆς χάριτος ἐξέπεσατε. ἡμεῖς γὰρ Πνεύματι ἐκ 5
πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα. ἐν γὰρ Χριστῷ 6

Cp. 6. 15. Ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσχύει οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ

Cp. 3. 1. πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη. ἐτρέχετε καλῶς· τίς ὑμᾶς 7
¹ ἐνέκοψεν¹ τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; ἡ πεισμονὴ οὐκ ἐκ 8

Cp. 1 Cor. 5. 6. τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ. 9
ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ, ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε· 10
ὁ δὲ ταράσσω ὑμᾶς βαστάσει τὸ κρῖμα, ὅστις ἂν ᾔ. ἐγὼ 11
δέ, ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν ἔτι κηρύσσω, τί ἔτι διώκομαι;
ἄρα κατήργηται τὸ σκάνδαλον τοῦ σταυροῦ. ὅφελον καὶ 12
ἀποκόψονται οἱ ἀναστατοῦντες ὑμᾶς.

Cp. 1 Pet. 2. Ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν 13
16, 2 Pet. 2. ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῇ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης
19, Jude 4.

Cp. Rom. 13. δουλεύετε ἀλλήλοις. ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἐνὶ λόγῳ ² πεπλή- 14
10.

Levit. 19. 18. ρωται¹, ἐν τῷ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ³ σεαυτόν¹.
εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε καὶ κατεσθίετε, βλέπετε μὴ ὑπὸ 15
ἀλλήλων ἀναλωθῇτε.

¹ ὑμεῖς ἐστέ. M.
θέρωσεν, στήκετε,

^ο ἄρα
¹ ἐνέκοψεν

² οὖν ἢ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευ-
³ πληροῦται
³ ἐαυτόν

- 16 Λέγω δέ, Πνεύματι περιπατεῖτε, καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ
 17 μὴ τελέσητε. ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ Πνεύματος ^{Cp. Rom. 7. 14 sqq., 8. 4 sqq.}
 τὸ δὲ Πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός, ταῦτα [†] γὰρ ἀλλήλοις ἀντί-
 18 κειται[†], ἵνα μὴ ἂ ἄν θέλητε ταῦτα ποιῆτε. εἰ δὲ Πνεύματι ^{Cp. Rom. 6. 14, 8. 1 sqq.}
 19 ἄγεσθε, οὐκ ἐστὲ ὑπὸ νόμον. φανερὰ δέ ἐστι τὰ ἔργα τῆς
 20 σαρκός, ἅτινά ἐστι ^{u-†} πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, εἰδω-
 λολατρεία, φαρμακεία, ἔχθραι, ^x ἔρις[†], ζῆλοι, θυμοί, ἐριθεῖαι,
 21 διχοστασίαι, αἰρέσεις, φθόνοι, ^{y-†} μέθαι, κῶμοι, καὶ τὰ
 ὅμοια τούτοις· ἂ προλέγω ὑμῖν, καθὼς ^{z-†} προεῖπον, ὅτι οἱ ^{Cp. 1 Cor. 6. 9 sq., Eph. 5. 5.}
 τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν.
 22 ὁ δὲ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη,
 23 μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγ-
 24 κράτεια· κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἐστὶ νόμος. οἱ δὲ τοῦ ^{Cp. 1 Tim. 1. 9.}
 Χριστοῦ ^a Ἰησοῦ[†] τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι ^{Cp. Rom. 6. 6. 9.}
 καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις.
 25, 26 Εἰ ζῶμεν Πνεύματι, Πνεύματι καὶ στοιχῶμεν. μὴ
 γινώμεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προκαλούμενοι, ἀλλήλους
 φθονοῦντες.
 6 Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προληφθῇ ἄνθρωπος ἐν τινι παραπτώ-
 ματι, ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν
 πνεύματι πραότητος, σκοπῶν σεαυτὸν μὴ καὶ σὺ πειρασθῆς.
 2 ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν ^{Cp. John 13. 14, 15. 12.}
 3 νόμον τοῦ Χριστοῦ. εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναι τι μὴδὲν ὦν,
 4 ^b φρεναπατᾷ ἑαυτόν[†]. τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκασ-
 5 τος, καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἔξει, καὶ οὐκ εἰς
 τὸν ἕτερον. ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον βαστάσει.
 6 Κοινωνεῖτω δὲ ὁ κατηχούμενος τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι ^{Cp. 1 Cor. 9. 7 sqq.}
 7 ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς. μὴ πλανᾶσθε· Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται· ὁ
 8 γὰρ ἐὰν σπεῖρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει. ὅτι ὁ σπεύρων
 εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν, ὁ δὲ

[†] δὲ ἀντίκειται ἀλλήλοις
 φθόνοι, ^z add καὶ

[■] add μοιχεία,
^a om. Ἰησοῦ

^x ἔρις ^y add
^b ἑαυτὸν φρεναπατᾷ

σπείρων εἰς τὸ Πνεῦμα ἐκ τοῦ Πνεύματος θερίσει ζωὴν
 Cp. 2 Thess. 3. αἰώνιον. τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ^ο ἐγκακῶμεν¹. καιρῷ γὰρ 9
 13. ἰδίῳ θερίσομεν, μὴ ἐκλύμενοι. ἄρα οὖν, ὡς καιρὸν ἔχομεν, 10
 ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς
 οἰκείους τῆς πίστεως.

Ἴδετε πηλίκους ὑμῖν γράμμασιν ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί. 11
 ὅσοι θέλουσιν εὐπροσωπῆσαι ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν 12
 ὑμᾶς περιτέμεσθαι, μόνον ἵνα ^α τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ
 μὴ¹ διώκωνται. οὐδὲ γὰρ οἱ ^ο περιτεμνόμενοι¹ αὐτοὶ νόμον 13
 φυλάσσουσιν· ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμεσθαι, ἵνα ἐν τῇ
 ὑμετέρᾳ σαρκὶ καυχῶσινται. ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι 14
 εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι'
 Cp. 5. 6. οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται, καὶ γὰρ ¹—¹ κόσμῳ. ⁸ οὔτε γὰρ 15
 περιτομή τι ἔστιν¹ οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις.
 καὶ ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ στοιχήσουσιν, εἰρήνην ἐπ' αὐτοὺς 16
 καὶ ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ.

Τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω· ἐγὼ γὰρ τὰ 17
 στίγματα τοῦ ¹—¹ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ 18
 πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί. ἀμήν.

1-1

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΠΑΥΛΟΥ.

Παῦλος ἀπόστολος ^α Χριστοῦ Ἰησοῦ¹ διὰ θελήματος Θεοῦ 1

Cp. Acts 18. τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν ^β ἐν Ἐφέσῳ¹ καὶ πιστοῖς ἐν Χριστῷ
 19, 19. 1 sqq.

¹ ἐγκακῶμεν ^α μὴ τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ ^ο περιτετμημένοι M.
^f add τῷ ⁸ ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσχύει ^h add
 Κυρίου ¹ add subscription Πρὸς Γαλάτας ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης. ^α Ἰησοῦ
 Χριστοῦ ^β om. ἐν Ἐφέσῳ M.

2 Ἰησοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

3 Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν

4 τοῖς ἐπουρανίοις ^ο ἐν¹ Χριστῷ, καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν ^{Cp. 2 Thess. 2. 13.} αὐτῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους ^{Cp. Col. 1. 22.}

5 κατενώπιον ^α αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ, προορίσας^β ἡμᾶς εἰς υἰοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς αὐτόν, κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελή-

6 ματος αὐτοῦ, εἰς ἔπαινον δόξης τῆς χάριτος αὐτοῦ, ^ο ἥς^γ

7 ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς ἐν τῷ ἡγαπημένῳ· ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ^{Cp. Col. 1. 14, Rom. 3. 24.} ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν πα-

8 ραπτωμάτων, κατὰ ^δ τὸ πλοῦτος^δ τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἥς

9 ἐπερίσσευσεν εἰς ἡμᾶς ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ φρονήσει, γνωρί- ^{Cp. Col. 1. 26.} σας ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ, κατὰ τὴν

10 εὐδοκίαν αὐτοῦ, ἣν προέθετο ἐν αὐτῷ εἰς οἰκονομίαν τοῦ ^{Cp. Mark 1. 15, Gal. 4. 4.} πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν

τῷ Χριστῷ, ^ε τὰ ἐπὶ^ε τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· ἐν

11 αὐτῷ, ἐν ᾧ καὶ ἐκληρώθημεν, προορισθέντες κατὰ πρόθεσιν ^{Cp. Col. 1. 12.} τοῦ τὰ πάντα ἐνεργούντος κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θελήματος

12 αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς εἰς ἔπαινον ^{h-1} δόξης αὐτοῦ τοῦς

13 προηλπικότας ἐν τῷ Χριστῷ· ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς, ἀκούσαντες τὸν ^{Cp. Col. 1. 5.} λόγον τῆς ἀληθείας, τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ὑμῶν,—ἐν ^{Cp. 4. 30, 2 Cor. 1. 22, 5. 5: also Luke 24. 49.}

ᾧ καὶ πιστεύσαντες ἐσφραγίσθητε τῷ Πνεύματι τῆς ἐπαγγελ-

14 λίας· τῷ Ἀγίῳ, ^ι ὅ^ι ἐστιν ἄρραβὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν, εἰς ἀπολύτρωσιν τῆς περιποιήσεως, εἰς ἔπαινον τῆς δόξης αὐτοῦ.

15 Διὰ τοῦτο καὶ γὰρ, ἀκούσας τὴν καθ' ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ ^{Cp. Col. 1. 3 sq., 9 sq.}

16 Κυρίῳ Ἰησοῦ καὶ ^{k-1} τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, οὐ παύομαι εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν, μνεῖαν ^{l-1} ποιούμενος ἐπὶ

^ο om. ἐν S. ^δ αὐτοῦ· ἐν ἀγάπῃ προορίσας M. ^ο ἐν ᾧ ^γ τὸν πλοῦτον ^ε τὰ τε ἐν ^h add τῆς ^ι ὅς ^k add τὴν ἀγάπην A.S.M.
^l add ὑμῶν

τῶν προσευχῶν μου, ἵνα ὁ Θεὸς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ 17
Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῆς δόξης, δῶῃ ὑμῖν πνεῦμα σοφίας καὶ
ἀποκαλύψεως ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ, πεφωτισμένους τοὺς ὀφ- 18
θαλμοὺς τῆς ^mκαρδίας^l ὑμῶν, εἰς τὸ εἶδέναι ὑμᾶς τίς ἐστὶν

Cp. 3. 8, Col.
1. 27.

ἡ ἐλπίς τῆς κλήσεως αὐτοῦ, ^{n-l} τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης
τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν τοῖς ἁγίοις, καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον 19

Cp. Col. 2. 12.

μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας κατὰ
τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἣν ἐνήργησεν 20
ἐν τῷ Χριστῷ ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ ^oκαθίσας^l ἐν
δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ 21
ἐξουσίας καὶ δυνάμεως καὶ κυριότητος καὶ παντὸς ὀνόματος
ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ

Cp. Ps. 110
(109). 1, Col.
2. 10, 3. 1,
1 Pet. 3. 22.

Cp. Ps. 8. 6.

μέλλοντι· καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ 22

Cp. 5. 23, Col.
1. 18.

αὐτὸν ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ ἐκκλησίᾳ, ἣτις ἐστὶ 23
τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ ^pτὰ^l πάντα ἐν πᾶσι πλη-
ρουμένου.

Cp. Col. 1. 21,
2. 13.

Καὶ ὑμᾶς ὄντας νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι καὶ ταῖς ἁμαρ- 24
τίαις ^aὑμῶν^l, ἐν αἷς ποτε περιεπατήσατε κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ 2
κόσμου τούτου, κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ αἵερος,
τοῦ πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπει-

Cp. Col. 3. 7,
Tit. 3. 3, 1 Pet.
4. 2 sq.

θείας· ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες ἀνεστράφημέν ποτε ἐν ταῖς 3
ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς ἡμῶν, ποιοῦντες τὰ θελήματα τῆς
σαρκὸς καὶ τῶν διανοιῶν, καὶ ^rἤμεθα^l τέκνα φύσει ὀργῆς,

Cp. 1 John 4.
10.

Cp. Col. 2. 13.

ὥς καὶ οἱ λοιποί.—ὁ δὲ Θεός, πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει, διὰ τὴν 4

Cp. Col. 2. 13.

πολλὴν ἀγάπην αὐτοῦ ἣν ἡγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ὄντας ἡμᾶς 5

Cp. ver. 8,
2 Tim. 1. 9.

νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι ^sσυνεξωποίησε^l τῷ Χριστῷ
(χάριτί ἐστε σεσωσμένοι), καὶ συνήγειρε, καὶ συνεκάθισεν 6
ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ἵνα ἐνδείξηται ἐν 7
τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις ^tτὸ ὑπερβάλλον πλοῦτος^l τῆς
χάριτος αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· τῇ 8

^m διανοίας ⁿ add καὶ ^o ἐκάθισεν ^p om. τὰ ^a om. ὑμῶν
^r ἤμεν ^s συνεξωποίησεν ἐν Μ. ^t τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον

- γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ ^{u-}πίστεως, καὶ τοῦτο οὐκ
 9 ἐξ ὑμῶν· Θεοῦ τὸ δῶρον· οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μή τις καυχῇ- Cp. Rom. 3.
 10 σηται. αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ποίημα, κτισθέντες ἐν Χριστῷ ^{27.}
 Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς, οἷς προητοίμασεν ὁ Θεὸς ἵνα ἐν
 αὐτοῖς περιπατήσωμεν.
- 11 Διὸ μνημονεύετε, ὅτι ^xποτὲ ὑμεῖς^l τὰ ἔθνη ἐν σαρκί, οἱ Cp. 1 Cor. 12.
 λεγόμενοι ἀκροβυστία ὑπὸ τῆς λεγομένης περιτομῆς ἐν σαρκὶ ^{2, Col. 2. 13.}
 12 χειροποιήτου, ὅτι ἦτε ^{y-}τῷ καιρῷ ἐκείνῳ χωρὶς Χριστοῦ,
 ἀπηλλοτριωμένοι τῆς πολιτείας τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ξένοι τῶν Cp. Col. 1. 21.
 διαθηκῶν τῆς ἐπαγγελίας, ἐλπίδα μὴ ἔχοντες καὶ ἄθεοι ἐν
 13 τῷ κόσμῳ. νυνὶ δὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὑμεῖς οἱ ποτὲ ὄντες
 14 μακρὰν ^zἐγενήθητε ἐγγύς^l ἐν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ. αὐτὸς Cp: Col. 1. 20.
 γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρα ἐν καὶ τὸ Cp. Gal. 3. 28.
 15 μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ Cp. Col. 2. 14.
 αὐτοῦ, τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασι, καταργήσας· ἵνα
 τοὺς δύο κτίσῃ ἐν ^aαὐτῷ^l εἰς ἓνα καινὸν ἄνθρωπον, ποιῶν
 16 εἰρήνην, καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἐνὶ σώματι Cp. Col. 1. 20.
 τῷ Θεῷ διὰ τοῦ σταυροῦ, ἀποκτείνας τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ·
 17 καὶ ἔλθων εὐηγγελίσατο εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακρὰν καὶ ^bεἰρή- Cp. Is. 57. 19,
 18 νην^l τοῖς ἐγγύς· ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν οἱ Acts 10. 36.
 19 ἀμφοτέροι ἐν ἐνὶ Πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα. ἄρα οὖν
 οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ ^cἐστε^l συμπολίται τῶν
 20 ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ Cp. 1 Cor. 3.
 τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ ^{9 sqq., 1 Pet. 2. 4 sq., Rev. 21. 14.}
 21 ^dΧριστοῦ Ἰησοῦ^l, ἐν ᾧ πᾶσα ^{e-}οἰκοδομὴ συναρμολογου-
 22 μένη αὖξί εἰς ναὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ, ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοι-
 κοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν Πνεύματι.
- 3 Τούτου χάριν ἐγὼ Παῦλος ὁ δέσμιος τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ Cp. Col. 1. 24
 2 ὑπὲρ ὑμῶν τῶν ἐθνῶν,—εἶγε ἡκούσατε τὴν οἰκονομίαν τῆς ^{sq.}

^u add τῆς^x ὑμεῖς ποτε^y add ἐν^z ἐγγύς ἐγενήθητε^a ἑαυτῷ^b om. εἰρήνην^c om. ἐστε^d Ἰησοῦ Χριστοῦ^e add ἡ

Cp. Gal. 1. 12. χάριτος τοῦ Θεοῦ τῆς δοθείσης μοι εἰς ὑμᾶς, ὅτι κατὰ 3
ἀποκάλυψιν ^fἐγνωρίσθη μοι τὸ μυστήριον, καθὼς προέ-
γραψα ἐν ὀλίγῳ, πρὸς δὲ δύνασθε ἀναγινώσκοντες νοῆσαι τὴν 4

Cp. Col. 1. 26. σύνεσίν μου ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ Χριστοῦ, ὃ ^g-^l ἐτέραις 5
γενεαῖς οὐκ ἐγνωρίσθη τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, ὥς νῦν
ἀπεκαλύφθη τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ προφήταις ἐν

Cp. Acts 11. 18. Πνεύματι εἶναι τὰ ἔθνη συγκληρονόμα καὶ σύσσωμα καὶ 6
συμμέτοχα τῆς ἐπαγγελίας ^h-^l ἐν ⁱΧριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ

Cp. Col. 1. 23. 25. εὐαγγελίου, οὗ ^kἐγενήθη ^l διάκονος κατὰ τὴν δωρεὰν τῆς 7
χάριτος τοῦ Θεοῦ ^l τῆς δοθείσης μοι κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς

Cp. 1 Cor. 15. 9. δυνάμεως αὐτοῦ. ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων ^m-^l ἁγίων 8
ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη, ⁿ-^l τοῖς ἔθνεσιν εὐαγγελίσασθαι ^o τὸ
ἀνεξιχνίαστον πλοῦτος τοῦ Χριστοῦ, καὶ φωτίσαι ^p πάντας ^l 9

Cp. Rom. 16. 25 sq., 1 Cor. 2. 7, Col. 1. 26 sq. τίς ἡ ^qοἰκονομία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ
τῶν αἰώνων ἐν τῷ Θεῷ τῷ τὰ πάντα κτίσαντι ^x-^l, ἵνα 10
γνωρισθῇ νῦν ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρα-
νίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ Θεοῦ,
κατὰ πρόθεσιν τῶν αἰώνων ἣν ἐποίησεν ἐν ^s τῷ Χριστῷ 11
Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ἐν ᾧ ^t ἔχομεν τὴν παρρησίαν καὶ ^u-^l 12
προσαγωγὴν ἐν πεποιθήσει διὰ τῆς πίστεως αὐτοῦ. διὸ 13
αἰτοῦμαι μὴ ^v ἐγκακεῖν ἐν ταῖς θλίψεσί μου ὑπὲρ ὑμῶν, ἥτις
ἐστὶ δόξα ὑμῶν.

Τούτου χάριν κάμπω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν πατέρα 14
^x-^l, ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται, 15
ἵνα ^y δῶ ὑμῖν κατὰ ^z τὸ πλοῦτος τῆς δόξης αὐτοῦ δυνάμει 16
κραταιωθῆναι διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον,
κατοικῆσαι τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως ἐν ταῖς καρδίαις 17

Cp. Col. 1. 23, 2. 7. ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ ἑρριζωμένοι καὶ τεθεμελιωμένοι ἵνα ἐξισχύ- 18

^f ἐγνωρίσέ ^g add ἐν ^h add αὐτοῦ ⁱ τῷ Χριστῷ ^k ἐγενόμην
^l τὴν δοθείσαν ^m add τῶν ⁿ add ἐν ^o τὸν ἀνεξιχνίαστον
πλοῦτον ^p om. πάντας M. ^q κοινωνία ^r add διὰ Ἰησοῦ
Χριστοῦ ^s om. τῷ ^t add τὴν ^u ἐγκακεῖν ^x add τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ^y δόξη ^z τὸν πλοῦτον

σητε καταλαβέσθαι σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις τί τὸ πλάτος καὶ
 19 μῆκος καὶ ^a ὕψος καὶ βάθος¹, γινῶναί τε τὴν ὑπερβάλλουσαν
 τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ἵνα πληρωθῆτε εἰς πᾶν Cp. 1. 23, Col.
1. 19.
 τὸ πλήρωμα τοῦ Θεοῦ.

20 Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπερεκπερισσοῦ ὧν
 αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν, κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐνεργουμένην ἐν Cp. Col. 1. 29.

21 ἡμῖν, αὐτῷ ἢ δόξα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ^b καὶ¹ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
 εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων. ἀμήν.

4 Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγώ, ὁ δέσμιος ἐν Κυρίῳ, ἀξίως Cp. Col. 4. 3,
Phil. 1. 7,
2 Tim. 1. 8:
also Col. 1. 10
sq., 3. 12 sqq.,
Phil. 1. 27.
 2 περιπατῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, μετὰ πάσης τα-
 πεινοφροσύνης καὶ πραότητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι

3 ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ
 4 Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης. ἐν σῶμα καὶ Cp. Rom. 12.
3 sqq., 1 Cor.
12. 4 sqq.,
1 Pet. 4. 10.
 ἐν Πνεύμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως

5, 6 ὑμῶν, εἰς Κύριος, μία πίστις, ἐν βάπτισμα, εἰς Θεὸς
 καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν
 7 πᾶσιν ^c-¹. ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ τὸ
 8 μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ. διὸ λέγει, Ἀναβὰς εἰς Ps. 68 (67). 18.

ὕψος ἡχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν, καὶ ἔδωκε δόματα τοῖς
 9 ἀνθρώποις. (τὸ δὲ Ἀνέβη τί ἐστὶν εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη
 10 ^d-¹ εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς; ὁ καταβὰς αὐτός ἐστι Cp. John 3. 13,
6. 41 sqq.
 καὶ ὁ ἀναβὰς ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ

11 πάντα.) καὶ αὐτὸς ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ Cp. Rom. 12. 6,
1 Cor. 12. 28.
 προφῆτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ δι-

12 δασκάλους, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων, εἰς ἔργον

13 διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ· μέχρι

καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ

τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς

14 μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ· ἵνα μηκέτι Cp. 1 Cor. 14.
20.
Cp. Heb. 13. 9.
 ὦμεν νήπιοι, κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ

τῆς διδασκαλίας, ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ,

^a βάθος καὶ ὕψος

^b om. καὶ

^c add ὑμῖν

^d add πρῶτον A.S.M.

πρὸς τὴν μεθοδείαν τῆς πλάνης, ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ 15
Cp. Col. 1. 18, αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ, ^{e-1}
2. 19.

Χριστός, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συμ- 16
βιβαζόμενον διὰ πάσης ἀφῆς τῆς ἐπιχορηγίας, κατ' ἐνέργειαν
ἐν μέτρῳ ἐνὸς ἐκάστου μέρους, τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος
ποιεῖται εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ.

Cp. 1 Pet. 4. 3. Τοῦτο οὖν λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν Κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς 17
περιπατεῖν καθὼς καὶ τὰ ⁱ⁻¹ ἔθνη περιπατεῖ ἐν ματαιότητι
τοῦ νοὸς αὐτῶν, ἐσκοτισμένοι τῇ ^g διανοίᾳ ὄντες, ¹ ἀπηλλο- 18
τριωμένοι τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν οὖσαν
ἐν αὐτοῖς, διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν· οἵτινες 19
ἀπηληγηκότες ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ ἀσελγείᾳ εἰς ἐργασίαν
ἀκαθαρσίας πάσης ἐν πλεονεξίᾳ. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε 20
τὸν Χριστόν· εἶγε αὐτὸν ἠκούσατε καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε, 21

Cp. Rom. 6. 6, καθὼς ἐστὶν ἀλήθεια ἐν τῷ Ἰησοῦ· ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ 22
Col. 3. 9. τὴν προτέραν ἀναστροφὴν τὸν παλαῖον ἄνθρωπον τὸν φθει-

Cp. Rom. 12. 2, Col. 3. 10. ρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ 23
πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν, καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἄνθρω- 24
πον τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς
ἀληθείας.

Cp. Zech. 8. 16. Διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος μετὰ 25

Cp. Ps. 4. 4 (Sept.). τοῦ πλησίον αὐτοῦ· ὅτι ἐσμέν ^h ἀλλήλων ¹ μέλη. ὀργίζεσθε 26
καὶ μὴ ἁμαρτάνετε· ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυνέτω ἐπὶ ⁱ⁻¹ παρορ-
γισμῷ ὑμῶν, ^k μηδὲ ¹ δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ. ὁ κλέπ- 27, 28

Cp. 1 Thess. 4. 11, 2 Thess. 3. 12. των μηκέτι κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιάτω ἐργαζόμενος τὸ
ἀγαθὸν ταῖς χερσίν, ἵνα ἔχη μεταδιδόναι τῷ χρείαν ἔχοντι.

Cp. Col. 3. 8, 16 sq. πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω, 29
ἀλλ' εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας, ἵνα δῶ χάριν

Cp. Is. 63. 10. τοῖς ἀκούουσι. καὶ μὴ λυπεῖτε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τοῦ 30

Cp. 1. 13. Θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως. πᾶσα 31

^m add ὁ

^f add λοιπὰ

^g διανοίᾳ, ὄντες

^h ἀλλήλων S.

ⁱ add τῷ

^k μήτε

πικρία καὶ θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ κραυγὴ καὶ βλασφημία ἀρ-
 32 θήτω ἀφ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ· γίνεσθε δὲ εἰς ἀλλήλους
 χρηστοί, εὖπλαγχνοι, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, καθὼς καὶ ὁ
 Θεὸς ἐν Χριστῷ ἐχαρίσατο ἡμῖν¹.

Cp. Matt. 18.
 32 sqq., 1 John
 4. 11.

5^{1, 2} Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητά· καὶ
 περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν
 ἡμᾶς², καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν³ προσφορὰν
 3 καὶ θυσίαν τῷ Θεῷ εἰς ὁσμὴν εὐωδίας. πορνεία δὲ καὶ
 ὁ ἀκαθαρσία πάντα⁴ ἣ πλεονεξία μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν,
 4 καθὼς πρέπει ἀγίοις, καὶ αἰσχροτήτος, καὶ μωρολογίας ἣ εὐ-
 τραπελίας, τὰ οὐκ ἀνήκοντα· ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστία.
 5 τοῦτο γὰρ ἴστε⁵ γινώσκοντες, ὅτι πᾶς πόρνος, ἢ ἀκάθαρτος,
 ἢ πλεονέκτης, ὁ⁶ ἐστὶν εἰδωλολάτρης, οὐκ ἔχει κληρονομίαν
 6 ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ. μηδεὶς ὑμᾶς ἀπα-
 τάτω κενοῖς λόγοις· διὰ ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ
 7 Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας. μὴ οὖν γίνεσθε συμ-
 8 μέτοχοι αὐτῶν· ἦτε γάρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν Κυρίῳ·
 9 ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖτε (ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ φωτὸς⁷ ἐν
 10 πάσῃ ἀγαθῳσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ), δοκιμάζοντες
 11 τί ἐστὶν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ· καὶ μὴ συγκοινωνεῖτε τοῖς
 ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε,
 12 τὰ γὰρ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν αἰσχρόν ἐστι καὶ λέγειν.
 13 τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανεροῦνται· πᾶν
 14 γὰρ τὸ φανερούμενον φῶς ἐστι. διὸ λέγει, Ἐγείραι, ὁ κα-
 θεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ
 Χριστός.

Cp. 1 Cor. 6.
 9 sq., Gal. 5.
 21.

Cp. Col. 3. 6.

Cp. Col. 1. 13.

Cp. Rom. 12. 2.

Cp. John 3. 20.

15 Βλέπετε οὖν ἀκριβῶς πῶς⁸ περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι
 16 ἀλλ' ὡς σοφοί, ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι
 17 πονηραὶ εἰσι. διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνιέτε⁹
 18 τί τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. καὶ μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ

¹ ἡμῖν M. ² ἡμᾶς ³ ὑμῶν M. ⁴ πᾶσα ἀκαθαρσία ⁵ ἴστε
⁶ ὁ ⁷ Πνεύματος ⁸ πῶς ἀκριβῶς ⁹ συνιέντες

Cp. Col. 3. 16 ἔστιν ἁσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν Πνεύματι, λαλοῦντες 19 sq.

ἑαυτοῖς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες ^{u-} τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ, εὐχαριστοῦν- 20
τες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ

Cp. 1 Pet. 5. 5. Χριστοῦ τῷ Θεῷ καὶ πατρί, ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν 21
φόβῳ ^x Χριστοῦ^l.

Cp. Col. 3. 18, Αἱ γυναῖκες, τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ^{y-} ὡς τῷ Κυρίῳ· ὅτι 22, 23
1 Cor. 11. 3,

1 Pet. 3. 1. ^{z-} ἀνὴρ ἔστι κεφαλὴ τῆς γυναικός, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κε-
φαλὴ τῆς ἐκκλησίας, ^a αὐτὸς^l σωτὴρ τοῦ σώματος. ἀλλ' ^b ὡς^l 24
ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτω καὶ αἱ γυναῖκες

Cp. Col. 3. 19, τοῖς ^{c-} ἀνδράσιν ἐν παντί. οἱ ἄνδρες, ἀγαπάτε τὰς γυναῖ- 25
1 Pet. 3. 7.

κας ^{d-}, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ

Cp. Tit. 3. 5, ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς· ἵνα αὐτὴν ἀγιάσῃ καθαρίσας 26
1 Pet. 3. 21.

τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, ἵνα παραστήσῃ ^e αὐτὸς^l 27

Cp. Col. 1. 22. ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσιν σπίλον ἢ ῥυτίδα

ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾧ ἁγία καὶ ἄμωμος. οὕτως 28

^f ὀφείλουσι καὶ^l οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς

τὰ ἑαυτῶν σώματα. ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἑαυτὸν

ἀγαπᾷ. οὐδεὶς γάρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ' 29

ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτήν· καθὼς καὶ ὁ ^g Χριστὸς^l τὴν ἐκ-

Gen. 2. 24. κλησίαν, ὅτι μέλη ἐσμὲν τοῦ σώματος αὐτοῦ ^{h-}. Ἀντὶ 30, 31

τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα ⁱ⁻ καὶ τὴν μητέρα,

καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἕσονται

Cp. Is. 54. 5 οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν· 32

sq., 62. 5, Hos. 2. 19, 2 Cor. 11. 2, Rev. 19. 7 sq., 21. 2, 9.

ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. πλην 33

καὶ ὑμεῖς οἱ καθ' ἓνα, ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως

ἀγαπάτω ὡς ἑαυτόν, ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῇται τὸν ἄνδρα.

Cp. Col. 3. 20. Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν Κυρίῳ· τοῦτο 6

Exod. 20. 12, γάρ ἐστι δίκαιον. Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα 2
Deut. 5. 16.

^u add ἐν ^x Θεοῦ ^y add ὑποτάσσεσθε ^z add ὁ ^a καὶ

αὐτός ἐστι ^b ὥσπερ ^c add ἰδίοις ^d add ἑαυτῶν ^e αὐτήν

^f ὀφείλουσιν ^g Κύριος ^h add ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν

ὀστέων αὐτοῦ ⁱ add αὐτοῦ

- 3 (ἥτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ), ἵνα εὖ σοι γένηται,
 4 καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ οἱ πατέρες, μὴ Cp. Col. 3. 21.
 παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ
 καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου.
 5 Οἱ δοῦλοι, ὑπακούετε τοῖς ^k κατὰ σάρκα κυρίοις^l μετὰ Cp. Col. 3. 22.
 φόβου καὶ τρόμου ἐν ἀπλότῃ τῆς καρδίας ὑμῶν ὡς τῷ
 6 Χριστῷ, μὴ κατ' ὀφθαλμοδουλείαν ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ'
 ὡς δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ ποιῶντες τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐκ
 7 ψυχῆς, μετ' εὐνοίας δουλεύοντες ¹ ὡς^l τῷ Κυρίῳ καὶ οὐκ
 8 ἀνθρώποις, εἰδότες ὅτι ^m ἕκαστος ὃ ἐὰν^l ποιήσῃ ἀγαθόν,
 τοῦτο κομιεῖται παρὰ ^{n-l} Κυρίου, εἴτε δοῦλος εἴτε ἐλεύθερος.
 9 καὶ οἱ κύριοι, τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς αὐτοὺς ἀνιέντες τὴν Cp. Col. 4. 1.
 ἀπειλήν, εἰδότες ὅτι ^o καὶ αὐτῶν καὶ ὑμῶν^l ὁ κύριός ἐστιν
 ἐν οὐρανοῖς, καὶ προσωποληψία οὐκ ἔστι παρ' αὐτῷ. Cp. Col. 3. 25.
 10 ^p Τοῦ λοιποῦ^l ἐνδυναμοῦσθε ἐν Κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κρᾷ Cp. Col. 1. 11.
 11 τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, πρὸς Cp. Rom. 13.
 τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου. 12, 2 Cor. 6. 7,
 10. 4, 1 Thess.
 12 ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς 5. 8.
 τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ
 σκότους ^{q-l} τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν
 13 τοῖς ἐπουρανίοις. διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ
 Θεοῦ, ἵνα δυνηθῇτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ, καὶ
 14 ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆναι. στῆτε οὖν περιζωσάμενοι Cp. Is. 11. 5,
 τὴν ὀσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα 59. 17.
 15 τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἐτοιμασίᾳ
 16 τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, ^r ἐν^l πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν
 θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ^ϕ δυνήσεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ
 17 πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι. καὶ τὴν περικεφαλαίαν
 τοῦ σωτηρίου δέξασθε, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ Πνεύματος,

^k κυρίοις κατὰ σάρκα ^l om. ὡς S. ^m ὃ ἐὰν τι ἕκαστος ⁿ add
 τοῦ ^o καὶ ὑμῶν αὐτῶν ^p Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί μου, ^q add
 τοῦ αἰῶνος ^r ἐπὶ

Cp. Col. 4. 2. ὃ ἐστὶ ῥῆμα Θεοῦ, διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως προσ- 18
 ευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν Πνεύματι, καὶ εἰς αὐτὸ ^{s-l}
 ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκαρτερήσει καὶ δεήσει περὶ πάν-
 Cp. Col. 4. 3. των τῶν ἁγίων, καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μοι ^tδοθῇ ὁ λόγος ἐν 19
 2 Thess. 3. 1. ἀνοίξει τοῦ στόματός μου ἐν παρρησίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστή-
 Cp. Acts 28. ριον τοῦ εὐαγγελίου ὑπὲρ οὗ πρεσβεύω ἐν ἀλύσει, ἵνα ἐν 20
 20. αὐτῷ παρρησιάσωμαι, ὥς δεῖ με λαλῆσαι.

Ἰνα δὲ εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς τὰ κατ' ἐμέ, τί πράσσω, πάντα 21

Cp. Col. 4. 7, ^u γνωρίσει ὑμῖν ὁ Τυχικὸς ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς
 Acts 20. 4, διάκονος ἐν Κυρίῳ· ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, 22
 Tit. 3. 12, ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν, καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν.
 2 Tim. 4. 12.

Εἰρήνη τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπη μετὰ πίστεως ἀπὸ Θεοῦ 23
 πατρὸς καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἡ χάρις μετὰ πάντων 24
 τῶν ἀγαπώντων τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν ἀφ-
 θαρσίᾳ. ^{x-l}

y-l

Η ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Cp. Acts 16. Παῦλος καὶ Τιμόθεος δοῦλοι ^a Χριστοῦ Ἰησοῦ ^l πᾶσι τοῖς 1
 12 sqq., 20. 6. ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις, σὺν ἐπι-
 Cp. Acts 20. σκόποις καὶ διακόνοις· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ ■
 28, 1 Tim. 3. 1 sqq., Tit. 1. 7. πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ μνηίᾳ ὑμῶν, πάντοτε 3, 4
 ἐν πάσῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς τὴν

Cp. ver. 7. 4. δέησιν ποιούμενος, ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον 5
 14 sq.

^s add τοῦτο

^t δοθείη

^u ὑμῖν γνωρίσει

^x add ἀμήν. S.

^y add subscription Πρὸς Ἐφεσίους ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης διὰ Τυχικοῦ.

^a Ἰησοῦ Χριστοῦ

6 ἀπὸ ^β τῆς¹ πρώτης ἡμέρας ἄχρι τοῦ νῦν, πεποιθὼς αὐτὸ
τοῦτο, ὅτι ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν ἐπιτελέσει
7 ἄχρις ἡμέρας Ἰησοῦ Χριστοῦ· καθὼς ἐστὶ δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο
φρονεῖν ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ
ὑμᾶς, ἔν τε τοῖς δεσμοῖς μου καὶ ^ο ἐν¹ τῇ ἀπολογίᾳ καὶ βε- Cp. Eph. 4. 1,
Col. 4. 3,
2 Tim. 1. 8.
8 τας ὑμᾶς ὄντας. μάρτυς γάρ μου ^α-¹ ὁ Θεός, ὡς ἐπιποθῶ
9 πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγχνοις ^ο Χριστοῦ Ἰησοῦ¹. καὶ τοῦτο
προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον
10 περισσεύῃ ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει, εἰς τὸ δοκιμά- Cp. Rom. 2. 18.
ζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, ἵνα ᾗτε εἰλικρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι
11 εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, πεπληρωμένοι ^ε καρπὸν¹ δικαιοσύνης
^ε τὸν¹ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον Θεοῦ.
12 Γινώσκειν δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοί, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ
13 μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν, ὥστε τοὺς
δεσμούς μου φανεροὺς ἐν Χριστῷ γενέσθαι ἐν ὅλῳ τῷ πραι-
14 τωρίῳ καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσι, καὶ τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν
ἐν Κυρίῳ πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου περισσοτέρως τολμᾶν
15 ἀφόβως τὸν λόγον ^η τοῦ Θεοῦ¹ λαλεῖν. τινὲς μὲν καὶ διὰ
φθόνον καὶ ἔριν, τινὲς δὲ καὶ δι' εὐδοκίαν τὸν Χριστὸν κη-
16 ρύσσουσιν· ^ι οἱ μὲν ἐξ ἀγάπης, εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαν
17 τοῦ εὐαγγελίου κείμει· οἱ δὲ ἐξ ἐριθείας τὸν Χριστὸν καταγ-
γέλλουσιν, οὐχ ἀγνῶς, οἰόμενοι θλίψιν ἐγείρειν τοῖς δεσμοῖς
18 μου.¹ τί γάρ; πλὴν ^κ ὅτι¹ παντὶ τρόπῳ, εἴτε προφάσει εἴτε
ἀληθείᾳ, Χριστὸς καταγγέλλεται· καὶ ἐν τούτῳ χαίρω, ἀλλὰ
19 καὶ χαρήσομαι. οἶδα γὰρ ὅτι τοῦτό μοι ἀποβήσεται εἰς σω-
τηρίαν διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως καὶ ἐπιχορηγίας τοῦ Πνεύματος
20 Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὴν ἀποκαραδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου

^β om. τῆς^ο om. ἐν^α add ἐστίν^ο Ἰησοῦ Χριστοῦ^ε καρπῶν^ε τῶν^η om. τοῦ Θεοῦ^ι οἱ μὲν ἐξ ἐριθείας τὸν

Χριστὸν καταγγέλλουσιν, οὐχ ἀγνῶς, οἰόμενοι θλίψιν ἐπιφέρειν τοῖς δεσμοῖς μου· οἱ δὲ ἐξ ἀγάπης, εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου κείμει.

^κ om. ὅτι

ὅτι ἐν οὐδενὶ αἰσχυνθήσομαι, ἀλλ' ἐν πάσῃ παρρησίᾳ ὡς πάντοτε καὶ νῦν μεγαλυνθήσεται Χριστὸς ἐν τῷ σώματί μου, εἴτε διὰ ζωῆς εἴτε διὰ θανάτου. ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν 21 Χριστός, καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. εἰ δὲ τὸ ζῆν ἐν σαρκί, 22 τοῦτό μοι καρπὸς ¹ἔργου,¹ καὶ τί ^mαἰρήσομαι¹ οὐ γνωρίζω. συνέχομαι ⁿδὲ¹ ἐκ τῶν δύο, τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀνα- 23 λῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι, πολλῶ ^o γὰρ¹ μᾶλλον κρείσσον· τὸ δὲ ἐπιμένειν ^p-¹ τῇ σαρκὶ ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς. καὶ 24, 25 τοῦτο πεποιθὼς οἶδα ὅτι μενῶ, καὶ ^aπαραμενῶ¹ πᾶσιν ὑμῖν, εἰς τὴν ὑμῶν προκοπὴν καὶ χαρὰν τῆς πίστεως, ἵνα τὸ καύ- 26 χημα ὑμῶν περισσέυῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐν ἐμοὶ διὰ τῆς

Cp. Eph. 4. 1, ἐμῆς παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς. μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγε- 27 Col. 1. 10, I Thess. 2. 12. λίου τοῦ Χριστοῦ πολιτεύεσθε, ἵνα εἴτε ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ὑμᾶς εἴτε ἀπὼν ἀκούσω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι στήκετε ἐν ἐνὶ πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ συναθλοῦντες τῇ πίστει τοῦ εὐαγγελίου, καὶ μὴ πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων· ἥτις 28 ^rἐστὶν αὐτοῖς¹ ἔνδειξις ἀπωλείας, ^sὑμῶν¹ δὲ σωτηρίας, καὶ Cp. Acts 5. 41. τοῦτο ἀπὸ Θεοῦ· ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ 29 μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεῦειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ Cp. Acts 16. 19 sqq. πᾶσχειν· τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἔχοντες οἷον ^tεἶδετε¹ ἐν ἐμοί, 30 καὶ νῦν ἀκούετε ἐν ἐμοί.

Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ τι παραμύθιον 2 ἀγάπης, εἴ τις κοινωνία Πνεύματος, εἴ ^uτις¹ σπλάγχχνα καὶ οἰκτιρμοί, πληρώσατέ μου τὴν χαράν, ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, 2 τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμφυχοι, τὸ ^xἐν¹ φρονοῦντες· μηδὲν κατὰ ἐριθείαν ^yμηδὲ κατὰ¹ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ τα- 3 πεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν· μὴ 4 τὰ ἑαυτῶν ^zἕκαστοι σκοποῦντες¹, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐτέρων ^aἕκα- Cp. Matt. 11. 29, John 13. 3, 15. στοι¹. ^bτοῦτο φρονεῖτε¹ ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, 5

¹ ἔργον· A.M. ^m αἰρήσομαι; M. ⁿ γὰρ ^o om. γὰρ
^p add ἐν ^a συμπαραμενῶ ^r αὐτοῖς μὲν ἐστὶν ^s ὑμῖν ^t ἴδετε S.
^u τινα ^x αὐτὸ M. ^y ἡ ^z ἕκαστος σκοπεῖτε ^a ἕκαστος
^b τοῦτο γὰρ φρονεῖσθω

- 6 ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἄρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι Cp. John 1. 1,
13, 3 sqq., 17.
5, Heb. 1. 3.
7 ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἐαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβὼν, ἐν
8 ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος· καὶ σχήματι ἐρέθεις ὡς
ἀνθρωπος ἐταπείνωσεν ἑαυτόν, γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανά-
9 του, θανάτου δὲ σταυροῦ. διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε, Cp. John 10.
17, Acts 5. 31,
Eph. 1. 20 sqq.
10 καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ^cτὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πάντων ὀνομα· ἵνα ἐν
τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πάντων γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων
11 καὶ καταχθονίων, καὶ πάντα γλῶσσαι ἐξομολογήσεται ὅτι Cp. Acts 2. 36,
Rom. 14. 9,
1 Cor. 8. 6, 12.
3.
Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ πατρὸς.
12 Ὡστε, ἀγαπητοί μου, καθὼς πάντοτε ὑπηκούσατε, μὴ ^dὥς^l
ἐν τῇ παρουσίᾳ μου μόνον, ἀλλὰ νῦν πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ
ἀπουσίᾳ μου, μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν
13 κατεργάζεσθε· ^{e-l}Θεὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ Cp. Heb. 13.
20 sq.
14 θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας. πάντα ποιεῖτε
15 χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν, ἵνα γένησθε ἀμεμπτοι
καὶ ἀκέραιοι, τέκνα Θεοῦ ^fἄμωμα μέσον^l γενεᾶς σκολιᾶς καὶ Cp. John 1. 12.
Cp. Matt. 5.
14 sqq.
16 λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, εἰς καύχημα ἔμοι εἰς ἡμέραν Χριστοῦ,
17 ὅτι οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον οὐδὲ εἰς κενὸν ἐκοπίασα. ἀλλ' Cp. 2 Tim. 4.
6.
εἰ καὶ σπένδομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως
18 ὑμῶν, χαίρω καὶ συγχαίρω πάνσιν ὑμῖν· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὑμεῖς
χαίρετε καὶ συγχαίρετέ μοι.
19 Ἐλπίζω δὲ ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ Τιμόθεον ταχέως πέμψαι
20 ὑμῖν, ἵνα κἀγὼ εὐψυχῶ γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν. οὐδένα γὰρ Cp. Acts 16. 1,
Rom. 16. 21,
1 Thess. 3. 2,
1 Tim. 1. 3,
18, &c.
21 ἔχω ἰσόψυχον, ὅστις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει· οἱ
πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ τοῦ ^gἸησοῦ Χριστοῦ^l.
22 τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον σὺν
23 ἔμοι ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον. τοῦτον μὲν οὖν ἐλπίζω
24 πέμψαι, ὡς ἂν ἀπιδῶ τὰ περὶ ἐμέ, ἐξαυτῆς· πέποιθα δὲ ἐν Cp. 1. 25,
Philem. 22.
25 Κυρίῳ ὅτι καὶ αὐτὸς ταχέως ἐλεύσομαι. ἀναγκαῖον δὲ

^c om. τὸ^d om. ὡς M. .^e add ὁ^f ἀμώμητα ἐν μέσῳ^g Χριστοῦ Ἰησοῦ

Cp. 4. 18. ἡγησάμενη Ἐπαφρόδιτον τὸν ἀδελφὸν καὶ συνεργὸν καὶ
 συστρατιώτην μου, ὑμῶν δὲ ἀπόστολον καὶ λειτουργὸν τῆς
 χρείας μου, πέμψαι πρὸς ὑμᾶς· ἐπειδὴ ἐπιποθῶν ἦν πάντας 26
 ὑμᾶς ^{h-l}, καὶ ἀδελφονῶν, διότι ἠκούσατε ὅτι ἡσθένησε· καὶ 27
 γὰρ ἡσθένησε παραπλήσιον θανάτῳ· ἀλλ' ὁ Θεὸς αὐτὸν
 ἡλέησεν, οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἵνα μὴ λύπην
 ἐπὶ ¹λύπην^l σχῶ. σπουδαιοτέρως οὖν ἔπεμψα αὐτόν, ἵνα 28
 ἰδόντες αὐτὸν πάλιν χαρῆτε, καὶ γὰρ ἀλυπότερος ὤ. προσδέ- 29
 χεσθε οὖν αὐτὸν ἐν Κυρίῳ μετὰ πάσης χαρᾶς, καὶ τοὺς
 τοιούτους ἐντίμους ἔχετε· ὅτι διὰ τὸ ἔργον ¹Χριστοῦ^l 30

Cp. 1 Cor. 16. 17. μέχρι θανάτου ἡγγισε, ^k παραβολευσάμενος^l τῇ ψυχῇ ἵνα
 ἀναπληρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρὸς με λειτουργίας.

Cp. 4. 4. Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν Κυρίῳ. τὰ αὐτὰ **3**
 γράφειν ὑμῖν ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές.

Cp. 2 Cor. 11. 13. βλέπετε τοὺς κύνας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέπετε 2

Cp. Rom. 4. 12, Col. 2. 11. τὴν κατατομήν· ἡμεῖς γὰρ ἔσμεν ἡ περιτομή, οἱ Πνεύματι 3
¹ Θεοῦ^l λατρεύοντες, καὶ καυχώμενοι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ
 οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες· καίπερ ἐγὼ ἔχων πεποιθήσιν καὶ 4
 ἐν σαρκί· εἴ τις δοκεῖ ἄλλος πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον·

Cp. 2 Cor. 11. 22. ^m περιτομῇ^l ὀκταήμερος, ἐκ γένους Ἰσραὴλ, φυλῆς Βενιαμίν, 5

Cp. Gal. 1. 13 sq. Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ νόμον Φαρισαῖος, κατὰ ⁿ ζῆλος^l 6

Cp. Acts 23. 1. διώκων τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενό-
 μενος ἄμεμπτος. ἀλλ' ἅτινα ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἡγήμαι 7
 διὰ τὸν Χριστὸν ζημίαν· ἀλλὰ μενοῦνγε καὶ ἡγοῦμαι πάντα 8
 ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Χριστοῦ Ἰησοῦ
 τοῦ Κυρίου μου· δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι
 σκύβαλα ^{o-l}, ἵνα Χριστὸν κερδήσω, καὶ εὑρεθῶ ἐν αὐτῷ, 9

Cp. Rom. 1. 17, 3. 21 sq., 10. 3. μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου, ἀλλὰ τὴν διὰ
 πίστεως Χριστοῦ, τὴν ἐκ Θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ πίστει·

Cp. Rom. 6. 8. τοῦ γινῶναι αὐτόν, καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ, 10

^h add ἰδεῖν M. ¹ λύπη ^j Κυρίου M.: τοῦ Χριστοῦ A.S. ^k παρα-
 βολευσάμενος ^l Θεῷ ^m περιτομή ⁿ ζῆλον ^o add εἶναι

- καὶ ^{p-} κοινωνίαν τῶν παθημάτων αὐτοῦ, ^a συμμορφιζό- Cp. 2 Cor. 1. 5,
Col. 1. 24.
¹¹ μενος ¹ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, εἴ πως καταντήσω εἰς τὴν ἐξα-
¹² νάστασιν ¹ τὴν ἐκ ¹ νεκρῶν. οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον, ἢ ἤδη
τετελειώμαι· διώκω δέ, εἰ καὶ καταλάβω ἐφ' ᾧ καὶ κατελήφθην
¹³ ὑπὸ ^{s-} Χριστοῦ Ἰησοῦ. ἀδελφοί, ἐγὼ ἐμαυτὸν ^t οὕτως ¹
λογίζομαι κατειληφέναι· ἐν δέ, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανό- Cp. Heb. 12.
1 sq.
¹⁴ μενος τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος κατὰ σκοπὸν διώκω
^u εἰς ¹ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ
¹⁵ Ἰησοῦ. ὅσοι οὖν τέλειοι, τοῦτο φρονῶμεν· καὶ εἴ τι ἐτέρως Cp. 1 Cor. 2. 6,
14. 20.
¹⁶ φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ Θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει· πλὴν εἰς ὃ
ἐφθάσαμεν, τῷ αὐτῷ στοιχεῖν ^{v-}.
¹⁷ Συμμιμηταί μου γίνεσθε, ἀδελφοί, καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτω
¹⁸ περιπατοῦντας, καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. πολλοὶ γὰρ περι- Cp. Rom. 16.
17 sq.
πατοῦσιν, οὓς πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δὲ καὶ κλαίω
¹⁹ λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ. ὧν τὸ τέλος
ἀπώλεια, ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία, καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ
²⁰ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες. ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα
ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτήρα ἀπεκδεχόμεθα Κύριον Cp. 1 Cor. 1.
7, Tit. 2. 13,
2 Pet. 3. 12:
also 1 Cor. 15.
49, Col. 3. 4,
1 John 3. 2.
²¹ Ἰησοῦν Χριστόν, ὃς μετασχηματίζει τὸ σῶμα τῆς ταπει-
νώσεως ἡμῶν ^{s-} σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ,
κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι ^v αὐτῷ ¹
τὰ πάντα.
- 4** Ὡστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ
στέφανός μου, οὕτω στήκετε ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητοί.
² Εὐωδίαν παρακαλῶ, καὶ Συντύχην παρακαλῶ, τὸ αὐτὸ
³ φρονεῖν ἐν Κυρίῳ. ^z ναί, ¹ ἐρωτῶ καὶ σε, ^a γνήσιε σύζυγε ¹,
συλλαμβάνου αὐταῖς, αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν
μοι μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου ὧν
τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς.

Cp. Luke 10.
20, Rev. 20. 12.

^p add τὴν ^a συμμορφούμενος ^r τῶν ^s add τοῦ ^t οὐ A.S.M.
^u ἐπὶ ^v add κανόνι, τὸ αὐτὸ φρονεῖν ^x add εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ
^y ἐαυτῷ ^z καὶ ^a σύζυγε γνήσιε

Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε. τὸ 4, 5
 ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθῆτω πᾶσιν ἀνθρώποις. ὁ Κύριος ἐγγύς.
 Cp. Heb. 10. 25, James 5. 8. Cp. Matt. 6. 25, Luke 12. 22. μὴδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει 6
 μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωρίζεσθω πρὸς τὸν
 Θεόν. καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ, ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν, 7
 φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ
 Ἰησοῦ.

Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα 8
 δίκαια, ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὐφημα, εἴ τις ἀρετὴ
 Cp. 2 Thess. 2. 15. καὶ εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίσεσθε. ἂ καὶ ἐμάθετε καὶ 9
 παρελάβετε καὶ ἠκούσατε καὶ εἶδετε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσ-
 σετε· καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν.

Ἐχάρην δὲ ἐν Κυρίῳ μεγάλως, ὅτι ἤδη ποτὲ ἀνεθάλετε 10
 τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν· ἐφ' ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε, ἡκαιρεῖσθε δέ.
 οὐχ ὅτι καθ' ὑστέρησιν λέγω· ἐγὼ γὰρ ἔμαθον, ἐν οἷς εἰμι, 11
 αὐτάρκης εἶναι. οἶδα ^b καὶ¹ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισ- 12
 σεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι καὶ χορτάζεσθαι καὶ
 πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι. πάντα ἰσχύω ἐν 13
 τῷ ἐνδυναμοῦντί με ^c—¹. πλὴν καλῶς ἐποιήσατε συγκοι- 14
 Cp. 1. 5, 2 Cor. 11. 9. νωνήσαντές μου τῇ θλίψει. οἴδατε δὲ καὶ ὑμεῖς, Φιλιππησίοι, 15
 ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας,
 οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ
 λήψεως, εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι· ὅτι καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ 16
 ἄπαξ καὶ δις εἰς τὴν χρεῖαν μοι ἐπέμψατε. οὐκ ὅτι ἐπιζητῶ 17
 Cp. Rom. 15. 28. τὸ δόμα, ἀλλ' ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τὸν πλεονάζοντα εἰς
 λόγον ὑμῶν. ἀπέχω δὲ πάντα, καὶ περισσεύω πεπλήρωμαι, 18
 Cp. 2. 25. δεξιόμενος παρὰ Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν, ὁσμὴν εὐωδίας,
 θυσίαν δεκτὴν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ. ὁ δὲ Θεὸς μου πλη- 19
 ρώσει πᾶσαν χρεῖαν ὑμῶν κατὰ ^d τὸ πλοῦτος¹ αὐτοῦ ἐν δόξῃ
 ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τῷ δὲ Θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς 20
 τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

^b δὲ S.^c add Χριστῷ^d τὸν πλοῦτον

- 21 Ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἀσπάζονται
 22 ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί. ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες οἱ
 ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας.
 23 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ^{e-} Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ ^f τοῦ
 πνεύματος ^{g-} ὑμῶν. ^{h-}

Η ΠΡΟΣ ΚΟΛΑΣΣΑΕΙΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ.

- 1 Παῦλος ἀπόστολος ^a Χριστοῦ Ἰησοῦ ^b διὰ θελήματος
 2 Θεοῦ, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφός, τοῖς ἐν ^b Κολοσσαῖς ^c ἁγίοις
 καὶ πιστοῖς ἀδελφοῖς ἐν Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ
 Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν ^{c-}.
 3 Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ ^{d-} πατρὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ^e Cp. Eph. 1. 15
 4 Χριστοῦ πάντοτε περὶ ὑμῶν προσευχόμενοι, ἀκούσαντες τὴν ^{sq.}
 πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην ^e ἣν ἔχετε ^f
 5 εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, διὰ τὴν ἐλπίδα τὴν ἀποκειμένην ὑμῖν
 ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἣν προηκούσατε ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας Cp. Eph. 1. 13.
 6 τοῦ εὐαγγελίου τοῦ παρόντος εἰς ὑμᾶς, καθὼς καὶ ἐν παντὶ
 τῷ ^f κόσμῳ ἐστὶ ^g καρποφορούμενον ^g καὶ αὐξανόμενον ^h,
 καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσατε καὶ ἐπέγνωτε
 7 τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ· καθὼς ^{h-} ἐμάθετε ἀπὸ ⁱ Cp. 4. 12,
 Ἐπαφρᾶ τοῦ ἀγαπητοῦ συνδούλου ἡμῶν, ὅς ἐστι πιστὸς ^{Phil. 23.}
 8 ὑπὲρ ⁱ ἡμῶν ^j διάκονος τοῦ Χριστοῦ, ὁ καὶ δηλώσας ἡμῖν τὴν
 ὑμῶν ἀγάπην ἐν Πνεύματι.

^a add ἡμῶν ^f πάντων ^g add ἀμὴν. ^h add subscription
 Πρὸς Φιλιππησίους ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης δι' Ἐπαφροδίτου. ^a Ἰησοῦ
 Χριστοῦ ^b Κολασσαῖς S. ^c add καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ
^d add καὶ ^e τὴν ^f κόσμῳ, καὶ ἔστι ^g om. καὶ αὐξανόμενον
^h add καὶ ⁱ ὑμῶν A.S.M.

- Cp. Eph. 1. 15 sqq. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, οὐ πανό- 9
 μεθα ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι, καὶ αἰτούμενοι ἵνα πληρω-
 θῇτε τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ
- Cp. Eph. 4. 1, συνέσει πνευματικῇ, περιπατῆσαι ^{k-} ἀξίως τοῦ Κυρίου εἰς 10
 Phil. 1. 27. πᾶσαν ἀρέσκειαν, ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντες
- Cp. Eph. 6. 10. καὶ αὐξανόμενοι ¹ τῇ ἐπιγνώσει ^l τοῦ Θεοῦ. ἐν πάσῃ δυνάμει 11
 δυναμούμενοι κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ εἰς πᾶσαν
- Cp. Eph. 1. 11. ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν μετὰ χαρᾶς· εὐχαριστοῦντες τῷ 12
 πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι ^m ἡμᾶς ^l εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου
- Cp. Eph. 5. 8. τῶν ἀγίων ἐν τῷ φωτί· ὃς ἔρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας 13
 τοῦ σκοτούς, καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ
- Cp. Eph. 1. 7. τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν ⁿ⁻, τὴν 14
- Cp. 2 Cor. 4. 4. ἀφесιν τῶν ἁμαρτιῶν, ὃς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, 15
- Cp. John 1. 3, πρωτότοκος πάσης κτίσεως· ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα, 16
 1 Cor. 8. 6, Heb. 1. 2. ο- ^l ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ο- ^l ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὀρατὰ καὶ τὰ
 ἀόρατα, εἴτε θρόνοι εἴτε κυριότητες εἴτε ἀρχαὶ εἴτε ἐξουσίαι·
 τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται· καὶ αὐτός ἐστι 17
- Cp. Eph. 1. 22, πρὸ πάντων, καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε. καὶ αὐτός 18
 5. 23.
 Cp. Acts 26. ἐστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, τῆς ἐκκλησίας· ὃς ἐστιν ἀρχή,
 23, 1 Cor. 15. 20, Rev. 1. 5. πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν αὐτὸς
- Cp. 2. 9. πρωτεύων. ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησε πᾶν τὸ πλήρωμα κατοι- 19
 κῆσαι, καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτόν, 20
- Cp. Eph. 2. 15 εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, δι' αὐτοῦ,
 sq.
 Cp. Eph. 2. 1 εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ ὑμᾶς ποτε 21
 sqq., 12. ὄντας ἀπηλλοτριωμένους καὶ ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς
 ἔργοις τοῖς πονηροῖς, νυνὶ δὲ ^p ἀποκατήλλαξεν ^l ἐν τῷ σώματι 22
- Cp. Eph. 1. 4, τῆς σαρκὸς αὐτοῦ διὰ τοῦ θανάτου, παραστήσαι ὑμᾶς ἁγίους
 5. 27. καὶ ἁμώμους καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ· εἴγε ἐπι- 23
- Cp. 2. 7, Eph. 3. 17. μένετε τῇ πίστει τεθεμελιωμένοι καὶ ἐδραῖοι, καὶ μὴ μετακι-
 νούμενοι ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου οὗ ἠκούσατε, τοῦ

^k add ὑμᾶς
 τοῦ αἵματος αὐτοῦ

¹ εἰς τὴν ἐπίγνωσιν
^o add τὰ

^m ὑμᾶς M.
^p ἀποκατηλλάγητε M.

ⁿ add διὰ

κηρυχθέντος ἐν πάσῃ ^{α-} κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν, οὗ ^{Cp. Mark 16. 15.}
 ἐγενόμην ἐγὼ Παῦλος διάκονος.

²⁴ ^α Νῦν¹ χαίρω ἐν τοῖς παθήμασι ^{β-} ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ^{Cp. 2 Cor. 1. 5, Phil. 3. 10.}
 ἀνταναπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν

τῇ σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὃ ἐστίν ἡ ἐκκλησία·

²⁵ ἧς ἐγενόμην ἐγὼ διάκονος κατὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ τὴν ^{Cp. Eph. 3. 7.}

²⁶ δοθεῖσάν μοι εἰς ὑμᾶς, πληρῶσαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸ ^{Cp. Rom. 16. 25 sq., 1 Cor. 2. 7, Eph. 3. 9 sqq.}
 μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν

²⁷ γενεῶν· ^γ νῦν¹ δὲ ἐφανερώθη τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ, οἷς ἠθέλησεν
 ὁ Θεὸς γνωρίσαι ^δ τί τὸ¹ πλούτος τῆς δόξης τοῦ μυστηρίου ^{Cp. Eph. 1. 18, 3. 8.}
 τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ^ε ὅ¹ ἐστι Χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἡ ἐλπίς

²⁸ τῆς δόξης· ὃν ἡμεῖς καταγγέλλομεν, νουθετοῦντες πάντα
 ἄνθρωπον καὶ διδάσκοντες πάντα ἄνθρωπον ἐν πάσῃ σοφίᾳ,
 ἵνα παραστήσωμεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον ἐν Χριστῷ ^{ς-} ¹.

²⁹ εἰς ὃ καὶ κοπιῶ, ἀγωνιζόμενος κατὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ τὴν ^{Cp. Eph. 1. 19 sq.}
 ἐνεργουμένην ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει.

2 Θέλω γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι ἡλίκον ἀγῶνα ἔχω ^α ὑπὲρ¹ ὑμῶν
 καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ, καὶ ὅσοι οὐχ ἑωράκασιν τὸ πρόσωπόν ^{Cp. 4. 13, 15, 16.}
² μου ἐν σαρκί, ἵνα παρακληθῶσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν, ^β συμβι-

βασθέντες¹ ἐν ἀγάπῃ, καὶ εἰς ^γ πᾶν πλούτος¹ τῆς πληροφο-
 ρίας τῆς συνέσεως, εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ ^δ Θεοῦ,

³ Χριστοῦ,¹ ἐν ᾧ εἰσι πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ ^{α-} ¹

⁴ γνώσεως ἀπόκρυφοι. τοῦτο ^{ε-} ¹ λέγω, ἵνα ^ς μηδεὶς¹ ὑμᾶς

⁵ παραλογίζεται ἐν πιθανολογίᾳ. εἰ γὰρ καὶ τῇ σαρκὶ ἄπειμι, ^{Cp. 1 Cor. 5. 3.}

ἀλλὰ τῷ πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμι, χαίρων καὶ βλέπων ὑμῶν
 τὴν τάξιν, καὶ τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ὑμῶν.

⁶ Ὡς οὖν παρελάβετε τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν Κύριον, ἐν ^{Cp. Eph. 4. 1.}

⁷ αὐτῷ περιπατεῖτε, ἑρριζωμένοι καὶ ἐποικοδομούμενοι ἐν αὐτῷ, ^{Cp. 1. 23, Eph. 3. 18.}

^α add τῇ ^α Ὁς νῦν A. ^β add μου ^γ νυνὶ ^δ τίς ὁ
^ε ὅς ^ς add Ἰησοῦ ^ζ περὶ ^α συμβιβασθέντων ^β πάντα
 πλούτου ^δ Θεοῦ καὶ πατρὸς καὶ τοῦ Χριστοῦ, ^δ add τῆς ^ε add δὲ
^ς μή τις

καὶ βεβαιούμενοι ^{g-1} τῇ πίστει, καθὼς ἐδιδάχθητε, περισ-
σεύοντες ^{h-1} ἐν εὐχαριστίᾳ.

Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλο-⁸
σοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώ-
πων, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου, καὶ οὐ κατὰ Χριστόν·
ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωμα-⁹
τικῶς, καὶ ἔστε ἐν αὐτῷ πεπληρωμένοι, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ ¹⁰
πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας· ἐν ᾧ καὶ περιετμήθητε περιτομῇ ¹¹
ἀχειροποιήτῳ, ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ σώματος ⁱ⁻¹ τῆς σαρκός,
ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ Χριστοῦ, συνταφέντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπ-¹²
τίσματι, ἐν ᾧ καὶ συνηγέρθητε διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας
τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ τῶν νεκρῶν. καὶ ὑμᾶς, ¹³
νεκροὺς ὄντας ^{k-1} τοῖς παραπτώμασι καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ τῆς
σαρκὸς ὑμῶν, συνεζωοποίησεν ¹ ὑμᾶς ¹ σὺν αὐτῷ, χαρισά-
μενος ^m ἡμῖν ¹ πάντα τὰ παραπτώματα, ἐξαλείψας τὸ καθ' ¹⁴
ἡμῶν χειρόγραφον τοῖς δόγμασιν, ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν· καὶ
αὐτὸ ἦρκεν ἐκ τοῦ μέσου, προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ·
ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας ἐδειγμάτισεν ¹⁵
ἐν παρρησίᾳ, θριαμβεύσας αὐτοὺς ἐν αὐτῷ.

Μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει ἢ ἐν πόσει, ἢ ἐν μέρει ¹⁶
ἐορτῆς ἢ νομηνίας ἢ σαββάτων· ἃ ἐστὶ σκιὰ τῶν μελλόν-¹⁷
των, τὸ δὲ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβεύετω ¹⁸
θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ ⁿ⁻¹
ἐώρακεν ἐμβατεύων, εἰκὴ φυσιούμενος ὑπὸ τοῦ νοδὸς τῆς
σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ οὐ κρατῶν τὴν κεφαλὴν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ ¹⁹
σῶμα, διὰ τῶν ἀφῶν καὶ συνδέσμων ἐπιχορηγούμενον καὶ
συμβιβαζόμενον, αὔξει τὴν αὔξησιν τοῦ Θεοῦ.

Εἰ ^{o-1} ἀπεθάνετε σὺν ^{r-1} Χριστῷ ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ ²⁰
κόσμου, τί ὥς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε, Μὴ ἄψῃ, ²¹

^g add ἐν ^h add ἐν αὐτῇ A.S.M. ⁱ add τῶν ἀμαρτιῶν ^k add ἐν

¹ om. ὑμᾶς (συνεζωοποίησε S.)

^m ὑμῖν A.

ⁿ add μὴ A.S.M.

^o add οὖν

^p add τῷ

22 μηδὲ γεύσῃ, μηδὲ θίγῃς (ἃ ἔστι πάντα εἰς φθορὰν τῇ ἀπο-
χρήσει), κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ διδασκαλίας τῶν ἀνθρώ- Cp. Is. 29. 13.

23 πων; ἅτινά ἐστι λόγον μὲν ἔχοντα σοφίας ἐν ἐθελοθρησκείᾳ
καὶ ταπεινοφροσύνῃ καὶ ἀφειδίᾳ σώματος, οὐκ ἐν τιμῇ τινι
πρὸς πλησμονὴν τῆς σαρκός.

3 Εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ Χριστῷ, τὰ ἄνω ζητεῖτε, οὗ ὁ
2 Χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθήμενος. τὰ ἄνω φρο-
3 νεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. ἀπεθάνατε γάρ, καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν
4 κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ. ὅταν ὁ Χριστὸς
φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ἡμῶν¹, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερω- Cp. 1 Cor. 15.
49 Phil. 3. 21,
1 John 3. 2.
θήσεσθε ἐν δόξῃ.

5 Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ¹- τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, Cp. Rom. 8.
13, Eph. 5. 3.
ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν, καὶ τὴν πλεονεξίαν,

6 ἣτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία, δι' ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ
7 ² ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας¹. ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιεπα- Cp. Eph. 2. 2
sq.
8 τήσατέ ποτε, ὅτε ἐζήτε ἐν ¹τούτοις¹. νυνὶ δὲ ἀπόθεσθε καὶ Cp. Eph. 4. 25.
sq.
ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργὴν, θυμόν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρο-

9 λογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν· μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους,
ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν Cp. Eph. 4. 22.

10 αὐτοῦ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς Cp. Gen. 1. 27.

11 ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν· ὅπου οὐκ ἔνι Cp. 1 Cor. 12.
13, Gal. 3. 28.

Ἑλλην καὶ Ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος,
Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι
Χριστός.

12 Ἐνδύσασθε οὖν, ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ, ἅγιοι καὶ ἡγα- Cp. Eph. 4. 32
sq.
πημένοι, σπλάγχνα ¹οἰκτιρμοῦ¹, χρηστότητα, ταπεινοφρο-

13 σύνην, πραότητα, μακροθυμίαν· ἀνεχόμενοι ἀλλήλων, καὶ

χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, ἕαν τις πρὸς τινα ἔχη μομφήν· καθὼς Cp. Matt. 18
32 sq., 1 John
4. 11.

14 καὶ ὁ ¹Κύριος¹ ἔχαρίσατο ὑμῖν, οὕτω καὶ ὑμεῖς· ἐπὶ πᾶσι
δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην, ²ἧ¹ ἐστὶ σύνδεσμος τῆς τελειότητος.

¹ ὑμῶν M.

² add ὑμῶν

³ om. ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας M.

⁴ αὐτοῖς

⁵ οἰκτιρῶν

⁶ Χριστὸς A.S.M.

⁷ ἥτις

Cp. Eph. 4. 3 καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ ^γ Χριστοῦ¹ βραβεύετω ἐν ταῖς καρδίαις ¹⁵
sq. ὑμῶν, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθητε ἐν ἐνὶ σώματι· καὶ εὐχάριστοι

Cp. Eph. 5. 19 γίνεσθε. ὁ λόγος τοῦ ² Χριστοῦ¹ ἐνοικεῖτω ἐν ὑμῖν πλουσίως ¹⁶
sq. ἐν πάσῃ σοφίᾳ· διδάσκοντες καὶ νοουθετοῦντες ἑαυτοὺς ^α ψαλ-
μοῖς, ὕμνοις,¹ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ἐν χάριτι ᾄδοντες ἐν ^β ταῖς
καρδίαις¹ ὑμῶν τῷ ^ο Θεῷ¹. καὶ πᾶν ὃ τι ^δ ἂν ποιῇτε ἐν λόγῳ ¹⁷
ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες
τῷ Θεῷ ^{δ-1} πατρὶ δι' αὐτοῦ.

Cp. Eph. 5. 22. Αἱ γυναῖκες, ὑποτάσσεσθε τοῖς ^{ο-1} ἀνδράσιν, ὡς ἀνῆκεν ¹⁸

Cp. Eph. 5. 25. ἐν Κυρίῳ. οἱ ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας, καὶ μὴ πικραί- ¹⁹

Cp. Eph. 6. 1. νεσθε πρὸς αὐτάς. τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσι κατὰ ²⁰

Cp. Eph. 6. 4. πάντα, τοῦτο γὰρ ¹ εὐάρεστόν ἐστιν ἐν¹ Κυρίῳ. οἱ πατέρες, ²¹

Cp. Eph. 6. 5. μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν. οἱ δοῦλοι, ²²

ὑπακούετε κατὰ πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ ἐν ὀφ-

θαλμοδουλείαις ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ἐν ἀπλότῃ καρ-

δίας, φοβούμενοι τὸν ^β Κύριον¹. ¹ ὁ ^δ ἐὰν¹ ποιῇτε, ἐκ ψυχῆς ²³

ἐργάζεσθε, ὡς τῷ Κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις, εἰδότες ὅτι ἀπὸ ²⁴

Κυρίου ἀπολήψεσθε τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς κληρονομίας· τῷ

¹⁻¹ Κυρίῳ Χριστῷ δουλεύετε. ὁ ^κ γὰρ¹ ἀδικῶν κομιεῖται ²⁵

Cp. Eph. 6. 9. ὁ ἡδίκησε· καὶ οὐκ ἔστι προσωποληψία. οἱ κύριοι, τὸ δίκαιον ⁴

καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέχεσθε, εἰδότες ὅτι καὶ

ὑμεῖς ἔχετε κύριον ἐν ¹ οὐρανῷ¹.

Cp. Eph. 6. 18. Τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ ἐν ²

Cp. Eph. 6. 19. εὐχαριστία, προσευχόμενοι ἅμα καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ Θεὸς ³

² Thess. 3. 1. ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου, λαλήσαι τὸ μυστήριον τοῦ

Cp. Eph. 4. 1. Χριστοῦ, δι' ὃ καὶ δέδεμαι, ἵνα φανερώσω αὐτὸ ὡς δεῖ με ⁴

Cp. Eph. 5. 15 λαλήσαι. ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς ἕξω, τὸν καιρὸν ⁵

sq., 1 Thess. 4. ¹². ἐξαγοραζόμενοι. ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι, ἄλατι ⁶

Cp. 1 Pet. 3. 15. ἡρτυμένος, εἰδέναι πῶς δεῖ ὑμᾶς ἐνὶ ἐκάστῳ ἀποκρίνεσθαι.

^γ Θεοῦ

καρδία

εστον τῷ

¹ οὐρανοῖς

² Κυρίου or Θεοῦ M.

^κ Κυρίῳ

^β Θεόν

^δ add καὶ

^h καὶ πᾶν ὃ τι ἐὰν

^α ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ

^ο add ἰδίους

¹ add γὰρ

^β τῇ

¹ ἐστιν εὐάρ-

^κ δέ

- 7 Τὰ κατ' ἐμὲ πάντα γνωρίσει ὑμῖν Τυχικὸς ὁ ἀγαπητὸς ^{Cp. Eph. 6. 21,}
 8 ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος καὶ σύνδουλος ἐν Κυρίῳ· ὃν ^{Acts 20. 4,}
 ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα ^{Tit. 3. 12,} γνῶτε¹ τὰ περὶ ^{2 Tim. 4. 12.}
 9 ^η ἡμῶν¹ καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν, σὺν Ὁνησίμῳ ^{Cp. Philem. 10.}
 τῷ πιστῷ καὶ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, ὅς ἐστιν ἐξ ὑμῶν. πάντα
 ὑμῖν γνωριούσι τὰ ὧδε.
 10 Ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Ἀρίσταρχος ὁ συναιχμάλωτός μου, καὶ ^{Cp. Philem. 24;}
 Μάρκος ὁ ἀνεψιὸς ^{Acts 20. 4, 27.} Βαρνάβα¹ (περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντολὰς· ἐὰν ^{Tit. 3. 12,}
 11 ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς, δέξασθε αὐτόν), καὶ Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος ^{2 Tim. 4. 11.}
 Ἰούστος, οἱ ὄντες ἐκ περιτομῆς· οὗτοι μόνοι συνεργοὶ εἰς
 τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, οἵτινες ἐγενήθησάν μοι παρηγορία.
 12 ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Ἐπαφρᾶς ὁ ἐξ ὑμῶν, δοῦλος Χριστοῦ ¹ Ἰη-
 σοῦ¹, πάντοτε ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ ὑμῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς,
 ἵνα στήτε τέλειοι καὶ ² πεπληροφορημένοι¹ ἐν παντὶ θελήματι
 13 τοῦ Θεοῦ. μαρτυρῶ γὰρ αὐτῷ ὅτι ἔχει ¹ πολλὸν πόνον¹ ὑπὲρ
 14 ὑμῶν καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ καὶ τῶν ἐν Ἱεραπόλει. ἀσπάζεταιται ^{Cp. 2. 1.}
 15 ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἱατρὸς ὁ ἀγαπητός, καὶ Δημᾶς. ἀσπάσασθε ^{Cp. Philem. 24,}
 τοὺς ἐν Λαοδικείᾳ ἀδελφούς, καὶ ² Νυμφᾶν¹, καὶ τὴν κατ' ^{2 Tim. 4. 10}
 16 οἶκον ¹ αὐτῶν¹ ἐκκλησίαν. καὶ ὅταν ἀναγνωσθῇ παρ' ὑμῖν
 ἡ ἐπιστολή, ποιήσατε ἵνα καὶ ἐν τῇ Λαοδικέᾳ ἐκκλησίᾳ
 ἀναγνωσθῇ, καὶ τὴν ἐκ Λαοδικείας ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνῶτε.
 17 καὶ εἴπατε Ἀρχίππῳ, Βλέπε τὴν διακονίαν ἣν παρέλαβες ἐν ^{Cp. Philem. 2.}
 Κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς.
 18 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. μνημονεύετε μου τῶν ^{Cp. 1 Cor. 16.}
 δεσμῶν. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν. ^{21, 2 Thess. 3.} ^{17.}

x-1

^m γνῶ ⁿ ὑμῶν ^o Βαρνάβα A. [■] om. Ἰησοῦ ^q πεπλη-
 ρωμένοι ^r ζῆλον πολλὸν ^s Νύμφαν M. ^t αὐτοῦ A.S.: αὐτῆς M.
^u add ἀμήν. ^x add subscription Πρὸς Κολασσαεῖς ἐγγράφη ἀπὸ Ῥώμης
 διὰ Τυχικοῦ καὶ Ὁνησίμου.

Η ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ ΠΡΩΤΗ.

Cp. Acts 17. 1 sqq., 20. 1, Phil. 4. 16. Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσ-1
σαλονικέων ἐν Θεῷ πατρὶ καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ· χάρις
ὑμῖν καὶ εἰρήνη ^{a-1}.

Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ πάντων ὑμῶν μνησάν-2
^{b-1} ποιούμενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν ἡμῶν, ἀδιαλείπτως μνη-3
μονεύοντες ὑμῶν τοῦ ἔργου τῆς πίστεως καὶ τοῦ κόπου τῆς
ἀγάπης καὶ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, εἰδότες, 4

Cp. 2 Thess. 2. 13. ἀδελφοί ^c ἡγαπημένοι ὑπὸ Θεοῦ, τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν,¹ ὅτι τὸ 5
εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη εἰς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον ἀλλὰ
καὶ ἐν δυνάμει καὶ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ ^{d-1} πληροφορία
πολλῇ, καθὼς οἴδατε οἷοι ἐγενήθημεν ^{e-1} ὑμῖν δι' ὑμᾶς. καὶ 6

Cp. Acts 17. 5 sqq. ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε καὶ τοῦ Κυρίου, δεξάμενοι
τὸν λόγον ἐν θλίψει πολλῇ μετὰ χαρᾶς Πνεύματος Ἁγίου,
ὥστε γενέσθαι ὑμᾶς ^f τύπον¹ πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν ἐν τῇ 7

Cp. Rom. 1. 8. Μακεδονία καὶ ^g ἐν¹ τῇ Ἀχαΐᾳ. ἀφ' ὑμῶν γὰρ ἐξήχεται ὁ 8
λόγος τοῦ Κυρίου οὐ μόνον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ Ἀχαΐᾳ, ^h ἀλλ'
ἐν¹ παντὶ τόπῳ ἢ πίστις ὑμῶν ἢ πρὸς τὸν Θεὸν ἐξελέλυθεν,
ὥστε μὴ χρεῖαν ⁱ ἔχειν ὑμᾶς¹ λαλεῖν τι. αὐτοὶ γὰρ περὶ 9
ἡμῶν ἀπαγγέλλουσιν ὅποιαν εἴσοδον ^j ἔσχομεν¹ πρὸς ὑμᾶς,
καὶ πῶς ἐπεστρέψατε πρὸς τὸν Θεὸν ἀπὸ τῶν εἰδώλων, δου-

^a add ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ^b add ὑμῶν
^c ἡγαπημένοι, ὑπὸ Θεοῦ τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν, ^d add ἐν ^e add ἐν
^f τύπους ^g om. ἐν ^h ἀλλὰ καὶ ἐν ⁱ ἡμᾶς ἔχειν ^j ἔχομεν S.

10 λεύειν Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ, καὶ ἀναμένειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Cp. Acts 1. 11,
1 Cor. 1. 7,
Phil. 3. 20,
Tit. 2. 13.
ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὃν ἡγείρεν ἐκ ^k τῶν νεκρῶν, Ἰησοῦν, τὸν
ῥνύμενον ἡμᾶς ¹ ἐκ τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχομένης.

2 Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, ἀδελφοί, τὴν εἴσοδον ἡμῶν τὴν πρὸς
2 ὑμᾶς, ὅτι οὐ κενὴ γέγονεν· ἀλλὰ ^m-¹ προπαθόντες καὶ ὑβρι- Cp. Acts 16.
19 sqq., Phil.
1. 30.
σθέντες, καθὼς οἴδατε, ἐν Φιλίπποις ἐπαρρησιασάμεθα ἐν
τῷ Θεῷ ἡμῶν λαλήσαι πρὸς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ
3 ἐν πολλῷ ἀγῶνι. ἡ γὰρ παράκλησις ἡμῶν οὐκ ἐκ πλάνης,
4 οὐδὲ ἐξ ἀκαθαρσίας, ⁿ οὐδὲ ἐν δόλῳ· ἀλλὰ καθὼς δεδοκι-
μάσμεθα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πιστευθῆναι τὸ εὐαγγέλιον, οὕτω Cp. 1 Tim. 1.
11, Tit. 1. 3.
Cp. Gal. 1. 10.
λαλοῦμεν, οὐχ ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκοντες, ἀλλὰ ^o-¹ Θεῷ τῷ
5 δοκιμάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν. οὔτε γάρ ποτε ἐν λόγῳ
κολακείας ἐγενήθημεν, καθὼς οἴδατε, οὔτε ἐν προφάσει πλεο-
6 νεξίας, Θεὸς μάρτυς, οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων δόξαν,
οὔτε ἀφ' ὑμῶν οὔτε ἀπ' ἄλλων, δυνάμενοι ἐν βάρει εἶναι, ὡς Cp. 1 Cor. 9.
4 sqq.
7 Χριστοῦ ἀπόσταλοι. ἀλλ' ἐγενήθημεν ^p ἥπιοι ¹ ἐν μέσῳ ὑμῶν,
8 ὡς ἂν τροφὸς θάλπη τὰ ἐαυτῆς τέκνα· οὕτως ^a ὁμειρόμενοι ¹
ὑμῶν εὐδοκοῦμεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον
τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ καὶ τὰς ἐαυτῶν ψυχάς, διότι ἀγαπητοὶ ἡμῖν
9 ^r ἐγενήθητε¹. μνημονεύετε γάρ, ἀδελφοί, τὸν κόπον ἡμῶν Cp. 2 Thess.
3. 8, Acts 20.
34.
καὶ τὸν μόχθον· νυκτὸς ^s-¹ καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι, πρὸς
τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν, ἐκηρύξαμεν εἰς ὑμᾶς τὸ εὐαγ-
10 γέλιον τοῦ Θεοῦ. ὑμεῖς μάρτυρες καὶ ὁ Θεός, ὡς ὁσίως
καὶ δικαίως καὶ ἀμέμπτως ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν ἐγενήθημεν·
11 καθάπερ οἴδατε, ὡς ἕνα ἕκαστον ὑμῶν, ὡς πατὴρ τέκνα
ἐαυτοῦ, παρακαλοῦντες ὑμᾶς καὶ παραμυθούμενοι καὶ ^t μαρ-
12 τυρόμενοι¹, εἰς τὸ ⁿ περιπατεῖν¹ ὑμᾶς ἀξίως τοῦ Θεοῦ τοῦ
^v καλοῦντος¹ ὑμᾶς εἰς τὴν ἐαυτοῦ βασιλείαν καὶ δόξαν. Cp. Eph. 4. 1,
Phil. 1. 27,
Col. 1. 10.
13 ^x Καὶ διὰ¹ τοῦτο καὶ ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ ἀδια-

k om. τῶν

1 ἀπὸ

m add καὶ

n οὔτε

o add τῷ

p νήπιοι M.

a ἱμειρόμενοι

r γεγέννησθε

s add γὰρ

t μαρτυ-

ρούμενοι

u περιπατῆσαι

v καλέσαντος M.

x Διὰ

λείπτως, ὅτι, παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς παρ' ἡμῶν τοῦ Θεοῦ, ἐδέξασθε οὐ λόγον ἀνθρώπων, ἀλλὰ (καθὼς ἐστὶν ἀληθὺς) λόγον Θεοῦ, ὃς καὶ ἐνεργεῖται ἐν ὑμῖν τοῖς πιστευούσιν. ὑμεῖς γὰρ μιμηταὶ ἐγενήθητε, ἀδελφοί, τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ 14
 Cp. Acts 17. 5. Θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὅτι ὅτι αὐτὰ¹ ἐπάθετε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, τῶν καὶ τὸν Κύριον ἀποκτείναν- 15
 τῶν Ἰησοῦν καὶ τοὺς² προφήτας, καὶ ἡμᾶς³ ἐκδιωξάντων, Cp. Acts 13. 50, 14. 19, &c. καὶ Θεῷ μὴ ἀρεσκόντων, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναντίων, κω- 16
 λύντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσι λαλῆσαι ἵνα σωθῶσιν, εἰς τὸ ἀναπληρῶσαι αὐτῶν τὰς ἀμαρτίας πάντοτε· ἔφθασε δὲ ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὀργὴ εἰς τέλος.

Ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, ἀπορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν πρὸς καιρὸν 17
 ὥρας προσώπῳ οὐ καρδίᾳ, περισσοτέρως ἐσπουδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ·⁴ διότι⁵ ἡθελή- 18
 σαμεν ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ μὲν Παῦλος καὶ ἄπαξ καὶ δῖς, καὶ ἐνέκοψεν ἡμᾶς ὁ Σατανᾶς. τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπίς ἢ χαρὰ 19
 ἢ στέφανος καυχήσεως; ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς ἔμπροσθεν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ⁶ ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ; ὑμεῖς γάρ 20
 ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ ἡ χαρά.

Διὸ μηκέτι στέγοντες εὐδοκήσαμεν καταλειφθῆναι ἐν Ἀθή- 3
 ναις μόνοι, καὶ ἐπέμψαμεν Τιμόθεον τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ 2
⁷ διάκονον⁸ τοῦ Θεοῦ⁹ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ στηρίξαι ὑμᾶς καὶ παρακαλέσαι¹⁰ ὑπὲρ¹¹ τῆς πίστεως ὑμῶν, 3
¹² τὸ¹³ μὴδένα σαίνεισθαι ἐν ταῖς θλίψεσι ταύταις· αὐτοὶ γὰρ 3
 οἴδατε ὅτι εἰς τοῦτο κείμεθα. καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, 4
 προελέγομεν ὑμῖν ὅτι μέλλομεν θλίβεσθαι, καθὼς καὶ ἐγένετο καὶ οἴδατε. διὰ τοῦτο κἀγὼ μηκέτι στέγων ἔπεμψα εἰς τὸ 5
 γνῶναι τὴν πίστιν ὑμῶν, μή πως ἐπείρασεν ὑμᾶς ὁ πειράζων, καὶ εἰς κενὸν γένηται ὁ κόπος ἡμῶν. ἄρτι δὲ ἐλθόντος Τι- 6

¹ ταῦτα ² add ἰδίους ³ ὑμᾶς S. ⁴ διὸ ⁵ add Χριστοῦ
⁶ συνεργὸν M. ⁷ add καὶ συνεργὸν ἡμῶν ⁸ ὑμᾶς περὶ ⁹ τῷ

Cp. Acts 17.
15, 18. 5.

Cp. Acts 14.
22.

μοθέου πρὸς ἡμᾶς ἀφ' ὑμῶν, καὶ εὐαγγελισαμένου ἡμῖν τὴν
πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην ὑμῶν, καὶ ὅτι ἔχετε μνηεὶν ἡμῶν
ἀγαθὴν πάντοτε, ἐπιποθοῦντες ἡμᾶς ἰδεῖν, καθάπερ καὶ ἡμεῖς
7 ὑμᾶς, διὰ τοῦτο παρεκλήθημεν, ἀδελφοί, ἐφ' ὑμῖν ἐπὶ πάσῃ
8 τῇ ^h ἀνάγκῃ καὶ θλίψει¹ ἡμῶν διὰ τῆς ὑμῶν πίστεως· ὅτι νῦν
9 ζῶμεν, ἐὰν ὑμεῖς στήκητε ἐν Κυρίῳ. τίνα γὰρ εὐχαριστίαν
δυνάμεθα τῷ Θεῷ ἀνταποδοῦναι περὶ ὑμῶν ἐπὶ πάσῃ τῇ
10 χαρᾷ ᾗ χαίρομεν δι' ὑμᾶς ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, νυκ-
τὸς καὶ ἡμέρας ὑπερεκπερισσοῦ δεόμενοι εἰς τὸ ἰδεῖν ὑμῶν
τὸ πρόσωπον καὶ καταρτίσαι τὰ ὑστερήματα τῆς πίστεως
ὑμῶν;

11 Αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν, καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν
12 Ἰησοῦς ^{i-l}, κατευθῆναι τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς· ὑμᾶς δὲ
ὁ Κύριος πλεονάσαι καὶ περισσεύσαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλή- Cp. 5. 15.

13 λους καὶ εἰς πάντας, καθάπερ καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς, εἰς τὸ Cp. 5. 23,
στηρίξαι ὑμῶν τὰς καρδίας ἀμέμπτους ἐν ἀγιοσύνῃ ἔμ- ¹ Cor. 1. 8,
προσθεν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ^{k-l} μετὰ πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ. ^{1-l}

4 ^m Λοιπὸν¹ οὖν, ἀδελφοί, ἐρωτῶμεν ὑμᾶς καὶ παρακα- Cp. 2. 12.

λοῦμεν ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ, ⁿ ἵνα¹ καθὼς παρελάβετε παρ'
ἡμῶν τὸ πῶς δεῖ ὑμᾶς περιπατεῖν καὶ ἀρέσκειν Θεῷ, ° καθὼς
2 καὶ περιπατεῖτε, ¹ ἵνα περισσεύητε μᾶλλον. οἴδατε γὰρ τίνας

3 παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. τοῦτο Cp. 1 Cor. 6.
γὰρ ἐστὶ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἁγιασμὸς ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ¹³ sqq., Eph.
5. 3, Col. 3. 5.

4 ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορνείας· εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ
5 σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἁγιασμῷ καὶ τιμῇ, μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας, Cp. Rom. 1. 26
Eph. 4. 17.

6 καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ εἰδότα τὸν Θεόν· τὸ μὴ ὑπερ-
βαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ·
διότι ἕκδικος ^{p-l} Κύριος περὶ πάντων τούτων, καθὼς καὶ

^h θλίψει καὶ ἀνάγκῃⁱ add Χριστός^k add Χριστοῦ¹ add

ἀμὴν. M.

^m Τὸ λοιπὸνⁿ om. ἵνα^o om. καθὼς καὶ περιπατεῖτε,^p add ὁ

προείπαμεν ὑμῖν καὶ διεμαρτυράμεθα. οὐ γὰρ ἐκάλεσεν ἡμᾶς 7
ὁ Θεὸς ἐπὶ ἀκαθαρσίᾳ, ἀλλ' ἐν ἁγιασμῷ. τοιγαροῦν ὁ ἄθε- 8
τῶν οὐκ ἄνθρωπον ἀθετεῖ, ἀλλὰ τὸν Θεὸν τὸν ἁ διδόντα¹ τὸ
Πνεῦμα αὐτοῦ τὸ Ἅγιον εἰς ὑμᾶς².

Cp. John 13.
34, Eph. 5. 2,
Heb. 13. 1,
1 Pet. 4. 8,
1 John 3. 11.

Περὶ δὲ τῆς φιλαδελφίας οὐ χρεῖαν ἔχετε γράφειν ὑμῖν 9
αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς θεοδίδακτοὶ ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους·
καὶ γὰρ ποιεῖτε αὐτὸ εἰς πάντας τοὺς ἀδελφούς τοὺς ἐν ὅλῃ 10
τῇ Μακεδονίᾳ. παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, περισσεύειν
μᾶλλον, καὶ φιλοτιμεῖσθαι ἡσυχάζειν, καὶ πράσσειν τὰ ἴδια, 11
καὶ ἐργάζεσθαι ταῖς ³—¹ χερσὶν ὑμῶν, καθὼς ὑμῖν παρηγ-
γείλαμεν· ἵνα περιπατῆτε εὐσχημόνως πρὸς τοὺς ἔξω, καὶ 12
μηδενὸς χρεῖαν ἔχητε.

Cp. 2 Thess.
3. 10.
Cp. Col. 4. 5,
1 Pet. 2. 12.

Cp. John 5. 25,
6. 40, 1 Cor.
15. 20 sqq.

Οὐ ⁴θέλομεν¹ δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῶν ⁵κοι- 13
μωμένων², ἵνα μὴ λυπησθε, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ
ἔχοντες ἐλπίδα. εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε 14
καὶ ἀνέστη, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ
Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ. τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ 15
Κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες, οἱ περιλειπόμενοι εἰς τὴν πα-
ρουσίαν τοῦ Κυρίου, οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας.
ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου, 16
καὶ ἐν σάλπιγγι Θεοῦ, καταβήσεται ἀπ' οὐρανοῦ· καὶ οἱ
νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον· ἔπειτα ἡμεῖς οἱ 17
ζῶντες, οἱ περιλειπόμενοι, ἅμα σὺν αὐτοῖς ἀρπαγησόμεθα
ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα· καὶ οὕτω
πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα. ὥστε παρακαλεῖτε ἀλλήλους 18
ἐν τοῖς λόγοις τούτοις.

Cp. Matt. 24.
31, 1 Cor. 15.
23, 52.

Cp. John 12.
26, 14. 3, 17.
24.

Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελφοί, οὐ χρεῖαν 5
ἔχετε ὑμῖν γράφεσθαι. αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἴδατε ὅτι ⁶—¹ 2
ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτῃς ἐν νυκτὶ οὕτως ἔρχεται. ὅταν ⁷—¹ 3
λέγωσιν, Εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐφί-

Cp. Matt. 24.
42 sq., Luke
21. 34 sq.,
2 Pet. 3. 10.

¹ καὶ δόντα

² ἡμᾶς

³ add ἰδίαις

⁴ θέλω

⁵ κεκοιμημένων

^x add ἡ

^y add γὰρ

- σταται ὀλεθρος, ὥσπερ ἡ ὥδιν τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, καὶ
 4 οὐ μὴ ἐκφύγωσιν. ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, οὐκ ἐστὲ ἐν σκότει,
 5 ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὡς ^z κλέπτῃς^l καταλάβῃ· πάντες ^a γὰρ^l Cp. Luke 16. 8,
 ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε καὶ υἱοὶ ἡμέρας· οὐκ ἐσμὲν νυκτὸς οὐδὲ Eph. 5. 8.
 6 σκότους· ἅρα οὖν μὴ καθεύδωμεν ὡς ^b ^l οἱ λοιποί, ἀλλὰ γρη-
 7 γορῶμεν καὶ νήφωμεν. οἱ γὰρ καθεύδοντες νυκτὸς καθεύδουσι,
 8 καὶ οἱ μεθυσκόμενοι νυκτὸς ^c μεθύουσιν^l. ἡμεῖς δὲ ἡμέρας
 ὄντες νήφωμεν, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως καὶ ἀγάπης Cp. Eph. 6. 14.
 9 καὶ περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας. ὅτι οὐκ ἔθετο ἡμᾶς
 10 Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀποθανόντος ὑπὲρ ἡμῶν,
 ἵνα εἴτε γρηγορῶμεν εἴτε καθεύδωμεν ἅμα σὺν αὐτῷ ζήσω-
 11 μεν. διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους, καὶ οἰκοδομεῖτε εἰς τὸν ἕνα,
 καθὼς καὶ ποιεῖτε.
 12 Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας ἐν Cp. Gal. 6. 6,
 ὑμῖν καὶ προϋσταμένους ὑμῶν ἐν Κυρίῳ καὶ νουθετοῦντας I Tim. 5. 17,
 13 ὑμᾶς, καὶ ἡγεῖσθαι αὐτοὺς ὑπερεκπερισσοῦ ἐν ἀγάπῃ διὰ Heb. 13. 17.
 14 τὸ ἔργον αὐτῶν. εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς. παρακαλοῦμεν δὲ
 ὑμᾶς, ἀδελφοί, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε τοὺς
 15 πάντας. ὁρᾶτε μή τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινι ἀποδῶ· ἀλλὰ
 πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε ^d ^l εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας.
 16, 17, 18 πάντοτε χαίρετε, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, ἐν παντὶ
 εὐχαριστεῖτε· τοῦτο γὰρ θέλημα Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς
 19, 20 ὑμᾶς· τὸ Πνεῦμα μὴ σβέννυτε, προφητείας μὴ ἐξου- Cp. I Cor. 14.
 21, 22 θενεῖτε, πάντα ^e ^l δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε, ἀπὸ 4. 1.
 παντὸς εἶδους πονηροῦ ἀπέχεσθε.
 23 Αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἀγιάσαι ὑμᾶς ὀλοτελεῖς,
 καὶ ὁλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα

^z κλέπτας M.^a om. γὰρ^b add καὶ^c μεθύουσιν S.^d add καὶ^e add δὲ M.

ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
τηρηθείη. πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει. 24

Ἀδελφοί, προσεύχεσθε ^{f-||} περὶ ἡμῶν. 25

Cp. Rom. 16.
16.

Ἀσπάσασθε τοὺς ἀδελφούς πάντας ἐν φιλήματι ἀγίῳ. 26
^g ἐνορκίζω^{||} ὑμᾶς τὸν Κύριον ἀναγνωσθῆναι τὴν ἐπιστολὴν 27
πᾶσι τοῖς ^{h-||} ἀδελφοῖς.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. ^{i-||} 28

k-||

Η ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσα- 1
λονικέων ἐν Θεῷ πατρὶ ἡμῶν καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ·
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ^{a-||} καὶ Κυρίου Ἰησοῦ 2
Χριστοῦ.

Εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελ- 3
φοί, καθὼς ἄξιόν ἐστιν, ὅτι ὑπεραυξάνει ἡ πίστις ὑμῶν, καὶ
πλεονάζει ἡ ἀγάπη ἐνὸς ἐκάστου πάντων ὑμῶν εἰς ἀλλήλους,
ὥστε ἡμᾶς αὐτοὺς ἐν ὑμῖν ^b ἐγκαυχᾶσθαι^{||} ἐν ταῖς ἐκκλησίαις 4
τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν καὶ πίστεως ἐν πᾶσι
τοῖς διωγμοῖς ὑμῶν καὶ ταῖς θλίψεσιν αἷς ἀνέχεσθε, ἔνδειγμα 5
τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ καταξιωθῆναι ὑμᾶς τῆς
βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὑπὲρ ἧς καὶ πάσχετε· εἴπερ δίκαιον 6
παρὰ Θεῷ ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλίψιν, καὶ 7
ὕμῖν τοῖς θλιβομένοις ἀνεσιν μεθ' ἡμῶν, ἐν τῇ ἀποκαλύψει
τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἀπ' οὐρανοῦ μετ' ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ

Cp. 1 Thess.
3. 3 sqq.

Cp. 1 Thess.
1. 10.

^f add καὶ M. ^g ὀρκίζω ^h add ἀγίοις A.S.M. ⁱ add ἀμήν.

^k add subscription Πρὸς Θεσσαλονικεῖς πρώτη ἐγράφη ἀπὸ Ἀθηνῶν.

^a add ἡμῶν ^b καυχᾶσθαι

- 8 ἐν πυρὶ φλογός, διδόντος ἐκδίκησιν τοῖς μὴ εἰδόσι Θεὸν καὶ ^{Cp. Rom. 2. 5}
 τοῖς μὴ ὑπακούουσι τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ^{sqq.}
- 9 ^{c-l.} οἵτινες δίκην τίσουσιν ὀλεθρον αἰώνιον ἀπὸ προσώπου ^{Cp. Is. 2. 19.}
 10 τοῦ Κυρίου καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἔλθῃ
 ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ καὶ θαυμασθῆναι ἐν πᾶσι
 τοῖς ^a πιστεύουσιν (ὅτι ἐπιστεύθη τὸ μαρτύριον ἡμῶν ἐφ'
 11 ὑμᾶς) ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. εἰς δὲ καὶ προσευχόμεθα πάντοτε
 περὶ ὑμῶν, ἵνα ὑμᾶς ἀξιώσῃ τῆς κλήσεως ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ
 πληρώσῃ πᾶσαν εὐδοκίαν ἀγαθωσύνης καὶ ἔργον πίστεως ἐν
 12 δυνάμει· ὅπως ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
^{e-l} ἐν ἡμῖν, καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ, κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ
 ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
- 2 Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ
 Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ'
 2 αὐτόν, εἰς τὸ μὴ ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοός,
ⁱ μηδὲ θροεῖσθαι, μήτε διὰ πνεύματος μήτε διὰ λόγου μήτε
 δι' ἐπιστολῆς ὡς δι' ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ
 3 Κυρίου· μή τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον· ὅτι ^{Cp. Matt. 24. 4,}
 ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον, καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρω- ^{Mark 13. 21,}
 4 πος τῆς ^h ἀμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος καὶ ^{Luke 17. 23,}
 ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε ^{21. 8.}
 αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ ^{i-l} καθίσει, ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ^{Cp. Dan. 7. 25,}
 5 ὅτι ἐστὶ θεός. οὐ μνημονεύετε ὅτι ἔτι ὦν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα ^{11. 36.}
 6 ἔλεγον ὑμῖν; καὶ νῦν τὸ κατέχον οἴδατε, εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆ-
 7 ναι αὐτὸν ἐν τῷ ^k αὐτοῦ καιρῷ. τὸ γὰρ μυστήριον ἥδη
 ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας· μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ
 8 μέσου γένηται· καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν
 ὁ Κύριος ¹ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι τοῦ στόματος ^{Cp. Is. 11. 4,}
 αὐτοῦ, καὶ καταργήσῃ τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ·

^c add Χριστοῦ^a πιστεύουσιν[■] add Χριστοῦ^f μήτε^g Χριστοῦ^h ἀνομίας Μ.ⁱ add ὡς θεὸν^k ἑαυτοῦ^l om.

Ἰησοῦς A.S.M.

^m ἀναλώσει A.S.M.

Cp. Matt. 24.
24, Rev. 13.
13 sqq.

οὐ ἐστὶν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ ἐν πάσῃ 9
δυνάμει καὶ σημείοις καὶ τέρασι ψεύδους, καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ 10
ἡ ἀδικίας ὅ-^ο τοῖς ἀπολλυμένοις, ἀνθ' ὧν τὴν ἀγάπην τῆς
ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς. καὶ διὰ τοῦτο 11
ἡ πέμψει αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐνέργειαν πλάνης, εἰς τὸ πιστεῦσαι
αὐτοὺς τῷ ψεύδει, ἵνα κριθῶσι πάντες οἱ μὴ πιστεύσαντες 12
τῇ ἀληθείᾳ ἀλλ' εὐδοκήσαντες ἡ-^α τῇ ἀδικίᾳ.

Cp. 1 Thess.
1. 4, 4. 7.

Ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ 13
ὑμῶν, ἀδελφοὶ ἡγαπημένοι ὑπὸ Κυρίου, ὅτι εἴλετο ὑμᾶς ὁ
Θεὸς ἀπ' ἀρχῆς^ῃ εἰς σωτηρίαν ἐν ἀγιασμῷ Πνεύματος καὶ
πίστει ἀληθείας· εἰς ὃ ἐκάλεσεν ὑμᾶς διὰ τοῦ εὐαγγελίου 14
ἡμῶν, εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρισ-
τοῦ. ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε, καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις 15
ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν.

Cp. 3. 6, 1 Cor.
11. 2.

Αὐτοὺς δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καὶ ὁ Θεὸς ὁ^ο 16
πατὴρ ἡμῶν ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς καὶ δοὺς παράκλησιν αἰωνίαν
καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι, παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας 17
καὶ στηρίξαι ἡ-^ῃ ἐν παντὶ ἡ ἐργῷ καὶ λόγῳ^ῳ ἀγαθῷ.

Cp. Eph. 6. 19,
Col. 4. 3.

Τὸ λοιπόν, προσεύχεσθε, ἀδελφοί, περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ λόγος 3
τοῦ Κυρίου τρέχῃ καὶ δοξάζεται καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς, καὶ 2
ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων· οὐ
γὰρ πάντων ἡ πίστις. πιστὸς δέ^ς ἐστὶν ὁ Κύριος, ὃς 3
στηρίξει ὑμᾶς καὶ φυλάξῃ ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. πεποίθαμεν δὲ 4
ἐν Κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἂ παραγγέλλομεν ἡ-^ῃ καὶ ποιεῖτε καὶ
ποιήσετε. ὁ δὲ Κύριος κατευθύναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς 5
τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς ἡ-^ῃ τὴν ὑπομονὴν τοῦ Χριστοῦ.

Cp. Rom. 15.
31.

Παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου 6
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ
ἀτάκτως περιπατοῦντος καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν ἡ παρ-

Cp. Rom. 16.
17.
Cp. 2. 15.

^η add τῆς ^ο add ἐν ^ρ πέμψει ^α add ἐν ^ῃ ἀπαρχὴν M.
^ς καὶ ^ῃ add ὑμᾶς ^υ λόγῳ καὶ ἔργῳ ^ς ἐστὶ S. ^ῃ add ὑμῖν
^ς om. τὴν S. ^α παρέλαβε A.S.: παρέλαβετε M.

- 7 ἐλάβοσαν¹ παρ' ἡμῶν. αὐτοὶ γὰρ οἶδατε πῶς δεῖ μιμεῖσθαι
 8 ἡμᾶς· ὅτι οὐκ ἡτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν, οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ^{Cp. 1 Thess. 2. 9, Acts 20. 34.}
 ἐφάγομεν παρά τινος, ἀλλ' ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ¹ νυκτὸς καὶ
 ἡμέρας¹ ἐργαζόμενοι, πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαι τινὰ ὑμῶν
 9 οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δώμεν ^{Cp. 1 Cor. 9. 4 sqq.}
 10 ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς. καὶ γὰρ ὅτε ἦμεν πρὸς ὑμᾶς,
 τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν ὅτι Εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι,
 11 μὴδὲ ἐσθιέτω. ἀκούομεν γάρ τινας περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν
 12 ἀτάκτως, μὴδὲν ἐργαζομένους, ἀλλὰ περιεργαζομένους. τοῖς
 δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν, καὶ παρακαλοῦμεν ^ο ἐν Κυρίῳ
 Ἰησοῦ Χριστῷ¹, ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι τὸν ἑαυτῶν
 13 ἄρτον ἐσθίωσιν. ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, μὴ ^α ἐγκακήσητε¹ καλο- ^{Cp. Gal. 6. 9.}
 14 ποιοῦντες. εἰ δέ τις οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν διὰ τῆς
 ἐπιστολῆς, τοῦτον σημειῶσθε, ^ο μὴ συναναμίγνυσθαι¹ αὐτῷ, ^{Cp. 1 Cor. 5. 11.}
 15 ἵνα ἐντραπῇ. καὶ μὴ ὥς ἐχθρὸν ἡγείσθε, ἀλλὰ νουθετεῖτε
 ὥς ἀδελφόν.
 16 Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος τῆς εἰρήνης δόξῃ ὑμῖν τὴν εἰρήνην διὰ
 παντὸς ἐν παντὶ τρόπῳ. ὁ Κύριος μετὰ πάντων ὑμῶν.
 17 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, ὃ ἐστι σημεῖον ἐν ^{Cp. 1 Cor. 16. 21, Col. 4. 18.}
 18 πάσῃ ἐπιστολῇ· οὕτω γράφω. ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν
 Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. ^{†-1}

g-1

Η ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

- 1 Παῦλος ἀπόστολος ^α Χριστοῦ Ἰησοῦ¹ κατ' ἐπιταγὴν Θεοῦ
 σωτῆρος ἡμῶν καὶ ^β Χριστοῦ Ἰησοῦ¹ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν

^β νύκτα καὶ ἡμέραν ^ο διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ^α ἐκκα-
 κήσητε ^ο καὶ μὴ συναναμίγνυσθε [†] add ἀμὴν. ^g add sub-
 scription Πρὸς Θεσσαλονικεῖς δευτέρα ἐγράφη ἀπὸ Ἀθηνῶν. ^α Ἰησοῦ
 Χριστοῦ ^β Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ

Cp. Acts 16. 1, 1 Τιμοθέω γνησίῳ τέκνῳ ἐν πίστει· χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ 2
1 Cor. 4. 17. Θεοῦ πατρὸς ^ο-¹ καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Καθὼς παρεκάλεσά σε προσμεῖναι ἐν Ἐφέσῳ πορευόμενος 3
εἰς Μακεδονίαν, ἵνα παραγγείλῃς τισὶ μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν,

Cp. 4. 7, Tit. 1. 14, 3. 9. μὴδὲ προσέχειν μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπεράντοις, αἵτινες 4
^α ἐκζητήσεις¹ παρέχουσι μᾶλλον ἢ ^ο οἰκονομίαν¹ Θεοῦ τὴν ἐν

Cp. Rom. 13. 8 sqq., Gal. 5. 14. πίστει,—τὸ δὲ τέλος τῆς παραγγελίας ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθα- 5
ρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρί-

Cp. 6. 21. του· ὧν τινες ἀστοχήσαντες ἐξετράπησαν εἰς ματαιολογίαν, 6
θέλοντες εἶναι νομοδιδάσκαλοι, μὴ νοοῦντες μήτε ἃ λέγουσι 7

Cp. Rom. 7. 12. μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται. οἶδαμεν δὲ ὅτι καλὸς ὁ 8

Cp. Gal 5. 23. νόμος, ἐάν τις αὐτῷ νομίμως χρῆται εἰδὼς τοῦτο, ὅτι δικαίῳ 9
νόμος οὐ κείται, ἀνόμοις δὲ καὶ ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσι καὶ
ἀμαρτωλοῖς, ἀνοσίοις καὶ βεβήλοις, πατραλφάις καὶ μητρα-
λφάις, ἀνδροφόνοις, πόρνοις, ἀρσενικοῖταις, ἀνδραποδισταῖς, 10

Cp. 2 Tim. 4. 3, Tit. 1. 9, 2. 1. ψεύσταις, ἐπιόρκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ ὑγίαινούσῃ διδα-
σκαλίᾳ ἀντίκειται, κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς δόξης τοῦ μακα- 11

Cp. 1 Thess. 2. 4, Tit. 1. 3. ρίου Θεοῦ, ὃ ἐπιστεύθην ἐγώ.

¹ Χάριν¹ ἔχω τῷ ^β ἐνδυναμώσαντί¹ με Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ 12
Κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστόν με ἠγήσατο, θέμενος εἰς διακονίαν,

Cp. Acts 8. 3, Gal. 1. 13. ^h τὸ¹ πρότερον ὄντα βλάσφημον καὶ διώκτην καὶ ὑβριστήν· 13

ἀλλ' ἠλεήθην ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα ἐν ἀπιστίᾳ, ὑπερεπλεό- 14
νασε δὲ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης
τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς 15

Cp. Matt. 9. 13, Luke 19. 10, Rom. 5. 8. ἄξιός, ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἀμαρτωλοὺς
σῶσαι· ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἠλεήθην, ἵνα ἐν 16

ἐμοὶ πρῶτῳ ἐνδείξῃται Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν ¹ ἄπασαν¹ μακρο-
θυμίαν πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων πιστεύειν ἐπ' αὐτῷ
εἰς ζωὴν αἰώνιον. τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων, ἀφθάρτῳ, 17

¹ add ἡμῶν
^β ἐνδυναμοῦντί M.

^α ζητήσεις
^h τὸν

¹ οἰκοδομίαν A.
¹ πᾶσαν

¹ Καὶ χάριν

ἀοράτῳ, μόνῳ ¹-¹ Θεῷ, τιμὴ καὶ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

18 Ταύτην τὴν παραγγελίαν παρατίθεμαί σοι, τέκνον Τιμόθεε, κατὰ τὰς προαγούσας ἐπὶ σὲ προφητείας, ἵνα στρατεύῃ ἐν αὐταῖς τὴν καλὴν στρατείαν ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνεί- Cp. 3. 9.
δησιν, ἣν ἄνθρωποι ἀποσάμενοι περὶ τὴν πίστιν ἐνανάγησαν
20 ὧν ἐστὶν Ὑμέναιος καὶ Ἀλέξανδρος, οὓς παρέδωκα τῷ Σα- Cp. 1 Cor. 5. 5.
τανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημεῖν.

2 Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευ-
2 χὰς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων ὑπὲρ βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἡρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι.
3 τοῦτο ^k-¹ καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ σωτῆρος ἡμῶν
4 Θεοῦ, ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν Cp. Ezek. 18.
5 ἀληθείας ἐλθεῖν. εἰς γὰρ Θεός, εἰς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ sq., Tit. 2. 11,
6 ἀνθρώπων ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντί- 2 Pet. 3. 9.
7 λυτρον ὑπὲρ πάντων, τὸ μαρτύριον καιροῖς ἰδίῳ, εἰς ὃ ἐτέθη ²⁸, Mark 10.
ἐγὼ κήρυξ καὶ ἀπόστολος (ἀλήθειαν λέγω ¹-¹, οὐ ψεύδομαι),
διδάσκαλος ἐθνῶν ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ. Cp. Rom. 11.

8 Βούλομαι οὖν προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ, ¹³
ἐπαίροντας ὁσίους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ.
9 ὅσαύτως ^m-¹ γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ μετὰ αἰδοῦς
καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασι ⁿ καὶ χρυ- Cp. 1 Pet. 3.
10 σίῳ ¹ ἢ μαργαρίταις ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, ἀλλ' (ὃ πρέπει ³
γυναιξὶν ἐπαγγελλομέναις θεοσέβειαν) δι' ἔργων ἀγαθῶν.
11, 12 γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ. ^o διδάσκειν Cp. 1 Cor. 14.
δὲ γυναικὶ ¹ οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ αὐθεντεῖν ἀνδρός, ἀλλ' εἶναι ³⁴ sq.
13, 14 ἐν ἡσυχίᾳ. Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἴτα ^p Εὐὰ ¹ καὶ Gen. 2. 22.
Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ^a ἐξαπατηθεῖσα ¹ ἐν παρα- Gen. 3. 6: cp.
2 Cor. 11. 3.

^j add σοφῷ^k add γὰρ^l add ἐν Χριστῷ^m add καὶ τὰςⁿ ἢ χρυσῷ^o γυναικὶ δὲ διδάσκειν^p Εὐὰ Σ.^a ἀπατηθείσα

βάσει γέγονε· σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας, ἔαν μὲν 15
νωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ ἀγιασμῷ μετὰ ¹σωφροσύνης.

Πιστὸς ὁ λόγος,¹ Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ **3**
ἔργου ἐπιθυμεῖ. δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, ²
μιάς γυναικὸς ἄνδρα, ³νηφάλιον¹, σῶφρονα, κόσμιον, φιλόξε-
νον, διδακτικόν· μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, ⁴ἄλλ' ἐπεικῆ, ⁵
ἄμαχον, ἀφιλάργυρον· τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον, ⁶
τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος· (εἰ δέ τις ⁷
τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδε, πῶς ἐκκλησίας Θεοῦ
ἐπιμελήσεται;) μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθείς εἰς κρίμα ⁸
ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου. δεῖ δὲ ⁹καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ¹⁰
ἀπὸ τῶν ἑξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὀνειδισμὸν ἐμπέσῃ καὶ παγίδα
τοῦ διαβόλου. διακόνους ὡσαύτως σεμνοὺς, μὴ διλόγους, ¹¹
μὴ οἶνῳ πολλῷ προσέχοντας, μὴ αἰσχροκερδεῖς, ἔχοντας τὸ ¹²
μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει. καὶ οὗτοι ¹³
δὲ δοκιμαζέσθωσαν πρῶτον, εἴτα διακονεῖτωσαν ἀνέγκλητοι
ὄντες. γυναικας ὡσαύτως σεμνάς, μὴ διαβόλους, νηφαλίους, ¹⁴
πιστὰς ἐν πᾶσι. διάκονοι ἕστωσαν μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες, ¹⁵
τέκνων καλῶς προϊστάμενοι καὶ τῶν ἰδίων οἴκων. οἱ γὰρ ¹⁶
καλῶς διακονήσαντες βαθμὸν ἑαυτοῖς καλὸν περιποιῶνται,
καὶ πολλὴν παρρησίαν ἐν πίστει τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Ταῦτά σοι γράφω ἐλπίζων ἔλθειν πρὸς σε ¹ἐν τάχει¹. ¹⁴
ἔαν δὲ βραδύνω, ἵνα εἰδῆς πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφε- ¹⁵
σθαι, ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, στῦλος καὶ ἑδραῖωμα
τῆς ἀληθείας. καὶ ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσε- ¹⁶
βείας μυστήριον· ¹ὅς¹ ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν
πνεύματι, ὥφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη

ἐν κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ.

Cp. Mark 16.
19, Acts 1. 11.
Cp. Acts 20. 30.

Τὸ δὲ Πνεῦμα ῥητῶς λέγει, ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀπο- **4**

¹ σωφροσύνης· πιστὸς ὁ λόγος. M. ³ νηφάλεον S., and so in ver. 11.

⁴ add μὴ αἰσχροκερδῆ,

⁹ add αὐτὸν

¹ τάχιον

¹ δ M.:

Θεὸς A.S.

στήσονται τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνοις
 2 καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων, ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, κε-
 3 καυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν, κωλύόντων γαμῖν,
 ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς μετάληψιν μετὰ
 4 εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσι τὴν ἀλήθειαν. ὅτι ^{Cp. Gen. 1. 31,}
^{Rom. 14. 14,}
 πᾶν κτίσμα Θεοῦ καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον, μετὰ εὐχα- ^{1 Cor. 10. 23}
 5 ριστίας λαμβανόμενον· ἀγιάζεται γὰρ διὰ λόγου Θεοῦ καὶ ^{sqq.}
 ἐντεύξεως.
 6 Ταῦτα ὑποτιθέμενος τοῖς ἀδελφοῖς καλὸς ἔση διάκονος
 ὁ Χριστοῦ Ἰησοῦ¹, ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως ^{Cp. 2 Tim. 3.}
 7 καὶ τῆς καλῆς διδασκαλίας ἣν παρηκολούθηκας· τοὺς δὲ βε- ^{14.}
^{Cp. 1. 4.}
 βήλους καὶ γραῶδεις μύθους παραιτοῦ. γύμναζε δὲ σεαυτὸν
 8 πρὸς εὐσέβειαν· ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον
 ἐστὶν ὠφέλιμος· ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν,
 9 ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης. πιστὸς
 10 ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος. εἰς τοῦτο γὰρ ²⁻¹
 κοπιῶμεν καὶ ^a ἀγωνιζόμεθα¹, ὅτι ἠλπίκαμεν ἐπὶ Θεῷ ζῶντι,
 11 ὅς ἐστι σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα πιστῶν. παρ-
 12 ἀγγελλε ταῦτα καὶ δίδασκε. μηδεὶς σου τῆς νεότητος
 καταφρονεῖτω, ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ^{Cp. Tit. 2. 7,}
 13 ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ^{b-1} ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ. ἕως ἔρ- ^{1 Pet. 5. 3.}
 χομαι, πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκα-
 14 λίᾳ. μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοι διὰ ^{Cp. 2 Tim. 1. 6.}
 προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου. ^{Cp. 5. 22, Acts}
 15 ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι, ἵνα σου ἡ προκοπὴ φανερὰ ^{6. 6, 13. 3.}
 16 ᾗ ^{c-1} πᾶσιν. ἔπεχε σεαυτῷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ. ἐπίμενε
 αὐτοῖς· τοῦτο γὰρ ποιῶν καὶ σεαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς ἀκού-
 οντάς σου.

5 Πρεσβυτέρω μὴ ἐπιπλήξης, ἀλλὰ παρακάλει ὡς πατέρα,
 2 νεωτέρους ὡς ἀδελφούς, πρεσβυτέρας ὡς μητέρας, νεω-

¹ Ἰησοῦ Χριστοῦ
 πνεύματι,

^c add ἐν

^a add καὶ

^a ὀνειδιζόμεθα

^b add ἐν

τέρας ὡς ἀδελφὰς ἐν πάσῃ ἀγνείᾳ. χήρας τίμα τὰς ὄντως 3
 χήρας. εἰ δέ τις χήρα τέκνα ἢ ἔκγονα ἔχει, μανθανέτωσαν 4
 πρῶτον τὸν ἴδιον οἶκον εὐσεβεῖν, καὶ ἀμοιβὰς ἀποδιδόναι
 τοῖς προγόνοις· τοῦτο γὰρ ἐστὶν ^{a-} ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ
 Cp. 1 Cor. 7. 40. Θεοῦ. ἡ δὲ ὄντως χήρα καὶ μεμονωμένη ἤλπικεν ἐπὶ ^{e-} 5
 Θεόν, καὶ προσμένει ταῖς δεήσεσι καὶ ταῖς προσευχαῖς νυκ-
 τὸς καὶ ἡμέρας. ἡ δὲ σπαταλῶσα ζῶσα τέθνηκε. καὶ 6, 7
 ταῦτα παράγγελλε, ἵνα ἀνεπλήρητοι ᾧσιν. εἰ δέ τις τῶν 8
 Cp. 2 Tim. 3. 5, Tit. 1. 16. ἰδίων καὶ μάλιστα ^{f-} οἰκείων οὐ προνοεῖ, τὴν πίστιν ἥρνηται
 καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων. χήρα καταλεγέσθω μὴ ἔλαττον 9
 ἐτῶν ^g ἐξήκοντα γεγονυῖα, ἐνδὸς ^h ἀνδρὸς γυνή, ἐν ἔργοις καλοῖς 10
 μαρτυρουμένη, εἰ ἐτεκνοτρόφησεν, εἰ ἐξενδοδόχησεν, εἰ ἀγίων
 πόδας ἐνίψεν, εἰ θλιβομένοις ἐπήρκεσεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ
 ἐπηκολούθησε. νεωτέρας δὲ χήρας παραιτοῦ· ὅταν γὰρ κατα- 11
 στρηνιάσωσι τοῦ Χριστοῦ, γαμεῖν θέλουσιν, ἔχουσαι κρίμα 12
 ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέτησαν. ἅμα δὲ καὶ ἀργαὶ μαν- 13
 θάνουσι, περιερχόμεναι τὰς οἰκίας, οὐ μόνον δὲ ἀργαί, ἀλλὰ
 Cp. 1 Cor. 7. 9. καὶ φλύαροι καὶ περίεργοι, λαλοῦσαι τὰ μὴ δέοντα. βούλο- 14
 μαι οὖν νεωτέρας γαμεῖν, τεκνογονεῖν, οἰκοδεσποτεῖν, μηδε-
 μίαν ἀφορμὴν διδόναι τῷ ἀντικειμένῳ λαιμορρίας χάριν· ἡδὴ 15
 γὰρ τινες ἐξετράπησαν ὀπίσω τοῦ Σατανᾶ. εἴ τις ^{h-} πιστὴ 16
 ἔχει χήρας, ἐπαρκέτω αὐταῖς, καὶ μὴ βαρεῖσθω ἡ ἐκκλησία·
 ἵνα ταῖς ὄντως χήραις ἐπαρκέσῃ.

Cp. 1 Cor. 9. 7 sqq. Οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιού- 17
 σθωσαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ.
 Deut. 25. 4; λέγει γὰρ ἡ γραφή, Βοῦν ἀλοῶντα οὐ φιμώσεις· καί, Ἄξιός 18
 Luke 10. 7. ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν 19
 Cp. Deut. 19. 15. μὴ παραδέχου ἐκτὸς εἰ μὴ ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων. τοὺς 20
 ἀμαρτάνοντας ἐνώπιον πάντων ἔλεγχε, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φό-
 βον ἔχωσι. διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ⁱ Χριστοῦ 21

^a add καλὸν καὶ ^e add τὸν ^f add τῶν ^g ἐξήκοντα, γεγονυῖα
 ἐνδὸς ^h add πιστὸς ἢ ⁱ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ

Ἰησοῦ¹ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων, ἵνα ταῦτα φυλάξης
 22 χωρὶς προκρίματος μηδὲν ποιῶν κατὰ πρόσκλισιν. χεῖρας ^{Cp. 4. 14, Acts 6. 6, 13. 3.}
 ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινώνει ἀμαρτίαις ἀλλοτρίαις·
 23 σεαυτὸν ἀγνὸν τήρει. μηκέτι ὑδροπότηι, ἀλλ' οἶνῳ ὀλίγῳ
 χρῶ διὰ τὸν στόμαχον ¹⁻¹ καὶ τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας.
 24 τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἀμαρτίαι πρόδηλοί εἰσι, προάγουσαι εἰς
 25 κρίσιν, τισὶ δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν. ὥσαύτως καὶ ^κτὰ ἔργα
 τὰ καλὰ¹ πρόδηλα ¹⁻¹, καὶ τὰ ἄλλως ἔχοντα κρυβῆναι οὐ
 δύναται.

6 Ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι τοῖς ἰδίους δεσπότας πάσης ^{Cp. Eph. 6. 5, Col. 3. 22, Tit. 2. 9, 1 Pet. 2. 18.}
 τιμῆς ἀξίους ἡγείσθωσαν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ
 2 διδασκαλία βλασφημῇται. οἱ δὲ πιστοὺς ἔχοντες δεσπότας
 μὴ καταφρονεῖτωσαν, ὅτι ἀδελφοί εἰσιν· ἀλλὰ μᾶλλον δου-
 λεύετωσαν, ὅτι πιστοὶ εἰσι καὶ ἀγαπητοὶ οἱ τῆς εὐεργεσίας
 ἀντιλαμβανόμενοι. ταῦτα δίδασκε καὶ παρακάλει.

3 Εἴ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ, καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσι ^{Cp. 2 Tim. 1. 13.}
 λόγοις, τοῖς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ κατ'
 4 εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ, τετύφωται, μηδὲν ἐπιστάμενος, ἀλλὰ
 νοσῶν περὶ ζητήσεις καὶ λογομαχίας, ἐξ ὧν γίνεται φθόνος, ^{Cp. 2 Tim. 2. 23, Tit. 3. 9.}
 5 ἔρις, βλασφημίαι, ὑπόνοιαι πονηραί, ^μδιαπαρατριβαὶ¹ διε-
 φθαρμένων ἀνθρώπων τὸν νοῦν καὶ ἀπεστερημένων τῆς ἀλη-
 6 θείας, νομιζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν. ^{ν-1} ἔστι
 7 δὲ πορισμὸς μέγας ἡ εὐσέβεια μετὰ αὐταρκειάς· οὐδὲν γὰρ
 εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, ^{ο-1} ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι
 8 δυνάμεθα· ἔχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα τούτοις
 9 ἀρκεσθῆσόμεθα. οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν
 εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους
 καὶ βλαβεράς, αἵτινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον
 10 καὶ ἀπώλειαν. ρίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαρ-

¹ add σου^κ τὰ καλὰ ἔργα¹ add ἐστι^μ παραδιατριβαὶ^ν add ἀφίστασο ἀπὸ τῶν τοιούτων.^ο add δῆλον

γυρία· ἥς τινες ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως, καὶ ἑαυτοὺς περιέπειραν ὀδύναις πολλαῖς.

Σὺ δέ, ὦ ἄνθρωπε ^{p-l} Θεοῦ, ταῦτα φεύγε· δίδωκε δὲ δικαιο- ¹¹
οσύνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονήν, ^aπραῦπάθειαν^l.
ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰώ- ¹²
νίου ζωῆς, εἰς ἣν ^{r-l} ἐκλήθης, καὶ ὁμολόγησας τὴν καλὴν
ὁμολογίαν ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων. παραγγέλλω σοι ἐνώ- ¹³
πιον τοῦ Θεοῦ τοῦ ^sζωογονούντος^l τὰ πάντα καὶ Χριστοῦ
Ἰησοῦ τοῦ μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τὴν καλὴν
ὁμολογίαν, τηρήσαι σε τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον, ἀνεπίληπτον, ¹⁴
Cp. Tit. 2. 13. μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἦν ¹⁵
Cp. Deut. 10. καιροῖς ἰδίους δείξει ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης, ὁ βα-
17, Rev. 17.
14, 19. 16. σιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ κύριος τῶν κυριευόντων, ὁ ¹⁶
Cp. Exod. 33. μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ὃν εἶδεν οὐδεὶς
20, John 1. 18,
6. 46, 1 John
4. 12. ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται, ^φ τιμὴ καὶ κράτος αἰώνιον.
ἀμήν.

Cp. Jam. 5. 1 Toῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι παράγγελλε μὴ ὑψηλο- ¹⁷
sq. φρονεῖν, μηδὲ ἡλπικένοι ἐπὶ πλούτου ἀδηλόγητι, ἀλλ' ^tἐπὶ^l
Θεῷ ^{u-l} τῷ παρέχοντι ἡμῖν ^xπάντα πλουσίως^l εἰς ἀπόλαυ-
σιν· ἀγαθοεργεῖν, πλουτεῖν ἐν ἔργοις καλοῖς, εὐμεταδότους ¹⁸
Cp. Matt. 6. 20, εἶναι, κοινωνικούς, ἀποθησαυρίζοντας ἑαυτοῖς θεμέλιον καλὸν ¹⁹
Luke 16. 9. εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ἐπιλάβωνται τῆς ^yὄντως^l ζωῆς.

Cp. 2 Tim. 1. Ὡς Τιμόθεε, τὴν ^zπαραθήκην^l φύλαξον, ἐκτρεπόμενος τὰς ²⁰
14, 2. 16 sqq. βεβήλους κενοφονίας καὶ ἀντιθέσεις τῆς ψευδωνύμου γνώ-
σεως, ἣν τινες ἐπαγγελλόμενοι περὶ τὴν πίστιν ἡστόχησαν. ²¹

Cp. 2 Tim. 4. Ἡ χάρις ^aμεθ' ὑμῶν^l. ^{b-l}
22, Tit. 3. 15. c-l

^p add τοῦ ^a πρώτητα ^r add καὶ ^s ζωοποιούντος ^t ἐν τῷ
^u add τῷ ζῶντι ^x πλουσίως πάντα ^y αἰώνιου ^z παρακαταθήκην
^a μετὰ σοῦ ^b add ἀμήν. ^c add subscription Πρὸς Τιμόθεον πρώτη
ἐγράφη ἀπὸ Λαοδικείας ἣτις ἐστὶ μητρόπολις Φρυγίας τῆς Πακατιανῆς.

Η ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

- 1 Παῦλος ἀπόστολος ^a Χριστοῦ Ἰησοῦ¹ διὰ θελήματος Θεοῦ
2 κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ Τιμοθέῳ ἀγα- Cp. Acts 16. 1,
1 Cor. 4. 17.
πητῷ τέκνῳ· χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ
Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.
3 Χάριν ἔχω τῷ Θεῷ, ᾧ λατρεύω ἀπὸ προγόνων ἐν καθαρᾷ Cp. Acts 22. 3,
23. 1.
συνειδήσει, ὡς ἀδιάλειπτον ἔχω τὴν περὶ σοῦ μνησίαν ἐν ταῖς
4 δεήσεσί μου, νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπιποθῶν σε ἰδεῖν, μεμνη-
5 μένος σου τῶν δακρύων, ἵνα χαρᾶς ^b πληρωθῶ.¹ ὑπόμνησιν
^c λαβὼν¹ τῆς ἐν σοὶ ἀνυποκρίτου πίστεως, ἣτις ἐνέγκησε
πρῶτον ἐν τῇ μάμμη σου Λωΐδι καὶ τῇ μητρί σου Εὐνείκῃ,
6 πέπεισμαι δὲ ὅτι καὶ ἐν σοί. δι' ἣν αἰτίαν ἀναμιμνήσκω σε
ἀναξωपुरεῖν τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, ὃ ἐστίν ἐν σοὶ διὰ τῆς Cp. 1 Tim. 4.
14: also 5. 22,
Acts 6. 6, 13.
7 ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου. οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς
πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισ-³
8 μοῦ. μὴ οὖν ἐπαισχυνθῆς τὸ μαρτύριον τοῦ Κυρίου ἡμῶν,
μηδὲ ἐμὲ τὸν δέσμιον αὐτοῦ· ἀλλὰ συγκακοπάθησον τῷ εὐ-
9 αγγελίῳ κατὰ δύναμιν Θεοῦ τοῦ σώσαντος ἡμᾶς καὶ καλέ-
σαντος κλήσει ἀγία, οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν Cp. Rom. 8.
28, Eph. 1. 4,
3. 11, Tit. 1. 2.
10 πρὸ χρόνων αἰώνιων φανερωθεῖσαν δὲ νῦν διὰ τῆς ἐπιφανείας
τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ^d Χριστοῦ Ἰησοῦ¹, καταργήσαντος μὲν τὸν Cp. 1 Cor. 15.
26, Heb. 2. 14.
θάνατον φωτίσαντος δὲ ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγ-

^a Ἰησοῦ Χριστοῦ
Χριστοῦ

^b πληρωθῶ M.

^c λαμβάνων

^d Ἰησοῦ

γελίου, εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κήρυξ καὶ ἀπόστολος καὶ διδάσκαλος 11
 12 οἶδα γὰρ ᾧ πεπίστευκα, καὶ πέπεισμαι ὅτι δυνατός ἐστι τὴν

Cp. 1 Tim. 6. 3. παραθήκην μου φυλάξαι εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν. ὑποτύπωσιν 13
 ἔχε ὑγιαίνοντων λόγων, ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας, ἐν πίστει καὶ
 Cp. 1 Tim. 6. 20. ἀγάπῃ τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τὴν καλὴν ¹ παραθήκην ¹ φύ- 14
 λαξον διὰ Πνεύματος Ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν.

Oἶδας τοῦτο, ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ 15
 Cp. 4. 19. ὧν ἐστι ὁ Φύγελος ¹ καὶ Ἑρμογένης. δῶφ' ἔλεος ὁ Κύριος τῷ 16
 Ὀνησιφόρου οἴκῳ· ὅτι πολλακίς με ἀνέψυξε, καὶ τὴν ἄλυσίν
 μου οὐκ ἐψησχύνθη, ἀλλὰ γενόμενος ἐν Ῥώμῃ ^h σπουδαίως ¹ 17
 ἐζήτησέ με καὶ εὗρε (δῶφ' αὐτῷ ὁ Κύριος εὐρεῖν ἔλεος παρὰ 18
 Κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ)· καὶ ὅσα ἐν Ἐφέσῳ διηκόνησε,
 βέλτιον σὺ γινώσκεις.

Σὺ οὖν, τέκνον μου, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ ²
 Ἰησοῦ. καὶ ἃ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων, ²
 Cp. Tit. 1. 5 sqq. ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ
 ἐτέρους διδάξαι. ¹ συγκακοπάθησον ¹ ὡς καλὸς στρατιώτης ³
^k Χριστοῦ Ἰησοῦ. οὐδεὶς στρατεύμενος ἐμπλέκεται ταῖς ⁴
 τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ. ἐὰν ⁵
 δὲ καὶ ἀθλῇ τις, οὐ στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ.
 τὸν κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμ- ⁶
 βάνειν. νόει ¹ δ' λέγω· ^m δώσει ¹ γάρ σοι ὁ Κύριος σύνεσιν ⁷

Cp. 1 Cor. 15. 4 sqq. ἐν πᾶσι. μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγγεγερμένον ἐκ νε- ⁸
 κρῶν ἐκ σπέρματος Δαβὶδ κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου· ἐν ⁹

Cp. Eph. 4. 1. κακοπαθῶ μέχρι δεσμῶν ὡς κακοῦργος, ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ

Cp. 2 Cor. 12. 15. Θεοῦ οὐ δέδεται. διὰ τοῦτο πάντα ὑπομένω διὰ τοὺς ἐκλεκ- ¹⁰
¹⁵

τούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσι τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
 Cp. Rom. 6. 8. μετὰ δόξης αἰωνίου. πιστὸς ὁ ⁿ λόγος, Εἰ ¹ γὰρ συναπεθάνο- ¹¹

¹ add ἐθνῶν ^f παρακαταθήκην ^g Φύγελλος ^h σπουδαί-
 τερον ⁱ σὺν οὖν κακοπάθησον ^k Ἰησοῦ Χριστοῦ ^l ἃ ^m δῶφ'
ⁿ λόγος· εἰ M.

- 12 *μεν, καὶ συζήσομεν· εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν· εἰ* Cp. Matt. 10.
33, Luke 12. 9.
- 13 *οἱ ἀρνησόμεθα¹, καὶ κείνος ἀρνήσεται ἡμᾶς· εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖ-
νος πιστὸς μένει· ἀρνήσασθαι ἢ γὰρ² ἑαυτὸν οὐ δύναται.*
- 14 *Ταῦτα ὑπομύμνησκε, διαμαρτυρόμενος ἐνώπιον τοῦ ³Κυ-
ρίου⁴ μὴ λογομαχεῖν ἢ ἐπ' ἢ οὐδὲν χρήσιμον ἐπὶ καταστροφῇ*
- 15 *τῶν ἀκουόντων. σπουδάσον σεαυτὸν δόκιμον παραστήσαι τῷ
Θεῷ, ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντά τὸν λόγον τῆς*
- 16 *ἀληθείας. τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας περιῖστασο· ἐπὶ* Cp. 1 Tim. 6.
20 sq.
- 17 *πλείον γὰρ προκόψουσιν ἀσεβείας, καὶ ὁ λόγος αὐτῶν ὡς*
- 18 *γάγγραινα νομῇν ἔξει· ὧν ἔστιν Ὁ γέναιος καὶ Φιλητός, οἱ-
τινες περὶ τὴν ἀλήθειαν ἡστόχησαν, λέγοντες ἢ τὴν⁵ ἀνάστα-
20* Cp. 1 Tim. 1.
20.
- 19 *σιν ἤδη γεγονέναι, καὶ ἀνατρέπουσι τὴν τινῶν πίστιν. ὁ
μέντοι στερεὸς θεμέλιος τοῦ Θεοῦ ἔστηκεν, ἔχων τὴν σφρα-
γίδα ταύτην, Ὁ γινώσκων τοὺς ὄντας αὐτοῦ, καὶ Ἀποστήτω*
- 20 *ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα ἡ Κυρίου⁶. ἐν μεγάλῃ
δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστι μόνον σκευὴ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ
ξύλινα καὶ ὀστράκινα, καὶ ἃ μὲν εἰς τιμὴν, ἃ δὲ εἰς ἀτιμίαν.*
- 21 *ἐὰν οὖν τις ἐκκαθάρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται σκεῦος εἰς
τιμὴν, ἡγιασμένον, ἢ⁷ εὐχρηστον τῷ δεσπότῃ, εἰς πᾶν ἔργον*
- 22 *ἀγαθὸν ἡτοιμασμένον. τὰς δὲ νεωτερικὰς ἐπιθυμίας φεῦγε,
δίωκε δὲ δικαιοσύνην, πίστιν, ἀγάπην, εἰρήνην, μετὰ τῶν ἐπι-
23*
- 23 *καλουμένων τὸν Κύριον ἐκ καθαρᾶς καρδίας. τὰς δὲ μωρὰς* Cp. 1 Tim. 6.
4, Tit. 3. 9.
- 24 *καὶ ἀπαιδεύτους ζητήσεις παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι γεννώσι μάχας.*
- 24 *δοῦλον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλ' ἡπιον εἶναι πρὸς* Cp. Tit. 3. 2.
- 25 *πάντας, διδακτικόν, ἀνεξίκακον, ἐν πραότητι παιδεύοντα τοὺς* Cp. Tit. 1. 9.
- 26 *ἀντιδιατιθεμένους· μήποτε ἢ δόξῃ⁸ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν
εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου
παγίδος ἐξωγρημένοι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκεῖνον θέλημα.*
- 3 *Τοῦτο δὲ γίνωσκε, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται* Cp. Acts 20.
30, 1 Tim. 4.
- 2 *καιροὶ χαλεποί. ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φίλαιοι, φιλαρ-
1, Jude 18.*

¹ ἀρνούμεθα ² om. γὰρ ³ Θεοῦ M. ⁴ εἰς ⁵ om. τὴν M.
⁶ Χριστοῦ ⁷ add καὶ ⁸ δόξῃ

γυροί, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοί, βλάσφημοί, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, ἄστοργοί, ἄσπονδοί, διάβολοι, ἀκρατεῖς, 3 ἀνήμεροί, ἀφιλάγαθοί, προδόται, προπετεῖς, τετυφωμένοι, 4 φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι, ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας 5 τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἡρνημένοι· καὶ τούτους ἀποτρέπου. ἐκ 6

Cp. Luke 20.
47, Tit. I. 11.

τούτων γάρ εἰσιν οἱ ἐνδύνοντες εἰς τὰς οἰκίας καὶ ὕαιχμα-
λωτίζοντες¹ γυναικάρια σεσφρευμένα ἁμαρτίαις, ἀγόμενα
ἐπιθυμίαις ποικίλαις, πάντοτε μανθάνοντα καὶ μηδέποτε εἰς 7
ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν δυνάμενα. ὃν τρόπον δὲ Ἰαννῆς 8
καὶ Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν Μωϋσεῖ, οὕτως καὶ οὗτοι ἀντίσταν-
ται τῇ ἀληθείᾳ, ἄνθρωποι κατεφθαρμένοι τὸν νοῦν, ἀδόκιμοι
περὶ τὴν πίστιν. ἀλλ' οὐ προκόψουσιν ἐπὶ πλεῖον· ἡ γὰρ 9
ἄνοια αὐτῶν ἔκδηλος ἔσται πᾶσιν, ὥς καὶ ἡ ἐκείνων ἐγένετο.

Cp. Exod. 7.
11.

Cp. I Tim. 4.
6.

σὺν δὲ ²παρηκολούθησάς¹ μου τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ 10
προθέσει, τῇ πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ,
τοῖς διωγμοῖς, τοῖς παθήμασιν, οἷά μοι ἐγένετο ἐν Ἀντιοχείᾳ, 11
ἐν Ἰκονίῳ, ἐν Λύστροις, οἷους διωγμοὺς ὑπήνεγκα, καὶ ἐκ
πάντων με ἐρρύσατο ὁ Κύριος. καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες 12
εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται. πονηροὶ δὲ 13
ἄνθρωποι καὶ γόητες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες

Cp. I Tim. 4.
6.

καὶ πλανώμενοι. σὺν δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιστώθης, 14
εἰδὼς παρὰ ³τίνων¹ ἔμαθες, καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους ^{b-}1 ἱερὰ 15

Cp. John 5. 39.

γράμματα οἶδας τὰ δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτηρίαν διὰ

Cp. Rom. 15.
4.

πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος 16
καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ^cἐλεγμὸν¹, πρὸς ἐπα-
νόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ· ἵνα ἄρτιος ᾖ ὁ 17
τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτισμένος.

^d Διαμαρτύρομαι¹ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ^eΧριστοῦ Ἰησοῦ¹ 4

Cp. Matt. 25.
31, Acts 10.
42.

τοῦ μέλλοντος κρίνειν ζῶντας καὶ νεκρούς, ^fκαὶ¹ τὴν ἐπιφά-

¹ ὕαιχμαλωτεύοντες τὰ ² παρηκολούθηκάς ³ τίνος ^b add τὰ
^c ἐλεγχον ^d Διαμαρτύρομαι, M.: Διαμαρτύρομαι οὖν ἐγὼ A.S. ^e τοῦ
Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ^f κατὰ

- 2 νειαν αὐτοῦ καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ,¹ κήρυξον τὸν λόγον,
 ἐπίστηθι εὐκαίρως ἀκαίρως, ἔλεγξον, ἐπιτίμησον, παρακά-
 3 λεσον, ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ. ἔσται γὰρ καιρὸς
 ὅτε τῆς ὑγιαίνουσας διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται, ἀλλὰ κατὰ Cp. 1 Tim. 1.
10, Tit. 1. 9,
2. 1.
 τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἰδίας ἑαυτοῖς ἐπισωρεύουσιν διδασκάλους
 4 κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν, καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοὴν
 5 ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται. σὺ δὲ
 νῆφε ἐν πᾶσι, κακοπάθησον, ἔργον ποιήσον εὐαγγελιστοῦ,
 6 τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον. ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, Cp. Phil. 2. 17.
 7 καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφῆσθη. τὸν ἀγῶνα
 τὸν καλὸν ἡγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τε-
 8 τήρηκα· λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος,
 ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος
 κριτής· οὐ μόνον δὲ ἐμοί, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἡγαπηκόσι τὴν
 ἐπιφάνειαν αὐτοῦ.
- 9, 10 Σπούδασον ἔλθειν πρὸς με ταχέως· Δημᾶς γάρ με Cp. Col. 4. 14,
Philem. 24.
 ἐγκατέλιπεν, ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς
 Θεσσαλονίκην, Κρήσκης εἰς Γαλατίαν, Τίτος εἰς Δαλματίαν·
- 11 Λουκᾶς ἐστι μόνος μετ' ἐμοῦ. Μάρκον ἀναλαβὼν ἄγε μετὰ Cp. Acts 15.
37, Col. 4. 10.
 12 σεαυτοῦ· ἔστι γάρ μοι εὐχρηστος εἰς διακονίαν. Τυχικὸν Cp. Acts 20. 4,
Eph. 6. 21,
 13 δὲ ἀπέστειλα εἰς Ἑφεσον. τὸν φαιλόνην ὃν ἀπέλιπον ἐν Col. 4. 7, Tit.
3. 12.
 Τρωάδι παρὰ Κάρφῳ ἐρχόμενος φέρε, καὶ τὰ βιβλία, μάλιστα
 14 τὰς μεμβράνας. Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλὰ μοι κακὰ ἐνε-
 δείξατο· ¹ἀποδώσει¹ αὐτῷ ὁ Κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ·
 15 ὃν καὶ σὺ φυλάσσου, λίαν γὰρ ¹ἀντέστη¹ τοῖς ἡμετέροις
 16 λόγοις. ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ οὐδεὶς μοι ^κπαρεγένετο^κ,
 17 ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον· μὴ αὐτοῖς λογισθεῖν. ὁ δὲ
 Κύριός μοι παρέστη, καὶ ἐνεδυνάμωσέ με, ἵνα δι' ἐμοῦ τὸ
 κήρυγμα πληροφορηθῇ, καὶ ἀκούσῃ πάντα τὰ ἔθνη· καὶ Cp. Ps. 22 (21).
21.
 18 ἐρρύσθην ἐκ στόματος λέοντος. ¹⁻¹ ῥύσεται με ὁ Κύριος

⁸ αὐτοῦ· M.¹ ἀποδῶν¹ ἀντέστηκε^κ συμπαρεγένετο¹ add καὶ

ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ, καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν
αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
ἀμήν.

Cp. Acts 18. 2, 18 sqq.,
Rom. 16. 3, 1 Cor. 16. 19;
2 Tim. 1. 16; Rom. 16. 23;
Acts 20. 4, 21. 29.
Ἄσπασαι Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν, καὶ τὸν Ὀνησιφόρου 19
οἶκον. Ἐραστος ἔμεινεν ἐν Κορίνθῳ· Τρόφιμον δὲ ἀπέλιπον 20
ἐν Μιλήτῳ ἀσθενοῦντα. σπούδασον πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν. ἀσ- 21
πάξεταί σε Εὐβουλος, καὶ Πούδης, καὶ Λίνος, καὶ Κλαυδία,
καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες.

Ὁ Κύριος ^{m-} μετὰ τοῦ πνεύματός σου. ἡ χάρις μεθ' 22
ὕμων. ⁿ⁻

o-!

Η ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ.

Παῦλος δούλος Θεοῦ ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ 1
πίστιν ἐκλεκτῶν Θεοῦ καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ'
εὐσέβειαν, ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγέλατο ὁ ἄψευ- 2
δῆς Θεὸς πρὸ χρόνων αἰώνων, ἐφάνέρωσε δὲ καιροῖς ἰδίους 3
τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν κηρύγματι ὃ ἐπιστεύθη ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν
τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, Τίτῳ γνησίῳ τέκνῳ κατὰ κοινὴν 4
πίστιν· ^a χάρις καὶ ^b εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ ^b Χριστοῦ
Ἰησοῦ ^c τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

Τούτου χάριν ^c ἀπέλιπόν ^d σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα 5
ἐπιδιορθώσῃ, καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς
ἐγὼ σοι διεταξάμην· εἴ τις ἐστὶν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς 6
ἀνὴρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας ἢ ἀν-
υπότακτα. δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι, ὡς Θεοῦ 7

^m add Ἰησοῦς Χριστὸς

ⁿ add ἀμήν.

^c add subscription Πρὸς

Τιμόθεον δευτέρα τῆς Ἐφεσίων ἐκκλησίας πρῶτον ἐπίσκοπον χειροτονηθέντα
ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης ὅτε ἐκ δευτέρου παρέστη Παῦλος τῷ Καίσαρι Νέρωνι.

^a χάρις, ἔλεος,

^b Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ

^c κατέλιπόν

- οἰκονόμον, μὴ αὐθάδη, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, ^{Cr. 1 Cor. 4. 1.}
 8 μὴ αἰσχροκερδῇ, ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, ^{1 Pet. 4. 10.}
 9 δίκαιον, ὅσιον, ἐγκρατῇ, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν ^{Cr. 2 Tim. 2.}
 πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ^{24 sq. Cr. 2. 1.}
 τῇ ὑγιαίνουσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν.
 10 Εἰσὶ γὰρ πολλοὶ ^{a-} ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι καὶ φρε- ^{Cr. 1 Tim. 1. 6.}
 11 ναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ περιτομῆς, οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν·
 οἵτινες ὅλους οἴκους ἀνατρέπουσι διδάσκοντες ἂ μὴ δεῖ ^{Cr. 1 Tim. 6. 5.}
 12 αἰσχροῦ κέρδους χάριν. εἰπέ τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προ-
 13 φήτης, Κρήτες ἀεὶ ψεύσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί. ἡ
 μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής. δι' ἣν αἰτίαν ἔλεγχε αὐτοὺς
 14 ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, μὴ προσέχοντες
 Ἰουδαϊκοῖς μύθοις καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀποστρεφόμενων ^{Cr. 3. 9.}
 15 τὴν ἀλήθειαν. πάντα ^{e-} καθαρὰ τοῖς καθαροῖς· τοῖς δὲ ^{Cr. Rom. 14.}
 μεμιασμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρὸν, ἀλλὰ μεμíanται ^{14, 1 Tim. 4. 4.}
 16 αὐτῶν καὶ ὁ νοὺς καὶ ἡ συνείδησις. Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέ-
 ναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς ^{Cr. Jude 4.}
 καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.
 2 ^{1, 2} Σὺ δὲ λάλει ἂν πρέπει τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ· πρεσ- ^{Cr. 1. 9,}
 βύτας νηφαλίους εἶναι, σεμνοὺς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ ^{1 Tim. 1. 10,}
 3 πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ· πρεσβύτιδας ὡσαύτως ἐν
 καταστήματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους, ^fμηδὲ ¹οἶνφ πολλῶ
 4 δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους, ἵνα σωφρονίζωσι τὰς νέας
 5 φιλάνδρους εἶναι, φιλοτέκνους, σώφρονας, ἀγνάς, ^gοἰκουρ-
 γοὺς¹, ἀγαθάς, ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίους ἀνδράσιν, ἵνα μὴ
 6 ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ βλασφημῇται· τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως
 7 παρακάλει σωφρονεῖν· περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον ^{Cr. 1 Tim. 4.}
 καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ^hἀφθορίαν¹, σεμνότητα, ⁱ⁻
 8 λόγον ὑγιῇ, ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπῇ μηδὲν
 9 ἔχων ^kλέγειν περὶ ἡμῶν¹ φαῦλον· δούλους ἰδίους δεσπόταις ^{Cr. 1 Tim. 6. 1.}

^a add καὶ ^e add μὲν ^f μὴ ^g οἰκουροῦς ^h ἀδιαφθορίαν

ⁱ add ἀφθορίαν, ^k περὶ ὑμῶν λέγειν

ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ ¹⁰
νοσφιζομένους, ἀλλὰ ¹πᾶσαν πίστιν¹ ἐνδεικνυμένους ἀγαθὴν,
ἵνα τὴν διδασκαλίαν ^mτὴν¹ τοῦ σωτῆρος ⁿἡμῶν¹ Θεοῦ κοσ-

Cp. 3. 4, 1 Tim. 2. 4. μῶσιν ἐν πᾶσιν. ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ^o-¹ σωτῆ- ¹¹

ριος πᾶσιν ἀνθρώποις, παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ¹²
ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας σωφρόνως καὶ δικαίως

Cp. 1 Cor. 1. 7, καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδεχόμενοι τὴν ¹³
Phil. 3. 20, μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ
2 Pet. 3. 12.

Cp. Gal. 1. 4. καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ¹⁴

Cp. Heb. 9. 14, ἡμῶν, ἵνα λυτρώσῃται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθα-
1 Pet. 1. 18 sq. ρίσῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων.

Ταῦτα λάλει, καὶ παρακάλει καὶ ἔλεγε μετὰ πάσης ¹⁵
ἐπιταγῆς. μηδεὶς σου περιφρονεῖτω.

Cp. Rom. 13. 1, Ὑπομίσνησκε αὐτοὺς ἀρχαῖς ^p-¹ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, ³
1 Pet. 2. 13 sq. πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐτοίμους εἶναι, μηδένα ²

βλασφημεῖν, ἀμάχους εἶναι, ἐπιεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους

Cp. 1 Cor. 6. 11, Eph. 5. 8, Col. 3. 7. πρᾶξίτητα πρὸς πάντας ἀνθρώπους. ἡμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ³
ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ
ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διάγοντες, στυγητοί,

Cp. 2. 11. μισοῦντες ἀλλήλους. ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ⁴

Cp. Eph. 2. 8 sq. ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δι- ⁵
καιοσύνῃ ^aἃ¹ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς ἀλλὰ κατὰ ^rτὸ αὐτοῦ ἔλεος¹

Cp. John 3. 5, Eph. 5. 26, 1 Pet. 3. 21. ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως
Πνεύματος Ἁγίου, οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ ⁶

Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου ⁷

χάριτι κληρονόμοι ^sγενηθῶμεν¹ κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου.

πιστὸς ὁ λόγος, καὶ περὶ τούτων βούλομαί σε διαβεβαιουῖσθαι, ⁸

ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων προΐστασθαι οἱ πεπιστευκότες

^t-¹ Θεῷ. ταῦτά ἐστι ^u-¹ καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις·

μωρὰς δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔρεις καὶ μάχας νομι- ⁹

Cp. 1. 14,
1 Tim. 1. 4.

¹ πίστιν πᾶσαν ^m om. τὴν ⁿ ἡμῶν S. ^o add ἡ ^p add καὶ
^a ὧν ^r τὸν αὐτοῦ ἔλεον ^s γενώμεθα ^t add τῷ ^u add τὰ

10 καὶ περιίστασο· εἰσὶ γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι. αἰρετικὸν
 ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ,
 11 εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἀμαρτάνει ὧν αὐτο-
 κατὰκριτος.

12 Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σε ἢ Τυχικόν, σπούδασον Cp. Acts 20. 4,
 ἐλθεῖν πρὸς με εἰς Νικόπολιν· ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχει- Eph. 6. 21,
 13 μάσαι. Ζηνᾶν τὸν νομικὸν καὶ Ἀπολλᾶν σπουδαίως πρό- Col. 4. 7,
 14 πεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπη. μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ 2 Tim. 4. 12.
 Cp. Acts 18.
 24, 1 Cor. 3. 6,
 16. 12.
 ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προῖστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρεῖας,
 ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι.

15 Ἀσπάζονται σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. ἄσπασαι τοὺς φι-
 λούντας ἡμᾶς ἐν πίστει.

Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. x-¹
 y-¹

Cp. 1 Tim. 6.
 21.

Η ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ.

1 Παῦλος δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφός,
 2 Φιλήμονι τῷ ἀγαπητῷ καὶ συνεργῷ ἡμῶν, καὶ Ἀπφίᾳ τῇ
 ἡ ἀδελφῇ¹, καὶ Ἀρχίππῳ τῷ συστρατιώτῃ ἡμῶν, καὶ τῇ κατ' Cp. Col. 4. 17.
 3 οἶκόν σου ἐκκλησίᾳ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς
 ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
 4 Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου πάντοτε μνείαν σου ποιούμενος
 5 ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, ἀκούων σου τὴν ἀγάπην καὶ τὴν Cp. Col. 1. 4.
 πίστιν ἣν ἔχεις πρὸς τὸν Κύριον Ἰησοῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς
 6 ἁγίους, ὅπως ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου ἐνεργῆς γένηται
 ἐν ἐπιγνώσει παντὸς ἀγαθοῦ τοῦ ἐν ὑμῖν¹ εἰς Χριστόν c-¹.
 7 ἁ χαρὰν¹ γὰρ πολλὴν ἔσχον¹ καὶ παράκλησιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ

x add ἀμῖν. y add subscription Πρὸς Τίτον τῆς Κρητῶν ἐκκλησίας
 πρῶτον ἐπίσκοπον χειροτονηθέντα ἐγράφη ἀπὸ Νικοπόλεως τῆς Μακεδονίας.

^a ἀγαπητῇ ^b ἡμῖν M. ^c add Ἰησοῦν ^d χάριν S. ^e ἔχομεν πολλὴν

σου, ὅτι τὰ σπλάγχνα τῶν ἀγίων ἀναπέπαιται διὰ σοῦ, ἀδελφέ.

Διό, πολλὴν ἐν Χριστῷ παρρησίαν ἔχων ἐπιτάσσειν σοι τὸ 8
ἀνῆκον, διὰ τὴν ἀγάπην μᾶλλον παρακαλῶ, τοιοῦτος ὢν ὡς 9
Cp. Eph. 3. 1, Παῦλος πρεσβύτες, νυνὶ δὲ καὶ δέσμιος [†] Χριστοῦ Ἰησοῦ.
4. 1, Col. 4. 3, παρακαλῶ σε περὶ τοῦ ἐμοῦ τέκνου, ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσ- 10
18.
Cp. Col. 4. 9. μοῖς [§]· Ὁνήσιμον, τὸν ποτε σοὶ ἄχρηστον νυνὶ δὲ σοὶ καὶ 11
ἐμοὶ εὐχρηστον, ὃν ^h ἀνέπεμψά σοι αὐτόν, τοῦτ' ἔστι τὰ ἐμὰ 12
σπλάγχνα ⁱ· ὃν ἐγὼ ἐβουλόμην πρὸς ἐμαυτὸν κατέχειν, 13
ἵνα ὑπὲρ σοῦ ^k μοι διακονῇ ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ εὐαγγελίου
Cp. 2 Cor. 9. 7. χωρὶς δὲ τῆς σῆς γνώμης οὐδὲν ἠθέλησα ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς 14
κατὰ ἀνάγκην τὸ ἀγαθόν σου ἦ ἀλλὰ κατὰ ἐκούσιον. τάχα 15
γὰρ διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὥραν, ἵνα αἰώνιον αὐτὸν ἀπέ-
χης· οὐκέτι ὡς δοῦλον, ἀλλ' ὑπὲρ δοῦλον, ἀδελφὸν ἀγαπητόν, 16
μάλιστα ἐμοί, πόσῳ δὲ μᾶλλον σοί, καὶ ἐν σαρκὶ καὶ ἐν
Κυρίῳ. εἰ οὖν ^l με [†] ἔχεις κοινωνόν, προσλαβοῦ αὐτὸν ὡς ἐμέ. 17
εἰ δέ τι ἡδίκησέ σε ἢ ὀφείλει, τοῦτο ἐμοὶ ^m ἐλλόγα· ἐγὼ 18, 19
Παῦλος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί, ἐγὼ ἀποτίσω· ἵνα μὴ λέγω
σοι ὅτι καὶ σεαυτὸν μοι προσοφείλεις. ναί, ἀδελφέ, ἐγὼ σου 20
ὀναίμην ἐν Κυρίῳ· ἀνάπαυσόν μου τὰ σπλάγχνα ἐν ⁿ Χρισ-
τῷ· πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι, εἰδὼς ὅτι καὶ 21
Cp. Phil. 1. 25, ὑπὲρ ^o ἂ [†] λέγω ποιήσεις. ἅμα δὲ καὶ ἐτοίμαζέ μοι ξενίαν· 22
2. 24. ἐλπίζω γὰρ ὅτι διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι ὑμῖν.
Cp. Col. 1. 7, ^p Ἀσπάζεται [†] σε Ἐπαφρᾶς ὁ συναιχμάλωτός μου ἐν 23
4. 12.
Cp. Col. 4. 10 Χριστῷ Ἰησοῦ, Μάρκος, Ἀρίσταρχος, Δημᾶς, Λουκᾶς, οἱ 24
sq. συνεργοί μου.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ^a ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ 25
πνεύματος ὑμῶν. ^r ἀμήν.

§-l

[†] Ἰησοῦ Χριστοῦ [§] add μου ^h ἀνέπεμψα· σὺ δὲ ⁱ add προσ-
λαβοῦ ^k διακονῇ μοι ^l ἐμέ ^m ἐλλόγει ⁿ Κυρίῳ ^o ὁ
^p Ἀσπάζονται ^q om. ἡμῶν M. ^r om. ἀμήν. M. ^s add subscrip-
tion Πρὸς Φιλήμονα ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης διὰ Ὁνησίμου οἰκέτου.

Η ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ.

- 1 Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς Cp. Matt. 21.
2 πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις ἐπ' ^a ἑσχάτου¹ τῶν ἡμερῶν τού- 37, Mark 12, 6,
των ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων, δι' Cp. John 1. 3,
3 οὗ καὶ ^b ἐποίησε τοὺς αἰῶνας¹. ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης 1 Cor. 8. 6,
καὶ χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ Col. 1. 16.
ρήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, ^c-¹ καθαρισμὸν ^d τῶν ἁμαρτιῶν Cp. 2 Cor. 4.
ποιησάμενος¹ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψη- 4, Col. 1. 15,
4 λοῖς, τοσοῦτῳ κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων ὅσῳ δια- Phil. 2. 6.
5 φορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα. τίνι γὰρ Cp. 8. 1, 10.
εἶπέ ποτε τῶν ἀγγέλων, Υἱὸς μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέν- 12, 12. 2, Eph.
6 νηκά σε; καὶ πάλιν, Ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς 1. 20, Ps. 110
ἔσται μοι εἰς υἱόν; ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον (109). 1.
εἰς τὴν οἰκουμένην λέγει, Καὶ προσκυνήσάτωσαν αὐτῷ πάντες Ps. 2. 7.
7 ἄγγελοι Θεοῦ. καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει, Ὁ ποιῶν Ps. 104 (103).
τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ ⁴
8 πυρὸς φλόγα· πρὸς δὲ τὸν υἱόν, Ὁ θρόνος σου, ὁ Θεός, εἰς Ps. 45 (44). 6
τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, ^e καὶ ἡ ῥάβδος τῆς ἐυθύτητος ῥάβδος¹ ^{sq.}
9 τῆς βασιλείας ^f σου¹. ἡγάπησας δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας
ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεός, ὁ Θεός σου, ἔλαιον
10 ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου. καί, Σὺ κατ' ἀρχάς, Ps. 102 (101).
Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν ²⁵ sq.
11 οἱ οὐρανοί· αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις· καὶ πάντες

^a ἑσχάτων ^b τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν ^c add δι' ἑαυτοῦ ^d ποιη-
σάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ^e ῥάβδος ἐυθύτητος ἢ ῥάβδος ^f αὐτοῦ M.

ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, καὶ ὥσεί περιβόλαιον ⁸ ἐλίξεις¹ 12
αὐτούς, ^h ὡς ἱμάτιον,¹ καὶ ἀλλαγῇσονται· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ,
καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσι. πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων 13
Ps. 110 (109). εἶρηκέ ποτε, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθροὺς
1.
σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ 14
πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας
κληρονομεῖν σωτηρίαν;

Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως ¹ προσέχειν ἡμᾶς¹ τοῖς ἀκου- ²

Cp. Acts 7. 53, σθεῖσι, μή ποτε παραρρυνῶμεν. εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς 2
Gal. 3. 19.
λόγος ἐγένετο βέβαιος, καὶ πᾶσα παράβασις καὶ παρακοὴ
ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν, πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλι- 3
καύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; ἦτις, ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖ-
σθαι διὰ τοῦ Κυρίου, ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη,
Cp. Mark 16. συνεπιμαρτυροῦντος τοῦ Θεοῦ σημείοις τε καὶ τέρασι καὶ 4
20, Acts 14. 3;
1 Cor. 12. 4
sqg.
ποικίλαις δυνάμεσι καὶ Πνεύματος Ἁγίου μερισμοῖς κατὰ
τὴν αὐτοῦ θέλησιν.

Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξε τὴν οἰκουμένην τὴν μέλλουσαν, 5
Ps. 8. 4 sqg.
περὶ ἧς λαλοῦμεν. διεμαρτύρατο δὲ πού τις λέγων, Τί ἐστιν 6
ἄνθρωπος, ὅτι μιμνήσκη αὐτοῦ; ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπι-
σκέπτῃ αὐτόν; ἡλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους· 7
δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν, ^k καὶ κατέστησας αὐτὸν
ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου·¹ πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν 8
Cp. 1 Cor. 15. ποδῶν αὐτοῦ. ἐν ¹ τῷ γὰρ¹ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα οὐδὲν
25 sqg.
ἀφῆκεν αὐτῷ ἀνυπότακτον. νῦν δὲ οὕτω ὀρώμεν αὐτῷ τὰ
πάντα ὑποτεταγμένα. τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἡλατ- 9
τωμένον βλέπομεν, Ἰησοῦν, διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου δόξῃ
καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον, ὅπως χάριτι Θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύ-
σεται θανάτου. ἔπρεπε γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ 10
Cp. 12. 2, Acts τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα, τὸν ἀρχηγὸν
3. 15, 5. 31.
τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι. ὃ τε γὰρ 11

⁸ ἐλίξεις S. ^h om. ὡς ἱμάτιον, ¹ ἡμᾶς προσέχειν ^k om.
καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου· M. ¹ γὰρ τῷ

- ἀγιάζων καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι ἐξ ἑνὸς πάντες· δι' ἣν αἰτίαν Cp. 10. 10, 14.
 12 οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν λέγων, Ἀπαγγελῶ Ps. 22 (21). 22.
 τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμῶν
 13 σε. καὶ πάλιν, Ἐγὼ ἔσομαι πεποιθὼς ἐπ' αὐτῷ. καὶ πάλιν, Is. 8. 17.
 14 Ἰδοὺ, ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἃ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός. ἐπεὶ οὖν τὰ Is. 8. 18.
 παιδία κεκοινωνήκεν ^m αἵματος καὶ σαρκός^l, καὶ αὐτοὺς παρα-
 πλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ Cp. 1 Cor. 15.
 τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ' ἔστι τὸν διάβολον, ^{26, 2 Tim. 1.} 10.
 15 καὶ ἀπαλλάξῃ τοὺτους, ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ
 16 ζῆν ἐνοχοὶ ἦσαν δουλείας. οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμ-
 17 βάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται. ὅθεν Cp. 4. 15, 7. 26,
 ὥφειλε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἐλεήμων 9. 11 sqq.
 γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν Θεόν, εἰς τὸ Cp. Rom. 3. 25,
 18 ἰλάσκεσθαι τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ. ἐν ¹ ᾧ γὰρ πέπονθεν 1 John 2. 2,
 αὐτοὺς πειρασθεῖς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι. 4. 10.
 3 Ὅθεν, ἀδελφοὶ ἄγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι, κατα- Cp. Phil. 3. 14.
 νοήσατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν
 2 ^{n-l} Ἰησοῦν, πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτόν, ὡς καὶ Μωσῆς Cp. Num. 12.
 3 ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. πλείονος γὰρ ^o οὗτος δόξης^l παρὰ 7.
 Μωσῆν ἡξίωται, καθ' ὅσον πλείονα τιμὴν ἔχει τοῦ οἴκου ὁ
 4 κατασκευάσας αὐτόν. πᾶς γὰρ οἶκος κατασκευάζεται ὑπὸ
 5 τινός· ὁ δὲ ^{p-l} πάντα κατασκευάσας Θεός. καὶ Μωσῆς
 μὲν πιστὸς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ὡς θεράπων, εἰς μαρτύριον
 6 τῶν λαληθησομένων· Χριστὸς δὲ ὡς υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον
 αὐτοῦ· οὗ οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς, ^a ἐὰν^l τὴν παρρησίαν καὶ τὸ Cp. ver. 14,
 καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν. Col. 1. 23.
 7 διό, καθὼς λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, Σήμερον ἐὰν τῆς Ps. 95 (94). 7
 8 φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν
 ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν Cp. Num. 14.
 9 τῇ ἐρήμῳ, οὐ ἐπείρασαν ^{r-l} οἱ πατέρες ^u ὑμῶν ἐν δοκιμασίᾳ,^l ^{22.}

^m σαρκὸς καὶ αἵματος
^a ἐάνπερ

ⁿ add Χριστὸν

^o δόξης οὗτος

^p add τὰ

^r add με

^u ὑμῶν, ἐδοκίμασάν με,

καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαράκοντα ἔτη. διδὲ προσώχθισα ¹⁰
 τῇ γενεᾷ [†] ταύτῃ[†], καὶ εἶπον, Ἄει πλανῶνται τῇ καρδίᾳ
 Cp. Num. 14. αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδοὺς μου· ὥς ὥμοσα ἐν τῇ ¹¹
^{28 sqq.} ὁργῇ μου, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. βλέ- ¹²
 πετε, ἀδελφοί, μὴ ποτε ἔσται ἓν τινι ὑμῶν καρδία πονηρὰ
 ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος· ἀλλὰ παρα- ¹³
 καλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἄχρισ οὐ τὸ σήμερον
 καλεῖται, ἵνα μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν ἀπάτῃ τῆς ἁμαρτίας·
 Cp. Rom. 8. μέτοχοι γὰρ ^α τοῦ Χριστοῦ γεγόναμεν[†], ἕανπερ τὴν ἀρχὴν ¹⁴
^{17, 1 Cor. 1. 9.} τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους βεβαίαν κατὰσχωμεν· ἐν τῷ ¹⁵
 Ps. 95 (94). 7. λέγεσθαι, Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκλη-
 ρύνῃτε τὰς καρδίας ὑμῶν ὥς ἐν τῷ παραπικρασμῷ. ^α τίνες[†] ¹⁶
 Cp. Num. 14. γὰρ ἀκούσαντες ^γ παρεπύκρναναν;[†] ἀλλ' οὐ πάντες οἱ ἐξελ-
^{29 sq.} θόντες ἐξ Αἰγύπτου διὰ ^α Μωσέως;[†] τίσι δὲ προσώχθισε ¹⁷
 Cp. Num. 14. τεσσαράκοντα ἔτη; οὐχὶ τοῖς ἁμαρτήσασιν, ὧν τὰ κῶλα
^{32, 26. 64 sq.} ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ; τίσι δὲ ὥμοσε μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς ¹⁸
 τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἀπειθήσασιν; καὶ βλέπο- ¹⁹
 μεν ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν εἰσελθεῖν δι' ἀπιστίαν.

Φοβηθῶμεν οὖν μὴ ποτε, καταλειπομένης ἐπαγγελίας ⁴
 εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν
 ὑστερηκέναι. καὶ γὰρ ἔσμεν εὐηγγελισμένοι, καθάπερ κα- ²
 κείνοι· ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους μὴ
^α συγκεκρασμένους[†] τῇ πίστει τοῖς ἀκούσασιν. εἰσερχόμεθα ³
^β γὰρ[†] εἰς τὴν κατάπαυσιν οἱ πιστεύσαντες, καθὼς εἶρηκεν,
 Ps. 95 (94). 11. Ὡς ὥμοσα ἐν τῇ ὁργῇ μου, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατὰ-
 παυσίν μου, καίτοι τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γενη-
 Gen. 2. 2. θέντων. εἶρηκε γὰρ που περὶ τῆς ἐβδόμης οὕτω, Καὶ κατέ- ⁴
 παυσεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν
 ἔργων αὐτοῦ, καὶ ἐν τούτῳ πάλιν, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν ⁵
 κατάπαυσίν μου. ἐπεὶ οὖν ἀπολείπεται τινὰς εἰσελθεῖν εἰς ⁶

[†] ἐκείνη
^α Μωσέως.

^α γεγόναμεν τοῦ Χριστοῦ

^α τίνες

^γ παρεπύκρναναν,

^α συγκεκρασμένους M.: συγκεκραμένους A.S.

^β οὖν M.

αὐτήν, καὶ οἱ πρότερον εὐαγγελισθέντες οὐκ εἰσῆλθον δι'
 7 ἀπειθείαν, πάλιν τινὰ ὀρίζει ἡμέραν, Σήμερον ἐν Δαβὶδ
 λέγων, μετὰ τοσοῦτον χρόνον, καθὼς ^ο προεῖρηται¹, Σήμερον Ps. 95 (94). 7.
 ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας
 8 ὑμῶν. εἰ γὰρ αὐτοὺς Ἰησοῦς κατέπαυσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης
 9 ἐλάλει μετὰ ταῦτα ἡμέρας. ἄρα ἀπολείπεται σαββατισμὸς
 10 τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ. ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν
 αὐτοῦ καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ ὥσπερ ἀπὸ
 11 τῶν ἰδίων ὁ Θεός. σπουδάσωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν
 κατάπαυσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέσῃ τῆς
 12 ἀπειθείας. ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνεργής, καὶ τομώ-
 τερὸς ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ διϊκνούμενος ἄχρι
 μερισμοῦ ψυχῆς ^α-¹ καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν,
 13 καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας. καὶ οὐκ ἔστι Cp. Job 26. 6,
 κτίσις ἀφανῆς ἐνώπιον αὐτοῦ, πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχη- Prov. 15. 11.
 λισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος.
 14 Ἔχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν, διεληλυθότα τοὺς οὐρανοὺς, Cp. 7. 26, 9.
 15 Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας. οὐ γὰρ ²⁴ Cp. Rom. 1. 4,
 ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθεῖν ταῖς ἀσθενείαις Gal. 2. 20.
 ἡμῶν, ^ο πεπειρασμένον¹ δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς Cp. 2. 18,
 16 ἁμαρτίας. προσερχώμεθα οὖν μετὰ παρρησίας τῷ θρόνῳ Luke 22. 28.
 τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ¹ ἔλεος¹, καὶ χάριν εὕρωμεν εἰς
 εὐκαιρον βοήθειαν.
 5 Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος ὑπὲρ
 ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά
 2 τε καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν, μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς
 ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περικείται ἀσθέ-
 3 νειαν· καὶ ^β δι' αὐτήν¹ ὀφείλει καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ οὕτω Cp. Levit. 9. 7,
 4 καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρειν ^h περὶ¹ ἁμαρτιῶν. καὶ οὐχ ^{16, 11, 15 sq.}
 ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ ¹-¹ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Cp. Exod. 28.
 1, Num. 16. 40.

^ο εἴρηται
^h ὑπὲρ

^d add τε
^f add ὁ

^ο πεπειραμένον S.

^f ἔλεον

^g διὰ ταύτην

Ps. 2. 7.

Ps. 110 (109).

4.

Cp. Matt. 26.

39, Mark 14.

35, Luke 22.

42, John 12.

27.

Θεοῦ, ³ καθὼς περ¹ καὶ ^{k-l} Ἀαρών. οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ 5
 ἑαυτὸν ἐδόξασε γεννηθῆναι ἀρχιερέα, ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς
 αὐτόν, Τίός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε· καθὼς 6
 καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει, Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν
 Μελχισεδέκ. ⁴ ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις 7
 τε καὶ ἰκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σῶζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου
 μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων προσενέγκας, καὶ εἰσα-
 κουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, καί περ ὧν υἱὸς ἔμαθεν ἀφ' ὧν 8
 ἔπαθε τὴν ὑπακοήν, καὶ τελειωθείς ἐγένετο ¹ πᾶσι τοῖς ὑπα- 9
 κούουσιν αὐτῷ¹ αἷτιος σωτηρίας αἰωνίου, προσαγορευθεὶς ὑπὸ 10
 τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

Cp. 1 Cor. 3.
2.

Cp. 1 Cor. 14.

20, Eph. 4. 14.

Περὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσερμήνευτος λέγειν, 11
 ἐπεὶ νωθοὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. καὶ γὰρ ὀφείλουτες εἶναι 12
 διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον πάλιν χρεῖαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν
^m ὑμᾶς τινα¹ τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ,
 καὶ γεγόνατε χρεῖαν ἔχοντες γάλακτος, καὶ οὐ στερεᾶς τρο-
 φῆς. πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος ἄπειρος λόγου δικαιο- 13
 σύνης· νήπιος γάρ ἐστι· τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή, 14
 τῶν διὰ τὴν ἔξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἔχόντων
 πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ.

Cp. Acts 2. 38,

10. 42, 17. 30

sq.

Διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον ἐπὶ τὴν 6
 τελειότητα φερώμεθα, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι
 μετανόιας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ πίστεως ἐπὶ Θεόν, βαπτισ- 2
 μῶν ^m διδαχῆς¹, ἐπιθέσεως τε χειρῶν, ἀναστάσεως τε νεκρῶν,
 καὶ κρίματος αἰωνίου. καὶ τοῦτο ποιήσομεν, ἕανπερ ἐπιτρέπη 3
 ὁ Θεός. ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας, γευσασμένους 4
 τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου, καὶ μετόχους γεννηθέντας Πνεύ-
 ματος Ἁγίου, καὶ καλὸν γευσασμένους Θεοῦ ῥῆμα δυνάμεις 5
 τε μέλλοντος αἰῶνος, καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν 6
 εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ

Cp. 10. 29.

³ καθάπερ
 τίνα A.S.M.

^k add ὁ ¹ τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ πᾶσιν
ⁿ διδαχὴν M.

^m ὑμᾶς,

7 καὶ παραδειγματίζοντας. γῆ γὰρ ἡ πιούσα τὸν ἐπ' αὐτῆς
 ὁ ἐρχόμενον πολλάκις¹ ὑετόν, καὶ τίκτουσα βοτάνην εὐθετον
 ἐκείνοις δι' οὓς καὶ γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ
 8 τοῦ Θεοῦ· ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀδόκιμος
 καὶ κατάρas ἐγγύς, ἥς τὸ τέλος εἰς καῦσιν.

9 Πεπείσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητοί, τὰ κρείττονα καὶ
 10 ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτω λαλοῦμεν· οὐ γὰρ ἄδικος
 ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν, καὶ ^{p-} τῆς ἀγάπης
 ἥς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ διακονήσαντες τοῖς Cp. Rom. 15.
25, 2 Cor. 8. 4,
 11 ἀγίοις καὶ διακονοῦντες. ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν 9. 1, 12.
 αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλ-
 12πίδος ἄχρι τέλους· ἵνα μὴ νωθροὶ γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν Cp. Rom. 4.
13 sqq.
 διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας κληρονομούντων τὰς ἐπαγ-
 γελίας.

13 Τῷ γὰρ Ἀβραὰμ ἐπαγγελιάμενος ὁ Θεός, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς
 14 εἶχε μείζονος ὁμόσαι, ὥμοσε καθ' ἑαυτοῦ λέγων, ^a Εἰ¹ μὴν Gen. 22. 16 sq.
 15 εὐλογῶν εὐλογήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε. καὶ οὕτω
 16 μακροθυμήσας ἐπέτυχε τῆς ἐπαγγελίας. ἄνθρωποι ^{r-} γὰρ
 κατὰ τοῦ μείζονος ὁμνύουσι· καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας Cp. Exod. 22.
11.
 17 πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος. ἐν ᾧ περισσότερον βουλό-
 μενος ὁ Θεὸς ἐπιδείξει τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ
 18 ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ ἐμεσίτευσεν ὅρκῳ, ἵνα διὰ
 δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων, ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι
 Θεόν, ἰσχυρὰν παράκλησιν ἔχωμεν οἱ καταφυγόντες κρα-
 19 τῆσαι τῆς προκειμένης ἐλπίδος· ἦν ὡς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς
 ψυχῆς ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ
 20 ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν Cp. 9. 12, 24.
 εἰσῆλθεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ ἀρχιερεὺς γε-
 νόμενος εἰς τὸν αἰῶνα.

7 Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδέκ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ Cp. Gen. 14.
18 sqq.

^ο πολλάκις ἐρχόμενον^p add τοῦ κόπου^a ἦ^r add μὲν

Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὁ συναντήσας Ἀβραὰμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων καὶ εὐλογήσας αὐτόν, ᾧ καὶ 2 δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισεν Ἀβραάμ (πρῶτον μὲν ἐρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς Σαλήμ ὃ ἐστὶ βασιλεὺς εἰρήνης, ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, 3 μῆτε ἀρχὴν ἡμερῶν μῆτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ νίῳ τοῦ Θεοῦ), μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές.

Cp. Gen. 14.

20.

Cp. Num. 18.

21.

Θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτός, ᾧ ⁸⁻ δεκάτην Ἀβραάμ ἔδωκεν 4 ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης. καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν 5 Δευὶ τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκατοῦν τὸν λαὸν κατὰ τὸν νόμον, τοῦτ' ἐστὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς ὁσφύος Ἀβραάμ· ὁ δὲ 6 μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν δεδεκάτωκεν ¹⁻ Ἀβραάμ, καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας εὐλόγηκε. χωρὶς δὲ πάσης ἀντι- 7 λογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. καὶ ᾧδε 8 μὲν δεκάτας ἀποθνήσκοντες ἄνθρωποι λαμβάνουσιν· ἐκεῖ δὲ μαρτυρούμενος ὅτι ζῇ. καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν διὰ Ἀβραάμ καὶ 9 Δευὶ ὁ δεκάτας λαμβάνων δεδεκάτῳται· ἔτι γὰρ ἐν τῇ ὁσφύϊ 10 τοῦ πατρὸς ἦν, ὅτε συνήνητησεν αὐτῷ ¹¹⁻ Μελχισεδέκ.

Cp. Gal. 2. 21.

Εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Δευϊτικῆς ἱερωσύνης ἦν (ὁ 11 λαὸς γὰρ ^x ἐπ' αὐτῆς νενομοθέτηται¹⁾), τίς ἔτι χρειά κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα, καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρὼν λέγεσθαι; μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερω- 12 σύνης ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάρθεσις γίνεται. ἐφ' ὃν γὰρ 13 λέγεται ταῦτα, φυλῆς ἑτέρας μετέσχηκεν, ἀφ' ἧς οὐδεὶς

Cp. Luke 1. 32.

προσέσχηκε τῷ θυσιαστηρίῳ. πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ Ἰούδα 14 ἀνατέταλκεν ὁ Κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν ^y περὶ ἱερέων οὐδὲν¹⁾ Μωσῆς ἐλάλησε. καὶ περισσότερον ἔτι κατὰδηλόν 15 ἐστίν, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιότητα Μελχισεδέκ ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος, ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς ^z σαρκίνης¹⁾ γέγονεν ἀλλὰ 16

¹ add καὶ^t add τὸν^u add ὁ^x ἐπ' αὐτῇ νενομοθέτητο^y οὐδὲν περὶ ἱερωσύνης^z σαρκικῆς

- 17 κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου· ^a μαρτυρεῖται¹ γὰρ ὅτι Σὺ Ps. 110 (109).
 18 ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. ἀθέτησις⁴ Cp. Rom. 8. 3.
 μὲν γὰρ γίνεται προαγωγῆς ἐντολῆς διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενὲς
 19 καὶ ^b ἀνωφελές (οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος), ἐπεισαγωγῇ
 20 δὲ¹ κρείττονος ἐλπίδος, δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ Θεῷ. καὶ καθ' Cp. Eph. 2. 18,
 21 ὅσον οὐ χωρὶς ὀρκωμοσίας (οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὀρκωμοσίας 3. 12.
 εἰσὶν ἱερεῖς γεγονότες, ὁ δὲ μετὰ ὀρκωμοσίας διὰ τοῦ λέ-
 γοντος πρὸς αὐτόν, Ὡμοσε Κύριος καὶ οὐ μεταμεληθήσεται, Ps. 110 (109).
 22 Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα ^c—¹), κατὰ τοσοῦτον ^d καὶ¹ κρείττο-⁴
 23 νος διαθήκης γέγονεν ἑγγυος Ἰησοῦς. καὶ οἱ μὲν πλείονες
 εἰσι γεγονότες ἱερεῖς διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν
 24 ὁ δὲ διὰ τὸ μένειν αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα ἀπαράβατον ἔχει
 25 τὴν ἱερωσύνην. ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντελὲς δύναται
 τοὺς προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ Θεῷ πάντοτε ζῶν εἰς τὸ Cp. 9. 24,
 ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν. Rom. 8. 34,
 I John 2. 1.
 26 Τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, ὅσιος, ἄκακος, ἀμί-
 αντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ὑψηλότερος
 27 τῶν οὐρανῶν γενόμενος· ὃς οὐκ ἔχει καθ' ἡμέραν ἀνάγκην,
 ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν
 θυσίας ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ· τοῦτο γὰρ ἐποίησεν
 28 ἐφάπαξ, ἑαυτὸν ἀνενέγκας. ὁ νόμος γὰρ ἀνθρώπους καθί-
 στησιν ἀρχιερεῖς ἔχοντας ἀσθένειαν, ὁ λόγος δὲ τῆς ὀρκω-
 μοσίας τῆς μετὰ τὸν νόμον υἱὸν εἰς τὸν αἰῶνα τετελειωμένον.
 29 **Κ**εφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, τοιοῦτον ἔχομεν ἀρ-
 χιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης Cp. 1. 3, Eph.
 2 ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τῶν ἁγίων λειτουργὸς καὶ τῆς σκηνῆς τῆς 1. 20.
 3 ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ Κύριος, ^e—¹ οὐκ ἄνθρωπος. πᾶς γὰρ
 ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν δῶρά τε καὶ θυσίας καθίσταται·
 4 ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν τι καὶ τοῦτον ὃ προσενέγκῃ. εἰ μὲν

^a μαρτυρεῖ ^b ἀνωφελές· οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, ἐπεισαγωγῇ δὲ^c add κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ^d om. καὶ^e add καὶ

^f οὖν¹ ἦν ἐπὶ γῆς, οὐδ' ἂν ἦν ἱερεὺς, ὄντων ^g-¹ τῶν προσφε-
 Cp. 10. 1, Col. 2. 17. ρόντων κατὰ ^h-¹ νόμον τὰ δῶρα, οἵτινες ὑποδείγματι καὶ 5
 σκιᾷ λατρεύουσι τῶν ἐπουρανίων, καθὼς κεχρημάτισται Μω-
 Exod. 25. 40. σῆς μέλλων ἐπιτελεῖν τὴν σκηνήν· Ὅρα γάρ, φησί, ⁱ ποιήσεις¹
 πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει. νυνὶ 6
 δὲ διαφορωτέρας ^k τέτυχε¹ λειτουργίας, ὅσῳ καὶ κρείττονός
 ἐστὶ διαθήκης μεσίτης, ἣτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίαις νε-
 νομοθέτῃται. εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμπτος, οὐκ ἂν 7
 Jer. 31 (38). 31 sqq. δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος. μεμφόμενος γὰρ αὐτοῖς λέγει, Ἰδοὺ, 8
 ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον
 Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα διαθήκην καινήν· οὐ κατὰ 9
 τὴν διαθήκην ἣν ἐποίησα τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐπι-
 λαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς
 Αἰγύπτου· ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, καὶ γὰρ
 ἡμέλησα αὐτῶν, λέγει Κύριος. ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἦν δια- 10
 θήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει
 Κύριος· διδοὺς νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν καὶ ἐπὶ
 καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς· καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς
 Θεόν, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν· καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν 11
 ἕκαστος τὸν ¹ πολίτην¹ αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν
 αὐτοῦ λέγων, Γινώθι τὸν Κύριον· ὅτι πάντες εἰδῆσουσί με,
 ἀπὸ μικροῦ ^m-¹ ἕως μεγάλου αὐτῶν· ὅτι ἵλεως ἔσομαι ταῖς 12
 ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν ⁿ-¹ οὐ μὴ μνησθῶ
 ἔτι. ἐν τῷ λέγειν Καινήν, πεπαλαίωκε τὴν πρώτην· τὸ δὲ 13
 παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ.

Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη ^o-¹ δικαίωματα λατρείας τό τε 9

Cp. Exod. 40. 22 sqq. ἅγιον κοσμικόν. σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη, ἐν ᾗ ἡ 2
 τε λυχνία καὶ ἡ τράπεζα καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἣτις
 Cp. Exod. 26. 33. λέγεται ^p ἅγια¹. μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα σκηνὴ 3

^f γὰρ
¹ πλησίον
 σκηνῇ S.

^g add τῶν ἱερέων
^m add αὐτῶν
^p ἅγια S.

^h add τὸν
ⁿ add καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν

ⁱ ποιήσης
^k τέτυχε
^o add

- 4 ἡ λεγομένη ἁγία ἀγίων, χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον καὶ Cp. Exod. 25. 10 sqq., 40. 20
 τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυ- sq. (18 sq.)
 σίῳ, ἐν ᾗ στάμνος χρυσῇ ἔχουσα τὸ μάννα καὶ ἡ ῥάβδος Cp. Exod. 16. 33 sq., Num. 17. 10.
 5 Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης, ὑπεράνω Cp. Exod. 25. 17 sqq.
 δὲ αὐτῆς Χερουβὶμ δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περὶ
 6 ὧν οὐκ ἔστι νῦν λέγειν κατὰ μέρος. τούτων δὲ οὕτω κατε-
 σκευασμένων εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν διαπαντὸς εἰσίσαι Cp. Exod. 30. 6 sq., 40. 26 sq. (24 sq.); Exod. 30. 10, Levit. 16. 2, 34.
 7 οἱ ἱερεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες, εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἅπαξ
 τοῦ ἑνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεὺς, οὐ χωρὶς αἵματος, δ προσ-
 8 φέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων· τοῦτο
 δηλοῦντος τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, μήπω πεφανερῶσθαι Cp. 10. 19 sq
 τὴν τῶν ἀγίων ὁδὸν ἔτι τῆς πρώτης σκηνῆς ἐχούσης στάσιν·
 9 ἥτις παραβολὴ εἰς τὸν καιρὸν τὸν ἐνεστηκότα, καθ' ἣν¹
 δῶρά τε καὶ θυσίαι προσφέρονται μὴ δυνάμεναι κατὰ συνεί-
 10 δησιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα, ²μόνον (ἐπὶ³ βρώμασι καὶ
 πόμασι καὶ διαφόροις ⁴βαπτισμοῖς) δικαίωματα σαρκός,⁵
 μέχρι καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα.
- 11 Χριστὸς δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν ⁶μελλόντων⁷ Cp. 10. 1.
 ἀγαθῶν διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειοτέρας σκηνῆς, οὐ χειρο-
 12 ποιήτου, τοῦτ' ἔστιν οὐ ταύτης τῆς κτίσεως, οὐδὲ δι' αἵματος Cp. Acts 20. 28, 1 Pet. 1. 18 sq.
 τράγων καὶ μόσχων, διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος, εἰσῆλθεν
 13 ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια, αἰωνίαν λύτρωσιν εὐράμενος. εἰ γὰρ τὸ Cp. Levit. 16. 14 sqq., Num. 19. 9.
 αἷμα ⁸τράγων καὶ ταύρων⁹ καὶ σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα
 τοὺς κεκοινωμένους ἁγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρό-
 14 τητα, πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ Πνεύματος Cp. 12. 24, 1 John 1. 7.
 αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἁμωμον τῷ Θεῷ, καθαριεῖ τὴν
 συνείδησιν ¹⁰ὑμῶν¹¹ ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ Cp. Tit. 2. 14.
 15 ζῶντι; καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς μεσίτης ἐστίν, ὅπως, Cp. 12. 24, 1 Tim. 2. 5.
 θανάτου γενομένου εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ δια- Cp. Rom. 3. 24.
 θήκῃ παραβάσεων, τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι

¹ ὅν ² μόνον ἐπὶ ³ βαπτισμοῖς, καὶ δικαίωμασι σαρκός, ⁴ γενο-
 μένων M. ⁵ ταύρων καὶ τράγων ⁶ ἡμῶν M.

τῆς αἰωνίου κληρονομίας. ὅπου γὰρ διαθήκη, θάνατον ἀνάγκη 16
 φέρεσθαι τοῦ διαθεμένου. διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία, 17
 ἐπεὶ μή ποτε ἰσχύει ὅτε ζῇ ὁ ὡ διαθέμενος; 18
 πρώτη χωρὶς αἵματος ἐγκεκαίνισται. λαληθείσης γὰρ πά- 19
 σης ἐντολῆς κατὰ ^x τὸν νόμον ὑπὸ Μωϋσέως παντὶ τῷ
 λαῷ λαβὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων καὶ ^y τῶν τράγων, μετὰ
 ὕδατος καὶ ἑρίου κοκκίνου καὶ ὑσώπου, αὐτό τε τὸ βιβλίον

Exod. 24. 8. καὶ πάντα τὸν λαὸν ἑρράντισε λέγων, Τοῦτο τὸ αἷμα 20
 τῆς διαθήκης ἧς ἐνετείλατο πρὸς ὑμᾶς ὁ Θεός. καὶ τὴν 21
 σκηνὴν δὲ καὶ πάντα τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας τῷ αἵματι
 ὁμοίως ἑρράντισε. καὶ σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται 22

Cp. Levit. 17. κατὰ τὸν νόμον, καὶ χωρὶς αἵματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεσις.

^{11.}
 Cp. 8. 5. Ἀνάγκη οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς 23
 τούτοις καθαρίζεσθαι, αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια κρείττοσι θυ-

Cp. 7. 26 sqq. σίαις παρὰ ταύτας. οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια ^z εἰσῆλθε 24
 Χριστὸς ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν,
 νῦν ἐφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν· οὐδ' 25
 ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτόν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρ-
 χεται εἰς τὰ ἅγια κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἀλλοτρίῳ· ἐπεὶ 26
 ἔδει αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· ^a νυνὶ
 δὲ ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων εἰς ἀθέτησιν ἁμαρτίας
 διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ πεφανέρωται. καὶ καθ' ὅσον ἀπό- 27
 κείται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις,
 οὕτως ^b καὶ ὁ Χριστὸς ἅπαξ προσενεχθεὶς εἰς τὸ πολλῶν 28
 ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας ἐκ δευτέρου χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθῆσεται
 τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν.

Cp. 8. 5, Col. 2. 17. Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν 10
 τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, κατ' ἐνιαυτὸν ταῖς αὐταῖς θυσίαις
 ἅς προσφέρουσιν εἰς τὸ διηνεκὲς οὐδέποτε ^c δύνανται τοὺς
 προσερχομένους τελειῶσαι. ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐπαύσαντο προσ- 2

^w διαθέμενος. A.S.M.

^x om. τὸν

^y om. τῶν

^z εἰσῆλθεν ὁ

^a νῦν

^b om. καὶ

^c δύνανται A.S.M.

φερόμεναι, διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἔτι συνείδησιν ἁμαρτιῶν
 3 τοὺς λατρεύοντας ἅπαξ ^a κεκαθαρισμένους¹; ἀλλ' ἐν αὐταῖς
 4 ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν κατ' ἐνιαυτόν· ἀδύνατον γὰρ αἷμα ταύ-
 5 ρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας. διὸ εἰσερχόμενος εἰς Cr. 1. 6.
 τὸν κόσμον λέγει, Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, Ps. 40 (39). 6
 6 σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι· ὀλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας ^{sq.}
 7 οὐκ εὐδόκησας· τότε εἶπον, Ἰδού, ἦκω (ἐν κεφαλίδι βιβλίου
 γέγραπται περὶ ἐμοῦ) τοῦ ποιῆσαι, ὁ Θεός, τὸ θέλημά σου.
 8 ἀνώτερον λέγων ὅτι ^o Θυσίας¹ καὶ ^f προσφορὰς¹ καὶ ὀλο-
 καυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας οὐδὲ εὐδόκησας
 9 (αἵτινες κατὰ ^g-¹ νόμον προσφέρονται), τότε εἶρηκεν, Ἰδού,
 ἦκω τοῦ ποιῆσαι ^h-¹ τὸ θέλημά σου. ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον,
 10 ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ. ἐν ^q θελήματι ἡγιασμένοι ἔσμεν Cr. Gal. 1. 4.
ⁱ-¹ διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος ^k-¹ Ἰησοῦ Χριστοῦ
 11 ἐφάπαξ. καὶ πᾶς μὲν ¹ ἱερεὺς¹ ἔστηκε καθ' ἡμέραν λειτουργ- Cr. 7. 27.
 γῶν, καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσίας, αἵτινες
 12 οὐδέποτε δύνανται περιελεῖν ἁμαρτίας· ^m οὗτος¹ δὲ μίαν
 ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκάθισεν Cr. 1. 3, Ps.
 13 ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος ἕως τεθῶσιν οἱ ¹¹⁰ (109). 1.
 14 ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ. μίᾳ γὰρ προσ-
 15 φορᾷ τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους. μαρ-
 τυρεῖ δὲ ἡμῖν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον μετὰ γὰρ τὸ
 16 ⁿ εἰρηκέναι¹, Αὕτη ἡ διαθήκη ἦν διαθήσομαι πρὸς αὐτοὺς μετὰ Jer. 31 (38). 33
 τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας, λέγει Κύριος· διδοὺς νόμους μου ἐπὶ ^{sq.}
 καρδίας αὐτῶν καὶ ἐπὶ ^o τὴν διάνοιαν¹ αὐτῶν ἐπιγράψω
 17 αὐτούς· καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ
 18 μὴ ^p μνησθήσομαι¹ ἔτι. ὅπου δὲ ἄφεςις τούτων, οὐκέτι
 προσφορὰ περὶ ἁμαρτίας.
 19 Ἔχοντες οὖν, ἀδελφοί, παρρησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν Cr. Eph. 2. 13,
 18, 3. 12.

^a κεκαθαρμένους^o Θυσίαν^f προσφορὰν^g add τὸν^h add ὁ Θεός,ⁱ add οἱ S.^k add τοῦ¹ ἀρχιερεὺς M.^m αὐτὸςⁿ προειρηκέναι^q τῶν διανοιῶν^p μνησθῶ

ἀγίων ἐν τῷ αἵματι Ἰησοῦ, ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρὸς- 20
 φατον καὶ ζῶσαν, διὰ τοῦ καταπετάσματος, τοῦτ' ἔστι τῆς
 σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ἱερέα μέγαν ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, 21
 προσερχόμεθα μετὰ ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληροφορίᾳ πίσ- 22
 τεως, ἔρραντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως ^α πονηρᾶς,¹
 καὶ λελουμένοι τὸ σῶμα ὕδατι ^κ καθαρῷ.² κατέχωμεν τὴν 23
 ὁμολογίαν τῆς ἐλπίδος ἀκλινῇ, πιστὸς γὰρ ὁ ἐπαγγεिलाμένος
 καὶ κατανοῶμεν ἀλλήλους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν 24
 ἔργων, μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, καθὼς 25
 ἔθος τισίν, ἀλλὰ παρακαλοῦντες, καὶ τοσοῦτῳ μᾶλλον ὅσῳ
 βλέπετε ἐγγίζουσιν τὴν ἡμέραν.

Cp. Matt. 12.
 43 sqq., Luke
 11. 24 sqq.,
 2 Pet. 2. 20 sq.

Ἐκουσίως γὰρ ἀμαρτανόντων ἡμῶν, μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν 26
 ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκέτι περὶ ἀμαρτιῶν ἀπολείπεται
 θυσία, φοβερὰ δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως, καὶ πυρὸς ζῆλος 27
 ἐσθίειν μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους. ἀθετήσας τις νόμον 28

Cp. Dent. 19.
 15.
 Cp. 6. 6.

Μωσέως χωρὶς οἰκτιρμῶν ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθνή-
 σκει· πόσῳ, δοκεῖτε, χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ τὸν 29
 υἱὸν τοῦ Θεοῦ καταπατήσας, καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν
 ἡγησάμενος ἐν ᾧ ἡγιασθη, καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρί-
 σας; οἶδαμεν γὰρ τὸν εἰπόντα, Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀντα- 30
 ποδώσω ^{β-1}· καὶ πάλιν, ^κΚρινεῖ Κύριος¹ τὸν λαὸν αὐτοῦ.
 φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. 31

Cp. Gal. 3. 4.
 Phil. 1. 29.

Ἀναμιμνήσκεσθε δὲ τὰς πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισ- 32
 θέντες πολλὴν ἀθλήσιν ὑπεμείνατε παθημάτων, τοῦτο μὲν 33

Cp. Phil. 4. 14.

ὀνειδισμοῖς τε καὶ θλίψεσι θεατριζόμενοι, τοῦτο δὲ κοινωνοὶ

Cp. 13. 3.

τῶν οὕτως ἀναστρεφόμενων γενηθέντες. καὶ γὰρ τοῖς 34
^α δεσμοῖς¹ συνεπαθήσατε, καὶ τὴν ἀρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων
 ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε, γινώσκοντες ἔχειν ^κ ἑαυ-
 τοὺς¹ κρείττονα ὑπαρξιν ^{γ-1} καὶ μένουσαν. μὴ ἀποβάλητε 35

^α πονηρᾶς· M.

^κ καθαρῷ, M.

^β add λέγει Κύριος

^κ Κύριος

κρινεῖ ^α δεσμοῖς μου

^κ ἑαυτοῖς M. : ἐν ἑαυτοῖς A.S.

^γ add

ἐν οὐρανοῖς

- οὖν τὴν παρρησίαν ὑμῶν, ἣτις ἔχει ²μεγάλην μισθαποδοσίαν¹.
 36 ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε χρεῖαν, ἵνα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ποιή- Cp. Luke 21.
 37 σαντες κομίσησθε τὴν ἐπαγγελίαν. ἔτι γὰρ μικρὸν ὅσον ¹⁹.
 38 ὅσον Ὁ ἐρχόμενος ἤξει, καὶ οὐ χρονιεῖ. ὁ δὲ δίκαιός ² μου¹ Hab. 2. 3 sq.
 ἐκ πίστεως ζήσεται· καὶ ἐὰν ὑποστέλληται, οὐκ εὐδοκεῖ ἡ
 39 ψυχὴ μου ἐν αὐτῷ. ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμέν ὑποστολῆς εἰς ἀπώ-
 λειαν, ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς.
- 11 Ἔστι δὲ πίστις ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγ- Cp. Rom. 8.
² χος οὐ βλεπομένων. ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πρεσ- 24 sq.
 3 βύτεροι. πίστει νοοῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι
 Θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων ² τὸ βλεπόμενον¹ γεγονέναι.
 4 πίστει πλείονα θυσίαν Ἀβελ παρὰ Καῖν προσήνεγκε τῷ Θεῷ, Gen. 4. 4 sq.
 δι' ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος, μαρτυροῦντος ἐπὶ τοῖς δώροις
 αὐτοῦ ² τοῦ Θεοῦ¹. καὶ δι' αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι ² λαλεῖ¹.
 5 πίστει Ἐνὼχ μετετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον, καὶ οὐχ εὐρί- Gen. 5. 24.
 σκετο, διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεός· πρὸ γὰρ τῆς μετα-
 6 θέσεως ² ¹ μεμαρτύρηται εὐηρεστήκεναι τῷ Θεῷ· χωρὶς δὲ
 πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστήσαι· πιστεῦσαι γὰρ δεῖ τὸν
 προσερχόμενον τῷ Θεῷ, ὅτι ἔστι, καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν
 7 μισθαποδότης γίνεται. πίστει χρηματισθεὶς Νῶε περὶ τῶν Gen. 6. 13 sqq.
 μηδέπω βλεπομένων εὐλαβηθεὶς κατεσκεύασε κιβωτὸν εἰς
 σωτηρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ· δι' ἧς κατέκρινε τὸν κόσμον, καὶ
 8 τῆς κατὰ πίστιν δικαιοσύνης ἐγένετο κληρονόμος. πίστει Gen. 12. 1 sqq.
 καλούμενος Ἀβραὰμ ὑπήκουσεν ἐξελθεῖν εἰς ² ¹ τόπον ὃν
 ἤμελλε λαμβάνειν εἰς κληρονομίαν, καὶ ἐξῆλθε μὴ ἐπιστά-
 9 μενος ποῦ ἔρχεται. πίστει παρόκησεν εἰς ² ¹ γῆν τῆς ἐπαγ-
 γελίας ὡς ἀλλοτρίαν, ἐν σκηναῖς κατοικήσας, μετὰ Ἰσαὰκ
 καὶ Ἰακώβ τῶν συγκληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς·
 10 ἐξεδέχετο γὰρ τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσιν πόλιν, ἧς τεχνίτης
 11 καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός. πίστει καὶ αὕτῃ Σάρρα δύναμιν εἰς Cp. Gen. 18.
11 sqq.

² μισθαποδοσίαν μεγάλην² om. μου A.S.M.² τὰ βλεπόμενα² τῷ Θεῷ M.² λαλεῖται S.² add αὐτοῦ² add τὸν² add τῇν

καταβολὴν σπέρματος ἔλαβε καὶ παρὰ καιρὸν ἡλικίας ^{h-}1, ἐπεὶ πιστὸν ἡγήσατο τὸν ἐπαγγειλάμενον· διὸ καὶ ἀφ' ἐνδὸς ¹² Cp. Gen. 15. 5. ἐγεννήθησαν, καὶ ταῦτα νενεκρωμένου, καθὼς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πληθί, καὶ ⁱὥς ἡ ^l ἄμμος ἢ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης ἢ ἀναρίθμητος.

Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ ^l κομισάμενοι ¹³ τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες ¹⁻¹ καὶ ἀσ-

Cp. Gen. 23. 4. πασάμενοι, καὶ ὁμολογήσαντες ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοί εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς. οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες ἐμφανίζουσιν ¹⁴ ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσι. καὶ εἰ μὲν ἐκείνης ἐμνημόνεον ¹⁵ ἀφ' ἧς ^m ἐξέβησαν ^l, εἶχον ἂν καιρὸν ἀνακάμψαι. ⁿ νυν ^l δὲ ¹⁶

Cp. Exod. 3. 6. κρείττονος ὀρέγονται τοῦτ' ἔστιν ἐπουρανίου· διὸ οὐκ ἐπισχύνεται αὐτοὺς ὁ Θεός, Θεὸς ἐπικαλεῖσθαι αὐτῶν· ἡτοίμασε γὰρ αὐτοῖς πόλιν.

Gen. 22. 9. Πίστει προσενήνοχεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ πειραζόμενος ¹⁷ καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμε-

Gen. 21. 12. νος, πρὸς ὃν ἐλαλήθη ὅτι Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρμα ¹⁸ λογισάμενος ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ Θεός· ὅθεν ¹⁹

Gen. 27. 27 sqq. αὐτὸν καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομίσατο. πίστει ^o καὶ ^l περὶ μελ- ²⁰

Gen. 48. 15 sq. λόντων εὐλόγησεν Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ καὶ τὸν ^p Ἡσαὺ ^l. πίστει ²¹

Gen. 47. 31 Ἰακώβ ἀποθνήσκων ἕκαστον τῶν υἱῶν Ἰωσήφ εὐλόγησε, καὶ (Sept.).

Gen. 50. 24 sq. προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ. πίστει ²² Ἰωσήφ τελευτῶν περὶ τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐμνημό-

Exod. 2. 2. νευσε, καὶ περὶ τῶν ὀστέων αὐτοῦ ἐνετείλατο. πίστει Μωσῆς ²³ γεννηθεὶς ἐκρύβη τρίμηνον ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ, διότι εἶδον ἀστείον τὸ παιδίον· καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν τὸ διάταγμα

Cp. Exod. 2. 10 sqq. τοῦ βασιλέως. πίστει Μωσῆς μέγας γενόμενος ἠρνήσατο ²⁴ λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραῶ, μᾶλλον ἐλόμενος συγκα- ²⁵ κουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν, μείζονα πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν ^a Αἰγύπτου ^l ²⁶

^h add ἔτεκεν ⁱ ὥσι ^k λαβόντες ^l add καὶ πεισθέντες,
^m ἐξῆλθον ⁿ νυνὶ ^o om. καὶ ^p Ἡσαὺ S. ^q ἐν Αἰγύπτῳ

θησαυρῶν τὸν ὀνειδισμόν τοῦ Χριστοῦ· ἀπέβλεπε γὰρ εἰς
 27 τὴν μισθαποδοσίαν. πίστει κατέλιπεν Αἴγυπτον μὴ φοβη- Cp. Exod. 2.
 θεῖς τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως· τὸν γὰρ ἀόρατον ὡς ὀρώω ¹⁵.
 28 ἐκαρτέρησε. πίστει πεποιήκε τὸ πάσχα καὶ τὴν πρόσχυσιν Exod. 12. 28.
 τοῦ αἵματος, ἵνα μὴ ὁ ὀλοθρεύων τὰ πρωτότοκα θίγῃ αὐτῶν.
 29 πίστει διέβησαν τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ὡς διὰ ξηρᾶς ¹ γῆς¹. Exod. 14. 29.
 30 ᾗς πείραν λαβόντες οἱ Αἰγύπτιοι κατεπόθησαν. πίστει τὰ Josh. 6. 20.
 31 τεῖχιν Ἱεριχὼ ² ἔπεσαν² κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. πίστει Josh. 6. 23.
 ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐ συναπόλετο τοῖς ἀπειθήσασιν δεξαμένη
 32 τοὺς κατασκόπους μετ' εἰρήνης. καὶ τί ἔτι λέγω; ἐπιλείψει
³ με γὰρ³ διηγούμενον ὁ χρόνος περὶ Γεδεών, ⁴ Βαράκ, Σαμ- Cp. Jud. 6. 11;
 ψών, ⁵ Ἰεφθάε, Δαβίδ τε καὶ Σαμουὴλ καὶ τῶν προφητῶν. 4. 6; 13. 24;
 33 οἱ διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας, εἰργάσαντο δι- 11. 1; 1 Sam.
 καιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν στόματα λεόντων, 16. 12; 1. 20.
 34 ἔσβεσαν δύναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαίρας, ⁶ ἐδυ-
 ναμώθησαν⁶ ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ,
 35 παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων. ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀνα-
 στάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν· ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθησαν, οὐ
 προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως
 36 τύχωσιν. ἕτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστίγων πείραν ἔλαβον,
 37 ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς· ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν,
 ἐπειράσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον· περιῆλθον ἐν
 μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι,
 38 κακουχούμενοι (ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος), ⁷ ἐπὶ⁷ ἐρημίαις
 πλανώμενοι καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς.
 39 καὶ οὗτοι πάντες, μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως, οὐκ ἔκομί-
 40 σαντο τὴν ἐπαγγελίαν, τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμῶν κρείττον τι προ-
 βλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσι.

12 Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν
 νέφος μαρτύρων, ὄγκον ἀποθέμενοι πάντα καὶ τὴν εὐπερί-

¹ om. γῆς² ἔπεσε³ γὰρ με⁴ Βαράκ τε καὶ Σαμψών καὶ⁵ ἐνεδυναμώθησαν⁶ ἐν

στατον ἁμαρτίαν δι' ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προκείμενον
ἡμῖν ἀγῶνα, ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ 2
τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς

Cp. 1. 3, 10. 12. ὑπέμεινε σταυρόν, αἰσχύνῃς καταφρονήσας, ἐν δεξιᾷ τε τοῦ
θρόνου τοῦ Θεοῦ ὧς κεκάθικεν¹. ἀναλογίσασθε γὰρ τὸν 3
τοιαύτην ὑπομεμενηκότα ὑπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς 2 ἑαυτοὺς¹
ἀντιλογίαν, ἵνα μὴ κάμῃτε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ἐκλυόμενοι.

οὕτω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε πρὸς τὴν ἁμαρτίαν 4
ἀνταγωνιζόμενοι· καὶ ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως, ἥτις 5

Prov. 3. 11 sq. ὑμῖν ὡς υἱοῖς διαλέγεται, Τίέ μου, μὴ ὀλιγῶρει παιδείας
Κυρίου, μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος· ὃν γὰρ ἀγαπᾷ 6
Κύριος παιδεύει, μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται.

^a εἰς παιδείαν ὑπομένετε¹ ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ 7
Θεός· τίς γὰρ ^b υἱὸς ὃν οὐ παιδεύει πατήρ; εἰ δὲ χωρὶς 8
ἔστε παιδείας, ἥς μέτοχοι γεγόνασιν πάντες, ἄρα νόθοι ^c καὶ
οὐχ υἱοὶ ἔστε¹. εἴτα τοὺς μὲν τῆς σαρκὸς ἡμῶν πατέρας 9
εἶχομεν παιδευτάς, καὶ ἐνετρεπόμεθα· οὐ ^d πολὺ¹ μᾶλλον

Cp. Job 12. 10, ὑποταγησόμεθα τῷ πατρὶ τῶν πνευμάτων, καὶ ζήσομεν; οἱ 10
Eccl. 12. 7, μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἐπαιδεύον·
Is. 42. 5, 57. 16.

Cp. 1 Cor. 11. 32. ὁ δὲ ἐπὶ τὸ συμφέρον, εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς ἀγιότητος αὐ-
τοῦ. πᾶσα ^e μὲν¹ παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς 11

εἶναι, ἀλλὰ λύπης· ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι'
αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης. διὸ τὰς πα- 12
ρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε,
καὶ τροχιάς ὀρθὰς ποιήσατε τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ 13
χωλὸν ἐκτραπῇ, ἰαθῇ δὲ μᾶλλον.

Cp. Ps. 34 (33). 14. Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων, καὶ τὸν ἁγιασμὸν οὐ χωρὶς 14
οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον· ἐπισκοποῦντες μή τις ὕστερῶν 15

Cp. Deut. 29. 18. ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, μή τις ρίζα πικρίας ἄνω φύουσα
ἐνοχλῇ, καὶ διὰ ταύτης μianθῶσιν ^f οἱ¹ πολλοί, μή τις πόρνος 16

¹ ἐκάθισεν² αὐτὸν A.S.: ἑαυτὸν M.^a εἰ παιδείαν ὑπομένετε,^b add ἔστιν^c ἔστε καὶ οὐχ υἱοὶ^d πολλῶν^e δὲ ^f om. οἱ

- ἡ βέβηλος, ὡς Ἡσαῦ, ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδοτο τὰ Gen. 25. 34.
 17 πρωτοτόκια ἑ αὐτοῦ¹. ἴστε γὰρ ὅτι καὶ μετέπειτα θέλων Gen. 27.34sqq.
 κληρονομήσαι τὴν εὐλογίαν ἡ ἀπεδοκιμάσθη¹ (μετανοίας γὰρ
 τόπον οὐχ εὔρε), καίπερ μετὰ δακρύων ἐκζητήσας αὐτήν.
 18 Οὐ γὰρ προσελήλυθατε ψηλαφωμένῳ¹⁻¹ καὶ κεκαυμένῳ Cp. Exod. 19.
 19 πυρί, καὶ γνόφῳ, καὶ ἰζόφῳ¹, καὶ θυέλλῃ, καὶ σάλπιγγος¹⁶
 ἤχῳ, καὶ φωνῇ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες παρητήσαντο μὴ Exod. 20. 19.
 20 προστεθῆναι αὐτοῖς λόγον· οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ διαστελλό-
 μενον, Κὰν θηρίον θίγῃ τοῦ ὄρους, λιθοβοληθήσεται¹⁶⁻¹. Exod. 19. 13.
 21 καὶ οὕτω φοβερὸν ἦν τὸ φανταζόμενον, Μωσῆς εἶπεν, Ἐκφο-
 22 βός εἰμι καὶ ἔντρομος· ἀλλὰ προσελήλυθατε Σιών ὄρει, καὶ
 πόλει Θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλήμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν Cp. Gal. 4. 26.
 23 ἁγγέλων, πανηγύρει¹ καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἡ ἀπογε- Cp. Luke 10.
 γραμμένων ἐν οὐρανοῖς¹, καὶ κριτῇ Θεῷ πάντων, καὶ πνεύ-²⁰
 24 μασι δικαίων τετελειωμένων, καὶ διαθήκης νέας μεσίτῃ Ἰησοῦ, Cp. 9. 15.
 καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ ἡ κρείττον¹ λαλοῦντι παρὰ ὁ τὸν¹ Ἄβελ. Cp. 1 Pet. 1. 2.
 25 βλέπετε μὴ παραιτήσησθε τὸν λαλοῦντα. εἰ γὰρ ἐκείνοι Cp. 2. 2, 10. 28.
 οὐκ ἔξέφυγον¹ ἐπὶ ᾧ¹ γῆς παραιτησάμενοι ἡ τὸν¹ χρηματί-
 ζοντα, ἡ πολὺ¹ μᾶλλον ἡμεῖς οἱ τὸν ἀπ' οὐρανῶν ἀποστρεφó-
 26 μενοι· οὗ ἡ φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλειψε τότε, νῦν δὲ ἐπήγγελται
 λέγων, Ἐτι ἅπαξ ἐγὼ ἡ σείσω¹ οὐ μόνον τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ Hag. 2. 6 (7).
 27 τὸν οὐρανόν. τὸ δὲ Ἐτι ἅπαξ δηλοῖ ἡ τὴν τῶν σαλευομέ-
 νων¹ μετάθesis, ὡς πεποιημένων, ἵνα μείνῃ τὰ μὴ σαλευόμενα.
 28 διὸ βασιλείαν ἀσάλευτον παραλαμβάνοντες ἔχωμεν χάριν,
 δι' ἧς λατρεύωμεν εὐαρέστως τῷ Θεῷ μετὰ ἡ εὐλαβείας καὶ
 29 δέους¹. καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον. Cp. Deut. 4.
 13 1, 2 Ἡ φιλαδελφία μενέτω. τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθά-^{24, 9. 3.}
 νεσθε· διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. Cp. 1 Thess.
 Cp. Gen. 18. 3, 19. 2.

ἡ αὐτοῦ ἡ ἀπεδοκιμάσθη (no parenthesis) ἡ add ὄρει ἡ σκότῳ
 1 add ἡ βολίδι κατατοξευθήσεται ἡ ἀγγέλων πανηγύρει, S.M. ἡ ἐν
 οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων ἡ κρείττονα ὁ τὸ Α. ἡ ἔφυγον, τὸν
 ᾧ add τῆς ἡ om. τὸν ἡ πολλῶ ἡ σείω ἡ τῶν σαλευομένων τὴν
 ἡ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας

- Cp. 10. 34. μιμηθήσκεσθε τῶν δεσμίων ὡς συνδεδεμένοι, τῶν κακουχου- 3
μένων ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐν σώματι. τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι, 4
καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος· πόρνους ὃ γὰρ¹ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ
ὁ Θεός. ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος· ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν· 5
- Cp. Deut. 31. 6, 8. αὐτὸς γὰρ εἶρηκεν, Οὐ μὴ σε ἀνῶ, οὐδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλίπω·
Ps. 118 (117). 6. ὥστε θαρροῦντας ἡμᾶς λέγειν, Κύριος ἐμοὶ βοηθός, ² οὐ φο- 6
βηθήσομαι· τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος ;¹
- Cp. vv. 17, 24. Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν 7
τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀνα-
στροφῆς μιμείσθε τὴν πίστιν. Ἰησοῦς Χριστὸς ³ ἐχθὲς¹ καὶ 8
- Cp. Eph. 4. 14. σήμερον ὁ αὐτός, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. διδαχαῖς ποικίλαις 9
καὶ ξέναις μὴ ^b παραφέρεσθε¹. καλὸν γὰρ χάριτι βεβαιου-
σθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν, ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ
περιπατήσαντες. ἔχομεν θυσιαστήριον, ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ 10
- Cp. Levit. 16. 27. ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύοντες. ὧν γὰρ εἰσφέρει- 11
ται ζῶων τὸ αἷμα περὶ ἁμαρτίας εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως,
τούτων τὰ σώματα κατακαίεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς. διὸ καὶ 12
- Cp. John 19. 17, 20. Ἰησοῦς, ἵνα ἀγιασῇ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαόν, ἔξω τῆς
πύλης ἔπαθε. τοίνυν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμ- 13
βολῆς τὸν ὀνειδισμόν αὐτοῦ φέροντες. οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε 14
μένουσιν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσιν ἐπιζητοῦμεν. δι' αὐτοῦ 15
- Cp. Levit. 7. 12 (2), Ps. 50 (49). 14, 23; Hos. 14. 3 (Sept.). ὁ οὖν¹ ἀναφέρωμεν θυσίαν αἰνέσεως διαπαντὸς τῷ Θεῷ τούτ'
ἔστι καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. τῆς 16
δὲ εὐποιίας καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· τοιαύταις γὰρ
- Cp. 1 Thess. 5. 12 sq. θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ Θεός. πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις 17
ὑμῶν, καὶ ὑπέικετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυ-
χῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες· ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο
ποιῶσι, καὶ μὴ στενάζοντες, ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο.
- Cp. Acts 23. 1, 24. 16. Προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν· ^a πειθόμεθα¹ γὰρ ὅτι καλὴν 18
συνείδησιν ἔχομεν, ἐν πᾶσι καλῶς θέλοντες ἀναστρέφεσθαι.

¹ ὃ δὲ ² καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος.
^b περιφέρεσθε ³ om. οὖν M. ^d πεποιθήμεν

^a χθὲς

- 19 περισσοτέρως δὲ παρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα τάχιον ἀπο-
κατασταθῶ ὑμῖν.
- 20 Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν ποι- Cr. John 10.
11, 1 Pet. 2.
25, 5. 4.
μένα τῶν προβάτων τὸν μέγαν ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου,
- 21 τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν, καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ^{e-}||
ἀγαθῷ εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ^fἡμῖν||
τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ^φ ἡ δόξα
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.
- 22 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς
23 παρακλήσεως· καὶ γὰρ διὰ βραχέων ἐπέστεिला ὑμῖν. γινώ-
σκετε τὸν ἀδελφὸν ^g ἡμῶν|| Τιμόθεον ἀπολελυμένον, μεθ' οὗ, Cr. Acts 16. 1.
ἐὰν τάχιον ἔρχηται, ὄψομαι ὑμᾶς.
- 24 Ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν, καὶ πάντας Cr. vv. 7, 17.
τοὺς ἀγίους. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας.
- 25 Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.
h-||

ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ.

- 1 Ἰάκωβος Θεοῦ καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ δούλος ταῖς
δώδεκα φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ χαίρειν. Cr. 1 Pet. 1. 1,
John 7. 35.
- 2 Πᾶσαν χαρὰν ἡγήσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς Cr. Rom. 5.
3 sqq.
- 3 περιπέσητε ποικίλοις, γινώσκοντες ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς
4 πίστεως κατεργάζεται ὑπομονήν. ἡ δὲ ὑπομονὴ ἔργον τέλειον
ἔχέτω, ἵνα ᾗτε τέλειοι καὶ ὁλόκληροι, ἐν μηδενὶ λειπόμενοι.
- 5 Εἰ δέ τις ὑμῶν λείπεται σοφίας, αἰτείτω παρὰ τοῦ διδόντος Cr. Prov. 2.
3 sqq.
Θεοῦ πᾶσιν ἀπλῶς καὶ μὴ ὀνειδίζοντος, καὶ δοθήσεται αὐτῷ.
- 6 αἰτείτω δὲ ἐν πίστει μηδὲν διακρινόμενος· ὁ γὰρ διακρινό- Cr. Mark 11.
23 sq.
μενος ἔοικε κλύδωνι θαλάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ ῥιπιομένῳ.

^e add ἔργῳ A.S.M. ^f ὑμῖν A.S.M. ^g om. ἡμῶν ^h add
subscription Πρὸς Ἑβραίους ἐγράφη ἀπὸ τῆς Ἰταλίας διὰ Τιμοθέου.

μή γὰρ οἰέσθω ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅτι λήψεται τι παρὰ τοῦ 7
^aΚυρίου, ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος¹ ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς 8
 αὐτοῦ.

Καυχάσθω δὲ ὁ ἀδελφὸς ὁ ταπεινὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ· 9
 ὁ δὲ πλούσιος ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ· ὅτι ὡς ἄνθος χόρτου 10
 παρελεύσεται. ἀνέτειλε γὰρ ὁ ἥλιος σὺν τῷ καύσωνι, καὶ 11
 ἐξήρανε τὸν χόρτον, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσε, καὶ ἡ εὐ-
 πρέπεια τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀπώλετο· οὕτω καὶ ὁ πλούσιος
 ἐν ταῖς πορείαις αὐτοῦ μαρανθήσεται.

Μακάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν· ὅτι δόκιμος γενό- 12
 μενος λήψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγέιλαιτο ^b- 13
 τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω ὅτι Ἀπὸ 13
 τοῦ Θεοῦ πειράζομαι· ὁ γὰρ Θεὸς ἀπειραστός ἐστι κακῶν,
 πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα· ἕκαστος δὲ ^cπειράζεται, ὑπὸ τῆς 14
 ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος¹ καὶ δελεαζόμενος. εἴτα ἡ ἐπι- 15
 θυμία συλλαβοῦσα τίκει ἀμαρτίαν· ἡ δὲ ἀμαρτία ἀπο-
 τελεσθεῖσα ἀποκνεῖ θάνατον. μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου 16
 ἀγαπητοί. πάντα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δώρημα τέλειον 17
 ἄνωθέν ἐστι, καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, παρ'
 ᾧ οὐκ ἔνι παραλλαγή ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα. βουλευθείς 18
 ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀπαρχὴν
 τινα τῶν αὐτοῦ κτισμάτων.

^dἸστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. ἔστω δὲ πᾶς¹ ἄνθρωπος 19
 ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι, βραδὺς εἰς
 ὀργήν· ὀργὴ γὰρ ἀνδρὸς δικαιοσύνην Θεοῦ ^eοὐκ ἐργάζεται¹. 20
 διδὲ ἀποθέμενοι πᾶσαν ῥυπαρίαν καὶ περισσεῖαν κακίας ἐν 21
 πραύτητι δέξασθε τὸν ἔμφυτον λόγον τὸν δυνάμενον σῶσαι
 τὰς ψυχὰς ὑμῶν. γίνεσθε δὲ ποιηταὶ λόγου, καὶ μὴ μόνον 22

Cp. Is. 40. 6
 sqq.

Cp. 1 Pet. 2. 1.

Cp. Matt. 7.
 24 sqq., Luke
 11. 28.

^a Κυρίου. ἀνὴρ δίψυχος ἀκατάστατος A. : Κυρίου ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατά-
 στατος M. ^b add ὁ Κύριος ^c πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας,
 ἐξελκόμενος M. ^d Ὡστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἔστω πᾶς ^e οὐ
 κατεργάζεται

- 23 ἀκροαταὶ παραλογιζόμενοι ἑαυτούς. ὅτι εἴ τις ἀκροατὴς λόγου
 ἐστὶ καὶ οὐ ποιητής, οὗτος ἔοικεν ἀνδρὶ κατανοῦντι τὸ πρόσ-
 24 ωπον τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐν ἐσόπτρῳ· κατενόησε γὰρ ἑαυ-
 25 τὸν καὶ ἀπελήλυθε, καὶ εὐθέως ἐπελάθετο ὅποῖος ἦν. ὁ δὲ
 παρακύψας εἰς νόμον τέλειον τὸν τῆς ἐλευθερίας, καὶ παρα- Cp. 2. 12.
 μέινας, ^{f-1} οὐκ ἀκροατὴς ἐπιλησμονῆς γενόμενος ἀλλὰ ποιη-
 26 τῆς ἔργου, οὗτος μακάριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ ἔσται. εἴ τις
 δοκεῖ θρησκός εἶναι ^{g-1}, μὴ χαλιναγωγῶν γλῶσσαν αὐτοῦ
 ἀλλ' ἀπατῶν καρδίαν αὐτοῦ, τούτου μάταιος ἡ θρησκεία.
 27 θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ αὕτη Cp. Is. 1. 16
 ἐστίν, ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανούς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐ- sq., Matt. 25.
 τῶν, ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου. 34 sqq.
- 2** Ἀδελφοί μου, μὴ ἐν προσωποληψίαις ἔχετε τὴν πίστιν τοῦ
 2 Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς ^h δόξης. ¹ ἂν γὰρ εἰσέλθῃ Cp. 1 Cor. 2.
 εἰς ⁱ⁻¹ συναγωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος ἐν ἐσθῇτι 8; also Ps. 24
 (23). 7 sqq.
- 3 λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ δὲ καὶ πτωχὸς ἐν ῥυπαρᾷ ἐσθῇτι, καὶ ἐπι-
 βλέψῃτε ἐπὶ τὸν φοροῦντα τὴν ἐσθῆτα τὴν λαμπράν, καὶ
 εἶπητε ^{k-1}, Σὺ κάθου ὧδε καλῶς, καὶ τῷ πτωχῷ εἶπητε, Σὺ
 4 στῇθι ἐκεῖ, ἢ κάθου ^{l-1} ὑπὸ τὸ ὑποπόδιόν μου, ^{m-1} οὐ διε-
 κρίθητε ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἐγένεσθε κριταὶ διαλογισμῶν πονηρῶν;
 5 ἀκούσατε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. οὐχ ὁ Θεὸς ἐξελέξατο Cp. Luke 6.
 τοὺς πτωχοὺς ⁿ τῷ κόσμῳ ¹ πλουσίους ἐν πίστει, καὶ κληρο- 20; also Matt.
 νόμους τῆς βασιλείας ἡς ἐπηγγείλατο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν; 11. 25, Luke
 10. 21, 1 Cor.
 1. 27.
- 6 ὑμεῖς δὲ ἡτιμάσατε τὸν πτωχόν. οὐχ οἱ πλούσιοι καταδυ-
 ναστεύουσιν ὑμῶν, καὶ αὐτοὶ ἔλκουσιν ὑμᾶς εἰς κριτήρια;
 7 οὐκ αὐτοὶ βλασφημοῦσι τὸ καλὸν ὄνομα τὸ ἐπικληθὲν ἐφ'
 8 ὑμᾶς; εἰ μέντοι νόμον τελεῖτε βασιλικόν, κατὰ τὴν γραφὴν,
 Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν, καλῶς ποιεῖτε· Levit. 19. 18:
 9 εἰ δὲ προσωποληπτεῖτε, ἀμαρτίαν ἐργάζεσθε ἐλεγχόμενοι cp. Matt. 22.
 39, Mark 12.
 10 ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς παραβάται. ὅστις γὰρ ὅλον τὸν νόμον 31, Luke 10.
 27.

^f add οὗτος^g add ἐν ὑμῖν^h δόξης; M.ⁱ add τὴν^k add αὐτῷ^l add ὧδε^m add καὶⁿ τοῦ κόσμου τούτου

Exod. 20. 13
sqq., Deut. 5.
17 sqq.
Cp. 1. 25.
ο τηρήσῃ, πταίσῃ¹ δὲ ἐν ἐνί, γέγονε πάντων ἔνοχος. ὁ γὰρ 11
εἰπὼν Μὴ μοιχεύσῃς εἶπε καὶ Μὴ φονεύσῃς. εἰ δὲ οὐ ^ρ μοι-
χεύεις, φονεύεις¹ δέ, γέγονας παραβάτης νόμου. οὕτω λα- 12
λεῖτε καὶ οὕτω ποιεῖτε ὡς διὰ νόμου ἐλευθερίας μέλλοντες
κρίνεσθαι. ἡ γὰρ κρίσις ἀνίλεως τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος¹ 13
^α-¹ κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως.

Cp. Rom. 3.
28. Gal. 2. 16;
also Gal. 5. 6,
1 Cor. 13. 1
sqq., 1 John 3.
17.
Τί τὸ ὄφελος, ἀδελφοί μου, ἐὰν πίστιν λέγῃ τις ἔχειν, 14
ἔργα δὲ μὴ ἔχῃ; μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν; ἐὰν 15
^ρ-¹ ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσι καὶ λειπόμενοι ^ς-¹
τῆς ἐφημέρου τροφῆς, εἶπη δέ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν, Ὑπάγετε 16
ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δῶτε δὲ αὐτοῖς τὰ
ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ ὄφελος; οὕτω καὶ ἡ πίστις, 17
ἐὰν μὴ ^τ ἔχῃ ἔργα¹, νεκρά ἐστὶ καθ' ἑαυτήν. ἀλλ' ἐρεῖ τις, 18
Σὺ πίστιν ἔχεις, κἀγὼ ἔργα ἔχω· δεῖξόν μοι τὴν πίστιν σου
^υχωρὶς¹ τῶν ἔργων ^ς-¹, κἀγὼ δείξω σοι ἐκ τῶν ἔργων μου
τὴν πίστιν ^ς-¹. σὺ πιστεύεις ὅτι ^ς εἷς ἐστὶν ὁ Θεός¹. καλῶς 19
Cp. Luke 4.
34. 41.
ποιεῖς¹ καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι, καὶ φρίσσουσι. θέλεις 20
δὲ γινῶναι, ὦ ἄνθρωπε κενέ, ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων
Cp. Gen. 22.
9 sqq.
^α ἀργή¹ ἐστίν; Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδι- 21
καιώθη ἀνενέγκας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον;
βλέπεις ὅτι ἡ πίστις συνήργει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν 22
ἔργων ἡ πίστις ^β ἐτελειώθη,¹ καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέ- 23
Gen. 15. 6: cp.
Rom. 4. 3, Gal.
3. 6; Is. 41. 8.
γουσα, Ἐπίστευσε δὲ Ἀβραὰμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ
εἰς δικαιοσύνην, καὶ φίλος Θεοῦ ἐκλήθη. ὁρᾶτε ^ο-¹ ὅτι ἐξ 24
ἔργων δικαιούται ἄνθρωπος, καὶ οὐκ ἐκ πίστεως ^α μόνον.¹
Josh. 2. 1 sqq.:
cp. Heb. 11. 31.
ὁμοίως δὲ καὶ Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη ὑπο- 25
δεξαμένη τοὺς ἀγγέλους καὶ ἐτέρα ὁδῷ ἐκβαλοῦσα; ὥσπερ 26
γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρόν ἐστίν, οὕτω καὶ ἡ
πίστις χωρὶς ^ο-¹ ἔργων νεκρά ἐστίν.

^ο τηρήσει, πταίσει ^ρ μοιχεύσεις, φονεύσεις ^α add καὶ ^ς add δὲ
^ς add ὡς ^τ ἔργα ἔχῃ ^υ ἐκ S. ^ς add σου ^ς add μου
^ς ὁ Θεὸς εἷς ἐστὶ A.S.: εἷς Θεὸς ἐστὶ M. ^α νεκρά ^β ἐτελειώθη;
A.S.M. ^ο add τοίνυν ^α μόνον; S. ^ο add τῶν

3 Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί μου, εἰδότες ὅτι Cp. Matt. 7. 1.
 2 μείζον κρίμα ληψόμεθα· πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες. εἴ
 τις ἐν λόγῳ οὐ πταίνει, οὗτος τέλειος ἀνὴρ, δυνατὸς χαλινα-
 3 γωγῆσαι καὶ ὄλον τὸ σῶμα. ^f εἰ δὲ! τῶν ἵππων τοὺς χαλι-
 νοὺς εἰς τὰ στόματα βάλλομεν ^g εἰς! τὸ πείθεσθαι αὐτοὺς
 4 ἡμῖν, καὶ ὄλον τὸ σῶμα αὐτῶν μετάγομεν. ἰδοὺ, καὶ τὰ πλοῖα,
 τηλिकाῦτα ὄντα καὶ ὑπὸ σκληρῶν ἀνέμων ἐλαννόμενα, μετά-
 5 γεται ὑπὸ ἐλαχίστου πηδαλίου, ὅπου ^h-! ἡ ὁρμὴ τοῦ εὐθύ-
 νοντος ⁱ βούλεται!. οὕτω καὶ ἡ γλῶσσα μικρὸν μέλος ἐστί,
 καὶ ^kμεγάλα αὐχεῖ!. ἰδοὺ, ¹ ἡλίκον! πῦρ ἡλίκην ὕλην ἀνάπτει.
 6 καὶ ἡ γλῶσσα ^m πῦρ· ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας ἡ γλῶσσα κα-
 θίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἡ σπιλοῦσα! ὄλον τὸ σῶμα
 καὶ φλογίζουσα τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως καὶ φλογιζομένη
 7 ὑπὸ τῆς γεέννης. πᾶσα γὰρ φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν,
 ἐρπετῶν τε καὶ ἐναλίων, δαμάζεται καὶ δεδάμασται τῇ φύσει
 8 τῇ ἀνθρωπίνῃ· τὴν δὲ γλῶσσαν οὐδεὶς δύναται ἀνθρώπων
 δαμάσαι· ⁿ ἀκατάστατον! κακόν, μεστή ἰοῦ θανατηφόρου.
 9 ἐν αὐτῇ εὐλογοῦμεν τὸν ^o Κύριον! καὶ πατέρα, καὶ ἐν αὐτῇ
 καταρώμεθα τοὺς ἀνθρώπους τοὺς καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ γεγο- Cp. Gen. 9. 6.
 10 νότας· ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα.
 11 οὐ χρή, ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτω γίνεσθαι. μήτι ἡ πηγὴ
 12 ἐκ τῆς αὐτῆς ὀπῆς βρῦει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρὸν; μὴ δύνα-
 ται, ἀδελφοί μου, συκῇ ἐλαίας ποιῆσαι; ἢ ἄμπελος σῦκα;
^p οὔτε ἄλυκτον! γλυκὺ ποιῆσαι ὕδωρ.
 13 Τίς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν; δεῖξάτω ἐκ τῆς καλῆς
 14 ἀναστροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πραύτητι σοφίας. εἰ δὲ ζῆλον
 πικρὸν ἔχετε καὶ ἐριθείαν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυ-

^f ἰδοὺ

■ πρὸς

^h add ἂνⁱ βούληται^k μεγαλαυχεῖ^l ὀλίγον^m πῦρ, ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας· οὕτως ἡ γλῶσσα κ.τ.λ. A.S.:

πῦρ, ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας· ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν
 ἡ σπιλοῦσα οὐ πῦρ· ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας, ἡ γλῶσσα, καθίσταται ἐν τοῖς
 μέλεσιν ἡμῶν ἡ σπιλοῦσα M. ⁿ ἀκατάσχετον ^o Θεόν ^p οὕτως

οὐδεμία πηγὴ ἄλυκτον καὶ

χᾶσθε καὶ ψεύδεσθε κατὰ τῆς ἀληθείας. οὐκ ἔστιν αὕτη 15
 ἡ σοφία ἄνωθεν κατερχομένη, ἀλλ' ἐπίγειος, ψυχικῆ, δαι-
 μονιώδης. ὅπου γὰρ ζῆλος καὶ ἐριθεία, ἐκεῖ ἀκαταστασία 16
 Cp. 1. 17. καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα. ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία πρῶτον μὲν 17
 ἀγνή ἐστιν, ἔπειτα εἰρηνικῆ, ἐπεικῆς, εὐπειθῆς, μεστή ἐλέους
 καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος, ⁹⁻ ἀνυπόκριτος. καρ- 18
 πὸς δὲ τῆς δικαιοσύνης ἐν εἰρήνῃ σπεύρεται τοῖς ποιοῦσιν
 εἰρήνην.

Πόθεν πόλεμοι καὶ ¹ πόθεν ἡ μάχη ἐν ὑμῖν; οὐκ ἐντεῦθεν, 4
 Cp. Rom. 7. 23, 1 Pet. 2. 11. ἐκ τῶν ἡδονῶν ὑμῶν τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν
 ὑμῶν; ἐπιθυμεῖτε, καὶ οὐκ ἔχετε· φονεύετε καὶ ζηλοῦτε, καὶ 2
 οὐ δύνασθε ἐπιτυχεῖν· μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε· οὐκ ἔχετε
³⁻ διὰ τὸ μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς· αἰτεῖτε, καὶ οὐ λαμβάνετε, 3
 διότι κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε.
 Cp. John 15. 19, 1 John 2. 15; also Gal. 1. 10. ⁴⁻ μοιχαλίδες, οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἔχθρα 4
 τοῦ Θεοῦ ἐστιν; ὃς ἂν οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου,
 ἔχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίσταται. ἢ δοκεῖτε ὅτι κενῶς ἡ γραφὴ 5
 Cp. Exod. 20. 5. ⁵ λέγει; πρὸς φθόνον ἡ ἐπιποθεῖ τὸ πνεῦμα δ' ⁶ κατῴκισεν ἡ 5
 Prov. 3. 34. ἐν ⁷ ἡμῖν; ⁸ μείζονα δὲ δίδωσι χάριν· διὸ λέγει, 'Ὁ Θεὸς 6
 ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. ὑπο- 7
 Cp. Eph. 6. 11. τάγητε οὖν τῷ Θεῷ· ἀντίστητε ⁸ δὲ τῷ διαβόλῳ, καὶ φεύξε-
 Cp. 2 Chr. 15. 2. ⁹ ται ἀφ' ὑμῶν. ἐγγίσατε τῷ Θεῷ, καὶ ἐγγιεῖ ὑμῖν. καθαρῶς 8
 χεῖρας, ἁμαρτωλοί, καὶ ἀγνίστατε καρδίας, δίψυχοι. ταλαι- 9
 παρήσατε καὶ πενθήσατε καὶ κλαύσατε· ὁ γέλως ὑμῶν εἰς
 Cp. Prov. 29. 23, Luke 18. 14. ¹⁰ πένθος μεταστραφήτω, καὶ ἡ χαρὰ εἰς κατήφειαν. ταπεινώ- 10
 θητε ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, καὶ ὑψώσει ὑμᾶς.
 Cp. Eph. 4. 31. Μὴ καταλαλεῖτε ἀλλήλων, ἀδελφοί. ὁ καταλαλῶν ἀδελφοῦ, 11
¹² ἢ κρίνων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καταλαλεῖ νόμου, καὶ κρίνει
 νόμον· εἰ δὲ νόμον κρίνεις, οὐκ εἶ ποιητῆς νόμου, ἀλλὰ κριτῆς.

⁹ add καὶ ¹⁰ om. πόθεν ¹¹ add δὲ ¹² add μοιχοὶ καὶ
¹³ λέγει, πρὸς φθόνον A.S.M. ¹⁴ κατῴκισεν A.S.M. ¹⁵ ἡμῖν. M.
¹⁶ om. δὲ ¹⁷ καὶ

- 12 εἷς ἐστὶν ὁ νομοθέτης ^b καὶ κριτής,¹ ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι· σὺ ^ο δὲ τίς εἶ ^α ὁ κρίνων τὸν πλησίον²; Cp. Rom. 14. 4.
- 13 Ἄγε νῦν, οἱ λέγοντες, Σήμερον ^ο ἡ¹ αὔριον ^ι πορευσόμεθα² Cp. Prov. 27. 1, Luke 12. 16 sqq.
- 14 ¹ ἐμπορευσόμεθα, καὶ κερδήσομεν¹. οἵτινες οὐκ ἐπίστασθε τὸ τῆς αὔριον· ποία ^κ-¹ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτμὶς γάρ ¹ ἐστε¹ ἡ Cp. Job 7. 7, Ps. 78 (77). 39.
- 15 πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα ^μ καὶ¹ ἀφανιζομένη· ἀντὶ τοῦ λέγειν ὑμᾶς, Ἐὰν ὁ Κύριος θελήσῃ, καὶ ^ν ζήσομεν, καὶ Cp. Acts 18. 21, 1 Cor. 4. 19, Heb. 6. 3.
- 16 ποιήσομεν¹ τοῦτο ἢ ἐκείνο. νῦν δὲ καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλα- Cp. Luke 12. 47 sq.
- 17 ζονεῖαις ὑμῶν· πᾶσα καύχησις τοιαύτη πονηρά ἐστίν. εἰδότες οὖν καλὸν ποιεῖν, καὶ μὴ ποιοῦντι, ἁμαρτία αὐτῶ ἐστίν.
- 5 Ἄγε νῦν, οἱ πλούσιοι, κλαύσατε ὀλολύζοντες ἐπὶ ταῖς Cp. Amos 6. 4 sqq.
- 2 ταλαιπωρίαις ὑμῶν ταῖς ἐπερχομέναις. ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέ-
3 σηπε, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν σητόβρωτα γέγονεν. ὁ χρυσοὺς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατιώται, καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῶν ἔσται, καὶ φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν ὡς πῦρ. ἐθησαν-
4 ρίσατε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. ἰδοὺ, ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν Cp. Levit. 19. 13, Deut. 24. 14 (16) sq.
- τῶν ἀμνησάντων τὰς χώρας ὑμῶν ὁ ἀπεστερημένος ἀφ' ὑμῶν κρᾶζει· καὶ αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων εἰς τὰ ὄτα Κυρίου Σα-
5 βαὼθ εἰσεληλύθασιν. ἐτρυφήσατε ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐспа-
ταλήσατε· ἐθρέψατε τὰς καρδίας ὑμῶν ^ο-¹ ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς.
6 κατεδικάσατε, ἐφονεύσατε τὸν δίκαιον· οὐκ ἀντιτάσσεται ὑμῖν.
- 7 Μακροθυμήσατε οὖν, ἀδελφοί, ἕως τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου. ἰδοὺ, ὁ γεωργὸς ἐκδέχεται τὸν τίμιον καρπὸν τῆς Cp. Deut. 11. 14.
- γῆς, μακροθυμῶν ἐπ' αὐτῶ, ἕως ^ρ-¹ λάβῃ ὑετὸν πρῶϊμον¹⁴
8 καὶ ὄψιμον. μακροθυμήσατε καὶ ὑμεῖς, στηρίξατε τὰς καρ-
9 δίαις ὑμῶν, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου ἤγγικε. μὴ στενάζετε, Cp. Phil. 4. 5, Heb. 10. 25.

^b om. καὶ κριτής, ^ο om. δὲ ^α ὁ κρίνει τὸν ἕτερον ^ο καὶ S.
^ι πορευσόμεθα S. ^ς ποιήσωμεν S. ^η add ἔνα ¹ ἐμπορευ-
σόμεθα, καὶ κερδήσωμεν S. ^κ add γὰρ ¹ ἐστίν ^μ δὲ
^ν ζήσωμεν, καὶ ποιήσωμεν S. ^ο add ὡς ^ρ add ἂν

Cp. Matt. 24. ^a ἀδελφοί, κατ' ἀλλήλων¹, ἵνα μὴ ^κκριθῇτε¹. ἰδοὺ, ^ςὁ¹
 33.
 Cp. Matt. 5. 12. κριτῆς πρὸ τῶν θυρῶν ἔστηκεν. ὑπόδειγμα λάβετε, ^ιἀδελ- 10
 φοί, τῆς κακοπαθείας¹ καὶ τῆς μακροθυμίας τοὺς προφήτας
 οἱ ἐλάλησαν ^νἐν¹ τῷ ὀνόματι Κυρίου. ἰδοὺ, μακαρίζομεν 11
 Cp. Job 42. 12. τοὺς ^υὑπομείναντας¹. τὴν ὑπομονὴν Ἰῶβ ἠκούσατε, καὶ τὸ
 τέλος Κυρίου εἶδετε, ὅτι πολὺσπλαγχνός ἐστιν ὁ Κύριος
 καὶ οἰκτίρων.

Cp. Matt. 5. 34 sqq. Πρὸ πάντων δέ, ἀδελφοί μου, μὴ ὁμνύετε, μήτε τὸν οὐρα- 12
 νόν, μήτε τὴν γῆν, μήτε ἄλλον τινα ὄρκον· ἦτω δὲ ὑμῶν τὸ
 ναὶ ναί, καὶ τὸ οὐ οὐ· ἵνα μὴ ^νὑπὸ κρίσιν¹ πέσητε.

Cp. Eph. 5. 19, Col. 3. 16. Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσευχέσθω. εὐθυμεῖ τις; ψαλ- 13
 λέτω. ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσ- 14

Cp. Mark 6. 13. βυτέρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτὸν
 ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου· καὶ ἡ 15
 εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ
 Κύριος· καὶ ἁμαρτίας ἧ πεποιηκώς, ἀφεθήσεται αὐτῷ. ἐξο- 16
 μολογεῖσθε ^νοὐν¹ ἀλλήλοις ^ατὰς ἁμαρτίας¹, καὶ εὐχέσθε

Cp. John 9. 31. ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῇτε. πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου
 Cp. 1 Kings 17. 1 sqq. ἐνεργουμένη. Ἠλίας ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθῆς ἡμῖν, καὶ 17
 προσευχῇ προσηύξατο τοῦ μὴ βρέξαι· καὶ οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ
 τῆς γῆς ἑνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ. καὶ πάλιν προσηύξατο· 18
 καὶ ὁ οὐρανὸς ὑετὸν ἔδωκε, καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησε τὸν καρπὸν
 αὐτῆς.

Ἀδελφοί ^μμου¹, ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ ἀπὸ τῆς ἀλη- 19
 θείας, καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν, ^ογινωσκέτω¹ ὅτι ὁ ἐπι- 20
 στρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ σώσει ψυχὴν ἐκ
 Cp. Prov. 10. 12. θανάτου, καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν.

^a κατ' ἀλλήλων, ἀδελφοί
 κακοπαθείας, ἀδελφοί μου,
 ὑπόκρισιν S. ^z om. οὐν
^κ κατακριθῇτε
^u om. ἐν
^ς om. ὁ S.
^ν ὑπομένοντας
^α τὰ παραπτώματα
^ι τῆς
^ν εἰς
^μ om. μου
^ο γινώσκετε M.

ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΠΡΩΤΗ.

- 1 Πέτρος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις Cp. 5. 1.
διασπορᾶς Πόντου, Γαλατίας, Καππαδοκίας, Ἀσίας, καὶ Βι- Cp. Jam. 1. 1,
2 θυνίας, κατὰ πρόγνωσιν Θεοῦ πατρός, ἐν ἀγιασμῷ Πνεύ- John 7. 35.
ματος, εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ· Cp. Heb. 12.
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη. 24.
- 3 Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς
ἐλπίδα ζῶσαν δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν,
4 εἰς κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον, τε-
5 τηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ἡμᾶς^α τοὺς ἐν δυνάμει Θεοῦ
φρουρουμένους διὰ πίστεως εἰς σωτηρίαν ἐτοιμὴν ἀποκα-
6 λυθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ. ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε, ὀλίγον ἄρτι,
7 εἰ δέον ἐστί, λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς, ἵνα τὸ Cp. Jam. 1. 2.
δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως ^βπολυτιμότερον^β χρυσίου τοῦ
ἀπολλυμένου διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου εὐρεθῇ εἰς ἔπαινον
8 καὶ ^γδόξαν καὶ τιμὴν^γ ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὃν Cp. 1 John 4.
οὐκ ^διδόντες^δ ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὀρῶντες πιστεύοντες 20.
- 9 δὲ ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκκλήτῳ καὶ δεδοξασμένῃ, κομιζό- Cp. Rom. 6.
10 μενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως ὑμῶν, σωτηρίαν ψυχῶν. περὶ 22.
ἧς σωτηρίας ἐξέξήτησαν καὶ ἐξηρεύνησαν προφῆται οἱ περὶ
11 τῆς εἰς ὑμᾶς χάριτος προφητεύσαντες, ἐρευνῶντες εἰς τίνα
ἣ ποῖον καιρὸν ἐδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς Πνεῦμα Χριστοῦ, προ- Cp. Luke 24.
μαρτυρόμενον τὰ εἰς Χριστὸν παθήματα καὶ τὰς μετὰ ταῦτα 25 sq., Acts
26. 22 sq.

^α ἡμᾶς S.

^β πολὺ τιμώτερον

^γ τιμὴν καὶ δόξαν

^δ εἰδότες S.

δόξας. οἷς ἀπεκαλύφθη ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς ^ε ὑμῖν¹ δὲ διηκό- 12
νουν αὐτά, ἀ νῦν ἀνηγγέλη ὑμῖν διὰ τῶν εὐαγγελισαμένων
ὑμᾶς ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ ἀποσταλέντι ἀπ' οὐρανοῦ· εἰς ἃ
ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι.

Διὸ ἀναξωσάμενοι τὰς ὁσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν, νή- 13
φοντες, τελείως ἐλπίσατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν
ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς τέκνα ὑπακοῆς μὴ συ- 14
σχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις·
ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν 15

Levit. 11. 44. πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε· διότι γέγραπται, Ἅγιοι ^ε ἔσεσθε¹, 16

Cp. Col. 3. 25. ὅτι ἐγὼ ἅγιος ^ε-¹. καὶ εἰ πατέρα ἐπικαλέσθε τὸν ἀπροσω- 17
πολήπτως κρίνοντα κατὰ τὸ ἐκάστου ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν

Cp. Acts 20. 28, Heb. 9. 12 sqq. τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀναστράφητε, εἰδότες ὅτι οὐ 18
φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ, ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας

Cp. Exod. 12. 5, Levit. 22. 19, John 1. 29, ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ, προεγνωσμένου μὲν 20
Rev. 13. 8; also Is. 53. 7, πρὸ καταβολῆς κόσμου φανερωθέντος δὲ ἐπ' ^h ἐσχάτου¹
Acts 8. 32. τῶν χρόνων δι' ὑμᾶς τοὺς δι' αὐτοῦ ⁱ πιστοὺς¹ εἰς Θεὸν 21

τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ δόξαν αὐτῷ δόντα, ὥστε
τὴν πίστιν ὑμῶν καὶ ἐλπίδα εἶναι εἰς Θεόν. τὰς ψυχὰς 22

Cp. 1 Thess. 4. 9, Heb. 13. 1. ὑμῶν ἡγνικότες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας ^k-¹ εἰς φιλα-
δελφίαν ἀνυπόκριτον ἐκ ^l-¹ καρδίας ἀλλήλους. ἀγαπήσατε

Cp. John 1. 13. ἕκτενῶς, ἀναγεγεννημένοι οὐκ ἐκ σπορᾶς φθαρτῆς ἀλλὰ 23
ἀφθάρτου διὰ λόγου ζῶντος Θεοῦ καὶ μένοντος ^m-¹. διότι 24

Is. 40. 6 sqq. Πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ⁿ αὐτῆς¹ ὡς ἄνθος
χόρτου. ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος ^o-¹ ἐξέπεσε· τὸ 25
δὲ ῥῆμα Κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα. τοῦτο δέ ἐστι τὸ ῥῆμα
τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ὑμᾶς.

Cp. Jam. 1. 21. Ἀποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν καὶ πάντα δόλον καὶ ὑπο- 2

^ε ἡμῖν ^ε γένεσθε ^k add εἰμι ^h ἐσχάτων ⁱ πιστεύοντας

^k add διὰ Πνεύματος ^l add καθαρᾶς A.S.M. ^m add εἰς τὸν αἰῶνα

ⁿ ἀνθρώπου ^o add αὐτοῦ

- 2 κρίσεις καὶ φθόνους καὶ πάσας καταλαλιὰς ὡς ἀρτιγέννητα
 βρέφη τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ
 3 αὐξηθῆτε ^p εἰς σωτηρίαν¹, ^a εἰ¹ ἐγεύσασθε ὅτι χρηστὸς ὁ ⁸ ^{Cp. Ps. 34 (33).}
 4 Κύριος· πρὸς ὃν προσερχόμενοι, λίθον ζῶντα, ὑπὸ ἀνθρώ- ^{Cp. Eph. 2. 20.}
 πων μὲν ἀποδοκιμασμένον παρὰ δὲ Θεῷ ἐκλεκτόν, ἔντιμον,
 5 καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομεῖσθε οἶκος ^x πνευματικός,¹
^a εἰς¹ ἱεράτευμα ἅγιον, ἀνενέγκαι πνευματικὰς θυσίας εὐπροσ- ^{Cp. Rom. 12.}
 6 δέκτους ^{t-1} Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. ^u διότι¹ περιέχει ἐν ^{1, Heb. 13. 15.}
^{x-1} γραφῇ, Ἰδοὺ, τίθημι ἐν Σιών λίθον ἀκρογωνιαίον, ἐκλεκ- ^{Is. 28. 16.}
 τόν, ἔντιμον· καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ κατασυχνηθῇ.
 7 ὑμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν· ^y ἀπιστοῦσι¹ δὲ ^z Λίθος¹ ^{Ps. 118 (117).}
 ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν ^{22.}
 8 γωνίας, καὶ λίθος προσκόμματος καὶ πέτρα σκανδάλου, οἱ ^{Cp. Is. 8. 14.}
 προσκόπτουσι τῷ λόγῳ ἀπειθοῦντες, εἰς δὲ καὶ ἐτέθησαν.
 9 ὑμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτόν, βασιλεῖον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, ^{Cp. Exod. 19.}
 λαὸς εἰς περιποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγείλητε τοῦ ἐκ ^{5 sq.}
 10 σκότους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς, οἱ ^{Cp. Hos. 2. 23.}
 ποτὲ οὐ λαὸς, νῦν δὲ λαὸς Θεοῦ, οἱ οὐκ ἡλεημένοι, νῦν δὲ
 ἐλεηθέντες.
 11 Ἀγαπητοί, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους ἀπέ- ^{Cp. Ps. 39 (38).}
 χεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρατεύονται κατὰ ^{12.}
 12 τῆς ψυχῆς· τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔχοντες
 καλήν, ἵνα, ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν, ἐκ τῶν ^{Cp. Matt. 5.}
 καλῶν ἔργων ^a ἐποπτεύοντες¹ δοξάσωσι τὸν Θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ^{16.}
 ἐπισκοπῆς.
 13 Ὑποτάγητε ^{b-1} πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν Κύριον, ^{Cp. Rom. 13.}
 14 εἴτε βασιλεῖ, ὡς ὑπερέχοντι, εἴτε ἡγεμόσιν, ὡς δι' αὐτοῦ
 πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν ^{c-1} κακοποιῶν ἔπαινον δὲ ἀγαθο-
 15 ποιῶν· ὅτι οὕτως ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀγαθοποιούντας

^p om. εἰς σωτηρίαν^a εἴπερ^x πνευματικός M.^s om. εἰς^t add τῷ^u διὸ καὶ^x add τῇ^y ἀπειθοῦσι^z Λίθον^a ἐποπτεύσαντες^b add οὖν^c add μὲν

Cp. Gal. 5. 13; φιμοῦν τὴν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν· ὡς ἐλεύθεροι, 16
also 2 Pet. 2.
19, Jude 4. καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν,

ἀλλ' ὡς δοῦλοι Θεοῦ. πάντας τιμήσατε τὴν ἀδελφότητα 17

Cp. Prov. 24. ἀγαπᾶτε τὸν Θεὸν φοβείσθε τὸν βασιλέα τιμᾶτε.

21.
Cp. Eph. 6. 5, Οἱ οἰκέται, ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις, 18
Col. 3. 22, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς.
1 Tim. 6. 1, τοῦτο γὰρ χάρις, εἰ διὰ συνείδησιν Θεοῦ ὑποφέρει τις λύπας 19
Tit. 2. 9. πᾶσων ἀδίκως. ποῖον γὰρ κλέος, εἰ ἁμαρτάνοντες καὶ κο- 20

λαφίζόμενοι ὑπομενεῖτε; ἀλλ' εἰ ἀγαθοποιῶντες καὶ πᾶσ-
χοντες ὑπομενεῖτε, τοῦτο χάρις παρὰ Θεῷ. εἰς τοῦτο γὰρ 21

Cp. John 13. ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν, ὑμῖν ὑπολιμ-
15. πάνων ὑπογραμμόν, ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἔχνεσιν αὐτοῦ·

Cp. Is. 53. 9. ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι 22
αὐτοῦ· ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πᾶσων οὐκ ἡπεί- 23

Cp. Is. 53. 4, λει, παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως· ὃς τὰς ἁμαρτίας 24
11. ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον,

Cp. Rom. 6. 2, ἵνα ταῖς ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν·

11.
Cp. Is. 53. 5. οὗ τῷ μῶλωπι ^e-^l ἰάθητε. ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα ^fπλανώ- 25

Cp. 5. 4, Heb. μενοι^l, ἀλλ' ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκο-
13. 20; also
John 10. 11. πον τῶν ψυχῶν ὑμῶν.

Cp. Eph. 5. 22, 'Ομοίως, ^g-^l γυναῖκες, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, 3
Col. 3. 18, Tit. 2. 5. ἵνα, καὶ εἴ τινες ἀπειθοῦσι τῷ λόγῳ, διὰ τῆς τῶν γυναικῶν

ἀναστροφῆς ἀνευ λόγου ^hκερδηθήσονται^l, ἐποπτεύσαντες 2

Cp. 1 Tim. 2. τὴν ἐν φόβῳ ἀγνὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν. ὦν ἔστω οὐχ ὁ ἕξω- 3
9 sqq. θεν ἐμπλοκῆς τριχῶν καὶ περιθέσεως χρυσίων ἢ ἐνδύσεως

ἱματίων κόσμος, ἀλλ' ὁ κρυπτὸς τῆς καρδίας ἄνθρωπος, ἐν 4
τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πράεος καὶ ἡσυχίου πνεύματος, ὃ ἐστὶν
ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πολυτελής. οὕτω γάρ ποτε καὶ αἱ ἅγαι 5
γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι ⁱεἰς^l Θεὸν ἐκόσμου ἐαυτάς, ὑπο-
τασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ^kἀνδράσιν· ὡς Σάρρα ὑπήκουσε τῷ 6

^d ἡμῶν, ἡμῖν ^e add αὐτοῦ ^f πλανώμενα ^g add αἱ ^h κερδη-
θήσονται ⁱ ἐπὶ τὸν ^k ἀνδράσιν (ὡς Σάρρα . . . ἐγενήθητε τέκνα), Μ.

- Ἀβραὰμ κύριον αὐτὸν καλοῦσα, ἧς ἐγενήθητε τέκνα,¹ ἀγαθο- Cp. Gen. 18.
 ποιοῦσαι καὶ μὴ φοβοῦμεναι μηδεμίαν πτόησιν. 12.
 Cp. Prov. 3.
 25.
 7 Οἱ ἄνδρες, ὁμοίως, συνοικοῦντες κατὰ γινώσκουσιν, ὡς ἀσθενε- Cp. 1 Cor. 7.
 στέρῳ σκεύει τῷ γυναικείῳ ἀπονέμοντες τιμὴν, ὡς καὶ συγ- 3, Eph. 5. 25;
 Col. 3. 19.
 κληρονόμοι χάριτος ζωῆς, εἰς τὸ μὴ ¹ἐγκόπτεσθαι¹ τὰς
 προσευχὰς ὑμῶν.
 ■ Τὸ δὲ τέλος, πάντες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελφοι, Cp. Rom. 12.
 9 εὖσπλαγχνοι, ^mταπεινόφρονες¹, μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ 3 sqq., Phil.
 2. 1 sqq.
 κακοῦ ἢ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας, τούναντίον δὲ εὐλογοῦντες,
ⁿ-¹ ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε, ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε.
 10 Ὁ γὰρ θέλων ζωὴν ἀγαπᾶν, καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς, πανσάτω Ps. 34 (33). 12
 τὴν γλῶσσαν ^o-¹ ἀπὸ κακοῦ, καὶ χεῖλη ^p-¹ τοῦ μὴ λαλήσαι sqq.
 11 δόλον· ἐκκλινάτω ^aδὲ¹ ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιησάτω ^rἀγαθόν·
 12 ζήτησάτω¹ εἰρήνην, καὶ διωξάτω αὐτήν· ὅτι ^s-¹ ὀφθαλμοὶ
 Κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ ὧτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν· πρόσ-
 ωπον δὲ Κυρίου ἐπὶ ποιούντας κακά.
 13 Καὶ τίς ὁ κακῶσων ὑμᾶς, ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ ^tζηλωταὶ¹ γέ-
 14 νησθε; ἀλλ' εἰ καὶ πάσχετε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι· Τὸν Cp. Matt. 5.
 10; Is. 8. 12
 15 δὲ φόβον αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε, μηδὲ ταραχθῆτε, Κύριον δὲ sq.
 τὸν ^uΧριστὸν¹ ἀγιασάτε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν· ἔτοιμοι Cp. Col. 4. 6.
^x-¹ ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαὶν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ
 τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος, ^yἀλλὰ¹ μετὰ πραύτητος καὶ φόβου
 16 συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθὴν, ἵνα, ἐν ᾧ ^zκαταλαλεῖσθε¹, κατ- Cp. 2. 12, 4. 4.
 αἰσχυνθῶσιν οἱ ἐπηρεάζοντες ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐν Χριστῷ
 17 ἀναστροφὴν. κρεῖττον γὰρ ἀγαθοποιοῦντας, εἰ ^aθέλοι¹ τὸ
 18 θέλημα τοῦ Θεοῦ, πάσχειν ἢ κακοποιοῦντας. ὅτι καὶ Χριστὸς Cp. Rom. 5. 6,
 Heb. 9. 28.
 ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ^bἔπαθε¹, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων, ἵνα ἡμᾶς
 προσαγάγῃ τῷ Θεῷ, θανατωθεὶς μὲν σαρκὶ ζωοποιηθεὶς δὲ

¹ ἐκκόπτεσθαι ^m φιλόφρονες ⁿ add εἰδότες ■ add αὐτοῦ
^p add αὐτοῦ ^q om. δὲ ^r om. ἀγαθόν· ζήτησάτω S. ^s add οἱ
^t μιμηταὶ ^u Θεόν ^x add δὲ ^y om. ἀλλὰ ^z καταλα-
λῶσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν ^a θέλει ^b ἀπέθανε M.

- ^c-¹ πνεύματι, ἐν ^δ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασι πορευθεὶς 19
 Cp. Gen. 6. 13 ἐκήρυξεν, ἀπειθήσασί ποτε, ὅτε ^d ἀπεξεδέχετο¹ ἡ τοῦ Θεοῦ 20
 sqq. μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε, κατασκευαζομένης κιβωτοῦ, εἰς
 ἣν ^e ὀλίγοι¹, τοῦτ' ἔστιν ὁκτὼ ψυχαί, διεσώθησαν δι' ὕδατος.
 Cp. John 3. 5, ^f ὁ¹ καὶ ^g ὑμᾶς¹ ἀντίτυπον νῦν σώζει βάπτισμα, οὐ σαρκὸς 21
 Eph. 5. 26, ἀπόθεσις ρύπου ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς
 Tit. 3. 5. Θεόν, δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν ἐν δέξι^α τοῦ 22
 Cp. 1 Cor. 15. 24 sqq., Eph. 1. 20 sq. Θεοῦ, πορευθεὶς εἰς οὐρανόν, ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ
 ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων.
 Cp. Rom. 6. 2 Χριστοῦ οὖν παθόντος ^h-¹ σαρκὶ καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν 4
 sqq. ἔννοιαν ὀπλίσασθε, ὅτι ὁ παθὼν ⁱ-¹ σαρκὶ πέπαυται ^k ἁμαρ-
 τίας¹, εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις ἀλλὰ θελήματι 2
 Cp. Eph. 2. 3, Θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιώσαι χρόνον. ἀρκετὸς γὰρ 3
 4. 17. ^l-¹ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος ^m-¹ τὸ ⁿ βούλημα¹ τῶν ἐθνῶν
 ὁ κατειργάσθαι¹, πεπορευμένους ἐν ἀσελγείαις, ἐπιθυμίαις,
 οἰνοφλυγίαις, κώμοις, πότοις, καὶ ἀθεμίτοις εἰδωλολατρείαις.
 ἐν ^φ ξενίζονται μὴ συντρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς 4
 Cp. 2 Tim. 4. 1. ἀσωτίας ἀνάχυσιν, βλασφημοῦντες· οἱ ἀποδώσουσι λόγον 5
 τῷ ἐτοίμως ἔχοντι κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς. εἰς τοῦτο γὰρ 6
 καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη, ἵνα κριθῶσι μὲν κατὰ ἀνθρώπους
 σαρκί, ζῶσι δὲ κατὰ Θεὸν πνεύματι.
 Cp. Rom. 13. 11, 1 Cor. 7. 29, 1 John 2. 18. Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικε· σωφρονήσατε οὖν καὶ νήψατε 7
 Cp. Prov. 10. 12. εἰς ^p-¹ προσευχάς· πρὸ πάντων ^q-¹ τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην 8
 Cp. Rom. 12. 6 sqq., 1 Cor. 12. 4 sqq.; also Tit. 1. 7. ἔκτενῇ ἔχοντες, ὅτι ἀγάπη ^r καλύπτει¹ πλήθος ἁμαρτιῶν· φιλό- 9
 ξενοι εἰς ἀλλήλους, ἀνευ ^s γογγυσμοῦ¹. ἕκαστος καθὼς ἔλαβε 10
 χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες, ὡς καλοὶ οἰκονόμοι
 ποικίλης χάριτος Θεοῦ· εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια Θεοῦ· εἴ τις 11
 διακονεῖ, ὡς ἐξ ἰσχύος ἧς χορηγεῖ ὁ Θεός· ἵνα ἐν πᾶσι δοξά-

^c add τῷ ^d ἀπαξ ἐξεδέχετο ^e ὀλίγοι ^f ὁ¹ A. ^g ἡμᾶς
^h add ὑπὲρ ἡμῶν ⁱ add ἐν ^k ἁμαρτίας M. ^l add ἡμῖν
^m add τοῦ βίου ⁿ θέλημα ^o κατειργάσασθαι ^p add τὰς
^q add δὲ ^r καλύψει ^s γογγυσμῶν

ζηται ὁ Θεὸς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἔστιν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

- 12 Ἀγαπητοί, μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει πρὸς πει- Cp. Heb. 12.
13 ρασμὸν ὑμῖν γινομένην, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος· ἀλλὰ 3 sqq.
καθὸ κοινωνοῦτε τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασι, χαίρετε, ἵνα Cp. Rom. 8.
καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς δόξης αὐτοῦ χαρῇτε ἀγαλλιῶμενοι. 17, 2 Cor. 4.
14 εἰ ὀνειδίζεσθε ἐν ὀνόματι Χριστοῦ, μακάριοι· ὅτι τὸ τῆς Cp. Acts 5. 41.
15 δόξης καὶ τοῦ Θεοῦ Πνεῦμα ἐφ' ὑμᾶς ἀναπαύεται. [†] μὴ
γάρ τις ὑμῶν πασχέτω ὡς φονεύς, ἢ κλέπτης, ἢ κακοποιός,
16 ἢ ὡς ἀλλοτριοεπίσκοπος· εἰ δὲ ὡς Χριστιανός, μὴ αἰσχυ-
17 νέσθω, δοξαζέτω δὲ τὸν Θεὸν ἐν τῷ ^u ὀνόματι[†] τούτῳ. ὅτι Cp. Is. 10. 12,
ὁ καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ· Jer. 25. 29,
εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων τῷ τοῦ Luke 23. 31.
18 Θεοῦ εὐαγγελίῳ; καὶ Εἰ ὁ δίκαιος μόλις σώζεται, ὁ ἀσεβὴς Prov. 11. 31.
19 καὶ ἀμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται; ὥστε καὶ οἱ πάσχοντες κατὰ
τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ^x [†] πιστῷ κτίστῃ παρατιθέσθωσαν τὰς
ψυχὰς ^y αὐτῶν[†] ἐν ἀγαθοποιῇ.
- Β** Πρεσβυτέρους ^z οὖν[†] ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύ- Cp. 1. 1.
τερος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς Cp. Rom. 8.
2 μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός· ποιμάνετε τὸ 17 sq.
ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ, ^a ἐπισκοποῦντες[†] μὴ ἀναγκαστῶς
ἀλλ' ἐκουσίως ^b κατὰ Θεόν[†], μὴδὲ αἰσχροκερδῶς ἀλλὰ προ-
3 θύμως, μὴδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων ἀλλὰ τύποι Cp. 1 Tim. 4.
4 γινόμενοι τοῦ ποιμνίου. καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος Cp. 2. 25.
5 κομιεῖσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον. ὁμοίως,
νεώτεροι, ὑποτάγητε ^c πρεσβυτέροις. πάντες δὲ ἀλλήλοις[†]
^d [†] τὴν ταπεινοφροσύνην ἐγκομβώσασθε· ὅτι Ὁ Θεὸς ὑπερη- Prov. 3. 34.
6 φάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. ταπεινώ- Cp. Luke 14.
11.

[†] add κατὰ μὲν αὐτοὺς βλασφημεῖται, κατὰ δὲ ὑμᾶς δοξάζεται.
^x add ὡς ^y ἑαυτῶν ^z τοὺς ^a om. ἐπισκοποῦντες M.
κατὰ Θεόν A.S.M. ^b πρεσβυτέροις· πάντες δὲ ἀλλήλοις. M.
ὑποτασσόμενοι

^u μέρει
^b om.
^d add

θητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ

Cp. Ps. 55 (54). ἐν καιρῷ, πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρρίψαντες ἐπ' αὐτόν, 7
22, Matt. 6. 25
sqq., Luke 12. ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν. νήψατε, γρηγορήσατε· ^ε-! ὁ 8
22 sqq.

ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος, ὡς λέων ὠρυόμενος, περιπατεῖ

Cp. Eph. 6. 11, ζητῶν ^ιτινα καταπιεῖν!· ^θ ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πίστει, 9
Jam. 4. 7.

εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων τῇ ἐν κόσμῳ ὑμῶν ἀδελ-
φότητι ἐπιτελεῖσθαι. ὁ δὲ Θεὸς πάσης χάριτος, ὁ καλέσας ^ιο
^ε ὑμᾶς! εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ ^h-!, ὀλίγον
παθόντας αὐτὸς ^ικαταρτίσει, στηρίξει, σθενώσει!· αὐτῷ ^k-! ^ι11
τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Cp. 2 Cor. 1. Διὰ Σιλουανοῦ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς λογίζομαι, ^ι12
19. δι' ὀλίγων ἔγραψα, παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύτην
εἶναι ἀληθῆ χάριν τοῦ ^ιΘεοῦ· εἰς ἣν στήτε!· ἀσπάζεταιται ^ι13

Cp. Col. 4. 10. ὑμᾶς ἢ ἐν Βαβυλῶνι συνεκλεκτῇ, καὶ Μάρκος ὁ υἱός μου.

Cp. Rom. 16. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης.

16. ^ι14

Εἰρήνῃ ὑμῖν πᾶσι τοῖς ἐν Χριστῷ ^m-!· ⁿ-!

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗ

ΔΕΥΤΕΡΑ.

^a Σίμων! Πέτρος δοῦλος καὶ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ ^ι1
τοῖς ἰσότημον ἡμῖν λαχοῦσι πίστιν ἐν δικαιοσύνῃ τοῦ Θεοῦ
ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ²
πληθυνθείη ἐν ἐπιγνώσει τοῦ Θεοῦ καὶ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου
ἡμῶν, ὡς πάντα ἡμῖν τῆς θείας δυνάμεως αὐτοῦ τὰ πρὸς ³
ζωὴν καὶ εὐσέβειαν δεδωρμένης διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ

^a add ὅτι ^f τίνα καταπίη ^g ἡμᾶς ^h add Ἰησοῦ ¹ add
θεμελιώσει M.: καταρτίσαι ὑμᾶς, στηρίξαι, σθενώσει, θεμελιώσει A.S.
^k add ἢ δόξα καὶ ^l Θεοῦ εἰς ἣν ἐστήκατε. ^m add Ἰησοῦ ⁿ add
ἀμήν. ^a Συμεὼν S.M.

- 4 καλέσαντος ἡμᾶς ^β ἰδίᾳ δόξῃ καὶ ἀρετῇ¹. δι' ὧν τὰ ^ο τίμια
 ἡμῖν καὶ μέγιστα¹ ἐπαγγέλματα δεδώρηται, ἵνα διὰ τούτων
 γένησθε θείας κοινωνοὶ φύσεως, ἀποφυγόντες τῆς ἐν ^α τῷ¹¹ Cp. Heb. 6. 4.
 5 κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς. καὶ αὐτὸ τοῦτο δὲ σπουδῇν ^{12. 10.}
 πᾶσαν παρεισενέγκαντες ἐπιχορηγήσατε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν
 6 τὴν ἀρετὴν, ἐν δὲ τῇ ἀρετῇ τὴν γνῶσιν, ἐν δὲ τῇ γνώσει τὴν
 ἐγκράτειαν, ἐν δὲ τῇ ἐγκρατείᾳ τὴν ὑπομονήν, ἐν δὲ τῇ ὑπο-
 7 μονῇ τὴν εὐσέβειαν, ἐν δὲ τῇ εὐσεβείᾳ τὴν φιλαδελφίαν, ἐν Cp. Heb. 13.
 8 δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ τὴν ἀγάπην. ταῦτα γὰρ ὑμῖν ὑπάρχοντα ^{1; Luke 10.}
 καὶ πλεονάζοντα οὐκ ἀργοὺς οὐδὲ ἀκάρπους καθίστησιν εἰς ^{29 sqq.}
 9 τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπίγνωσιν. ^φ γὰρ μὴ Cp. 1 John 2.
 παρέστι ταῦτα τυφλὸς ἐστι, μυωπάξων, λήθην λαβὼν τοῦ ^{9 sqq.}
 10 καθαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτιῶν. διὸ μάλλον, ἀδελ-
 φοί, σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλήσιν καὶ ἐκλογὴν
 11 ποιεῖσθαι ταῦτα γὰρ ποιοῦντες οὐ μὴ πταίσητέ ποτε· οὕτω
 γὰρ πλουσίως ἐπιχορηγηθήσεται ὑμῖν ἡ εἴσοδος εἰς τὴν
 αἰώνιον βασιλείαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ
 Χριστοῦ.
- 12 Διὸ ^ο μελλήσω ἀεὶ ὑμᾶς¹ ὑπομιμνήσκειν περὶ τούτων,
 καίπερ εἰδότας, καὶ ἐστηριγμένους ἐν τῇ παρουσίᾳ ἀληθείᾳ.
 13 δίκαιον δὲ ἡγοῦμαι, ἐφ' ὅσον εἰμὶ ἐν τούτῳ τῷ σκηνώματι,
 14 διεγείρειν ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσει, εἰδὼς ὅτι ταχινή ἐστιν ἡ ἀπό-
 θεσις τοῦ σκηνώματός μου, καθὼς καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Cp. John 21.
 15 Χριστὸς ἐδήλωσέ μοι. σπουδάσω δὲ καὶ ἐκάστοτε ἔχειν ^{18.}
 ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξοδον τὴν τούτων μνήμην ποιεῖσθαι. Cp. Luke 9. 31.
 16 οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν Cp. Luke 1. 2,
 ὑμῖν τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ παρ- ^{Acts 4. 20,}
 ουσίαν, ἀλλ' ἐπόπται γεννηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος· ^{1 John 1. 1.}
 17 λαβὼν γὰρ παρὰ Θεοῦ πατρὸς τιμὴν καὶ δόξαν, φωνῆς ἐνεχ-
 θέισης αὐτῷ τοιαῦδε ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης, Οὗτός Matt. 17. 5.

^β διὰ δόξης καὶ ἀρετῆς A.S.M.¹ μέγιστα ἡμῖν καὶ τίμια^α om. τῷ^ο οὐκ ἀμελήσω ὑμᾶς ἀεὶ

- Matt. 17. 6; cp. Mark 9. 7, Luke 9. 35. ἔστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, εἰς ὃν ἐγὼ εὐδόκησα· καὶ 18
ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ ἐνεχθεῖσαν
σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ. καὶ ἔχομεν βεβαιότερον 19
τὸν προφητικὸν λόγον, ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες, ὡς
Cp. John 5. 35. λύχνῳ φαίνοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα διαναγάζη,
καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν· τοῦτο πρῶτον 20
γινώσκοντες, ὅτι πᾶσα προφητεία γραφῆς ἰδίας ἐπιλύσεως
Cp. 1 Pet. 1. 10 sqq. οὐ γίνεται· οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη ἡ προφητεία 21
ποτέ¹, ἀλλ' ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν
ἐκ² ἀπὸ³ Θεοῦ ἀνθρώποι.
- Cp. Acts 20. 30, Jude 4, 18. Ἐγένοντο δὲ καὶ ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ ἐν 2
ὑμῖν ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες παρεισάξουσιν αἰρέ-
Cp. 1 Cor. 7. 23, 1 Pet. 1. 18; Jude 4. σεις ἀπώλειας καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνού-
μενοι, ἐπάγοντες ἑαυτοῖς ταχυνὴν ἀπώλειαν. καὶ πολλοὶ 2
ἐξακολουθήσουσιν αὐτῶν ταῖς ἁσέλγαις⁴, δι' οὓς ἡ ὁδὸς
Cp. 1 Tim. 6. 5, Tit. 1. 11, Jude 11. τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται. καὶ ἐν πλεονεξίᾳ πλα- 3
στοῖς λόγοις ὑμᾶς ἐμπορεύονται· οἷς τὸ κρίμα ἔκπαλαι οὐκ
Cp. Jude 6. ἀργεῖ, καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν οὐ νυστάζει. εἰ γὰρ ὁ Θεὸς 4
ἀγγέλων ἁμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ ἰσειροῖς⁵ ζόφου
Gen. 7. 1 sqq.; cp. 1 Pet. 3. 20. ταρταρώσας παρέδωκεν εἰς κρίσιν ἡ τηρουμένων⁶. καὶ ἀρ- 5
χαίου κόσμου οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὄγδοον Νῶε δικαιοσύνης
Gen. 19. 1 sqq.; cp. Jude 7. κήρυκα ἐφύλαξε κατακλυσμὸν κόσμῳ ἁσεβῶν ἐπάξας· καὶ 6
πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόρρας τεφρώσας καταστροφῇ κατέ-
κρινεν, ὑπόδειγμα μελλόντων ἁσεβεῖν τεθεικώς, καὶ δίκαιον 7
Δώτ, καταπονούμενον ὑπὸ τῆς τῶν ἀθέσμων ἐν ἁσέλγῃ
ἀναστροφῆς, ἐρρύσατο (βλέμματι γὰρ καὶ ἀκοῇ ὁ δίκαιος, 8
ἐγκατοικῶν ἐν αὐτοῖς, ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ψυχὴν δικαίαν ἀνό-
Cp. 1 Cor. 10. 13. μοις ἔργοις ἐβασάνιζεν)· οἶδε Κύριος εὐσεβεῖς ἐκ^κ πειρασμοῦ⁹ 9
ρύεσθαι, ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν,
Cp. Jude 7 sq. μάλιστα δὲ τοὺς ὀπίσω σαρκὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ μiasμοῦ πορευο- 10

¹ ποτέ προφητεία ² οἱ ἅγιοι ⁴ ἁσέλγαις ⁵ σειραῖς A.S.M.
³ τητηρημένων ⁶ πειρασμῶν A.

- μένους καὶ κυριότητος καταφρονούντας. τολμηταί, αὐθάδεις,
 11 δόξας οὐ τρέμουσι βλασφημοῦντες· ὅπου ἄγγελοι, ἰσχυῖ ^{Cp. Jude 9.}
 καὶ δυνάμει μείζονες ὄντες, οὐ φέρουσι κατ' αὐτῶν παρὰ
 12 Κυρίῳ βλάσφημον κρίσιν. οἱ τοὶ δέ, ὡς ἄλογα ζῶα ^{1 γε- Cp. Jude 10.}
 γεννημένα φυσικὰ¹ εἰς ἄλωσιν καὶ φθοράν, ἐν οἷς ἀγνοοῦσι
 βλασφημοῦντες ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν ^m καὶ φθαρῇσονται¹,
 13 ⁿ ἀδικούμενοί¹ μισθὸν ἀδικίας· ἡδονὴν ἡγούμενοι τὴν ἐν
 ἡμέρᾳ τρυφήν, σπῖλοι καὶ μῶμοι, ἐντρυφῶντες ἐν ταῖς ^{Cp. Jude 12.}
 14 ^o ἀγάπαις¹ αὐτῶν συνευωχούμενοι ὑμῖν, ὀφθαλμοὺς ἔχοντες
 μεστοὺς μοιχαλίδος καὶ ἀκαταπαύστους ἀμαρτίας, δελεάζον-
 τες ψυχὰς ἀστηρίκτους, καρδίαν γεγυμνασμένην ^p πλεονε-
 15 ξίας¹ ἔχοντες, κατάρας τέκνα· ^q καταλείποντες¹ εὐθείαν ὁδὸν
 ἐπλανήθησαν, ἐξακολουθήσαντες τῇ ὁδῷ τοῦ Βαλαὰμ τοῦ ^{Num. 22. 5}
 16 ^r Βεώρ¹, ὃς μισθὸν ἀδικίας ἡγάπησεν, ἔλεγε· δὲ ἔσχεν ^{sq. : cp. Jude 11.} ἰδίας
 παρανομίας· ὑποζύγιον ἄφωρον, ἐν ἀνθρώπου φωνῇ φθεγγά-
 17 μενον, ἐκώλυσεν τὴν τοῦ προφήτου παραφροσίαν. οὗτοί εἰσι ^{Cp. Jude 12.}
 πηγαὶ ἄνυδροι, ^s καὶ ὀμίχλαι¹ ὑπὸ λαίλαπος ἐλαυνόμεναι, οἷς
 18 ὁ ζόφος τοῦ σκότους ^{t-1} τετήρηται. ὑπέρογκα γὰρ ματαιότητος ^{Cp. Jude 16.}
 φθεγγόμενοι δελεάζουσιν ἐν ἐπιθυμίαις σαρκός, ἀσελγείαις,
 τοὺς ^u ὀλίγως ἀποφεύγοντας¹ τοὺς ἐν πλάνῃ ἀναστρεφόμενους,
 19 ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες ^{Cp. Rom. 6. 16,}
 20 τῆς φθορᾶς· ᾧ γάρ τις ἡττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται. εἰ ^{Gal. 5. 13,}
 γὰρ ἀποφυγόντες τὰ μιάσματα τοῦ κόσμου ἐν ἐπιγνώσει τοῦ ^{1 Pet. 2. 16,}
 Κυρίου ^{x-1} καὶ σωτήρος Ἰησοῦ Χριστοῦ τούτοις δὲ πάλιν ^{Jude 4.}
 ἐμπλακέντες ἡττῶνται, γέγονεν αὐτοῖς τὰ ἔσχατα χείρονα ^{Cp. Matt. 12.}
 21 τῶν πρώτων. κρεῖττον γὰρ ἦν αὐτοῖς μὴ ἐπεγνωκέναι τὴν ^{43 sqq., Luke}
 ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης, ἢ ἐπιγνοῦσιν ^{11. 24 sqq.,} ὑποστρέψαι¹ ἐκ τῆς ^{Heb. 10. 26}
 22 παραδοθείσης αὐτοῖς ἀγίας ἐντολῆς. ^z συμβέβηκεν¹ αὐτοῖς

¹ φυσικὰ γεγεννημένα ^m καταφθαρῇσονται ⁿ κομιούμενοι ^o ἀπά-
 ταις A.S.M. ^p πλεονεξίαις ^q καταλιπόντες τὴν ^r Βεωὶρ A.S.M.
^s νεφέλαι ^t add εἰς αἰῶνα ^u ὄντως ἀποφυγόντας ^x add ἡμῶν M.
^y ἐπιστρέψαι ^z συμβέβηκε δὲ

Cp. Prov. 26. 11. τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας, Κίων ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα, καὶ ὡς λουσαμένη εἰς κύλισμα βορβέρου.

Ταύτην ἤδη, ἀγαπητοί, δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολήν, **3** ἐν αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομονῇσιν τὴν ἐλπιτικὴν διάνοιαν, μνησθῆναι τῶν προειρημένων ῥημάτων ὑπὸ τῶν ἁγίων προ-
Cp. Jude 17. φητῶν, καὶ τῆς τῶν ἀποστόλων ^a ὑμῶν ἐντολῆς τοῦ Κυρίου
Cp. Jude 18. καὶ σωτῆρος· τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι ἐλεύσονται ἐπ' ^b ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ^c ἐν ἐμπαιγμονῇ ^d ἐμπαίκεται, κατὰ
Cp. Is. 5. 19. τὰς ἰδίας ^a ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι, καὶ λέγοντες, Ποῦ ^d
Jer. 17. 25. ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ; ἀφ' ἧς γὰρ οἱ
Ezek. 12. 22. πατέρες ἐκοιμήθησαν, πάντα οὕτω διαμένει ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως.
Matt. 24. 48, I Luke 12. 45. λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας, ὅτι οὐρανοὶ ἦσαν ἐκ-
Cp. Gen. 1. 9. παλαι, καὶ γῆ ἐξ ὕδατος καὶ δι' ὕδατος συνεστῶσα, τῷ τοῦ
7. 24. Θεοῦ λόγῳ, δι' ὧν ὁ τότε κόσμος ὕδατι κατακλυσθεὶς ἀπώ-
λετο· οἱ δὲ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ ^e τῷ αὐτῷ λόγῳ τεθη-
σαυρισμένοι ^f εἰσὶ πυρὶ, ^g τηρούμενοι εἰς ἡμέραν κρίσεως καὶ
ἀπωλείας τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων.

Cp. Ps. 90 (89). ⁴ Ἐν δὲ τοῦτο μὴ λανθανέτω ὑμᾶς, ἀγαπητοί, ὅτι μία ἡμέρα **8**
παρὰ Κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη, καὶ χίλια ἔτη ὡς ἡμέρα μία. οὐ ⁹
βραδύνει ὁ Κύριος τῆς ἐπαγγελίας, ὡς τινες βραδυτῆτα
ἡγοῦνται, ἀλλὰ μακροθυμεῖ εἰς ^h ὑμᾶς, ⁱ μὴ βουλόμενός τινος
Cp. Matt. 24. ἀπολίσθαι, ἀλλὰ πάντας εἰς μετάνοιαν χωρῆσαι. ἤξει δὲ ¹⁰
42 sq., Luke 21. 34 sq., 1 Thess. 5. 2. ^{h-i} ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτῃς ^{i-l}, ἐν ᾗ οἱ οὐρανοὶ ροιζήδην
παρελεύσονται, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα ^k λυθήσεται, καὶ γῆ
καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα ^l κατακαήσεται. τούτων ^m οὕτως ¹¹ πάν-
των λυομένων ποταποὺς δεῖ ὑπάρχειν ὑμᾶς ἐν ἁγίαις ἀνα-
Cp. 1 Cor. 1. 7. στροφαῖς καὶ εὐσεβείαις, προσδοκῶντας καὶ σπεύδοντας τὴν ¹²
Phil. 3. 20, Tit. 2. 13. παρουσίαν τῆς τοῦ Θεοῦ ἡμέρας, δι' ἣν οὐρανοὶ πυρούμενοι
λυθήσονται, καὶ στοιχεῖα καυσούμενα ⁿ τήκεται; καινοὺς δὲ ¹³

^a ὑμῶν

θυμίας

ⁱ add ἐν νυκτί^b ἐσχάτου^e αὐτοῦ S.^k λυθήσονται^c om. ἐν ἐμπαιγμονῇ^f εἰσὶ, πυρὶ^l ἐβρεθήσεται M.^d αὐτῶν ἐπι-^h add ἡ^m οὕτως

οὐρανοὺς καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσ- Cp. Is. 65. 17.
Rev. 21. 1.
δοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ.

14 Διό, ἀγαπητοί, ταῦτα προσδοκῶντες, σπουδάσατε ἄσπιλοι
15 καὶ ἀμώμητοι αὐτῷ εὐρεθῆναι ἐν εἰρήνῃ. καὶ τὴν τοῦ Κυρίου
ἡμῶν μακροθυμίαν σωτηρίαν ἡγεῖσθε, καθὼς καὶ ὁ ἀγαπητὸς Cp. Rom. 2. 4.
ἡμῶν ἀδελφὸς Παῦλος κατὰ τὴν αὐτῷ δοθεῖσαν σοφίαν
16 ἔγραψεν ὑμῖν· ὥς καὶ ἐν πάσαις ^α ἐπιστολαῖς, λαλῶν
ἐν αὐταῖς περὶ τούτων· ἐν ^β αἷς ^γ ἔστι δυσνόητά τινα, ἃ οἱ
ἀμαθεῖς καὶ ἀστήρικτοι στρεβλοῦσιν, ὥς καὶ τὰς λοιπὰς
17 γραφάς, πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπώλειαν. ὑμεῖς οὖν, ἀγαπη-
18 πλάνῃ συναπαχθέντες ἐκπέσητε τοῦ ἰδίου στηριγμοῦ. ἀν-
ξάνετε δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος
Ἰησοῦ Χριστοῦ. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ νῦν καὶ εἰς ἡμέραν αἰῶνος.
ἀμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗ

ΠΡΩΤΗ.

1 Ὁ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὁ ἀκηκόαμεν, ὁ ἐώρακάμεν τοῖς ὀφθαλ- Cp. John 1. 1,
14, Luke 1. 2,
24. 39.
μοῖς ἡμῶν, ὁ ἐθεασάμεθα, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν,
2 περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς (καὶ ἡ ζωὴ ἐφανερώθη, καὶ ἐώρακά- Cp. John 1. 4,
14. 6.
μεν, καὶ μαρτυροῦμεν, καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν
τὴν αἰώνιον, ἣτις ἦν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἐφανερώθη ἡμῖν), Cp. John 1. 1.
3 ὁ ἐώρακάμεν καὶ ἀκηκόαμεν, ἀπαγγέλλομεν ^α καὶ ὑμῖν, ἵνα
καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡμῶν· καὶ ἡ κοινωνία δὲ ἡ Cp. John 17. 21.
ἡμετέρα μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ
4 Χριστοῦ· καὶ ταῦτα γράφομεν ^β ἡμεῖς, ἵνα ἡ χαρὰ ^γ ἡμῶν Cp. John 15.
11, 16. 24.
ἡ πεπληρωμένη.

^α add ταῖς^β οἷς^γ οὐκ. καὶ^δ ὑμῖν^ε ὑμῶν A.M.

Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ^aἀγγελία¹ ἣν ἀκηκόαμεν ἀπ' αὐτοῦ καὶ 5
 Cp. John 1. 5, ἀναγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι ὁ Θεὸς φῶς ἐστὶ, καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ
 9. οὐκ ἔστιν οὐδεμία. ἐὰν εἴπωμεν ὅτι κοινωνίαν ἔχομεν μετ' ὁ
 αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ σκότει περιπατῶμεν, ψευδόμεθα καὶ οὐ
 ποιούμεν τὴν ἀλήθειαν· ἐὰν δὲ ἐν τῷ φωτὶ περιπατῶμεν, 7
 ὡς αὐτός ἐστιν ἐν τῷ φωτὶ, κοινωνίαν ἔχομεν μετ' ἀλλήλων,
 Cp. Heb. 9. 14, καὶ τὸ αἷμα Ἰησοῦ ^e—¹ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ
 12. 24. πάσης ἁμαρτίας. ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, 8
 Cp. Ps. 32 (31). ἑαυτοὺς πλανῶμεν, καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. ἐὰν 9
 5. ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστός ἐστι καὶ δίκαιος, ἵνα
 ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας, καὶ καθάρισῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδι-
 Cp. Rom. 3. 4, κίας. ἐὰν εἴπωμεν ὅτι οὐχ ἡμαρτήκαμεν, ψεύστην ποιούμεν 10
 9, Gal. 3. 22. αὐτόν, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν.

Τεκνία μου, ταῦτα γράφω ὑμῖν, ἵνα μὴ ἁμάρτητε. καὶ ἐάν 2
 Cp. John 14. 16, τις ἁμάρτη, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα, Ἰησοῦν
 16. Χριστὸν δίκαιον· καὶ αὐτὸς ἱλασμός ἐστι περὶ τῶν ἁμαρτιῶν 2
 Cp. 4. 10, ἡμῶν, οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου
 John 1. 29, τοῦ κόσμου. καὶ ἐν τούτῳ γινώσκουμεν ὅτι ἐγνώκαμεν αὐτόν, 3
 Rom. 3. 25, ἐὰν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν. ὁ λέγων ^fὅτι¹ ^gἘγνώκα 4
 Cp. John 14. 21, 23. αὐτόν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ τηρῶν, ψεύστης ἐστί, καὶ
 ἐν τούτῳ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν· ὃς δ' ἂν τηρῇ αὐτοῦ τὸν 5
 λόγον, ἀληθῶς ἐν τούτῳ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ τετελείωται. ἐν
 Cp. John 15. 4 sq. τούτῳ γινώσκουμεν ὅτι ἐν αὐτῷ ἐσμεν· ὁ λέγων ἐν αὐτῷ 6
 μένειν ὀφείλει καθὼς ἐκεῖνος περιεπάτησε καὶ αὐτὸς ^g—¹
 περιπατεῖν.

Cp. Matt. 22. 39, Mark 12. 31, Luke 10. 27, ἡ Ἀγαπητοί^h, οὐκ ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ἀλλ' ἐν- 7
 Cp. John 13. 34, 35, τολὴν παλαιάν, ἣν εἶχετε ἀπ' ἀρχῆς· ἡ ἐντολὴ ἡ παλαιά
 34. ἐστὶν ὁ λόγος ὃν ἠκούσατε ⁱ—¹. πάλιν ἐντολὴν καινὴν 8
 Cp. John 8. 12, γράφω ὑμῖν, ὃ ἐστὶν ἀληθὲς ἐν αὐτῷ καὶ ἐν ὑμῖν· ὅτι ἡ
 σκοτία παράγεται, καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἤδη φαίνει. ὁ 9

^a ἀγγελία S. ^e add Χριστοῦ ^f om. ὅτι ^g add οὕτως
^h Ἀδελφοί ⁱ add ἀπ' ἀρχῆς

- λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν ἐν τῇ
 10 σκοτίᾳ ἐστὶν ἕως ἄρτι. ὁ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ
 11 φωτὶ μένει, καὶ σκάνδαλον ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. ὁ δὲ μισῶν
 τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστί, καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περι- Cp. John 12.
35.
 πατεῖ, καὶ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία ἐτύφλωσε τοὺς
 ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ.
- 12 Γράφω ὑμῖν, τεκνία, ὅτι ἀφέωνται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι διὰ Cp. Luke 24.
47, Acts 10.
43.
 13 τὸ ὄνομα αὐτοῦ. γράφω ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' 43.
 ἀρχῆς. γράφω ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι νενικήκατε τὸν πονηρόν.
- 14 ^κ ἔγραψα¹ ὑμῖν, παιδιά, ὅτι ἐγνώκατε τὸν πατέρα. ἔγραψα
 ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς. ἔγραψα ὑμῖν,
 νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροί ἐστε, καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐν ὑμῖν
- 15 μένει, καὶ νενικήκατε τὸν πονηρόν. μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσ- Cp. John 15.
19, 17, 14,
James 4. 4.
 μόν, μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ. ἐάν τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, James 4. 4.
 16 οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ πατρὸς ἐν αὐτῷ. ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ
 κόσμῳ, ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκός, καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλ-
 μῶν, καὶ ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ πατρὸς,
- 17 ἀλλ' ἐκ τοῦ κόσμου ἐστί. καὶ ὁ κόσμος παράγεται, καὶ ἡ
 ἐπιθυμία αὐτοῦ. ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ μένει εἰς
 τὸν αἰῶνα.
- 18 Παιδιά, ἐσχάτη ὥρα ἐστί· καὶ καθὼς ἠκούσατε ὅτι ¹⁻¹ Cp. Matt. 24.
5, 24.
 ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ νῦν ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν·
- 19 ὅθεν γινώσκουμεν ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν. ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον, Cp. Acts 20.
30.
 ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν· εἰ γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, μεμενέκεισαν
 ἂν μεθ' ἡμῶν· ἀλλ' ἵνα φανερωθῶσιν ὅτι οὐκ εἰσὶ πάντες ἐξ
- 20 ἡμῶν. καὶ ὑμεῖς χρίσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἁγίου, καὶ οἴδατε Cp. 2 Cor. 1.
21 sq.; John
14. 26, 16. 13.
 21 ^μ πάντα¹. οὐκ ἔγραψα ὑμῖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἀλήθειαν, 14. 26, 16. 13.
 ἀλλ' ὅτι οἴδατε αὐτήν, καὶ ὅτι πᾶν ψεῦδος ἐκ τῆς ἀληθείας
- 22 οὐκ ἔστι. τίς ἐστὶν ὁ ψεύστης, εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος ὅτι
 Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ὁ Χριστός; οὗτός ἐστιν ὁ ἀντίχριστος,

^κ γράφω¹ add ὁ^μ πάντες M.

- Cp. John 15. 23. ὁ ἀρνούμενος τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν. πᾶς ὁ ἀρνούμενος 23
τὸν υἱὸν οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει. ^α ὁ ὁμολογῶν τὸν υἱὸν καὶ
τὸν πατέρα ἔχει. ^ο ὁ ἡκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἐν ὑμῖν 24
μενέτω. ἐὰν ἐν ὑμῖν μείνη ὁ ἀπ' ἀρχῆς ἡκούσατε, καὶ ὑμεῖς
Cp. John 17. 2. ἐν τῷ υἱῷ καὶ ἐν τῷ πατρὶ μενεῖτε. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγ- 25
γελία, ἣν αὐτὸς ἐπηγγείλατο ^β ὑμῖν, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον.
ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν περὶ τῶν πλανώντων ὑμᾶς. καὶ ὑμεῖς 26, 27
τὸ χρίσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ, ^α μένει ἐν ὑμῖν, καὶ οὐ
Cp. Jer. 31 (38). 33 sq. χρεῖαν ἔχετε ἵνα τις διδάσκη ὑμᾶς· ἀλλ' ὡς τὸ ^α αὐτοῦ
χρίσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθές ἐστι, καὶ
οὐκ ἔστι ^β ψεῦδος, καὶ καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς, ^γ μένετε ἐν
αὐτῷ. καὶ νῦν, τεκνία, μένετε ἐν αὐτῷ· ἵνα ^α ἐὰν ^δ φανε- 28
ρωθῇ, ^ε σχωμέν ^ζ παρρησίαν, καὶ μὴ αἰσχυνοῦμεν ἀπ' αὐτοῦ
ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. ἐὰν εἰδῇτε ὅτι δίκαιός ἐστι, γινώ- 29
σκετε ὅτι ^γ καὶ ^δ πᾶς ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην ἐξ αὐτοῦ
γεγέννηται.
Cp. John 1. 12. Ἴδετε, ποταπὴν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν ὁ πατήρ, ἵνα τέκνα 3
Cp. John 16. 3. Θεοῦ κληθῶμεν· ^α καὶ ἐσμεν. διὰ τοῦτο ὁ κόσμος οὐ γι-
νώσκει ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἔγνω αὐτόν. ἀγαπητοί, νῦν τέκνα 2
Cp. 1 Cor. 15. 49, Phil. 3. 21, Θεοῦ ἐσμεν, καὶ οὕτω ἐφανερῶθη τί ἐσόμεθα. οἶδαμεν ^α—
Col. 3. 4. ὅτι ἐὰν φανερωθῇ, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι ὁψόμεθα αὐτὸν
Cp. Matt. 5. 8. καθὼς ἐστι. καὶ πᾶς ὁ ἔχων τὴν ἐλπίδα ταύτην ἐπ' αὐτῷ 3
ἀγνίζει αὐτόν, καθὼς ἐκεῖνος ἀγνός ἐστι. πᾶς ὁ ποιῶν τὴν 4
ἀμαρτίαν καὶ τὴν ἀνομίαν ποιεῖ, καὶ ἡ ἀμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνο-
Cp. John 1. 29. μία. καὶ οἶδατε ὅτι ἐκεῖνος ἐφανερώθη, ἵνα τὰς ἀμαρτίας ^β— 5
ἄρῃ, καὶ ἀμαρτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστι. πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μένων 6
οὐχ ἀμαρτάνει· πᾶς ὁ ἀμαρτάνων οὐχ ἑώρακεν αὐτόν, οὐδὲ
ἔγνωκεν αὐτόν. τεκνία, μηδεὶς πλανᾷτω ὑμᾶς· ὁ ποιῶν τὴν 7

^α om. ὁ ὁμολογῶν τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα ἔχει. A. (?) S. ^ο add οὖν
^β ὑμῖν M. ^α ἐν ὑμῖν μένει ^γ αὐτὸ ^δ ψεῦδος· M. ^ε μενεῖτε
^ζ ὅταν ^η ἔχωμεν ^θ om. καὶ ^ι om. καὶ ἐσμεν. ^κ add δέ
^λ add ἡμῶν

- 8 δικαιοσύνην δίκαιός ἐστι, καθὼς ἐκεῖνος δίκαιός ἐστιν· ὁ Cp. John 8. 44.
 ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς
 ὁ διάβολος ἁμαρτάνει. εἰς τοῦτο ἐφανερώθη ὁ υἱὸς τοῦ
 9 Θεοῦ, ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου. πᾶς ὁ γεγεννημέ-
 νος ἐκ τοῦ Θεοῦ ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ, ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν Cp. 1 Pet. 1. 23.
 αὐτῷ μένει καὶ οὐ δύναται ἁμαρτάνειν, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ
 10 γεγέννηται. ἐν τούτῳ φανερά ἐστι τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ καὶ
 τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου· πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιοσύνην οὐκ
 ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.
 11 ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγγελία ἣν ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγα- Cp. 2. 7, John
 12 πῶμεν ἀλλήλους· οὐ καθὼς Καὶν ἐκ τοῦ πονηροῦ ἦν, καὶ Cp. Gen. 4. 8
 ἔσφαξε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. καὶ χάριν τίνος ἔσφαξεν αὐτόν;
 ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ἦν, τὰ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ
 δίκαια.
- 13 Μὴ θαυμάζετε, ἀδελφοί ^ο·, εἰ μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. Cp. John 15.
 14 ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ^{18, 17. 14.}
 ζωὴν, ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς. ὁ μὴ ἀγαπῶν ^a· μένει
 15 ἐν τῷ θανάτῳ. πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνθρωπο- Cp. Matt. 5.
 κτόνος ἐστί· καὶ οἶδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει ^{21 sqq.}
 16 ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν. ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν τὴν
 ἀγάπην ^ο·, ὅτι ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκε· Cp. John 10.
 καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς ^fθεῖναι^{11, 15; 13. 14}. sq.
- 17 ὃς δ' ἂν ἔχῃ τὸν βίον τοῦ κόσμου, καὶ θεωρῇ τὸν ἀδελφὸν
 αὐτοῦ χρεῖαν ἔχοντα, καὶ κλείσῃ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀπ'
 18 αὐτοῦ, πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ; τεκνία ⁸·,
 μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ μὴδὲ ^hτῇ¹ γλώσσῃ, ἀλλ' ⁱἐν¹ ἔργῳ Cp. Rom. 12.
 19 καὶ ἀληθείᾳ. ^j· ἐν τούτῳ ^kγνωσόμεθα¹ ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας⁹.
 ἑσμέν, καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ πείσομεν ¹τὴν καρδίαν ἡμῶν,
 20 ὅ ¹τι¹ ἐὰν καταγινώσκῃ ἡμῶν ἡ καρδιά, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ

^ο add μου^d add τὸν ἀδελφὸν^ο add τοῦ Θεοῦ Α.^f τιθέναι^g add μου^h om. τῇⁱ om. ἐν^j add καὶ^k γινώσκουμεν¹ τὰς καρδίας ἡμῶν. ὅτι

Θεὸς τῆς καρδίας ἡμῶν, καὶ γινώσκει πάντα. ἀγαπητοί, ἐὰν ²¹
 ἡ καρδία ^{m-l} μὴ καταγινώσκη ἡμῶν, παρρησίαν ἔχομεν πρὸς
 τὸν Θεόν, καὶ ὃ ἐὰν αἰτῶμεν, λαμβάνομεν ^{n ap'} αὐτοῦ, ὅτι ²²
 τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηροῦμεν, καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ

Cp. John 6. 29. ποιοῦμεν. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ, ἵνα πιστεύσωμεν ²³

Cp. John 13. ^{34.} τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀγαπῶμεν

Cp. John 14. ^{21, 15. 10.} ἀλλήλους, καθὼς ἔδωκεν ἐντολὴν ἡμῖν. καὶ ὁ τηρῶν τὰς ²⁴

Cp. 4. 13, Rom. 8. 9. ἐντολὰς αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει, καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ. καὶ ἐν
 τούτῳ γινώσκομεν ὅτι μένει ἐν ἡμῖν, ἐκ τοῦ Πνεύματος οὗ
 ἡμῖν ἔδωκεν.

Cp. 1 Thess. 5. ^{19 sqq.} Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε ⁴

Cp. Jude 4. τὰ πνεύματα, εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν· ὅτι πολλοὶ ψευδοπρο-
 φῆται ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον. ἐν τούτῳ γινώσκετε ²

Cp. 1 Cor. 12. ^{3.} τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· πᾶν πνεῦμα δὲ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν

Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστὶ· καὶ πᾶν ³
 πνεῦμα δὲ ὃ μὴ ὁμολογεῖ ^{r-l} τὸν Ἰησοῦν ^{r-l} ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ
 ἐστὶ· καὶ τοῦτό ἐστὶ τὸ τοῦ ἀντιχρίστου, ὃ ἀκηκόατε ὅτι

Cp. John 15. ^{19.} ἔρχεται, καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶν ἡδη. ὑμεῖς ἐκ τοῦ ⁴

Cp. John 16. ^{33.} Θεοῦ ἐστε, τέκνία, καὶ νενικήκατε αὐτούς· ὅτι μείζων ἐστὶν

ὁ ἐν ὑμῖν ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ. αὐτοὶ ἐκ τοῦ κόσμου εἰσὶ ⁵
 διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ κόσμου λαλοῦσι, καὶ ὁ κόσμος αὐτῶν

Cp. John 8. 47. ^{14. 7.} ἀκούει. ἡμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐσμεν· ὁ γινώσκων τὸν Θεὸν ⁶

ἀκούει ἡμῶν· ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἀκούει ἡμῶν.
 ἐκ τούτου γινώσκομεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας καὶ τὸ πνεῦμα
 τῆς πλάνης.

Ἀγαπητοί, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους· ὅτι ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ Θεοῦ ⁷
 ἐστὶ, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται καὶ γινώσκει
 τὸν Θεόν. ὁ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τὸν Θεόν· ὅτι ὁ Θεὸς ⁸
 ἀγάπη ἐστίν. ἐν τούτῳ ἐφανερώθη ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐν ⁹
 ἡμῖν, ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἀπέσταλκεν ὁ Θεὸς

^m add ἡμῶν
 ἐληλυθότα

ⁿ παρ'

^o λύει M.

^p add Χριστὸν ἐν σαρκὶ

- 10 εἰς τὸν κόσμον, ἵνα ζήσωμεν δι' αὐτοῦ. ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ Cp. Eph. 2. 4.
 ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς ἠγαπήσαμεν τὸν Θεόν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς
 ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἀπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰλασμὸν περὶ Cp. 2. 2.
 11 τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. ἀγαπητοί, εἰ οὕτως ὁ Θεὸς ἠγάπησεν Cp. Matt. 18.
 12 ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν. Θεὸν οὐδεὶς ^{33.}
^{Cp. John 1. 18,}
 πώποτε τεθέαται· ἐὰν ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν ^{6. 4^b, 1 Tim. 6. 16.}
 13 μένει, καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ τετελειωμένη ἐστὶν ἐν ἡμῖν· ἐν Cp. 3. 24.
 τούτῳ γινώσκουμεν ὅτι ἐν αὐτῷ μένομεν, καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν,
 14 ὅτι ἐκ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ δέδωκεν ἡμῖν. καὶ ἡμεῖς τε- Cp. John 1.
 θεάμεθα καὶ ^{14; 3. 17; 21.}
^{24.} μαρτυροῦμεν¹ ὅτι ὁ πατὴρ ἀπέσταλκε τὸν
 15 υἱὸν σωτήρα τοῦ κόσμου. ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ὅτι Ἰησοῦς Cp. Matt. 16.
 ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ μένει, καὶ αὐτὸς ἐν ^{16, John 6. 68,}
^{9. 35 sqq.}
 16 τῷ Θεῷ. καὶ ἡμεῖς ἐγνώκαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν τὴν ἀγά-
 πην ἣν ἔχει ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν. ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστί, καὶ ὁ μένων
 ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει, καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ ¹ μένει¹.
 17 ἐν τούτῳ τετελείωται ἡ ἀγάπη μεθ' ἡμῶν, ἵνα παρρησίαν
 ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστι
 18 καὶ ἡμεῖς ἐσμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. φόβος οὐκ ἔστιν ἐν
 τῇ ἀγάπῃ· ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον,
 ὅτι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει, ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τετελείωται
 19 ἐν τῇ ἀγάπῃ. ἡμεῖς ἀγαπῶμεν ¹⁸⁻¹, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγά-
 20 πησεν ἡμᾶς. ἐὰν τις εἴπῃ ὅτι Ἀγαπῶ τὸν Θεόν, καὶ τὸν
 ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν· ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν
 τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὃν ἑώρακε, τὸν Θεόν, ὃν οὐχ ἑώρακεν,
 21 ¹ οὐ δύναται ἀγαπᾶν.¹ καὶ ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' ^{Cp. Matt. 22.}
 αὐτοῦ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν ^{37 sqq., Mark}
 αὐτοῦ. ^{12. 29 sqq.,}
^{Luke 10. 27 sq.}
 5 Πᾶς ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ἐκ τοῦ Θεοῦ Cp. John 1. 12.
 γεγέννηται· καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸν γεννήσαντα ἀγαπᾷ καὶ Cp. John 15.
 2 τὸν γεγεννημένον ἐξ αὐτοῦ. ἐν τούτῳ γινώσκουμεν ὅτι ἀγα-

¹ μαρτοῦμεν S.
 ἀγαπᾶν; A.S.M.

¹ om. μένει

¹⁸ add αὐτόν

¹ πῶς δύναται

- Cp. John 14. 15. 21, 23. Cp. Matt. 11. 30. Cp. John 16. 33. *πῶμεν τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ, ὅταν τὸν Θεὸν ἀγαπῶμεν, καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ ὡποιῶμεν^u. αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὰς ἐντολάς αὐτοῦ τηρῶμεν· καὶ αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσίν. ὅτι πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Θεοῦ νικᾷ τὸν κόσμον· καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν. τίς δέ^x ἐστὶν ὁ νικῶν τὸν κόσμον, εἰ μὴ ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; οὗτός ἐστιν ὁ ἐλθὼν δι' ὕδατος καὶ αἵματος, Ἰησοῦς Χριστός· οὐκ ἐν τῷ ὕδατι μόνον, ἀλλ' ἐν τῷ ὕδατι καὶ ἐν^z τῷ αἵματι. καὶ τὸ Πνεῦμά ἐστι τὸ μαρτυροῦν, ὅτι τὸ Πνεῦμά ἐστὶν ἡ ἀλήθεια. ὅτι τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες^a, τὸ Πνεῦμα, 7, 8 καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ αἷμα· καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἓν^b εἰσιν[!]. εἰ 9 τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνθρώπων λαμβάνομεν, ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοῦ μείζων ἐστίν· ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοῦ, ὅτι[!] μεμαρτύρηκε περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἔχει τὴν μαρτυρίαν ἐν αὐτῷ[!]. ὁ μὴ πιστεύων τῷ Θεῷ ψεύστην πεποίηκεν αὐτόν, ὅτι οὐ πεπίστευκεν εἰς τὴν μαρτυρίαν, ἣν μεμαρτύρηκεν ὁ Θεὸς περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία, ὅτι ζῶν αἰῶ- Cp. John 3. 16. 17. 2. Cp. John 1. 4. Cp. John 3. 36. *νιον ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεός, καὶ αὕτη ἡ ζωὴ ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἐστίν. ὁ ἔχων τὸν υἱὸν ἔχει τὴν ζωὴν· ὁ μὴ ἔχων τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὴν ζωὴν οὐκ ἔχει.**
- Cp. John 20. 31. *Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν^o-, ἵνα εἰδῆτε ὅτι ζῶν ἔχετε αἰῶ- νιον, ^fτοῖς πιστεύουσιν[!] εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ παρρησία ἣν ἔχομεν πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐάν τι αἰτῶμεθα κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἀκούει ἡμῶν[!]. καὶ ἐὰν οἶδαμεν ὅτι ἀκούει ἡμῶν ὁ ἄν αἰτῶμεθα, οἶδαμεν ὅτι ἔχομεν τὰ αἰτήματα ἃ ᾔτηκαμεν παρ' αὐτοῦ. ἐὰν τις ἴδῃ τὸν ἀδελ-*

^u τηρῶμεν ^x om. δέ ^y add ὁ ^z om. ἐν ^a add ἐν
 τῷ οὐρανῷ, ὁ πατήρ, ὁ λόγος, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα· καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς ἓν εἰσι.
 καὶ τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῇ γῇ ^b εἰσι S. ^c ἦν ^d ἐαυτῷ
^e add τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ^f καὶ ἵνα πισ-
 τεύητε ^g ὑμῶν S.

φὸν αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον, ^h αἰτήσῃ,
καὶ δώσει¹ αὐτῷ ζωὴν τοῖς ἁμαρτάνουσι μὴ πρὸς θάνατον.
ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον· οὐ περὶ ἐκείνης λέγω ἵνα
17 ἐρωτήσῃ. πᾶσα ἀδικία ἁμαρτία ἐστί· καὶ ἔστιν ἁμαρτία οὐ
πρὸς θάνατον.

18 Οἶδαμεν ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐχ ἁμαρ-
τάνει, ἀλλ' ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Θεοῦ τηρεῖ ⁱ αὐτόν¹, καὶ ὁ
19 πονηρὸς οὐχ ἄπτεται αὐτοῦ. οἶδαμεν ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐσμεν,
20 καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται. οἶδαμεν δὲ ὅτι
ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦκει, καὶ δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν, ἵνα ^k γινώ- Cp. John 17.
σκομεν¹ τὸν ἀληθινόν, καὶ ἐσμεν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ ² sq.
αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ. οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς Θεός, καὶ Cp. I. 2.
21 ¹⁻¹ ζωὴ αἰώνιος. τεκνία, φυλάξατε ^m ἑαυτὰ¹ ἀπὸ τῶν εἰδώ-
λων. ⁿ⁻¹

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΕΥΤΕΡΑ.

1 Ὁ πρεσβύτερος ^a ἐκλεκτῇ¹ κυρία καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς, Cp. 3 John 1,
οὓς ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ, καὶ οὐκ ἐγὼ μόνος ἀλλὰ καὶ ⁱ Pet. 5. 1.
2 πάντες οἱ ἐγνωκότες τὴν ἀλήθειαν, διὰ τὴν ἀλήθειαν τὴν Cp. John 8. 32.
3 μένουσαν ἐν ἡμῖν, καὶ μεθ' ἡμῶν ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα· ἔσται
μεθ' ^b ἡμῶν¹ χάρις, ἔλεος, εἰρήνη παρὰ Θεοῦ πατρός, καὶ
παρὰ ^{c-1} Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρός, ἐν ἀληθείᾳ
καὶ ἀγάπῃ.
4 Ἐχάρην λίαν ὅτι εὔρηκα ἐκ τῶν τέκνων σου περιπατοῦντας Cp. 3 John 3
5 ἐν ἀληθείᾳ, καθὼς ἐντολὴν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ πατρός. καὶ ^{sq.}
νῦν ἐρωτῶ σε, κυρία, οὐχ ὥς ἐντολὴν ^d γράφων¹ σοι καινὴν, Cp. 1 John 2.
7.

^h αἰτήσῃ καὶ δώσει M. ⁱ ἐαυτόν ^k γινώσκωμεν ^l add ἡ
^m ἑαυτοῦς ⁿ add ἀμήν. ^a Ἐκλεκτῇ S. ^b ὑμῶν A. ^c add
Κυρίου ^d γράφω S.

- Cp. 1 John 3. 11. ἀλλὰ ἦν εἵχομεν ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους. καὶ 6
Cp. 1 John 5. 3. αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη, ἵνα περιπατῶμεν κατὰ τὰς ἐντολὰς
αὐτοῦ. αὕτη ὁ ἡ ἐντολή ἐστι⁶, καθὼς ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς,
Cp. 1 John 2. 18 sqq., 4. 2. ἵνα ἐν αὐτῇ περιπατῆτε. ὅτι πολλοὶ πλάνοι [†]ἐξῆλθον¹ εἰς 7
τὸν κόσμον, οἳ μὴ ὁμολογοῦντες Ἰησοῦν Χριστὸν ἐρχόμενον
ἐν σαρκί. οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος καὶ ὁ ἀντίχριστος. βλέπετε 8
ἐαυτούς, ἵνα μὴ ⁸ἀπολέσητε¹ ἃ ^hεἰργασάμεθα¹, ἀλλὰ μισθὸν
πλήρη ¹ἀπολάβετε¹. πᾶς ὁ ¹προάγων¹ καὶ μὴ μένων ἐν 9
τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ Θεὸν οὐκ ἔχει· ὁ μένων ἐν τῇ δι-
Cp. Rom. 16. 17, Gal. 1. 8. 10. δαχῇ ^k-¹, οὗτος καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἔχει. εἴ τις 10
ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς, καὶ ταύτην τὴν διδαχὴν οὐ φέρει, μὴ
λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν, καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε·
ὁ γὰρ λέγων αὐτῷ χαίρειν κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς 11
πονηροῖς.
Cp. 3 John 13 sq. Πολλὰ ἔχων ὑμῖν γράφειν οὐκ ἠβουλήθην διὰ χάρτου καὶ 12
μέλανος· ἀλλὰ ἐλπίζω ¹γενέσθαι¹ πρὸς ὑμᾶς, καὶ στόμα
πρὸς στόμα λαλῆσαι, ἵνα ἡ χαρὰ ^mὑμῶν¹ ᾗ [†]πεπληρωμένη.
Cp. ver. 1, 1 Pet. 5. 13. ἀσπάζεται σε τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς σου τῆς ⁿἐκλεκτῆς¹. ο-¹ 13

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΡΙΤΗ.

- Cp. 2 John 1, 1 Pet. 5. 1. Ὁ πρεσβύτερος Γαῖος τῷ ἀγαπητῷ, ὃν ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν 1
ἀληθείᾳ.
Ἀγαπητέ, περὶ πάντων εὐχομαί σε εὐδοῦσθαι καὶ ὑγιαίνειν, 2
Cp. 2 John 4. καθὼς εὐδοῦταί σου ἡ ψυχὴ. ἐχάρην γὰρ λίαν ἐρχομένων 3
ἀδελφῶν καὶ μαρτυρούντων σου τῇ ἀληθείᾳ, καθὼς σὺ ἐν

⁶ ἐστὶν ἡ ἐντολή
[†] ἐξῆλθον
⁸ ἀπολέσωμεν
^h εἰργασασθε Μ.

¹ ἀπολάβωμεν
¹ παραβαίνων
^k add τοῦ Χριστοῦ
¹ ἐλθεῖν

^m ἡμῶν
ⁿ Ἐκλεκτῆς S.
¹ add ἀμήν.

- 4 ἀληθείᾳ περιπατεῖς. μειζοτέραν τούτων οὐκ ἔχω ^a χαράν¹,
 ἵνα ἀκούω τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν ^b τῇ¹ ἀληθείᾳ περιπατοῦντα.
- 5 Ἀγαπητέ, πιστὸν ποιεῖς ὃ ἐὰν ἐργάσῃ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς
 6 καὶ ^c τοῦτο¹ ξένους, οἱ ἐμαρτύρησάν σου τῇ ἀγάπῃ ἐνώπιον
 ἐκκλησίας· οὓς καλῶς ποιήσεις προπέμψας ἀξίως τοῦ Θεοῦ.
 7 ὑπὲρ γὰρ τοῦ ὀνόματος ^d ^e ^f ἐξηλθόν μηδὲν λαμβάνοντες ἀπὸ ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^{aa} ^{ab} ^{ac} ^{ad} ^{ae} ^{af} ^{ag} ^{ah} ^{ai} ^{aj} ^{ak} ^{al} ^{am} ^{an} ^{ao} ^{ap} ^{aq} ^{ar} ^{as} ^{at} ^{au} ^{av} ^{aw} ^{ax} ^{ay} ^{az} ^{ba} ^{bb} ^{bc} ^{bd} ^{be} ^{bf} ^{bg} ^{bh} ^{bi} ^{bj} ^{bk} ^{bl} ^{bm} ^{bn} ^{bo} ^{bp} ^{bq} ^{br} ^{bs} ^{bt} ^{bu} ^{bv} ^{bw} ^{bx} ^{by} ^{bz} ^{ca} ^{cb} ^{cc} ^{cd} ^{ce} ^{cf} ^{cg} ^{ch} ^{ci} ^{cj} ^{ck} ^{cl} ^{cm} ^{cn} ^{co} ^{cp} ^{cq} ^{cr} ^{cs} ^{ct} ^{cu} ^{cv} ^{cw} ^{cx} ^{cy} ^{cz} ^{da} ^{db} ^{dc} ^{dd} ^{de} ^{df} ^{dg} ^{dh} ^{di} ^{dj} ^{dk} ^{dl} ^{dm} ^{dn} ^{do} ^{dp} ^{dq} ^{dr} ^{ds} ^{dt} ^{du} ^{dv} ^{dw} ^{dx} ^{dy} ^{dz} ^{ea} ^{eb} ^{ec} ^{ed} ^{ee} ^{ef} ^{eg} ^{eh} ^{ei} ^{ej} ^{ek} ^{el} ^{em} ^{en} ^{eo} ^{ep} ^{eq} ^{er} ^{es} ^{et} ^{eu} ^{ev} ^{ew} ^{ex} ^{ey} ^{ez} ^{fa} ^{fb} ^{fc} ^{fd} ^{fe} ^{ff} ^{fg} ^{fh} ^{fi} ^{fj} ^{fk} ^{fl} ^{fm} ^{fn} ^{fo} ^{fp} ^{fq} ^{fr} ^{fs} ^{ft} ^{fu} ^{fv} ^{fw} ^{fx} ^{fy} ^{fz} ^{ga} ^{gb} ^{gc} ^{gd} ^{ge} ^{gf} ^{gg} ^{gh} ^{gi} ^{gj} ^{gk} ^{gl} ^{gm} ^{gn} ^{go} ^{gp} ^{gq} ^{gr} ^{gs} ^{gt} ^{gu} ^{gv} ^{gw} ^{gx} ^{gy} ^{gz} ^{ha} ^{hb} ^{hc} ^{hd} ^{he} ^{hf} ^{hg} ^{hh} ^{hi} ^{hj} ^{hk} ^{hl} ^{hm} ^{hn} ^{ho} ^{hp} ^{hq} ^{hr} ^{hs} ^{ht} ^{hu} ^{hv} ^{hw} ^{hx} ^{hy} ^{hz} ^{ia} ^{ib} ^{ic} ^{id} ^{ie} ^{if} ^{ig} ^{ih} ⁱⁱ ^{ij} ^{ik} ^{il} ^{im} ⁱⁿ ^{io} ^{ip} ^{iq} ^{ir} ^{is} ^{it} ^{iu} ^{iv} ^{iw} ^{ix} ^{iy} ^{iz} ^{ja} ^{jb} ^{jc} ^{jd} ^{je} ^{jf} ^{jj} ^{jk} ^{jl} ^{jm} ^{jn} ^{jo} ^{jp} ^{jq} ^{jr} ^{js} ^{jt} ^{ju} ^{jv} ^{jw} ^{jx} ^{jy} ^{jz} ^{ka} ^{kb} ^{kc} ^{kd} ^{ke} ^{kf} ^{kg} ^{kh} ^{ki} ^{kj} ^{kl} ^{km} ^{kn} ^{ko} ^{kp} ^{kq} ^{kr} ^{ks} ^{kt} ^{ku} ^{kv} ^{kw} ^{kx} ^{ky} ^{kz} ^{la} ^{lb} ^{lc} ^{ld} ^{le} ^{lf} ^{lg} ^{lh} ^{li} ^{lj} ^{lk} ^{ll} ^{lm} ^{ln} ^{lo} ^{lp} ^{lq} ^{lr} ^{ls} ^{lt} ^{lu} ^{lv} ^{lw} ^{lx} ^{ly} ^{lz} ^{ma} ^{mb} ^{mc} ^{md} ^{me} ^{mf} ^{mg} ^{mh} ^{mi} ^{mj} ^{mk} ^{ml} ^{mm} ^{mn} ^{mo} ^{mp} ^{mq} ^{mr} ^{ms} ^{mt} ^{mu} ^{mv} ^{mw} ^{mx} ^{my} ^{mz} ^{na} ^{nb} ^{nc} nd ^{ne} ^{nf} ^{ng} ^{nh} ⁿⁱ ^{nj} ^{nk} ^{nl} ^{nm} ⁿⁿ ^{no} ^{np} ^{nq} ^{nr} ^{ns} ^{nt} ^{nu} ^{nv} ^{nw} ^{nx} ^{ny} ^{nz} ^{oa} ^{ob} ^{oc} ^{od} ^{oe} ^{of} ^{og} ^{oh} ^{oi} ^{oj} ^{ok} ^{ol} ^{om} ^{on} ^{oo} ^{op} ^{oq} ^{or} ^{os} ^{ot} ^{ou} ^{ov} ^{ow} ^{ox} ^{oy} ^{oz} ^{pa} ^{pb} ^{pc} ^{pd} ^{pe} ^{pf} ^{pg} ^{ph} ^{pi} ^{pj} ^{pk} ^{pl} ^{pm} ^{pn} ^{po} ^{pp} ^{pq} ^{pr} ^{ps} ^{pt} ^{pu} ^{pv} ^{pw} ^{px} ^{py} ^{pz} ^{qa} ^{qb} ^{qc} ^{qd} ^{qe} ^{qf} ^{qg} ^{qh} ^{qi} ^{qj} ^{qk} ^{ql} ^{qm} ^{qn} ^{qo} ^{qp} ^{qq} ^{qr} ^{qs} ^{qt} ^{qu} ^{qv} ^{qw} ^{qx} ^{qy} ^{qz} ^{ra} ^{rb} ^{rc} rd ^{re} ^{rf} ^{rg} ^{rh} ^{ri} ^{rj} ^{rk} ^{rl} ^{rm} ^{rn} ^{ro} ^{rp} ^{rq} ^{rr} ^{rs} ^{rt} ^{ru} ^{rv} ^{rw} ^{rx} ^{ry} ^{rz} ^{sa} ^{sb} ^{sc} ^{sd} ^{se} ^{sf} ^{sg} ^{sh} ^{si} ^{sj} ^{sk} ^{sl} sm ^{sn} ^{so} ^{sp} ^{sq} ^{sr} ^{ss} st ^{su} ^{sv} ^{sw} ^{sx} ^{sy} ^{sz} ^{ta} ^{tb} ^{tc} ^{td} ^{te} ^{tf} ^{tg} th ^{ti} ^{tj} ^{tk} ^{tl} tm ^{tn} ^{to} ^{tp} ^{tq} ^{tr} ^{ts} ^{tu} ^{tv} ^{tw} ^{tx} ^{ty} ^{tz} ^{ua} ^{ub} ^{uc} ^{ud} ^{ue} ^{uf} ^{ug} ^{uh} ^{ui} ^{uj} ^{uk} ^{ul} ^{um} ^{un} ^{uo} ^{up} ^{uq} ^{ur} ^{us} ^{ut} ^{uu} ^{uv} ^{uw} ^{ux} ^{uy} ^{uz} ^{va} ^{vb} ^{vc} ^{vd} ^{ve} ^{vf} ^{vg} ^{vh} ^{vi} ^{vj} ^{vk} ^{vl} ^{vm} ^{vn} ^{vo} ^{vp} ^{vq} ^{vr} ^{vs} ^{vt} ^{vu} ^{vv} ^{vw} ^{vx} ^{vy} ^{vz} ^{wa} ^{wb} ^{wc} ^{wd} ^{we} ^{wf} ^{wg} ^{wh} ^{wi} ^{wj} ^{wk} ^{wl} ^{wm} ^{wn} ^{wo} ^{wp} ^{wq} ^{wr} ^{ws} ^{wt} ^{wu} ^{wv} ^{ww} ^{wx} ^{wy} ^{wz} ^{xa} ^{xb} ^{xc} ^{xd} ^{xe} ^{xf} ^{yg} ^{yh} ^{yi} ^{yj} ^{yk} ^{yl} ^{ym} ^{yn} ^{yo} ^{yp} ^{yq} ^{yr} ^{ys} ^{yt} ^{yu} ^{yv} ^{yw} ^{yx} ^{yy} ^{yz} ^{za} ^{zb} ^{zc} ^{zd} ^{ze} ^{zf} ^{zg} ^{zh} ^{zi} ^{zj} ^{zk} ^{zl} ^{zm} ^{zn} ^{zo} ^{zp} ^{zq} ^{zr} ^{zs} ^{zt} ^{zu} ^{zv} ^{zw} ^{zx} ^{zy} ^{zz} ^{aa} ^{ab} ^{ac} ^{ad} ^{ae} ^{af} ^{ag} ^{ah} ^{ai} ^{aj} ^{ak} ^{al} ^{am} ^{an} ^{ao} ^{ap} ^{aq} ^{ar} ^{as} ^{at} ^{au} ^{av} ^{aw} ^{ax} ^{ay} ^{az} ^{ba} ^{bb} ^{bc} ^{bd} ^{be} ^{bf} ^{bg} ^{bh} ^{bi} ^{bj} ^{bk} ^{bl} ^{bm} ^{bn} ^{bo} ^{bp} ^{bq} ^{br} ^{bs} ^{bt} ^{bu} ^{bv} ^{bw} ^{bx} ^{by} ^{bz} ^{ca} ^{cb} ^{cc} ^{cd} ^{ce} ^{cf} ^{cg} ^{ch} ^{ci} ^{cj} ^{ck} ^{cl} ^{cm} ^{cn} ^{co} ^{cp} ^{cq} ^{cr} ^{cs} ^{ct} ^{cu} ^{cv} ^{cw} ^{cx} ^{cy} ^{cz} ^{da} ^{db} ^{dc} ^{dd} ^{de} ^{df} ^{dg} ^{dh} ^{di} ^{dj} ^{dk} ^{dl} ^{dm} ^{dn} ^{do} ^{dp} ^{dq} ^{dr} ^{ds} ^{dt} ^{du} ^{dv} ^{dw} ^{dx} ^{dy} ^{dz} ^{ea} ^{eb} ^{ec} ^{ed} ^{ee} ^{ef} ^{eg} ^{eh} ^{ei} ^{ej} ^{ek} ^{el} ^{em} ^{en} ^{eo} ^{ep} ^{eq} ^{er} ^{es} ^{et} ^{eu} ^{ev} ^{ew} ^{ex} ^{ey} ^{ez} ^{fa} ^{fb} ^{fc} ^{fd} ^{fe} ^{ff} ^{fg} ^{fh} ^{fi} ^{fj} ^{fk} ^{fl} ^{fm} ^{fn} ^{fo} ^{fp} ^{fq} ^{fr} ^{fs} ^{ft} ^{fu} ^{fv} ^{fw} ^{fx} ^{fy} ^{fz} ^{ga} ^{gb} ^{gc} ^{gd} ^{ge} ^{gf} ^{gg} ^{gh} ^{gi} ^{gj} ^{gk} ^{gl} ^{gm} ^{gn} ^{go} ^{gp} ^{gq} ^{gr} ^{gs} ^{gt} ^{gu} ^{gv} ^{gw} ^{gx} ^{gy} ^{gz} ^{ha} ^{hb} ^{hc} ^{hd} ^{he} ^{hf} ^{hg} ^{hh} ^{hi} ^{hj} ^{hk} ^{hl} ^{hm} ^{hn} ^{ho} ^{hp} ^{hq} ^{hr} ^{hs} ^{ht} ^{hu} ^{hv} ^{hw} ^{hx} ^{hy} ^{hz} ^{ia} ^{ib} ^{ic} ^{id} ^{ie} ^{if} ^{ig} ^{ih} ⁱⁱ ^{ij} ^{ik} ^{il} ^{im} ⁱⁿ ^{io} ^{ip} ^{iq} ^{ir} ^{is} ^{it} ^{iu} ^{iv} ^{iw} ^{ix} ^{iy} ^{iz} ^{ja} ^{jb} ^{jc} ^{jd} ^{je} ^{jf} ^{jj} ^{jk} ^{jl} ^{jm} ^{jn} ^{jo} ^{jp} ^{jq} ^{jr} ^{js} ^{jt} ^{ju} ^{jv} ^{jw} ^{jx} ^{jy} ^{jz} ^{ka} ^{kb} ^{kc} ^{kd} ^{ke} ^{kf} ^{kg} ^{kh} ^{ki} ^{kj} ^{kl} ^{km} ^{kn} ^{ko} ^{kp} ^{kq} ^{kr} ^{ks} ^{kt} ^{ku} ^{kv} ^{kw} ^{kx} ^{ky} ^{kz} ^{la} ^{lb} ^{lc} ^{ld} ^{le} ^{lf} ^{lg} ^{lh} ^{li} ^{lj} ^{lk} ^{ll} ^{lm} ^{ln} ^{lo} ^{lp} ^{lq} ^{lr} ^{ls} ^{lt} ^{lu} ^{lv} ^{lw} ^{lx} ^{ly} ^{lz} ^{ma} ^{mb} ^{mc} ^{md} ^{me} ^{mf} ^{mg} ^{mh} ^{mi} ^{mj} ^{mk} ^{ml} ^{mm} ^{mn} ^{mo} ^{mp} ^{mq} ^{mr} ^{ms} ^{mt} ^{mu} ^{mv} ^{mw} ^{mx} ^{my} ^{mz} ^{na} ^{nb} ^{nc} nd ^{ne} ^{nf} ^{ng} ^{nh} ⁿⁱ ^{nj} ^{nk} ^{nl} ^{nm} ⁿⁿ ^{no} ^{np} ^{nq} ^{nr} ^{ns} ^{nt} ^{nu} ^{nv} ^{nw} ^{nx} ^{ny} ^{nz} ^{oa} ^{ob} ^{oc} ^{od} ^{oe} ^{of} ^{og} ^{oh} ^{oi} ^{oj} ^{ok} ^{ol} ^{om} ^{on} ^{oo} ^{op} ^{oq} ^{or} ^{os} ^{ot} ^{ou} ^{ov} ^{ow} ^{ox} ^{oy} ^{oz} ^{pa} ^{pb} ^{pc} ^{pd} ^{pe} ^{pf} ^{pg} ^{ph} ^{pi} ^{pj} ^{pk} ^{pl} ^{pm} ^{pn} ^{po} ^{pp} ^{pq} ^{pr} ^{ps} ^{pt} ^{pu} ^{pv} ^{pw} ^{px} ^{py} ^{pz} ^{qa} ^{qb} ^{qc} ^{qd} ^{qe} ^{qf} ^{qg} ^{qh} ^{qi} ^{qj} ^{qk} ^{ql} ^{qm} ^{qn} ^{qo} ^{qp} ^{qq} ^{qr} ^{qs} ^{qt} ^{qu} ^{qv} ^{qw} ^{qx} ^{qy} ^{qz} ^{ra} ^{rb} ^{rc} rd ^{re} ^{rf} ^{rg} ^{rh} ^{ri} ^{rj} ^{rk} ^{rl} ^{rm} ^{rn} ^{ro} ^{rp} ^{rq} ^{rr} ^{rs} ^{rt} ^{ru} ^{rv} ^{rw} ^{rx} ^{ry} ^{rz} ^{sa} ^{sb} ^{sc} ^{sd} ^{se} ^{sf} ^{sg} ^{sh} ^{si} ^{sj} ^{sk} ^{sl} sm ^{sn} ^{so} ^{sp} ^{sq} ^{sr} ^{ss} st ^{su} ^{sv} ^{sw} ^{sx} ^{sy} ^{sz} ^{ta} ^{tb} ^{tc} ^{td} ^{te} ^{tf} ^{tg} th ^{ti} ^{tj} ^{tk} ^{tl} tm ^{tn} ^{to} ^{tp} ^{tq} ^{tr} ^{ts} ^{tu} ^{tv} ^{tw} ^{tx} ^{ty} ^{tz} ^{ua} ^{ub} ^{uc} ^{ud} ^{ue} ^{uf} ^{ug} ^{uh} ^{ui} ^{uj} ^{uk} ^{ul} ^{um} ^{un} ^{uo} ^{up} ^{uq} ^{ur} ^{us} ^{ut} ^{uu} ^{uv} ^{uw} ^{ux} ^{uy} ^{uz} ^{va} ^{vb} ^{vc} ^{vd} ^{ve} ^{vf} ^{vg} ^{vh} ^{vi} ^{vj} ^{vk} ^{vl} ^{vm} ^{vn} ^{vo} ^{vp} ^{vq} ^{vr} ^{vs} ^{vt} ^{vu} ^{vv} ^{vw} ^{vx} ^{vy} ^{vz} ^{wa} ^{wb} ^{wc} ^{wd} ^{we} ^{wf} ^{wg} ^{wh} ^{wi} ^{wj} ^{wk} ^{wl} ^{wm} ^{wn} ^{wo} ^{wp} ^{wq} ^{wr} ^{ws} ^{wt} ^{wu} ^{wv} ^{ww} ^{wx} ^{wy} ^{wz} ^{xa} ^{xb} ^{xc} ^{xd} ^{xe} ^{xf} ^{yg} ^{yh} ^{yi} ^{yj} ^{yk} ^{yl} ^{ym} ^{yn} ^{yo} ^{yp} ^{yq} ^{yr} ^{ys} ^{yt} ^{yu} ^{yv} ^{yw} ^{yx} ^{yy} ^{yz} ^{za} ^{zb} ^{zc} ^{zd} ^{ze} ^{zf} ^{zg} ^{zh} ^{zi} ^{zj} ^{zk} ^{zl} ^{zm} ^{zn} ^{zo} ^{zp} ^{zq} ^{zr} ^{zs} ^{zt} ^{zu} ^{zv} ^{zw} ^{zx} ^{zy} ^{zz} ^{aa} ^{ab} ^{ac} ^{ad} ^{ae} ^{af} ^{ag} ^{ah} ^{ai} ^{aj} ^{ak} ^{al} ^{am} ^{an} ^{ao} ^{ap} ^{aq} ^{ar} ^{as} ^{at} ^{au} ^{av} ^{aw} ^{ax} ^{ay} ^{az} ^{ba} ^{bb} ^{bc} ^{bd} ^{be} ^{bf} ^{bg} ^{bh} ^{bi} ^{bj} ^{bk} ^{bl} ^{bm} ^{bn} ^{bo} ^{bp} ^{bq} ^{br} ^{bs} ^{bt} ^{bu} ^{bv} ^{bw} ^{bx} ^{by} ^{bz} ^{ca} ^{cb} ^{cc} ^{cd} ^{ce} ^{cf} ^{cg} ^{ch} ^{ci} ^{cj} ^{ck} ^{cl} ^{cm} ^{cn} ^{co} ^{cp} ^{cq} ^{cr} ^{cs} ^{ct} ^{cu} ^{cv} ^{cw} ^{cx} ^{cy} ^{cz} ^{da} ^{db} ^{dc} ^{dd} ^{de} ^{df} ^{dg} ^{dh} ^{di} ^{dj} ^{dk} ^{dl} ^{dm} ^{dn} ^{do} ^{dp} ^{dq} ^{dr} ^{ds} ^{dt} ^{du} ^{dv} ^{dw} ^{dx} ^{dy} ^{dz} ^{ea} ^{eb} ^{ec} ^{ed} ^{ee} ^{ef} ^{eg} ^{eh} ^{ei} ^{ej} ^{ek} ^{el} ^{em} ^{en} ^{eo} ^{ep} ^{eq} ^{er} ^{es} ^{et} ^{eu} ^{ev} ^{ew} ^{ex} ^{ey} ^{ez} ^{fa} ^{fb} ^{fc} ^{fd} ^{fe} ^{ff} ^{fg} ^{fh} ^{fi} ^{fj} ^{fk} ^{fl} ^{fm} ^{fn} ^{fo} ^{fp} ^{fq} ^{fr} ^{fs} ^{ft} ^{fu} ^{fv} ^{fw} ^{fx} ^{fy} ^{fz} ^{ga} ^{gb} ^{gc} ^{gd} ^{ge} ^{gf} ^{gg} ^{gh} ^{gi} ^{gj} ^{gk} ^{gl} ^{gm} ^{gn} ^{go} ^{gp} ^{gq} ^{gr} ^{gs} ^{gt} ^{gu} ^{gv} ^{gw} ^{gx} ^{gy} ^{gz} ^{ha} ^{hb} ^{hc} ^{hd} ^{he} ^{hf} ^{hg} ^{hh} ^{hi} ^{hj} ^{hk} ^{hl} ^{hm} ^{hn} ^{ho} ^{hp} ^{hq} ^{hr} ^{hs} ^{ht} ^{hu} ^{hv} ^{hw} ^{hx} ^{hy} ^{hz} ^{ia} ^{ib} ^{ic} ^{id} ^{ie} ^{if} ^{ig} ^{ih} ⁱⁱ ^{ij} ^{ik} ^{il} ^{im} ⁱⁿ ^{io} ^{ip} ^{iq} ^{ir} ^{is} ^{it} ^{iu} ^{iv} ^{iw} ^{ix} ^{iy} ^{iz} ^{ja} ^{jb} ^{jc} ^{jd} ^{je} ^{jf} ^{jj} ^{jk} ^{jl} ^{jm} ^{jn} ^{jo} ^{jp} ^{jq} ^{jr} ^{js} ^{jt} ^{ju} ^{jv} ^{jw} ^{jx} ^{jy} ^{jz} ^{ka} ^{kb} ^{kc} ^{kd} ^{ke} ^{kf} ^{kg} ^{kh} ^{ki} ^{kj} ^{kl} ^{km} ^{kn} ^{ko} ^{kp} ^{kq} ^{kr} ^{ks} ^{kt} ^{ku} ^{kv} ^{kw} ^{kx} ^{ky} ^{kz} ^{la} ^{lb} ^{lc} ^{ld} ^{le} ^{lf} ^{lg} ^{lh} ^{li} ^{lj} ^{lk} ^{ll} ^{lm} ^{ln} ^{lo} ^{lp} ^{lq} ^{lr} ^{ls} ^{lt} ^{lu} ^{lv} ^{lw} ^{lx} ^{ly} ^{lz} ^{ma} ^{mb} ^{mc} ^{md} ^{me} ^{mf} ^{mg} ^{mh} ^{mi} ^{mj} ^{mk} ^{ml} ^{mm} ^{mn} ^{mo} ^{mp} ^{mq} ^{mr} ^{ms} ^{mt} ^{mu} ^{mv} ^{mw} ^{mx} ^{my} ^{mz} ^{na} ^{nb} ^{nc} nd ^{ne} ^{nf} ^{ng} ^{nh} ⁿⁱ ^{nj} ^{nk} ^{nl} ^{nm} ⁿⁿ ^{no} ^{np} ^{nq} ^{nr} ^{ns} ^{nt} ^{nu} ^{nv} ^{nw} ^{nx} ^{ny} ^{nz} ^{oa} ^{ob} ^{oc} ^{od} ^{oe} ^{of} ^{og} ^{oh} ^{oi} ^{oj} ^{ok} ^{ol} ^{om} ^{on} ^{oo} ^{op} ^{oq} ^{or} ^{os} ^{ot} ^{ou} ^{ov} ^{ow} ^{ox} ^{oy} ^{oz} ^{pa} ^{pb} ^{pc}

Ἀγαπητοί, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος γράφειν ὑμῖν περὶ 3
τῆς κοινῆς ἡμῶν¹ σωτηρίας ἀνάγκην ἔσχον γράψαι ὑμῖν
παρακαλῶν ἐπαγωνίζεσθαι τῇ ἁπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἀγίοις
Cp. 2 Pet. 2. 1, 19. πίστει. παρεισέδυσαν γάρ τινες ἄνθρωποι, οἱ πάλαι προγε- 4
γραμμένοι εἰς τοῦτο τὸ κρίμα, ἀσεβεῖς, τὴν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν
χάριν μετατιθέντες εἰς ἀσέλγειαν, καὶ τὸν μόνον °δεσπότην¹
καὶ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀρνούμενοι.

Cp. Num. 26. Ὑπομνήσαι δὲ ὑμᾶς βούλομαι, εἰδότας ^{a-} ἁπαξ °πάντα¹, 5
65, 1 Cor. 10. 5, Heb. 3. 16 sqq. ὅτι ὁ °Κύριος¹, λαὸν ἐκ γῆς Αἰγύπτου σώσας, τὸ δεύτερον

Cp. 2 Pet. 2. 4 sqq. τοὺς μὴ πιστεύσαντας ἀπώλεσεν. ἀγγέλους τε τοὺς μὴ τη- 6
ρήσαντας τὴν ἑαυτῶν ἀρχήν, ἀλλὰ ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον

Cp. Gen. 19. 1 sqq. οἰκητήριον, εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας δεσμοῖς αἰδίοις ὑπὸ
ζόφον τετήρηκεν. ὡς Σόδομα καὶ Γόμορρα, καὶ αἱ περὶ αὐτὰς 7
πόλεις, τὸν ὅμοιον °τρόπον τούτοις¹ ἐκπορνεύσασαι καὶ ἀπελ-

θοῦσαι ὀπίσω σαρκὸς ἐτέρας, πρόκεινται ^hδεῖγμα, πυρὸς αἰ-
ωνίου¹ δίκην ὑπέχουσai. ὁμοίως μέντοι καὶ οὗτοι ἐνυπνιαζόμενοι 8
σάρκα μὲν μαιίνουσι, κυριότητα δὲ ἀθετοῦσι, δόξας δὲ βλασ-
φημοῦσιν. ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος, ὅτε τῷ διαβόλῳ 9

Cp. Dan. 10. 13, 21, 12. 1, Rev. 12. 7. διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ Μωσέως σώματος, οὐκ

Cp. Zech. 3. 2 (3). ἐτόλμησε κρίσιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας, ἀλλ' εἶπεν, Ἐπι-
τιμήσαι σοι Κύριος. οὗτοι δὲ ὅσα μὲν οὐκ οἶδασι βλασφη- 10
μοῦσιν· ὅσα δὲ φυσικῶς, ὡς τὰ ἄλογα ζῶα, ἐπίστανται, ἐν

Cp. Gen. 4. 8. τούτοις φθείρονται. οὐαὶ αὐτοῖς· ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ Καῖν ἐπο- 11

Cp. Num. 22. 5 sqq. ρεύθησαν, καὶ τῇ πλάνῃ τοῦ Βαλαὰμ μισθοῦ ἐξεχύθησαν, καὶ

Cp. Num. 16. 1 sqq. τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ Κορὲ ἀπώλοντο. οὗτοί εἰσιν ⁱοἱ¹ ἐν ταῖς 12
Cp. Ezek. 34. 2. ἀγάπαις ὑμῶν σπιλάδες, συνευχόμενοι, ἀφόβως ἑαυτοὺς

Cp. Prov. 25. 14. ποιμαίνοντες· νεφέλαι ἄνδρoι, ὑπὸ ἀνέμων ^kπαραφερό-
μεναι¹. δένδρα φθινοπωρινὰ ἄκαρπα, δις ἀποθανόντα, ἐκρι-
ζωθέντα· κύματα ἄγρια θαλάσσης, ἐπαφρίζοντα τὰς ἑαυτῶν 13

^b om. ἡμῶν [■] δεσπότην, M.: δεσπότην Θεόν, A.S. ^d add ὑμᾶς
[■] τοῦτο ¹ Ἰησοῦς M. ^g τούτοις τρόπον ^h δεῖγμα πυρὸς
αἰωνίου, M. ⁱ om. οἱ [■] περιφερόμεναι

- αἰσχύνας· ἀστέρες πλανῆται, οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς
14 ¹⁻¹ αἰῶνα τετήρηται. προεφήτευσεν δὲ καὶ τούτοις ἑβδομος Cp. Gen. 5. 18.
ἀπὸ Ἀδὰμ Ἐνῶχ λέγων, Ἰδοὺ, ἦλθε Κύριος ἐν ^m ἀγίαις
15 μυριάσιν¹ αὐτοῦ, ποιῆσαι κρίσιν κατὰ πάντων, καὶ ⁿ ἐλέγξει¹
πάντας τοὺς ἀσεβεῖς ^{o-1} περὶ πάντων τῶν ἔργων ἀσεβείας
αὐτῶν ὧν ἡσέβησαν, καὶ περὶ πάντων τῶν σκληρῶν ὧν ἐλά-
16 λησαν κατ' αὐτοῦ ἀμαρτωλοὶ ἀσεβεῖς. οὗτοί εἰσι γογγυσταί,
μεμφίμοιροι, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι (καὶ τὸ
στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπέρογκα), θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφε-
λείας χάριν.
17 Ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, μνήσθητε τῶν ῥημάτων τῶν προειρη- Cp. 2 Pet. 3.
μένων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ¹ sqq.
18 ὅτι ἔλεγον ὑμῖν, ^{p-1} ^q Ἐπ' ἐσχάτου χρόνου¹ ἔσονται ἐμπαῖκ- Cp. 1 Tim. 4.
ται κατὰ τὰς ἑαυτῶν ἐπιθυμίας πορευόμενοι τῶν ἀσεβειῶν. ¹, 2 Tim. 3. 1.
19 οὗτοί εἰσιν οἱ ἀποδιорίζοντες ^{r-1}, ψυχικοί, Πνεῦμα μὴ ἔχον- Cp. 1 Cor. 2.
20 τες. ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, ¹ ἐποικοδομοῦντες ἑαυτοὺς τῇ ἀγίῳ- 14, 15. 44. 46,
τάτῃ ὑμῶν πίστει,¹ ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ προσευχόμενοι, Jam. 3. 15.
21 ἑαυτοὺς ἐν ἀγάπῃ Θεοῦ τηρήσατε, προσδεχόμενοι τὸ ἔλεος Cp. Rom. 8. 26,
22 τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ζωὴν αἰώνιον. καὶ οὓς Eph. 6. 18.
23 μὲν ^t ἐλεᾶτε διακρινομένους, οὓς δὲ σώζετε ἐκ πυρὸς ἀρπά-
ζοντες, οὓς δὲ ἐλεᾶτε ἐν φόβῳ,¹ μισοῦντες καὶ τὸν ἀπὸ τῆς
σαρκὸς ἐσπιλωμένον χιτῶνα.
24 Τῷ δὲ δυναμένῳ φυλάξαι ^u ὑμᾶς¹ ἀπταιστούς, καὶ στηῆσαι
25 κατενώπιον τῆς δόξης αὐτοῦ ἀμόμους ἐν ἀγαλλιάσει, μόνῳ
^{x-1} Θεῷ σωτῆρι ἡμῶν, ^y διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου
ἡμῶν,¹ ^z δόξα,¹ μεγαλωσύνη, κράτος καὶ ἐξουσία, ^a πρὸ παν-
τὸς τοῦ αἰῶνος¹ καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

¹ add τὸν ^m μυριάσιν ἀγίαις ⁿ ἐξελέγξει ^o add αὐτῶν
^p add ὅτι ^q ἐν ἐσχάτῳ χρόνῳ ^r add ἑαυτοὺς Α. ^s τῇ ἀγιωτάτῃ
ὑμῶν πίστει ἐποικοδομοῦντες ἑαυτοὺς, ^t ἐλεεῖτε διακρινόμενοι, οὓς δὲ
ἐν φόβῳ σώζετε, ἐκ τοῦ πυρὸς ἀρπάζοντες, ^u αὐτοὺς S. ^x add σοφῶ
^y om. διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ^z δόξα καὶ ^a om. πρὸ
παντὸς τοῦ αἰῶνος

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.

Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ^αὁ Θεὸς **1**
 δείξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ, ἃ ^βδεῖ γενέσθαι ἐν τάχει· καὶ
 ἐσήμανεν ἀποστείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ τῷ δούλῳ αὐτοῦ
 Ἰωάννῃ, ὃς ἐμαρτύρησε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρ- **2**
 τυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅσα ^γεἶδε. μακάριος ὁ ἀναγι- **3**
 νώσκων καὶ οἱ ἀκούοντες τοὺς λόγους τῆς προφητείας καὶ
 τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα· ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.

Ἰωάννης ταῖς ἐπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ· χάρις **4**
 ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ ^δτοῦ ὄντος καὶ ὁ ᾔων καὶ ὁ ἐρχόμενος· καὶ
 ἀπὸ τῶν ἐπτὰ πνευμάτων ^ετοῦ ὄντος καὶ ὁ ἐρχόμενος τοῦ θρόνου αὐτοῦ·

Cp. Acts 26. καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ μάρτυς ὁ πιστός, ὁ πρωτότοκος **5**
 23, 1 Cor. 15.
 20, Col. 1. 18. ^ετῶν νεκρῶν, καὶ ὁ ἀρχὼν τῶν βασιλείων τῆς γῆς. τῷ

Cp. 1 John 1. ^ζἀγαπῶντι ^ηἡμᾶς, καὶ ^θλύσαντι ^ιἡμᾶς ^κἐκ ^λτῶν ἁμαρτιῶν

7.
 Cp. Exod. 19. ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ· καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς ^μβασιλείαν, ^ν6
 6, 1 Pet. 2. 9.

ἱερεῖς τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ αὐτοῦ· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος

Cp. Dan. 7. 13. εἰς τοὺς αἰῶνας ^ξτῶν αἰώνων. ἀμήν. ἰδοὺ, ἔρχεται μετὰ **7**

Cp. Zech. 12. τῶν νεφελῶν, καὶ ὄψεται αὐτὸν πᾶς ὀφθαλμός, καὶ οἴτινες

10, John 19.
 37: also Matt. αὐτὸν ἐξεκέντησαν, καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὸν πᾶσαι αἱ φυλαὶ

24. 30.
 τῆς γῆς. ναί, ἀμήν.

Cp. ver. 18, ^ρἘγὼ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ^σλέγει ^τΚύριος ὁ Θεός, ^θ8
 21. 6, 22. 13.
 ὁ ὢν καὶ ὁ ᾔων καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ.

^α ὁ Θεός, δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ^αA.S.M. ^β add τε ^γ add τοῦ
^δ add ἐστιν ^ε add ἐκ ^ζ ἀγαπήσαντι ^η λούσαντι A.S.M.
^θ ἀπὸ ^ι βασιλεῖς καὶ ^κ om. τῶν αἰώνων M. ^λ add ἀρχὴ
 καὶ τέλος, ^μ ὁ Κύριος, A.S.: Κύριος, ὁ Θεός, M.

- 9 Ἐγὼ Ἰωάννης, ὁ ^{n-l} ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συγκοινωνὸς ἐν
τῇ θλίψει καὶ ^{o-l} βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ ^p ἐν Ἰησοῦ^l, ἐγε-
νόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ
10 Θεοῦ καὶ ^{a-l} τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ ^{r-l}. ἐγενόμην ἐν Πνεύ- Cp. Matt. 22.
43, Mark 12.
36.
ματι ἐν τῇ Κυριακῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἤκουσα ὀπίσω μου φωνὴν
11 μεγάλην ὡς σάλπιγγος λεγούσης, ^{s-l} Ὁ βλέπεις γράψον
εἰς βιβλίον, καὶ πέμψον ταῖς ^t ἐπτά^l ἐκκλησίαις ^{u-l}, εἰς
Ἐφεσον, καὶ εἰς Σμύρναν, καὶ εἰς Πέργαμον, καὶ εἰς Θυά-
τειρα, καὶ εἰς Σάρδεϊς, καὶ εἰς Φιλαδέλφειαν, καὶ εἰς Λαοδί-
12 κειαν. καὶ ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνὴν ἣτις ^x ἐλάλει^l
13 μετ' ἐμοῦ. καὶ ἐπιστρέψας εἶδον ἐπτά λυχνίας χρυσᾶς, καὶ
ἐν μέσῳ τῶν ^{r-l} λυχνίων ὅμοιον υἱῷ ἀνθρώπου, ἐνδεδυμένον Cp. Dan. 7. 13.
ποδήρη, καὶ περιεξωσμένον πρὸς τοῖς μαστοῖς ζῶνην χρυσήν.
14 ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ τρίχες λευκαὶ ^z ὡς^l ἔριον λευκόν, Cp. Dan. 7. 9,
10. 6.
15 ὡς χιών· καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλόξ πυρός· καὶ οἱ
πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ, ὡς ἐν καμίνῳ ^a πεπυρω-
16 μένης^l. καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν. καὶ
ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ ^b χεيرὶ αὐτοῦ^l ἀστέρας ἐπτά· καὶ ἐκ τοῦ
στόματος αὐτοῦ ῥομφαία δίστομος ὀξεῖα ἐκπορευομένη· καὶ
17 ἡ ὄψις αὐτοῦ, ὡς ὁ ἥλιος φαίνει ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ. καὶ
ὅτε εἶδον αὐτόν, ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς νεκρός· Cp. Dan. 8. 17
sq., 10. 9 sq.
καὶ ^c ἔθηκε^l τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ^{d-l} ἐπ' ἐμὲ λέγων ^{e-l}, Μὴ
18 φοβοῦ· ἐγὼ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, καὶ ὁ ζῶν· καὶ Cp. Is. 41. 4,
44. 6, 48. 12.
ἐγενόμην νεκρός, καὶ ἰδοὺ, ζῶν εἰμι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων, ^{f-l} καὶ ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ ^g θανάτου καὶ τοῦ ᾗδου^l.
19 γράψον ^h οὖν^l ἃ εἶδες, καὶ ἃ εἰσι, καὶ ἃ μέλλει γίνεσθαι
20 μετὰ ταῦτα· τὸ μυστήριον τῶν ἐπτά ἀστέρων ⁱ οὓς^l εἶδες ἐπὶ

ⁿ add καὶ ^o add ἐν τῇ ^p Ἰησοῦ Χριστοῦ ^a add διὰ
^r add Χριστοῦ ^s add Ἐγὼ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος·
καὶ ^t om. ἐπτά S. ^u add ταῖς ἐν Ἀσίᾳ ^x ἐλάλησε ^r add ἐπτά
^z ὡσεὶ ^a πεπυρωμένοι ^b αὐτοῦ χεيرὶ ^c ἐπέθηκε ^d add χεῖρα
^e add μοι ^f add ἀμήν· ^g ᾗδου καὶ τοῦ θανάτου ^h om. οὖν
ⁱ ζῶν

τῆς δεξιᾶς μου, καὶ τὰς ἑπτὰ λυχνίας τὰς χρυσᾶς. οἱ ἑπτὰ ἀστέρες ἄγγελοι τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν εἰσὶ· καὶ ^k αἱ λυχνίαι αἱ ἑπτὰ^l ἑπτὰ ἐκκλησίαι εἰσὶ.

Cp. Acts 18.

Τῷ ἄγγέλῳ ¹ τῷ ἐν Ἑφέσῳ^l ἐκκλησίας γράψον,

2

19.
Cp. 1. 16.

Τάδε λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ,

Cp. 1. 13.

ὁ περιπατῶν ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνίων τῶν χρυσῶν. Οἶδα ² τὰ ἔργα σου καὶ τὸν κόπον ^{m-l} καὶ τὴν ὑπομονὴν σου, καὶ ὅτι οὐ δύνη βαστάσαι κακοὺς, καὶ ⁿ ἐπείρασας^l τοὺς ^o λέγοντας ἑαυτοὺς^l ἀποστόλους, καὶ οὐκ εἰσὶ, καὶ εὗρες αὐτοὺς ψευδεῖς, ^p καὶ ὑπομονὴν ἔχεις καὶ ἐβάστασας διὰ τὸ ὄνομά ³ μου, καὶ οὐ κεκοπίακας.^l ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ, ὅτι τὴν ⁴ ἀγάπην σου τὴν πρώτην ἀφῆκας. μνημόνευε οὖν πόθεν ⁵ πέπτωκας^l, καὶ μετανόησον, καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποιήσον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ^{r-l}, καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετανοήσης. ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις, ⁶ ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν, ἃ καὶ γὰρ μισῶ. ὁ ἔχων ⁷ οὗς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὃ ἐστὶν ἐν ^s τῷ παραδείσῳ^l τοῦ Θεοῦ.

Cp. Matt. 13.
9.Cp. 22. 2, 14,
Gen. 2. 9, 3.
24.

Καὶ τῷ ἄγγέλῳ ^t τῷ ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίας^l γράψον,

8

Cp. 1. 17 sq.

Τάδε λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ὃς ἐγένετο νεκρὸς καὶ ἔζησεν· Οἶδά σου ^{u-l} τὴν θλίψιν καὶ τὴν πτωχείαν (^x ἀλλὰ ⁹ πλούσιος^l εἶ), καὶ τὴν βλασφημίαν ^y ἐκ^l τῶν λεγόντων Ἰουδαίους εἶναι ἑαυτούς, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ Σατανᾶ. ^z μὴ^l φοβοῦ ἃ μέλλεις πάσχειν· ἰδοὺ, μέλλει ¹⁰ ^a βάλλειν ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν^l εἰς φυλακὴν, ἵνα πειρασθῇτε· καὶ ^b ἔξετε^l θλίψιν ἡμερῶν δέκα. γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου,

Cp. 3. 9.

Cp. Job 1. 12,
2. 6.

^k αἱ ἑπτὰ λυχνίαι ἃς εἶδες ¹ τῆς Ἑφεσίνης ^m add σου ⁿ ἐπειράσω ^o φάσκοντας εἶναι ^p καὶ ἐβάστασας, καὶ ὑπομονὴν ἔχεις, καὶ διὰ τὸ ὄνομά μου κεκοπίακας καὶ οὐ κέμηκας· ^q ἐκπέπτωκας ^r add τάχει ^s μέσῳ τοῦ παραδείσου ^t τῆς ἐκκλησίας Σμυρναίων ^u add τὰ ἔργα καὶ ^x πλούσιος δὲ ^y om. ἐκ ^z μηδὲν ^a βαλεῖν ἐξ ὑμῶν ὁ διάβολος ^b ἔχητε M.

- 11 καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς. ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω
 τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῇ ^{Cp. 20. 6, 14.}
 ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου. ^{21. 8.}
- 12 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγάμῳ ἐκκλησίας γράψον,
 Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστομον τὴν ὀξείαν ^{Cp. 1. 16.}
- 13 Οἶδα ^{c-1} ποῦ κατοικεῖς, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ Σατανᾶ· καὶ
 κρατεῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐκ ἠρνήσω τὴν πίστιν μου καὶ ἐν
 ταῖς ἡμέραις ^{a-1} Ἀντίπας ὁ μάρτυς μου, ὁ πιστός ^e μου¹, ὃς ^{Cp. 17. 6, Acts}
 ἀπεκτάνθη παρ' ὑμῖν, ὅπου ^f ὁ Σατανᾶς κατοικεῖ¹. ἀλλ' ἔχω ^{22. 20.}
 κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν
 Βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκε ^g τῷ¹ Βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώ- ^{Cp. Num. 31.}
 πιον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, φαγεῖν εἰδωλόθута καὶ πορνεῦσαι. ^{Cp. Num. 25.}
^{1 sq.}
- 15 οὕτως ἔχεις καὶ σὺ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν ^{h-1} Νικολαῖτῶν
 16 ⁱ ὁμοίως¹. μετανόησον ^k οὖν¹. εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχύ,
 καὶ πολεμήσω μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου.
- 17 ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.
 τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ ¹⁻¹ τοῦ μάννα τοῦ κεκρυμμένου, καὶ
 δώσω αὐτῷ ψῆφον λευκὴν, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον ὄνομα καινὸν ^{Cp. 3. 12, 19.}
 γεγραμμένον, ὃ οὐδεὶς ^m οἶδεν¹ εἰ μὴ ὁ λαμβάνων. ^{12.}
- 18 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις ἐκκλησίας γράψον, ^{Cp. Acts 16.}
 Τάδε λέγει ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ^{14.}
 ὡς φλόγα πυρός, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ ^{Cp. 1. 15.}
- 19 Οἶδά σου τὰ ἔργα, καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ⁿ πίστιν καὶ τὴν
 διακονίαν¹ καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ τὰ ἔργα ^o σου τὰ¹
 20 ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων. ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ ^{p-1}, ὅτι
^q ἀφεῖς¹ τὴν γυναῖκα ^{r-1} ^s Ἰεζάβελ¹, ^t ἣ λέγουσα¹ ἐαυτὴν
 προφῆτιν, ^u καὶ διδάσκει καὶ πλανᾷ τοὺς¹ ἐμὸς δούλους,
 21 πορνεῦσαι καὶ ^x φαγεῖν εἰδωλόθута¹. καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρό- ^{Cp. ver. 14,}
^{Acts 15. 29.}

^c add τὰ ἔργα σου καὶ ^d add ἐν αἰς ^e om. μου ^f κατοικεῖ
 ὁ Σατανᾶς ^g τὸν Α.: ἐν τῷ S. ^h add τῶν ⁱ ὁ μισῶ ^k om.
 οὖν ¹ add φαγεῖν ἀπὸ ^m ἔγνω ⁿ διακονίαν καὶ τὴν πίστιν
^o σου, καὶ τὰ ^p add ὀλίγα ^q ἔῃς ^r add σου M. ^s Ἰεζαβήλ
^t τὴν λέγουσαν ^u διδάσκειν καὶ πλανᾶσθαι ^x εἰδωλόθута φαγεῖν

νον ἵνα ^γμετανοήσῃ· καὶ οὐ θέλει μετανοῆσαι ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς.¹ ἰδοὺ, ^z—¹ βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην, καὶ τοὺς 22 μοιχεύοντας μετ' αὐτῆς εἰς θλίψιν μεγάλην, ἐὰν μὴ μετανοήσωσιν ἐκ τῶν ἔργων ^aαὐτῆς.¹ καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἀπο- 23 κτενῶ ἐν θανάτῳ· καὶ γνώσονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ ἐρευνῶν νεφροὺς καὶ καρδίας· καὶ δώσω ὑμῖν ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν. ὑμῖν δὲ λέγω ^bτοῖς¹ λοιποῖς 24 τοῖς ἐν Θυατείροις, ὅσοι οὐκ ἔχουσι τὴν διδαχὴν ταύτην, ^c—¹ οὔτινες οὐκ ἔγνωσαν τὰ ^dβαθέα¹ τοῦ Σατανᾶ, ὡς λέγουσιν· οὐ ^eβάλλω¹ ἐφ' ὑμᾶς ἄλλο βάρος. πλὴν ὁ ἔχετε 25 κρατήσατε ἄχρις οὗ ἂν ἤξω. καὶ ὁ νικῶν καὶ ὁ τηρῶν ἄχρι 26 τέλους τὰ ἔργα μου, δώσω αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἐθνῶν· καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ράβδῳ ^fσιδηρᾷ, ὡς τὰ σκεύη τὰ 27 κεραμικὰ συντρίβεται,¹ ὡς καὶ γὰρ εἶληφα παρὰ τοῦ πατρὸς μου· καὶ δώσω αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν πρωϊνόν. ὁ ἔχων 28, 29 οὗς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας γράψον, **3**

Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὰ ^gἑπτὰ¹ πνεύματα τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας· Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι ^h—¹ ὄνομα ἔχεις ὅτι ζῆς, καὶ νεκρὸς εἶ. γίνου γρηγορῶν, καὶ στήριξον τὰ λοιπὰ 2 ἃ ⁱἔμελλον¹ ἀποθανεῖν· οὐ γὰρ εὗρηκά σου ^k—¹ ἔργα πεπληρωμένα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ^lμου¹. μνημόνευε οὖν πῶς εἶληφας 3 καὶ ἤκουσας, καὶ τήρει, καὶ μετανόησον. ἐὰν οὖν μὴ γρηγο-

ρῆσῃς, ἦξω ^m—¹ ὡς κλέπτῃς, καὶ οὐ μὴ γνῶς ποίαν ὥραν ἦξω ἐπὶ σε. ⁿἀλλὰ¹ ἔχεις ὀλίγα ὀνόματα ^o—¹ ἐν Σάρδεσιν, ἃ 4

οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν· καὶ περιπατήσουσι μετ' ἐμοῦ 5 ἐν λευκοῖς, ὅτι ἄξιοί εἰσιν. ὁ νικῶν ^pοὕτως¹ περιβαλεῖται 5

ἐν ἱματίοις λευκοῖς· καὶ οὐ μὴ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ 6

^γ μετανοήσῃ ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς, καὶ οὐ μετενοήσεν. ^z add ἐγὼ
^a αὐτῶν A.S.: αὐτῶν M. ^b καὶ ^c add καὶ ^d βάθη ^e βαλῶ
^f σιδηρᾷ ὡς τὰ σκεύη τὰ κεραμικά, συντρίβεται· A.M. ^g om. ἑπτὰ S.
^h add τὸ ⁱ μέλλει ^k add τὰ A.S.M. ^l om. μου ^m add ἐπὶ σε
ⁿ om. ἀλλὰ ^o add καὶ ^p οὕτως

Cp. Ps. 7. 9.

Cp. Acts 15. 28.

Cp. Ps. 2. 8 sq.

Cp. Luke 22. 29.

Cp. 22. 16.

Cp. I. 4. 4. 5. 5. 6; 1. 16.

Cp. Matt. 24. 42 sq., I Thess. 5. 2, 2 Pet. 3. 10.

Cp. 19. 8, 22. 14.

Cp. 13. 8, 17. 8, 20. 12, 21. 27, Phil. 4. 3.

- τῆς βίβλου τῆς ζωῆς, καὶ ^αὁμολογήσω¹ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ^{Cp. Matt. 10. 32, Luke 12. 8.}
 ἐνώπιον τοῦ πατρὸς μου καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ.
 6 ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.
 7 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ ἐκκλησίας γράψον,
 Τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν ^κκλεῖν Δαβίδ¹, ^{Cp. Is. 22. 22.}
 ὁ ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς ^βκλείσει¹, καὶ ^γκλείων¹ καὶ οὐδεὶς
 8 ἀνοίγει. Οἶδά σου τὰ ἔργα (ἰδοῦ, δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ^{Cp. 1 Cor. 16. 9, 2 Cor. 2. 12.}
 ἀνεφγμένην, ^δἣν¹ οὐδεὶς δύναται κλείσαι αὐτήν), ὅτι μικρὰν
 ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον, καὶ οὐκ ἡρνήσω
 9 τὸ ὄνομά μου. ἰδοῦ, ^εδιδῶ¹ ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ Σατανᾶ ^{Cp. 2. 9.}
 τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰουδαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσίν, ἀλλὰ
 ψεύδονται· ἰδοῦ, ποιήσω αὐτοὺς ἵνα ^ςῥῆξουσιν καὶ προσκυνή-
 σουσιν¹ ἐνώπιον τῶν ποδῶν σου, καὶ γνῶσιν ὅτι ἐγὼ ἡγάπησά
 10 σε. ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, καὶ γὰρ σὲ
 τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι
 ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης, πειράσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς
 11 γῆς. ^ζἔρχομαι ταχύ· κράτει ὃ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ ^{Cp. 22. 7, 12, 20.}
 12 τὸν στέφανόν σου. ὁ νικῶν, ποιήσω αὐτὸν στῦλον ἐν τῷ ^{Cp. Gal. 2. 9.}
 ναῷ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι· καὶ γράψω
 ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ^{Cp. 21. 2, 10, Gal. 4. 26, Heb. 12. 22.}
 τοῦ Θεοῦ μου, τῆς καινῆς Ἱερουσαλήμ, ἡ καταβαίνουσα ἐκ
 τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν. ^{Cp. 2. 17, 19. 12.}
 13 ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.
 14 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ^αἐν Λαοδικείᾳ ἐκκλησίας¹ γράψον, ^{Cp. Col. 2. 1.}
 Τάδε λέγει ὁ ἀμήν, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ ἀληθινός, ἡ ^{Cp. Ps. 89 (88). 37; Prov. 8. 22.}
 15 ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ. Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι οὕτε
 ψυχρὸς εἶ οὕτε ζεστός· ὀφελον ψυχρὸς ^βῆς¹, ἢ ζεστός.
 16 οὕτως ὅτι χλιαρὸς εἶ, καὶ οὕτε ^οζεστός οὕτε ψυχρὸς¹, μέλλω
 17 σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου. ὅτι λέγεις ὅτι Πλούσιός ^{Cp. Hos. 12. 8, 1 Cor. 4. 8.}

^α ἔξομολογήσομαι
^υ καὶ ^κ δίδωμι
^β ἐκκλησίας Λαοδικέων

^κ κλεῖδα τοῦ Δαβίδ
^ς ῥῆξουσιν καὶ προσκυνήσωσιν
^β εἴης ^ο ψυχρὸς οὕτε ζεστός

^β κλείει ^γ κλείει
^ς add ἰδοῦ

εἰμι, καὶ πεπλούτηκα, καὶ ^aοὐδὲν¹ χρείαν ἔχω, καὶ οὐκ οἶδας
ὅτι σὺ εἶ ὁ ταλαίπωρος καὶ ἐλεεινὸς καὶ πτωχὸς καὶ τυφλὸς
καὶ γυμνός, συμβουλεύω σοι ἀγοράσαι παρ' ἐμοῦ χρυσίον ¹⁸
πεπυρωμένον ἐκ πυρός, ἵνα πλουτήσης, καὶ ἱμάτια λευκά,
ἵνα περιβάλῃ, καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχύνῃ τῆς γυμνότητός
σου, καὶ κολλούριον ^eἐγχριῖσαι¹ τοὺς ὀφθαλμούς σου, ἵνα
βλέπῃς. ἐγὼ ὅσους ἂν φιλῶ, ἐλέγχω καὶ παιδεύω· ^fζήλευε¹ ¹⁹
οὖν καὶ μετανόησον. ἰδοὺ, ἔστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω· ²⁰
ἐάν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου, καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, εἰσε-
λεύσομαι πρὸς αὐτόν, καὶ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς
μετ' ἐμοῦ. ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ ²¹
θρόνῳ μου, ὡς καὶ ἐνίκησα, καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ πατρὸς
μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. ὁ ἔχων οὖν ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα ²²
λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ, θύρα ἠνεωγμένη ἐν τῷ οὐ- ⁴
ρανῷ, καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη ἣν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος λα-
λούσης μετ' ἐμοῦ, ^gλέγων¹, Ἀνάβα ὧδε, καὶ δείξω σοι ἃ
δεῖ ^hγενέσθαι μετὰ ταῦτα.¹ ⁱ—¹ εὐθέως ἐγενόμην ἐν Πνεύ- ²
ματι· καὶ ἰδοὺ, θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ ^kτὸν
θρόνον¹ καθήμενος· καὶ ὁ καθήμενος ¹—¹ ὅμοιος ὀράσει ³
λίθῳ ἰάσπιδι καὶ ^mσαρδίῳ¹. καὶ ἱρις κυκλόθεν τοῦ θρό-
νου ὅμοιος ὀράσει σμαραγδίνῳ. καὶ κυκλόθεν τοῦ θρόνου ⁴
θρόνοι ⁿεἰκοσιτέσσαρες¹. καὶ ἐπὶ τοὺς θρόνους ^oεἰκοσιτέσ-
σaras¹ πρεσβυτέρους καθημένους, περιβεβλημένους ἐν ἱμα-
τίοις λευκοῖς, καὶ ^p—¹ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν στεφάνους
χρυσοῦς. καὶ ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπορεύονται ἀστραπαὶ καὶ ⁵
^qφωναὶ καὶ βρονταί¹. καὶ ἑπτὰ λαμπάδες πυρὸς καιόμεναι
ἐνώπιον τοῦ θρόνου, αἳ εἰσι τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ·
καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου ^rὡς¹ θάλασσα ὑαλίνη, ὁμοία κρυ- ⁶

Cp. Prov. 3.
12, Heb. 12. 6.

Cp. John 14.
23.

Cp. Matt. 19.
28, Luke 22.
30; John 16.
33, 17. 5.

Cp. 1. 10.

Cp. Ezek. 1.
26 sqq., 10. 1.

Cp. Exod. 37.
23 (38. 17),
Zech. 4. 2.

^a οὐδενὸς ^e ἐγχρισον ^f ζήλωσον ^g λέγουσα ^h γενέσθαι.
μετὰ ταῦτα M. ⁱ add καὶ ^k τοῦ θρόνου ^l add ἦν ^m σαρδίνῳ
ⁿ εἴκοσι καὶ τέσσαρες ^o εἶδον τοὺς εἴκοσι καὶ τέσσαρας ^p add
ἔσχον ^q βρονταὶ καὶ φωναί ^r om. ὡς

στάλλῳ· καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου Cp. Ezek. i. 5 sq.
 τέσσαρα ζῶα γέμοντα ὀφθαλμῶν ἔμπροσθεν καὶ ὀπισθεν.
 7 καὶ τὸ ζῶον τὸ πρῶτον ὅμοιον λέοντι, καὶ τὸ δεύτερον ζῶον
 ὅμοιον μόσχῳ, καὶ τὸ τρίτον ζῶον ἔχων^α τὸ πρόσωπον ὡς
 ἄνθρωπου^β, καὶ τὸ τέταρτον ζῶον ὅμοιον ἀετῷ^γ πετομένῳ^δ.
 8 καὶ ἡ τὰ^ε τέσσαρα ζῶα, ἐν ὃ καθ' ἐν αὐτῶν^ς ἔχων^α ἀνὰ πτε-
 ρυγας ἕξ, κυκλόθεν καὶ ἔσωθεν ἄγέμουσιν^β ὀφθαλμῶν καὶ
 ἀνάπαιυσιν οὐκ ἔχουσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς ὁ λέγοντες^γ, Ἅγιος, Cp. Is. 6. 3.
 ἅγιος, ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν
 9 καὶ ὁ ἐρχόμενος. καὶ ὅταν δώσουσι τὰ ζῶα δόξαν καὶ τιμὴν
 καὶ εὐχαριστίαν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου, τῷ ζῶντι εἰς Cp. Dan. 12. 7.
 10 τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, πεσοῦνται οἱ ὁ εἰκοσιτέσσαρες^α
 πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ
 ὁ προσκυνήσουσι^β τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ
 ὁ βαλοῦσι^γ τοὺς στεφάνους αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου λέ-
 11 γοντες, Ἄγιος εἶ, ὁ Κύριος καὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν^δ, λαβεῖν τὴν Cp. 5. 12 sq.
 δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν· ὅτι σὺ ἔκτισας τὰ
 πάντα, καὶ διὰ τὸ θέλημά σου ἦσαν^ε καὶ ἐκτίσθησαν.
 5 Καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιὰν τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου Cp. Ezek. 2. 9 sq.
 βιβλίον γεγραμμένον ἔσωθεν καὶ ὀπισθεν, κατεσφραγισμένον
 2 σφραγίσιν ἑπτὰ. καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα
 ἢ ἐν^α φωνῇ μεγάλῃ, Τίς ἰ-^β ἄξιός ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, καὶ
 3 λῦσαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ; καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο ἐν τῷ
 οὐρανῷ, οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς, οὐδὲ ὑποκάτω τῆς γῆς, ἀνοῖξαι τὸ
 4 βιβλίον, ἢ οὔτε^γ βλέπειν αὐτό. καὶ ἐγὼ ἔκλαιον ἡ πολὺ^δ,
 ὅτι οὐδεὶς ἄξιός εὐρέθη ἀνοῖξαι ἢ-^ε τὸ βιβλίον, οὔτε βλέπειν
 5 αὐτό· καὶ εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι, Μὴ κλαῖε·
 ἰδοὺ, ἐνίκησεν ὁ λέων ὁ ἡ-^ς ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ρίζα Cp. Gen. 49. 9; Is. 11. 10.

^α ἔχων	^β ἄνθρωπος	^γ πετομένῳ	^δ om. τὰ	^ε καθ'
ἑαυτὸ	^ς εἶχον	^α γέμοντα	^β λέγοντα	^γ εἴκοσι καὶ
τέσσαρες	^δ προσκυνήσουσι	^ε βάλλουσι	^ς Κύριε	^δ εἰς
^ε om. ἐν	^ι add ἐστίν	^κ οὐδὲ	^λ πολλά	^μ add καὶ
ἀναγνώωναι	^ν add ὢν			

Δαβίδ, ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, καὶ ^{ο-1} τὰς ἐπτὰ σφραγίδας αὐ-
 τοῦ. καὶ εἶδον ^{ρ-1} ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ⁶
 ζώων, καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων, ἄρνιον ἑστηκὸς ὡς
 ἐσφαγμένον, ^α ἔχων ¹ κέρατα ἐπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἐπτὰ, οἱ
 εἰσι τὰ ^τ ἐπτὰ ¹ πνεύματα τοῦ Θεοῦ, ἀπεσταλμένοι ¹ εἰς
 πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἦλθε, καὶ εἴληφεν ^{τ-1} ἐκ τῆς δεξιᾶς ⁷
 τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου. καὶ ὅτε ἔλαβε τὸ βιβλίον, ⁸
 τὰ τέσσαρα ζῶα καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἔπεσον
 ἐνώπιον τοῦ ἁρνίου, ἔχοντες ἕκαστος ^α κιθάραν ¹, καὶ φιάλας
 χρυσαῖς γεμούσας θυμιαμάτων, αἱ εἰσιν αἱ προσευχαὶ τῶν
 ἁγίων. καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν λέγοντες, Ἄξιός ἐστι λαβεῖν ⁹
 τὸ βιβλίον, καὶ ἀνοῖξαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ· ὅτι ἐσφάγης,
 καὶ ἡγόρασας τῷ Θεῷ ^{ρ-1} ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης φυλῆς
 καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους, καὶ ἐποίησας ^τ αὐτοὺς ¹⁰
 τῷ Θεῷ ἡμῶν ^ρ βασιλείαν ¹ καὶ ἱερεῖς, καὶ ^α βασιλεύουσιν ¹
 ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν ¹¹
 κυκλόθεν τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων,
^β καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων ¹ καὶ χιλιάδες
 χιλιάδων, λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ, Ἄξιόν ἐστι τὸ ἄρνιον τὸ ¹²
 ἐσφαγμένον λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ
 ἰσχὺν καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν. καὶ πᾶν κτίσμα ¹³
^{ο-1} ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ^α ἐπὶ τῆς γῆς ¹ καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς
 καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ^{ο-1} ἐστί, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα,
 ἤκουσα λέγοντας, Τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ τῷ ἁρνίῳ
 ἡ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς
 αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα ἔλεγον, Ἀμήν. ¹⁴
 καὶ οἱ ^{τ-1} πρεσβύτεροι ἔπεσαν καὶ προσεκύνησαν ^{ρ-1}.

^ο add λῦσαι^ρ add καὶ ἰδοὺ^α ἔχον^τ om. ἐπτὰ M.^ρ τοῦ Θεοῦ πνεύματα τὰ ἀπεσταλμένα^τ add τὸ βιβλίον^α κιθάρας^ρ add ἡμᾶς^τ ἡμᾶς^ρ βασιλεῖς^α βασιλεύσομεν^β om. καὶ^β ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων S.^ο add ἐστιν^α ἐν τῇ γῇ^ο add α^τ add εἰκοσιτέσσαρες^ρ add ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν

αἰώνων

- 2 Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξε τὸ ἀρνίον μίαν ἐκ τῶν ^h ἐπτὰ¹ σφρα-
γίδων, καὶ ἤκουσα ἐνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων λέγοντος ὡς
2 ⁱ φωνῇ¹ βροντῆς, Ἔρχου ^k-. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ, ἵππος ^{Cp. Zech. 6.}
λευκός· καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' ¹ αὐτὸν¹ ἔχων τόξον· καὶ ἐδόθη ² ^{sq.}
αὐτῷ στέφανος· καὶ ἐξῆλθε νικῶν, καὶ ἵνα νικήσῃ.
- 3 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν ^m σφραγίδα τὴν δευτέραν¹, ἤκουσα τοῦ
4 δευτέρου ζώου λέγοντος, Ἔρχου ⁿ-. καὶ ἐξῆλθεν ἄλλος
ἵππος πυρρός· καὶ τῷ καθημένῳ ἐπ' ¹ αὐτὸν¹ ἐδόθη αὐτῷ
λαβεῖν τὴν εἰρήνην ^o ἐκ¹ τῆς γῆς, καὶ ἵνα ἀλλήλους ^p σφά-
ξουσιν¹· καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα μεγάλη.
- 5 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν ^a σφραγίδα τὴν τρίτην¹, ἤκουσα τοῦ
τρίτου ζώου λέγοντος, Ἔρχου ^r-. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ, ἵππος
μέλας· καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' ¹ αὐτὸν¹ ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ
6 αὐτοῦ. καὶ ἤκουσα ^s ὡς¹ φωνὴν ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων ζώων
λέγουσαν, Χοῖνιξ σίτου δηναρίου, καὶ τρεῖς χοίνικες ^t κρι-
θῶν¹ δηναρίου· καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσῃς.
- 7 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν τετάρτην, ἤκουσα φωνὴν
8 τοῦ τετάρτου ζώου ^u λέγοντος¹, Ἔρχου ^x-. καὶ εἶδον, καὶ
ἰδοὺ, ἵππος χλωρός· καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω αὐτοῦ, ὄνομα
αὐτῷ ὁ θάνατος, καὶ ὁ ^y ἄδης¹ ^z ἠκολούθει¹ μετ' αὐτοῦ· καὶ ^{Cp. 20. 14.}
ἐδόθη αὐτοῖς ἐξουσία ^a ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς ἀποκτείνειν¹
ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ καὶ ὑπὸ τῶν θηρίων ^{Cp. Ezek. 14.}
τῆς γῆς. ^{21.}
- 9 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν πέμπτην σφραγίδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ
θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον ^{Cp. 20. 4.}
10 τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν ἣν εἶχον, καὶ ^b ἔκραξαν¹ ^{Cp. Zech. 1.}
φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες, Ἔως πότε, ὁ δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ^{12, Luke 18. 7.}

^h om. ἐπτὰ ⁱ φωνῆς ^k add καὶ βλέπε A.S.M. ¹ αὐτῷ
^m δευτέραν σφραγίδα ⁿ add καὶ βλέπε A.S.M. ^o ἀπὸ A.S. :
om. ἐκ M. ^p σφάξωσι ^a τρίτην σφραγίδα ^r add καὶ
βλέπε A.S.M. ^s om. ὡς ^t κριθῆς ^u λέγουσαν ^x add
καὶ βλέπε A.S.M. ^y Ἄδης S. ^z ἀκολουθεῖ ^a ἀποκτείνειαι
ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς ^b ἔκραζον

^{ο-1} ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ^α ἐκ¹ τῶν κατοικοῦντων ἐπὶ τῆς γῆς; καὶ ¹¹ ἐδόθη αὐτοῖς ἐκάστῳ στολὴ ¹¹ λευκή¹, καὶ ἔρρέθη αὐτοῖς ἵνα ἀναπαύσωνται ἔτι χρόνον μικρόν, ¹² ἕως πληρωθῶσι¹ καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες ἀποκτείνεσθαι ὡς καὶ αὐτοί.

Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν ἕκτην, καὶ ⁸⁻¹ ¹²

Cp. Is. 34. 4, σεισμὸς μέγας ἐγένετο, καὶ ὁ ἥλιος ἐγένετο μέλας ὡς σάκκος
Joel 2. 10, 31, τρίχινος, καὶ ἡ σελήνη ¹³ ὅλη¹ ἐγένετο ὡς αἷμα, καὶ οἱ ἀστέρες ¹³
Mark 13. 24, τοῦ οὐρανοῦ ἔπεσαν εἰς τὴν γῆν, ὡς συκὴ βάλλει τοὺς ὀλύν-

θοὺς αὐτῆς ὑπὸ μεγάλου ἀνέμου σειομένη. καὶ ¹ ὁ¹ οὐρανὸς ¹⁴
ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον εἰλισσόμενον, καὶ πᾶν ὄρος καὶ νῆσος

Cp. Is. 2. 17, ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν ἐκινήθησαν. καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, ¹⁵
sq. καὶ οἱ μεγιστᾶνες, καὶ οἱ ¹⁶ χιλιάρχοι, καὶ οἱ πλούσιοι,¹ καὶ οἱ

¹ ἰσχυροί¹, καὶ πᾶς δοῦλος καὶ ^{m-1} ἐλεύθερος, ἔκρυψαν ἑαυ-

Cp. Hos. 10. 8, τοὺς εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς πέτρας τῶν ὀρέων, καὶ λέ- ¹⁶
Luke 23. 30, γουσι τοῖς ὄρεσι καὶ ταῖς πέτραις, Πέσετε ἐφ' ἡμᾶς, καὶ

κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρνίου· ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη ¹⁷ τῆς ὀργῆς ¹⁷ αὐτῶν¹, καὶ τίς δύναται σταθῆναι;

¹⁸ Μετὰ τοῦτο¹ εἶδον τέσσαρας ἀγγέλους ἐστῶτας ἐπὶ τὰς ⁷ τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς, κρατοῦντας τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τῆς γῆς, ἵνα μὴ πνέῃ ἄνεμος ἐπὶ τῆς γῆς, μήτε ἐπὶ τῆς θαλάσσης, μήτε ¹⁹ ἐπὶ τι¹ δένδρον. καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ² ¹⁹ ἀναβαίνοντα¹ ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου, ἔχοντα σφραγίδα Θεοῦ ζῶντος· καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ τοῖς τέσσαρσιν ἀγγέλοις, οἷς ἐδόθη αὐτοῖς ἀδικῆσαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, λέγων, ³ Μὴ ἀδικήσητε τὴν γῆν, μήτε τὴν θάλασσαν, μήτε τὰ δένδρα,

Cp. Ezek. 9. 4, ¹ ἄχρι¹ ² σφραγίσωμεν¹ τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ

^ο add ὁ ^α ἀπὸ ^ο ἐδόθησαν ἐκάστοις στολαὶ λευκαὶ ¹ ἕως
οὗ πληρώσονται A.S.: ἕως πληρώσωσι M. ⁸ add ἰδοὺ ^h om. ὅλη
¹ om. ὁ S. ¹⁶ πλούσιοι, καὶ οἱ χιλιάρχοι, ¹ δυνατοί ^m add πᾶς
ⁿ αὐτοῦ ^ο Καὶ μετὰ ταῦτα ^p ἐπὶ πᾶν ^α ἀναβάνα S.
¹ ἄχρις οὗ ⁸ σφραγίζωμεν S.

4 τῶν μετώπων αὐτῶν. καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐσφρα-
 γισμένων, ρμδ' χιλιάδες ἐσφραγισμένοι ἐκ πάσης φυλῆς
 5 υἱῶν Ἰσραήλ. ἐκ φυλῆς Ἰούδα ιβ' χιλιάδες ἐσφραγισμένοι
 ἐκ φυλῆς Ρουβὴν ιβ' χιλιάδες ^{t-l}. ἐκ φυλῆς Γὰδ ιβ' χιλιά-
 6 δες ^{t-l}. ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ ιβ' χιλιάδες ^{t-l}. ἐκ φυλῆς Νεφ-
 θαλεὶμ ιβ' χιλιάδες ^{t-l}. ἐκ φυλῆς Μανασσὴ ιβ' χιλιάδες ^{t-l}.
 7 ἐκ φυλῆς Συμεὼν ιβ' χιλιάδες ^{t-l}. ἐκ φυλῆς Λευὶ ιβ' χιλιά-
 8 δες ^{t-l}. ἐκ φυλῆς ^u Ἰσσαχάρ ιβ' χιλιάδες ^{t-l}. ἐκ φυλῆς
 Ζαβουλὼν ιβ' χιλιάδες ^{t-l}. ἐκ φυλῆς Ἰωσὴφ ιβ' χιλιάδες
 9 ^{t-l}. ἐκ φυλῆς Βενιαμὴν ιβ' χιλιάδες ἐσφραγισμένοι. μετὰ
 ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ, ὄχλος πολὺς, ὃν ἀριθμῆσαι αὐτὸν
 οὐδεὶς ἠδύνατο, ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ φυλῶν καὶ λαῶν
 καὶ γλωσσῶν, ἐστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τοῦ
 ἀρνίου, ^x περιβεβλημένους ^l στολὰς λευκάς, καὶ φοίνικες ἐν
 10 ταῖς χερσὶν αὐτῶν· καὶ ^y κράζουσι ^l φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες,
 'Ἡ σωτηρία ^z τῷ Θεῷ ἡμῶν τῷ καθήμενῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου ^l Cp. Ps. 3. 8.
 11 καὶ τῷ ἀρνίῳ. καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι ἐστήκεσαν κύκλῳ τοῦ
 θρόνου καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν τεσσάρων ζώων· καὶ
 ἔπεσον ἐνώπιον τοῦ θρόνου ἐπὶ ^a τὰ πρόσωπα ^l αὐτῶν, καὶ
 12 προσεκύνησαν τῷ Θεῷ λέγοντες, Ἀμήν· ἡ εὐλογία καὶ ἡ
 δόξα καὶ ἡ σοφία καὶ ἡ εὐχαριστία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις
 καὶ ἡ ἰσχὺς τῷ Θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.
 13 καὶ ἀπεκρίθη εἰς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγων μοι, Οὗτοι οἱ
 περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκάς, τίνας εἰσὶ; καὶ πόθεν
 14 ἦλθον; καὶ εἶρηκα αὐτῷ, ^b Κύριέ μου ^l, σὺ οἶδας. καὶ εἶπέ
 μοι, Οὗτοί εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης, Cp. Matt. 24.
 καὶ ἔπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν, καὶ ἐλεύκαναν ^l αὐτὰς ^l ἐν ^{21.}
 15 τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου. διὰ τοῦτό εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου
 τοῦ Θεοῦ, καὶ λατρεύουσιν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναφ

^t add ἐσφραγισμένοι ^u Ἰσαχάρ S. ^x περιβεβλημένοι ^y κρά-
 ζοντες ^z τῷ καθήμενῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν S. ^a πρόσωπον
^b Κύριε ^c στολὰς αὐτῶν S.

- Cp. 21. 3. αὐτοῦ· καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου σκηνώσει ἐπ' αὐτούς.
 Cp. Is. 49. 10. οὐ πεινάσουσιν ἔτι, οὐδὲ διψήσουσιν ἔτι, οὐδὲ μὴ πέσῃ ἐπ' 16
 αὐτοὺς ὁ ἥλιος, οὐδὲ πᾶν καῦμα· ὅτι τὸ ἀρνίον τὸ ἀναμέσον 17
 Cp. Ps. 23 (22). τοῦ θρόνου ποιμανεῖ αὐτούς, καὶ ὁδηγήσει αὐτοὺς ἐπὶ ^dζωῆς¹
^{1 sq.}
 Cp. Is. 25. 8. πηγὰς ὑδάτων, καὶ ἐξαλείψει ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ^eἐκ¹ τῶν
 ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

Καὶ ^fὅταν¹ ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν ἐβδόμην, ἐγένετο 8
 σιγὴ ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμιώριον. καὶ εἶδον τοὺς ἑπτὰ ἀγγέ- 2
 λους, οἱ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐστήκασιν, καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς
 ἑπτὰ σάλπιγγες.

- Cp. 9. 13,
 Exod. 40. 24. Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἦλθε καὶ ἐστάθη ἐπὶ ^gτοῦ θυσιαστη- 3
 ρίου¹ ἔχων λιβανωτὸν χρυσοῦν. καὶ ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα
 πολλά, ἵνα ^hδώσει¹ ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων πάντων ἐπὶ
 τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου. καὶ 4
 Cp. Ps. 141
 (140). 2. ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων
 ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. καὶ εἴληφεν ὁ 5
 ἄγγελος τὸ λιβανωτόν, καὶ ἐγέμισεν αὐτὸ ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ
 θυσιαστηρίου, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένοντο ⁱβρονταὶ
 καὶ φωναὶ¹ καὶ ἀστραπαὶ καὶ σεισμός.

Καὶ οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι ^kοἱ¹ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ σάλπιγγας 6
 ἠτοίμασαν ¹αὐτοὺς¹ ἵνα σαλπίσωσι.

- Cp. Ezek. 38.
 22. Καὶ ὁ πρῶτος ^m-¹ ἐσάλπισε, καὶ ἐγένετο χάλαζα καὶ πῦρ 7
 μεμιγμένα ⁿἐν¹ αἵματι, καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν· ^oκαὶ τὸ
 τρίτον τῆς γῆς κατεκάη,¹ καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάη,
 καὶ πᾶς χόρτος χλωρὸς κατεκάη.

- Cp. Jer. 51
 (28). 25. Καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ὡς ὄρος μέγα πυρὶ 8
 καίόμενον ἐβλήθη εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον
 τῆς θαλάσσης αἷμα, καὶ ἀπέθανε τὸ τρίτον τῶν κτισμάτων 9

^d ζώσας ^e ἀπὸ ^f ὅτε ^g τὸ θυσιαστήριον ^h δώση
ⁱ φωναὶ καὶ βρονταὶ ^k om. οἱ S. ¹ ἐαυτοὺς ^m add ἄγγελος
ⁿ om. ἐν ^o om. καὶ τὸ τρίτον τῆς γῆς κατεκάη,

τῶν ἐν τῇ θαλάσσῃ, τὰ ἔχοντα ψυχάς, καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων ^p διεφθάρησαν^l.

10 Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀστὴρ μέγας καιόμενος ὡς λαμπάς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον
11 τῶν ποταμῶν καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς ^a τῶν^l ὑδάτων· καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστέρος λέγεται ^r ὁ^l Ἄψινθος· καὶ ^s ἐγένετο^l τὸ τρίτον ^t τῶν ὑδάτων^l εἰς ἄψινθον, καὶ πολλοὶ ^u τῶν^l ἀνθρώπων ἀπέθανον ἐκ τῶν ὑδάτων, ὅτι ἐπικράνθησαν.

12 Καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἐπλήγη τὸ τρίτον τοῦ ἡλίου καὶ τὸ τρίτον τῆς σελήνης καὶ τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων, ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον αὐτῶν, καὶ ἡ ἡμέρα μὴ ^x φάνῃ^l τὸ τρίτον αὐτῆς, καὶ ἡ νύξ ὁμοίως.

13 Καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ἐνδὸς ^v αἰετοῦ πετομένου^l ἐν μεσουρανήματι λέγοντος φωνῇ μεγάλῃ, Οὐαί, οὐαί, οὐαί ^z τοὺς κατοικοῦντας^l ἐπὶ τῆς γῆς, ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς σάλπιγγος τῶν τριῶν ἀγγέλων τῶν μελλόντων σαλπίζειν.

9 Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ εἶδον ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ κλεῖς τοῦ [■] φρέατος τῆς ἀβύσσου. καὶ ἤνοιξε τὸ φρέαρ τῆς ἀβύσσου, καὶ ἀνέβη καπνὸς ἐκ τοῦ φρέατος ὡς καπνὸς καμίνου μεγάλης, καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀῆρ ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος.

3 καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐξῆλθον ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἐξουσία, ὡς ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ σκορπιοὶ τῆς γῆς.

4 καὶ ἐρρέθη αὐταῖς ἵνα μὴ ἀδικήσωσι τὸν χόρτον τῆς γῆς, οὐδὲ πᾶν χλωρόν, οὐδὲ πᾶν δένδρον, εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώπους ^{a-l}

οἵτινες οὐκ ἔχουσι τὴν σφραγίδα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων ^{Cp. 7. 2, Ezek. 9. 4 sqq.}

5 ^{b-l}. καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἵνα μὴ ἀποκτείνωσιν αὐτούς, ἀλλ' ἵνα

^c βασανισθῶσιν^l μῆνας πέντε· καὶ ὁ βασανισμὸς αὐτῶν

6 ὡς βασανισμὸς σκορπίου, ὅταν παίσῃ ἄνθρωπον. καὶ ἐν ταῖς

^p διεφθάρη ^a om. τῶν ^r om. ὁ ^s γίνεται ^t om. τῶν
ὑδάτων S. ^u om. τῶν ^x φαίνῃ ^v ἀγγέλου πετωμένου ^z τοῖς
κατοικοῦσιν ^a add μόνους ^b add αὐτῶν ^c βασανισθῶσι

Cp. Job 3. 21. ἡμέραις ἐκείναις ζητήσουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν θάνατον, καὶ
^α οὐ μὴ εὗρωσιν¹ αὐτόν, καὶ ἐπιθυμήσουσιν ἀποθανεῖν, καὶ
 Cp. Joel 2. 4. ^ο φεύγει¹ ὁ θάνατος ἀπ' αὐτῶν. καὶ τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀκρί- 7
 δων ὅμοια ἵπποις ἡτοιμασμένοις εἰς πόλεμον, καὶ ἐπὶ τὰς
 κεφαλὰς αὐτῶν ὡς στέφανοι ὅμοιοι χρυσῷ, καὶ τὰ πρόσωπα
 αὐτῶν ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων. καὶ εἶχον τρίχας ὡς τρίχας 8
 Cp. Joel 1. 6. γυναικῶν, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὡς λεόντων ἦσαν. καὶ εἶχον 9
 θώρακας ὡς θώρακας σιδηροῦς, καὶ ἡ φωνὴ τῶν πτερύγων
 αὐτῶν ὡς φωνὴ ἁρμάτων ἵππων πολλῶν τρεχόντων εἰς πό-
 λεμον. καὶ ἔχουσιν οὐρὰς ὁμοίας σκορπίοις, καὶ ^ε κέντρα 10
 καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν ἡ ἐξουσία¹ αὐτῶν ἀδικῆσαι τοὺς ἀν-
 θρώπους μῆνας πέντε. 3-¹ ἔχουσιν ^η ἐπ' αὐτῶν¹ βασιλέα 11
 τὸν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου. ὄνομα αὐτῷ Ἑβραϊστὶ Ἀβαδδὼν,
 καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ὄνομα ἔχει Ἀπολλύων.

Ἡ οὐαὶ ἡ μία ἀπῆλθεν· ἰδοὺ, ^ι ἔρχεται¹ ἔτι δύο οὐαὶ μετὰ 12
 ταῦτα.

Καὶ ὁ ἔκτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἤκουσα φωνὴν μίαν ἐκ 13
 Cp. Exod. 40. τῶν ^{κ-1} κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἐνώπιον
 24. τοῦ Θεοῦ, ¹ λέγοντα¹ τῷ ἔκτῳ ἀγγέλῳ ^{μ ο} ἔχων¹ τὴν σάλ- 14
 πιγγα, Δύσον τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ
 τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ, Εὐφράτῃ. καὶ ἐλύθησαν οἱ τέσσαρες 15
 ἄγγελοι οἱ ἡτοιμασμένοι εἰς τὴν ὥραν καὶ ἡμέραν καὶ μῆνα
 καὶ ἐνιαυτόν, ἵνα ἀποκτείνωσι τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων. καὶ 16
 ὁ ἀριθμὸς ^α τῶν¹ στρατευμάτων τοῦ ἱππικοῦ δύο μυριάδες
 μυριάδων. ^{ο-1} ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. καὶ οὕτως εἶδον 17
 τοὺς ἵππους ἐν τῇ ὁράσει, καὶ τοὺς καθημένους ἐπ' αὐτῶν,
 ἔχοντας θώρακας πυρίνους καὶ ὑακινθίνους καὶ θειώδεις· καὶ
 αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφαλαὶ λεόντων, καὶ ἐκ τῶν στο-
 μάτων αὐτῶν ἐκπορεύεται πῦρ καὶ καπνὸς καὶ θεῖον. ^{ρ ἀπὸ} 18

^α οὐχ εὗρήσουσιν ^ο φεύξεται ^ε κέντρα ἦν ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν·
 καὶ ἡ ἐξουσία ^ε add καὶ ^η ἐφ' αὐτῶν S. ^ι ἔρχονται ^κ add
 τεσσάρων ¹ λέγουσαν ^μ ὅς εἶχε ^ν om. τῶν S. ^ο add καὶ
 ρ ὑπὸ

τῶν τριῶν ^απληγῶν¹ τούτων ἀπεκτάνθησαν τὸ τρίτον τῶν
 ἀνθρώπων, ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ ^τ-¹ τοῦ καπνοῦ καὶ ^τ-¹ τοῦ
 19 θείου τοῦ ἐκπορευομένου ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν. ^β ἡ γὰρ
 ἐξουσία¹ ^τ τῶν ἵππων¹ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ^υ ἐστι¹, ^κ καὶ ἐν
 ταῖς οὐραῖς αὐτῶν¹. αἱ γὰρ οὐραὶ αὐτῶν ὅμοιαι ὄφεσιν, ἔχου-
 20 σαι κεφαλὰς, καὶ ἐν αὐταῖς ἀδικοῦσι. καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀν-
 θρώπων, οἳ οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις, ^γ οὐ¹
 μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἵνα μὴ ^δ προσ-
 κυνήσουσι¹ τὰ δαιμόνια, καὶ ^α τὰ¹ εἰδῶλα τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ Cp. Ps. 135
 ἀργυρᾶ καὶ τὰ χαλκᾶ καὶ τὰ λίθινα καὶ τὰ ξύλινα, ἃ οὔτε (134). 15 sqq.,
 Dan. 5. 23.
 21 βλέπειν ^β δύνανται¹ οὔτε ἀκούειν οὔτε περιπατεῖν· καὶ οὐ
 μετενόησαν ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν ^ο φαρμάκων¹
 αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν κλεμμάτων
 αὐτῶν.

10 Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἰσχυρὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ, περιβεβλημένον νεφέλην, καὶ ^α ἡ¹ ἱρις ἐπὶ ^ο τῇ
 κεφαλῇ αὐτοῦ¹, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ Cp. Matt. 17.
 2 οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στῦλοι πυρός, καὶ ^ε ἔχων¹ ἐν τῇ χειρὶ²
 αὐτοῦ βιβλαρίδιον ἀνεφγμένον· καὶ ἔθηκε τὸν πόδα αὐτοῦ
 τὸν δεξιὸν ἐπὶ ^σ τῆς θαλάσσης¹ τὸν δὲ εὐώνυμον ἐπὶ ^η τῆς
 3 γῆς¹, καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ ὥσπερ λέων μυκάται· καὶ
 ὅτε ἔκραξεν, ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς.
 4 καὶ ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ ^ι-¹, ἔμελλον γράφειν· καὶ
 ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν ^κ-¹, Σφράγισον ἃ
 5 ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, καὶ μὴ ¹ αὐτὰ¹ γράψῃς. καὶ ὁ
 ἄγγελος, ὃν εἶδον ἐστῶτα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς,
 6 ἦρε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ^μ τὴν δεξιάν¹ εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ὤμο- Cp. Dan. 12. 7.
 σεν ἐν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ὃς ἔκτισε τὸν

^α om. πληγῶν ^τ add ἐκ ^β αἱ γὰρ ἐξουσίαι S. ^τ αὐτῶν A.S.
^υ εἰσιν S. ^κ om. καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν S. ^γ οὔτε S. ^δ προσ-
 κυνήσωσι ^α om. τὰ S. ^β δύναται ^ο φαρμακείων ^δ om. ἡ
^ο τῆς κεφαλῆς ^ε εἶχεν ^β τὴν θάλασσαν ^η τὴν γῆν ^ι add τὰς
 φωνὰς ἑαυτῶν ^κ add μοι ¹ ταῦτα ^μ om. τὴν δεξιάν

οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ^η καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ^η, ὅτι χρόνος ^η οὐκέτι ἔσται^η, ἀλλὰ 7 ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς φωνῆς τοῦ ἐβδόμου ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν, καὶ ^η ἐτελέσθῃ^η τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ, ὡς εὐηγγέλισε ^η τοὺς ἑαυτοῦ δούλους τοὺς προφῆτας^η. καὶ ἡ φωνὴ ^η ἦν ἡκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, πάλιν ^η λαλοῦσαν^η μετ' ἐμοῦ, καὶ ^η λέγουσαν^η, Ὑπαγε, λάβε τὸ ^η βιβλίον^η τὸ ἡνεωγμένον ἐν τῇ χειρὶ ^η τοῦ^η ἀγγέλου τοῦ ἐστῶτος ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἀπῆλθον πρὸς τὸν ἀγγελον λέγων ^η αὐτῷ δοῦ- 9 ναί^η μοι τὸ βιβλαρίδιον. καὶ λέγει μοι, Λάβε καὶ κατάφαγε αὐτό· καὶ πικρανεῖ σου τὴν κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ στόματί σου ἔσται γλυκὺ ὡς μέλι. καὶ ἔλαβον τὸ βιβλαρίδιον ἐκ τῆς χει- 10 ρὸς τοῦ ἀγγέλου, καὶ κατέφαγον αὐτό· καὶ ἦν ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι γλυκόν· καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτό, ἐπικράνθη ἡ κοιλία μου. καὶ ^η λέγουσί^η μοι, Δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς 11 καὶ ἔθνεσι καὶ γλώσσαις καὶ βασιλεῦσι πολλοῖς.

Cp. Ezek. 3.
1 sqq.

Cp. Ezek. 40.
3, Zech. 2. 1.

Καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος ὅμοιος ῥάβδῳ, ^η λέγων, Ὑγειραι, 11 καὶ μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν αὐτῷ· καὶ τὴν αὐλὴν τὴν ^η ἔξωθεν^η 2 τοῦ ναοῦ ἔκβαλε ^η ἔξωθεν^η, καὶ μὴ αὐτὴν μετρήσης, ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσι, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσουσι μῆνας τεσσαράκοντα δύο. καὶ δώσω τοῖς δυσὶ μάρτυσί μου, καὶ 3 προφητεύσουσιν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα περιβε- Cp. Zech. 4. 3. βλημένοι σάκκους. οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἐλαίαι, καὶ ^η αἱ^η δύο 4 λυχνίαι αἱ ἐνώπιον τοῦ ^η Κυρίου^η τῆς γῆς ^η ἐστῶτες^η. καὶ 5 εἴ τις αὐτοὺς ^η θέλει^η ἀδικῆσαι, πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν· καὶ εἴ τις ^η θελήσῃ αὐτοὺς^η ἀδικῆσαι, οὕτω δεῖ αὐτὸν ἀποκτανθῆναι.

^η om. καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ M. ^η οὐκ ἔσται ἔτι P τε-
λεσθῇ ^η τοῖς ἑαυτοῦ δούλοις τοῖς προφῆταις ^η λαλοῦσα ^η λέγουσα
^η βιβλαρίδιον ^η om. τοῦ S. ^η αὐτῷ, Δός ^η λέγει ^η add καὶ
ὁ ἄγγελος εἰστέκει A. ^η ἔσωθεν S. ^η ἔξω S. ^η om. αἱ S.
^η Θεοῦ ^η ἐστῶσαι ^η θέλῃ ^η αὐτοὺς θέλῃ

- 6 οὗτοι ἔχουσι ^h τὴν¹ ἐξουσίαν κλείσαι τὸν οὐρανόν, ἵνα μὴ ^{Cp. 1 Kings 17. 1.}
¹ ὑετὸς βρέχῃ τὰς ἡμέρας τῆς προφητείας αὐτῶν¹. καὶ ἐξου- ^{Cp. Exod. 7. 19.}
 σίαν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ὑδάτων, στρέφειν αὐτὰ εἰς αἷμα, καὶ
 πατάξαι τὴν γῆν ^k ἐν¹ πάσῃ πληγῇ, ὅσakis ἐὰν θελήσωσι.
 7 καὶ ὅταν τελέσωσι τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ θηρίον τὸ ἀνα-
 βαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου ποιήσει ¹ μετ' αὐτῶν πόλεμον¹, καὶ
 8 νικήσει αὐτούς, καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς. καὶ ^m τὸ πτώμα¹ αὐ-
 τῶν ἐπὶ τῆς πλατείας ⁿ τῆς¹ πόλεως τῆς μεγάλης, ἣτις κα-
 λεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυπτος, ὅπου καὶ ὁ Κύριος
 9 ^o αὐτῶν¹ ἐσταυρώθη. καὶ ^p βλέπουσιν¹ ἐκ τῶν λαῶν καὶ
 φυλῶν καὶ γλωσσῶν καὶ ἔθνων ^a τὸ πτώμα¹ αὐτῶν ἡμέρας
 τρεῖς καὶ ἡμισυ, καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν οὐκ ^r ἀφίησιν¹ τεθη-
 10 ναι εἰς ^b μνήμα¹. καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς ^t χαίρουσιν¹
 ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ^u εὐφραίνονται¹, καὶ δῶρα πέμπουσιν ἀλλή-
 λοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφῆται ἐβασάνισαν τοὺς κατοι-
 11 κούντας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ μετὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας καὶ ἡμισυ
 πνεῦμα ζωῆς ἐκ τοῦ Θεοῦ εἰσῆλθεν ^x ἐν αὐτοῖς¹, καὶ ἔστησαν ^{Cp. Ezek. 37. 5 sqq.}
 ἐπὶ τοὺς πύδας αὐτῶν, καὶ φόβος μέγας ^y ἐπέπεσεν¹ ἐπὶ τοὺς
 12 θεωροῦντας αὐτούς. καὶ ἤκουσαν ^z φωνῆς μεγάλης¹ ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ ^a λεγούσης¹ αὐτοῖς, ^b Ἀνάβατε¹ ὧδε. καὶ ἀνέβησαν
 εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἐθεώρησαν αὐτοὺς οἱ
 13 ἔχθροί αὐτῶν. καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐγένετο σεισμὸς μέγας,
 καὶ τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσε, καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ
 σεισμῷ ὀνόματα ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτὰ. καὶ οἱ λοιποὶ
 ἔμφοβοι ἐγένοντο, καὶ ἔδωκαν δόξαν τῷ Θεῷ τοῦ οὐρανοῦ.
 14 Ἡ οὐαὶ ἡ δευτέρα ἀπῆλθεν. ^c ¹ ἰδοὺ, ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη
 ἔρχεται ταχύ.
- 15 Καὶ ὁ ἔβδομος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἐγένοντο φωναὶ

^h om. τὴν ¹ βρέχῃ ὑετὸς ἐν ἡμέραις αὐτῶν τῆς προφητείας ^k om.
 ἐν ¹ πόλεμον μετ' αὐτῶν ^m τὰ πτώματα ⁿ om. τῆς S. ^o ἡμῶν
^p βλέψουσιν ^a τὰ πτώματα ^r ἀφήσουσι ^b μνήματα ^t χαροῦσιν
^u εὐφρανθήσονται ^x ἐπ' αὐτούς ^y ἔπεσεν ^z φωνὴν μεγάλην
^a λέγουσαν ^b Ἀνάβητε ^c add καὶ Α.

Cp. Dan. 2. 44, 7. 14, 18, 27. ^aμεγάλοι ἐν τῷ οὐρανῷ, ^aλέγοντες¹, ^eἘγένετο ἡ βασιλεία¹ τοῦ κόσμου τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ οἱ ^fεἰκοσι- 16 τέσσαρες¹ πρεσβύτεροι, ^gοἱ¹ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ^hκάθηνται¹ ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐτῶν, ἔπεσαν ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ λέγοντες, Εὐχαριστοῦμέν σοι, Κύριε 17 ὁ Θεός, ὁ παντοκράτωρ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν ⁱ-¹, ὅτι εἴληφας τὴν δύναμίν σου τὴν μεγάλην, καὶ ἐβασίλευσας. καὶ τὰ ἔθνη 18 ὠργίσθησαν, καὶ ἤλθεν ἡ ὀργή σου, καὶ ὁ καιρὸς τῶν νεκρῶν κριθῆναι, καὶ δοῦναι τὸν μισθὸν τοῖς δούλοις σου τοῖς προφήταις καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου, ^jτοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους¹, καὶ διαφθεῖραι τοὺς διαφθείροντας τὴν γῆν.

Καὶ ἡνοίγη ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ ^kὁ¹ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὥφθη 19 ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ σεισμός καὶ χάλαζα μεγάλη.

Καὶ σημεῖον μέγα ὥφθη ἐν τῷ οὐρανῷ, γυνὴ περιβεβλη- 12 μένη τὸν ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα, καὶ ἐν 2 Cp. Is. 26. 17. γαστρὶ ἔχουσα. ¹καὶ¹ κράζει ὠδίνουσα, καὶ βασανιζομένη τεκεῖν. καὶ ὥφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἰδοὺ, 3 δράκων ^mπυρρὸς μέγας¹, ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ⁿἑπτὰ διαδήματα¹. καὶ 4 Cp. Dan. 8. 10. ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν. καὶ ὁ δράκων ^oἔστηκεν¹ ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλούσης τεκεῖν, ἵνα, ὅταν τέκῃ, τὸ τέκνον Cp. Ps. 2. 9. αὐτῆς καταφάγῃ· καὶ ἔτεκεν υἱόν, ^pἄρσεν¹, ὃς μέλλει ποι- 5

^d λέγουσαι ^e Ἐγένοντο αἱ βασιλείαι ^f εἴκοσι καὶ τέσσαρες
^g οἱ ^h καθήμενοι ⁱ add καὶ ὁ ἐρχόμενος ^j τοῖς μικροῖς καὶ
τοῖς μεγάλοις ^k om. ὁ ^l om. καὶ ^m μέγας πυρρὸς ⁿ διαδή-
ματα ἑπτὰ ^o ἔστηκεν ^p ἄρρενα

- μαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ ἡρπάσθη τὸ
τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ^απρὸς¹ τὸν θρόνον αὐτοῦ.
6 καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει ^εἐκεῖ¹ τόπον
ἡτοιμασμένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν αὐτὴν ἡμέρας
χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα.
- 7 Καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ· ὁ Μιχαὴλ καὶ οἱ ^{Cp. Dan. 10.}
ἄγγελοι αὐτοῦ ^{13, 21, 12. 1.} ^β τοῦ πολεμῆσαι μετὰ¹ τοῦ δράκοντος· καὶ
8 ὁ δράκων ἐπολέμησε, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἴσχυσαν,
9 ^γ οὐδὲ¹ τόπος εὐρέθη αὐτῶν ἔτι ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ ἐβλήθη
ὁ δράκων ὁ μέγας, ὁ ὄφης ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος διάβολος ^{Cp. 20. 2, Gen.}
καὶ ὁ Σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην· ἐβλήθη εἰς ^{3. 1, Job 1. 6,}
^{Wisd. 2. 24,}
10 τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἐβλήθησαν. καὶ ^{Ecclus. 21. 27.}
ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ^δ ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαν¹, Ἄρτι
ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ
ἡμῶν, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ· ὅτι ^εἐβλήθη¹ ὁ
κατήγορος τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτῶν ἐνώπιον
11 τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός. καὶ αὐτοὶ ἐνίκησαν αὐτὸν
διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου, καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας
αὐτῶν, καὶ οὐκ ἡγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου.
12 διὰ τοῦτο εὐφραίνεσθε, ^ς-¹ οὐρανοὶ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκη-
νοῦντες· οὐαὶ ^z-¹ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, ὅτι κατέβη
ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς ἔχων θυμὸν μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον
καιρὸν ἔχει.
- 13 Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδίωξε τὴν
14 γυναῖκα ἣτις ἔτεκε τὸν ἄρρενα. καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ
^α αἱ¹ δύο πτέρυγες τοῦ αἵετος τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτηται εἰς ^{Cp. ver. 6.}
τὴν ἔρημον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπου τρέφεται ἐκεῖ καιρὸν ^{Cp. Dan. 7. 25,}
καὶ καιροὺς καὶ ἡμισυ καιροῦ, ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφεως. ^{12. 7.}
- 15 καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφης ^β ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυ-

^α om. πρὸς^ε om. ἐκεῖ^β ἐπολέμησαν κατὰ^γ οὔτε^δ λέγουσαν ἐν τῷ οὐρανῷ
κατοικοῦσι^α om. αἱ^ε κατεβλήθη
^β ὀπίσω τῆς γυναικὸς ἐν τοῦ στόματος αὐτοῦ^ς add οἱ^z add τοῖς

ναικὸς¹ ὕδωρ ὡς ποταμόν, ἵνα^ο αὐτὴν¹ ποταμοφόρητον ποιήσῃ. καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικί, καὶ ἤνοιξεν ἡ γῆ¹⁶ τὸ στόμα αὐτῆς, καὶ κατέπιε τὸν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. καὶ ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυν-¹⁷ ναικί, καὶ ἀπῆλθε ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν^α Ἰησοῦ· καὶ ἐστάθη¹ ἐπὶ τὴν ἄμμον¹³ τῆς θαλάσσης.

Cp. Dan. 7. 3. Καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον^ο κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἑπτὰ¹, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ¹ ὀνόματα¹ βλασφημίας. καὶ τὸ θηρίον, ὃ εἶδον, ἦν ὅμοιον παρδάλει, καὶ οἱ πόδες² αὐτοῦ ὡς⁸ ἄρκου¹, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ ἐξουσίαν μεγάλην. καὶ¹ μίαν¹ ἐκ¹ τῶν κε-³ φαλῶν αὐτοῦ ὡς ἐσφαγμένην εἰς θάνατον· καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη, καὶ^κ ἐθαύμασεν ὅλη ἡ γῆ¹ ὀπίσω τοῦ θηρίου· καὶ προσεκύνησαν¹ τῷ δράκοντι, ὅτι¹ ἔδωκε⁴ τὴν¹ ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ, καὶ προσεκύνησαν² τῷ θηρίῳ¹ λέγοντες, Τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ;^ο καὶ¹ τίς δύναται πολε-

Cp. Dan. 7. 8. μῆσαι μετ' αὐτοῦ; καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα⁵ καὶ βλασφημίας· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι μῆνας τεσσαράκοντα δύο. καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς^ρ βλασ-⁶ φημίας¹ πρὸς τὸν Θεόν, βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, α-¹ τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας. καὶ⁷

Cp. Dan. 7. 21. ἐδόθη αὐτῷ⁸ ποιῆσαι πόλεμον¹ μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ νικῆσαι αὐτούς¹· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν¹ καὶ

^ο ταύτην ^α τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ ἐστάθη ^ο κεφαλὰς ἑπτὰ
καὶ κέρατα δέκα ¹ ὄνομα ⁸ ἄρκου ¹ add εἶδον ¹ om. ἐκ
^κ ἐθαύμασθη ἐν ὅλῃ τῇ γῇ S. ¹ τὸν δράκοντα ὅς ¹ om. τὴν ² τὸ
θηρίον ^ο om. καὶ ^ρ βλασφημίαν ^α add καὶ ¹ om.
καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ νικῆσαι αὐτούς· M.
⁸ πόλεμον ποιῆσαι ¹ om. καὶ λαόν

- 8 λαὸν¹ καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος. καὶ προσκυνήσουσιν ¹ αὐτὸν¹
πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ² οὐ² οὐ γέγραπται ³ τὸ
ὄνομα αὐτοῦ¹ ἐν ⁴ τῷ βιβλίῳ¹ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου ⁵ τοῦ¹ Cp. 3. 5, 17. 8:
9 ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. εἴ τις ἔχει οὖς, ἀκου- also 1 Pet. 1.
10 σάτω. εἴ τις ⁶ εἰς¹ αἰχμαλωσίαν ⁷ ἐ-¹, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει·
εἴ τις ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτενεῖ, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ ἀποκταν- Cp. Matt. 26.
θῆναι. ὧδέ ἐστιν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων. 52.
11 Καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχε
12 κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίῳ, καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. καὶ τὴν
ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ.
καὶ ποιεῖ τὴν γῆν καὶ τοὺς ⁸ ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας¹ ἵνα
⁹ προσκυνήσουσι¹ τὸ θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ ἐθεραπεύθη ἡ
13 πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. καὶ ποιεῖ σημεῖα μεγάλα, ἵνα Cp. Matt. 24.
καὶ πῦρ ποιῇ ¹⁰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνειν¹ εἰς τὴν γῆν 9. 24, 2 Thess. 2.
14 ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. καὶ πλανᾷ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ
τῆς γῆς διὰ τὰ σημεῖα ἃ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ
θηρίου, λέγων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς ποιῆσαι εἰκόνα
τῷ θηρίῳ ¹¹ ὅς¹ ἔχει τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρας καὶ ἔζησε.
15 καὶ ἐδόθη ¹² αὐτῇ¹ δοῦναι πνεῦμα τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα
καὶ λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου, καὶ ¹³ ποιήσῃ¹ ¹⁴ ἵνα¹ ὅσοι
¹⁵ ἐὰν¹ μὴ προσκυνήσωσι ¹⁶ τῇ εἰκόνι¹ τοῦ θηρίου ¹⁷ ἀποκταν-
16 θῶσι. καὶ ποιεῖ πάντας, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους,
καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχοὺς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους
καὶ τοὺς δούλους, ἵνα ¹⁸ δώσιν¹ αὐτοῖς χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς
17 αὐτῶν τῆς δεξιᾶς, ἢ ἐπὶ ¹⁹ τὸ μέτωπον¹ αὐτῶν, καὶ ἵνα μὴ τις
δύνηται ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι, εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ χάραγμα, ²⁰ ἢ
18 τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. ὧδε
ἡ σοφία ἐστίν. ὁ ἔχων ²¹ τ-¹ νοὺν ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν

¹ αὐτῷ ² ὧν ³ τὰ ὀνόματα ⁴ τῇ βίβλῳ ⁵ om. τοῦ
⁶ om. εἰς ⁷ add συνάγει ⁸ κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ ⁹ προσ-
κυνήσωσι ¹⁰ καταβαίνειν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ¹¹ ὁ
¹² ποιήσει M. ¹³ om. ἵνα ¹⁴ ἂν ¹⁵ τὴν εἰκόνα ¹⁶ add ἵνα
¹⁷ δώσῃ ¹⁸ τῶν μετώπων ¹⁹ add ἡ ²⁰ add τὸν

τοῦ θηρίου· ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστὶ καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ ⁸χιξ' ¹.

Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ, ¹τὸ ¹ἀρνίον ἐστηκὸς ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών, **14** καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, ἔχουσαι τὸ ὄνομα ¹¹αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα ¹¹τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. καὶ ἤκουσα φωνὴν ²ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροντῆς μεγάλης· καὶ ²ἡ φωνὴ ἦν ἡκούσα ὡς κιθαρωδῶν ¹κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν· καὶ ᾄδουσιν ὡς ᾠδὴν ³καινὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο μαθεῖν τὴν ᾠδὴν, εἰ μὴ αἱ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἡγορασ- μένοι ἀπὸ τῆς γῆς. οὗτοί εἰσιν οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμο- ⁴λύθησαν· παρθένοι γάρ εἰσιν. οὗτοι ⁵οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ ὅπου ἂν ὑπάγῃ. οὗτοι ἡγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἀπαρχὴ τῷ Θεῷ καὶ τῷ ἀρνίῳ. καὶ ἐν τῷ στό- ⁵ματι αὐτῶν οὐχ εὐρέθη ²ψεῦδος ¹¹. ³ἄμωμοί εἰσιν ¹.

Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ¹πετόμενον ¹ἐν μεσουρανήματι, ⁶ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον εὐαγγελίσαι ¹ἐπὶ ¹τοὺς ¹καθημέ- νους ¹ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ¹ἐπὶ ¹πᾶν ἔθνος καὶ φυλὴν καὶ γλῶσ- σαν καὶ λαόν, ¹λέγων ¹ἐν φωνῇ μεγάλῃ, Φοβήθητε τὸν Θεόν, ⁷καὶ δότε αὐτῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ, καὶ προσκυνήσατε τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ θάλασσαν καὶ πηγὰς ὑδάτων.

Καὶ ἄλλος ⁸δεύτερος ¹ἄγγελος ἠκολούθησε λέγων, ¹Ἐπεσεν ¹ἔπεσε Βαβυλὼν ¹¹ἡ μεγάλη, ¹ἡ ¹ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πεπότικε πάντα ¹τὰ ¹ἔθνη.

Καὶ ¹ἄλλος ἄγγελος τρίτος ¹ἠκολούθησεν αὐτοῖς λέγων ἐν ⁹

Cp. 5. 9,
1 Cor. 7. 23.

Cp. 18. 2, Is.
21. 9.

Cp. Jer. 51
(28). 7.

⁸ χις' M. ¹ om. τὸ ¹¹ om. αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα ² φωνὴν
ἤκουσα κιθαρωδῶν ³ add εἰσιν ² δόλος ³ ἄμωμοι γάρ
εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ. ¹ πετόμενον ¹ om. ἐπὶ
¹ κατοικοῦντας ¹ om. ἐπὶ ¹ λέγοντα ¹ om. δεύτερος
¹ add ἡ πόλις ¹ ὅτι ¹ om. τὰ ¹ τρίτος ἄγγελος

- φωνῇ μεγάλῃ, Εἴ τις ^m προσκυνεῖ τὸ θηρίον¹ καὶ τὴν εἰκόνα
αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἢ ἐπὶ
¹⁰ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς πίεται ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ <sup>Cr. Ps. 75(74).
8, Jer. 25. 15</sup>
τοῦ Θεοῦ, τοῦ κεκερασμένου ἀκράτου ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς ^{(32. 1).}
ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ βασανισθήσεται ἐν πυρὶ καὶ θείῳ ἐνώπιον
¹¹ ⁿ ἀγγέλων ἁγίων¹, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἁρνίου· καὶ ὁ καπνὸς τοῦ ^{Cr. Is. 34. 10.}
βασανισμοῦ αὐτῶν ^o εἰς αἰῶνας αἰώνων ἀναβαίνει¹. καὶ οὐκ
ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς οἱ προσκυνούντες τὸ θη-
ρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ εἴ τις λαμβάνει τὸ χάραγμα
¹² τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. ὤδε ^p ἢ¹ ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ἐστίν, ^{q-1}
οἱ τηροῦντες τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ.
¹³ Καὶ ἤκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης ^{r-1}, Γράψον,
Μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν Κυρίῳ ^s ἀποθνήσκοντες ἀπ' ἄρτι
ναί,¹ λέγει τὸ Πνεῦμα, ἵνα ^t ἀναπαήσονται¹ ἐκ τῶν κόπων
αὐτῶν· τὰ ^u γὰρ¹ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν.
¹⁴ Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ, νεφέλη λευκή, καὶ ἐπὶ τὴν νεφέλην ^{Cr. Dan. 7. 13.}
^x καθήμενον ὅμοιον υἱὸν¹ ἀνθρώπου, ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐ-
τοῦ στέφανον χρυσοῦν, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δρέπανον ὀξύ.
¹⁵ καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ, κράζων ἐν μεγάλῃ
φωνῇ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῆς νεφέλης, Πέμψον τὸ δρέπανόν ^{Cr. Joel 3. 13.}
σου καὶ θέρισον, ὅτι ἦλθεν ^{y-1} ἡ ὥρα ^{z-1} θερίσαι, ὅτι ἐξηράνθη
¹⁶ ὁ θερισμὸς τῆς γῆς. καὶ ἔβαλεν ὁ καθήμενος ἐπὶ ^a τῆς νεφέ-
λης¹ τὸ δρέπανον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ.
¹⁷ Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ,
¹⁸ ἔχων καὶ αὐτὸς δρέπανον ὀξύ. καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν
ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου, ^b ὁ¹ ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πυρός, καὶ
ἐφώνησε ^c φωνῇ¹ μεγάλῃ τῷ ἔχοντι τὸ δρέπανον τὸ ὀξύ
λέγων, Πέμψον σου τὸ δρέπανον τὸ ὀξύ καὶ τρύγησον τοὺς
βότρυας ^d τῆς ἀμπέλου¹ τῆς γῆς, ὅτι ἤκμασαν αἱ σταφυλαὶ

^m τὸ θηρίον προσκυνεῖ ⁿ τῶν ἁγίων ἀγγέλων ^o ἀναβαίνει εἰς αἰῶνας
αἰώνων ^p om. ἢ ^q add ὤδε ^r add μοι ^s ἀποθνήσκοντες. ἀπ' ἄρτι
ναί, M. ^t ἀναπαύονται ^u δὲ ^x καθήμενος ὅμοιος υἱῷ ^y add σοι
^z add τοῦ ^a τὴν νεφέλην ^b om. ὁ ^c κραυγῇ ^d om. τῆς ἀμπέλου S.

αὐτῆς. καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος τὸ δρέπανον αὐτοῦ εἰς τὴν 19
γῆν, καὶ ἐτρύγησε τὴν ἄμπελον τῆς γῆς, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν
Cp. Is. 63. 2 sq., ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τὴν μεγάλην. καὶ ἐπατήθη ἡ λη- 20
Lam. 1. 15. νὸς ^ε ἔξωθεν¹ τῆς πόλεως, καὶ ἐξῆλθεν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ ἄχρι
τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων, ἀπὸ σταδίων χιλίων ἑξακοσίων.

Καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ μέγα καὶ θαυμα- 15
στόν, ἀγγέλους ἑπτὰ ἔχοντας πληγὰς ἑπτὰ τὰς ἐσχάτας, ὅτι
ἐν αὐταῖς ἐτελέσθη ὁ θυμὸς τοῦ Θεοῦ.

Καὶ εἶδον ὡς θάλασσαν ὑαλίνην μεμιγμένην πυρί, καὶ 2
τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ θηρίου, καὶ ἐκ τῆς εἰκόνης αὐτοῦ, καὶ
†-¹ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἐστῶτας ἐπὶ τὴν
θάλασσαν τὴν ὑαλίνην, ἔχοντας κιθάρας τοῦ Θεοῦ. καὶ 3
ᾄδουσι τὴν ᾠδὴν Μωσέως ^ε τοῦ¹ δούλου τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν
ᾠδὴν τοῦ ἀρνίου, λέγοντες, Μεγάλα καὶ θαυμαστά τὰ ἔργα
σου, Κύριε ὁ Θεός, ὁ παντοκράτωρ· δίκαιαι καὶ ἀληθιναὶ αἱ
ὁδοί σου, ὁ βασιλεὺς τῶν ^h αἰώνων¹. τίς οὐ μὴ φοβηθῇ ¹⁻¹, 4
Κύριε, καὶ ^k δοξάσει¹ τὸ ὄνομά σου; ὅτι μόνος ὁσῖος· ὅτι
πάντα τὰ ἔθνη ἤξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου,
ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐφανερώθησαν.

Cp. Exod. 28.
39.

Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ¹⁻¹ ἠνοίγη ὁ ναὸς τῆς σκηνῆς 5
τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ἐξῆλθον οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι 6
^m οἱ¹ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ πληγὰς ἐκ τοῦ ναοῦ, ἐνδεδυμένοι
ⁿ λίθον¹ καθαρὸν ^{o-1} λαμπρόν, καὶ περιεξωσμένοι περὶ τὰ
στήθη ζώνας χρυσᾶς. καὶ ἐν ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων ἔδωκε 7
τοῖς ἑπτὰ ἄγγελοις ἑπτὰ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας τοῦ θυ-
μοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ 8
ἐγεμίσθη ὁ ναὸς καπνοῦ ἐκ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκ τῆς
δυνάμεως αὐτοῦ· καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναόν,
ἄχρι τελεσθῶσιν αἱ ἑπτὰ πληγαὶ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων.

Cp. 1 Kings
8. 10 sq., 1s. 6.
4.

Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ ναοῦ λεγούσης τοῖς 16

^ε ἔξω ^f add ἐκ τοῦ χαράγματος αὐτοῦ, ^g om. τοῦ ^h ἀγίων
A.S.: ἐθνῶν M. ⁱ add σε ^k δοξάσῃ ^l add ἰδοὺ ^m om. οἱ
ⁿ λίνον A.S.M. ^o add καὶ

ἐπτά ἀγγέλοις, Ὑπάγετε, καὶ ἐκχέετε τὰς ῥ ἐπτά¹ φιάλας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν.

² Καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος, καὶ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς¹ τὴν γῆν· καὶ ἐγένετο ἔλκος κακὸν καὶ πονηρὸν ἔπ¹ τοὺς Cp. Exod. 9. 9. ἀνθρώπους τοὺς ἔχοντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου, καὶ τοὺς ἁ προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ¹.

³ Καὶ ὁ δεύτερος ἑ-¹ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο αἷμα ὡς νεκροῦ, καὶ πᾶσα ψυχὴ ζῶης¹ Cp. Exod. 7. 20 sq. ἀπέθανε, ἡ τὰ¹ ἐν τῇ θαλάσσῃ.

⁴ Καὶ ὁ τρίτος ἡ-¹ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ ἡ-¹ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων· καὶ ἡ ἐγένετο¹ αἷμα.

⁵ καὶ ἤκουσα τοῦ ἀγγέλου τῶν ὑδάτων λέγοντος, Δίκαιος ἡ-¹

⁶ εἶ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ἡ-¹ ὁ ἁ ὁσῖος¹, ὅτι ταῦτα ἡ ἐκρίνας¹· ὅτι

αἷμα ἀγίων καὶ προφητῶν ἐξέχεαν, καὶ αἷμα αὐτοῖς ἡ δέ-

⁷ δωκας¹ πιεῖν· ἡξιοί¹ ἡ-¹ εἰσι. καὶ ἤκουσα ἡ-¹ τοῦ θυσιαστη-

ρίου λέγοντος, Ναί, Κύριε ὁ Θεός, ὁ παντοκράτωρ, ἀληθινὰ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις σου.

⁸ Καὶ ὁ τέταρτος ἡ-¹ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον· καὶ ἐδόθη αὐτῷ καυματίσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐν πυρί.

⁹ καὶ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄνθρωποι καῦμα μέγα, καὶ ἐβλασφήμησαν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῦ ἔχοντος ἡ τὴν¹ ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύτας, καὶ οὐ μετενόησαν δοῦναι αὐτῷ δόξαν.

¹⁰ Καὶ ὁ πέμπτος ἡ-¹ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ θηρίου· καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοτωμένη·

¹¹ καὶ ἐμασσῶντο τὰς γλώσσας αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου, καὶ ἐβλασφήμησαν τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόνων αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἐλκῶν αὐτῶν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν.

¹² Καὶ ὁ ἕκτος ἡ-¹ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν μέγαν, τὸν Εὐφράτην· καὶ ἐξηράνθη τὸ ὕδωρ αὐτοῦ,

¹ om. ἐπτά ² ἐπὶ ³ εἰς ⁴ τῇ εἰκόνι αὐτοῦ προσκυνοῦντας ⁵ add ἄγγελος ⁶ ζῶσα ⁷ om. τὰ ⁸ add ἄγγελος ⁹ add εἰς ¹⁰ ἐγένοντο M. ¹¹ add Κύριε, ¹² add καὶ ¹³ ἐσόμενος A. ¹⁴ ἐκρίνας. M. ¹⁵ ἡ δέωκας ¹⁶ add γάρ ¹⁷ add ἄλλου ἐκ ¹⁸ add ἄγγελος ¹⁹ om. τὴν ²⁰ add ἄγγελος ²¹ add ἄγγελος

ἵνα ἐτοιμασθῇ ἡ ὁδὸς τῶν βασιλέων τῶν ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου.
καὶ εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος, καὶ ἐκ τοῦ στόμα- 13
τος τοῦ θηρίου, καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ψευδοπροφήτου,
πνεύματα τρία ἀκάθαρτα ^π ὡς βάτραχοι^π. εἰσὶ γὰρ πνεύματα 14
οὐ δαιμονίων^π ποιοῦντα ^π σημεῖα, ἃ ἐκπορεύεται^π ἐπὶ τοὺς βα-
σιλεῖς ^α-^π τῆς οἰκουμένης ὅλης, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς ^π τὸν^π
πόλεμον τῆς ἡμέρας ^π-^π τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ τοῦ παντο-
κράτορος. (Ἰδοὺ, ἔρχομαι ὡς κλέπτης. μακάριος ὁ γρηγορῶν 15
καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα μὴ γυμνὸς περιπατῇ, καὶ
βλέπωσι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ.) καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς 16
εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον Ἑβραϊστὶ ^π Ἀρμαγεδών^π.

Καὶ ὁ ἔβδομος ^α-^π ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ^π ἐπὶ^π τὸν 17
ἀέρα· καὶ ἐξῆλθε φωνὴ μεγάλη ^π ἐκ^π τοῦ ναοῦ ^π-^π ἀπὸ τοῦ
θρόνου λέγουσα, Γέγονε· καὶ ἐγένοντο ^π ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ 18
καὶ βρονταὶ^π, καὶ σεισμός ἐγένετο μέγας, οἷος οὐκ ἐγένετο
ἀφ' οὗ ^π-^π οὐ ^π ἀνθρώποι ἐγένοντο^π ἐπὶ τῆς γῆς, τηλικούτος
σεισμός, οὕτω μέγας. καὶ ἐγένετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη εἰς τρία 19
μέρη, καὶ αἱ πόλεις τῶν ἐθνῶν ἔπεσον· καὶ Βαβυλὼν ἡ με-
γάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, δοῦναι αὐτῇ τὸ ποτήριον
τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ. καὶ πᾶσα νῆσος 20
ἔφυγε, καὶ ὄρη οὐχ εὐρέθησαν. καὶ χάλασα μεγάλη ὡς τα- 21
λαντιαία καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους·
καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ ἄνθρωποι τὸν Θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς τῆς
χαλάξης, ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς σφόδρα.

Καὶ ἦλθεν εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς 17
ἑπτὰ φιάλας, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ λέγων ^α-^π, Δεῦρο,
δείξω σοι τὸ κρῖμα τῆς πόρνῆς τῆς μεγάλης τῆς καθημένης
ἐπὶ οὐδάτων πολλῶν^π, μεθ' ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς 2

Cp. 3. 3, Matt. 24. 42 sq.,
1 Thess. 5. 2, 2 Pet. 3. 10.

Cp. Is. 51. 22
sq.

Cp. Jer. 51
(28). 13.

^π ὅμοια βατράχοις ^ο δαιμόνων ^π σημεῖα ἐκπορεύεσθαι S. ^α add
τῆς γῆς καὶ ^π om. τὸν ^π add ἐκείνης ^π Ἀρμαγεδδών ^α add
ἄγγελος ^π εἰς ^π ἀπὸ ^π add τοῦ οὐρανοῦ ^α φωναὶ
καὶ βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ ^π add οἱ ^ο ἄνθρωπος ἐγένετο M.
^α add μοι ^ο τῶν ὑδάτων τῶν πολλῶν

γῆς, καὶ ἐμεθύσθησαν [†]οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ οἴνου Cp. Jer. 51 (28). 7.
 3 τῆς πορνείας αὐτῆς[†]. καὶ ἀπήνεγκέ με εἰς ἔρημον ἐν Πνεύ- Cp. Ezek. 3. 12, 14 sq., 8. 3.
 ματι· καὶ εἶδον γυναῖκα καθημένην ἐπὶ θηρίον κόκκινον, ⁸γέ-
 μοντα ὀνόματα[†] βλασφημίας, ἔχον κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα
 4 δέκα. καὶ ἡ γυνὴ ^hἦν[†] περιβεβλημένη ⁱπορφυροῦν καὶ
 κόκκινον[†], καὶ κεχρυσωμένη ^kχρυσίῳ[†] καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ
 μαργαρίταις, ἔχουσα ^lποτήριον χρυσοῦν[†] ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς
 γέμον βδελυγμάτων, καὶ ^mτὰ ἀκάθαρτα τῆς[†] πορνείας αὐ-
 5 τῆς, καὶ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον, ⁿΜυστή-
 ριον[†], Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἡ μήτηρ τῶν πορνῶν καὶ τῶν Cp. 14. 8, 18.
 6 βδελυγμάτων τῆς γῆς. καὶ εἶδον τὴν γυναῖκα μεθύουσσαν Cp. 18. 24.
 ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων, καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων Cp. 2. 13, Acts 22. 20.
 7 Ἰησοῦ· καὶ ἐθαύμασα, ἰδὼν αὐτήν, θαῦμα μέγα. καὶ εἶπέ
 μοι ὁ ἄγγελος, Διατί ἐθαύμασας; ἐγὼ ὁ ἐρῶ σοι[†] τὸ μυστή-
 ριον τῆς γυναικός, καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βαστάζοντος αὐτήν
 8 τοῦ ἔχοντος τὰς ἑπτὰ κεφαλὰς καὶ τὰ δέκα κέρατα. ^pτὸ[†]
 θηρίον, ὃ εἶδες, ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ
 τῆς ἀβύσσου, καὶ εἰς ἀπώλειαν ^qὑπάγειν[†]. καὶ θανατώνονται
 οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται ^rτὸ ὄνομα[†] Cp. 3. 5, 13. 8, 21. 27.
 ἐπὶ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, ^sβλεπόν-
 9 των[†] τὸ θηρίον, ^tὅτι ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καὶ παρέσται.[†] ὧδε
 ὁ νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν. αἱ ἑπτὰ κεφαλαὶ ^uἑπτὰ ὄρη εἰσὶν[†],
 10 ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ' αὐτῶν· καὶ βασιλεῖς ἑπτὰ εἰσιν·
 οἱ πέντε ἔπεσαν, ^x—[†] ὁ εἷς ἔστιν, ὁ ἄλλος οὕπω ἦλθε· καὶ
 11 ὅταν ἔλθῃ, ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μέναι. καὶ τὸ θηρίον, ὃ ἦν,
 καὶ οὐκ ἔστι, καὶ αὐτὸς ὄγδοός ἐστι, καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ ἐστι,
 12 καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει. καὶ τὰ δέκα κέρατα, ^yἃ εἶδες, Cp. Dan. 7. 24.
 δέκα βασιλεῖς εἰσιν, οἵτινες βασιλείαν οὕπω ἔλαβον, ἀλλ'

[†] ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ⁸ γέμον
 ὀνομάτων ^h ἡ S. ⁱ πορφύρα καὶ κοκκίῳ ^k χρυσῷ ^l χρυ-
 σοῦν ποτήριον ^m ἀκαθάρτητος ⁿ μυστήριον, M. [■] σοι ἐρῶ
^p om. τὸ S. ^q ὑπάγει M. [■] τὰ ὀνόματα [■] βλέποντες ^t ὅ τι
 ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καίπερ ἔστιν. ^u ὄρη εἰσὶν ἑπτὰ ^x add καὶ

Cp. 19. 16,
Deut. 10. 17,
1 Tim. 6. 15.

ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβάνουσι μετὰ τοῦ θη-
ρίου. οὗτοι μίαν γνώμην ἔχουσι, καὶ τὴν δύναμιν καὶ 13
ἐξουσίαν ^z αὐτῶν¹ τῷ θηρίῳ ^a διδόνασιν¹. οὗτοι μετὰ τοῦ 14
ἄρνιου πολεμήσουσι, καὶ τὸ ἄρνιον νικήσει αὐτούς, ὅτι κύριος
κυρίων ἐστὶ καὶ βασιλεὺς βασιλέων, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κλη-
τοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοί. καὶ λέγει μοι, Τὰ ὕδατα, ἃ 15
εἶδες, οὗ ἡ πόρνη κάθηται, λαοὶ καὶ ὄχλοι εἰσὶ καὶ ἔθνη καὶ
γλῶσσαι. καὶ τὰ δέκα κέρατα, ἃ εἶδες, ^b καὶ¹ τὸ θηρίον, 16
οὗτοι μισήσουσι τὴν πόρνην, καὶ ἡρημωμένην ποιήσουσιν
αὐτὴν καὶ γυμνὴν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς φάγονται, καὶ αὐτὴν
κατακαύσουσιν ἐν πυρί. ὁ γὰρ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς καρδίας 17
αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι μίαν γνώμην
καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ, ἄχρι ^c τελεσθήσον-
ται οἱ λόγοι¹ τοῦ Θεοῦ. καὶ ἡ γυνή, ἣν εἶδες, ἐστὶν ἡ πόλις 18
ἡ μεγάλη ἡ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς γῆς.

Cp. 14. 8, Is.
21. 9; Is. 13.
21, Jer. 50
(27). 39.

^d Μετὰ¹ ταῦτα εἶδον ^a ἄλλον¹ ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ 18
τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα ἐξουσίαν μεγάλην· καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη
ἐκ τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ ἔκραξεν ^f ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ¹ λέγων, 2
"Ἐπεσεν ἔπεσε Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, καὶ ἐγένετο κατοικητή-
ριον ^g δαιμονίων¹, καὶ φυλακὴ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου,
καὶ φυλακὴ παντὸς ὀρνέου ἀκαθάρτου καὶ μεμισημένου. ὅτι 3
ἐκ ^h τοῦ οἴνου¹ τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς ⁱ πέπτωκαν¹
πάντα τὰ ἔθνη, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ' αὐτῆς ἐπόρνευ-
σαν, καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ στρήνους
αὐτῆς ἐπλούτησαν.

Cp. Jer. 51
(28). 7.

Καὶ ἤκουσα ἄλλην φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν, 4
^j Ἐξέλθετε, ^j ὁ λαὸς μου, ἐξ αὐτῆς¹, ἵνα μὴ συγκοινωνήσητε
ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῆς, καὶ ^k ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς ἵνα μὴ
λάβητε¹. ὅτι ^l ἐκολλήθησαν¹ αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι ἄχρι τοῦ 5

Cp. Is. 52. 11,
Jer. 50 (27). 8,
51 (28). 6.

^y add τὴν ^z ἐαυτῶν ^a διαδιδάσκουσιν ^b ἐπὶ ^c τελεσθῇ τὰ ῥήματα
^d Καὶ μετὰ ^e om. ἄλλον S. ^f ἐν ἰσχυρῇ, φωνῇ μεγάλῃ ^g δαιμόνων
^h om. τοῦ οἴνου M. ⁱ πέπτωκε A.S.M. ^j ἐξ αὐτῆς ὁ λαὸς μου
^k ἵνα μὴ λάβητε ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς ^l ἠκολούθησαν

οὐρανοῦ, καὶ ἐμνημόνευσεν ὁ Θεὸς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς.
 6 ἀπόδοτε αὐτῇ ὡς καὶ αὐτὴ ἀπέδωκε ^{m-l}, καὶ διπλώσατε ^{cp. Jer. 50 (27). 15. Ps. 137 (136). 8.}
ⁿ τὰ διπλᾶ¹ κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς· ἐν τῷ ποτηρίῳ ᾧ ἐκέρασε
 7 κεράσατε αὐτῇ διπλοῦν. ὅσα ἐδόξασεν ὁ αὐτὴν¹ καὶ ἐστρη-
 νίασε, τοσοῦτον δότε αὐτῇ βασανισμὸν καὶ πένθος· ὅτι ἐν ^{cp. Is. 47. 8 sq.}
 τῇ καρδίᾳ αὐτῆς λέγει ^p ὅτι¹ Κάθημαι βασίλισσα, καὶ χήρα
[■] οὐκ εἰμί, καὶ πένθος οὐ μὴ ἴδω. διὰ τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ
 ἥξουσιν αἱ πληγαὶ αὐτῆς, θάνατος καὶ πένθος καὶ λιμός,
 καὶ ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται, ὅτι ἰσχυρὸς ^a Κύριος¹ ὁ Θεὸς
 9 ὁ ^τ κρίνας¹ αὐτήν. καὶ κλαύσονται ^{s-l} καὶ κόψονται ἐπ' ^{cp. Ezek. 26. 16 sq.}
^t αὐτήν¹ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς οἱ μετ' αὐτῆς πορνεύσαντες
 καὶ στρηνιάσαντες, ὅταν βλέπωσι τὸν καπνὸν τῆς πυρῶ-
 10 σεως αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν ἐστηκότες διὰ τὸν φόβον τοῦ
 βασανισμοῦ αὐτῆς, λέγοντες, Οὐαί, οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ^{cp. Ezek. 27. 2 sqq.}
 Βαβυλῶν, ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά, ὅτι ^{u-l} μιᾷ ὥρᾳ ἦλθεν ἡ
 11 κρίσις σου. καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαίουσι καὶ πενθοῦσιν
 ἐπ' ^x αὐτήν¹, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀγοράζει οὐκέτι,
 12 γόμον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ λίθου τιμίου καὶ ^γ μαργαρι-
 τῶν¹ καὶ ^z βυσσίνου¹ καὶ πορφύρας καὶ ^a σιρικοῦ¹ καὶ κοκκί-
 νου, καὶ πᾶν ξύλον θύϊνον καὶ πᾶν σκεῦος ἐλεφάντινον καὶ
 πᾶν σκεῦος ἐκ ξύλου τιμιωτάτου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ
 13 μαρμάρου, καὶ ^b κιννάμων¹ ^c καὶ ἄμωμον¹ καὶ θυμιάματα
 καὶ μύρον καὶ λίβανον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ σεμίδαλιν
 καὶ σῖτον καὶ κτήνη καὶ πρόβατα, καὶ ἵππων καὶ ῥεδῶν καὶ
 14 σωμάτων, καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων. καὶ ἡ ὀπώρα ^a σου τῆς ^{cp. Ezek. 27. 13.}
 ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς¹ ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ πάντα τὰ
 λιπαρὰ καὶ τὰ λαμπρὰ ^e ἀπώλετο¹ ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκέτι
 15 ^f αὐτὰ οὐ μὴ εὐρήσουσιν¹. οἱ ἔμποροι τούτων, οἱ πλουτή-
 σαντες ἀπ' αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν στήσονται διὰ τὸν φόβον

^m add ὑμῖν ⁿ αὐτῇ διπλᾶ [■] ἐαυτήν ^p om. ὅτι ^a om. Κύριος M.
^τ κρίνων ^s add αὐτήν ^t αὐτῇ ^u add ἐν ^x αὐτῇ ^γ μαργαρίτου
^z βύσσου ^a σιρικοῦ ^b κιννάμων ^c om. καὶ ἄμωμον ^d τῆς
ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς σου ^e ἀπῆλθεν ^f οὐ μὴ εὐρήσῃς αὐτά

τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς, κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, ^{g-} λέγον- 16
 τες, Οὐαί, οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἡ περιβεβλημένη βύσ-
 σινον καὶ πορφυροῦν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη ^h χρυσίῳ¹
 καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ ⁱ μαργαρίτῃ¹, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἡρημώθη ὁ
 τοσοῦτος πλοῦτος. καὶ πᾶς κυβερνήτης, καὶ πᾶς ^k ὁ ἐπὶ 17
 τόπον πλέων¹, καὶ ναῦται, καὶ ὅσοι τὴν θάλασσαν ἐργά-
 ζονται, ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν, καὶ ¹ ἔκραξαν βλέποντες¹ 18
 τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, λέγοντες, Τίς ὁμοία τῇ
 Cp. Josh. 7. 6. πόλει τῇ μεγάλῃ; καὶ ἔβαλον χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, 19
 καὶ ^m ἔκραξαν¹ κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, λέγοντες, Οὐαί,
 οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἐν ᾗ ἐπλούτησαν πάντες οἱ ἔχοντες
ⁿ τὰ¹ πλοῖα ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐκ τῆς τιμιότητος αὐτῆς, ὅτι μιᾷ
 Cp. Deut. 32. ὥρᾳ ἡρημώθη. εὐφραίνου ἐπ' ^o αὐτῇ¹, οὐρανέ, καὶ οἱ ἄγιοι 20
 43, Is. 44. 23, ^p καὶ οἱ¹ ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται, ὅτι ἔκρινεν ὁ Θεὸς τὸ
 49. 13. κρίμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς.

Καὶ ἦρεν εἰς ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον ὡς ^a μύλινον¹ μέγαν, 21
 καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν λέγων, Οὕτως ὁρμήματι βλη-
 θήσεται Βαβυλών, ἡ μεγάλη πόλις, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ ἔτι.
 Cp. Ezek. 26. καὶ φωνὴ κιθαρῳδῶν καὶ μουσικῶν καὶ αὐλητῶν καὶ σαλ- 22
 13. πιστῶν οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ πᾶς τεχνίτης ^r πάσης
 τέχνης¹ οὐ μὴ εὑρεθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ μύλου οὐ μὴ
 Cp. Jer. 25. 10. ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φῶς λύχνου οὐ μὴ ^s φάνη¹ ἐν σοὶ 23
 ἔτι, καὶ φωνὴ νυμφίου καὶ νύμφης οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ
 Cp. Is. 23. 8. ἔτι· ὅτι οἱ ἔμποροί σου ἦσαν οἱ μεγιστᾶνες τῆς γῆς· ὅτι
 ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου ἐπλανήθησαν πάντα τὰ ἔθνη. καὶ ἐν 24
 αὐτῇ ^t αἵματα¹ προφητῶν καὶ ἁγίων εὐρέθη, καὶ πάντων τῶν
 ἐσφαγμένων ἐπὶ τῆς γῆς.

^u Μετὰ¹ ταῦτα ἤκουσα ^x ὡς¹ φωνὴν ^y μεγάλην ὄχλου 19
 πολλοῦ¹ ἐν τῷ οὐρανῷ ^z λεγόντων¹, Ἀλληλουῖα· ἡ σωτηρία

■ add καὶ ^h ἐν χρυσῷ ⁱ μαργαρίταις ^k ἐπὶ τῶν πλοίων ὁ
 ὁμιλος ^l ἔκραζον ὁρῶντες ^m ἔκραζον ⁿ om. τὰ ¹ αὐτῇν
^p om. καὶ οἱ ^a μύλον ^r om. πάσης τέχνης M. ^s φανῇ ^t αἶμα
^u Καὶ μετὰ ^x om. ὡς ^y ὄχλου πολλοῦ μεγάλην ^z λέγοντος

- 2 καὶ ἡ δόξα ^{a-} καὶ ἡ δύναμις ^b τοῦ Θεοῦ ^c ἡμῶν· ὅτι ἀλη-
θινὰ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις αὐτοῦ· ὅτι ἔκρινε τὴν πόρνην
τὴν μεγάλην, ἣτις ἔφθειρε τὴν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς,
καὶ ἐξεδίκησε τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ ^{e-} χειρὸς αὐτῆς.
- 3 καὶ δεύτερον εἶρηκαν, Ἀλληλοῦϊα· καὶ ὁ καπνὸς αὐτῆς ἀνα- Cp. Is. 34. 10.
4 βαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ ἔπесαν οἱ πρεσ-
βύτεροι οἱ ^d εἰκοσιτέσσαρες^f, καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα, καὶ
προσεκύνησαν τῷ Θεῷ τῷ καθημένῳ ἐπὶ ^g τῷ θρόνῳ^h λέ-
5 γοντες, Ἀμήν· Ἀλληλοῦϊα. καὶ φωνὴ ⁱ ἀπὸ^j τοῦ θρόνου
ἐξῆλθε λέγουσα, Αἰνεῖτε ^k τῷ Θεῷ^l ἡμῶν, πάντες οἱ δοῦλοι
αὐτοῦ, ^{m-} οἱ φοβούμενοι αὐτόν, ⁿ⁻ οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι.
- 6 καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ, καὶ ὡς φωνὴν ὑδάτων
πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν ἰσχυρῶν, ^o λεγόντων^p, Ἀλλη-
λουῖα· ὅτι ἐβασίλευσε Κύριος ὁ Θεὸς ^q ἡμῶν^r, ὁ παντο-
7 κράτωρ. χαίρωμεν καὶ ^s ἀγαλλιώμεθα^t, καὶ δῶμεν τὴν δόξαν
αὐτῷ· ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡτοί- Cp. Matt. 22.
2 sqq., Eph.
5. 25 sqq.
8 μασεν ἑαυτήν. καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάληται βύσσινον
^u λαμπρὸν καθαρόν^v. τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαιώματα ^w τῶν Cp. Ps. 132
(131). 9.
9 ἁγίων ἐστὶ^x. καὶ λέγει μοι, Γράψον, Μακάριοι οἱ εἰς τὸ
δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ ἀρνίου κεκλημένοι. καὶ λέγει μοι,
10 Οὗτοι οἱ λόγοι ἀληθινοὶ ^y τοῦ Θεοῦ εἰσι^z. καὶ ἔπесον ἔμ- Cp. 22. 9, Acts
10. 26, 14. 14.
προσθεν τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ· καὶ λέγει μοι,
"Ορα μή· σύνδουλός σου εἰμὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν
ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν ^{aa-} Ἰησοῦ· τῷ Θεῷ προσκύνησον·
ἡ γὰρ μαρτυρία ^{ab-} Ἰησοῦ ἐστι τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας.
- 11 Καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἀνεφγμένον, καὶ ἰδοὺ, ἵππος λευκός,
καὶ ὁ καθημένος ἐπ' αὐτὸν ^{ac} καλούμενος^{ad} πιστὸς καὶ ἀλη-
12 θινός, καὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει καὶ πολεμεῖ· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ Cp. Is. 11. 3
sq.; Rev. 1.
14.
αὐτοῦ ^{ae-} φλόξ πυρός, καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα

^a add καὶ ἡ τιμὴ ^b Κυρίῳ τῷ Θεῷ ^c add τῆς ^d εἰκοσι καὶ τέσ-
σαρες ^e τοῦ θρόνου ^f ἐκ ^g τὸν Θεόν ^h add καὶ ⁱ λέγοντας
^k om. ἡμῶν ^l ἀγαλλιώμεθα ^m καθαρὸν καὶ λαμπρὸν ⁿ ἐστι τῶν ἁγίων
^o εἰσι τοῦ Θεοῦ ^p add τοῦ ^q om. καλούμενος M. ^r add ὡς

- 20 Καὶ εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα
 τὴν ^m κλεῖνⁿ τῆς ἀβύσσου, καὶ ἄλυσιν μεγάλην ἐπὶ τὴν
 2 χεῖρα αὐτοῦ. καὶ ἐκράτησε τὸν δράκοντα, τὸν ὄφιν τὸν Cp. 12. 9.
 ἀρχαῖον, ὃς ἐστὶ διάβολος καὶ ⁿ ὁⁿ Σατανᾶς, καὶ ἔδησεν
 3 αὐτὸν χίλια ἔτη, καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἄβυσσον, καὶ
 ἔκλεισε ^o-^l καὶ ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ πλανήσῃ
^p ἔτι τὰ ἔθνη^l, ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη. ^q-^l μετὰ ταῦτα
 δεῖ ^r λυθῆναι αὐτὸν^l μικρὸν χρόνον.
- 4 Καὶ εἶδον θρόνους, καὶ ἐκάθισαν ἐπ' αὐτούς, καὶ κρίμα Cp. Dan. 7. 9,
 ἐδόθη αὐτοῖς· καὶ τὰς ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρ- 22, Matt. 19.
 τυρίαν^l Ἰησοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ οἵτινες οὐ προσε- 28.
 κύνησαν ^s τὸ θηρίον οὐδὲ^l τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ Cp. 6. 9.
 χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον ^t-^l καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτῶν· καὶ
 ἔζησαν, καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ ^u τοῦ^l Χριστοῦ ^v-^l χίλια ἔτη.
- 5 οἱ ^x-^l λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ^y ἔζησαν ἄχρι^l τελεσθῇ τὰ
 6 χίλια ἔτη. αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη. μακάριος καὶ ἅγιος ὁ
 ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ· ἐπὶ τούτων ^z ὁ δεύτερος Cp. ver. 14,
 θάνατος^l οὐκ ἔχει ἐξουσίαν, ἀλλ' ἔσονται ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ 2. 11, 21. 8.
 καὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ βασιλεύσουσι μετ' αὐτοῦ ^a-^l χίλια ἔτη.
- 7 Καὶ ὅταν τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη, λυθήσεται ὁ Σατανᾶς ἐκ
 8 τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη τὰ
 ἐν ταῖς τέσσαρσι γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γῶγ καὶ ^b-^l Μαγῶγ, Cp. Ezek. 38.
 συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς ^c τὸν^l πόλεμον, ὧν ὁ ἀριθμὸς ^d αὐτῶν^l ² sqq.
- 9 ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης. καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος
 τῆς γῆς, καὶ ^e ἐκύκλωσαν^l τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων καὶ
 τὴν πόλιν τὴν ἡγαπημένην· καὶ κατέβη πῦρ ^f-^l ἐκ τοῦ
 10 οὐρανοῦ, καὶ κατέφαγεν αὐτούς. καὶ ὁ διάβολος ὁ πλανῶν
 αὐτοὺς ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς καὶ θείου, ὅπου

^m κλεῖδα ⁿ om. ὁ ^o add αὐτόν, ^p τὰ ἔθνη ἔτι ^q add καὶ

^r αὐτὸν λυθῆναι ^s τῷ θηρίῳ, οὔτε ^t add αὐτῶν ^u om. τοῦ

^v add τὰ S. ^x add δέ ^y ἀνέζησαν ἕως ^z ὁ θάνατος ὁ δεύτερος

^a add τὰ M. ^b add τὸν ^c om. τὸν ^d om. αὐτῶν ^e ἐκύκλωσαν

^f add ἀπὸ τοῦ Θεοῦ A.S.M.

καὶ τὸ θηρίον καὶ ὁ ψευδοπροφήτης· καὶ βασανισθή-
σονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Cp. Matt. 25. 31 sqq., John 5. 22 sqq., Acts 10. 42, 17. 31, Rom. 14. 10, 2 Cor. 5. 10. Καὶ εἶδον θρόνον ^h μέγαν λευκόν^l, καὶ τὸν καθήμενον ἐπ' ¹¹ αὐτοῦ, οὗ ἀπὸ ¹ τοῦ^l προσώπου ἔφυνγεν ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανός, καὶ τόπος οὐχ εὐρέθη αὐτοῖς. καὶ εἶδον τοὺς νεκρούς, ^k τοὺς ¹² μεγάλους καὶ τοὺς μικρούς^l, ἐστῶτας ἐνώπιον τοῦ ¹ θρόνου^l.

Cp. Dan. 7. 10, 12. 1, Phil. 4. 3, Rev. 3. 5, 13. 8, 17. 8, 21. 27: also Exod. 32. 32. καὶ βιβλία ^m ἠνείχθησαν^l. καὶ ⁿ ἄλλο βιβλίον ἠνείχθη^l, ὃ ἐστὶ τῆς ζωῆς· καὶ ἐκρίθησαν οἱ νεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τοῖς βιβλίοις κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ἔδωκεν ἡ θάλασσα ¹³ τοὺς ^o νεκρούς τοὺς ἐν αὐτῇ^l, καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾄδης ἔδω-
καν τοὺς ^p νεκρούς τοὺς ἐν αὐτοῖς^l. καὶ ἐκρίθησαν ἕκαστος

Cp. 1 Cor. 15. 26. κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾄδης ἐβλήθησαν ¹⁴ εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός· ^a οὗτος ὁ θάνατος ὁ δεύτερός ἐστιν,

Cp. 3. 5, 13. 8, Dan. 12. 1. ἡ λίμνη τοῦ πυρός.^l καὶ εἴ τις οὐχ εὐρέθη ἐν τῇ βίβλῳ ¹⁵ τῆς ζωῆς γεγραμμένος, ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός.

Cp. Is. 65. 17, 2 Pet. 3. 13. Καὶ εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν καινὴν· ὁ γὰρ πρῶτος ²¹ οὐρανὸς καὶ ἡ πρώτη γῆ ^r ἀπῆλθον^l, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ

Cp. Is. 52. 1; Gal. 4. 26, Heb. 12. 22, Rev. 3. 12. ἔστιν ἔτι. καὶ ^{s-l} τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν, ^t Ἱερουσαλήμ καινὴν,^l ² ^u εἶδον^l καταβαίνουσιν ^v ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ^l, ἡτοιμασμένην ὡς νύμφην κεκοσμημένην τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. καὶ ³

Cp. Levit. 26. 11, Ezek. 43. 7: also Exod. 25. 8, John 1. 14, Rev. 7. 15. ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ ^w θρόνου^l λεγούσης, Ἰδοὺ, ἡ σκηνὴ τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ σκηνώσει μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαοὶ αὐτοῦ ἔσονται, καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς ^x μετ'

Cp. 7. 17, Is. 25. 8. αὐτῶν ἔσται^l, ^y Θεὸς αὐτῶν^l, καὶ ἑξαλείψει ^{z-l} πᾶν δά- ⁴ κρυον [■] ἐκ^l τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν· καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔσται

Cp. Is. 35. 10. ἔτι· οὔτε πένθος, οὔτε κραυγὴ, οὔτε πόνος οὐκ ἔσται ἔτι ^{b-l} τὰ πρῶτα ἀπῆλθον· καὶ εἶπεν ὁ καθήμενος ἐπὶ ^o τῷ ⁵

■ om. καὶ ^h λευκὸν μέγαν ¹ om. τοῦ ^k μικροὺς καὶ μεγάλους
^l Θεοῦ ^m ἠνεψύχθησαν ⁿ βιβλίον ἄλλο ἠνεψύχθη ^o ἐν αὐτῇ
νεκρούς ^p ἐν αὐτοῖς νεκρούς ^a οὗτός ἐστιν ὁ δεύτερος θάνατος.
^r παρῆλθε [■] add ἐγὼ Ἰωάννης εἶδον ^t Ἱερουσαλήμ, καινὴν M.
^u om. εἶδον ^v ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ^w οὐρανοῦ ^x ἔσται
μετ' αὐτῶν ^y om. Θεὸς αὐτῶν M. ^z add ὁ Θεὸς ^a ἀπὸ
^b add ὅτι [■] τοῦ θρόνου

- θρόνον¹, Ἰδοῦ, καινὰ ^aποιῶ πάντα¹. καὶ λέγει ^{e-}¹, ^fΓράψον¹ Cp. Is. 43. 19,
 6 ὅτι οὗτοι¹ οἱ λόγοι ^gπιστοὶ καὶ ἀληθινοί¹ εἰσι. καὶ εἶπέ ²Cor. 5. 17.
 μοι, ^hΓέγοναν¹. ἐγὼ ⁱ⁻¹ τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ Cp. 1. 8, 18,
 τέλος. ἐγὼ τῷ διψῶντι δώσω ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος ^{22. 13.} Cp. Is. 55. 1.
 7 τῆς ζωῆς δωρεάν. ὁ νικῶν κληρονομήσει ^kταῦτα¹, καὶ ἔσο-
 8 μαι αὐτῷ Θεός, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι ¹⁻¹ υἱός. ^mτοῖς δὲ
 δειλοῖς¹ καὶ ἀπίστοις καὶ ἐβδελυγμένοις καὶ φονεῦσι καὶ
 πόρνοις καὶ ⁿφαρμακοῖς¹ καὶ εἰδωλολάτραις, καὶ πᾶσι τοῖς
 ψευδέσι, τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ
 θείῳ, ὃ ἔστιν ^oὁ θάνατος ὁ δεύτερος¹. Cp. 2. 11, 20.
 9 Καὶ ἦλθεν ^{p-}¹ εἰς ^aἐκ¹ τῶν ἐπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων ^{6, 14.}
 τὰς ἐπτὰ φιάλας ^rτῶν γεμόντων¹ τῶν ἐπτὰ πληγῶν τῶν
 ἐσχάτων, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ λέγων, Δεῦρο, δεῖξω σοι Cp. 19. 7.
 10 τὴν νύμφην, ^sτὴν γυναῖκα τοῦ ἀρνίου¹. καὶ ἀπήνεγκέ με Cp. Ezek. 40. 2.
 ἐν Πνεύματι ἐπ' ὄρος μέγα καὶ ὑψηλόν, καὶ ἔδειξέ μοι τὴν Cp. ver. 2.
 πόλιν ^{t-}¹ τὴν ἁγίαν, Ἱερουσαλὴμ, καταβαίνουσας ἐκ τοῦ
 11 οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἔχουσας τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. ^{u-}¹
 ὁ φωστὴρ αὐτῆς ὅμοιος λίθῳ τιμιωτάτῳ, ὡς λίθῳ ἰάσπιδι
 12 κρυσταλλίζοντι ^xἔχουσα¹ τεῖχος μέγα καὶ ὑψηλόν, ^yἔχουσα¹
 πυλῶνας δώδεκα, καὶ ἐπὶ τοῖς πυλῶσιν ἀγγέλους δώδεκα, καὶ Cp. Ezek. 48.
 ὀνόματα ἐπιγεγραμμένα, ἃ ἔστι τῶν δώδεκα φυλῶν ^{z-}¹ υἱῶν ^{31 sqq.}
 13 Ἰσραήλ. ἀπ' ἀνατολῆς πυλῶνες τρεῖς, ^aκαὶ¹ ἀπὸ βορρᾶ πυ-
 λῶνες τρεῖς, ^aκαὶ¹ ἀπὸ νότου πυλῶνες τρεῖς, ^aκαὶ¹ ἀπὸ
 14 δυσμῶν πυλῶνες τρεῖς. καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ^bἔχων¹
 θεμελίους δώδεκα, καὶ ^cἐπ' αὐτῶν δώδεκα¹ ὀνόματα τῶν Cp. Eph. 2. 20.
 15 δώδεκα ἀποστολῶν τοῦ ἀρνίου. καὶ ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ Cp. Ezek. 40. 3,
 εἶχε ^dμέτρον,¹ κάλαμον χρυσοῦν, ἵνα μετρήσῃ τὴν πόλιν Zech. 2. 1:
 16 καὶ τοὺς πυλῶνας αὐτῆς καὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς. καὶ ἡ πόλις also Rev. 11.
¹ sqq.

^a πάντα ποιῶ ^m add μοι ^f Γράψον ὅτι Οὗτοι Μ. ⁿ ἀληθινοὶ
 καὶ πιστοὶ ^h Γέγονε ⁱ add εἰμι ^k πάντα ^l add ὁ ^m δειλοῖς δὲ
ⁿ φαρμακεῦσι ^o δεύτερος θάνατος ^p add πρὸς με ^q om. ἐκ
^r τὰς γεμούσας ^s τοῦ ἀρνίου τὴν γυναῖκα ^t add τὴν μεγάλην, ^u add
 καὶ ^x ἔχουσάν τε ^y ἔχουσας ^z add τῶν ^a om. καὶ
^b ἔχον ^c ἐν αὐτοῖς ^d om. μέτρον,

τετράγωνος κείται, καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς ^e— ὅσον ^f— τὸ πλάτος. καὶ ἐμέτρησε τὴν πόλιν τῷ καλὰ μῶ ἐπὶ σταδίων δώδεκα χιλιάδων· τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἴσα ἐστί. καὶ ἐμέτρησε τὸ τεῖχος αὐτῆς ἑκατὸν τεσ- 17 σάρακοντα τεσσάρων πηχῶν, μέτρον ἀνθρώπου, ὃ ἐστὶν ἀγ-
Cp. Is. 54. 11 γέλου. καὶ ^g— ἡ ^h ἐνδόμησις¹ τοῦ τείχους αὐτῆς ἱασπισ. 18
sq. καὶ ἡ πόλις χρυσίον καθαρὸν, ⁱ ὅμοιον¹ ὑάλῳ καθαρῷ. ^k— οἱ θεμέλιοι τοῦ τείχους τῆς πόλεως παντὶ λίθῳ τιμίῳ 19 κεκοσμημένοι· ὁ θεμέλιος ὁ πρῶτος ἱασπισ, ὁ δεύτερος σάπφειρος, ὁ τρίτος χαλκηδών, ὁ τέταρτος σμάραγδος, ὁ πέμπτος σαρδόνυξ, ὁ ἕκτος ¹ σάρδιον¹, ὁ ἕβδομος χρυ- 20 σόλιθος, ὁ ὄγδοος βήρυλλος, ὁ ἕνατος τοπάζιον, ὁ δέκατος χρυσόπρασος, ὁ ἐνδέκατος ὑάκινθος, ὁ δωδέκατος ἀμέθυστος. καὶ οἱ δώδεκα πυλῶνες δώδεκα μαργαρίται· ἀνὰ εἰς ἕκαστος 21 τῶν πυλῶνων ἦν ἐξ ἑνὸς μαργαρίτου. καὶ ἡ πλατεία τῆς πόλεως χρυσίον καθαρὸν, ὡς ὕαλος ^m διαυγής¹. καὶ ναὸν 22 οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ· ὁ γὰρ Κύριος ὁ Θεός, ὁ παντοκράτωρ, Cp. Is. 60. 19 ναὸς αὐτῆς ἐστί, καὶ τὸ ἄρνιον. καὶ ἡ πόλις οὐ χρεῖαν 23
sq. ἔχει τοῦ ἡλίου, οὐδὲ τῆς σελήνης, ἵνα φαίνωσιν ⁿ— αὐτῇ· ἡ γὰρ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐφώτισεν αὐτήν, καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς Cp. Is. 60. 3. τὸ ἄρνιον. ^o καὶ περιπατήσουσι τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φωτὸς 24 αὐτῆς·¹ καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσι τὴν δόξαν ^p— αὐτῆς. Cp. Is. 60. 11. αὐτῶν εἰς αὐτήν· καὶ οἱ πυλῶνες αὐτῆς οὐ μὴ κλεισθῶσιν 25 ἡμέρας (νὺξ γὰρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ)· καὶ οἴσουσι τὴν δόξαν καὶ 26 Cp. Is. 52. 1. τὴν τιμὴν τῶν ἔθνων εἰς αὐτήν· καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν 27 Cp. 20. 15. πᾶν ^q κοινόν¹, καὶ ^r ὁ ποιῶν¹ βδέλυγμα καὶ ψεύδος· εἰ μὴ οἱ Cp. Ezek. 47. 1, Zech. 14. 8. γεγραμμένοι ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἁρνίου. καὶ ἔδειξέ 22 μοι ^s— ποταμὸν ὕδατος ζωῆς λαμπρὸν ὡς κρύσταλλον, ἐκ- πορευόμενον ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ^t ἁρνίου, ἐν 2

^e add τοσοῦτόν ἐστιν ^f add καὶ ^g add ἦν ^h ἐνδόμησις ⁱ ὅμοια
^k add καὶ ¹ σάρδιος ^m διαφανής ⁿ add ἐν ^o καὶ τὰ ἔθνη τῶν σωζο-
μένων ἐν τῷ φωτὶ αὐτῆς περιπατήσουσι· ^p add καὶ τὴν τιμὴν ^q κοινὸν
^r ποιῶν ^s add καθαρὸν ^t ἁρνίου. ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς καὶ A.S.M.

- μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς. καὶ¹ τοῦ ποταμοῦ ἐντεύθεν καὶ² Cp. Ezek. 47.
^{12.}
¹ ἐκεῖθεν¹ ξύλον ζωῆς, ποιοῦν καρποὺς δώδεκα, κατὰ μῆνα Cp. ver. 14,
 ch. 2. 7, Gen. 2.
² -¹ ἕκαστον ἀποδιδούν τὸν καρπὸν αὐτοῦ καὶ τὰ φύλλα 9, 3. 24.
 3 τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν τῶν ἐθνῶν. καὶ πᾶν ³κατάθεμα¹ Cp. Zech. 14.
^{11.}
 οὐκ ἔσται ἔτι. καὶ ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου ἐν αὐτῇ
 4 ἔσται. καὶ οἱ δοῦλοι αὐτοῦ λατρεύουσιν αὐτῷ, καὶ ὄψονται Cp. Matt. 5. 8,
¹ Cor. 13. 12,
 τὸ πρόσωπόν αὐτοῦ. καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων I John 3. 2.
 5 αὐτῶν. καὶ νύξ οὐκ ἔσται ²ἔτι¹. καὶ χρεῖαν οὐκ ἔχουσι ³φω- Cp. Is. 60. 19.
^{sq,}
 τὸς¹ λύχνου καὶ φωτὸς ἡλίου, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς ⁴φωτίζει
 ἐπ' αὐτούς¹. καὶ βασιλεύουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Cp. Dan. 7. 27.
 6 Καὶ εἶπέ μοι, Οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί. καὶ ⁵ο¹
 Κύριος, ὁ Θεὸς ⁶τῶν πνευμάτων τῶν προφητῶν¹, ἀπέστειλε
 τὸν ἄγγελον αὐτοῦ δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι
 7 ἐν τάχει. ⁷καὶ¹ ἰδοὺ, ἔρχομαι ταχύ. μακάριος ὁ τηρῶν τοὺς Cp. vv. 12, 20;
 ch. 3. 11.
 λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου.
 8 Καὶ ἐγὼ Ἰωάννης ὁ ⁸ἀκούων καὶ βλέπων ταῦτα¹. καὶ ὅτε
 ἤκουσα καὶ ἔβλεψα, ἔπρεσα προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τῶν
 9 ποδῶν τοῦ ἀγγέλου τοῦ δεικνύντός μοι ταῦτα. καὶ λέγει Cp. 19. 10.
 μοι, Ὅρα μὴ σύνδουλός σου ⁹-¹ εἰμί, καὶ τῶν ἀδελφῶν
 σου τῶν προφητῶν, καὶ τῶν τηρούντων τοὺς λόγους τοῦ
 βιβλίου τούτου. τῷ Θεῷ προσκύνησον.
 10 Καὶ λέγει μοι, Μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς προφητείας Cp. Dan. 8. 26.
 11 τοῦ βιβλίου τούτου. ¹⁰ὁ καιρὸς γὰρ¹ ἐγγύς ἐστιν. ὁ ἀδικῶν Cp. Dan. 12.
^{10, 2} Tim. 3.
 ἀδικησάτω ἔτι. καὶ ὁ ¹¹ῥυπαρὸς ῥυπανθήτω¹ ἔτι. καὶ ὁ δί-
 καιος ¹²δικαιοσύνην ποιησάτω¹ ἔτι. καὶ ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω
 12 ἔτι. ¹ἰδοὺ,¹ ἔρχομαι ταχύ, καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, Cp. Is. 40. 10,
^{62.} II.
 13 ἀποδοῦναι ἕκαστῳ ὡς τὸ ἔργον ¹³ἐστὶν αὐτοῦ¹. ἐγὼ ¹⁴-¹
 τὸ Α καὶ τὸ Ω, ¹⁵ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ Cp. 1. 8, 18,
 21. 6.

¹ ἐντεύθεν ² add ἕνα ³ κατανάθεμα ⁴ ἐκεῖ ⁵ om. φωτὸς
⁶ φωτίζει αὐτούς ⁷ om. ὁ ⁸ τῶν ἁγίων προφητῶν ⁹ om. καὶ
¹⁰ βλέπων ταῦτα καὶ ἀκούων ¹¹ add γάρ ¹² ὅτι ὁ καιρὸς ¹³ ῥυπῶν
¹⁴ ῥυπωσάτω ¹⁵ δικαιοθήτω ¹⁶ καὶ ἰδοὺ ¹⁷ αὐτοῦ ἔσται ¹⁸ add
εἰμι ¹⁹ ἀρχὴ καὶ τέλος, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος.

Cp. 7. 14. τέλος.¹ μακάριοι οἱ ^p πλύνοντες τὰς στολὰς αὐτῶν¹, ἵνα ¹⁴
Cp. 2. 7. ἔσται ἡ ἑξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, καὶ τοῖς πυ-
λῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. ἔξω ^{a-} οἱ κύνες καὶ οἱ ¹⁵
φαρμακοὶ καὶ οἱ πόρνοι καὶ οἱ φονεῖς καὶ οἱ εἰδωλολάτραι,
καὶ πᾶς ὁ φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος.

Ἐγὼ Ἰησοὺς ἔπεμψα τὸν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ¹⁶
Cp. Is. 11. 10. ταῦτα ἐπὶ ταῖς ἐκκλησίαις. ἐγὼ εἰμι ἡ ρίζα καὶ τὸ γένος ^{x-}
Cp. 2. 28. Δαβίδ, ὁ ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς ^b ὁ πρωϊνός¹.

Καὶ τὸ Πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν, ^tἜρχου¹. καὶ ¹⁷
Cp. Is. 55. 1, John 7. 37. ὁ ἀκούων εἰπάτω, ^tἜρχου¹. καὶ ὁ διψῶν ^u ἐρχέσθω¹. ^{x-} ὁ
θέλων ^y λαβέτω ὕδωρ¹ ζωῆς δωρεάν.

Cp. Deut. 4. 2, 12. 32. ^zΜαρτυρῶ ἐγὼ¹ παντὶ ^aτῷ¹ ἀκούοντι τοὺς λόγους τῆς ¹⁸
προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· ἐάν τις ^b ἐπιθῇ ἐπ' αὐτά¹,
ἐπιθήσει ὁ Θεὸς ἐπ' αὐτὸν τὰς πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν
^cτῷ¹ βιβλίῳ τούτῳ· καὶ ἐάν τις ^d ἀφέλῃ¹ ἀπὸ τῶν λόγων ¹⁹
^e τοῦ βιβλίου¹ τῆς προφητείας ταύτης, ^f ἀφελεῖ¹ ὁ Θεὸς τὸ
Cp. 2. 7. μέρος αὐτοῦ ἀπὸ ^g τοῦ ξύλου¹ τῆς ζωῆς, καὶ ἐκ τῆς πόλεως
τῆς ἁγίας, ^{h-} τῶν γεγραμμένων ἐν ⁱ τῷ¹ βιβλίῳ τούτῳ.

Cp. 3. 11, Phil. 4. 5. Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα, ^jΝαί· ἔρχομαι ταχύ. ἀμήν· ²⁰
ἔρχου,¹ Κύριε Ἰησοῦ.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ^{k-} Ἰησοῦ ^{l-} ^mμετὰ τῶν ἁγίων.¹ ²¹
ἀμήν.

^p ποιῶντες τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ^q add δὲ ^r add τοῦ ^s καὶ
ὀρθρινός ^t Ἐλθέ ^u ἐλθέτω ^x add καὶ ^y λαμβανέτω τὸ ὕδωρ
^z Συμμαρτυροῦμαι γὰρ ^a om. τῷ ^b ἐπιτιθῇ πρὸς ταῦτα ^c om.
τῷ ^d ἀφαιρῇ ^e βιβλίον ^f ἀφαιρήσει ^g βιβλίον ^h add καὶ
ⁱ om. τῷ ^j Ναὶ ἔρχομαι ταχύ. ἀμήν, ναὶ ἔρχου, ^k add ἡμῶν
^l add Χριστοῦ A.S.M. ^m μετὰ πάντων. M.: μετὰ πάντων ὑμῶν. A.S.

CLARENDON PRESS BOOKS

THEOLOGY

The Holy Scriptures, Apocrypha, etc

The Bible in English

Reprint of the Authorized Version of 1611. 4to. 1833. £3 3s. net.
The Authorized Version.

Complete lists of Oxford Bibles, Oxford Bibles for Teachers, Oxford Prayer Books, Church Sets, etc, in all styles and bindings, can be obtained from any bookseller, or from Mr. HENRY FROWDE, Oxford University Press, Amen Corner, London, E.C.

The Revised Version. [The Revised Version is the joint property of the Universities of Oxford and Cambridge.]
Edition for the Church Desk.

Folio. In buckram, with the Apocrypha, £2 2s. net. Bound in Grained Cowhide, £2 10s.; with the Apocrypha, £3; in Turkey Morocco, £4 4s.; with the Apocrypha, £4 16s.

Library editions, in large type (pica). Bound in cloth.

Royal 8vo, with large margins: with the Apocrypha, 6 vols., from £1 9s.; the Apocrypha only, 10s. 6d.; the other five volumes, 18s. 6d.

Demy 8vo, with the Apocrypha, 6 vols., £1 1s.; the Apocrypha only, 7s. 6d.; the other five volumes, 14s.

Single volume editions:

Royal 8vo, on Oxford India Paper, and in large type (pica), in Persian, £2 12s. 6d.; with the Apocrypha, in Turkey Morocco, £3 19s.

Royal 8vo, small pica type. Cloth, 10s. 6d.; leather, from 19s. 6d.

8vo, small pica type. In cloth, 7s. 6d.; in leather bindings, from 10s. 6d.

8vo, minion type. Cloth, 4s.; with Apocrypha, 6s.; Apocrypha only, 3s.

16mo, ruby type. In cloth, 2s. 6d.; with the Apocrypha, 4s.; the

Apocrypha only, 2s.; with the Oxford Helps, in leather, from 7s.

16mo, nonpareil type. In leather, from 3s.

16mo, pearl type. Cloth boards, from 8d.; with Oxford Helps, from 2s. 6d.

The Revised Version with Marginal References.

8vo, in bourgeois type, from 6s.; on Oxford India paper, from 15s.

8vo, in minion type, from 5s.; with the Apocrypha, from 7s. 6d.; with Oxford Helps, from 11s.; on Oxford India paper, bound in leather, from 14s.

16mo, in nonpareil type, in leather, from 6s.; on Oxford India paper, bound in leather, from 10s. 6d.

The Revised Version, New Testament: with Fuller References.

Edited by A. W. GREENUP and J. H. MOULTON. Demy 8vo. Cloth, 6s. net, and in leather bindings from 9s. Also on India paper in leather bindings from 15s.

The Parallel Bible, containing the Authorized and Revised Versions in parallel columns. Small quarto, in minion type. On ordinary paper, from 10s. 6d.; on Oxford India paper, bound in leather, from 16s.

The Two-Version Bible, being the Authorized Version with the differences of the Revised Version printed in the margins, so that both texts can be read from the same page. With references and maps. Bourgeois type. Cloth, 7s. 6d.; leather, from 10s. 6d.; on Oxford India paper—cloth, 10s. 6d.; leather, from 15s.; interleaved with writing-paper, and bound in leather, from £1 1s. With the Oxford Helps, leather, from 18s. 6d. Printed on writing-paper with wide margins for notes, from 10s. 6d. net.

Elementary Helps to the Study of the Bible

Oxford Bible for Teachers, containing the texts of the Old and New Testaments, with or without marginal references, and in either the Authorized or Revised Versions, together with the Oxford Helps to the Bible (see below), and 124 full-page plates.

In many styles and bindings, from 3s. to £5. A complete list can be obtained from Mr. Henry Frowde, Amen Corner, London, E.C.

The Oxford Helps to the Study of the Bible, containing Introductions to the several Books, the History and Antiquities of the Jews, the Natural History of Palestine, with copious tables, concordance and indices, and a series of maps. With 124 full-page plates.

8vo, in long primer type—cloth, 5s.; leather, from 6s. 6d.

8vo, in nonpareil type—cloth, 2s. 6d.; leather, 3s. 6d.

16mo, in pearl type—stiff covers, 1s. net; cloth, 1s. 6d.; leather, from 2s.

Bible Illustrations, being 124 full-page plates, forming an appendix to the above. Crown 8vo, cloth, 2s. 6d.

Old Testament History narrated for the most part in the words of the Bible. By GEORGE CARTER. With maps. Crown 8vo. 2s.

The Oxford Bible for Schools

Advanced

The Parallel Psalter: being the Prayer-Book version of the Psalms and a new version arranged on opposite pages, with an introduction and glossaries by S. R. DRIVER. Second edition. Extra fcap 8vo. 3s. 6d. net.

The Book of Job in the Revised Version. Edited with introductions and brief annotations, by S. R. DRIVER. Crown 8vo. 2s. 6d. net.

The Hebrew Prophets in the Revised Version. Arranged and annotated by F. H. WOODS and F. E. POWELL. In four vols., crown 8vo. Vol. I (Amos, Hosea, Isaiah i-xxxix, Micah): Vol. II (Zephaniah, Nahum, Habakkuk, Jeremiah); each 2s. 6d. net.

The Book of Kings in the Revised Version. Annotated by D. C. SIMPSON. [In preparation.]

Elementary

The Gospel according to St. Mark. Ed. A. S. WALPOLE. 1s. 6d.

The Gospel according to St. Luke. Ed. A. S. WALPOLE. 1s. 6d.

Dr. Stokoe's Manuals. Crown 8vo

Old Testament History for Schools. By T. H. STOKOE.

Part I. (Third edition.) From the Creation to the Settlement in Palestine.
Part II. From the Settlement to the Disruption. Part III. From the Disruption to the Return from Captivity. Extra fcap 8vo. 2s. 6d. each, with maps.

Manual of the Four Gospels. With Maps, 3s. 6d. Or, separately, Part I, The Gospel Narrative, 2s.; Part II, The Gospel Teaching, 2s.

Manual of the Acts. 3s.

The Life and Letters of St. Paul. 3s. 6d. Or, separately,
Part I, The Life of St. Paul, 2s. Part II, The Letters of St. Paul, 2s.

First Days and Early Letters of the Church. 3s. Or,
Part I, First Days of the Church, 1s. 6d. Part II, Early Letters of the Church, 2s.

Graduated Lessons on the Old Testament. By U. Z. RULE,
edited by LL. J. M. BEBB. Selected Readings from the O.T. with para-
phrases and connecting paragraphs; with notes for teachers and pupils. For
use in lower forms, and in elementary and Sunday Schools. The text is that
of the R.V., but the book may be used with the A.V. In three volumes.
Extra fcap 8vo. 1s. 6d. each in paper covers, or 1s. 9d. each in cloth. Vol. I.
Creation to Death of Moses. Vol. II. Conquest of Canaan, Psalms, etc.
Vol. III. Israel and Judah, the Captivity, the Prophets.

Notes on the Gospel of St. Luke, for Junior Classes. By Miss E. J. MOORE
SMITH. Extra fcap 8vo, stiff covers. 1s. 6d.

**A Greek Testament Primer, being an easy grammar and reading-book for the
use of students beginning Greek.** By E. MILLER. Second edition. Extra
fcap 8vo, paper, 2s.; cloth, 3s. 6d.

An Annotated Psalter. Arranged by J. M. THOMPSON. Fcap 8vo. 2s.

History of the Bible

List of Editions of the Bible in English, by H. COTTON.
Second edition. 8vo. 8s. 6d.

Rhemes and Doway; showing what has been done by Roman Catholics
for the diffusion of the Bible in English. By H. COTTON. 8vo. 9s.

**The Part of Rheims in the Making of the English
Bible,** by J. G. CARLETON, containing historical and critical introduction,
tables and analyses thereof. 8vo. 9s. 6d. net.

Wycliffe's Bible, portion edited by W. W. SKEAT. See p. 6.

The Psalter, by RICHARD ROLLE of HAMPOLE. Edited by H. R.
BRANLEY. With an introduction and glossary. 8vo. £1 1s.

Studia Biblica et Ecclesiastica. Essays chiefly in Biblical and
Patristic criticism, and kindred subjects. 8vo.

Vol. I, 10s. 6d. net. Vol. II, 12s. 6d. net. Vol. III, 16s. net. Vol. IV, 12s. 6d. net.

Vol. V, complete, 16s. net, or, in separate parts, Part I, Life of St. Nino, by
M. and J. O. WARDROP. 3s. 6d. net. Part II, Texts from Mount Athos, by
K. LAKE. 3s. 6d. net. Part III, Place of the Peshitto Version in the
Apparatus Criticus of the Greek New Testament. 2s. 6d. net. Part IV,
Baptism and Christian Archaeology, by C. F. ROGERS. 4s. 6d. net.

The Gospel of Barnabas. Edited and translated from the Italian
MS. in the Imperial Library, Vienna, by LONSDALE and LAURA RAGG. 8vo,
with a facsimile. 16s. net.

The Journal of Theological Studies. Edited by J. F. BETHUNE-
BAKER and F. E. BRIGHTMAN. Published Quarterly, price 3s. 6d. net.
Annual subscription 12s. net, post free. Many of the back numbers are still
obtainable.

The Old Testament and Apocrypha

Studies in the Book of Isaiah. By M. G. GLAZEBROOK. With maps. Crown 8vo. 5s. 6d. net.

Lectures on Ecclesiastes. By G. G. BRADLEY. Second edition. Crown 8vo. 5s. 6d.

Ecclesiasticus, translated from the Hebrew by A. E. COWLEY and A. NEUBAUER. Crown 8vo. 2s. 6d.

The Place of Ecclesiasticus in Semitic Literature. An essay by D. S. MARGOLIOUTH. Small 4to. 2s. 6d.

The Five Books of Maccabees, with notes and illustrations by H. COTTON. 8vo. 10s. 6d.

The Book of Enoch, translated from Dillmann's Ethiopic text (emended and revised), and edited by R. H. CHARLES. 8vo. [Out of print.]

The Book of the Secrets of Enoch, translated from the Slavonic by W. R. MORFILL, and edited by R. H. CHARLES. 8vo. 7s. 6d. net.

History and Song of Deborah (Judges IV and V). By G. A. COOKE. 8vo. Paper covers. 1s. 6d. (Published by Mr. Frowde.)

Deuterographs. Duplicate passages in the Old Testament. Arranged by R. B. GIRDLESTONE. 8vo. 7s. 6d.

Astronomy in the Old Testament. By G. SCHIAPARELLI. Authorized translation. Crown 8vo. 3s. 6d. net.

Libri Psalmorum Versio antiqua Gallica e Cod. MS in Bibl. Bodleiana adservato, una cum Versione Metrica aliisque Monumentis pervertustis. Nunc primum descripsit et edidit F. MICHEL. 8vo. 10s. 6d. net.

Israel's Hope of Immortality. By C. F. BURNEY. 8vo. 2s. 6d. net.

Chandler's Life of David. 8vo. 7s. 6d. net.

Faussett's Sacred Chronology. 8vo. 10s. 6d. net.

Hebrew and Chaldee

Notes on the Hebrew Text of the Book of Genesis.

By G. J. SPURRELL. Second edition. Crown 8vo. 12s. 6d.

Notes on Samuel. By S. R. DRIVER. [Out of print.]

Notes on the Hebrew Text of the Books of Kings. By C. F. BURNEY. 8vo. 14s. net.

A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament, with an Appendix containing the Biblical Aramaic, based on the Thesaurus and Lexicon of GESENIUS, by F. BROWN, S. R. DRIVER, and C. A. BRIGGS. Small 4to. Cloth, 34s. net; morocco back, 45s. net. The several Parts can be supplied to complete sets.

Gesenius's Hebrew Grammar, as edited and enlarged by E. KAUTZSCH. New edition, by A. E. COWLEY. 8vo. 16s. 6d. net.

A Treatise on the Use of the Tenses in Hebrew. By S. R. DRIVER. Third edition. Crown 8vo. 7s. 6d. net.

A Commentary on the Book of Proverbs, attributed to ABRAHAM IBN EZRA. Edited from a MS in the Bodleian Library by S. R. DRIVER. Crown 8vo. Paper covers, 3s. 6d.

The Book of Tobit. A Chaldee Text, from a unique MS in the Bodleian Library; with other Rabbinical texts, English translations, and the Itala. Edited by A. NEUBAUER. Crown 8vo. 6s.

Ecclesiasticus (xxxix. 15—xlix. 11). The Hebrew, with early versions and English translation, etc., edited by A. E. COWLEY and A. NEUBAUER. With 2 facsimiles. 4to. 10s. 6d. net. Translation, see p. 68.

Facsimiles of the Fragments hitherto recovered of the Book of Ecclesiasticus in Hebrew. 60 leaves in Collotype. £1 1s. net. (Published jointly by the Oxford and Cambridge University Presses.)

The Psalms in Hebrew without points. Stiff covers. 2s.

Accentuation of Psalms, Proverbs, and Job. By W. WICKES. 8vo. 7s. 6d. net.

Hebrew Prose Accentuation. By the same. 8vo. 10s. 6d. net.

Lightfoot's Horae Hebraicae et Talmudicae. A new Edition by R. GANDELL. 4 vols. 8vo. £1 1s.

Greek

Vetus Testamentum ex Versione Septuaginta Interpretum secundum exemplar Vaticanum Romae editum. Accedit potior varietas Codicis Alexandrini. Tomi III. 18mo. 6s. each volume.

A Concordance to the Septuagint and other Greek Versions of the O. T. (including the Apocryphal Books); by the late EDWIN HATCH and H. A. REDPATH. With Supplement. By H. A. REDPATH. Fasc. I, containing a Concordance to the proper names occurring in the Septuagint; Fasc. II, containing a Concordance to Ecclesiasticus, other Addenda, and the Hebrew Index to the whole work. Imperial 4to. Cloth in 3 vols. £8 8s. net (or Concordance, 2 vols., £6 17s. 6d. net. Supplement, £2 net). Parts II–VI, 21s. net each; Supplements I and II, 16s. net each.

Origenis Hexaplorum quae supersunt sive Veterum Interpretum Graecorum in totum Vetus Testamentum Fragmenta. Edidit F. FIELD. 2 vols. 4to. £5 5s. net.

Essays in Biblical Greek. By EDWIN HATCH. 8vo. 10s. 6d. net.

The Book of Wisdom: the Greek Text, the Latin Vulgate, and the Authorized English Version; with an introduction, critical apparatus, and a commentary. By W. J. DEANE. 4to. 12s. 6d. net.

The Greek Versions of the Testaments of the Twelve Patriarchs. Edited from nine MSS, with variants from other versions. By R. H. CHARLES. 8vo. 18s. net.

The New Testament

The Parallel New Testament, Greek and English ; being the Authorized Version, 1611 ; the Revised Version, 1881 ; and the Greek Text followed in the Revised Version. 8vo. 9s. net.

The New Testament in Greek and English. Edited by E. CARDWELL. 2 vols. 1837. Crown 8vo. 6s.

Greek

The Greek Testament, with the Readings adopted by the Revisers of the Authorized Version. (1) Pica type. Demy 8vo. 10s. 6d. (2) Long Primer type. With marginal references. Fcap 8vo. 4s. 6d. (3) The same, on writing-paper, with wide margin, 15s. (4) The same, on India paper. 6s.

The Same, with a new apparatus criticus by A. SOUTER. (1) Crown 8vo, 3s. net. (2) The same on India paper, 4s. net. (3) 4to, on writing paper, with wide margin, 8s. 6d. net.

Novum Testamentum Graece. Accedunt parallela S. Scripturae loca, etc. Ed. C. LLOYD. 18mo. 3s. On writing-paper, with wide margin, 7s. 6d.

Critical Appendices to the above, by W. SANDAY. Extra fcap 8vo. 3s. 6d.

Novum Testamentum Graece (ed. LLOYD), with Sanday's Appendices. Cloth, 6s. ; paste grain, 7s. 6d. ; morocco, 10s. 6d.

Novum Testamentum Graece juxta Exemplar Millianum. Fcap 8vo. 2s. 6d. On writing-paper, with wide margin, 7s. 6d.

Evangelia Sacra Graece. Fcap 8vo, limp. 1s. 6d.

Codex Sinaiticus. Collotype facsimile of the New Testament, Epistle of Barnabas and Shepherd of Hermas, from photographs by HELEN and KIRSOPP LAKE. Introduction by K. LAKE. [Shortly.]

Novum Testamentum Graece. Antiquissimorum Codicum Textus in ordine parallelo dispositi. Edidit E. H. HANSELL. Tomi III. 8vo. £1 4s.

Athos Fragments of Codex H of the Pauline Epistles. Photographed and deciphered by KIRSOPP LAKE. Full-size collotype facsimiles, large 4to, in an envelope. 21s. net.

Athos Fragments of the Shepherd of Hermas. Photographed and transcribed by KIRSOPP LAKE. Full-size collotype facsimiles, large 4to, in an envelope. 17s. 6d. net.

The Synoptic Gospels, arranged in parallel columns by J. M. THOMPSON. Crown 4to. 7s. 6d. net.

Horae Synopticae. By Sir J. C. HAWKINS, Bart. Second edition, revised and supplemented (1909). 8vo. 10s. 6d. net.

Studies in the Synoptic Problem : by members of the University of Oxford. Edited by W. SANDAY. 8vo. [In the press.]

John the Presbyter and the Fourth Gospel. By DOM JOHN CHAPMAN, O.S.B. 8vo. 6s. net.

Textual Criticism of the New Testament. By C. E. HAMMOND. Sixth edition. Crown 8vo. 4s. 6d.

Greswell's Harmonia Evangelica. Fifth edition. 8vo. 9s. 6d. Prolegomena. 8vo. 5s. net. Dissertations on the Harmony. 25s. net.

Jones's Canon of the New Testament. 8vo. 3 vols. 18s. net.

Diatessaron. Edited by J. WHITE. 3s. 6d.

Dr. Sanday's Books

- Sacred Sites of the Gospels**, with numerous illustrations. 8vo. 13s. 6d. n.
Criticism of the Fourth Gospel. 8vo. 7s. 6d. net.
The Life of Christ in Recent Research. 8vo. 7s. 6d. net.
Presidential Address (Congress of Religions, 1908). Roy. 8vo. 1s. net.
Christologies Ancient and Modern. 8vo. 6s. net.

The Logia

- Two Lectures on the 'Sayings of Jesus'**, delivered at Oxford in 1897, by W. LOCK and W. SANDAY. 8vo. 1s. 6d. net.
The Oxyrhynchus Logia and the Apocryphal Gospels.
By C. TAYLOR. 8vo, paper covers, 2s. 6d. net.
The Oxyrhynchus Sayings of Jesus, found in 1903; with the Sayings called 'Logia', found in 1897. By C. TAYLOR. 8vo. 2s. net.

Published by Mr. Frowde for the Egypt Exploration Fund.

By B. P. GRENFELL and A. S. HUNT.

ΛΟΓΙΑ ΙΗΣΟΥ, from an early Greek papyrus, with translation and commentary. 8vo, stiff boards, with two collotypes, 2s. net; with two tone blocks, 6d. net.

New Sayings of Jesus and Fragment of a Lost Gospel. With one Plate. 1s. net.
Fragment of an Uncanonical Gospel from Oxyrhynchus. With one Plate. 1s. net.

Coptic and Syriac

The Coptic Version of the New Testament, in the Northern Dialect, otherwise called Memphitic and Bohairic. With introduction, critical apparatus, and English translation. 8vo. Vols. I and II. The Gospels, £2 2s. net; Vols. III and IV. The Epistles. £2 2s. net.

Tetraeuangelium Sanctum iuxta simplicem Syrorum versionem denuo recognitum. Lectionum supellectilem quam conquisiverat P. E. PUSEY auxit, digessit, edidit G. H. GWILLIAM. Accedunt capitulorum notatio, concordiarum tabulae, translatio Latina, annotationes. Crown 4to. £2 2s. net.

Collatio Cod. Lewisiani Evangeliorum Syriacorum cum Cod. Curetoniano, auctore A. BONUS. Demy 4to. 8s. 6d. net.

Gothic

Sacrorum Evangeliorum Versio Gothica cum interpretatione Latina ERICI BENZELII edidit EDWARDUS LYE (1750). Large 4to. £1 10s. net.

Latin

Nouum Testamentum Latine, secundum Editionem Sancti Hieronymi. Recensuit I. WORDSWORTH, Episcopus Sarisburiensis; in operis societatem adsumto H. I. WHITE. 4to. Part I (Gospels), £2 12s. 6d. (Some of the fasciculi of Part I can still be obtained separately.) Part II, fasc. i (Romans), in the press. Part III, fasc. i (Acts), 12s. 6d.

Notes on the Early History of the Vulgate Gospels. By Dom JOHN CHAPMAN, O.S.B. 8vo. 16s. net.

Latin (continued)

- Old-Latin Biblical Texts :** small 4to, stiff covers. With facsimiles.
No. I. St. Matthew, from the St. Germain MS (g₁). Edited by J. WORDSWORTH. 6s. net. — **No. II.** Portions of St. Mark and St. Matthew, from the Bobbio MS (k), etc. Edited by J. WORDSWORTH, W. SANDAY, and H. J. WHITE. £1 1s. net. — **No. III.** The Four Gospels, from the Munich MS (q), now numbered Lat. 6224. Edited by H. J. WHITE. 12s. 6d. net. — **No. IV.** Portions of the Acts, of the Epistle of St. James, and of the First Epistle of St. Peter, from the Bobbio Palimpsest (s), now numbered Cod. 16 in the Imperial Library at Vienna. Edited by H. J. WHITE. 5s. net. — **No. V.** The Gospels from the Codex Corbeiensis (ff, or ff₂) with Fragments of the Catholic Epistles, Acts, and Apocalypse from the Fleury Palimpsest (h). Edited by E. S. BUCHANAN. 12s. 6d. net. — **No. VI.** The Gospels from the Codex Veronensis (b). Edited by E. S. BUCHANAN. 21s. net.

The Fathers of the Church and Ecclesiastical History Editions with Latin Commentaries

- Catenae Graecorum Patrum** in Novum Testamentum edidit J. A. CRAMER. Tomi VIII. 8vo. £2 8s. net.
Clementis Alexandrini Opera, ex rec. GUIL. DINDORFII. Tomi IV. 8vo. £3 net.
Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini in XII Prophetas edidit P. E. PUSEY. Tomi II. 8vo. £2 2s.
 In D. Joannis Evangelium. Accedunt Fragmenta Varia. Edidit post Aubertum P. E. PUSEY. Tomi III. 8vo. £2 5s.
 Commentarii in Lucae Evangelium quae supersunt Syriace edidit R. PAYNE SMITH. 4to. £1 2s. Translation, 2 vols. 8vo. 14s.
Ephraemi Syri, Rabulae, Balaei aliorumque Opera Selecta. See p. 85.
Eusebii Opera recensuit T. GAISFORD.
 Evangelicae Praeparationis Libri XV. Tomi IV. 8vo. 42s. net.
 Evangelicae Demonstrationis Libri X. Tomi II. 8vo. 15s. net.
 Contra Hieroclem et Marcellum Libri. 8vo. 7s. net.
 Annotationes Variorum. Tomi II. 8vo. 17s. net.
Canon Muratorianus. Edited, with notes and facsimile, by S. P. TREGELLES. 4to. 10s. 6d.
Evagrii Historia Ecclesiastica, ex rec. H. VALESII. 8vo. 4s.
Fl. Josephi de bello Judaico Libri Septem recensuit E. CARDWELL. Tomi II. 8vo. 17s. net.
Origenis Philosophumena; sive omnium Haeresium Refutatio e Codice Parisino nunc primum edidit EMMANUEL MILLER. 8vo. [Out of print.]
Patrum Apostolicorum Clementis Romani, Ignatii, Polycarpi, quae supersunt edidit G. JACOBSON. Tomi II. Fourth edition. 8vo. £1 1s.
Reliquiae Sacrae secundi tertiiue saeculi recensuit M. J. ROUTH. Tomi V. Second edition, 1846. 8vo. £1 5s. net.
Scriptorum Ecclesiasticorum Opuscula recensuit M. J. ROUTH. Tomi II. Third edition, 1858. 8vo. 10s.
Socratis Scholastici Historia Ecclesiastica Gr. et Lat. edidit R. HUSSEY. Tomi III. 1853. 8vo. 15s. net.

Sozomeni Historia Ecclesiastica edidit R. HUSSEY. Tomi III. 8vo. 15s. net.
Theodoreti Ecclesiasticae Historiae Libri V rec. T. GAISFORD. 8vo. 7s. 6d. net.
 Graecarum Affectionum Curatio rec. T. GAISFORD. 8vo. 7s. 6d.

Notitia Scriptorum SS. Patrum. By J. G. DOWLING. 8vo.
 7s. 6d. net.

Editions with English Commentaries or Introductions

St. Athanasius. Orations against the Arians. With an account of his Life by W. BRIGHT. Crown 8vo. 9s.

Historical Writings, according to the Benedictine Text.
 With an introduction by W. BRIGHT. Crown 8vo.
 10s. 6d.

St. Augustine. Select Anti-Pelagian Treatises, and the Acts of the Second Council of Orange. With introduction by W. BRIGHT. Crown 8vo.
 [Out of print.]

St. Basil : on the Holy Spirit. Revised text, with notes and introduction, by C. F. H. JOHNSTON. Crown 8vo. 7s. 6d.

Barnabas, Editio Princeps of the Epistle of, by Archbishop Ussher, as printed at Oxford, A. D. 1642. With a dissertation by J. H. BACKHOUSE. Small 4to. 3s. 6d.

Canons of the First Four General Councils of Nicaea, Constantinople, Ephesus, and Chalcedon. With notes by W. BRIGHT. Second edition. Crown 8vo. 7s. 6d.

Eusebius' Ecclesiastical History, according to Burton's text, with introduction by W. BRIGHT. Second edition. Crown 8vo. 8s. 6d.

Eusebii Pamphili Evangelicae Praeparationis Libri XV. Revised text edited, with introduction, notes, English translation, and indices, by E. H. GIFFORD. 4 vols. [Vols. I, II, text, with critical notes. Vol. III, in two parts, translation. Vol. IV, notes and indices.] 8vo. £5 5s. net. (Vol. III, divided into two parts, containing the translation, £1 5s. net.)

The Bodleian Manuscript of Jerome's Version of the Chronicles of Eusebius, reproduced in collotype, with an introduction by J. K. FOTHERINGHAM. 4to, buckram. £2 10s. net.

John of Ephesus. See p. 85. Translation, by R. PAYNE SMITH. 8vo. 10s. n.

Philo : about the Contemplative Life; or, the Fourth Book of the Treatise concerning Virtues. Edited, with a defence of its genuineness, by F. C. CONYBEARE. With a facsimile. 8vo. 14s. net.

Socrates' Ecclesiastical History, according to Hussey's Text, with introduction by W. BRIGHT. Second edition. Crown 8vo. 7s. 6d.

Tertulliani Apologeticus adversus Gentes pro Christianis. Edited by T. H. BINDLEY. Crown 8vo. 7s. 6d. net.

De Praescriptione Haereticorum : ad Martyras : ad Scapulam.
 Edited by T. H. BINDLEY. Crown 8vo. 5s. net.

Works of the English Divines. 8vo

Sixteenth, seventeenth, eighteenth and early nineteenth centuries

Editions of Hooker and Butler

Hooker's Works, with Walton's Life, arranged by JOHN KEBLE. Seventh edition, revised by R. W. CHURCH and F. PAGET. 3 vols. 12s. each. [Vol. II contains the Fifth Book.]

Introduction to Hooker's Ecclesiastical Polity, Book V.
By F. PAGET. Second edition. 5s. net.

The Text, as arranged by J. KEBLE. 2 vols. 11s.

The Works of Bishop Butler. By W. E. GLADSTONE. Vol. I, Analogy; Vol. II, Sermons; Vol. III, Subsidiary Studies. In 8vo, 14s., 14s., and 10s. 6d.; in crown 8vo, 5s. 6d., 5s., 4s. 6d. each; also in cheaper binding, crown 8vo, 2s. 6d. net each.

PEARSON'S EXPOSITION OF THE CREED. Revised by E. BURTON. Sixth edition. 10s. 6d.

MINOR THEOLOGICAL WORKS. Edited by E. CHURTON. 2 vols. 10s.

ENCHIRIDION THEOLOGICUM ANTI-ROMANUM.

I. JEREMY TAYLOR'S Dissuasive from Popery, and Real Presence. 7s. 6d. net.

II. BARROW'S Supremacy of the Pope, and Unity of the Church. 7s. 6d. net.

III. Tracts by WAKE PATRICK, STILLINGFLEET, CLAGETT, and others. 7s. 6d. net.

ADDISON'S EVIDENCES. 3s. 6d. net.

ALLIX'S WORKS. 4 vols. 5s. each.

BENTLEY'S SERMONS. 4s.

BISCOE'S HISTORY OF THE ACTS. 9s. 6d. net.

BRAGGE'S WORKS. 5 vols. £1 12s. 6d. net.

BULL'S WORKS, with NELSON'S Life. Ed. by E. BURTON. 8 vols. £2 9s.

BUTLER'S WORKS, 1849. 2 vols. Sermons. 5s. 6d. Analogy. 5s. 6d.

CLERGYMAN'S INSTRUCTOR. Sixth edition. 6s. 6d.

COMBER'S WORKS. 7 vols. £1 11s. 6d.

FELL'S PARAPHRASE ON ST. PAUL'S EPISTLES. 6s. 6d. net.

FLEETWOOD'S WORKS. 3 vols. £1 1s. 6d. net.

HALL'S WORKS. Edited by P. WYNTER. 10 vols. £3 3s.

HAMMOND'S PARAPHRASE ON THE NEW TESTAMENT. 4 vols. 20s.

PARAPHRASE ON THE PSALMS. 4 vols. 20s.

HORBERY'S WORKS. 2 vols. 10s. 6d. net.

HOOPER'S WORKS. 2 vols. 8s.

JACKSON'S (DR. THOMAS) WORKS. 12 vols. £3 6s. net.

JEWEL'S WORKS. Edited by R. W. JELF. 8 vols. £1 10s.

LESLIE'S WORKS. 7 vols. 42s. net.

LEWIS' (JOHN) LIFE OF WICLIF. 5s. 6d. **LIFE OF PECOCK.** 3s. 6d.

LEWIS' (THOMAS) ORIGINES HEBRAICAE. 3 vols. 16s. 6d.

NEWCOMBE'S OBSERVATIONS. 6s. net.

PATRICK'S THEOLOGICAL WORKS. 9 vols. £1 1s.

SANDERSON'S WORKS. Edited by W. JACOBSON. 6 vols. £1 10s.

SCOTT'S WORKS. 6 vols. 30s. net.

SMALRIDGE'S SERMONS. 2 vols. 8s.

SHERLOCK'S DISCOURSES. 4 vols. 42s. net.

STILLINGFLEET'S ORIGINES SACRAE. 2 vols. 9s.

GROUND'S OF PROTESTANT RELIGION. 2 vols. 10s.

STANHOPE'S PARAPHRASE. 2 vols. 10s.

TAVERNER'S POSTILS. 6s. net.

WALL'S HISTORY OF INFANT BAPTISM. By H. COTTON. 2 vols. £1 1s.

WATERLAND'S WORKS, with Life by Van Mildert. 6 vols. £2 11s.

DOCTRINE OF THE EUCHARIST. 3rd ed. Cr. 8vo. 6s. 6d.

WHEATLEY'S ILLUSTRATION OF THE BOOK OF COMMON PRAYER. 5s.

Early Ecclesiastical History

- The New Testament in the Apostolic Fathers.** By a Committee of the Oxford Society of Historical Theology. 8vo. 6s. net.
- The Origins of Christianity.** By C. BIGG. Edited by T. B. STRONG. 8vo. 12s. 6d. net.
- The Church's Task under the Empire.** With preface, notes, and excursus, by C. BIGG. 8vo. 5s. net.
- Bingham's Antiquities of the Christian Church, and other Works.** 10 vols. 8vo. £3 3s.
- The Church in the Apostolic Age.** By W. W. SHIRLEY. Second edition. Fcap 8vo. 3s. 6d.
- Harmonia Symbolica: Creeds of the Western Church.** By C. HEURTLEY. 8vo. 6s. 6d.
- A Critical Dissertation on the Athanasian Creed.** By G. D. W. OMMANNEY. 8vo. 16s.
- Ecclesiae Occidentalis Monumenta Iuris Antiquissima: Canonum et Conciliorum Graecorum Interpretationes Latinae.** Edidit C. H. TURNER. 4to, stiff covers. Tom. I, Fasc. I, pars I, 10s. 6d. net; pars II, 21s. net. Tom. II, pars I, 18s. net.
- The Key of Truth: being a Manual of the Paulician Church of Armenia.** By F. C. CONYBEARE. 8vo. 15s. net.
- Baptism and Christian Archaeology.** By C. F. ROGERS. 8vo. 5s. net.
- Monasticism on Mount Athos.** By K. LAKE. 8vo. 8s. 6d. net.

Ecclesiastical History of Britain, etc Sources

- Adamnani Vita S. Columbae.** Edited by J. T. FOWLER. Crown 8vo. 8s. 6d. net. With translation, 9s. 6d. net.
- Baedae Opera Historica.** Edited by C. PLUMMER. Two volumes. Crown 8vo. 21s. net.
- Councils and Ecclesiastical Documents relating to Great Britain and Ireland.** Edited after Spelman and Wilkins, by A. W. HADDAN and W. STUBBS. Medium 8vo. Vols. I-III, £3 13s. 6d. net. Also Vol. II (Parts I and II) and Vol. III, separately, 14s. net per volume.
- Nova Legenda Angliae,** as collected by John of Tynemouth and others, and first printed 1516. Re-edited 1902 by C. HORSTMAN. 2 vols. 8vo. £1 16s. net.
- Vitae Sanctorum Hiberniae.** Recognovit prolegomenis notis indicibus instruxit C. PLUMMER. 8vo. 2 vols. 32s. net.
- Wyclif.** A Catalogue of the Works. By W. W. SHIRLEY. 8vo. 3s. 6d.
Select English Works. By T. ARNOLD. 3 vols. 8vo. £1 1s. net.
Trialogus. First edited by G. LECHLER. 8vo. 7s.
- Cranmer's Works.** Collected by H. JENKYNs. 4 vols. 8vo. £1 10s.
- 'Cranmer's' Catechism with the Latin Original.** Edited by EDWARD BURTON (1829). 8vo, with woodcuts. 7s. 6d. net.

Records of the Reformation. The Divorce, 1527-1533. Mostly now for the first time printed. Collected and arranged by N. Pocock. 2 vols. £1 16s.

Primers put forth in the reign of Henry VIII. 8vo. 5s.

The Reformation of Ecclesiastical Laws, as attempted in the reigns of Henry VIII, Edward VI, and Elizabeth. Edited by E. CARDWELL. 8vo. 6s. 6d. net.

Conferences on the Book of Common Prayer from 1551 to 1690. Edited by E. CARDWELL. Third edition. 8vo. 7s. 6d. net.

Documentary Annals of the Reformed Church of England; Injunctions, Declarations, Orders, Articles of Inquiry, etc, from 1546 to 1716. Collected by E. CARDWELL. 2 vols. 8vo. 25s. net.

Formularies of Faith set forth by the King's authority during Henry VIII's reign. 8vo. 6s. 6d. net.

Homilies appointed to be read in Churches. By J. GRIFFITHS. 8vo. 7s. 6d.

Hamilton's Catechism, 1552. Edited, with introduction and glossary, by T. G. LAW. With a Preface by W. E. GLADSTONE. 8vo. 12s. 6d.

Noelli Catechismus sive prima institutio disciplinae Pietatis Christianae Latine explicata. Editio nova cura G. JACOBSON. 8vo. 5s. 6d.

Sylloge Confessionum sub tempus Reformandae Ecclesiae edit. Subjic. Catechismus Heidelbergensis et Canones Synodi Dordrecht. 8vo. 8s. 6d. net.

Documents of the Continental Reformation. Edited by B. J. KIDD. [In the press]

Histories written in the seventeenth (or early eighteenth) and edited in the nineteenth century

Stillingfleet's Origines Britannicae, with LLOYD's Historical Account of Church Government. Edited by T. P. PANTIN. 2 vols. 8vo. 10s.

Inett's Origines Anglicanae (in continuation of Stillingfleet). Edited by J. GRIFFITHS. 1855. 3 vols. 8vo. 15s.

Fuller's Church History of Britain. Edited by J. S. BREWER. 1845. 6 vols. 8vo. £2 12s. 6d. net.

Strype's Memorials of Cranmer. 2 vols. 8vo. 11s. net. Life of Aylmer. 8vo. 5s. 6d. net. Life of Whitgift. 3 vols. 8vo. 16s. 6d. net. General Index. 2 vols. 8vo. 11s. net.

Burnet's History of the Reformation. Revised by N. Pocock. 7 vols. 8vo. £1 10s.

Prideaux's Connection of Sacred and Profane History. 2 vols. 8vo. 10s. Shuckford's Continuation, 10s.

Gibson's Synodus Anglicana. Edited by E. CARDWELL. 1854. 8vo. 6s.

Later Works in English Ecclesiastical History

History of the Church of England from the abolition of the Roman Jurisdiction. By W. R. DIXON. 3rd edition. 6 vols. 8vo. 16s. per vol.

Chapters of Early English Church History. By W. BRIGHT. Third edition. With a map. 8vo. 12s.

Registrum Sacrum Anglicanum : an attempt to exhibit the course of Episcopal Succession in England. By W. STUBBS. 2nd ed. 4to. 10s. 6d.

The Elizabethan Clergy and the Settlement of Religion, 1558-1564. By HENRY GEE. With illustrative documents and lists. 8vo. 10s. 6d. net.

Liturgiology

Liturgies, Eastern and Western. Vol. I. Eastern Liturgies. Edited, with introductions and appendices, by F. E. BRIGHTMAN, on the basis of a work by C. E. HAMMOND. 8vo. £1 1s. net.

Rituale Armenorum : the Administration of the Sacraments and the Breviary Rites of the Armenian Church, with the Greek Rites of Baptism and Epiphany. Edited by F. C. CONYBEARE; with the East Syrian Epiphany Rites, translated by A. J. MACLEAN. 8vo. 21s. net.

Cardwell's Two Books of Common Prayer. Ed. 3. 8vo. 7s. net.

Gelasian Sacramentary, Liber Sacramentorum Romanæ Ecclesiæ. Edited by H. A. WILSON. Medium 8vo. 18s. net.

Leofric Missal, with some account of the Red Book of Derby, the Missal of Robert of Jumièges, etc. Edited by F. E. WARREN. 4to. £1 10s. net.

Ancient Liturgy of the Church of England, according to the Uses of Sarum, York, Hereford, and Bangor, and the Roman Liturgy arranged in parallel columns. By W. MASKELL. 8vo. 15s. net.

Monumenta Ritualia Ecclesiæ Anglicanæ : the occasional Offices of the Church of England according to the old Use of Salisbury, the Prymer in English, and other prayers and forms, with dissertations and notes. By the same. Second edition. Three volumes. 8vo. £2 10s. net.

The Liturgy and Ritual of the Celtic Church. By F. E. WARREN. 8vo. 16s. net.

Sharp on the Rubric. 8vo. 6s. net.

Helps to the Study of the Book of Common Prayer. By W. R. W. STEPHENS. Crown 8vo. Cloth, 2s. 6d. net; also in leather bindings. Printed on Oxford India paper and bound with the Prayer Book, from 11s. 6d.

The Oxford Hymn Book

Music Edition. Crown 8vo, 3s. 6d. net; gilt edges, 4s. net; India paper, 5s. net. **Words only.** Crown 8vo, 1s. 6d. net; gilt edges, 2s. net; India paper, 3s. 6d. net. 32mo, cut flush, 6d. net; cloth boards, 9d. net; India paper, 2s. net.

PHILOSOPHY

Ancient Philosophy

(For editions, translations, &c., see pages 44-47)

Greek Theories of Elementary Cognition from Alcmaeon to Aristotle. By J. I. BEARE. 8vo. 12s. 6d. net.

Plato's Doctrine of Ideas. By J. A. STEWART. 8vo. 6s. net.

Mediaeval and Modern Philosophy

Opera hactenus inedita Rogeri Baconi. Edited by ROBERT STEELE. 8vo. Fasc. I, De Viciis Contractis in Studio Theologie. 5s. net. Fasc. II, Communium Naturalium Lib. I. 10s. 6d. net.

Ioannis Saresberiensis Policratici Libri VIII recognovit commentario etc instruxit C. C. J. WEBB. Two volumes. 8vo. 36s. net.

Bacon's Novum Organum, edited by T. FOWLER. Ed. 2. 8vo. 15s.

Novum Organum, edited by G. W. KITCHIN. 8vo. 9s. 6d.

Hobbes's Leviathan; with an essay by W. G. POGSON SMITH. Crown 8vo. 2s. 6d. net.

Bentham's Introduction to the Principles of Morals and Legislation. Crown 8vo. 6s. 6d.

The Works of Berkeley. Edited with an account of his Life and Philosophy by A. C. FRASER. New edition (1901). Crown 8vo. Four vols. £1 4s. Some copies of the 8vo edition of the *Life* are still on sale, price 16s.

Selections from Berkeley, with introduction and notes, for the use of Students. By the same Editor. Sixth edition. Crown 8vo. 6s. net.

The Cambridge Platonists: being selections from their Writings, with introduction by E. T. CAMPAGNAC. Crown 8vo. 6s. 6d. net.

Leibniz's Monadology and other Philosophical Writings, translated, with introduction and notes, by R. LATTA. Crown 8vo. 8s. 6d.

Locke's Essay. Collated and annotated with prolegomena, biographical, critical, and historical, by A. C. FRASER. Two volumes. 8vo. £1 12s.

Locke's Conduct of the Understanding. Edited by T. FOWLER. Extra fcap 8vo. 2s. 6d.

A Study in the Ethics of Spinoza. By H. H. JOACHIM. 8vo. 10s. 6d. net.

Hume's Treatise of Human Nature. Edited by L. A. SELBY-BIGGE. Second edition. Crown 8vo. 6s. net.

Hume's Enquiries. Ed. L. A. SELBY-BIGGE. Cr. 8vo. Ed. 2. 6s. net.

British Moralists, being Selections from writers principally of the eighteenth century. Edited by L. A. SELBY-BIGGE. Two volumes. Crown 8vo. 12s. net. Uniform with Hume's and Berkeley's Works.

The Works of Bishop Butler. By W. E. GLADSTONE. Vol. I, Analogy; Vol. II, Sermons; Vol. III, Subsidiary Studies. In 8vo, 14s., 14s., and 10s. 6d.; in crown 8vo, 5s. 6d., 5s., 4s. 6d. each; also in cheaper binding, crown 8vo, 2s. 6d. net each.

The Optimism of Butler's Analogy. The Romanes Lecture, 1908. By HENRY SCOTT-HOLLAND. 2s. net.

Recent Philosophy

- Kant's Theory of Knowledge.** By H. A. PRICHARD. 8vo. 6s. 6d. net.
- The Logic of Hegel**, translated from the *Encyclopaedia of the Philosophical Sciences*, with *Prolegomena*, by W. WALLACE. Second edition. Two volumes, I *Prolegomena*, II *Translation*. Crown 8vo. 10s. 6d. net each.
- Hegel's Philosophy of Mind**, translated, with five introductory essays, by W. WALLACE. Crown 8vo. 10s. 6d. net.
- Lotze's Logic**, in Three Books—of Thought, of Investigation, and of Knowledge. Translated by B. BOSANQUET. Ed. 2. 2 vols. Cr. 8vo. 10s. 6d. net.
- Lotze's Metaphysic**, in Three Books—Ontology, Cosmology, and Psychology. Translated by B. BOSANQUET. Ed. 2. 2 vols. Cr. 8vo. 10s. 6d. net.
- Bluntschli's Theory of the State.** Translated from the sixth German edition. Third edition, 1901. Crown 8vo. 8s. 6d. net.
- Green's Prolegomena to Ethics.** Edited by A. C. BRADLEY. Fifth edition, 1906. With a Preface by E. CAIRD. Crown 8vo. 6s. net.
- Types of Ethical Theory**, by J. MARTINEAU. Third edition. Two volumes. Crown 8vo. 14s. net.
- A Study of Religion: its Sources and Contents.** By the same author. Second edition. Two volumes. Crown 8vo. 14s. net.
- The Principles of Morals.** By T. FOWLER and J. M. WILSON. 8vo. 14s. Also, separately—Part I, 3s. 6d. Part II, 10s. 6d.
- Logic; or, The Morphology of Knowledge.** By B. BOSANQUET. Two volumes. 8vo. £1 1s. net.
- Lectures and Essays on Natural Theology and Ethics.** By W. WALLACE. Edited by E. CAIRD. With portrait. 8vo. 12s. 6d. net.
- Studies in History and Jurisprudence.** By Rt. Hon. J. BRYCE. 1901. 2 vols. 8vo. £1 5s. net.
- The Theory of Good and Evil.** By H. RASHDALL. 8vo. 2 vols. 14s. net.
- The Herbert Spencer Lectures.** 8vo. 1905, by FREDERIC HARRISON. 2s. net. 1906. *The Voluntaryist Creed.* By AUBERON HERBERT. 2s. net. 1908. *Individualism and After.* By BENJAMIN KIDD. 1s. net. 1909. *Spencer and Animal Evolution.* By G. C. BOURNE. 1s. 6d. net. 1910. *Evolution: Darwinian and Spencerian.* By R. MELDOLA. 1s. 6d. net.
- An Introduction to Logic.** By H. W. B. JOSEPH. 8vo. 9s. 6d. net.
- Essay on Truth.** By H. H. JOACHIM. 8vo. 6s. net.
- The Ethical Aspects of Evolution.** By W. BENETT. 8vo. 6s. net.
- Justice and Happiness.** By W. BENETT. 8vo. [In the press.]
- Criticism and Beauty: the Romanes Lecture for 1909.** By A. J. BALFOUR. Second edition, revised. 2s. net.

Elementary Logic

- The Elements of Deductive Logic.** By T. FOWLER. Tenth edition, with a collection of examples. Extra fcap 8vo. 3s. 6d.
- The Elements of Inductive Logic.** By the same. Sixth edition. Extra fcap 8vo. 6s. In one volume with *Deductive Logic*, 7s. 6d.

ORIENTAL LANGUAGES

See also *Anecdota Oxoniensia*, pp. 98, 99.

Sacred Books of the East

Translated by various Scholars, and edited by the late
Right Hon. F. MAX MÜLLER. Fifty volumes

The forty-seven volumes now in print, £29 16s. net.

Sacred Books of India. Brahmanism

Twenty-one volumes

Vedic Hymns, Part I, translated by F. MAX MÜLLER. Part II, translated
by H. OLDENBERG. Two volumes (XXXII, XLVI). 18s. 6d. net and 14s. net.

Hymns of the Atharva-veda, translated by M. BLOOMFIELD.
One volume (XLII). 21s. net.

The Satapatha-Brâhmaṇa, translated by JULIUS EGGELING.
Five volumes (XII, XXVI, XLI, XLIII), 12s. 6d. net each;
(XLIV), 18s. 6d. net.

The Gṛihya-Sûtras, translated by H. OLDENBERG.
Two volumes (XXIX, XXX), each 12s. 6d. net.

The Upanishads, translated by F. MAX MÜLLER.
Two volumes (I, XV Second edition), each 10s. 6d. net.

The Bhagavadgîtâ, translated by KÂSHINÂTH TRIMBAK TELANG.
One volume (VIII), with the Sanatsugâtîya and Anugîtâ. 10s. 6d. net.

The Vedânta-Sûtras, with Saṅkara's Commentary, by G. THIBAUT.
Two volumes (XXXIV, XXXVIII), each 12s. 6d. net.

The third volume (XLVIII) with Râmânuga's Sribhâshya. 25s. net.
Vol. XXXIV—Part I of the Vedânta-Sûtras—is temporarily out of print.

The Sacred Laws of the Âryas, translated by G. BÜHLER.
Two volumes (II (Second edition) and XIV), each 10s. 6d. net.

The Institutes of Vishṇu, translated by JULIUS JOLLY.
One volume (VII). 10s. 6d. net.

Manu, translated by GEORG BÜHLER. One volume (XXV). 21s. net.

The Minor Law-books, translated by JULIUS JOLLY.
One volume (XXXIII, Nârada, Bṛihaspati). 10s. 6d. net.

Jainism and Buddhism. Twelve volumes

The Gâina-Sûtras, translated from Prâkrit by H. JACOBI.
Two volumes (XXII, XLV). 10s. 6d. net and 12s. 6d. net.

The Saddharma-pundarikâ, translated from Sanskrit by H. KERN.
One volume (XXI). 12s. 6d. net.

Mahâyâna Texts, by E. B. COWELL, F. MAX MÜLLER, and J. TAKAKUSU.
One volume (XLIX). From the Sanskrit. 12s. 6d. net.

The Dhammapada and Sutta-Nipâta, translated by F. MAX
MÜLLER and V. FAUSBÖLL. One vol. (X, Ed. 2). From the Pâli. 10s. 6d. net.

Buddhist Suttas, translated from the Pâli by T. W. RHYS DAVIDS.
One volume (XI). 10s. 6d. net.

THEOLOGY LIBRARY
CLAREMONT, CALIF.

A13830

BS1965 1882

Bible. N.T. Greek. 1882.
The Greek Testament /

BS
1965
1882

Bible. N.T. Greek. 1882.

Ἡ καινὴ διαθήκη. The Greek Testament, with
the readings adopted by the revisers of the
authorised version, and with references in the
margin to parallel passages of the Old and New
Testament. Oxford, Clarendon Press, 1882.
viii, 560p. 22cm.

Preface signed: Edwin Palmer.

I. Palmer, Edwin.

CCSC/mmb

A13830

**IDEAL
BOOKSTORE**
1125 Amsterdam Ave.
Opp. Columbia Univ.
New York 25, N. Y.

